

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

REDACTIE:

MR. L. M. ROLLIN COUQUERQUE
en E. G. DE WIJS

DEEL XXX.

1934/35.

N.V. BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ v/h MOUTON & Co., 's-GRAVENHAGE.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 12 April 1934.

Iste Afd. B, nr. 113.

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1934, Nr. 126 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O, wordt, onder „I. Binnenlandsche geschriften.”, het gestelde onder nr. 40 gelezen:

40 | Alle geschriften van B. de Ligt. |

Militaire belangenverenigingen.

Blijkens L.O. 1934, Nr. 75 heeft de Minister van Defensie naar aanleiding van een door de Vereeniging ingediend verzoek — in afwachting van de verlening der Koninklijke goedkeuring op de Statuten — *voorloopig* toegelaten als militaire belangenvereniging in den zin van het Reglement militaire belangenvereniging ²⁾:

de *Roomsche-Katholieke Politietroepen Vereeniging „Sint Antonius van Padua”*,

en daarbij tot wederopzegging toe vergunning verleend tot het samengaan in genoemde vereeniging van tot het Korps politietroepen behorende onderofficieren en korporaals.

Rechtspleging bij de landmacht.

Ministerieele beschikking van 5 Maart 1934, Iste Afd., nr. 78.

Legerorders 1934, Nr. 76.

Met ingang van 1 Mei 1934 worden, uitsluitend met betrekking tot de aanwijzing van den Officier-Commissaris, als bedoeld in art. 21 R.L., de garnizoenen in elk der militaire afdeelingen — met uitzondering van 's-Hertogenbosch — gerekend te behooren onderscheidenlijk tot het garnizoen 's-Gravenhage, Arnhem, Breda en Amersfoort.

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289 en XXIX, 3. Verder laatstelijk XXIX, 542.

Red. M.R.T.

²⁾ Zie laatstelijk ook M.R.T. XXIX, blz. 406. Red. M.R.T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Interregionaal militair strafrecht.

Een militair van de Koninklijke Nederlandsch-Indische Landmacht had voor den krijgsraad in Nederlandsch-Indië terecht gestaan en werd, terwijl zijne strafzaak in hooger beroep voor het Hoog Militair Gerechtshof te Batavia behandeld werd en dus vóór de definitieve afdoening van die zaak, naar Nederland opgezonden om hier te lande uit den militairen dienst te worden verwijderd. De sententie werd wel geveld doch kon, bij afwezigheid van den veroordeelde buiten het gewest, aldaar niet worden gepronuntieerd.

De Advocaat-Fiscaal bij het Indische Hoog Militair Gerechtshof zond toen afschrift van de sententie herwaarts en gaf in overweging haar hier te lande te doen pronuntieeren en te doen executeeren.

Aan het verzoek om de sententie te doen pronuntieeren heeft het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage op 15 December 1933 voldaan. Naar wij vernamen heeft het Hof hiertoe besloten door analogische toepassing van de bij Koninklijk besluit van 25 Juli 1908 no. 56 (Indisch Staatsblad no. 605) gebrachte wijziging in de artikelen 215 en 217 van het in Nederlandsch-Indië geldend Reglement op de Rechtspleging voor de Landmacht; deze wijziging luidt als volgt:

„Voor Nederlandsch-Indië, met nadere wijziging van artikel 215 „en wijziging van artikel 217 van het Reglement op de Rechtspleging voor de Landmacht, te bepalen, dat, wanneer ten gevolge „van het vertrek van den beklagde of veroordeelde uit het militair „arrondissement of district, waarbinnen de Krijgsraad zijn zetel „heeft, dan wel om andere redenen de pronunciatie of executie van „een vonnis niet kan geschieden ten overstaan van officieren uit „den krijgsraad die het vonnis gewezen heeft, de pronunciatie of „executie zal geschieden ten overstaan van twee officieren-commissarissen, daartoe benoemd door den commandeerenden officier van „het garnizoen, alwaar de beklagde of veroordeelde zich bevindt, „door of geassisteerd met den auditeur-militair van het militair „arrondissement of district.

„Indien in het garnizoen geen auditeur-militair is bescheiden, „zal in zijne plaats door den commandeerenden officier een officier „worden aangewezen, die al datgene zal verrichten wat de auditeur-militair had behooren te doen.

„Bij gemis van een voldoende aantal officieren zullen de in de „vorige alinea's bedoelde functiën kunnen worden opgedragen aan „onderofficieren.”

Wij juichen de practische oplossing, welke het Hof aan de gerezen moeilijkheden gegeven heeft, zeer toe en hopen dat aan deze zeer ruime opvatting van analogische interpretatie nog eens gedacht zal worden wanneer weder eens Indische deserteurs hier te lande

worden gearresteerd of zich aanmelden en voor den militairen rechter worden gebracht.

Echter heeft het Hof de analogie in zooverre binnen juiste grenzen gehouden dat het college de uitspraak zelf heeft verricht en haar niet heeft overgelaten aan twee officieren-commissarissen ad hoc, aangewezen buiten bemoeienis van den krijgsraad van het arrondissement of district, zoodat het karakter van de uitspraak als een handeling van een rechtscollege niet is prijs gegeven. De critiek, die wij hierin besloten achten op den inhoud van het aangehaalde Koninklijk besluit, is onzes inziens geheel gegrond; het besluit is wel een staaltje van practische oplossing doch niet een voorbeeld van juiste inachtneming van de groote lijnen der rechtspleging en van duidelijke omschrijving van ieders taak¹⁾.

Militaire bijstand aan boord van een Nederlandsch schip in (volle) zee.

In September 1932 heeft het geval zich voorgedaan dat door een daartoe aangewezen detachement Mariniers militaire bijstand is verleend aan boord van het zich buitenslands bevindend stoomschip „Rotterdam” van de Holland-Amerika lijn. De toen als commandant van dat detachement opgetreden kapitein der Mariniers W. A. J. Roelofsen, thans gedetacheerd bij de Hoogere Krijgsschool, verzoekt ons kort geleden dit onderwerp — en dan in het bijzonder ook de verhouding van den militairen commandant tot den gezagvoerder van het schip — eens in het M.R.T. te behandelen. Voor zoover ons mogelijk is, willen wij gaarne aan dit verzoek voldoen.

De heer Roelofsen wijst als vergelijkingspunt op den „volkomen geregelden militairen bijstand te land”. De parallel gaat slechts gedeeltelijk op. Inderdaad zijn er talrijke wettelijke bepalingen krachtens welke *deze* militaire bijstand kan worden ingeroepen en verleend moet worden; aangevuld en toegelicht door uitvoerige administratieve voorschriften, een en ander te vinden in het „Voorschrift betreffende het verlenen van militairen bijstand” vastgesteld bij aanschrijving van den Minister van Oorlog van 13 April 1928, met instemming van de Ministers van Marine, van Koloniën, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Waterstaat (Uitgave Kon. Mil. Academie, Breda 1928 Nr. 55). Deze bijstand kan echter alleen worden ingeroepen door organen van het burgerlijk gezag, zulks ter verzekering van eenig openbaar belang, waarbij men dan wel in de eerste plaats denkt aan handhaving of herstel van de openbare orde en rust. Geheel anders wanneer bijstand wordt verzoekt aan boord van een schip in zee.

Het verzoek zal alsdan, al of niet via de reederij, worden gedaan door den gezagvoerder, een particulier persoon derhalve en het

¹⁾ Men vergelijke ook nog onze opmerkingen in M.R.T. XXVI, blz. 5.

gevolg geven aan het verzoek strekt dan ook in de eerste plaats ter verzekering van bijzondere belangen. Dit neemt intusschen niet weg dat sommige uitvoeringsbepalingen uit bovenbedoeld „Voorschrift” ook aan boord van een schip in zee tot richtsnoer kunnen dienen.

Welke bepalingen gelden nu in het bijzonder voor verleening van militaire hulp *in zee*?

Onderscheiden zal daarbij moeten worden naar gelang de bijstand wordt ingeroepen van elders dan wel van militairen die zich reeds bijv. om als passagier te worden overgevoerd, aan boord bevinden.

In het eerste geval zal het verzoek, gewoonlijk wel per sein, door den kapitein worden gedaan, hetzij aan een Nederlandsche of Koloniale autoriteit aan den wal, hetzij aan den commandant van een zich meer in de nabijheid bevindend Nederlandsch oorlogsschip. Welk gevolg de wal-autoriteit aan zoodanig verzoek zal geven, staat te harer beslissing. Wat betreft den commandant van een oorlogsschip treffen we enkele administratieve voorschriften aan, welke ons onderwerp raken. Zoo bepaalt art. 271, eerste lid van de Voorschriften voor de commandeerende officier van Hr. Ms. oorlogsschepen (Ver. Kon. Mar., Deel 2, Hoofdstuk IV), zestiende Afd. „Bepalingen in zee”: ¹⁾

„(1) Hij tracht, wanneer schepen in nood zijn, die te redden, de schipbreukelingen te bergen en te verzorgen, zooals hij ook schepen, die zulks dringend noodig hebben, bijstaat met behoeften, levensmiddelen en water; zelfs laat hij, indien een koopvaarder de reis zonder dat niet vervolgen kan, daarop de hoogst noodige militairen der zeemacht overgaan, mits zijn eigene bemanning daardoor niet te veel verzwakt wordt.”

De steller van deze bepaling heeft blijkbaar, hetgeen ook voor de hand ligt, in de eerste plaats gedacht aan gevallen van nood, als gevolg van of in verband met zeegevaar. Het voorschrift is echter ruim genoeg om óók te omvatten bijv. een dreigende of uitgebroken mouterij; ook daardoor kan het schip trouwens in gevaar komen of verhinderd worden om zijn reis te vervolgen.

Mogelijk is derhalve dat, hetzij dan van den wal, hetzij van af een oorlogsschip, een detachement militairen wordt gedirigeerd naar een in zee varend Nederlandsch schip, bijv. om een oproerig gestemde équipage in toom te houden, in het algemeen om de orde aan boord te handhaven. Welke zijn nu de bevoegdheden van den commandant van zoodanig detachement, in het bijzonder ook in zijne verhouding tot den kapitein?

Voorop gesteld zij het axioma, dat, indien het detachement daadwerkelijk wordt aangevallen, tot zelfverdediging van de wapens, zoo noodig de vuurwapens, zonder verdere waarschuwing, gebruik mag worden gemaakt. Dit ter beoordeeling en ter verantwoording

¹⁾ Verg. ook art. 358a Wetb. v. Koophandel, artt. 414 en 474 Wetb. v. Strafr.

van den detachements-commandant. Overigens zal deze wat betreft de door hem te nemen maatregelen, hebben te handelen in nauw overleg met den scheepsgezagvoerder en volgens *diens* wenschen en aanwijzingen. Deze toch draagt de volle verantwoordelijkheid voor de veiligheid van schip en opvarenden, de taak van den militairen commandant is daarbij van subsidiairen aard, hij moet, zoo noodig met geweld, den kapitein de vervulling van diens plichten mogelijk maken. Deze opvatting vindt bevestiging in het bepaalde bij art. 341 Wetb. v. Koophandel, luidende:

„De kapitein voert het schip; de geheele bemanning is hem ondergeschikt. Hij oefent aan boord over alle opvarenden gezag. Dezen zijn gehouden de bevelen na te komen, welke door den kapitein worden gegeven in het belang der veiligheid of tot handhaving van de orde en tucht.

Onder opvarenden worden in dezen titel verstaan allen, die zich aan boord bevinden, buiten den kapitein.”

Blijkens het vorenstaande vertoont de verhouding van den militairen commandant tegenover den scheepskapitein veel overeenkomst met de verhouding van dien commandant tegenover den burgemeester indien door dezen bijv. bij onlusten in zijne gemeente de hulp van krijgsvolk is gevorderd. De in het „Voorschrift militairen bijstand” gegeven regelen (zie in het bijzonder artt. 20 vlgg.) zullen derhalve mutatis mutandis ook aan boord in vele gevallen als een goede leiddraad kunnen dienen.

Gelet op art. 341 W.v.K. wordt ook de weg gewezen ingeval de gezagvoerder bijstand behoeft in het hierboven in de tweede plaats genoemde geval, n.l. van militairen die met zijn schip worden overgevoerd, zich dus reeds aan boord bevinden. Hij zal dan bevoegd zijn die hulp te vorderen, e.q. het verzoek te richten tot den transport-commandant, terwijl deze verplicht zal zijn aan dit verzoek te voldoen en daartoe aan zijn detachement de noodige bevelen te geven. In de „Instructie voor den commandant van een transport marine-schepelingen bestemd om naar Ned.-Indië te worden overgevoerd” wordt in art. 11 nog eens uitdrukkelijk art. 341 W.v.K. aan dien commandant voorgehouden. Zeer duidelijk is mede de overeenkomstige bepaling in de Instructie voor de detachements-commandanten van overgevoerd wordende troepen van het Indische leger, luidende:

„De detachementscommandant verleent, op aanvraag van den gezagvoerder, de noodige hulp en bijstand bij eventueele moeilijkheden of ongeregeldheden aan boord, waartoe zoo noodig ook de hulp en bijstand kan worden ingeroepen van de niet in detachement reizende militairen, die gehouden zijn de noodige medewerking te verlenen.”

Dat nog niet elk militair de in bovenstaande omstandigheden op hem rustende verplichting beseft, blijkt uit het volgende voorbeeld.

In 1929 voer een detachement marineschepelingen thuis per

mailschip „Slamat” van de Rotterdamsche Lloyd. Aan boord bevond zich ook een burger passagier, die zich op de reis zoodanig gedroeg, dat hij moest worden opgesloten en bewaakt.

Daar hiertoe geen voldoende personeel beschikbaar was, moest noodgedwongen door den gezagvoerder de hulp van het marine-transport worden ingeroepen. Hieraan werd echter, na protest, pas gevolg gegeven nadat een toevallig zich mede aan boord bevindend kapitein ter zee in de zaak was gemoeid en tot hulpverlening uitdrukkelijk bevel had gegeven. Een na aankomst in Nederland door de betrokken schepelingen over vermeende onbillijke behandeling ingediend beklag werd natuurlijk ongegrond bevonden.

De kapitein Roelofsen stelt ook nog de vraag of wij militaire bijstand aan boord van een *vreemd* schip in zee, bijv. op aanvraag van den kapitein, bestaanbaar achten. Wij zouden die vraag zeker bevestigend willen beantwoorden. Art. 271 van de Voorschriften voor de commandeerende officieren van Hr. Ms. oorlogsschepen, hierboven vermeld, maakt dan ook geen onderscheid tusschen Nederlandsche en vreemde schepen. *Hoe* zoodanige bijstand verleend kan worden, zal geheel van de concrete omstandigheden afhangen.

Wij herinneren ons het geval dat een Australisch schip de reede van Soerabaia opliep met een vlaggesein om hulp ter bescherming tegen muitende schepelingen. Van Hr. Ms. Wachtschip is toen dadelijk een patrouille mariniers aan boord gezonden. Dergelijke gevallen zijn ook in volle zee mogelijk en ook dan zal bij ontmoeting van een Nederlandschen oorlogsbodem, zooveel mogelijk wel aan verzoek om hulp voldaan worden. Juist dáár kan die hulp dringend noodig zijn.

Proces aangaande de muitery in 1933.

Aan het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de Indische begrooting voor 1934 ontleenen wij het volgende:

Proces aangaande de muitery in 1933.

Enkele leden laakten de uiterst gestrenge wijze, waarop Overheid en Justitie zijn opgetreden tegen de officieren en schepelingen op *De Zeven Provinciën*. Zij spraken de hoop uit, dat de Minister het zijne er toe zal bijdragen, om verlening van gratie of vermindering van straf in een aantal gevallen te bevorderen.

Voorts zouden zij het op prijs stellen, inzage te ontvangen van de processueele stukken, en eene opgave te verkrijgen van de namen en qualiteiten der veroordeelden, met vermelding der hun opgelegde straffen, zoowel in eerste instantie als in hooger beroep.

Zeer vele andere leden toonden zich uiterst verbaasd, dat in dezen tijd een betoog als het bovenstaande nog wordt gehouden. Uiteraard zijn er, zoo merkten zij op, onder de muiters tal van jongelieden, die

het slachtoffer zijn geworden van onverantwoordelijke zoogenaamde voorlichters. Het mag niet onmogelijk worden geacht, dat ten aanzien van die groep van schepelingen alsnog eenige clementie zal worden betracht. Het geheele feit der mouterij is echter van zoo ernstigen aard, dat in het algemeen niet gestrengelijk genoeg daartegen kan worden opgetreden, waarvan geen der daarbij betrokkenen, van hoog tot laag, mag worden uitgezonderd. Zoo ergens, dan moet in den militairen dienst onverbiddelijke tucht heerschen. Wordt deze geschonden, dan dient met ijzeren hand te worden ingegrepen.

Deze leden zouden het zeer wel kunnen billijken, indien de Minister niet bereid zou zijn, gevolg te geven aan het hem gedane verzoek tot overlegging der processueele stukken.

In de Memorie van Antwoord vinden wij hierop het volgende antwoord:

Proces aangaande de mouterij in 1933.

De ondergeteekende sluit zich aan bij de zeer vele leden, die zich verbaasd toonden, dat in deze tijden het optreden van de Overheid en Justitie tegenover de officieren en schepelingen, die schuldig staan aan het gebeurde op *De Zeven Provinciën*, wordt gelaakt. Hij houdt zich overtuigd, dat bij de berechting ten opzichte van de slachtoffers van misdadige aanstokers de noodige clementie is of zal worden betracht. Hij acht het overigens thans niet oirbaar om in beschouwing te treden over gratie of vermindering van straf.

Aan het verzoek tot overlegging van de processueele stukken en tot verstrekking van een opgave van de namen der veroordeelden met vermelding van de opgelegde straffen, zoowel in eerste instantie als in hooger beroep, kan de ondergeteekende niet voldoen. In het eerlang te verschijnen „Witboek” zal een uitvoerig en volledig overzicht inzake de mouterij worden gegeven.

Militaire rechtspleging in Suriname.

Het bij het afdrukken van de vorige aflevering hier te lande nog niet bekende Gouvernementsblad van Suriname, waarin is opgenomen het Kon. besluit van 19 Januari 1934, Stbl. no. 17 (M.R.T. XXIX, blz. 538), draagt het nummer 27.

BOEKAANKONDIGING.

Leerboek der graphologie door Dr. J. Schrijver. Met reproducties van de besproken handschriften in een bijlage. N.V. Uitgeversmaatschappij „Kosmos” te Amsterdam. 260 bladzijden. Prijs gebonden f 5.90.

In M.R.T. deel XXIV, blz. 443 gaven wij eene korte aankondiging van het op 1 Januari 1929 in het leven geroepen „Tijdschrift voor wetenschappelijke graphologie”. Thans ligt vóór ons het hier boven genoemde eerste oorspronkelijk *Nederlandsche* Leerboek gewijd aan de jonge wetenschap der graphologie, waarin Dr. Schrijver ons wezen en doel daarvan in 22 hoofdstukken op zeer uitvoerige wijze uiteenzet.

In Hoofdstuk XXII, getiteld „De graphologie als grondslag voor de gerechtelijke schriftexpertise en enkele wetten van de willekeur bij het schrijven”, wijst S. erop, dat van de vele en velerlei practische toepassingen, die de graphologie in het dagelijksch leven vindt, de hulp, die zij der schriftexpertise vermag te geven, wel een van de voornaamste is. Intusschen hoede men zich voor het gevaar om deze beide wetenschappen met elkaar te vereenzelvigen of te verwarren, een fout welke, ook in de rechtszaal, meermalen gemaakt wordt. Schriftexpertise noemt S. „de deskundige beschouwing van het schrift, die antwoord moet geven op veelzijdige reeksen van vragen: vragen omtrent de identiteit van verschillende handschriften; omtrent het al of niet aanwezig zijn van, soms met misdadige bedoelingen gemaakte, veranderingen in bestaand schrift, dus omtrent vervalschingen die op zoo velerlei manieren kunnen worden aangebracht; vragen omtrent de soort van papier en van den gebruikten inkt, omtrent het al of niet uitgevoerd zijn van radeeringen of van, op andere wijze en dan vooral met chemische middelen bereikte wegwisschingen”. Meermalen zijn dit vragen van technischen aard, waarbij graphologie slechts een secundaire rol speelt, dikwijls echter zijn schriftexpertise en graphologie nauw verbonden. Dat de laatste intusschen een véél wijder terrein bestrijkt, daarvan levert dit lijvige leerboek wel een overtuigend bewijs.

De schriftkundigen-graphologen zijn den laatsten tijd, vooral in verband met een geruchtmakend strafproces, nog al eens over de tong gegaan. Dit leerboek zal kunnen bijdragen tot verheldering van begrippen en wegneming van misverstand.

Over de waarde van zuiver *wetenschappelijk* standpunt beschouwd, achten wij ons niet bevoegd een oordeel uit te spreken. Wij moeten daarom met deze korte aankondiging in dit in het bijzonder aan de praktijk van straf- en tuchtrecht gewijde tijdschrift volstaan.

Het is misschien wat overdreven als men in het prospectus leest,

„dat hij, die zich voor het eerst onbevangen met de studie der graphologie gaat bezig houden, een geheel nieuwe wereld voor zich ziet opengaan”, zeker is het, dat de kennisneming van den inhoud van dit boek een verrassenden kijk geeft op de talrijke kanten die de handschriftkunde in het bijzonder ook in verband met de karakterkunde, aan ons onthult.

Beknopte handleiding voor het formeel militair strafrecht door Ed. L. Voorwinden, Eerste-luitenant der Infanterie. Boek- en handelsdrukkerij firma Hub. Tonnaer, Thorn. 1934. (248 bladzijden).

De schrijver van bovenstaande handleiding deed ons een exemplaar van zijn werk ter recensie in het M.R.T. toekomen. Wij willen gaarne met een kort woord aan zijn verzoek voldoen, betreuren het echter zeer dat ons oordeel, zacht uitgedrukt, lang niet onverdeeld gunstig kan luiden.

Het werk is een reproductie van een 24-tal artikelen van schrijvers hand opgenomen in het Orgaan der Vereniging van Leden van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée. De bedoeling is om voor hen die min of meer direct met het militair recht in aanraking komen, een handleiding te geven, „die de toepassing der militaire strafwetten aanmerkelijk vergemakkelijken kan”.

De *opzet* van het werk doet denken aan de bekende „Beknopte Handleiding tot het Wetboek van Strafvordering” door wijlen Prof. Simons. De gewone strafvordering is trouwens het uitgangspunt voor S. geweest, hij maakt dan ook telkens vergelijkingen — wel eens wat al te vrijmoedige — tusschen de burgerlijke en de militaire strafrechtspleging.

Ofschoon in hoofdzaak op de Landmacht ingesteld, wordt in het boek toch ook de noodige aandacht geschonken aan de Rechtspleging bij de Zeemacht; aan de taak van het H.M.G. zijn mede eenige bladzijden gewijd.

S. heeft zijn werk in 2 hoofddeelen gesplitst. Deel I (90 bladzijden) is getiteld „Het militair strafprocesrecht”, Deel II (60 bladzijden) heet in de Inhoudsopgave „Het strafproces” in het werk zelf „De militaire strafprocedures”. Daarna volgen een viertal bijlagen omvattende de wetten betreffende de tarieven in strafzaken, verschillende administratieve aanschrijvingen enz. welke met de militaire rechtspleging verband houden, gebruikelijke of voorgeschreven modellen, een vergelijkende nummering van de artikelen der Rechtsplegingen bij land- en zeemacht, eindelijk nog een uitgebreid alphabetisch Register.

Verheugden wij ons aanvankelijk, bij ontvangst van dit werk in dit nieuw bewijs van vooral den laatsten tijd in militaire kringen zoo sterk verhoogde belangstelling voor het militair recht in ruimen zin, na lezing van deze handleiding werd die stemming wel wat verstoord. Bij herhaling toch stuitte wij op onjuistheden, vergissingen en, soms grove, onnauwkeurigheden. Stijl en duidelijk-

heid laten nog al eens te wenschen over. Van taal- en drukfouten wemelt het.

Zelfs de bijlagen zijn niet betrouwbaar. Reeds bij oppervlakige doorbladering daarvan constateerden wij fouten. Zoo vonden wij den Tekst der wet van 18 April 1874 tot vaststelling van een tarief van geregtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, zooals die, volgens S., laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 7 December 1908, S. 360. Bedoelde wet is intusschen daarna nog bij herhaling (in 1912, 1917, 1920) opnieuw gewijzigd. Op blz. 185 vinden we op grond van de Ministerieele beschikking van 5 Maart 1926 vermeld dat de daarin bedoelde dienstweigerars moeten worden overgebracht naar de bijzondere strafgevangenis te Scheveningen. Deze beschikking is echter bij L.O. 1931 N° 244 in dien zin gewijzigd, dat die overbrenging voortaan moet geschieden naar het huis van bewaring te 's Hertogenbosch.

Een handleiding als S. zich heeft voorgesteld te geven, zou zeker reden van bestaan hebben. De bewerking moet dan echter met meer nauwgezetheid geschieden dan waarvan de Heer Voorwinden thans heeft blijk gegeven.

Hun die het hier besproken werk ter hand nemen, zouden wij ernstig willen aanbevelen steeds critisch te lezen en daarbij altijd de wet zelf naast zich te nemen om daaraan bij voortduring schrijvers uiteenzetting met attentie te toetsen.

I. *Nulla poena sine lege*. Een dialoog. (14 bladzijden f 0.25).

II. *De straf in het strafrecht* (Taak en schoonheid van de onvoorwaardelijke straf) door N. Muller, Politierechter te Amsterdam (58 bladzijden) f 0.75.

De Uitgever van het Tijdschrift voor Strafrecht deed ons, ter recensie, een overdruk toekomen van bovenstaande in de laatste aflevering van dat tijdschrift opgenomen bijdragen.

I. Eerstgenoemd artikel is gepubliceerd onder het hoofd „Redactioneele meeningen en meeningsverschillen” in den, den laatsten tijd, in het T.v.S. al eens meer gekozen vorm van een samenspraak tusschen Theodoricus en Matthaeus. Eerstgenoemde ¹⁾ wil den regel *als beginsel* uit de strafwet doen verdwijnen, Matthaeus pleit voor het behoud ervan.

Het is een geestelijk genot dezen even spiritueelen als scherpzinnigen dialoog te lezen. Het vraagstuk is van weerszijden in al zijne facetten besproken en daarbij blijkt wel hoe talrijke vragen met den ouden, beroemden, tot voor kort den jurist „met den paplepel” ingegeven rechtsregel verband houden.

¹⁾ Wie deze Theodoricus is, schijnt niet moeilijk te gissen. Reeds in de in 1918 door Prof. Taverne uitgesproken inaugureele Rede blijkt twijfel aan de juistheid van den hierbedoelden regel en voorliefde voor eene analogische toepassing van de strafwet. Zie ook laatstelijk Ned. Jur. blad 1933, blz. 230.

Naar onze overtuiging is Theodoricus als overwinnaar uit dit duel te voorschijn getreden. Het beginsel — aldus zijn slotsom — „moet in zijn despotischen vorm uit de wet, omdat het de analogische toepassing van de strafwet tegenhoudt”. (blz. 8).

Naar aanleiding van deze laatste opmerking mogen wij er wel op wijzen dat analogische wetstoepassing tot 1 Januari 1923 in het militair recht, althans bij de landmacht, geoorloofd, ja verplicht gesteld was. Art. 17 van het toen afgeschafte (thans nog steeds in Ned.-Indië geldende) Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande luidde namelijk:

„Indien er eenige misdaden mogten voorkomen, welke bij dit Wetboek niet zijn omschreven, zal men zich, in het straffen en beoordeelen van dezelve, zooveel doenlijk moeten schikken naar de Artikelen van dit Wetboek, die met de voorgekomene misdrijven, *ten aanzien van het misdadige*, de meeste overeenkomst hebben.”

Een overeenkomstige bepaling treffen we reeds aan in art. 23, IIde Afd. van het „Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat” van 1799. Zij is overgegaan in alle volgende ontwerpen van 1807, 1808, 1810, 1814 en 1815 en vervolgens in het C.W.L. doch *niet* in het C.W. voor het krijgsvolk te water, zulks blijkbaar als gevolg van eene opmerking van den Raad van State welke den geheelen Tweeden titel in ontwerp 1814 „Van misdaden en derzelver toerekening” waarin ook de bedoelde bepaling voorkwam, onnoodig vond „daar dezelve ongetwijffeld in het algemeen Crimineel Wetboek zal voorkomen”¹⁾.

Dat de juristen van de 19e eeuw voor deze militair-rechtelijke bepaling, waarin zij eene schending zagen van een h.i. „onschendbaar hoofdbeginsel van strafrecht” geen goed woord over hadden, is voor dien tijd begrijpelijk. Zij voorzagen niet dat dit hoofdbeginsel reeds na betrekkelijk korten tijd zeer ernstig zou worden bestreden. Pols²⁾ noemt het artikel „een laatste overblijfsel van vroegere dwaling”. Veel scherper nog is het oordeel van Mr. H. van der Hoeven over dit „in alle opzichten afschuwelijk slecht artikel”. „Zulk een artikel in een wet op te nemen heeft voorwaar veel overeenkomst met een misdrijf!”³⁾.

Mede als gevolg van de gebrekkige redactie van het Crim. Wetb. was de militaire rechter vóór 1923 nog al eens verplicht zijn toevlucht te zoeken bij dat beruchte, trouwens zelf ook al niet duidelijke, artikel 17. En nu zouden wij geen enkel geval kunnen aanhalen, waarin aan het artikel op eene het rechtsgevoel stuitende wijze in de praktijk toepassing is gegeven. Wij herinneren ons zelfs geen critiek daarop.

¹⁾ Zie Mr. Henri van der Hoeven: „Onze militaire strafwetgeving” blz. 121. De opmerking betrof ook het ontwerp C.W.L. De bepaling is daarin echter gehandhaafd.

²⁾ Het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, Tweede uitgave. 1876, blz. 119.

³⁾ Opmerkingen over de Nederlandsche strafwetgeving voor het krijgsvolk te lande, Tweede druk, 1866, blz. 133.

Die ondervinding kan den tegenstanders van analogie in het strafrecht tot geruststelling strekken. Zelfs gehanteerd door den zoo vaak gesmaden militairen rechter heeft de bevoegdheid tot geenerlei misbruik aanleiding gegeven. Zou hiervoor dan wèl gevaar bestaan in de gewone rechtspraak nog wel onder oppertoezicht van den Hoogen Raad?

De oude praktijk van het militair recht kan steun geven aan de juistheid der opvatting van Theodoricus. Toch zal hij waarschijnlijk zelf niet gelooven dat zijne wenschen spoedig als wetswijziging in het Staatsblad geformuleerd zullen zijn. De „papepel” werkt lang na. De *oude* rechtsregel, al is hij geenszins van Romeinsch-rechtelijken oorsprong, doch eerst in de 18e eeuw opgekomen, heeft nog steeds groote leefkracht. Ook onze Regeering voelt blijkbaar weinig voor de nieuwere denkbeelden, althans de Ministers van Justitie Heemskerk en Donner koesterden er alles behalve bewondering voor¹⁾ en zij konden zich daarbij beroepen op een bijna met algemeene stemmen in de vergadering van de Nederlandsche Juristenvereniging in 1922 *tegen* analogische wetstoepassing uitgebracht votum. De jongste gebeurtenissen in Duitschland in verband met de zaak-van der Lubbe en het feit dat in Rusland de analogie weer in eere is hersteld²⁾ zullen ongetwijfeld menigen twijfelaar kopschuw maken.

Desniettegenstaande meenen wij dat de samenspraak tusschen Matthaeus en Theodoricus krachtig zal kunnen medewerken om in de juridische geesten te onzent eene kentering voor te bereiden, zoodat op den duur de algemeene regel van art. 1, zoo al niet geheel uit ons Strafwetboek zal verdwijnen, dan toch, onder de noodige cauteelen, analogische toepassing van de strafwet mogelijk zal worden³⁾. Langs dien weg zal de toestand kunnen worden beperkt, waarop Mr. Gerlings op 5 Mei j.l. wees in de bijeenkomst van het Psychiatrisch-juridisch Gezelschap (W. v. h. R. N° 12746): „De grootste schurken worden niet gegrepen; zij kruipen door de mazen van de wet”.

II. Tegen een ander, niet minder belangrijk en onder de moderne strafrechtsbeoefenaars óók zeer geliefd axioma, n.l. tegen het uitsluitend doen gelden van hunne leuze: „niet de daad maar de dader”, richt zich Mr. N. Muller in de hierboven in de tweede plaats genoemde bijdrage. Deze bekende Amsterdamsche Politie-rechter heeft in het laatste jaar nog al eenige beroering gewekt in strafrechtskringen door zijn opstel „Nieuw strafrecht in nieuw

¹⁾ Men zie M.R.T. XIX, blz. 627 en XXIII blz. 13.

²⁾ W. v. h. R. No. 11135. Tijdschr. v. Strafr. XLIV, blz. 117 en vlgg.

³⁾ Is het niet buitengewoon zonderling dat het den rechter niet geoorloofd is bijv. om een koloniale ambtenaar gelijk te stellen met een moederlandschen ambtenaar (zie M.R.T. XXIX, blz. 468), doch hij wel geheel vrij is om de muiters van de „De Zeven Provinciën” te straffen met den dood of met één dag militaire detentie?

Duitschland",¹⁾ waaraan o.a. prof. van Oven, zelfs onder den titel „Themis op de pijnbank", zijne beschouwingen wijdde.

Gelijk de schrijver uitdrukkelijk opmerkt is zijn studie reeds geschreven in 1931, kon dus niet beïnvloed worden door de strafrechtelijke opvattingen zooals die zich later in Duitschland hebben doen kennen.

Op zeer duidelijke wijze heeft Mr. M. nu zijne inzichten uiteengezet en gemotiveerd.

De moderne richting in het strafrecht heeft de ouderen verweeten dat zij aan den persoon des daders geen aandacht schonken bij de straftoemeting, en bij de tenuitvoerlegging van de straf voor de opvoedingsgedachte geen oog hadden. Naar onze meening is dit verwijt niet gegrond. Steeds heeft de rechter ook wel degelijk des daders persoonlijkheid in zijn gezichtskring betrokken²⁾ en wat betreft de opvoeding (verbetering) van de gestraften, reeds den Grieken was deze gedachte niet vreemd, evenmin als aan den H. Thomas van Aquino. In lateren tijd ontstond onder de verschillende strafrechtstheorieën zelfs een leer, welke met name als „*Verbeterings*-theorie" bekend is. Het Genootschap tot zedelijke *verbetering* der gevangenen bestaat hier te lande al meer dan één eeuw. En zoo zeide ook de Minister van Justitie in 1840 dat de Regeering een strafstelsel voordroeg „waarbij tevens de *verbetering* van den schuldige, niet in de gevangenis aan toenemend bederf overgegeven, wordt beoogd en bevorderd".

Wel echter treft o.i. omgekeerd de moderne richting het verwijt dat zij volkomen eenzijdig al haar aandacht uitsluitend heeft geconcentreerd op den dader, met veronachtzaming van zijne daad en onvoldoende oog voor het algemeen belang.

Het is nu tegen deze eenzijdigheid, dat het betoog van Mr. M. gericht is. Geen alleenheerschappij van de gedachte der z.g. speciale preventie, ook de generale preventie³⁾ moet in haar eer worden hersteld. Geenszins verliest S. daarbij de speciale preventie uit het oog, hij doet haar alle recht wedervaren, maar wil differentieering. Aan de hand van een uitvoerig feitenmateriaal toont hij duidelijk aan wanneer de strafrechter bij verschillende misdrijven het principe der speciale preventie, wanneer dat der generale preventie moet doen prévaleeren.

¹⁾ Men zie Maandblad voor berechting enz. 1933, blz. 253 en 312. Ned. Juristenblad 1933, blz. 469. Zie ook W.v.h.R. 12645, 12653, 12659.

²⁾ Zie Mr. A. J. van Deinse: „De algemeene beginselen van strafregt". Tweede druk, Middelburg 1860, blz. 479-497.

³⁾ Mr. M. heeft bezwaar tegen de uitdrukking „generale preventie". „Dat is een van die onnoozele vaktermen die haar bedoeling niet duidelijk maken tenzij aan den vakman, die de bedoeling reeds kent. De leek snapt er niets van — en die moet het juist leeren". S. gebruikt nu de uitdrukking „straf met algemeene werking". Is het nu zooveel duidelijker? De eerstgenoemde uitdrukking heeft langzamerhand burgerrecht gekregen in de strafrechtelijke terminologie en, als men slechts bedenkt dat zij kort gezegd bedoelt straftoemeting niet in de eerste plaats met het oog op den dader, maar wel en vooral ter waarschuwing van *anderen*, dan lijkt ons handhaving van dien geijkten term niet zoo afkeurenswaardig.

Wordt een strafbaar feit naar het oordeel der volksgenooten en dan in het bijzonder van den kring waartoe de dader behoort, algemeen als misdadig, ontoelaatbaar, afkeurenswaardig gevoeld, dan moet de rechter het oog richten op de speciale preventie, dat wil dus zeggen in de eerste plaats op den persoon van den dader, zijne antecedenten, de motieven welke hem deden handelen, zijn karakter, opvoeding, maatschappelijke omstandigheden enz., waarbij dan een voorlichtingsrapport van veel waarde zal kunnen zijn. De op te leggen straf zal dan in de eerste plaats er op gericht moeten zijn om te bewerken dat deze dader zich in den vervolge niet weer aan misdrijf zal schuldig maken, de opvoedingsgedachte zal bij de keuze van straf en strafmate van invloed moeten zijn, reclasseering zal haar rol spelen, een voorwaardelijke veroordeeling kan op haar plaats zijn.

Is het groepsgevoeten niet in orde, d.w.z. wordt in het algemeen of in den kring waartoe de dader behoort, zijne daad niet als misdrijf gevoeld, het verkeerde ervan niet ingezien, dan zal de generale preventie op den voorgrond treden; over het hoofd, als het ware met gebruikmaking van den schuldige zal de straf zich richten tot anderen, om hun aan het verstand te brengen dat hun inzicht niet deugt, hen derhalve terug te houden, zoo men wil af te schrikken, van verboden, maar tot dusver door hen niet als zoo erg afkeurenswaardig beschouwde gedragingen. Men denke bijv. aan valsche belastingaangifte, fraude met spoorkaartjes, overtreding van de voorschriften der Arbeidswetgeving, strooperij, verkeersmisdrijven, melkvervalsching door melkboeren, ook aan boerenvechtpartijen van dorp tegen dorp enz.

Voor de beoogde algemeene werking zal dikwijls een gestrengte en niet-voorwaardelijke straf noodzakelijk zijn, terwijl aan reclasseering van den specialen veroordeelde weinig aandacht behoeft te worden geschonken.

Het zoo juist gezegde is ontegenzeggelijk tot zekere hoogte een terugkeer tot de in lateren tijd niet talrijke voorstanders tellende Afschrikkingstheorie van von Feuerbach, tot het uit de oud-Hollandsche vonnissen zoo bekende „ten exempel van anderen”. Doch slechts tot zekere hoogte. De speciale preventie-theorie blijft in vele gevallen volkomen van waarde, óók bij volwassenen, meer nog bij strafrechtelijk minderjarigen. Bovendien kan de beoogde algemeene werking dikwijls beperkt blijven tot bepaalde soorten van misdrijving en tot een zekeren kring binnen welken betere inzichten gekweekt moeten worden. „Specialisatie van de algemeene preventie” noemt Mr. M. dit.

Schrijvers suggestieve uiteenzettingen komen ons zeer gegrond voor.¹⁾ Reeds tal van jaren hebben wij voor de militaire maat-

¹⁾ De Nederlandsche strafrechter is er echter nog geenszins van doordrongen. Wij denken daarbij o.a. aan de lichte straffen opgelegd in gevallen van opruiing en verwante misdrijven. In de kringen waaruit die opruiers voortkomen, worden deze misdrijven niet als afkeurenswaardig gevoeld, integendeel men gaat er eerder prat op!

schappij, — waar overigens ook aan de opvoedingsgedachte ruim baan kan worden gelaten — de juistheid daarvan gevoeld, misschien gedeeltelijk bij intuïtie, in elk geval zonder ons daarvan rekenschap te hebben gegeven op zóó overtuigende wijze als thans door Mr. M. is geschied.

Vandaar dat wij bij herhaling, ook in dit tijdschrift, hebben aangedrongen op strengere bestraffing van sommige militaire misdrijven en vergrijpen, met name van die welke schendingen van een der eerste militaire plichten inhouden: insubordinatie en opzettelijke ongehoorzaamheid en daaraan verwante krijgstuuchtelijke misdragingen. Te weinig wordt dikwijls de absolute ontoelaatbaarheid, het zeer ernstig karakter van deze feiten in militair milieu, beseft, eene inscherping daarvan over het hoofd van den dader, aan alle anderen in zijn kring is zeer noodig, de laatste jaren meer dan ooit. Volkomen juist gezien achten wij dan ook de oplegging van vrij zware straffen aan de muiters van de „De Zeven Provinciën”. Dit was een typisch geval voor een straf met algemeene werking. De speciale preventie kon hier geheel buiten beschouwing blijven, aan verbetering, aan opvoeding behoefde de rechter geen aandacht te schenken: *deze* muitelingen zullen wel niet meer in de verzoeking komen om zich andermaal aan die misdaad schuldig te maken, voor hen die tevens zijn gestraft met ontslag uit den dienst, is dit zelfs onmogelijk.

Zooals op zoo velerlei terrein, doen zich ook hier allerlei grensgevallen voor, waarin de rechter — en wij voegen er aan toe de militair-disciplinaire autoriteit — voor het moeilijk conflict komt te staan welke leer, de speciale of de generale preventie, alsdan de voorkeur verdient. Ook hieraan wijdt Mr. M. een lezenswaardige, korte beschouwing. Verder zijn nog van veel belang de opmerkingen in Hoofdstuk IV betreffende de bekendmaking van vonnissen en straffen, welke weder nauw verband houdt met de door den rechter beoogde werking. Is dit algemeene preventie dan is ruime publicatie noodig in het bijzonder ook in de kringen van hen die de rechter in zijn vonnis op het oog had, voor wie de strafrechtelijke waarschuwing dus speciaal bestemd was. Hierop moet ook het vonnis worden ingericht.

In dit verband wenschen wij nog een enkele opmerking te maken met betrekking tot de militaire rechtspleging. Volgens art. 205 R.L. (204 R.Z.) moeten alle vonnissen openlijk worden uitgesproken door den president in den vollen krijgsraad in tegenwoordigheid van den beklaagde en voorts „indien zulks door den Krijgsraad noodzakelijk of wenschelijk geoordeeld wordt, nog bovendien door den Secretaris op zoodanige andere plaats, als de Krijgsraad bepalen zal.” Van deze laatste bevoegdheid wordt echter, naar wij meenen te weten, vrijwel nimmer gebruik gemaakt. In vele gevallen zou dit toch zeer nuttig zijn.

Vóór de herziening der Regtsplegingen in 1912 was deze zaak anders, o.i. beter, hoewel misschien wat *te* algemeen, geregeld. Art.

215 R.L. (193 R.Z.) oud schreef imperatief voor dat alle vonnissen, behalve in den vollen krijgsraad, ook moesten worden voorgelezen „op zoodanige andere plaats, waar de executie zal geschieden, of het belang der Justitie zulks zoude mogen vorderen”. Bij de landmacht oordeelde men dat er na de afschaffing van de lijfstraffen in 1879 geen sprake meer kon zijn van „executie” in den zin van art. 215 oud, behalve dan als het de doodstraf zou betreffen, bij de zeemacht werd daarentegen tot 1914 aan de bepaling op zeer ceremonieele wijze, als van ouds, uitvoering gegeven. Twee officieren-commissarissen begaven zich vergezeld van den fiscaal en den secretaris — allen in groot tenue gekleed — naar het dek en werden aldaar bij hun komst ontvangen en bij hun vertrek uitgeleid door den commandant, den eersten officier, den officier en den adelborst der wacht, eveneens allen in groot tenue. Het detachement mariniers stond gewapend aangetreden en presenteerde bij komst en vertrek het geweer, terwijl de tamboers den parademarsch sloegen (het betrof immers een vonnis „In naam des Konings”). De bemanning was voor den boeg.

Het vonnis werd in zijn geheel door den secretaris voorgelezen, daarna volgde de executie, welke dan, na de afschaffing van de lijfstraffen eigenlijk alleen hierin bestond dat de veroordeelde door den oudsten officier-commissaris ter beschikking van den fiscaal werd gesteld tot tenuitvoerlegging van de opgelegde vrijheidstraf; het was een fictie van een werkelijke executie, feitelijk werd de voorlezing van het vonnis beschouwd als de tenuitvoerlegging ervan.¹⁾

Wat hiervan zij, de plechtigheid maakte wel indruk en aan den nu door Mr. M. gestelden eisch, bekendheid van het vonnis in den kring van hen die er zich aan konden spiegelen, was zeker voldaan.

Onze aankondiging van Mr. M.'s verhandeling is langer geworden dan wij dachten. Geleidelijk meer voelden wij de kracht van zijne argumenteering, van zeer groot belang zoowel voor de theorie van het strafrecht als voor de practijk van den rechter, niet het minst van den militairen rechter. Wij bevelen dan ook aan deze rechters, maar bovendien aan alle tot straffen bevoegde militaire meerderen de lezing van die verhandeling ernstig aan. Zij zal meermalen eene juiste beslissing kunnen bevorderen en de krijgstucht zal er wèl bij varen.

¹⁾ Men zie ook M.R.T. IV, blz. 332 en de Resolutie van het H.M.G. van 10 Nov. 1911, M.R.T. VII, blz. 355.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

De Militaire Justitie bij het Leger in oorlogs- en vreedstijd. ¹⁾

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren,

Ik acht het als oud-Voorzitter van A.R.K.O. een buitengewoon voorrecht en een bijzonder groot genoegen om tot de leden dezer vereeniging weer eens het woord te kunnen richten, en dit te meer, waar mij is verzocht te spreken over een onderwerp, dat, vooral in deze woelige tijden, de volle aandacht waard is niet alleen van de militairen maar ook van de burgers, die belangstelling koesteren voor de weermacht.

Dat ik het op hoogen prijs stel zoovele burgerlijke en militaire autoriteiten tot mijn gehoor te mogen rekenen, behoef ik zeker niet te zeggen.

Het zal U zijn opgevallen, dat ik het onderwerp van dezen middag heb getiteld: de militaire justitie bij het leger in oorlogs- en vreedstijd, m.a.w. ik heb den oorlogstijd vooropgesteld.

Dit is geen vergissing, maar opzet. Want het behoeft geen betoog, dat elke organisatie, die voor de weermacht van een staat onmisbaar is, ingesteld moet zijn, met inachtneming van de vredeseischen, op den toestand, waarvoor die weermacht in het leven is geroepen en dat is de oorlogstoestand.

Ieder ander uitgangspunt voert op den verkeerden weg en daarvan zijn de gevolgen — als het er op aan komt — niet te overzien.

Alleen valt dit met zekerheid te zeggen dat dan de slachtoffers zullen vallen onder de justiciabelen.

En dat is tragisch!

Het zal U evenmin zijn ontgaan, dat ik uitsluitend zal spreken over de militaire justitie bij het leger.

Dit beteekent allermint, dat er over de militaire justitie bij de vloot niets valt te zeggen; ik moet daarover echter wel zwijgen, omdat ik, afgezien van het feit, dat een zeeofficier U ter zake beter en interessanter zou kunnen voorlichten dan ik, al moeite genoeg zal hebben om in den toegestanen tijd, zelfs maar in groote lijnen, de militaire justitie bij het leger te behandelen.

Alleen wil ik dit opmerken, dat de hoofdbeginselen, die ik zal ontwikkelen ten aanzien van de werking en de organisatie van de militaire justitie bij het leger, ook voor de vloot gelden.

¹⁾ Voordracht gehouden door den luitenant-generaal *P. J. van Munnekrede*, lid van het Hoog Militair Gerechtshof, in de openbare algemeene vergadering van de Algemeene Rooms-Katholieke Officierenvereening, te Breda op 26 October 1933 en later herhaald te 's-Gravenhage.

Met welwillende vergunning van den Spreker en de Redactie overgenomen uit het Maandblad dier Vereening, November 1933.

DE MILITAIRE JUSTITIE BIJ HET LEGER IN OORLOGSTIJD.

„Supprimer les juridictions militaires pour le
 „temps de guerre, c'est vouloir l'indiscipline dans
 „l'armée, puis la révolte; c'est aller au-devant
 „de la défaite.”

(Général Pedoya).

Deze waarschuwende woorden schreef de Generaal Pedoya, eertijds Commandant van het 16de Fransche legerkorps, toen vóór den wereldoorlog in Frankrijk van destructieve zijde werd geëischt, dat de Kamer zonder discussie „en cinq minutes” een ontwerp zou aannemen, waarin de militaire rechtspraak ook in oorlogstijd wordt afgeschaft.

Ik heb die woorden als motto gekozen, omdat de beteekenis, ja, de onmisbaarheid, van de militaire justitie in oorlogstijd moeilijk scherper kan worden uitgedrukt.

Het mag dan ook een geluk voor Frankrijk heeten, dat naar deze en andere waarschuwingen werd geluisterd, want gedurende den wereldoorlog is het noch in het Fransche leger, noch in eenig ander leger, mogelijk geweest de ontbindende invloeden van allerlei aard, waartegen de beste gevoelens als: vaderlandsliefde, eergevoel en plichtsbefef soms machteloos bleken, zonder de preventieve en repressieve werking van de militaire justitie te bestrijden.

Welke ervaringen zijn nu bij de uitoefening van de militaire rechtspraak in oorlogstijd opgedaan?

Van primordiale beteekenis is gebleken het uitoefenen van snel recht.

Deze les is niet nieuw; zij is zoo oud als de oorlog zelf.

Om niet te ver in de geschiedenis terug te grijpen zij er hier slechts aan herinnerd, dat ten tijde van de Fransche revolutie-oorlogen de generaals Kleber en Jourdan, ja zelfs de *volksvertegenwoordigers* in het leger, voor den opperbevelhebber het recht vroegen om de bedrijvers van militaire misdrijven „op staanden voet” te berechten, zijnde dit het eenige middel om de orde en tucht in het leger te handhaven. Later zag men Napoleon aan zijne commandeerende generaals, zonder eenige reserve, de bevoegdheid verleen en om „op staanden voet” vóór het front van het regiment te doen fusilleeren iedereen die op heeterdaad op plundering was betrapt „le crime qui anéantit tout”.

Het was volstrekt niet alleen in het Fransche leger, dat de behoefte aan snel recht werd gevoeld. Ook Wellington zag zich genoodzaakt aan zijne regering te vragen om reeds aan de officieren, die een detachement in vijandelijk land aanvoerden het recht te verleen en de misdadige soldaten „oogenblikkelijk” te straffen.

In den oorlog van 1870 hadden in het Fransche leger de „cours martiales” hunne oprichting uitsluitend aan den eisch van snel recht te danken. Zij werden ingesteld bij besluit van 16 September 1870 en die datum geeft te denken, als men in aanmerking neemt, dat de vijandelikheden reeds in begin Augustus van dat jaar waren be-

gonnen. Blijkbaar had men de ondervinding opgedaan, dat het zonder die cours martiales niet ging.

Zij werkten volgens onderstaande begiuselen:

Iedere commandeerende generaal, die in kennis werd gesteld met een ernstig misdrijf, had het recht, hetzij onmiddellijk, hetzij na afloop van een militaire operatie, doch steeds binnen 24 uur, een rechtbank bijeen te roepen „cour martiale” genaamd en samengesteld uit 1 hoofdofficier en 2 kapiteins. De beklagde werd door een door hem gekozen of door een aangewezen verdediger terzijde gestaan. Het vonnis van den krijgsraad was niet voor hooger beroep vatbaar. Indien een doodvonnis was uitgesproken werd het op staanden voet voltrokken door het piket, dat de gerechtszaal bewaakt had.

Die cours martiales hebben in min of meer gewijzigden vorm tot het einde van den oorlog bestaan.

En wat gebeurde er in den wereldoorlog?

De strijd was nauwelijks ontbrand of alle commandeerende Fransche generaals drongen op de herleving van de cours martiales aan, niettegenstaande het twijfelachtig was of zij volgens de wet waren geoorloofd.

De President van de Fransche Republiek gaf zijne toestemming; 6 September 1914 werden deze bijzondere krijgsraden ingesteld.

De zeer strenge vonnissen, die zij uitspraken, waarbij rechterlijke dwalingen zijn voorgekomen, gaven aan de Fransche regeering aanleiding begin 1916 de cours martiales af te schaffen en door gewone krijgsraden te vervangen.

Nog eenmaal werd gedurende den oorlog in het Fransche leger een poging gedaan om de cours martiales weer op te richten. Het was in Juni 1917, toen niemand minder dan de bezadigde opperbevelhebber generaal Pétain ze noodig achtte om de ernstige muiterij in het leger snel te onderdrukken. De regeering wilde er niet aan, maar wel deed zij al het mogelijke om de bij de krijgsraden te volgen procedure te versnellen.

Dit korte, historisch overzicht ¹⁾ bevestigt afdoende, dat te velde de behoefte aan snel recht onomstootelijk vaststaat. En nu denke men niet, dat snel recht alleen wordt geëischt in het belang van de krijgstuicht, neen, zij is ook wel degelijk in het belang van de beklagden, aangezien in oorlogstijd getuigen, die heden nog belangrijke verklaringen à décharge zouden kunnen afleggen, morgen misschien op het appèl ontbreken.

Uit het overzicht blijkt ook nog iets anders — en dit is een punt van bijzonder belang — n.l., dat de beteekenis van het begrip snel recht in oorlogstijd geleidelijk wijziging heeft ondergaan.

Beoogde men vroeger met een uiterst snelle, desnoods oogenblikkelijke, bestraffing zonder voorafgaand veroordeelend vonnis, dat waardig was dien naam te dragen, vóór alles een afschrikwekkend voorbeeld te stellen, later is men met aandrang gaan eischen, dat

¹⁾ Men zie verder „De herziening van de militaire strafwetgeving in Frankrijk” in M.R.T. XXVI, blz. 389 vlgg. Red. M.R.T.

het recht niet aan het belang van de tucht zou worden opgeofferd. De schuld van den beklaagde moest vóór de voltrekking van het vonnis deugdelijk zijn vastgesteld.

Deze beweging is steeds sterker geworden, zoodat de moderne opvatting van snel recht te velde is: de straf *zoo snel* op het misdrijf te doen volgen als met de eischen van een *goede* rechtspraak is overeen te brengen.

Het komt er dus op aan de militaire justitie te velde zoodanig te organiseeren, dat zij in staat is om naast snel recht *ook* goed recht te spreken.

Zooals U zult zien, Mijne Heeren, is dit vraagstuk niet eenvoudig.

Het aantal krijgswagenen.

Wil aan den eisch van snel recht kunnen worden voldaan, dan dient tegen overlading van de rol der krijgswagenen te worden gewaakt.

Het aantal krijgswagenen zal dus niet te gering mogen zijn.

In den wereldoorlog had men er bij de legers te velde 1 per divisie. Gelet op de oorlogssterkte van dat troepenlichaam (12000 à 15000 man) is het begrijpelijk, dat met een geringer aantal geen genoeg kan worden genomen.

Bij de tegenwoordige sterkte van ons veldleger zou men dus over 9 krijgswagenen te velde moeten kunnen beschikken (1 per divisie en 1 voor de lichte brigade). Indien wij in 1916 in den wereldoorlog betrokken waren geworden dan zouden wij met 5 krijgswagenen te velde zijn gegaan, dus ongeveer met de helft van het aantal, dat noodig zou zijn geweest.

Met de divisie-krijgswagenen alleen is men er nog niet, want er zullen ook nog krijgswagenen moeten worden opgericht in de stellingen, in het etappengebied en in het binnenland.

Men zal dan ook vermoedelijk niet ver mis tasten, wanneer men rekent op een aanvankelijke behoefte aan 15 krijgswagenen.

En als u nu nagaat, wat daaromtrent in onze oorlogsorganisatie is bepaald, dan zult u ongetwijfeld met mij instemmen, wanneer ik zeg, dat die bepaling dringend aanvulling behoeft.

De samenstelling der krijgswagenen.

De wereldoorlog heeft bewezen, dat de juiste uitoefening van de militaire rechtspraak in oorlogstijd, meer dan vroeger, een psychologisch vraagstuk is van den eersten rang.

Duidelijk komt dit tot uiting in de vonnissen, die gedurende dien oorlog zijn uitgesproken over zeer ernstige militaire misdrijven en waarin men herhaaldelijk getroffen wordt door de clementie, die de rechters hebben betracht.

Militairen, die onder den invloed van een moreele depressie, in 's vijands nabijheid een zeer ernstig militair misdrijf begaan, waarop de doodstraf staat, ziet men veelvuldig straffen met gevangenis-

straf, welke straf onmiddellijk wordt geschorst om den veroordeelde in staat te stellen aan het front zijn misdrijf uit te wisschen.

Militairen, die uit de loopgraven komende, in het rustkantonnement in een overmoedige stemming of onder den invloed van alcohol zich aan insubordinatie in den zwaarsten vorm schuldig maken, komen er met lichte straffen af, ja, worden zelfs vrijgesproken enz.

Waarom *waren* de rechters in zulke gevallen clement?

Omdat zij, evenals de beklagden, zelf hadden ondervonden hoe de verschrikking van den modernen oorlog den mensch in zijn geheele wezen kan aangrijpen, en ook hoe de menschelijke natuur reageert uit de zône van gevaar in de zône van veiligheid.

En waarom *konden* zij clement zijn?

Omdat zij wisten tot hoever de clementie gaan kon zonder de krijgstuicht te schaden.

Nu moet u niet denken, Heeren, dat ik, door de clementie zoozeer op den voorgrond te stellen, wil zeggen, dat vonnissen te velde vóór alles clement moeten zijn.

Neen, dat bedoel ik niet; hoe onjuist het zou zijn, wordt afdoende aangegeven door het bekende spreekwoord van de zachte geneesheeren.

Er kunnen te velde misdrijven worden gepleegd, waarvoor geen pardon mag gelden.

Niemand heeft dit mooier en beter uitgedrukt dan René de Planhol, die gedurende 15 maanden aan een Franschen krijgsraad is verbonden geweest.

Hij schrijft:

„Les juges ont l'impérieuse obligation de penser à la multitude de „braves gens, qui risquent courageusement leur vie. Ils n'ont pas „le droit de les exposer à un voisinage pernicieux, ils n'ont pas „le droit de leur infliger l'odieuse tentation et l'abominable insulte „de la lâcheté impunie, ils doivent protéger la discipline et préserver „l'âme de l'armée. *Alors il faut qu'ils sévissent.*”

Ik heb dan ook uitsluitend iets langer bij de clementie stil gestaan, om er uwe aandacht op te kunnen vestigen, dat alleen rechters, die op het juiste oogenblik en in de juiste mate clementie weten toe te passen, in staat zijn, te velde menschkundige vonnissen te vellen.

Op de groote beteekenis hiervan kan ik niet genoeg den nadruk leggen, want de ervaring heeft aangetoond, dat onmenschkundige vonnissen op het moreel van den troep een rampzaligen invloed uitoefenen en de ergste wanordelijkheden kunnen veroorzaken.

Het belang van de krijgstuicht en van de beklagden eischt dus gebiedend, dat de ernst van de militaire misdrijven wordt beoordeeld door rechters, die de psychologische invloeden van den oorlog in al hunne phasen hebben gevoeld m.a.w. door officieren-combat-tanten.

Zulks op te dragen aan rechters, die den oorlog niet kennen, die de zeer verklaarbare neiging zullen gevoelen om in een uiterst

strenge toepassing van het Militair Strafwetboek heil te zoeken, waaruit zeer onmenskundige vonnissen kunnen voortvloeien, is dus een groote fout en *die* fout zou bij ons — zij het dan ook te goeder trouw — zijn begaan, wanneer ons land in den wereldoorlog zou zijn betrokken geworden.

Dan zouden onze krijgsraden te velde bezet zijn geweest door reeds gepensioneerde officieren!

Het feit, dat de rechters in de krijgsraden te velde officieren uit het strijdende gedeelte van het leger moeten zijn — *de president van den krijgsraad niet uitgezonderd* — doet tal van vragen rijzen, waarvan wel de voornaamste zijn:

1o. Moet aan de krijgsraden een vaste of een incidenteele samenstelling worden gegeven?

Aan de hand van de voorgaande beschouwing is het duidelijk, dat niet op de mogelijkheid mag worden gerekend om gedurende langen tijd achtereen steeds dezelfde officieren voor leden van een krijgsraad te velde aan te wijzen.

Een pantser, dat volledige bescherming verleent tegen de moderne projectielen is nog niet uitgevonden.

De divisie-commandant zal dus telkens, wanneer een krijgsraad moet bijeen komen, de daarvoor geschikte en beschikbare officieren moeten aanwijzen, waarbij het natuurlijk wenschelijk is zooveel mogelijk continuïteit te betrachten.

Ook om een andere klemmende reden zullen de krijgsraden incidenteel moeten worden samengesteld, aangezien de rang der rechters verband moet houden met die der beklaagden.

Het zou toch uit een krijgstuuchtelijk oogpunt absurd, ja onzinnig zijn, om meerderen door minderen te laten berechten.

Het aantal leden van een krijgsraad zou op 5 kunnen worden bepaald, de president inbegrepen.

2o. Hoe kan er voor worden gezorgd, dat in krijgsraden, bestaande uit militaire rechters, het juridische element voldoende vertegenwoordigd is?

Over het enorme belang hiervan zal niet worden uitgeweid; het is van zelf sprekend.

Tot elken prijs moet worden voorkomen wat door zoo menigen krijgsraad in den wereldoorlog is misdreven als gevolg van het ontbreken van juridisch geschoolde krachten.

Als minimum-eisch moet dan ook worden gesteld, dat de auditeur-militair jurist is, terwijl zijn parket moet zijn samengesteld uit personeel, dat met het verrichten van juridische werkzaamheden vertrouwd is.

Dit laatste geldt evenzeer voor het personeel ter secretarie van den krijgsraad.

Vorenbedoelde personen zouden dan — voor zoover zij niet reeds tot het leger behooren — moeten worden opgenomen in militair verband en worden aangesteld in een rang, die evenredig is aan de belangrijkheid van de functie, die zij bekleeden.

Het juridisch belang eischt voorts, dat de auditeur-militair, de secretaris en het hun ter beschikking gestelde personeel behooren tot het stabiele gedeelte van een krijgswaard te velde, hetgeen alleen te bereiken zal zijn, wanneer zij aan de gevaren en de wisselvalligheden van den frontdienst worden onttrokken.

Dit is feitelijk een inconsequentie, maar die zal in het belang van de rechtszekerheid moeten worden aanvaard.

Op het oogenblik beschikt het Nederlandsche leger over 2 auditeurs-militair te velde. Wij hebben er minstens 15 noodig.

Omtrent de secretarissen en het overige personeel is niets bepaald.

De verdediging.

De verdediging van den beklagde is gedurende den wereldoorlog meermalen zeer primitief geweest.

Aan de voorbereiding daarvan was onvoldoende zorg besteed en zoo kwam men bij het uitbreken van den oorlog tot een improvisatie, waarvan het funeste zoo herhaaldelijk is gebleken.

Gelet op de oorlogsomstandigheden, komt het er natuurlijk op aan een eenvoudige oplossing aan deze aangelegenheid te geven zonder de belangen van den beklagde te schaden en dan ligt het voor de hand de verdedigers aan te wijzen of te doen kiezen uit de troepen, waarover de krijgswaard rechtsbevoegdheid uitoefent. Deze verdedigers toch zijn ter plaatse, geheel op de hoogte van den gang van den dienst, e.g. van de operatiën en daardoor volkomen in staat om de omstandigheden te beoordeelen, waaronder een militair misdrijf heeft plaats gehad.

Uit het voorgaande volgt, dat in oorlogstijd een burger-jurist niet de aangewezen persoon is om een beklagde voor den krijgswaard te verdedigen.

Daarvoor moeten worden bestemd officieren, bij voorkeur zij, die den titel van meester in de rechten hebben behaald.

Men rille niet bij de gedachte aan officieren als verdedigers voor den krijgswaard.

Toen bepaalde politieke kringen in Nederland zich ernstig bezorgd maakten over het lot van de dienstweigeraars en de muiters in N.O. Indië en zelfs burgerrechtsgeleerden uit het moederland naar Indië wilden zenden om hen voor Krijgswaard en Hoog Militair Gerechtshof aldaar te verdedigen, toen gaven 34 schepelingen te kennen, dat zij liever door een officier dan door een burger-advocaat werden verdedigd!

Blijkbaar zijn de officieren in het oog van de minderen nog niet zulke slechte verdedigers.

Het hooger beroep.

Ten aanzien van het hooger beroep van de vonnissen der krijgswaarden werden gedurende den wereldoorlog in verschillende legers zeer verschillende regelingen getroffen. Ook zag men in sommige legers de eenmaal getroffen regeling herhaaldelijk wijzigen.

Het *kan* zijn, dat die zoekende houding haar oorsprong vond in de neteligheid van het vraagstuk; waarschijnlijker is echter, dat zij het onvermijdelijk gevolg was van gebrek aan voorbereiding in vreedestijd.

De militaire justitie was in het algemeen als een stiefkind beschouwd; de voorbereiding van hare werkzaamheid in oorlogstijd was overbodig geacht of „en bagatelle” behandeld. En toen zij bij tientallen de weerspanningen, met wie de chefs geen raad meer wisten, tot rede had te brengen, toen bleek de 1e instantie niet te deugen en ook niet in korten tijd voor hare taak geschikt te maken.

Als correctief werd een 2e instantie ingevoerd, die had aan te vullen, waarin de eerste te kort schoot, maar de 2e instantie was evenmin voor hare taak berekend en zoo bleef het sukkelen. Het is hard de vraag of het „gesol” met het hooger beroep, dat de oorlog te zien heeft gegeven, zou zijn voorgekomen, indien de 1e instantie had kunnen rechtspreken zooals het behoorde.

Wikt men het pro en contra van het hooger beroep van de vonnissen der krijgsraden van een leger te velde, dan moet worden erkend, dat het contra overweegt.

Zeer juist werd zulks Januari 1916, *„dus midden in den oorlog*, uiteengezet door de Belgische Ministers van Oorlog en van Justitie.

Na te hebben betoogd, dat het aantal strafbare feiten, dat door de krijgsraden moet worden berecht, zoodanig is toegenomen, dat het doen van snel recht, wat een eisch is voor goede militaire rechtspraak, onmogelijk wordt, wanneer tegen alle vonnissen van de krijgsraden te velde hooger beroep moet worden toegelaten, gingen die Ministers aldus voort:

„Bijna alle strafbare feiten, door militairen in oorlogstijd gepleegd, betreffen tekortkomingen met betrekking tot de plichten „als militair, waarvan de bestraffing in het belang van de krijgsgucht en het militair gezag in een leger tegenover den vijand zoodanig „niet onmiddellijk dan toch zeer vlug moet geschieden. Bovendien „geldt het in den regel feiten, die op heeterdaad ontdekt zijn en dus „voor betwisting nagenoeg niet vatbaar zijn; men is zeker omtrent „de deelneming er aan van den beklaagde en zijne verdediging „treft alleen eene meer of minder gestrenge toepassing van de wet. „Ten aanzien van beslissingen, met volledige zekerheid omtrent het „voorgevallene door den militairen rechter genomen, brengt hooger „beroop van zelf mede vermindering van het gezag, dat de militaire „overheid vooral in tijd van oorlog noodig heeft telkens, wanneer „dat beroep wordt ingesteld, met geen ander doel dan om voor den „schuldige een geringere straf te verkrijgen. Daarvoor dient de weg „van gratie. Voorts zijn er gevallen waarin de tenuitvoerlegging van „het vonnis ook niet door het toelaten van hooger beroep mag worden uitgesteld.”

Aan dit betoog valt niets meer toe te voegen; het wettigt de conclusie, dat het hooger beroep van de vonnissen der *krijgsraden te velde* dient te worden verworpen. Maar dan rust ook op de organi-

satoren van de militaire justitie in oorlogstijd de dure plicht, deugdelijke waarborgen te scheppen, dat de 1e instantie, zoowel militair als juridisch voor haar taak berekend is.

De noodzakelijkheid hiervan werd door den Franschen afgevaardigde Paul Meunier, avocat à la cour d'appel de Paris, in zijn bekend werk „Les conseils de guerre” met treffende woorden geschetst:

„La discipline”, zoo schreef hij, „est absolument inséparable de „la justice.

„Pour se convaincre de cette vérité il faut pénétrer au coeur des „troupes, il faut consulter les officiers de troupes, supérieurs ou „subalternes et les sous-officiers; tous ceux-là vous diront, si vous „les laissez parler librement, si vous provoquez leurs confidences „(comme je l'ai fait tant de fois moi-même au cours de mes tour- „nées à l'avant) que la discipline est morte, si elle ne repose plus sur „la justice qui pour être sévère, doit rester indiscutable et indis- „cutée.”

Die woorden, Mijne Heeren, zijn meer dan een bloote constateering van een feit; zij zijn een waarschuwing.

Welnu, laat die waarschuwing dan een aansporing zijn om onze militaire justitie met ernst te gaan voorbereiden op een eventualiteit, die niemand onzer wenscht maar die in deze rommelige wereld, waarin de spanning eer toe- dan afneemt, nog steeds niet tot de onmogelijkheden behoort.

Blijft die voorbereiding achterwege, dan behoeft men waarlijk geen groote geest te zijn om te voorspellen, dat er in oorlogstijd in ons leger ongelukken zullen gebeuren, die men bitter zal betreuren.

Maar dan komt het berouw te laat.

Hierna werd gepauzeerd en werd thee geserveerd.

Daarna vervolgde de spreker zijn rede met het tweede gedeelte, handelende over:

DE MILITAIRE JUSTITIE BIJ HET LEGER IN VREDESTIJD.

Ik mag in dezen kring wel als bekend aannemen, dat er in den loop der jaren, vooral van juridische zijde, hevige aanvallen zijn gericht op een afzonderlijke militaire justitie in vreedstijd.

Die aanvallen werden voortgezet, ook nadat in 1912 en 1923 belangrijke verbeteringen werden aangebracht in de organisatie van en de rechtspleging bij de militaire justitie (o.a. het benoemen van burgerjuristen tot presidenten van de krijgsraden, het verruimen van de rechten van de beklaagden, de openbaarheid van de zittingen, de invoering van de nieuwe militaire straf- en tuchtwetgeving ter vervanging van de oude crimineele wetboeken enz.).

Men was evenwel nog niet voldaan; het was blijkbaar om „la mort sans phrase” van de militaire justitie in vreedstijd te doen.

Dit verschijnsel doet mij, als officier, oprecht leed, want het is een duidelijk bewijs, dat de militaire belangen, die bij deze aange-

legenheid zijn betrokken, of niet worden beseft of bitter weinig worden geteld.

Komt het er dan niet meer op aan of militaire belangen worden geschaad?

Zijn militaire belangen soms geen nationale belangen, geen *staats*-belangen?

Ik zal de eerste zijn om toe te geven, dat met een beroep op algemeene rechtsbeginselen, gegronde juridische bezwaren tegen het bestaan van een afzonderlijke militaire justitie in vreedstijd kunnen worden aangevoerd, maar daaruit volgt nog niet, dat nu maar dadelijk de militaire justitie in vreedstijd ten doode moet worden gedoemd. Om een dergelijken krassen maatregel te kunnen motiveeren is heel wat anders en heel wat meer noodig. Daarop wil ik echter hier niet ingaan.

Ware het beroep op de algemeene rechtsbeginselen in deze materie beslissend, dan zou ook de militaire justitie in oorlogstijd moeten worden afgeschaft.

Dat kan niet en dat wil men blijkbaar niet, want de militaire justitie in oorlogstijd wordt met rust gelaten.

Maar dan is daarmede ook toegegeven, dat afwijking van die algemeene beginselen soms plicht kan zijn, wanneer bijzondere belangen dat eischen.

Tallooze malen reeds hebben de officieren betoogd, dat dit hier het geval is; tallooze malen reeds hebben zij er op gewezen, dat bijzondere belangen in den vorm van *militaire* belangen zich tegen de afschaffing van de militaire justitie in vreedstijd verzetten.

Maar even zoovele malen hebben zij niet kunnen bewerken, dat de aanvallen op de militaire justitie werden gestaakt.

Wat wisten de officieren er ook van?

En hoe is het thans?

Thans kan men beleven, dat bijna ieder jaar, bij de behandeling van de justitiebegrooting, een aantal kamerleden aandringt op afschaffing van de militaire justitie in vreedstijd.

Mijne Heeren, tegenover die hardnekkige aanvallen past hardnekkig verweer en wanneer ik hier dan nogmaals de bezwaren zal uiteenzetten, die wij, officieren, hebben tegen afschaffing van de militaire justitie in vreedstijd, dan doe ik dat, niet alleen omdat het blijkbaar noodig is, maar ook, omdat wij verplicht zijn het werk van onze voorgangers voort te zetten, die voor de verdediging van een éminent legerbelang steeds op de bres hebben gestaan.

Ik doe het tevens met een gevoel van groote dankbaarheid jegens hen, die de invoering van een voor de weermacht noodlottigen maatregel tot heden hebben weten te voorkomen.

Waarom nu stellen de officieren prijs op het behoud van de militaire justitie in vreedstijd?

Omdat zij gaarne een uitzonderingspositie wenschen te behouden of omdat zij er naar haken onbepakt over de minderen te kunnen blijven heerschen?

O neen, wie dat denkt, kent het officierskorps niet.

De officieren verlangen slechts de positie, die een logisch uitvloeisel is van de taak, die de overheid op hunne schouders heeft gelegd en waarvoor diezelfde overheid ze ook verantwoordelijk stelt; zij hunkeren er evenmin naar om hunne minderen te berechten; de officieren zijn geen beulen voor hunne minderen, integendeel, het doet hun leed wanneer zij ze als beklagden tegenover zich zien.

Maar zij waarschuwen wel tegen afschaffing van de militaire justitie in vredestijd, omdat daardoor onvermijdelijk hun prestige vermindert, dat zij zoo hoog noodig hebben om de tucht te handhaven, waarmede de weermacht staat of valt.

Dat de officieren in dezen strijd het prestige-motief steeds op den voorgrond hebben gesteld en het thans meer dan ooit doen, is volkomen juist.

Want zoo het ergens waar is, dat voor tuchthandhaving prestige noodig is, dan is het wel in de weermacht, waar in uiterst moeilijke omstandigheden, die in geen enkele andere organisatie kunnen voorkomen, van de minderen onvoorwaardelijke gehoorzaamheid moet worden geëischt.

En nu weet ik wel, dat het prestige van de meerderen niet schuilt en ook niet schuilen mag in sterren en strepen; ik weet zeer goed, dat het ware prestige schuilt in de persoon, maar die fundamenteele waarheid mag nooit een motief zijn om te zeggen: dan komt het er ook niet op aan of de Overheid de dragers van het gezag in de weermacht met meer of minder macht bekleedt.

Ik noem die redeneering kortweg gevaarlijk.

In dit verband wil ik u herinneren aan het historische gesprek, dat in den avond van 9 November 1918 werd gevoerd tusschen Ebert, toen nog Duitsch rijkskanselier en Generaal Groener van het Groote Hoofdkwartier.

Dit laatste bood aan de rijksregeering de hulp van het leger aan om den wanhopigen politieken toestand het hoofd te bieden.

En toen rijkskanselier Ebert vroeg, wat het leger in ruil daarvoor verlangde, antwoordde Generaal Groener: „Der Herr Generalfeldmarschall erwartet von der Reichsregierung die Unterstützung des „Offizierkorps bei Aufrechterhaltung der Disziplin und der straffen Ordnung im Heer.“

Ik heb aan deze woorden niets toe te voegen; zij toonen duidelijk aan welken weg de Overheid heeft te volgen in een zoo belangrijke aangelegenheid als ik hier bespreek.

Mocht u meenen, dat ik, als officier, overdrijf, neemt dan kennis van hetgeen Mr. Verloren van Themaat, voormalig advocaat-fiscaal van het Hoog Militair Gerechtshof, een jurist van erkende bekwaamheid en langdurige ervaring in 1900, over deze kwestie schreef:

„De militaire rechtspraak” — zoo luidde zijn betoog — draagt er „in niet geringe mate toe bij om het gevoel van afhankelijkheid van „zijn meerdere bij den soldaat levendig te houden en te versterken.

„Hoe meer de mindere den indruk krijgt, dat de boven hem geplaatste steeds en onder alle omstandigheden over hem beschikt, hoe minder moeite het hem zal kosten zich aan diens wil te onderwerpen en diens bevelen op te volgen.

„Niets is meer in staat om dat gevoel van afhankelijkheid bij den mindere te verzwakken dan de wetenschap, dat juist, wanneer hij een meer ernstig vergrijp tegen de krijgstucht pleegt en zich aan een daad schuldig maakt, die hem voor den strafrechter brengt, zijne superieuren het recht van straffen over hem verliezen en het burgerlijk gezag zich tusschen hem en het militair gezag plaatst. Terwijl het uitoefenen der rechtspraak door zijn meerdere, het ontzag, waarmede hij tegen dezen opziet, verhoogt, moet noodwendig het prestige van dezen laatste in de oogen van den soldaat er onder lijden wanneer hij zijn macht over hem verliest en het recht van straffen, dat hij als de hoogste uiting van het gezag beschouwt, waar het meer belangrijke vergrijpen geldt, aan de burgerlijke overheid moet afstaan.

„De toekenning van de bevoegdheid aan den meerdere om ook als rechter over de handelingen van den mindere te oordeelen, verhoogt niet alleen in de oogen van dezen de rechterlijke uitspraak, maar versterkt ook den hiërarchischen band tusschen den mindere en zijn meerdere. In het behoud van de militaire rechtspraak, ook in vreedestijd, is dus uit het oogpunt van het militair gezag een belangrijk moreel voordeel gelegen.”

Deze woorden, Mijne Heeren, hadden ook thans kunnen zijn geschreven.

Het prestige-motief is door de tegenstanders van de militaire justitie in vreedestijd nooit ontzenuwd kunnen worden; zij hebben het weggedoezeld, hoogstens beantwoord met algemeenheden en vergelijkingen.

Vergelijkingen zijn echter geen argumenten.

Maar, Mijne Heeren, waarvoor al die woorden?

Zien wij liever wat de geschiedenis leert.

In Engeland heeft men tweemaal gedurende een reeks van jaren getracht alle delicten, door militairen gepleegd, door den burgerrechter te doen straffen, maar met zulk een slechten uitslag, dat men ten slotte weer tot de afzonderlijke militaire rechtspraak is teruggekeerd.

In Frankrijk werden gedurende de eerste jaren der revolutie de „cours martiales” opgeheven en men riep rechtbanken in het leven, samengesteld uit 3 burgers. Weldra liet men dat systeem varen en stelde jury's in, bestaande uit 5 militairen en 4 burgers. In het jaar 1796 werden de zuiver militaire rechtbanken in eere hersteld; de ondervinding had ook daar geleerd, dat de discipline in het leger niet door burgers kon worden gehandhaafd. ¹⁾

¹⁾ In Duitschland is de in 1920 afgeschafte militaire rechtspraak met 1 Januari 1934 weder hersteld, Zie M.R.T. XXIX, blz. 229. Red. M.R.T.

Wij behoeven echter niet zoo ver van honk te gaan, want in ons eigen land hebben wij bij de schutterijen feitelijk den toestand reeds gehad, die sommigen thans weer als ideaal voor oogen staat.

Pleegde n.l. een schutter in dienst een vergrijp van ernstigen aard — geen disciplinaire overtreding, die door den schuttersraad werd gecorrigeerd — dan werd hij aan den plaatselijk bevoegden burgerlijken strafrechter overgegeven.

Waren nu die schutterijen model-korpsen van discipline geweest, dan zouden de voorstanders van bovenbedoelde rechtspleging een sterke troef in handen hebben gehad; dan zouden zij terecht hebben kunnen zeggen: ziet gij wel, dat de rechtspleging, die wij wenschen, het onderhouden van een strenge tucht niet in den weg heeft gestaan!

Maar dat was niet zoo, want degenen, die de schutterij hebben gekend, zullen met mij eens zijn, dat het — over het geheel genomen — maar goed was, dat in de Wet op de Schutterijen niet van „militaire” tucht, maar van „schutterlijke” tucht werd gesproken.

En als U het oordeel van een burger wilt hebben, hoort dan hoe Mr. Rollin Couquerque over die tucht dacht.

„Niemand”, zoo schreef hij, „zal ontkennen, dat bij de schutterijen „het gezag van den meerdere en de ondergeschiktheid van den min-„dere tot een minimum zijn gereduceerd en dat de discipline bij die „aartsvaderlijke aanvullingstroepen in het laatste stadium van tering „verkeert.”

En wie wil weten hoe een insider over de rechtspleging bij de schutterijen oordeelde, leze het Academisch Proefschrift van Mr. J. E. van Someren Brand, die geruimen tijd als officier bij de schutterij heeft gediend.

Zijn conclusie luidde: men regele de rechtspraak bij de schutterij op dezelfde wijze als . . . bij het leger!

En nu zou men bij ons weer naar de schutterlijke rechtspleging terug gaan?

Mijne Heeren, zoo iets is niet te gelooven!

Een ander militair belang, dat door de afschaffing van de militaire justitie in vreedetijd wordt geschaad, verdient niet minder een oogenblik de aandacht.

Het zal alsdan onmogelijk zijn om de officieren practisch aan de rechtspraak te doen deelnemen, die zij in oorlogstijd zullen moeten uitoefenen.

Bovendien zullen er dan ook geen opleidingsorganen zijn, die over het noodige personeel beschikken, dat geschikt is, tijd en gelegenheid heeft om de auditeurs-militair en het hun toegevoegde personeel, bestemd voor de krijgsraden in oorlogstijd, op te leiden.

Het noodlottig gevolg van dit alles zal zijn, dat ons leger eventueel met een totaal uit den grond gestampte militaire justitie te velde zal gaan.

Durft men dat aan na de treurige ervaringen, die daarmee zijn opgedaan?

„Mit einer Vorbildung der aktiven Militärrichter für die beson-
 „deren Rechtsverhältnisse eines Krieges”, zoo schreef Kriegsgerichts-
 „rat Dr. Heinrich Dietz na afloop van den wereldoorlog, „hatten
 „sich die amtlichen Stellen in Deutschland niemals befasst. Der
 „Mobilmachungsplan war den Militärgerichten im Frieden nicht be-
 „kannt gegeben worden, so dasz über die Geschäftsführung bei
 „Kriegsbeginn nirgends Klarheit bestand. Es war persönliche Sache
 „des Einzelnen sich zurechtfinden und einzuarbeiten. Der aktive
 „Stand der Kriegs- und Oberkriegsgerichtsräte reichte nicht entfernt
 „aus um alle Kriegsstellen zu besetzen. Deswegen waren bürgerliche
 „Richter als Hilfskriegs- und Oberkriegsgerichtsräte vorgemerkt
 „aber ihre Zahl erwies sich als viel zu gering. Dabei waren sie für
 „ihre schwierigen Stellen, etwa durch planmäßigen Unterricht,
 „Hilfsdienst bei den Militärgerichten im Frieden, amtliche Zu-
 „weisung eines Leitfadens für ihre Aufgaben, in keiner Weise ge-
 „rüstet.”

Verwondert men zich dan nog te lezen, dat „die Leistungen dieser
 Neulinge Anfangs gering waren”?

Laten wij ons die ervaring toch ten nutte maken, want juist in
 het begin van den oorlog zijn op justitueel gebied de grootste onge-
 lukken gebeurd, die niet meer te herstellen waren.

Heb ik in het voorgaande uitsluitend het oog gehad op de alge-
 meene militaire belangen, die door de afschaffing van de militaire
 justitie in vreedstijd zouden worden geschaad, thans wil ik nog even
 wijzen op het gevaar, dat er uit kan voortvloeien voor de militaire
 justiciabelen zelf.

De mogelijkheid is toch lang niet uitgesloten, dat de militaire
 chefs er de voorkeur aan zullen geven zoo eenigszins mogelijk ern-
 stige feiten, die aan de rechtspraak zouden moeten worden onder-
 worpen, krijgstuuchtelijk af te doen.

Dit kan aanleiding geven tot een bedenkelijke, min of meer wille-
 keurige toepassing van het tuchtrecht, die aan de eenheid van recht-
 spraak, welke ook zooveel mogelijk voor den militair moet bestaan,
 een einde maakt.

De consequentie van de radicale afschaffing van de militaire
 justitie in vreedstijd is dus inderdaad van zeer ver strekkenden aard
 en voor die consequentie terug deinzende, zijn er ook minder ver-
 gaande voorstellen gedaan, die beoogden voor de militairen een ge-
 splitste jurisdictie in het leven te roepen, waarbij de commune delicten
 (c.q. ook de gemengde) door den burgerrechter, gemengde en
 militaire delicten (c.q. alleen de militaire) door den militairen rech-
 ter zouden worden berecht.

Een dergelijke gesplitste jurisdictie heft ongetwijfeld de hier-
 boven ontwikkelde bezwaren gedeeltelijk op, maar dit kleine voor-
 deel wordt gekocht met nadeelen, die zoo'n chaotischen toestand in
 het leven zullen roepen, dat ik niet aarzel de gesplitste jurisdictie
 een minstens even slechte oplossing te noemen van het vraagstuk,
 dat ons hedenmiddag bezigt houdt.

Een paar voorbeelden om dit te verduidelijken.

Volgens onze bestaande wetgeving zou dan diefstal in de kazerne, sabotage aan boord van oorlogsschepen ¹⁾ door den burgerrechter worden gevonnist; dan zou voorts de militair, die zich ongeoorloofd van zijn korps verwijderd en gedurende zijne afwezigheid diefstal pleegt of de militair, die zich verzet tegen de burgerpolitie en tegen de te hulp geschoten marechaussee achtereenvolgens voor het door hem begane militair en commun delict voor 2 verschillende rechters moeten terecht staan. Wat een omslag en wat een verwikkeling!

Deze niet denkbeeldige, *maar aan de jongste practijk* ontleende voorbeelden, waaraan ik gemakkelijk nog tal van andere zou kunnen toevoegen, toonen duidelijk aan tot welke dwaze toestanden de gesplitste jurisdictie over militairen kan leiden.

Deze zouden alleen kunnen worden opgeheven door een *ingrijpende* wijziging van onze wetgeving en wanneer men daartoe zou besluiten en wellicht na jaren van moeizamen arbeid zou denken een bevredigende oplossing te hebben gevonden, dan zouden vermoedelijk competentie-geschillen tusschen de militaire en burgerrechtbanken aan de orde van den dag zijn.

Want men vergete niet, dat tusschen de krijgstuuchtelijke overtredingen, de militaire, gemengde en commune delicten geen scherpe grenzen zijn te trekken, dat zelfs een zuiver commun delict door reëlen samenloop met een krijgstuuchtelijke overtreding een militair karakter kan verkrijgen en dat tusschen die verschillende soorten van feiten menigmaal samenloop of samenhang zal bestaan.

En wat zal het gevolg zijn van die voortdurende competentie geschillen?

Dat een geregelde en snelle afdoening der zaken in hooge mate wordt belemmerd en dat op den duur wrijving en verwijdering niet zullen uitblijven tusschen twee onderdeelen der rechterlijke macht, die op samenwerking zijn aangewezen.

Wat dit beteekent, blijkt overtuigend uit het feit, dat het een der voornaamste gronden was om in 1814 een einde te maken aan de gesplitste jurisdictie, die in ons goede vaderland vóór dien tijd bestond.

In een rapport, dat werd voorgedragen in de vergadering der Staten-Generaal van 19 Juli 1814, leest men n.l.:

„Dat de militaire en commune delicten voortaan aan de militaire „jurisdictie onderworpen zullen zijn, kwam tot voorkoming van geschillen tusschen den Burgerlijken en Militairen Regter, *die zoo dikmaals hebben plaats gehad*, zeer geschikt voor.”

Zou men het nu nog eens met de gesplitste jurisdictie willen gaan probeeren, dan zal spoedig blijken, dat „l'histoire se répète” want de menschheid is sinds 1814 alles behalve op weg haar gebreken te verliezen.

¹⁾ Dit misdrijf heeft zich niet lang geleden voorgedaan, toen de bemanning van de „Java” geweren, karabijnen, mondstoppen van kanonnen, patroontasschen enz. over boord wierp.

Na al het voorgaande zal het U niet verwonderen, als ik zeg, dat ik met groote instemming kennis heb genomen van het feit, dat de ministerieele commissie, bestaande uit 9 leden, die in 1925 aan de ministers van Justitie, Marine en Oorlog rapport uitbracht betreffende de herziening van het Militair Strafprocesrecht, met de grootst mogelijke meerderheid van oordeel was, dat het beginsel eener afzonderlijke militaire rechtspraak in tijd van vrede diende te worden gehandhaafd.

Valt er daarom aan de bestaande organisatie van onze militaire justitie in vredetijd niets meer te verbeteren?

Zeer zeker, mits men voor oogen houdt, dat zij aan een dubbelen eisch moet voldoen:

1o. Zij moet de noodige waarborgen opleveren voor een behoorlijke berechting van de militairen in vredetijd.

2o. Zij moet de gelegenheid scheppen om degenen, die bij de militaire rechtspraak in oorlogstijd zullen worden betrokken, zoo goed mogelijk voor die taak voor te bereiden.

Ter voldoening aan den eersten eisch zou het m.i. aanbeveling verdienen het juridisch element in een vredeskrijgsraad te versterken, door naast den burgerpresident nog een burgerrechtsgeleerde als lid van den krijgsraad te benoemen. Overigens ware een krijgsraad geheel te vormen naar het model van het Hoog Militair Gerechtshof, met dien verstande, dat het aantal militaire leden 3 zal bedragen.

Ik geloof, dat door de invoering van de combinatie rechtbank-krijgsraad gedaan is wat redelijkerwijze kan worden verlangd om, bij de berechting van zuiver commune delicten, de eenheid van rechtspraak over militairen en burgers — *het* motief van de tegenstanders van de militaire rechtspraak — zooveel mogelijk te verzekeren.

Bovendien zal zij na verloop van eenigen tijd tot belangrijke bezuiniging leiden.

Ter voldoening aan den tweeden eisch zal het noodig zijn die officieren voor militaire leden van een krijgsraad te bestemmen, die ook in oorlogstijd tot de rechtspraak kunnen worden geroepen.

Maar wie zullen dat zijn, gelet op het feit, dat de oorlogseischen — zooals ik heb uiteengezet — absoluut vorderen een krijgsraad te velde, wat de rechters betreft, incidenteel samen te stellen?

Het antwoord op die vraag lijkt moeilijker dan het is, want met afdoende zekerheid kan worden bepaald, welke beroepsofficieren in den aanvang van een oorlog tot de functie van president van een krijgsraad te velde kunnen worden geroepen, n.l.: de hoofdofficieren van de actieve regimenten in vredetijd.

Deze zouden dus als militaire leden in een vredeskrijgsraad moeten zitting nemen en het is volkomen logisch om deze officieren allereerst in de gelegenheid te stellen practische ervaring omtrent de militaire rechtspraak op te doen, aangezien de president van een krijgsraad ongetwijfeld de belangrijkste rol vervult.

Als men dit beginsel aanvaardt, dan volgt er van zelf uit, dat men bij iedere vredesdivisie in een der groote garnizoenen (waar over het benoodigde aantal hoofdofficieren kan worden beschikt), bij voorkeur in of anders nabij de standplaats van een rechtbank gelegen, tot de oprichting van een krijgsraad moet overgaan.

Indien een dergelijke organisatie een paar jaren heeft doorge- werkt, dan zal men in den aanvang van een oorlog bij iedere divisie beschikken over meerdere hoofdofficieren, die niet totaal vreemd tegenover hun taak zullen staan, wanneer een krijgsraad wordt bij- eengeroepen.

Ook uit een vredesoogpunt beschouwd, zijn aan deze organisatie niet te onderschatten voordeelen verbonden:

- 1o. zullen de militaire leden van een krijgsraad dan officieren zijn van bezadigden leeftijd en van langdurige, praktische ervaring;
- 2o. zal het desgewenscht mogelijk zijn om ook voor hoofdoffi- cieren 2 instanties in te voeren.

Wat de in oorlogstijd benoodigde auditeurs-militair betreft, deze zouden kunnen worden gerecruteerd uit de reserve-officieren, die den titel van meester in de rechten hebben behaald.

Hetzelfde geldt voor de secretarissen bij de krijgsraden.

Voor het personeel ten Parkette van den auditeur-militair en ter Secretarie van den krijgsraad ware in de eerste plaats zooveel moge- lijk gebruik te maken van de diensten van de in oorlogstijd onder de wapenen komende rijksklerken ten Parkette en ter Griffie van de burgerrechterlijke college's; ook aan dezen ware, bij gebleken geschiktheid, een militaire rang toe te kennen, evenredig aan de be- langrijkheid van hun functie.

Aangezien de auditeurs-militair en de secretarissen tot het sta- biele gedeelte van de krijgsraden te velde zullen behooren, zouden zij (bijv. tot een totaal aantal van 20 officieren) in vreedstijd van opkomst bij den troep kunnen worden vrijgesteld om in de plaats daarvan de vastgestelde termijnen bij krijgsraad en Hoog Militair Gerechtshof door te brengen en aldaar in de praktijk van de mili- taire rechtspraak en in vraagstukken van militaire psychologie te worden ingewijd, zooals thans reeds geschiedt met de officieren, die de rechtskundige opleiding te Amsterdam volgen.

Voorts zou een handleiding moeten worden samengesteld betref- fende de bij de krijgsraden te velde te volgen procedure.

Mijne Heeren, ik ben aan het einde gekomen van mijne voor- dracht.

Zooals ik in het begin reeds opmerkte, heb ik mij tot hoofdzaken moeten beperken, zoodat ik andere aangelegenheden als het opspo- ringsonderzoek, het gerechtelijk vooronderzoek, de cassatie, de revisie e.d. heb moeten laten rusten.

Ik ben er van overtuigd, dat er tegen mijn voorstel, omtrent de organisatie van onze militaire justitie, bezwaren zijn in te brengen; ik verbeeld mij niet volmaakt werk te kunnen leveren.

Als anderen daarom ook de lust voelen om zich aan die taak te zetten, laten zij dan echter vooral bedenken, dat het hier geldt het ontwerpen van een organisatie, die aan 2 eenigszins tegenstrijdige eischen moet voldoen, die ieder voor zich niet de volle 100 pCt. mogen en kunnen opeischen.

Tenslotte stel ik er prijs op te verklaren, dat ik allereerst gesproken heb in mijn qualiteit van eere-lid van een vereeniging van officieren, waar het traditie is het waarachtig belang van de weermacht voorop te stellen.

Indien ik dat niet uit eigen ervaring wist, dan zou ik mij niet hebben laten vinden om als Lid van het Hoog Militair Gerechtshof de belangen van de militaire justitie te komen verdedigen. Dan had ik dat aan een ander overgelaten.

Moge daarom dit, in het oprechte belang van de weermacht bedoelde, woord zijn weg naar buiten vinden, en ook doordringen tot hen, die de macht hebben om te bevorderen, dat de militaire justitie in staat is in *alle* omstandigheden een groot nationaal belang te dienen.

Na deze rede, die met een luid en lang aangehouden applaus werd toegejuicht, bracht de Voorzitter der A.R.K.O. den spreker hartelijk dank voor zijn uiteenzetting, zoo juist gehouden. De Voorzitter is ervan overtuigd, dat de A.K.R.O.-leden de gedachten door Spreker ontwikkeld, zullen uitdragen, daarheen, waar ze gehoord dienen te worden.

Met den Christelijken groet sloot hij daarop de vergadering.

Tal van aanwezigen wenschten den Generaal geluk met zijn rede.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 27 April 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. A. Brants (fg.).

Kenteren en zinken van Hr. Ms. „Krakatau”.

(Art. 169, 1° Wetb. v. Strafr.)

De oorzaak van het ongeval is gelegen in het in groote hoeveelheid in het achterschip binnenstroomen van het zeewater, mogelijk geworden doordat bij het stoomen op ondiep water met een in belangrijke mate opgevoerd aantal omwentelingen de waterdichte deuren op het mijnendek niet gesloten waren.

Ofschoon geen der drie beklaagden geheel vrij uitgaat, moeten zij allen van het aan elk hunner afzonderlijk telastegelegde worden vrijgesproken, nu schuld in strafrechtelijken zin niet is bewezen. Daardoor kan er mede geen sprake meer zijn van de ook ten laste gelegde collectieve schuld.

Breed gemotiveerde vrijspraak. Het kenteren van de „Krakatau” is te wijten aan een ongelukkigen samenloop van omstandigheden en aan betreurenswaardige misverstanden, waarbij echter de opmerking niet achterwege mag blijven, dat de onderlinge samenwerking tusschen de bij de inspectie betrokken officieren tijdens die inspectie veel te wenschen heeft overgelaten.

De commandant van een oorlogsvaartuig blijft, ook tijdens de inspectie van den bodem door zijn chef, verantwoordelijk voor de veiligheid van schip en bemanning.

In de zaak van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer, tegen:

1°. X., oud 51 jaar, geboren te Zwolle, Kapitein ter zee,

2°. Y., oud 46 jaar, geboren te Nijmegen, Kapitein-Luitenant ter zee,

3°. Z., oud 25 jaar, geboren te Koepang (N.I.), Luitenant ter zee der 2e klasse,

beklaagden en gerequireerden in persoon,

de sub 1° genoemde bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. J. Koeleman,

de sub 2° genoemde bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. C. Jager,
 de sub 3° genoemde bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. Th.
 Bonnerman,
 allen advocaat, onderscheidenlijk te 's-Gravenhage, Bilthoven en
 's-Gravenhage.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de stukken van het geding, waaronder de beschikking van den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, van den 18en September 1933, No. A 16/7/5 Z.Geh., waarbij bovengenoemde X. naar het Hoog Militair Gerechtshof wordt verwezen, en de beschikking van dezelfde autoriteit van den 13en Juni 1933, No. A 16/5/1 Geh., waarbij bovengenoemde Y. en Z. naar het Hoog Militair Gerechtshof worden verwezen;

Gezien de dagvaarding, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan de beklagden beteeënd;

Gehoord de getuigen-deskundigen, door den beklagde Y. opgeroepen;

Gehoord de beklagden, zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hen en namens hen door de raadslieden aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof de beklagden van het hun te laste gelegde zal vrijspreken;

O. dat, blijkens de ten processe aanwezige uittreksels uit het stamboek:

de beklagde X. op 10 September 1904 is benoemd tot adelborst der 1ste klasse en thans dient als Kapitein ter zee;

de beklagde Y. op 21 Augustus 1908 (moet volgens het uittreksel-stamboek beschouwd worden te zijn 1 September 1908) is benoemd tot adelborst der 1ste klasse en thans dient als Kapitein-Luitenant ter zee;

de beklagde Z. op 28 Augustus 1930 is benoemd tot Luitenant ter zee der 3de klasse en thans dient als Luitenant ter zee der 2de klasse;

O. dat aan beklagden bij dagvaarding is ten laste gelegd dat het aan hunne schuld, althans aan die van een of meer hunner, te wijten is dat Harer Majesteits mijnenlegger „Krakatau” op 11 October 1932 in het Oostervaarwater van Soerabaja is gezonken of gestrand, waardoor levensgevaar is ontstaan voor een of meer opvarenden van dien oorlogsbodem, anderen dan beklagden of een of meer hunner, en zulks in voege als volgt:

Op 11 October 1932 bevond zich Hr. Ms. „Krakatau” onder commando van den beklagde Kapitein-Luitenant ter zee Y. voornoemd in het Oostervaarwater van Soerabaja, tot het ondergaan van eene inspectie, te houden door den Commandant der Marine te Soerabaja, den beklagde Kapitein ter zee X.

Deze bevond zich aan boord met den Inspecteur van den Marine-Stoomvaartdienst der 2de klasse G. A. W. Wagenaar, en den adjudant van den Commandant der Marine, den Luitenant ter zee der 1ste klasse A. de Booij.

Voor deze inspectie was het inspectie-programma uitgegeven, luidende als volgt:

„Programma voor de inspectie Hr. Ms. „Krakatau” op 11 en 12 October 1932.

11 October 1932.

07.30 aan boord komst C.M.R. met Staf.

Inspectie equipage.

Daarna ontmeeren en stoomen naar Oostgat.

Hoofdoff. van Gezh. verlaat vóór vertrek het schip.

Na verlaten haven equipage verkleeden in daagsch tenue.

2de ontbijt.

pl.min. 08.45. Na afloop 2de ontbijt:

I. markeeren van een versperring van 8 mijnen 1907 op nader aan te geven plaats in Oostgat;

II. het leggen dezer versperring;

III. het lichten van de versperring;

IV. het leggen van een of twee spertonnen.

Na gereedheid door Oostgat naar buiten. Inspectie onder stoom door I.M.S.D., waarbij gerekend moet worden op volle kracht.

Op nader te bepalen tijdstip inspectie over het schip; alsdan Off. en O.O. bij de bergplaatsen, zeuntjes bij de bakken.

„Voor de overige oefeningen volgen nadere orders.

„Na afloop meeren op het M.E.

„Binnen loopen en meeren onder leiding Oudste Officier.

„12 October 1932.

„07.00 Dekpersoneel athletiek terrein Pasiran.

„08.30 Voortzetting inspectie Geneesk. Dienst en inspectie radio-dienst.

„09.30 Snelladen en snellaadloods door de, volgens de alarmrol, ingedeelde geschutsbemanningen.”

Dit programma was aan alle beklagden bekend.

Het weer was kalm, windkracht 2 à 3, lichte kabbeling, geen zeegang of deining.

De normaal ter reede openstaande waterdichte poorten stonden ook thans alle open, te weten:

1. alle patrijspoorten van het inlanderslogies;
2. alle patrijspoorten van het Europeanenlogies;
3. bijna alle patrijspoorten van het mijnendek;
4. de waterdichte deuren achter op het mijnendek;

het deel van de mijnenrails, dat over de drempels van deze deuren loopt, was opgetuigd, op Stuurboords-mijnenrails op het mijnenbordes buiten de waterdichte deur stond een sperton gereed, om in verband met punt IV van het inspectie-programma gelanceerd te worden;

5. het waterdichte luikje voor doorlating van den seriekabel in den drempel van de waterdichte deuren;
6. het poortje in het achterschot voor doorlating van de telefoon;
7. de acht spuigaten van het mijnendek;
8. de afgang naar de munitie- en torpedomakersbergplaats.

Om 11 uur 30 was de versperring gelicht en dus het punt III van het inspectie-programma ten einde.

Aangezien het lichten van de versperring meer tijd had genomen dan verwacht was, werd door den Commandant der Marine, den beklaagde Kapitein ter zee X., afgezien van punt IV, het lanceeren van een sperton. Hij deelde dit aan den Commandant van Hr. Ms. „Krakatau”, den beklaagde Kapitein-Luitenant ter zee Y., mede en gaf hem order, de menschen zoo spoedig mogelijk te laten schaften ten einde om half één gereed te zijn voor de inspectie over de bergplaatsen. Tevens gaf hij den Commandant order, om onder stoom te gaan met het oog op de machinekamer-inspectie en door het Oostervaarwater naar buiten te stoomen.

In verband met den geringen beschikbaren tijd, gaf de Commandant, de beklaagde Kapitein-Luitenant ter zee Y., order, om alles te laten liggen, zooals het lag, de menschen zich te laten opknappen, zoo spoedig mogelijk te laten schaften en alles gereed te maken voor de inspectie van het benedenschip.

De Commandant (de beklaagde Kapitein-Luitenant ter zee Y.), de Commandant der Marine (de beklaagde Kapitein ter zee X.) en de adjudant begaven zich daarna naar de kajuit voor het afteekenen van de bescheiden.

Tegen twaalfen werd de motorvlet, die nog eenige boeitjes had opgepikt, geheschen, het anker gelicht en onder stoom gegaan met 100 slagen, de normale volle kracht.

Ingevolge de orders van den Commandant der Marine, (den beklaagde Kapitein ter zee X.), droeg de Commandant, (de beklaagde Kapitein-Luitenant ter zee Y.), den Officier van de wacht, (den beklaagde Luitenant ter zee 2de klasse Z.), op, om door het Oostervaarwater naar buiten te stoomen en gaf hem order, om na het schaften de sperton binnen te laten zetten en de waterdichte poorten te laten sluiten.

De Commandant der Marine, (de beklaagde Kapitein ter zee X.), liet even te voren door den Officier van de wacht den Inspecteur van de Marinestoomvaartdienst waarschuwen, dat deze zijn gang kon gaan. Toen het schip onder stoom was, telefoneerde de Chef machinekamer den Officier van de wacht, (den beklaagde Luitenant ter zee der 2de klasse Z.), om te vragen, of er nog met de machines gemanoeuvreed zou worden; toen deze hierop ontkennend antwoordde, vroeg de Chef machinekamer, of de machinekamer haar gang kon gaan. De Officier van de wacht gaf hiervoor toestemming.

Hierop ving de machinekamer-inspectie aan.

De Commandant van Hr. Ms. „Krakatau”, de beklaagde Kapitein-Luitenant ter zee Y., was bekend met het inspectie-programma,

waarin stond, dat gerekend moest worden op volle kracht. Hem was niet medegedeeld, dat werkelijk volle kracht geloopt zou worden; wel dat de inspectie anderhalf uur duren zou. Hij nam als vanzelfsprekend aan, dat niet aangezet zou worden zonder zijn voorkennis.

De Officier van de wacht, de beklagde Luitenant ter zee der 2de klasse Z., was bekend met het inspectie-programma, waarin stond dat gerekend moest worden op volle kracht. Hij wist niet, hoe de machinekamer-inspectie geregeld was en meende, dat de machinekamer hare orders wel zou hebben.

Direct na het onder stoom gaan is de Commandant der Marine, de beklagde Kapitein ter zee X., met den Commandant van Hr. Ms. „Krakatau”, den beklagden Kapitein-Luitenant ter zee Y., aan tafel gegaan tot plus minus 12 uur 25.

Om twaalf uur is ook de bemanning gaan schaften.

Even na het onder stoom gaan heeft de Inspecteur van den Marinestoomvaartdienst beide machines op één condensor laten zetten, waarna is aangezet tot een groot aantal omwentelingen.

Toen deze opdracht goed was uitgevoerd, besloot de Inspecteur van den Marinestoomvaartdienst geen verdere opdrachten te geven en gaf opdracht, om beide machines weer op hun eigen condensers te zetten en alles gereed te maken tot het loopen van volle kracht en het nemen van diagrammen.

Ten twaalf uur 11 passeerde het schip de eerste witte lichtboei van het Oostervaarwater.

Tusschen deze lichtboei en de volgende neemt de waterdiepte volgens de kaart af van $6\frac{1}{2}$ tot 4 meter. De diepte van 4 meter wordt ongeveer 2 mijl na de eerste witte lichtboei bereikt.

Ongeveer 12 uur 15 is de Inspecteur van den Marinestoomvaartdienst begonnen het aantal slagen geleidelijk op te voeren.

Ten 12 uur 15 à 12 uur 20 is de kwartiermeester Noels, die toen gereed was met schaften, met een matroos naar het mijnenbordes gegaan en heeft daar de nog steeds buiten staande sperton gesjord. Het mijnenbordes was toen nog kurkdroog.

De sergeant-torpedomaker Schutten, die even later over het vlotje kwam, (het voorste verhoogde gedeelte van het mijnendek) zag dat het mijnenbordes onder water stond en dat er water over de geheele breedte van den drempel van de waterdichte deuren naar binnen liep.

Hoewel hij dit niet verontrustend vond, — er kwam achteruit wel eens meer water binnen —, begaf hij zich toch naar de brug en waarschuwde den Officier van de wacht, zijnde de beklagde Luitenant ter zee der 2de klasse Z.

Deze gaf den schipper order, onmiddellijk te laten sluiten.

Het was toen 12 uur 25 en de bemanning kwam op voor baksgewijs.

De schipper wachtte het baksgewijs niet af, maar stuurde onmiddellijk den kwartiermeester Noels met vier Europeesche matrozen naar beneden om te sluiten.

Op dit oogenblik stroomde eene groote hoeveelheid water over den drempel op het mijndek.

Dit werd veroorzaakt door het onder deze omstandigheden (alles open en ondiep water) ontoelaatbaar groot aantal omwentelingen, dat de schroeven maakten, en groote vaart van het schip, hetgeen ten gevolge had dat het achterschip zoo diep in het water zonk, dat het water over het mijnenbordes door de openstaande waterdichte deuren het schip kon binnenstroomen en binnenstroomde. Het schip kreeg door de dientengevolge ontstane abnormale waterbelasting zooveel helling naar stuurboord, dat het water ook de aan die zijde openstaande patrijspoorten kon binnenstroomen en binnenstroomde.

Tengevolge van een en ander is het schip binnen zeer korten tijd gekenterd en gezonken, zoodanig, dat het op stuurboordzijde geboeid op den bodem kwam te rusten en de bakboordshuid met een gedeelte van het schip boven water bleef.

De schuld van beklaagden, althans van een of meer hunner, aan bovenomschreven ongeval bestaat hierin, dat zij, met grove veronachtzaming van zooveel nadenken als zij als normale zee-officieren in de concrete omstandigheden, waarin zij verkeerden, behoorden aan te wenden, het gevaar niet hebben voorzien, waarin het schip bij sterke opvoering der vaarsnelheid en der schroefomwentelingen in ondiep vaarwater, met openstaande patrijspoorten en openstaande waterdichte deuren op het mijndek, moest, althans kon, komen te verkeer en is komen te verkeer en, en met grof verzuim van vooromschreven mate van nadenkendheid hebben nagelaten, voorzorgsmaatregelen te treffen om dat gevaar af te wenden.

O. dat de oorzaak van het aan Hr. Ms. „Krakatau” overkomen ongeval gelegen is in het in groote hoeveelheid in het achterschip binnenstroomen van het zeewater, mogelijk geworden doordat bij het stoomen op ondiep water met een in belangrijke mate opgevoerd aantal omwentelingen, de waterdichte deuren op het mijndek niet gesloten waren;

O. wat betreft den eersten beklaagde, den Kapitein ter zee X.:

dat dezen beklaagde voor dit met groote kracht, op ondiep water stoomen verantwoordelijkheid treft, omdat hij bij zijne gesprekken dien morgen met den de machinekamer inspecteerenden Hoofd-officier van den Marinestoomvaartdienst, toen hij daaruit bemerkte, dat deze Hoofdofficier een stoomen met volle kracht noodig oordeelde, dezen niet heeft te kennen gegeven, dat zulks eerst „buiten” zou kunnen geschieden maar hem kort vóór het onder stoom gaan enkel de mededeeling heeft doen toekomen, dat hij zijn gang kon gaan, waaruit deze hoofdofficier heeft kunnen afleiden, zooals hij gedaan heeft, dat het nu aan hem was overgelaten te bepalen, wanneer tot het stoomen met volle kracht zou worden overgegaan; dat van den eersten beklaagde als Inspecteerend Officier zooveel kennis van het schip en vaarwater mocht worden verwacht, dat het hem duidelijk had moeten zijn, dat stoomen met een groot aantal

omwentelingen van dit schip in dit vaarwater zoo al niet gevaarlijk dan toch uit een oogpunt van navigatie ongewenscht was en hij dit dus had behooren te voorkomen; dat hij in elk geval van den inhoud van zijn gesprek met den Inspecteur van den Marinestoomvaartdienst en zijn daartegenover aangenomen houding aan den Commandant Y. had moeten kennis geven, maar hij dezen van het toen vaststaande voornemen om met volle kracht te gaan stoomen onkundig heeft gelaten; dat, al moge dus zijn beleid, wat dit punt betreft, te wenschen hebben overgelaten, hem geen verantwoordelijkheid kan treffen voor het niet gesloten zijn van de waterdichte deuren, nu op hem niet de taak rustte voor het tijdig sluiten van die deuren zorg te dragen, hij trouwens niet wist noch behoefde te weten, dat die deuren bij het onder stoom gaan open waren gebleven;

dat deze beklagde mitsdien van het hem afzonderlijk ten laste gelegde moet worden vrijgesproken;

O. wat betreft den tweeden beklagde, den Kapitein-Luitenant ter zee Y.:

dat het Hof vooropstelt, dat de Commandant van een oorlogsvaartuig, ook tijdens de inspectie van den bodem door zijn chef, verantwoordelijk blijft voor de veiligheid van schip en bemanning;

dat in het aanvullingsdevies van Hr. Ms. „Krakatau” eene aanbeveling voorkomt om, stoomende, als regel de waterdichte deuren naar het mijnendek steeds gesloten te houden en dienovereenkomstig in het orderboek van blijvenden aard de order was opgenomen, dat deze deuren buiten de haven gesloten moesten worden;

dat het daarom van voorzichtigheid had getuigd, indien de Commandant van de „Krakatau” op 11 October, toen de oefening mijnenleggen was afgelopen en de oefening met den sperton was afgelast, *terstond* bij het onder stoom gaan die deuren had doen sluiten, waardoor hij dan tevens op alle inspectie- eventualiteiten voorbereid zou zijn geweest;

dat anderzijds deze Commandant herhaaldelijk met de „Krakatau” het Oostervaarwater bevaren had met openstaande deuren, zonder dat zich daarbij eenig ongeval had voorgedaan, terwijl het dien 11den October, wat wind en zee betreft, een uiterst kalme gelegenheid was;

dat dien dag het ongeval niet gebeurd zou zijn, indien niet reeds zoo spoedig na het weder onder stoom gaan en terwijl het schip zich nog op ondiep water bevond, de machinekamer het aantal omwentelingen belangrijk had opgevoerd boven het normale aantal;

dat de beklagde hiermede echter niet bekend was en hij had mogen verwachten, dat het punt van het Inspectie-programma: „Inspectie onder stoom waarbij moet worden gerekend op volle kracht”, welk punt door hem met den Chef van de Machinekamer was voorbereid, niet tot uitvoering zou worden gebracht zonder nadere, te zijner kennis gebrachte, order;

dat dit opvoeren van het aantal omwentelingen door den Hoofd-officier van den Marinestoomvaartdienst nu wel had kunnen worden

voorkomen door eenig voorafgaand contact dien morgen tusschen beklaagde en genoemden Hoofdofficier, doch het ontijdig en nog in ondiep vaarwater sterk vermeerderen van de vaart zonder voorafgaande kennisgeving in redelijkheid niet behoefde te worden voorzien, zoodat van schuld in strafrechtelijken zin ten aanzien van dezen beklaagde niet kan worden gesproken, al moge deze beklaagde om bovengenoemde redenen dan ook niet vrij uit gaan wat zijn beleid betreft;

dat alzoo ook te zijnen aanzien het bewijs van het hem afzonderlijk telastegelegde niet is geleverd en vrijspraak zal moeten volgen;

O. wat betreft den derden beklaagde, den Luitenant ter zee der 2de klasse Z.:

dat op dezen officier als officier van de wacht, terwijl zijn Commandant aan de lunch zat, bij het stoomen in het Oostervaarwater de verantwoordelijkheid rustte voor de veilige navigatie van het schip;

dat hij het Inspectie-programma kende; bij het onder stoom gaan wist, dat de waterdichte deuren op het mijnendek openstonden en eerst na het schaften van de bemanning zouden worden gesloten en dat het schip zich in ondiep vaarwater bevond;

dat hij ook heeft bemerkt, dat het aantal slagen van de machine boven het aantal, waarmede was aangevangen, werd verhoogd, zulks nadat hem vanuit de Machinekamer telefonisch was gevraagd of deze „haar gang kon gaan” en hij daarop bevestigend had geantwoord;

dat het onder die omstandigheden op zijn weg had gelegen om zich, toen het slagenaantal grooter werd, nader met de machinekamer in verbinding te stellen, dan wel zijn Commandant te waarschuwen of dadelijk de waterdichte deuren te laten sluiten;

dat er echter reden bestaat voor de door hem aangevoerde verontschuldiging, namelijk te hebben gemeend, dat de vermeerdering van het aantal omwentelingen tot het door hem geconstateerde getal van 132, dat nog niet lag buiten het normale aantal, slechts van zeer tijdelijken aard zou zijn, nu hij redelijkerwijze mocht aannemen, dat het aanzetten tot volle kracht, nog wel in ondiep vaarwater, niet buiten weten van zijn commandant en zonder aan dezen — en dan ook aan hem — bekend gemaakte nadere order zou aanvragen en dat dus de vraag, of „de Machinekamer haar gang kon gaan”, niet kon slaan op de bedoeling om volle kracht te gaan loopen, dit te eerder, nu het op de „Krakatau” gewoonte was, in dat geval nog een extra-sein met de Machinekamer-telegraaf te geven;

dat ook deze beklaagde derhalve niet geheel vrij uit gaat, doch hij niet in diè mate is tekortgeschoten, dat zijn schuld in strafrechtelijken zin als bewezen kan worden aangemerkt;

dat ook hij dienvolgens van de hem afzonderlijk betreffende aanklacht moet worden vrijgesproken;

O. ten slotte, dat, nu alle beklaagden van het aan elk hunner

afzonderlijk telastegelegde zullen behooren te worden vrijgesproken, er mede geen sprake meer kan zijn van de ook telastegelegde *collectieve* schuld, zijnde naar 's Hof's oordeel het kenteren van de „Krakatau” te wijten aan een ongelukkigen samenloop van omstandigheden en aan betreurenswaardige misverstanden, waarbij echter de opmerking niet achterwege mag blijven, dat de onderlinge samenwerking tusschen de bij de inspectie betrokken officieren tijdens die inspectie veel te wenschen heeft overgelaten, doch deze samenwerking verzekerd zou zijn geweest en alle misverstanden uit den weg zouden zijn geruimd, indien te voren over het punt: „stoomen met volle kracht”, dat aller samenwerking eischte, eene bespreking tusschen hen had plaats gevonden;

Recht doende in eersten en laatsten aanleg in naam der Koningin! ingevolge artikel 82 van de Invoeringswet van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht;

Toepassende artikel 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en gezien de artikelen 75 en 76a van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Verklaart het aan beklaagden telastegelegde, zoo afzonderlijk als collectief, niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hen daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 6 October 1933.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. A. de Visser, (fg.).

1°. Als schildwacht onmiddellijk na het bekomen van eene aanmerking van een sergeant over de wijze, waarop hij zijn dienst als zoodanig vervulde, tegenover een tweetal kameraden dien sergeant achter diens rug uitgelachen.

2°. Op de soldatenkamer dusdanig gestoeid, dat een deken ernstig werd gescheurd.

Oorspronkelijke strafreden behoefde verduidelijking. Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 18 Juli 1933, van den gewoon dienstplichtig-soldaat K., dienende bij de Tirailleur-compagnie van het 10de Regiment Infanterie, in garnizoen te Ede,

waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Majoor-Hoofdinspecteur bij dat Regiment ingediend over de straf van acht dagen verzuwaard arrest, hem op 13 Juli 1933 opgelegd door zijn compagnies-commandant, den kapitein S., en over het eerste gedeelte van de omschrijving der strafreden, luidende:

„Vlak na een opmerking van een sergeant zoodanig tegen een „paar kameraden gelachen, dat het den indruk maakte, dat hij den „sergeant uitlachte.

„Op de kamer dusdanig gestoeid, dat een deken ernstig werd „gescheurd.”,

bij welke beslissing, — op 17 Juli 1933 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gekomen, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuigen onder eede den sergeant-majoor T. J. J. Batta en den gewoon dienstplichtig-soldaat J. Koerts, beiden dienende bij bovengenoemde compagnie, zoomede de sergeant H. Bruil, dienende bij het 22e Regiment Infanterie;

Gelet op het advies van den Advocaat-fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat op 12 Juli 1933, te ± 18.45 ure, toen klager als schildwacht op post stond bij den ingang van het Westerhek der Infanteriekazerne te Ede, twee dienstplichtigen hem voorbijliepen, die de kraag van hun tuniek los hadden;

dat klager deze soldaten heeft staande gehouden en een gesprek met hen is gaan voeren;

dat op dat oogenblik de sergeant J. Bruil, dienende bij het 22e Regiment Infanterie, op een rijwiel is komen aanrijden en een kort onderhoud met klager heeft gehad;

O. dat de sergeant-majoor-instructeur T. J. J. Batta, dienende bij het 10de Regiment Infanterie, heeft verklaard, dat hij, op 12 Juli 1933 omstreeks 18.45 uur de Infanterie-Kazerne te Ede binnenkomende, heeft gezien dat de dienstplichtig-soldaat K., niet-tegenstaande deze schildwacht was, met een tweetal dienstplichtigen stond te lachen en daarbij opvallende hoofdbewegingen in de richting van den zich verwijderenden sergeant J. Bruil maakte, en zulks wel op zoodanige wijze, dat het volgens hem, getuige, niet anders kan zijn dan dat klager den genoemden sergeant uitlachte en achter diens rug trachtte bespottelijk te maken; dat hij daarom aan den sergeant Bruil heeft gevraagd, wat er tusschen hem en klager voorgevallen was, en van dezen sergeant ten antwoord heeft gekregen dat hij even te voren den klager had onderhouden over diens niet correct optreden als schildwacht;

O. dat de sergeant J. Bruil, dienende bij het 22e Regiment Infanterie, heeft verklaard:

dat hij, op 12 Juli 1933 omstreeks 18.45 de Infanterie-Kazerne te Ede binnenfietsende, geconstateerd heeft dat klager als schildwacht niet correct optrad, omdat hij midden op den straatweg met een tweetal dienstplichtigen, die de kraag van hun tuniek los hadden, stond te praten;

dat hij aan klager toen heeft gevraagd, of hij „last” had met die militairen en, nadat klager deze vraag ontkennend had beantwoord, hem verder nog heeft toegevoegd: „Je moet als schildwacht voortaan correcter optreden”;

dat hij daarop is doorgereden in de richting der kazerne;

O. dat klager heeft verklaard:

dat de sergeant Bruil hem op 12 Juli 1933 te \pm 18.45 uur enkel heeft gevraagd, of hij „last” had met de beide door hem, klager, staande gehouden dienstplichtigen, doch hem daarna geen enkele op- of aanmerking heeft gemaakt over zijn optreden als schildwacht;

dat hij daarna met de beide dienstplichtigen heeft staan lachen, niet met de bedoeling om den sergeant uit te lachen doch omdat een van beide dienstplichtigen gezegd had: „We gaan naar Arnhem, naar de meisjes”;

O. dat het onaannemelijk is, dat de sergeant Bruil alleen gevraagd zoude hebben of klager „last” had met de beide dienstplichtigen en hem niet zoude hebben onderhouden over zijn incorrect optreden, en dit te eerder omdat deze sergeant onmiddellijk na het voorgevallene verklaard heeft aan den sergeant-majoor Batta zulks wel gedaan te hebben en deze verklaring voor het Hof heeft bevestigd, en dat evenmin kan worden aanvaard dat klager onmiddellijk na een bekomen aanmerking over zijn dienst als schildwacht om iets geheel anders is gaan lachen;

dat dan ook klager's opgaven de verklaringen van de beide ter terechtzitting onder eede gehoorde onderofficieren in geen enkel opzicht vermogen te ontzenuwen;

O. dat klager mitsdien terecht is gestraft, terwijl de straf voor beide door klager begane feiten geenszins te zwaar is, doch de omschrijving van de strafreden behoort te worden verduidelijkt;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Majoor-Hoofdinstructeur op het beklag genomen, behoudens ten aanzien van de omschrijving der strafreden;

Wijzig deze omschrijving, zoodat zij komt te luiden:

„1°. Als schildwacht onmiddellijk na het bekomen van eene „aanmerking van een sergeant over de wijze, waarop hij zijn dienst „als zoodanig vervulde, tegenover een tweetal kameraden dien sergeant achter diens rug uitgelachen.

„2°. Op de soldatenkamer dusdanig gestoeid, dat een deken „ernstig werd gescheurd”;

Gelast dat deze omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, gesteld bij de aan klager op 13 Juli 1933 opgelegde straf;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Majoor-Hoofdinstructeur voornoemd, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 27 October 1933.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser (f.g.).

Lichtelijk onder den invloed van sterken drank verkeerende zich schuldig gemaakt aan een reeks van zeer onmilitaire gedragingen, te weten: (zie beschikking).

Klagers ontkentenis tegenover de verklaring van den meedere-rapportmaker verworpen.

Terecht verlaagd tot marinier 3e klasse. Beklag ongegrond. De strafreden behoeft echter eenige wijziging.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 20 September 1933, van B., eertijds marinier der 1ste klasse, dienende bij het Vliegkamp „de Kooy”, thans marinier der 3de klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de straf van verlaging tot den stand van marinier der 3de klasse, hem op 9 Augustus 1933 opgelegd door zijn toenmaligen Commandant, den Kapitein ter zee H. Ferwerda, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Lichtelijk onder den invloed van sterken drank verkeerende, zich schuldig gemaakt aan een reeks van zeer onmilitaire gedragingen, t.w.:

1e. Verzuimd zijn meerdere in rang het militair saluut te brengen;

2e. Zich bemoeid met het aanhouden door een korporaaltorpedomaker van twee ongegradueerde vliegtuigmakers, die dien korporaalaan niet het verschuldigde eerbewijs brachten en daarbij een zeer ongepaste uitdrukking gebruikt tegen bedoelden korporaalaan in den zin van: „Waar bemoei je je mee”;

3e. Het op een loopen gezet, toen meergenoemde korporaalaan hem naam en stamboeknummer vroeg;

4e. Nadat hij door meergenoemden korporaalaan was ingehaald niet voldoen aan de order om mee te gaan naar het Wachtschip, zeggende: „dat kan ik niet doen”, althans woorden van soortgelijke strekking;

5e. Niet voldaan aan de ten slotte gegeven order, toen hij zich door opgave van naam, stbn. en inrichting waarbij hij diende, aan genoemden korporaalaan had bekend gemaakt, om zich dadelijk naar het vliegkamp „de Kooy” te begeven en zich daar te melden.

N.B. De orders bedoeld sub 4 en 5 zijn door den zelfden hier meermalen genoemden korporaaltorpedomaker gegeven.”, bij welke beslissing, — op 16 September 1933 genomen en op 19 September d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den korporaaltorpedomaker J. A. Hiestand, dienende bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager in den avond van Zondag 6 Augustus 1933 te Den Helder een tweetal café's heeft bezocht, w.o. het café Minneboo in de Keizerstraat, en eenigszins onder den invloed van den in die café's gebruikten drank is geraakt;

dat klager na het verlaten van het café Minneboo een tweetal vliegtuigmakers, n.l. van Egeraat en Snijders, in wier gezelschap hij zich dien avond had bevonden, in de Keizerstraat heeft ingehaald en zich weer bij hen heeft gevoegd; dat kort daarop aan de overzijde van die straat een korporaalaan hen is gepasseerd, wien echter noch door klager noch door de beide vliegtuigmakers de militaire groet werd gebracht;

dat bovenbedoelde korporaalaan, n.l. de korporaaltorpedomaker J. A. Hiestand, klager en de beide vliegtuigmakers heeft teruggeroepen, waarop de matroos-vliegtuigmaker van Egeraat zich naar den korporaalaan heeft begeven; dat, terwijl die korporaalaan den matroos-vliegtuigmaker van Egeraat vroeg waarom hij niet gegroet had, klager zich met het geval heeft bemoeid en tot den korporaalaan heeft gezegd woorden van gelijke strekking als: „Hoelang ben je al in dienst, kerel, waar bemoei je je mee”;

dat korporaalaan Hiestand vervolgens aan klager zijn naam en

stamboeknummer heeft gevraagd, waarop deze heeft geantwoord: „dat nooit”;

dat deze korporaal daarop aan de matrozen-vliegtuigmakers van Egeraat en Snijders heeft gelast klager naar het Wachtschip over te brengen, welke lastgeving zij niet hebben kunnen uitvoeren, doordat klager hardlopende in een zijstraat is verdwenen;

dat de korporaal Hiestand klager per rijwiel heeft achtervolgd, hem nabij het Stationsplein heeft ingehaald en hem toen heeft gelast te blijven staan, waaraan klager heeft gevolg gegeven;

dat klager op de order van den korporaal om mee te gaan naar het Wachtschip heeft geantwoord: „dat kan ik niet doen”; doch wèl heeft voldaan aan de order om naam, stamboeknummer en inrichting, waarbij hij diende, op te geven;

dat ten slotte de korporaal Hiestand aan klager heeft gelast zich onverwijld naar het Vliegkamp „de Kooy” te begeven, aan welke lastgeving klager niet heeft voldaan, hebbende hij zich naar zijn kamer begeven;

Overwegende dat klager tot zijn vereer heeft opgegeven:

dat hij tengevolge van de duisternis en het voeren van een gesprek met de hem vergezellende vliegtuigmakers den korporaal Hiestand niet heeft opgemerkt en daarom dezen niet den militairen groet heeft gebracht;

dat hij de woorden: „hoelang ben je al in dienst, kerel, waar bemoei je je mee” niet heeft gebezigd, doch wel tot den korporaal Hiestand heeft gezegd: „Ik snap niet, waarom je hem aanhoudt en ons niet”;

dat hij ontkent, dat de korporaal hem order zou hebben gegeven mee te gaan naar het Wachtschip, en dat hij dus ook niet heeft geantwoord dat hij dit niet doen kon;

dat de korporaal hem niet heeft gevraagd, bij welke inrichting hij diende, en hem evenmin heeft gelast zich onmiddellijk naar het Vliegkamp „de Kooy” te begeven en zich aldaar te melden;

Overwegende met betrekking tot klager's verweer:

dat zijn beroep op de ter plaatse heerschende duisternis hem niet kan baten, daar aldaar de straat behoorlijk was verlicht en uit het onderzoek veeleer is gebleken dat het nalaten van den militairen groet een gevolg is geweest van de omstandigheid, dat klager met de beide hem vergezellende vliegtuigmakers in gesprek was en daardoor onvoldoende aandacht aan zijne omgeving heeft besteed;

dat klager's ontkentenis van het bezigen van de woorden: „Hoelang ben je al in dienst, kerel, waar bemoei je je mee” niet kan ontzenuwen de stellige onder eede afgelegde verklaring dienaangaande van den korporaal-torpedomaker Hiestand, naast welke verklaring dan nog staat de verklaring van den matroos-vliegtuigmaker van Egeraat, inhoudende dat hij klager den korporaal-torpedomaker Hiestand heeft hooren toevoegen: „Stel je niet zoo aan” of woorden van die strekking;

dat ook voor het overige de verklaringen van den korporaal-

torpedomaker Hiestand door klager's ontkenenis niet worden ontzenuwd;

dat mitsdien klager's verweer door het Hof wordt verworpen;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat klager terecht is gestraft; dat de opgelegde straf staat in goede verhouding tot den ernst van de gepleegde feiten, doch dat de omschrijving van de strafreden eenige wijziging behoeft;

Krachtens artikel 67 Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen, behoudens ten aanzien van de omschrijving der strafreden;

Wijziget deze omschrijving, zoodat zij komt te luiden:

Lichtelijk onder den invloed van sterken drank verkeerende, zich schuldig gemaakt aan een reeks van zeer onmilitaire gedragingen te weten:

- 1°. verzuimd zijn meerdere in rang, een korporaal-torpedomaker, het militair saluut te brengen;
- 2°. zich bemoeid met het aanhouden door dien meerdere van twee ongegradueerde vliegtuigmakers, die dien korporaal niet het verschuldigde eerbewijs brachten, en daarbij een zeer ongepaste uitdrukking gebruikt tegenover bedoelden korporaal in den zin van: „waar bemoei je je mee”;
- 3°. het op een loopen gezet, toen dezelfde meerdere hem naam en stamboeknummer vroeg;
- 4°. nadat hij door hem, korporaal-torpedomaker, was ingehaald, niet voldaan aan de order om mede te gaan naar het Wachtschip, zeggende: „dat kan ik niet doen”, althans woorden van soortgelijke strekking;
- 5°. nadat hij zich door opgave van naam, stamboeknummer en inrichting, waarbij hij diende, aan den korporaal-torpedomaker had bekend gemaakt, niet voldaan aan de hem ten slotte door dien meerdere gegeven order om zich dadelijk naar het Vliegkamp „de Kooy” te begeven en zich daar te melden.”;

Gelast dat deze omschrijving van de strafreden in klager's conduiteboekje en in het strafregister van Hr. Ms. „Vliegkamp de Kooy” zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Willemsoord, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 24 October 1933.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Eerste-Luitenants B. P. F. van Driel.
E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige in zijn ongehoorzaamheid heeft volhard, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen. (Weigeren door een adjudant-onderofficier om naar de woningen te gaan van enkele jongelieden die zich bereid hadden getoond tot het sluiten van eene verbintenis bij het Vooroefeningsinstituut doch van wie de vergunningsbewijzen hunner ouders nog niet waren ingeleverd, ten einde bij die jongelieden naar de reden van dat niet-inleveren te informeeren en hen nogmaals in te lichten omtrent het Vooroefeningsinstituut.)

(H.M.G.: De Krijgsraad heeft ten onrechte de omstandigheid dat de meerdere aan beklagde heeft medegedeeld, dat hij hem den volgenden dag zou straffen, indien hij in zijne ongehoorzaamheid zou volharden, aangemerkt als het uitdrukkelijk wijzen op de strafrechtelijke gevolgen van zijne weigering.)

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens X., oud 46 jaar, geboren te, adjudant-onderofficier-instructeur bij het Regiment Infanterie, gedetacheerd bij, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 1 Mei 1928 is benoemd tot adjudant-onderofficier-instructeur en op 16 November 1929 is gedetacheerd bij;

O. dat den beklagde aan den voet van het hem op 10 October 1933 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd.

dat hij op of omstreeks 17 Augustus 1933 te, als

militair, gedetacheerd bij, en als zoodanig werkzaam bij, nadat zijn meerdere, de kapitein Commandant van hem had gelast naar de woningen te gaan van enkele jongelieden, die zich reeds mondeling of op andere wijze bereid hadden getoond tot het sluiten van een verbintenis bij het Vooroefeningsinstituut, doch van wie de daartoe noodzakelijke vergunningsbewijzen hunner ouders nog niet ingeleverd waren bij voornoemden commandant, teneinde bij die jongelieden naar de reden van dat niet-inleveren te gaan informeeren en hen nogmaals in te lichten omtrent het Vooroefeningsinstituut en te trachten hen over te halen daarbij zich aan te sluiten, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat die meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, door hem te zeggen, dat hij hem den volgenden dag zou straffen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

O. dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij op 17 Augustus 1933 des morgens als naar gewoonte aanwezig was op het bureau van te voor het verrichten van administratieve werkzaamheden; dat op een gegeven oogenblik Kapitein binnenkwam, die het register raadpleegde van jongelieden, die in aanmerking kwamen om zich dien zomer te verbinden bij het Vooroefeningsinstituut; dat de kapitein hem opdroeg om die jongelieden, voor zoover deze in woonden en waarvan het bewijs van toestemming der ouders nog niet was binnengekomen, thuis te gaan opzoeken, met het doel deze jongelieden alsnog tot het aangaan van eene verbintenis te bewegen;

dat hij heeft geweigerd aan die opdracht te voldoen, omdat hij de order van den kapitein niet kon beschouwen als te zijn gegeven ter zake van den militairen dienst, doch beschouwde als een opdracht tot zuivere werving; dat het persoonlijk werven uit den tijd is en de Min. aanschrijving van 1 Mei 1933 IIe Afd. No. 9 alleen spreekt van „ten platten lande” en het huisbezoek niet verplichtend stelt;

dat hij daarom ook op 18 Augustus 1933 heeft geweigerd de lastgeving tot huisbezoek uit te voeren en tegenover zijn lastgever, den kapitein, bij zijne weigering heeft volhard;

dat de opdracht van den kapitein luidde om langs de adressen te gaan van de ouders, waarvan de toestemming nog niet was binnengekomen en om daar inlichtingen te verstrekken;

O. dat, 45 jaar, kapitein der Infanterie, Commandant, wonende te, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij zich op 17 Augustus 1933 bevond op het bureau van zijn te; dat hij toen inzage nam van het wervingsboek, hetgeen bijgehouden wordt door beklagde; dat hem bleek, dat reeds 31 man uit hun stukken hadden ingediend, terwijl deze van een dertigtal nog mankeerden; dat

hij tegen beklaagde zeide om eens naar de huizen van enkelen te gaan, teneinde eens te praten over de inlevering dier stukken en te informeeren naar de reden, waarom zij zich niet verbonden en om eventueele bezwaren op te helderen; dat hij beklaagde tevens opmerkte, dat deze de namen uit de goede buurt moest bezoeken, zulks in verband met de vorming van een kaderklasse en dat hij, getuige, in de eerste plaats de reden wilde weten, waarom die stukken, legalisatie-papieren der ouders, niet binnen kwamen en dat hij, getuige, de moeite wilde doen de nieuwe kaderklasse vol te krijgen, daar er eenigen voor de vorming van zoo'n klasse ontbraken;

dat beklaagde hem zeide, daarvoor niets te gevoelen, tenzij hem zulks gelast werd; dat hij, getuige, daarop beklaagde heeft gelast die bezoeken in diensttijd te gaan brengen in de goede buurt en op de adressen, welke op het bureau aanwezig waren; dat beklaagde hem toen antwoordde, dat hij zulks niet dacht te doen, zich daarvoor te veel mijnheer gevoelde en ook niet als ronselaar wilde rondgaan; dat na een uur beklaagde door hem op zijn bureel is geroepen en hij toen met alle kalmte en tact den ernst van het feit heeft besproken; dat beklaagde bij zijn weigering bleef, zeggende, dat zijne plaatsing bij den landstorm reeds tegen zijn zin was geweest en dat hij op zijn stuk bleef staan; dat hij, getuige, hem toen heeft gezegd, hem te zullen straffen; dat hij in den morgen van 18 Augustus 1933 beklaagde bij zich heeft laten komen en hem opnieuw op den ernst van het feit en het belang van zijn persoon heeft gewezen; dat beklaagde hem mededeelde de consequenties te aanvaarden en bij de weigering te blijven volharden;

dat hetgeen door hem, getuige, aan beklaagde was opgedragen, geen huisbezoek was in den zin van het schrijven van M. v. D. dd. 1 Mei 1933, IIe Afd. No. 9; dat de menschen, waar beklaagde naar de stukken moest informeeren, zich reeds schriftelijk hadden verbonden; dat van deze alleen de schriftelijke toestemming der ouders nog niet was binnengekomen;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, behoudens dat niet is bewezen het deel der telastelegging luidende: „en te trachten hen over te halen daarbij zich aan te sluiten”, zoodat hij hiervan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien art. 6, 10, 15, 60 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht, 74, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 14, a, b, en 91 Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk

in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen;

Beveelt evenwel, dat de opgelegde straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op twee jaar, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2. Nos 2—6 dier wet;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij. ¹⁾

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 19 October 1932. ²⁾

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee G. J. Verwijnen, officier van Administratie der 1e klasse A. van Houte, kapitein der Mariniers M. R. de Bruyne, en luitenant ter zee der 2e klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fiskaal: Hoofdofficier van Administratie der 2de klasse Mr. D. Tollenaar.

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling met enig kwaad bedreigen, tweemaal gepleegd; 2°. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid door een ge-

¹⁾ In hooger beroep, door den veroordeelde ingesteld, is dit vonnis bij sententie van 1 December 1933 bevestigd, echter met deze uitzondering, dat de Krr. ten onrechte de omstandigheid dat de kapitein beklaagde heeft medegedeeld dat hij hem den volgenden dag zou straffen, indien hij in zijne ongehoorzaamheid zou volharden, heeft aangemerkt als het uitdrukkelijk wijzen op de *strafrechtelijke* gevolgen van zijne weigering, in verband waarmede de qualificatie is gewijzigd in „opzettelijke ongehoorzaamheid”. Het H.M.G. oordeelde verder den duur van den proeftijd te lang en heeft dien teruggebracht op één jaar.

Red. M.R.T.

²⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 1 December 1932 bevestigd, behoudens ten aanzien van de qualificatie der feiten, welke qualificatie is komen te luiden: 1°. „als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling met enig kwaad bedreigen, twee malen gepleegd”; 2°. „als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld”; 3°. „poging tot feitelijke insubordinatie”; alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling; en behoudens ten aanzien van den proeftijd, welke door het Hof is verlengd tot drie jaar.

Red. M.R.T.

baar met eenig kwaad bedreigen (in hooger beroep gewijzigd in: als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld); 3°. poging tot feitelijke insubordinatie, alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling.

(Beklaagde had zijn meerdere in een café op dreigenden toon toegevoegd: „ik heb anderhalf jaar op je gewacht; nu ben ik anderhalf jaar burger en kom je eindelijk tegen; we zullen buiten even afrekenen”, daarna op straat ten aanhoore van dien meerdere op dreigenden toon gezegd: ja ik ben nu anderhalf jaar burger, nou wil ik met sergeant L. afrekenen. Daarbij was hij in dreigende bokshouding met gebalde vuisten tegenover den sergeant gaan staan en tenslotte was hij dien meerdere achterna gerend en had hij naar hem met de vuist geslagen doch hem niet kunnen bereiken doordat een derde tusschen den sergeant en beklagde ging staan.)

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiscaal tegen M., matroos der 1e klasse, oud 23 jaren, geboren te Vlissingen, gerequireerde in persoon.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 25 Augustus 1932;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 1 October 1932 en het den beklagde aan den voet van dat bevel tenlastegelegde:

dat hij, dienende als matroos der 1e klasse bij de Koninklijke Marine, op den 16den Juli 1932 om ongeveer 10 uur des avonds te Vlissingen opzettelijk zijn meerdere, den sergeant-machinist C. H. Liesker:

1°. in het openbaar, immers in (den ingang van) een voor het publiek toegankelijk café op de Zeilmarkt, althans in Liesker's tegenwoordigheid, mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd door Liesker op dreigenden toon toe te voegen: „Ik heb anderhalf jaar op je gewacht; nu ben ik anderhalf jaar burger en kom je eindelijk tegen; we zullen buiten even afrekenen”, althans door woorden van dergelijke strekking tegen Liesker te gebruiken;

2°. op de Zeilmarkt, in het openbaar, althans in Liesker's tegenwoordigheid, mondeling dezen sergeant met eenig kwaad heeft bedreigd door ten aanhoore van dezen op dreigenden toon te zeggen: „Ja, ik ben nu anderhalf jaar burger; nou wil ik met sergeant Liesker afrekenen”, althans door woorden van dergelijke strekking ten aanhoore van Liesker te gebruiken,

en hem daarbij feitelijk heeft bedreigd met geweld, althans in het openbaar, althans in diens tegenwoordigheid, door gebaren of daden met eenig kwaad heeft bedreigd, door in dreigende bokshouding met gebalde vuisten tegenover Liesker te gaan staan,

en vervolgens, toen Liesker zich een eindje verwijderd had, gepoogd heeft Liesker feitelijk aan te randen, door ter uitvoering van dit voornemen Liesker achterna te rennen en naar Liesker

met de vuist te slaan, zijnde de uitvoering niet voltooid alléén tengevolge van de van zijnen, beklaagde's, wil onafhankelijke omstandigheid, dat de mede tegenwoordige majoor-machinist P. J. Smit, tusschen hem, beklaagde, en Liesker ging staan en dat Liesker achter Smit dekking zocht, tengevolge waarvan hij, beklaagde, Liesker niet kon bereiken;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 5 October 1932, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 19 October 1932, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt, dat hij op 9 Maart 1926 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren en dat hij thans als matroos der 1e klasse dient;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1°. C. H. Liesker sergeant-machinist:

dat hij in den avond van 16 Juli 1932 ± 10 uur zich bevond in een voor het publiek toegankelijk café op de Zeilmarkt te Vlissingen, bezig dat café te verlaten, toen de beklaagde plotseling vlak vóór hem ging staan en hem op dreigenden toon toevoegde: „Ik heb anderhalf jaar op je gewacht; nu ben ik anderhalf jaar burger en kom je eindelijk tegen. We zullen buiten even afrekenen”; dat hij zich naar buiten begaf en op de Zeilmarkt kwam, waar de beklaagde zich in een dreigende bokshouding met gebalde vuisten tegenover hem plaatste en op dreigenden toon riep: „Ja, ik ben nu anderhalf jaar burger; nou wil ik met sergeant Liesker afrekenen”; dat hij, getuige, doorliep en ongeveer 15 of 20 meter verder, zag, dat de beklaagde met gebalde vuisten en zwaaiende met de armen hem achterna kwam rennen en daarbij tegen majoor Smit aanliep, die tusschen hem, getuige, en den beklaagde in ging staan en terwijl hij, getuige, dekking zocht achter majoor Smit, pogingen deed om achter majoor Smit om hem te bereiken, hetgeen niet gelukte; dat hij, getuige, in uniform was gekleed;

2°. P. J. Smit, majoor-machinist:

dat hij in den avond van 16 Juli 1932 te ± 10 uur in de vestibule van een voor het publiek toegankelijk café op de Zeilmarkt te Vlissingen heeft gezien, dat de beklaagde zich vlak tegenover sergeant Liesker plaatste en dezen op dreigenden toon toevoegde: „Ik heb anderhalf jaar op je gewacht; nu ben ik anderhalf jaar burger en kom je eindelijk tegen; we zullen buiten even afrekenen”, althans woorden van dergelijke strekking; dat Liesker

doorliep en de beklaagde hem volgde en op de Zeilmarkt gekomen in een dreigende bokshouding met gebalde vuisten tegenover Liesker ging staan en op dreigenden toon riep: „Ja, ik ben nu anderhalf jaar burger; nou wil ik met sergeant Liesker afrekenen”; dat hij, getuige, en Liesker snel doorliepen en hij, getuige, omstreeks 15 meter verder zag dat de beklaagde met de armen zwaaiende en met gebalde vuisten hem achterna rende en tegen hem, getuige, opliep; dat hij met de vuist in de richting van Liesker sloeg, maar dat hij, getuige, zich tusschen den beklaagde en Liesker plaatste, terwijl Liesker steeds dekking achter hem, getuige, zocht, zoodat de beklaagde Liesker niet kon bereiken;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is M., oud 23 jaar, geboren te Vlissingen; dat hij het laatst gediend heeft aan boord Hr. Ms. „Douwe Aukes” als matroos der 1e klasse;

dat hij op 9 Maart 1926 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren;

dat hij op 16 Juli 1932 dienende als matroos der 1e klasse bij de Koninklijke Marine, zich te \pm 10 uur in den avond begaf naar een café aan de Zeilmarkt te Vlissingen waar hij den sergeant-machinist Liesker in uniform gekleed aantrof, bezig dat café te verlaten; dat hij naar sergeant Liesker toeging en iets tot dezen zeide, die echter doorliep; dat hij den sergeant naar buiten is gevolgd en daar eenige malen heftig tegen dien sergeant is uitgevallen, die zich steeds achter een anderen onderofficier plaatste; dat hij daardoor zich nog meer heeft opgewonden, vastgegrepen werd en heeft getracht zich los te rukken;

O. dat door de verklaringen van de getuigen en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is tenlastegelegd met dien verstande, wat 1°. betreft, dat het feit is gepleegd in het openbaar en dat de beklaagde de woorden heeft gebruikt in de telastelegging genoemd, wat 2°. betreft, dat het feit is gepleegd in het openbaar en dat de beklaagde de woorden heeft gebruikt in de telastelegging genoemd; dat de beklaagde den sergeant Liesker in diens tegenwoordigheid door gebaren met eenig kwaad heeft bedreigd;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling met eenig kwaad bedreigen, tweemaal gepleegd;

2°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid door een gebaar met eenig kwaad bedreigen;

3°. Poging tot feitelijke insubordinatie;

alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden staat in goede verhouding tot den ernst der gepleegde feiten, in verband met de omstandigheden, waarin zij zijn begaan, en de persoonlijkheid van den beklaagde, terwijl de Krijgsraad termen aanwezig

acht deze straf voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen: 1, 13, 15, 60, 108 1e lid, 117 1e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b, 45 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zee-macht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklagde's schuld er aan hetgeen is telastegelegd, gelijk hooger werd overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Beveelt dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde vóór het einde van den hierna vermelden proeftijd zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit en zolang hij militair is aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2, no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder art. 2 nos. 2—6 dier Wet;

Bepaalt den proeftijd op één jaar;

Spreekt den beklagde vrij van hetgeen hem meer is tenlastegelegd dan bewezen verklaard.

Willemsoord, den 31sten October 1932.

MEMORIE VAN APPEL IN DE ZAAK VAN DEN MATROOS DER 1E KLASSE M.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage mede te deelen, dat ik van het vonnis d.d. 19 October 1932 in zake M. hooger beroep heb aangeteekend wegens de navolgende redenen: 1°. omdat ik de straf niet in juiste verhouding acht te staan tot den zeer ernstigen aanval op een militairen meerdere.

In het algemeen, gelijk de Minister van Justitie in zijn toelichting bij de laatste wijzigingswet van de voorwaardelijke veroordeeling zegt, werd een voorwaardelijke veroordeeling vaak als een min of meer verkapte vrijspraak beschouwd;

de beklagde i.c. is geenszins van zijn ongelijk overtuigd; hij vindt dat bedoelde meerdere zich in Indië destijds aan een onfaire handeling heeft schuldig gemaakt en dat dit zijn optreden daartegenover wel eenigszins verontschuldigt. De voorwaardelijke veroordeeling *zonder meer* zal hem in zijn gedachtengang stijven. Het militair belang is zeker niet met een dergelijk „mild” vonnis gediend;

2°. omdat ik de qualificatie onder 2° van het telastgelegde niet juist acht;

de beklaagde nam een dreigende houding aan met gebalde vuisten, zoodat iedereen meende, dat hij den sergeant zou aanvallen, waarom hij toen ook vastgegrepen werd; het kwam toen nog niet tot een begin van uitvoering van — of poging tot — feitelijke insubordinatie;

de geheele houding van den beklaagde vormde een bedreiging met feitelijke aanranding; het is juist dat dit tevens is een bedreiging met gebaren, strafbaar gesteld in artikel 108 Wetboek van Militair Strafrecht, doch het heeft een verdere strekking en is een ernstiger delict.

Naar mijne meening voldeed de handeling van den beklaagde aan de omschrijving van artikel 116, 1e lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht en moet als zoodanig gequalificeerd worden.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,

D. TOLLENAAR.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 5 April 1933. ¹⁾

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee G. J. Verwijnen, Officieren van administratie der 1ste klasse A. J. Boll, en F. T. van Rijn, en Luitenant ter zee der 2de klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fiskaal: Hoofdofficier van administratie der 2de klasse Mr. D. Tollenaar.

Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen. (Dreigend toevoegen van woorden met de strekking „ik krijg U nog wel, wij spreken elkaar wel nader.”)

Afzonderlijke getuigenis van den meerdere (art. 74, 1° Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrect) voor zooveel noodig voor het bewijs gebruikt.

Een militair met een dienstdijd van 3 jaren, die in de tegenwoordige tijdsomstandigheden blijk geeft zoo weinig begrip te hebben van militaire orde en tucht en zoo weinig gevoel toont voor militaire ondergeschiktheid, behoort in den militairen stand niet thuis.

Ontslag zonder ontzetting. (In hooger beroep door het H. M. G. te niet gedaan).

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 12 Mei 1933 bevestigd, behoudens ten aanzien van de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst. Voor zoover deze straf betreft, werd het vonnis vernietigd.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen: S., matroos der 2e klasse, oud 21 jaren, geboren te Kampen, gedetineerd in het Marine-Provoosthuis te Willemsoord,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 15 Maart 1933;

Gezien het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad dd. 24 Maart 1933 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij, dienende als matroos der 2e klasse, op het terrein van de kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder, aldaar in den namiddag van den 7den Maart 1933 te ongeveer 1 uur, toen de korporaal-konstabel F. W. K. hem, naar aanleiding van het feit dat hij, beklagde, tevoren gedurende de rust hinderlijk geweest was en voormelden korporaal op diens order om zijn mond te houden woorden had toegevoegd van de strekking: „dat doe ik niet, want die tijd is geweest”, naar zijn, beklagde's, naam en stamboeknummer had gevraagd teneinde rapport te kunnen opmaken, opzettelijk dien meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met enig kwaad heeft bedreigd, door hem opzettelijk dreigend de woorden toe te voegen: „Ik krijg U nog wel, wij spreken elkaar wel nader”, althans door woorden van dergelijke strekking tegen dien korporaal te gebruiken;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 25 Maart 1933, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 5 April 1933, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem in de eerste plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en tot ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O. dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt:

dat hij op 22 Maart 1930 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren ingaande na het verlaten van het opleidingsschip en dat hij thans nog als matroos der 2e klasse dient;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1e. F. W. K., korporaal-konstabel:

dat hij in den namiddag van 7 Maart 1933 tusschen 12½ en 1 uur in zaal 2 van de kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder lag te rusten en toen bevond dat de beklagde met een kameraad aan het stoeien was; dat hij hem, daar het rust was, order gaf niet

hinderlijk te zijn; dat de beklaagde bleef lachen en iets mompelde, waarop hij den beklaagde order gaf zijn mond te houden, die daarop antwoordde met woorden van de strekking: „Dat doe ik niet, want die tijd is geweest”; dat hij te ongeveer 1 uur op het terrein van voormelde kazerne, ten einde rapport te kunnen maken van het tijdens de rust voorgevallene, den beklaagde vroeg naar zijnen naam en stamboeknummer, die hem toen dreigend de woorden toevoegde: „Ik krijg U nog wel, wij spreken elkaar wel nader”, althans woorden van die strekking;

2e. H. J. R., zeemilicien-matroos der 3e klasse:

dat hij op 7 Maart 1933 tijdens middagrust te $\pm 12\frac{3}{4}$ uur met den beklaagde aan het stoeien was op zaal 2 in de kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder; dat korporaal-konstabel K. hun gebod tijdens de rust niet hinderlijk te zijn en den beklaagde, die na die order lachte, beval den mond te houden; dat de beklaagde toen den korporaal woorden toevoegde van de strekking: „Dat doe ik niet, want die tijd is geweest”;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is S. oud 20 jaren, geboren te Kampen; dat hij het laatst gediend heeft bij de kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder als matroos der 2e klasse; dat hij op 22 Maart 1930 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren ingaande na het verlaten van het opleidingsschip;

dat hij op 7 Maart 1933 diende als matroos der 2e klasse in de kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder en in den namiddag van dien dag te ± 1 uur op zaal 2 dier kazerne aan het stoeien was; dat de korporaal-konstabel K. hem gebod stil te zijn, doch dat hij met stoeien doorging en op herhaald bevel niet hinderlijk te zijn, begon te lachen; dat de korporaal hem toen order gaf den mond te houden, waarop hij den korporaal woorden toevoegde van de strekking: „dat doe ik niet”; dat te ongeveer 1 uur de korporaal op het terrein van voornoemde kazerne hem vroeg naar zijn naam en stamboeknummer, naar hij, beklaagde, wel begreep om rapport van het voorgevallene te kunnen opmaken; dat hij toen den korporaal opzettelijk dreigend woorden heeft toegevoegd van de strekking: „Wij spreken elkaar wel nader”;

O. dat door de verklaringen van de getuigen en die van den beklaagde, voor zooveel noodig wat betreft de verklaring van den getuige K. met gebruikmaking van artikel 74 aanhef en 1°. van de Wet van 5 Juli 1921, Staatsblad no. 841, wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem is tenlastegelegd, met dien verstande dat de beklaagde woorden heeft gebruikt van de strekking als in de tenlastelegging genoemd;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden staat in goede verhouding tot den ernst van het begane feit in verband

met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde, terwijl de Krijgsraad van oordeel is dat een militair met een dienstduur van 3 jaren, die in de tegenwoordige tijdsomstandigheden blijk geeft zoo weinig begrip te hebben van militaire orde en tucht en zoo weinig gevoel toont voor militaire ondergeschiktheid, niet in den militairen stand thuis behoort en daaruit behoort te worden verwijderd;

Gezien de artikelen: 1, 23, 60, 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 27 van het Wetboek van Strafrecht, 57 van de Wet op de Krijgstucht¹⁾, 74 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht-recht, 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is tenlastegelegd, gelijk hooger overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 17 Maart 1933 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 24 Februari 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht-titulair Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel-titulair der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

Klager was op 28 November gestraft. 29 November was de strafreden, na overleg van den strafoplegger met diens chef, gewijzigd. Dit is niet ongeoorloofd, doch heeft ten gevolge dat degene die in de strafreden wijziging brengt, als strafoplegger moet worden aangemerkt. Onjuist is de meening, dat nu de oorspronkelijke strafreden welke op 28 November aan klager is medegedeeld, bij de beoordeeling van het op 30 November ingediende beklag in aanmerking moet worden genomen.

De gewijzigde strafreden moet als grondslag van het beklag worden aangenomen, niettemin moet als datum der bestraffing worden aangemerkt 28 November, zijnde de dag, dat klager daarmee voor het eerst in kennis werd gesteld, zoodat het op 30 November ingediende beklag ontvankelijk is.

¹⁾ Zie art. 189, 2e lid R.Z. Red. M.R.T.

De meerdere van den chef van den oorspronkelijken strafoplegger zal nu alsnog een beslissing hebben te geven naar aanleiding van het beklag over de straf en de gewijzigde strafreden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 31 Januari 1933, waarbij de beslissing van den chef van den strafoplegger, den Commandant van het XIe Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis, den Majoor der Infanterie J., op het beklag van den klager G., algemeen stamboeknummer, oud 37 jaren, geboren te Tandengan (Menado), laatstelijk dienende als Menadoneesch sergeant 1ste klasse bij de 1ste Compagnie van het XIe Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis, over de straf van „vier dagen kamerarrest” met de omschrijvende reden: „Een door hem gemaakte venduschuld zestien dagen te laat voldaan, tengevolge waarvan hij zijn Chefs last veroorzaakte met de behandeling van daaruit voortvloeiende correspondentie en heeft hij dus door het veroorzaken van dien last, blijk gegeven van een bepaald gemis aan égards voor die chefs”, hem opgelegd op den 28sten November 1932 door zijn Compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie R., *nietig is verklaard*, met vernietiging ook van de omschrijving van de strafreden, met dien verstande, dat de chef van den strafoplegger, de Commandant van het XIe Bataljon Infanterie te Meester-Cornelis, alsnog zijne beslissing zal hebben te geven over de klager op 28 November 1932 opgelegde straf met strafreden als omschreven in het dagelijksch rapport van den commandant van de 1ste Compagnie van genoemd Bataljon en op te nemen in het strafboek van klager, waarna dan klager desverkiezende binnen den voorgeschreven termijn de beslissing van den Krijgsraad zal kunnen inroepen en met bepaling, dat van deze beschikking, zoo zij door het Hoog Militair Gerechtshof zal zijn goedgekeurd, zullen worden uitgereikt afschriften één aan den klager, één aan den strafoplegger en één aan den chef van den strafoplegger;

Nog gezien de stukken van den processe;

O., dat uit de verklaring van den strafoplegger blijkt, dat klager op 28 November 1932 is gestraft met de straf, waarover hij thans klaagt, op grond, dat hij niet had ingezien, dat hij zich aan een krijgstuuchtelijk vergrijp schuldig had gemaakt, door zijn venduschuld 16 dagen te laat te betalen, terwijl op 29 November 1932, na overleg van den strafoplegger met diens chef, de strafreden werd veranderd in die, welke thans in zijn strafboek is vermeld, en die gewijzigde mutatie op 30 November 1932 aan klager is meegedeeld;

O., dat de Krijgsraad van oordeel is, dat niet deze laatste mutatie, welke iets geheel anders inhoudt dan de oorspronkelijke, doch die, welke op 28 November 1932 aan klager is meegedeeld, bij de beoordeeling van dit beklag in aanmerking moet worden genomen en, aangezien de chef van den strafoplegger over die oorspronkelijke

mutatie nog geen beslissing heeft genomen, deze thans alsnog zal hebben te geven;

O. dat het Hof deze meening onjuist acht, aangezien krachtens het bepaalde bij de Algemeene Order 1916 no. 2 Hoofdstuk J. alinea 19 een wijziging in de strafreden, gelijk hier heeft plaats gevonden, niet als ongeoorloofd kan worden aangemerkt, doch tengevolge heeft, dat dan degene, die in de straf of strafreden wijziging brengt, als strafoplegger moet worden aangemerkt;

O., dat, ook al moet de gewijzigde strafreden als grondslag van het beklag worden aangenomen, niettemin als datum der bestraffing moet worden aangemerkt 28 November 1932, zijnde de dag, dat klager daarmede voor het eerst in kennis werd gesteld, zoodat het op 30 November 1932 door hem ingediend beklag ontvankelijk is;

O., dat gemelde bepaling ook hier moet worden gevolgd en derhalve, met vernietiging van 's Krijgsraads beschikking, moet worden verstaan, dat klager's Regimentscommandant alsnog een beslissing geve over de gewijzigde strafreden en over de straf;

Gelet op Staatsblad 1919 Nos. 11 en 174. ¹⁾)

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 31 Januari 1933 op het onderwerpelijk beklag genomen;

Verklaart klager ontvankelijk in zijn beklag;

Verstaat, dat de Regimentscommandant alsnog een beslissing zal hebben te geven naar aanleiding van het beklag over de straf en de gewijzigde strafreden. ²⁾)

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 26 Mei 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. A. W. ten Bosh en gep. luitenant-kolonel der Artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. H. Marcella (plv.).

Raadsman: Mr. W. J. M. Plate.

Bij de oplegging van de bijkomende straf ontslag uit den militairen dienst moet in het algemeen zeer zeker rekening worden gehouden met de aan beklaagde opgelegde krijgstuuchtelijke straffen, indien deze zijn opgelegd ter zake van vergrijpen, welke, wat hun

¹⁾ M.R.T. XIV, blz. 511.

²⁾ In verband met het bepaalde in artt. 50 en 51, 2e lid W.Kr. kan deze beschikking ook voor de Nederlandsche militaire tuchtrechtspraak belang hebben. Zie ook M.R.T. XXIX, 270.

aard betreft, overeenstemming vertoonen met het misdrijf waaraan hij is schuldig verklaard, wordende toch aan een misdrijf een ernstiger karakter gegeven, indien het is voorafgegaan door en mitsdien een herhaling oplevert van handelingen, welke haar grond vinden in dezelfde karaktereigenschappen van den dader.

De vraag echter of een feit, ter zake waarvan eene veroordeeling is uitgesproken, in verband met het algemeen gedrag van den dader diens ontslag uit den dienst noodzakelijk maakt, staat ter beoordeeling van het administratief gezag, niet van den militairen rechter.¹⁾

In casu geen grond voor ontslag. (Anders de eisch van den fiskaal en den advocaat-fiskaal.)

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, razione officii, geappelleerde, en H., stamboeknummer, oud 20 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Matroos der 2de klasse bij de Marine-Kazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, sedert 9 Maart 1933 in arrest zonder waarneming van dienst en thans gedetineerd in het Marineprovoosthuis te Soerabaja, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 12 Mei 1933, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste een dag en niet langer dan dertig dagen” en deswege veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden; met bepaling, dat de tijd door den veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 9den Maart 1933;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 15 Mei 1933, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis alsmede op de door dien Fiskaal ingediende memorie van appèl dd. 15 Mei 1933;

Gelet op de oproeping van beklaagde om ter 's Hof's terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 26 Mei 1933, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met

¹⁾ Zie in denzelfden zin ook art. 102 „Justitieele Zaken”, Verordeningen Kon. Marine, Deel 3, Hoofdstuk XI. Red. M.R.T.

ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen, met ontslag van beklagde uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gehoord den beklagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 26 Mei 1933 door zijnen raadsman, den Advocaat en Procureur Mr. W. J. M. Plate, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad ook terecht beklagde op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, aan het hem te laste gelegde heeft schuldig verklaard en dit feit juist heeft omschreven, alsmede hem deswege een hoofdstraf heeft opgelegd, welke in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene;

O., dat de Fiskaal bij den Zeekrijgsraad tegen het vonnis hooger beroep heeft aangeteekend, blijkens de door hem ingediende memorie van appèl uitsluitend op grond van het feit, dat aan den beklagde in verband met de vele aan hem opgelegde krijgstuuchtelijke straffen niet de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, is opgelegd;

O., te dien aanzien:

dat bij de oplegging dezer bijkomende straf in het algemeen zeer zeker rekening moet worden gehouden met de aan den beklagde gedurende diens diensttijd blijkens zijn conduiteboekje opgelegde krijgstuuchtelijke straffen, indien deze zijn opgelegd terzake van vergrijpen, welke, wat hun aard betreft, overeenstemming vertoonen met het misdrijf, waaraan een beklagde is schuldig verklaard, wordende toch aan een misdrijf een ernstiger karakter gegeven, indien het is voorafgegaan door en mitsdien een herhaling oplevert van handelingen, welke haar grond vinden in dezelfde karaktereigenschappen van den dader;

dat echter de beoordeeling of een feit, ter zake waarvan een veroordeeling is uitgesproken, in verband met het *algemeen gedrag* van den dader diens ontslag uit den dienst noodzakelijk maakt, ter beoordeeling staat van het administratief gezag, niet van den militairen rechter;

dat, hoewel aan den beklagde reeds eerder straffen zijn opgelegd wegens vergrijpen, waardoor hij zich aan de vervulling van zijn dienstverplichtingen onttrok, deze vergrijpen waren van betrekkelijk lichten aard, althans niet van dien aard, dat zij aan het thans begane misdrijf een zoodanig ernstig karakter geven, dat op grond daarvan de beklagde ongeschikt zoude moeten worden geacht, om in den militairen stand te blijven;

O., dat mitsdien het Hof evenmin als de Zeekrijgsraad termen aanwezig acht, om beklagde uit den militairen dienst te ontslaan, zoodat het beroepen vonnis als wel en terecht gewezen kan worden bevestigd;

O., dat het Hof termen aanwezig acht om den tijd, door beklagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidstraf;

Gelet, behalve op de in het vonnis aangehaalde wetsbepalingen. op artikel 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede op de artikelen 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja dd. 12 Mei 1933, waarvan beroep;

Verstaat, dat de tijd, door beklagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 4 Augustus 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht-titulair Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel-titulair der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen (pl.v.).

Op 30 Januari 1933, nadat het signaal van ongewapend appèl om naar baksgewijs te gaan, was gegeven, hoewel zelf niet verplicht aan dit signaal gevolg te geven, zich niettemin aangesloten bij andere schepelingen, die, ofschoon wel verplicht dit signaal op te volgen, daaraan niet onmiddellijk gevolg hebben gegeven, zulks met de bedoeling om zich evenals die schepelingen op die wijze onvergenoegd te betoonen over getroffen maatregelen.

De in de in eersten aanleg op het beklag genomen beschikking voorkomende overweging „hebbende hij toch bij de aldaar plaats vindende ongeregeldheden getracht het woord tot den commandant te richten” mag i.c. niet leiden tot oplegging van een zwaardere straf dan anders zou geschied zijn.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf van verlagings verminderd tot 14 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij.

De wijze waarop het door klager ten onrechte geleden nadeel zal worden hersteld, zal worden bepaald door de autoriteit, die de straf ten uitvoer zal leggen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 21 April 1933, van S., stamboeknummer, laatstelijk vóór de tenuitvoerlegging der straf, waarover beklag, dienende als matroos der 1ste klasse bij de

Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept op het beklag door hem ingediend over de hem op 13 Maart 1933 door den Commandant van de Marinekazerne „Oedjoeng” opgelegde straf van „verlaging tot matroos der 3de klasse” ter zake van:

„In gemeenschap met andere schepelingen op 30 Januari 1933 niet onmiddellijk gevolg gegeven aan de algemeene order, om baks-gewijs aan te treden, met de bedoeling, zich op die wijze onverge-noegd te betoonen over getroffen maatregelen”,
welk beklag bij op 15 April 1933 door den Commandant der Marine te Soerabaja genomen beslissing ongegrond is verklaard en waarbij de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden zijn gehand-haafd;

O. dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslis-sing van het Hof heeft ingeroepen;

O. dat de strafoplegger zijn verlangen om bij het onderzoek nader te worden gehoord, niet heeft te kennen gegeven en het Hof zelf geen termen aanwezig acht om daartoe over te gaan;

Gezien de ingevolge 's Hof's opdracht voor een tot straffen be-voegden meerdere afgelegde verklaring van klager en de, mede voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde, beëdigde ver-klaringen van de navolgende getuigen:

Opperschipper G. Welp,

Luitenant-ter-zee der 2de klasse A. H. J. van der Schotte Olivier,

Luitenant-ter-zee der 1ste klasse F. Pinke en

Luitenant-ter-zee der 1ste klasse P. H. Vermeulen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

O., dat door het onderzoek is komen vast te staan:

dat, toen op 30 Januari 1933 in de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja na het 2de ontbijt voor baks-gewijs werd opgeblazen, door het grootste gedeelte der Europeesche schepelingen, waaronder klager aan dat signaal geen gevolg werd gegeven;

dat deze schepelingen zich toen bevonden in de eetzaal en daar bleven;

dat de Commandant, vergezeld van den 1sten Officier en van den Officier van de Wacht, zich daarheen begaf, de schepelingen toesprak, hen daarbij wijzende op het strafbare van hun handel-ingen, en tenslotte eerst in het algemeen en toen in het bijzonder aan de baksmeesters, vroeg, wat de klachten waren;

dat op de algemeene vraag klager antwoordde „dat hij er niet meer kon komen” en dat de korporaal-konstabel Magnee op de vraag van den commandant antwoordde „dat dienst werd gewe-igerd wegens de salariskorting”, althans met woorden van deze strekking;

dat de commandant daarna de weigerachtige schepelingen nog-maals op hunne strafbaarheid wees en hun ten slotte alsnog de gelegenheid gaf om aan het werk te gaan;

dat de Commandant zich daarna verwijderde;

dat door de schepelingen, waaronder klager, aan de daarna door den 1sten officier gegeven order om naar baksgewijze te gaan, dadelijk gevolg werd gegeven;

O., dat in de eerste plaats moet worden besproken klagers aan het slot van zijn verhoor opgenomen verklaring, dat hij als behorende tot de opleiding seiner niet verplicht was, gevolg te geven aan het signaal van ongewapend appèl om naar baksgewijs te gaan, en de omstandigheid, dat hij niet aan dit signaal gevolg gaf, gelijk hij het uitdrukte, „hem nog niet stempelde tot iemand, die in beginsel tot dienstweigerig was besloten”;

O., dat dit verweer van klager in zooverre juist is, dat ten onrechte in de omschrijving der strafreden is opgenomen, dat hij in gemeenschap met andere schepelingen geweigerd heeft, om naar baksgewijs te gaan, daar hij immers hiertoe niet verplicht was, doch het onkrijgstuchtelijke van klager's gedrag daarin ligt, dat hij niettemin zich heeft aangesloten bij die schepelingen, die wel in strijd met hun plicht nalieten, aan het signaal van ongewapend appèl gevolg te geven, mitsdien de strafreden dienovereenkomstig behoort te worden gewijzigd;

O., dat klager in de tweede plaats bezwaren heeft ingebracht tegen de in de beschikking van den commandant der Marine te Soerabaja van 15 April 1933 opgenomen overweging, luidende: „hebbende hij toch bij de aldaar plaats vindende ongeregelheden getracht het woord tot den commandant te richten”, welke overweging ertoe heeft geleid dat hem een zwaardere straf werd opgelegd dan aan anderen, die zich overigens aan hetzelfde vergrijp schuldig maakten;

O., dat klager dienaangaande verklaart dat hij niet alleen getracht heeft het woord te richten tot den commandant, doch dit ook daadwerkelijk heeft gedaan, maar slechts nadat de commandant te kennen had gegeven dat, wie bezwaren had, deze kon uiten, en dat hij van deze vergunning meende gebruik te kunnen maken door tot den commandant te zeggen „Overste, ik kan er niet meer van komen, ik heb een vrouw en een kind” en dat het geenszins zijne bedoeling was voor de verzamelde schepelingen te spreken;

O., dat uit de in wezen onderling overeenstemmende beëdigde verklaringen van de getuigen Van der Schotte Olivier, Pinke en Vermeulen blijkt, dat de commandant inderdaad *in het algemeen* vroeg wat de klachten waren en dat — moge ook als regel zijn voorgeschreven dat klachten langs den hiërarchieken weg moeten worden ingebracht — het feit, dat klager toen antwoordde, hem naar 'sHofs oordeel niet als een strafwaardige handeling behoort te worden aangerekend;

O., dat het Hof op grond van de voormelde omstandigheden en mede in aanmerking nemende, dat klager tevoren nimmer voor vergrijpen tegen de ondergeschiktheid of andere ernstige feiten moest worden gestraft, van oordeel is, dat het onderwerpelijk vergrijp, ofschoon ernstig, niet een dusdanig karakter draagt, dat de

straf van verlaging op hem behoort te worden toegepast en mitsdien met oplegging van na te noemen straf wenscht te volstaan, zoodat de beslissing door den Commandant der Marine te Soerabaja op 15 April 1933 op het onderwerpelijk beklag genomen, niet in stand kan blijven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Doet teniet de door den Commandant der Marine te Soerabaja op 15 April 1933 op het onderwerpelijke beklag genomen beslissing;

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zoodat die komt te luiden:

„Op 30 Januari 1933, nadat het signaal van ongewapend appèl „om naar baksgewijs te gaan, was gegeven, hoewel zelf niet ver„plicht, aan dit signaal gevolg te geven, zich niettemin aangesloten „bij andere schepelingen die, ofschoon wel verplicht dit signaal op „te volgen, daaraan niet onmiddellijk gevolg hebben gegeven, zulks „met de bedoeling, om zich evenals die schepelingen op die wijze „onvergenoegd te betoonen over getroffen maatregelen”;

Wijzigt de opgelegde straf in die van „veertien dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den ge„heelen straftijd”;

Bepaalt, dat de gewijzigde omschrijving van de strafreden en de gewijzigde straf zullen worden ingeschreven in het strafregister en in het conduiteboekje van klager in stede van die, waarover beklag;

Verstaat, dat de wijze, waarop het door klager ten onrechte geleden nadeel zal worden hersteld, zal worden bepaald door de autoriteit, die de straf ten uitvoer zal leggen;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger en één aan den commandant der Marine te Soerabaja (alle door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één afschrift aan den Commandant der Zeemacht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 3 November 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht titulair Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel-titulair der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

In gemeenschap met andere schepelingen op 30 Januari 1933 niet onmiddellijk gevolg gegeven aan de algemeenc order om beneden aan te treden, doch zulks gedaan na door den eerste-officier op de

ernstige gevolgen van dienstweigering te zijn geweest, een en ander bedoeld als protest tegen de op 1 Februari 1933 ingevoerde salaris-korting.

Als verzwarende omstandigheid is hierbij in aanmerking genomen, dat hij als lid van het Hoofd-afd. Bestuur van den bond van korporaals zijn medeleden steeds had voorgehouden alleen wettige middelen te gebruiken, zoodat zijn deelneming aan de dienstweigering op die medeleden verwarrend moest werken.

De dienstweigering (opzettelijke ongehoorzaamheid) had plaatsgevonden door het nalaten te gehoorzamen aan de algemeene order van den chef d'equipage om aan het werk te gaan, waaraan niets afdoet dat het feit krijgstuuchtelijk is afgedaan.

Terecht verlaagd (van korporaalmachinist tot stoker-olieman), hebbende klager, zich zelf niet onderwerpende aan het over hem gestelde gezag, in het bijzonder getoond niet geschikt te zijn om een rang, waaraan gezagsuitoefening is verbonden, te bekleeden. Beklag ongegrond.

De, ingevolge 's Hofs opdracht voor een tot straffen bevoegden meerdere onder eede afgelegde verklaring van den als getuige gehoord strafoplegger beschouwd als te zijn afgelegd buiten eede.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 22 Mei 1933, van den, bij het Station voor Onderzeebooten te Soerabaja, laatstelijk vóór de tenuitvoerlegging der straf waarover beklag, dienenden korporaalmachinist B., stamboeknummer, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië inroept op het beklag, door hem ingediend over de hem op 10 April 1933 door den commandant dier inrichting opgelegde straf van „Terugstelling (ten rechte Verlaging) tot stoker-olieman” en over de daarbij behoorende omschrijving van de strafreden, luidende:

„In gemeenschap met andere schepelingen op 30 Januari 1933 „niet onmiddellijk gevolg gegeven aan de algemeene order om „beneden aan te treden, doch zulks gedaan na door den eerste-officier „op de ernstige gevolgen van dienstweigering te zijn geweest, een „en ander bedoeld als protest tegen de op 1 Februari 1933 inge- „voerde salariskorting.

„Als verzwarende omstandigheid is hierbij in aanmerking genomen, dat hij als lid van het Hoofd-afd. Bestuur van den bond „van korporaals zijn medeleden steeds had voorgehouden alleen „wettige middelen te gebruiken, zoodat zijn deelname aan de dienst- „weigering op die medeleden verwarrend moest werken.”

Welk beklag, bij op 10 Mei 1933 door den commandant der Marine te Soerabaja genomen beslissing, onder handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving van de strafreden, ongegrond is verklaard;

O., dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

O., dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven niet te verlangen bij het onderzoek van de zaak nader te worden gehoord, doch alsnog termen aanwezig worden geacht tot dat hooren over te gaan;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gezien de, ingevolge 's Hofs opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde verklaring van klager en de, mede ingevolge 's Hofs opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

stoker-olieman C. C. J. van Aken, stamboeknummer 9803,
 matroos der 1ste klasse M. Vermeule, stamboeknummer 309 L.O.,
 matroos der 1ste klasse L. A. Rietdijk, stamboeknummer 9040,
 kwartiermeester H. Klop, stamboeknummer 8699,
 matroos der 2de klasse W. H. Zuuring, stamboeknummer 10654,
 hoofdofficier van administratie der 2de klasse Ph. H. Sluyter,
 kapitein ter zee D. Scalongne,
 schout-bij-nacht M. H. van Dulm,
 kapitein-luitenant ter zee G. W. Stöve,
 kapitein-luitenant ter zee E. A. Vreede,
 opperschipper O. Leget, stamboeknummer 1891,
 korporaal-machinist J. M. van Wolferen, stamboeknummer 7734,
 matroos der 1ste klasse M. E. Verhorst, stamboeknummer 10785,
 sergeant-monteur E. Zevenbergen, stamboeknummer 7220 en
 bootsman W. J. F. S. Karsten, stamboeknummer 5317,
 zijnde de beëdigde verklaring van den Kapitein-luitenant ter zee E. A. Vreede, strafoplegger, beschouwd als te zijn afgelegd buiten eede;

O., dat door het onderzoek is komen vast te staan:

dat in den morgen van 30 Januari 1933 bij het Station voor Onderzeebooten te Soerabaja op de gebruikelijke wijze en op het gebruikelijke tijdstip het signaal „Ongewapend appel” voor baksgewijs-zindelijkheidsinspectie is geblazen;

dat door een aantal Europeesche schepelingen, waaronder klager, aan dat signaal geen gevolg werd gegeven;

dat het den chef d'équipage op baksgewijs opviel, dat de Europeanen in geringere sterkte opkwamen, dan volgens de sterkte der Europeesche bemanning had behooren te geschieden;

dat bedoelde onderofficier zich toen naar het gebouw der Europeesche korporaals en manschappen begaf en dat hem op weg daarheen door den provoost werd gerapporteerd, dat vele Europeanen aan de bakken waren blijven zitten;

dat hij toen met den provoost naar de eetzaal der Europeanen is gegaan en zich tot de daar aanwezige schepelingen heeft gericht met de woorden „Ajo, aan je werk”, waaraan hij nog eene vermaning betreffende de gevolgen van niet-opvolging van het bevel toevoegde;

dat, toen er geen beweging in de mensen kwam, de chef

d'équipage naar beneden ging en den eerste-officier het gebeurde rapporteerde, waarop deze met hem naar de eetzaal terugkeerde;

dat de eerste-officier, daar aangekomen, onmiddellijk een toespraak tot de aanwezigen heeft gehouden, waarin hij wees op de ernstige gevolgen hunner handeling;

dat, toen de eerste-officier had uitgesproken, de commandant op de eetzaal kwam die, na door den eerste-officier op de hoogte te zijn gebracht van hetgeen was voorgevallen, dezen order gaf den opperschipper op te dragen „aan je werk” te fluiten;

dat er toen eenige beweging in de menschen kwam, die zich bij tweeën of individueel begonnen te verwijderen;

dat ten slotte de nog niet naar beneden gegaan zijnde schepeelingen, waaronder klager, zich op aansporing van een kwartiermeester ook verwijderden en beneden aantraden;

dat geen rechtstreeksche order door den commandant of door den eerste-officier werd gegeven;

O. dat klager tegen de omschrijving van de strafreden en tegen de opgelegde straf de navolgende bezwaren aanvoert:

a. dat het niet juist is dat, zooals in den eersten zin der omschrijving van de strafreden wordt gezegd, zijn (klagers) optreden bedoeld was als protest tegen de op 1 Februari 1933 in te voeren salariskorting, daar hij zich door die korting niet verbitterd gevoelde, doch wel doordat eene, volgens hem door den marinecommandant op 31 December 1932 gedane, toezegging dat de korting voor goed van de baan was, dat eene geheel nieuwe bezoldigingsregeling zou worden vastgesteld en dat de bonden daarover zouden worden gehoord, op deze wijze werd teniet gedaan;

b. dat in den tweeden zin van bedoelde omschrijving wordt gezegd, dat hij (klager) zou hebben deelgenomen aan eene „dienstweigering”, terwijl het verloop der zaak zoodanig is geweest dat het, hoewel een gegeven order niet onmiddellijk werd opgevolgd, tot dienstweigering niet is gekomen;

c. dat in dien tweeden zin mede is opgenomen, dat zijn (klagers) mededoen aan de, zijns inziens ten onrechte als „dienstweigering” omschreven, handeling verwarrend moest werken op de medeleden van den bond van korporaals, terwijl hij ervan overtuigd is dat zulks geenszins het geval is geweest en niemand zijn eigen houding bepaald heeft door die te regelen naar de zijne;

d. dat hij vermeent dat in verband met het voorafgaande de opgelegde straf te zwaar is;

e. dat aan andere schepeelingen, die hetzelfde feit pleegden, veel minder zware straffen werden opgelegd;

f. dat door den commandant zou zijn gezegd dat „als wij aan het werk gingen, het hierbij zou blijven”;

O. te dien aanzien:

ad a. dat de juistheid van dit verweer al dadelijk aan waarschijnlijkheid verliest, omdat daarvan door klager bij zijn beklag in eerste instantie met geen enkel woord werd gerept;

dat bovendien, zooals den Hove uit verschillende verklaringen, afgelegd in gerechtelijke en andere onderzoeken, is gebleken, de dienstweigering, welke op 30 Januari 1933, behalve bij het Station voor Onderzeebooten, eveneens plaats vond bij andere inrichtingen der zeemacht en aan boord van verschillende oorlogsvaartuigen, algemeen de bedoeling had te protesteeren tegen de aangekondigde salariskorting en dan ook niet anders kan worden aangenomen dan dat klager, in vereeniging met een groot aantal andere schepelingen op den bewusten dag geen gevolg gevende aan het signaal „ongewapend appèl” en aan de later gegeven algemeene order van den chef d'equipage, dezelfde bedoeling had;

dat eindelijk de juistheid van klagers bewering, dat hij zich niet door de korting zelve verbitterd voelde, bepaaldelijk wordt weerlegd door de door hem later — toen de opwinding, welke einde Januari 1933 onder het marinepersoneel heerschte, reeds lang geleden was — gebezigde uitdrukking „Ik laat liever mijn gezin broodeloos worden, dan dat ik me laat bestellen en daar zal ik me tot het laatst toe tegen verzetten”, voor het uiten van welke woorden klager den 17den Maart 1933 werd gestraft met veertien dagen streng arrest;

dat mitsdien dit verweer wordt verworpen;

dat, indien ware komen vast te staan dat de marinecommandant eene toezegging had gedaan als door klager in zijn verweer aangegeven, dit zijne verbitterde stemming eenigszins verklaarbaar zou hebben gemaakt en mitsdien bij de beoordeeling van het door hem begane vergrijp als eene verzachtende omstandigheid had kunnen worden aangemerkt;

dat dit evenwel geenszins het geval is geweest;

dat toch uit de stellige, beëdigde verklaringen van de ter zake gehoorde getuigen Scalongne, Sluyter, Stöve en van Dulm overtuigend is gebleken dat het, over de intrekking van de 7% salariskorting handelende, telegram van den Commandant der Zeemacht luidende: „Als gevolg van tusschen Indische regeering en opperbestuur gehouden overleg, blijft in afwachting van nadere regeling bestaande korting op tractement van 10% voor militairen van de Zeemacht gehandhaafd”, langzaam en duidelijk aan de besturen der Europeesche bonden is voorgelezen en dat door den getuige Scalongne op een vraag of de bonden bij die nieuwe regeling zouden worden gehoord, op het ontvangen telegram wijzende, ongeveer werd geantwoord „Hoe kan ik nu op zoo'n vraag antwoord geven? Ik heb duidelijk gezegd, dat ik alleen den inhoud van het geschrevene op dit papier ken en dat ik dus van de nadere regeling niets afweet”, in welk verband de getuige van Dulm nog heeft verklaard, dat de marinecommandant niet de mogelijkheid heeft uitgesloten dat het misschien geruimen tijd zou duren vóór de nieuwe regeling kwam en evenmin de mogelijkheid dat er misschien tevoren overleg gepleegd zou worden, doch dat er van een positieve toezegging geen sprake is geweest;

dat de pertinente verklaring van klager omtrent de toezegging, welke de marinecommandant zou hebben gedaan, eenigen steun vindt in de beëdigde verklaringen van de getuigen van Wolferen en Verhorst, doch bij de beoordeeling der waarde, welke aan die verklaringen moet worden toegekend, niet uit het oog moet worden verloren, dat zij veel minder stellig luiden dan de pertinente verklaring van klager, terwijl de getuige Verhorst aan het slot zijner verklaring zelfs opmerkt „dat de zenuwachtige stemming, waarin ik in die dagen verkeerde er niet toe bijgedragen heeft om mij vatbaar te maken het tot mij gesproken woord juist in mij op te nemen”;

dat het Hof op grond van het voorafgaande dan ook van oordeel is, dat klager den marinecommandant verkeerd heeft verstaan, dan wel verkeerd heeft begrepen, terwijl voor klager, aannemende dat hij te goeder trouw in dwaling verkeerde betreffende hetgeen door den marinecommandant tijdens het bewuste onderhoud was gezegd, alle aanleiding heeft bestaan zijne opvatting van het gesprokene te herzien in verband met het bericht, hetwelk met voorkennis van den marinecommandant op 3 Januari 1933 in het Soerabajasch Handelsblad verscheen ter weerlegging van het communiqué, door den adviseur der bonden betreffende het onderhoud aan dat blad verstrekt en opgenomen in de editie van 2 Januari 1933, van welk bericht en van welk communiqué klager, als bestuurslid van een der bonden, uiteraard niet onkundig is gebleven;

ad *b.* dat dit verweer berust op een verkeerd inzicht van klager;

dat toch de „dienstweigering” — in artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven als „opzettelijke ongehoorzaamheid” — onderwerpeijk had plaats gevonden, door het nalaten te gehoorzamen aan de algemeene order van den chef d'équipage om aan het werk te gaan en daartoe niet afdoet de omstandigheid dat het feit krijgstuchtelijk is afgedaan, zijnde door de wijze, waarop het feit in den eersten zin van de omschrijving van de strafreden is weergegeven, op juiste wijze aangegeven op welke gronden de krijgstuchtelijke afdoening berustte;

ad *c.* dat het Hof zich mede kan vereenigen met de, in den tweeden zin van de omschrijving van de strafreden opgenomen, overweging, dat klagers optreden — het mededoen aan een onwettige actie door een bestuurslid eener marinevereniging, dat in zijne functie als zoodanig steeds een wettige actie had verdedigd — verwarrend moest werken op zijn medeleden;

dat toch deze overweging niet anders bedoelt dan aan te geven waarom het begane vergrijp juist voor klager een bijzonder ernstig karakter draagt en daartoe niet afdoet het feit dat klagers optreden geen aandacht heeft getrokken en daardoor onderwerpeijk wellicht geen invloed heeft uitgeoefend op de houding zijner medeleden;

ad *d.* en *e.* dat de omstandigheden, waaronder klager zijn vergrijp tegen de ondergeschiktheid in vereeniging met vele andere schepelingen pleegde, de oplegging eener gestrenge straf ten volle rechtvaardigen, terwijl eene onderlinge vergelijking van straffen,

welke aan verschillende schepelingen ter zake van een gelijk of gelijksoortig feit zijn opgelegd, niet opgaat, daar de strafmaat niet alleen verband houdt met het gepleegde feit, doch daarnaast ook nog andere factoren daarop van invloed zijn;

ad *f.* dat het Hof klagers bewering dat de commandant eene — op zichzelf reeds onwaarschijnlijke — belofte van straffeloosheid zou hebben gegeven, niet als juist kan aanvaarden in verband met de weerlegging, welke de strafoplegger in zijne memorie daarvan geeft;

O., dat in verband met het voorafgaande de aan klager opgelegde straf van „verlaging tot stoker-olieman” niet te zwaar is te achten, hebbende klager, zichzelf niet onderwerpende aan het over hem gestelde gezag, in het bijzonder getoond niet geschikt te zijn om een rang, waaraan uiteraard gezagsuitoefening is verbonden, te bekleeden, terwijl de omschrijving van de strafreden klagers vergrijp met juistheid weergeeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den commandant der Marine te Soerabaja den 10den Mei 1933 op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Soerabaja (alle door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één aan den Commandant der Zeemacht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 2 Januari 1934. ¹⁾

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

MUITERIJ AAN BOORD VAN HR MS. „DE ZEVEN PROVINCIEËN”.
ARTT. 117, 119, 120, 2° EN 48 W. v. M. S.).

Art. 9 R.Z. stelt aan de beschikking tot verwijzing geen andere eischen dan dat daarin het feitencomplex, dat aan den beklagde ten laste wordt gelegd en hetwelk de grondslag vormt voor de informatiën, summier wordt aangeduid, terwijl de telastelegging zelve, bevattende de feiten, waarvoor beklagde tenslotte moet terechtstaan, welke krachtens art. 112 wordt geformuleerd door den

¹⁾ Deze Sententie is ook opgenomen in W.v.h.R. No. 12717⁶ onder datum van 12 Januari 1934. Zij is echter gewezen op 2 Januari (uitgesproken op 12 Januari), terwijl onder de leden die haar gewezen hebben, in het W. ten onrechte niet voorkomt Dr. P. van Hulstijn. Red. M.R.T.

fiskaal, hetzelfde feitencomplex moet betreffen. Ten deze is niet anders geschied, nu de in de telastlegging alsnog opgenomen feiten geheel vielen binnen het feitencomplex bij de verwijzing genoemd. Beklaagden en raadsman hebben de telastlegging volkomen begrepen.

Muiterij is het plegen van feitelijke insubordinatie in vereeniging; daaruit volgt dat onder dit misdrijf mede zijn te verstaan feitelijkheden daarin bestaande dat een militair zijn meerdere, na hem al dan niet van zijn vrijheid van handelen te hebben beroofd, tegen diens wil met het schip, waarop die meerdere zijn diensten moet verrichten, wegvoert van de plaats waarop deze het schip wenschte te doen liggen, ten einde zijn dienst naar behooren te kunnen vervullen, immers hem daardoor dwingt zich te bevinden in een positie welke hij niet wenschte, mitsdien hem daardoor geweld aandoet en van zijn vrijheid van handelen berooft, terwijl zulks evenzeer het geval is, indien, gelijk i.c. mede is geschied, schepelingen met een schip wegvaren in strijd met den wil van den afwezigen commandant en dezen daardoor dwingen, in strijd met zijn ambtsplicht buiten dat schip te verblijven.

Feitelijke insubordinatie — meer in het bijzonder het een meerdere van de vrijheid van handelen berooven — is niet een z.g. afloopend delict: het in de artt. 117 j° 119 W. v. M. S. omschreven misdrijf bestaat toch niet in het feit, dat een meerdere van de vrijheid wordt beroofd of beroofd gehouden, doch wel daarin dat hij wordt beroofd van zijn vrijheid van handelen, hetgeen ten deze ook is geschied en het misdrijf, hoewel voltooid in den vóornacht van 4 op 5 Februari, desniettemin bleef voortduren, onder meer door het plaatsen van schildwachten, die als consigne hadden de officieren en onderofficieren te verhinderen het achterschip te verlaten, terwijl hun dienst, normaal, elders moest worden verricht, terwijl ook het zich met het schip verwijderen mede tot het voortduren van het misdrijf heeft medegewerkt.

Voor het plegen van een misdrijf in vereeniging is geenszins noodzakelijk dat alle daders tevoren een afspraak tot het plegen daarvan maakten, doch slechts dat zij zich bewust waren van elkanders deelneming en aldus samenwerkten ter bereiking van eenzelfde misdadig doel.

Voor de vraag of onmiddellijk hulp te verkrijgen was, moet worden nagegaan of die hulp te verkrijgen was op het oogenblik dat de muiterij uitbrak en zoo ja, of de aanwezige hulp van dien aard was, dat er redelijke kans bestond om daarmee de muiterij te bedwingen. Hulp welke eerst na 2, of misschien na 1 uur, aanwezig kon zijn, is niet onmiddellijk te verkrijgen. Bovendien staat allerm minst vast dat die hulp afdoende zou zijn geweest om de muiterij te onderdrukken. Terecht is dus de verzwarende omstandigheid van art. 120, 2° W. v. M. S. aanwezig geacht.

In art. 48 W. v. M. S. zijn onder „militairen van minderen rang” te verstaan allen, van wien de daarbedoelde deelnemer aan het mis-

drijf als „meerdere” in den zin van dit wetboek, optreedt, ook al hebben zij geen „rang”. Een andere uitlegging zou aan het artikel allen redelijken zin ontnemen. (Anders Zeekrijgsraad). De wetgever heeft in art. 48 een min nauwkeurige terminologie gebezigd, waarvan het de plicht des rechters is, den juiststen zin vast te stellen.

Het verweer van een aantal beklagden, dat zij niet uit vrijen wil tot hun misdadige handelingen zijn gekomen, doch deze hebben verricht onder de bedreiging van enkele muiters, onaannemelijk geacht.

Motiveering van de opgelegde straffen. Niet kan worden gezegd dat het Staatsbelang i.c. toepassing van de doodstraf vorderde.

Eén matroos 1e klasse verlaagd tot matroos 3e klasse; alle anderen ontslag met ontzetting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, *ratione officii*, appèllant-geappèlleerde, en (19 Inlandsche schepelingen, hierna aangeduid met de letter A. t/m S., van wie 17 ongegradueerd en 2 (B. en H.) met den rang van korporaal) allen vóór het feit, waarvoor zij thans terechtstaan, dienende aan boord van Harer Majesteit's „De Zeven Provinciën”, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende aan boord van Hr. Ms. „Pelikaan” en in arrest, beklagden-appèllanten tevens geappèlleerden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op den 7den November 1933 ¹⁾ en uitgesproken op den 14den November d.a.v., waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklagden ten laste gelegde ²⁾ wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklagden te dier zake, met vrijspraak van het hun meer of anders ten laste gelegde, zijn schuldig verklaard aan het misdrijf: „muitelij aan boord van een oorlogsvaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is” en deswege veroordeeld: A., C., D., M. en N. ieder tot achttien jaren gevangenisstraf; O. tot zestien jaren gevangenisstraf; B. tot tien jaren gevangenisstraf; G., Q. en S. ieder tot negen jaren gevangenisstraf; E., H., K., L., P. en R. ieder tot acht jaren gevangenisstraf; J. tot zeven jaren gevangenisstraf en F. en I. ieder tot zes jaren gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd door ieder der veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der straffen zal worden in mindering gebracht vanaf den 10den Februari 1933 en met ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

¹⁾ Zie W.v.h.R. No. 12695⁶. Red. M.R.T.

²⁾ Zie de telastelegging hierachter. Red. M.R.T.

Gelet op de door de beklagden en door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja respectievelijk op den 14den en den 16den November 1933, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 29 December 1933, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen

1e. ten aanzien van de beslissing waarbij beklagde L. mede is schuldig verklaard aan het opvoeren van patronen voor mitrailleurs en beklagde alsnog van dit deel der telastelegging zal vrij-spreken; 2e. ten aanzien van dat deel der beslissing, waarbij beklagden B. en H. zijn vrijgesproken van de hun mede ten laste gelegde verzwarende omstandigheid bij art. 48 W.v.M.S. bedoeld en dit deel der primaire telastelegging mede bewezen zal oordeelen; 3e. ten aanzien van de aan het primaire feit door den eersten rechter gegeven kwalificatie v.z.v. betreft de sub 2°. bedoelde beklagden B. en H., en met verbetering in zooverre, deze beide beklagden zal schuldig verklaren aan het misdrijf van „muiteriej aan boord van een oorlogsvaartuig, zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp is te verkrijgen, als meerdere opzettelijk in deelneming met een militair van minderen rang gepleegd”; 4e. ten aanzien van de aan beklagden B., H., G., L., P. en S. opgelegde hoofdstraffen en met verbetering in zooverre van de beroepen beslissing, deze beklagden zal veroordeelen, v.z.v. betreft de hoofdstraf tot gevangenisstraf voor den tijd van respectievelijk: twaalf, tien, tien, negen, negen en tien jaren;

het vonnis a quo voor het overige zal bevestigen.

O., dat beklagden tot hun verdediger hebben gekozen den Officier van Administratie der 2de klasse H. C. van 't Hof, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat de raadsman van beklagden zoowel in eersten aanleg als in appèl de nietigheid heeft voorgesteld van de telastelegging, zooals deze aan den voet van het bevel tot bijeenroeping van den Zeekrijgsraad is omschreven, voorzoover deze betreft de beklagden C. en D., op grond, dat aan deze beklagden daarbij te laste is gelegd respectievelijk „kanon buiten boord te baksen en een kanon te richten” en „kanon buiten boord te baksen”, welke feiten niet zijn opgenomen in de beschikking tot verwijzing;

O. te dien aanzien:

dat het geen betoog behoeft, dat, indien deze exceptie zou moeten worden ontvangen, de telastelegging voorzoover deze beklagden betreft, slechts ten aanzien van deze punten en niet in haar geheel zou moeten worden nietig verklaard, doch ook het eerste geval zich ten deze niet voordoet;

dat toch art. 9 der Rechtspleging bij de Zeemacht aan de be-

schikking tot verwijzing geen andere eischen stelt, dan dat daarin het feitencomplex, dat aan den beklaagde te laste wordt gelegd en hetwelk de grondslag vormt voor de informatiën, summier wordt aangeduid, terwijl de telastelegging zelve, bevattende de feiten, waarvoor de beklaagde ten slotte moet terechtstaan, welke krachtens art. 112 dier Rechtspleging wordt geformuleerd door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad hetzelfde feitencomplex moet betreffen, en ten deze niet anders is geschied;

dat toch in casu zoowel in de beschikking tot verwijzing als in de telastelegging zelve een aantal strafbare handelingen zijn omschreven, welke aldus worden samengevat: „door alle welke gezamenlijke handelingen vorenbedoelde meerderen opzettelijk werden verhinderd hun dienst te doen, althans bevelen te geven, in ieder geval de, met het oog op den bestaanden toestand noodige maatregelen, waaronder te noemen de instandhouding van de verbinding met den wal te Olehleh en de bewerkstelling van het persoonlijk contact met den afwezigen commandant te nemen”;

dat het buiten boord baksen en richten van kanonnen uiteraard een zeer doeltreffend middel is en ook in casu is gebleken te zijn, om contact van een muitend oorlogsschip met vaartuigen, welke pogen contact met dit schip te verkrijgen en aldus verbinding tusschen de opvarenden met den wal dan wel met den Commandant te bewerkstelligen, te beletten;

dat mitstdien de Fiskaal volkomen bevoegd was, feiten als de onderhavige, welke tijdens de voorloopige informatiën nog waren gebleken en welke geheel vielen binnen het feitencomplex, in de beschikking tot verwijzing genoemd, in de telastelegging op te nemen en de eerste rechter mitstdien terecht de voorgestelde exceptie heeft verworpen;

dat het weliswaar juister ware geweest, deze feiten niet slechts te vermelden onder die, welke aan deze beide beklaagden in het bijzonder zijn ten laste gelegd, doch mede in de algemeene omschrijving, welke aan de geciteerde samenvatting voorafgaat, doch zulks niet tot nietigheid behoeft te leiden, daar het verband tusschen meergenoemde samenvatting en de bijzondere telastelegging alleszins duidelijk is, terwijl uit het onderzoek in beide instantiën afdoende is gebleken, dat de voormelde beklaagden mitstdien niet in hun verdediging zijn benadeeld;

O., dat de eerste rechter terecht beklaagden, met vrijspraak op enkele punten, aan het hun te laste gelegde schuldig heeft verklaard, nochtans behoudens enkele nader te bespreken uitzonderingen;

O., dat de raadsman van beklaagden heeft betoogd, dat aan het in artikel 119 van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf van mouterij slechts die beklaagden kunnen worden schuldig verklaard, die rechtstreeks tot de vrijheidsberoving der officieren en onderofficieren hebben meegewerkt, niet zij, die slechts direct of indirect hebben meegewerkt aan het zich meester maken

van wapenen en het onder stroom brengen en varende houden van het schip, doch zulks ten onrechte;

dat weliswaar de raadsman het misdrijf van „muitelij” terecht omschrijft als het plegen van feitelijke insubordinatie in vereeniging, doch daaruit tevens volgt, dat onder dit misdrijf mede zijn te verstaan feitelijkheden, daaruit bestaande, dat een militair zijn meerdere, na hem al dan niet van zijn vrijheid van handelen te hebben beroofd, tegen diens wil met het schip, waarop die meerdere zijn diensten moet verrichten, wegvoert van de plaats, waarop deze het schip wenscht te doen liggen, teneinde zijn dienst naar behoren te kunnen vervullen, immers hem daardoor dwingt zich te bevinden in een positie, welke hij niet wenscht, mitsdien hem daarmede geweld aandoet en van zijn vrijheid van handelen berooft, terwijl zulks evenzeer het geval is, indien, gelijk in casu mede is geschied, schepelingen met een schip wegvaren in strijd met den wil van den afwezigen Commandant en dezen daardoor dwingen, in strijd met zijn ambtsplicht buiten dat schip te verblijven;

O., dat de raadsman zijne voorschreven stellingen nog heeft geadstrueerd met het betoog, dat feitelijke insubordinatie en meer in het bijzonder het eenen meerdere van de vrijheid van handelen be-rooven is een zoogenaamd afloopend delict, hetgeen zou beteekenen, dat dit delict is voltooid met de vrijheidsberoving, zoodat alle handelingen, die door de beklagden zijn gepleegd, nadat die vrijheidsberoving had plaats gevonden, zelfs niet kunnen worden beschouwd als de zoodanige, die de uitvoering van het misdrijf vergemakkelijken en ondersteunen, doch zulks ten onrechte;

dat toch het onderwerpelijke delict, zooals het in de artt. 117 j^o 119 van het Wetboek van Militair Strafrecht is omschreven, niet bestaat in het feit, dat een meerdere van de vrijheid wordt beroofd of beroofd gehouden, doch wel daarin, dat hij wordt beroofd van zijn vrijheid van handelen, hetgeen ten deze ook is geschied en het onderwerpelijk misdrijf, hoewel voltooid in den vóornacht van 4 op 5 Februari 1933, desniettemin bleef voortduren, onder meer door het plaatsen van schildwachten, die als consigne hadden de officieren en onderofficieren te verhinderen het achtergedeelte van het schip te verlaten, terwijl hun dienst onder normale omstandigheden elders moest worden verricht;

dat het zich met Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” verwijderen van de plaats, waar het schip zich naar den wensch van den Commandant en van de aan boord aanwezige officieren behoorde te bevinden, mede tot het voortduren van het misdrijf heeft medegewerkt;

dat tot feitelijkheden als de hierboven besprokene uiteraard behooren alle handelingen, geschikt om een schip stoomklaar te maken en varende te houden, mitsdien zulke handelingen niet slechts opleveren, gelijk de raadsman meent, voorbereidingshandelingen tot of vergemakkelijking van het delict van muitelij, doch wel het plegen van dat misdrijf zelve;

O., dat de raadsman nog in twijfel heeft getrokken, of hier sprake

is geweest van feitelijke insubordinatie in vereeniging, omdat het plan tot de mouterij niet door alle beklaagden te zamen vooraf is beraamd, doch ook dit betoog faalt, daar voor het plegen van een misdrijf in vereeniging geenszins noodzakelijk is, dat alle daders tevoren een afspraak tot het plegen daarvan maakten, doch slechts, dat zij zich bewust waren van elkanders deelneming en aldus samenwerkten ter bereiking van eenzelfde misdadig doel;

dat in casu niet aan den minsten twijfel onderhevig is, dat zoodanige bewuste samenwerking heeft bestaan, vermits door de verklaringen der gehoorde getuigen en de opgaven van alle beklaagden vaststaat, dat zij op de hoogte waren van elkanders aandeel in het misdrijf, dat zij overigens allen in hetzelfde tijdvak en op dezelfde plaats hebben gepleegd;

O., dat de raadsman voorts heeft betoogd, dat in casu niet aanwezig is geweest de strafverzwarende omstandigheid, bedoeld in art. 120 van het Wetboek van Militair Strafrecht, immers niet zou zijn bewezen, dat de „Zeven Provinciën” zich zou hebben bevonden op een plaats, waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen was;

dat ter beantwoording van de vraag of onmiddellijk hulp te verkrijgen was, moet worden nagegaan of die hulp te verkrijgen was op het oogenblik dat de mouterij uitbrak en, mocht deze vraag bevestigend worden beantwoord, of de aanwezige hulp van dien aard was, dat er een redelijke kans bestond om daarmede de mouterij te bedwingen;

dat uit de verklaringen van de ter zake op verzoek van den raadsman in hooger beroep gehoorde getuigen-deskundigen, luitenant ter zee der 1ste klasse Van Hemert en eerste-luitenant der mariniers Romswinkel, is gebleken dat twee brigades infanterie, te zamen ter sterkte van 40 man, zich te ongeveer 12 uur, dus eerst \pm 2 uren na het uitbreken van de mouterij, bevonden op den steiger te Olehleh, zoodat in casu geen sprake is geweest van hulp, welke onmiddellijk te verkrijgen was;

dat zulks overigens evenmin het geval zou zijn geweest, indien, zooals de raadsman van beklaagden heeft betoogd, gewapende hulp een uur na het uitbreken van de mouterij aanwezig had kunnen zijn;

dat, de eerste vraag ontkennend beantwoord zijnde, de tweede vraag buiten beschouwing kan blijven, wordende hier evenwel ten overvloede nog aangeteekend, dat het betoog der getuigen-deskundigen den Hove allerminst heeft overtuigd, dat de te ongeveer 12 uur aanwezige hulp afdoende zou zijn geweest om de mouterij te onderdrukken;

dat mitsdien ook naar 's Hofs oordeel de Zeekrijgsraad te recht de verzwarende omstandigheid, bedoeld in art. 120 van meerge-noemd Wetboek, aanwezig heeft geacht;

O., dat de rechter ten aanzien van de beklaagden B. en H., die beiden den rang van korporaal bekleeden, niet aanwezig heeft geacht de strafverzwarende omstandigheid, omschreven in artikel 48

van het Wetboek van Militair Strafrecht, op grond, dat degenen, met wie zij aan het onderwerpeijk misdrijf hebben deelgenomen, niet waren militairen van minderen rang, immers militairen, die in het geheel geen rang bekleedden, doch het Hof zich met deze beslissing niet kan vereenigen;

dat weliswaar juist is, dat het Wetboek van Militair Strafrecht in het algemeen onderscheid maakt tusschen militairen, die een rang en dezulken, die geen rang bezitten en laatstgenoemden in sommige artikelen worden aangeduid met de benaming „mindere militairen”, doch deze minder nauwkeurige terminologie niet kan afdoen aan het feit, dat in art. 48 blijkens de historie, het systeem der wet en zelfs blijkens de Memorie van Toelichting op artikel 15 van het Ontwerp van het Wetboek van Militair Strafrecht (thans artikel 25) onder „militairen van minderen rang”, in casu zijn te verstaan allen, van wien de daarbedoelde pleger van het misdrijf als „meerdere” in den zin van genoemd wetboek optreedt, terwijl een andere uitlegging van voormelde uitdrukking aan het wetsartikel allen redelijken zin zou ontnemen;

dat derhalve in dit geval niet gelijk de raadsman van beklaagde heeft betoogd, sprake is van een fout van den wetgever, welke zeer zeker door middel van interpretatie niet zoude kunnen worden hersteld, doch wel van een min nauwkeurige terminologie, waarvan het de plicht des rechters is, den juisten zin vast te stellen;

dat mitsdien het beroepen vonnis in zooverre wijziging behoeft, dat de beide genoemde beklaagden aan het feit, hetwelk de onderwerpeijke verzwarende omstandigheid oplevert, alsnog schuldig moeten worden verklaard en het hun ten laste gelegde behoort te worden gequalificeerd, zooals hieronder is vermeld;

O., dat een aantal beklaagden hebben aangevoerd, dat zij niet uit vrijen wil tot hun misdadige handelingen zijn gekomen, doch deze hebben verricht onder bedreiging van de zijde van enkele muiters;

dat geen dezer beklaagden, behoudens B. — over wien hieronder nader — ook maar één thans nog in leven zijnden getuige heeft genoemd ter bevestiging van deze bewering en hun opgaven ook overigens den Hove volkomen onaannemelijk zijn voorgekomen;

dat toch vooreerst, indien zij inderdaad afkeerig waren geweest van de muiterij, het in de rede zou hebben gelegen, dat zij zich uitsluitend hadden bepaald tot het verrichten van die enkele misdadige handelingen, waaromtrent zij beweren, onmiddellijk bedreigd te zijn geworden, doch zulks ook blijkens hun eigen opgaven met geen hunner het geval is geweest;

dat bovendien bij het onderzoek is gebleken, dat verschillende, zowel Inlandsche als Europeesche schepelingen zich hetzij geheel, hetzij vrijwel geheel van de muiterij afzijdig hebben gehouden en zich bij de officieren hebben aangemeld om van hun gezindheid te doen blijken, zonder dat zij daarvan overlast van de zijde der muiters hebben ondervonden, en geen der thans terecht staande beklaagden er in is geslaagd, aannemelijk te maken, waarom hij dit

voorbeeld niet heeft gevolgd, zoodat het beroep op bedreiging als onbewezen en onaanvaardbaar moet worden verworpen;

dat ten verzoeke van beklaagde B. in hooger beroep drie getuigen zijn gehoord, teneinde hem in de gelegenheid te stellen te bewijzen, dat hij tot twee der door hem ten laste gelegde misdadige handelingen door bedreiging is gedwongen;

dat inderdaad deze drie getuigen, te weten de matrozen der 3de klasse Dea en Pelupessy en de matroos der 2de klasse Luhulima de opgaven van dezen beklaagde hebben bevestigd, zij het dan, dat twee hunner over de wijze, waarop de bedreiging zou zijn geschied, in hun verklaringen niet volkomen overeenstemmen;

dat echter de verklaring van getuige Dea, welke bovendien in lijnrechten strijd is met die van de eersten aanleg gehoorde getuigen Delacruz en Adam, op verschillende punten geheel onaanneemelijk is, zoodat daaraan geen geloof kan worden gehecht;

dat de getuigen Pelupessy en Luhulima hebben verklaard, eerst op het moment der bedreiging aanwezig te zijn geweest en zich onmiddellijk daarna te hebben verwijderd, zoodat zij noch kunnen verklaren, of en in hoeverre aan die bedreiging een weigering van beklaagde B., om de betreffende misdadige handeling te verrichten, is voorafgegaan, noch zelfs, of en in hoeverre hij na de bedreiging die handeling heeft verricht;

dat deze verklaringen den Hove dan ook te eenenmale ongeloofwaardig zijn voorgekomen en het betreffende verweer ook van dezen beklaagde moet worden verworpen;

O., dat aan beklaagde L. mede is ten laste gelegd, dat hij uit de voormunitie-bergplaats patronen voor mitrailleurs heeft opgevoerd, doch dit feit, hetwelk door beklaagde in beide instantiën is ontkend en slechts door één getuigenverklaring is bevestigd, niet naar eisch van rechten is bewezen, zoodat hij daarvan, met vernietiging in zooverre van het beroepen vonnis, alsnog moet worden vrijgesproken;

O. ten aanzien van de opgelegde straffen:

dat de beklaagden het op zich zelve reeds zeer ernstige misdrijf van muiterij onder zeer verzwarende omstandigheden en in een buitengewoon ernstigen vorm hebben gepleegd, zoodat het opleggen van zware straffen noodzakelijk is;

dat weliswaar, gelijk de Zeekrijgsraad terecht heeft overwogen, als verzachtende omstandigheid mag worden aangemerkt, dat bij deze muiterij door de beklaagden aan niemand lichamelijk letsel is toegebracht en het Hof ook wil aannemen, dat mede degenen, die bij dit misdadig bedrijf een leidende rol hebben gespeeld, er naar hebben gestreefd, bloedvergieten te voorkomen, alsmede, dat niet een opstand tegen het Nederlandsch gezag, doch uitsluitend protest tegen de salariskorting, solidariteit met de gevangengenomen dienstweigeraars hun drijfveer is geweest, in verband waarmede ook niet kan worden gezegd, dat het staatsbelang toepassing van de doodstraf vordert en ook oplegging van de allerzwaarste vrij-

heidsstraf niet noodzakelijk is voorgekomen, doch overigens, wat de leiders bij deze munterij betreft, door den eersten rechter met deze verzachtende omstandigheden in voldoende mate rekening is gehouden, waarbij het Hof tevens in aanmerking neemt, dat door de houding der beklaagden het tegen hen bezigen van geweld noodzakelijk is geworden, hetgeen velen personen het leven heeft gekost en waardoor meerdere opvarenden, onder wie een der officieren, zijn gewond, terwijl tevens uit de wijze, waarop de munterij is gepleegd, volgt, dat, ware ernstig verzet geboden, hetgeen door de muiters niet vooraf was te voorzien, het toebrengen van lichamelijk letsel niet te vermijden zou zijn geweest;

dat het Hof met den eersten rechter in verband met de door hen tijdens de munterij aangenomen houding, blijkende zoowel uit het aandeel, dat zij bij de uitvoering van het misdadig plan hebben gehad als uit de gezindheid, welke zij vóór en tijdens het misdrijf in woorden en daden hebben getoond, als leiders bij de munterij aanmerkt de beklaagden A., C., M. en N. en zich met de hun door den Zeekrijgsraad opgelegde straffen vereenigt;

dat beklaagde D. naar 's Hof's oordeel wel tot een van de voornaamste daders van dit misdrijf behoort, doch niet geheel met eerstgenoemde beklaagden op een lijn kan worden gesteld, weshalve het College termen aanwezig acht, de hem opgelegde hoofdstraf eenigermate te verminderen;

dat beklaagde O. naar 's Hof's oordeel wat betreft zijn aandeel in het misdrijf gelijk moet worden gesteld met den evengenoemden beklaagde, doch het Hof, rekening houdend met zijn jeugd, de hem opgelegde hoofdstraf eenigermate wil verlichten;

dat de hoofdstraffen, aan de beklaagden B. en H. opgelegd, in verband met de strafverzwarende omstandigheid, welke te hunnen aanzien in hooger beroep alsnog wordt aangenomen, te licht zijn voorgekomen in verhouding tot den ernst van het door hen misdrevene;

dat het Hof, rekening houdend met het aandeel, dat ieder hunner bij de uitvoering der munterij heeft gehad, de hoofdstraffen opgelegd aan de beklaagden G., I. en L. eenigermate te licht, die, opgelegd aan de beklaagden E., J., Q. en R. eenigszins te zwaar acht in verhouding tot den ernst van het misdrevene, wordende ten aanzien van beklaagde Q. nog rekening gehouden met zijn jeugdigen leeftijd en met de bij de behandeling in hooger beroep gebleken omstandigheid, dat deze beklaagde, ofschoon een kwalitatief belangrijk aandeel in de uitvoering der munterij gehad hebbend, den ernst van zijn misdrijf blijkbaar niet volkomen heeft beseft;

dat bij de beoordeeling van het door beklaagde F. misdrevene het Hof in aanmerking wil nemen, dat deze beklaagde, die in opleiding en ontwikkeling bij de andere beklaagden achterstaat en blijkens de verklaringen van verschillende getuigen, bijzonderlijk van getuige Mol, zich buiten de feiten, welke hem zijn ten laste

gelegd en bewezen verklaard, betrekkelijk afzijdig heeft gehouden van het misdadig gebeuren en reeds tijdens de muiterij tegenover voornoemden getuige Mol uiting heeft gegeven aan zijn gevoelen, dat hij het met de muiterij niet eens was, blijkbaar door den loop der gebeurtenissen is overrompeld en meegesleept en in al deze omstandigheden aanleiding vindt, hem een belangrijk lichtere hoofdstraf op te leggen dan de Zeekrijgsraad heeft gedaan;

dat alle beklaagden nochtans met uitzondering van beklaagde F. ter zake van het door hen gepleegde misdrijf ook naar 's Hofs oordeel ongeschikt zijn, om in den militairen dienst te blijven en daaruit definitief behooren te worden verwijderd;

dat het Hof ten aanzien van beklaagde F. op grond van het hierboven betreffende hem overwogene en mede in aanmerking nemende, dat deze beklaagde sedert 1926 niet meer krijgstuuchtelijk gestraft is moeten worden en in dienst goed wordt beoordeeld, geen termen aanwezig acht, hem uit den militairen stand te ontslaan, doch wel, hem terug te brengen tot de laagste klasse van matroos;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door ieder der beklaagden sedert 10 Februari 1933 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hun opgelegde gevangenisstraf;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, op art. 48 van het Wetboek van Militair Strafrecht en art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede op de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verwerpt de voorgestelde exceptie van nietigheid der telastelleging ten aanzien van de beklaagden C. en D.;

Vernietigt het op 7 November 1933 gewezen en op 14 November 1933 uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzoover beklaagde L. daarbij is schuldig verklaard aan het opvoeren van munitie voor mitrailleurs uit de voormunitiebergplaats, voorzoover de beklaagden B. en H. daarbij zijn vrijgesproken van de strafverzwarende omstandigheid, dat zij het misdrijf opzettelijk in deelneming met militairen van minderen rang hebben gepleegd, voorts ten aanzien van de aan de beklaagden B., D., E., F., G., H., I., J., L., O., Q. en R. opgelegde hoofdstraffen en voorzoover beklaagde F. daarbij is ontslagen uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart de schuld van beklaagde L. aan het voornoemde onderdeel van het hem telastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart de beklaagden B. en H. schuldig aan de voorgeschreven hun telastegelegde strafverzwarende omstandigheid;

Qualificeert het door hen gepleegde feit als: „*muitery aan boord van een oorlogsvaartuig zich ergens bevindende, waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is, gepleegd als meerdere opzettelijk in deelneming met militairen van minderen rang*”;

Veroordeelt na te noemen beklaagden ter zake van de feiten, waaraan zij ten deze zijn schuldig verklaard, respectievelijk tot een gevangenisstraf voor de tijd van:

B., twaalf jaren; D., zestien jaren; E., zes jaren; F., een jaar en zes maanden; G., tien jaren; H., tien jaren; I., zeven jaren; J., zes jaren; L., negen jaren; O., veertien jaren; Q., acht jaren; R., zes jaren;

Verlaagt beklaagde F. tot matroos der 3de klasse;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de aan alle overige beklaagden opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de tijd, door ieder der beklaagden sedert 10 Februari 1933 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de aan elk hunner opgelegde gevangenisstraf.

Telastelegging.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja,

Gezien vorenstaand bevelschrift; (dd. 10 October 1933, Red.);

Legt aan de daarin genoemde beklaagden (zie Sententie, Red.) ten laste:

primair:

„dat zij, dienende op en behoorende tot de équipage van het „oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, tezamen en in „vereeniging handelende met vele andere korporaals en manschappen aan boord van genoemd schip, voor zoover betreft B. „en H. als meerderen opzettelijk in deelneming met militairen „van minderen rang, aanvangende in den nacht van Zaterdag op „Zondag 4—5 Februari 1933, toen deze oorlogsbodem zich bevond „ter reede van Oleh-leh, eiland Sumatra, N.I., liggende op een „afstand van ongeveer 1200 meter uit den wal met geen ander „schip in de nabijheid dan een onbewapend vaartuig der Gouvernemensmarine, alzoo op een plaats waar, mede in verband met „het feit, dat noch te Oleh-leh, noch elders in de omgeving doelmatige bestrijdingsmiddelen zooals artillerie of vliegtuigen aanwezig, in ieder geval paraat waren, geen onmiddellijke hulp te „verkrijgen was, opzettelijk de zich aan boord bevindende officieren „en onderofficieren, onder wie te noemen de luitenants ter zee der „2e klasse van Boven, de Kroon en Dekker, de luitenants ter zee „der 3e klasse Reynierse, baron de Vos van Steenwijk, Cool en „Stegeman, de officieren van den marinestoomvaartdienst der 2e „klasse de Wilde, Smits en van Balkom, de sergeant-konstabel

„van Florenstein en de sergeant-monteur Isbrücker, hunne meer-
 „deren in rang, van hun vrijheid van handelen hebben beroofd en/of
 „zich met bedreiging met geweld tegen hen hebben verzet en/of
 „door bedreiging met geweld hebben gedwongen het verrichten van
 „hun diensten als zeeofficier, officier van den marinestoomvaart-
 „dienst of onderofficier na te laten, door, uitvoering gevende aan
 „het beraamde plan om met het schip eigenmachtig tegen den wil
 „van den Commandant en zijne officieren onder stoom te gaan en
 „naar Soerabaja terug te keeren:

„zich door gewelddadige verbreking der afgesloten geweerrekken
 „en forceering van de afsluiting van de voormunitiebergplaats op
 „ongeoorloofde wijze van de wapenen en munitie meester te maken,
 „zich van een geweer, al dan niet met bajonet, een pistool of
 „klewang te voorzien en het wapen openlijk te dragen,

„aldus gewapend het voor- en middenschip en de toegangen tot
 „het voorschip, de machinekamers, de stookplaatsen en de brug
 „te bezetten, bezet te houden en door op voorzegde wijze gewapenden
 „te doen bezetten,

„met, al dan niet geladen, geweer, al dan niet voorzien van een
 „bajonet, of pistool gewapende schildwachten bij de toegangen tot
 „het achterschip en de machinekamers uit te zetten en als gewapend
 „schildwacht dienst te doen,

„aldus door de van dit alles uitgaande tegen de aanwezige offi-
 „cieren en onderofficieren gerichte bedreiging met geweld van
 „wapenen, die niet weinig versterkt werd door het lossen van een
 „geweerschot bij de nadering van eenige officieren, deze dwingende
 „zich uitsluitend op en in het achterschip op te houden,

„het schip onder stoom te brengen en te houden, de sloepen te
 „hijschen, de verlichting benoodigd voor het hijschen der sloepen te
 „verzorgen, het anker te lichten, de machines in werking te brengen
 „en te houden en met het schip weg te varen, daarbij de navigatie
 „te voeren, als roerganger, seiner van de wacht, dan wel als uitkijk
 „dienst te doen en de navigatielichten te ontsteken,

„voorts gedurende een vijftal achtereenvolgende dagen met hunne
 „officieren en onderofficieren op voorzegde wijze in gedwongen
 „positie aan boord via den Indischen Oceaan koers te zetten naar
 „Soerabaja,

„door alle welke gezamenlijke handelingen vorenbedoelde meer-
 „deren opzettelijk werden verhinderd hun dienst te doen, althans
 „bevelen te geven, in ieder geval de, met het oog op den bestaanden
 „toestand noodige, maatregelen, waaronder te noemen de instand-
 „houding van de verbinding met den wal te Oleh-leh en de bewerk-
 „stelling van het persoonlijk contact met den afwezigen Comman-
 „dant, te nemen,

„onder meer bepaaldelijk,

„ten aanzien van beklaagde A.: door openlijk een pistool te
 „dragen en de navigatie te voeren, zoomede de leiding te hebben
 „bij het hijschen van één der sloepen, hebbende hij in het bijzonder

„nog op Zondag 5 Februari 1933 aan boord van genoemd schip
 „van den luitenant ter zee der 2e klasse van Boven, zijn meerdere
 „in rang, onder dreigend voorhouden van een pistool, in ieder geval
 „gewapend zijnde met een pistool, gevorderd eenige schepelingen,
 „die zich bij de officieren hadden gevoegd, uit te leveren;

„ten aanzien van beklaagde B.: door geweren met scherpe patronen
 „te laden, de navigatie te voeren althans tijdens de vaart van het
 „schip wacht te loopen op de brug;

„ten aanzien van beklaagde C.: door als schildwacht met geweer
 „gewapend op post te staan, kanons buitenboord te baksen en een
 „kanon te richten, voorts als roerganger dienst te doen, hebbende hij
 „in het bijzonder nog in den nacht van Maandag op Dinsdag
 „6—7 Februari 1933 aan boord van genoemd schip zich, voorzien
 „van een, al dan niet geladen, pistool, naar de campagne begeven
 „en in vereeniging met eenige met geweren gewapende schepelingen
 „de aldaar zich bevindende officieren Cool en Smits, zijne meer-
 „deren in rang, middels vaardighouding van de wapens bedreigd en
 „gedwongen de campagne niet te verlaten, voorts den sergeant-
 „bottelier Roomer die zich via de achtertrap naar boven naar de
 „campagne wilde begeven, daarin opzettelijk verhinderd door, boven
 „aan de trapopening staande, het pistool als gereed tot vuren, op
 „hem te richten;

„ten aanzien van beklaagde D.: door in de walegang aan bak-
 „boord de leiding te hebben bij het forceeren der geweerrekken en
 „het bemachtigen van de geweren, daarbij zelf zich van een geweer
 „meester te maken, in de munitiebergplaats patronen voor het
 „geschut van 7.5 cm. en geweerpatronen voor opvoer naar boven
 „aan één of meer schepelingen te overhandigen, kanons buiten boord
 „te baksen, openlijk een pistool te dragen, gewapend met een geweer
 „met bajonet op post te staan en als roerganger dienst te doen;

„ten aanzien van beklaagde E.: door de navigatie te voeren en
 „deel te nemen aan het hijschen der sloepen;

„ten aanzien van beklaagde F.: door deel te nemen aan de werk-
 „zaamheden van het anker lichten en het hijschen van één der
 „sloepen, voorts als roerganger dienst te doen;

„ten aanzien van beklaagde G.: door herhaalde malen als schild-
 „wacht gewapend met geweer met bajonet op post te staan, heb-
 „bende hij in het bijzonder nog deelgenomen aan een inval door
 „eenige gewapende schepelingen, onder wie te noemen den Inland-
 „schen stoker-olieman Hendrik, in den nacht van Maandag op
 „Dinsdag 6—7 Februari 1933 in het verblijf van de officieren en
 „onderofficieren met het doel eenige geweren van de officieren
 „terug te vorderen;

„ten aanzien van beklaagde H.: door de verlichting tijdens het
 „hijschen der sloepen te verzorgen en de navigatielichten te ont-
 „steken;

„ten aanzien van beklaagde I.: door herhaalde malen gewapend
 „met geweer met bajonet als schildwacht dienst te doen, deel te

„nemen aan het opvoeren van patronen voor het geschut van 7.5 cm.
 „uit de voormunitiebergplaats, hebbende hij in het bijzonder nog in
 „voorzegden nacht van 4—5 Februari j.l. aan boord van genoemd
 „schip, toen hij met eenige andere schepelingen, gewapend met
 „geladen geweer, aan stuurboord op het tentdek in de nabijheid van
 „de brug op post stond teneinde de aan boord aanwezige officieren
 „en onderofficieren te beletten de brug te bezetten of naar het
 „voorschip door te dringen, opzettelijk, toen uit de richting van
 „het achterschip een aantal officieren te weten de luitenants ter
 „zee der 2e klasse van Boven en Dekker en de luitenants ter zee
 „der 3e klasse baron de Vos van Steenwijk, Koppen, Ritsema van
 „Eck en Agelink van Rentergem over het tentdek met de kennelijke
 „bedoeling zich naar voren of naar de brug te begeven, naderden,
 „een scherp schot uit zijn geweer gelost in de richting van genoemde
 „officieren met het oogmerk een of meer van deze zijne meerderen
 „in rang van het leven te berooven althans zwaar lichamelijk letsel
 „toe te brengen, zijnde de uitvoering echter niet voltooid door de
 „van zijn wil onafhankelijke omstandigheid dat het geweer niet
 „zuiver bleek te zijn gericht waardoor geen der officieren door het
 „afgeschoten projectiel werd getroffen;

„ten aanzien van beklaagde J.: door openlijk een pistool te dragen
 „en deel te nemen aan de werkzaamheden van het sloepen hijschen;

„ten aanzien van beklaagde K.: door openlijk een geladen pistool
 „te dragen en de schildwachten te controleeren, hebbende hij in het
 „bijzonder nog deelgenomen aan een inval door eenige gewapende
 „schepelingen, onder wie te noemen den Inlandschen stoker-olieman
 „Hendrik, in den nacht van Maandag op Dinsdag 6—7 Februari
 „1933 in het verblijf van de officieren en onderofficieren met het
 „doel eenige geweren van de officieren terug te vorderen;

„ten aanzien van beklaagde L.: door uit de voormunitiebergplaats
 „patronen voor het geschut van 7,5 cm. en voor mitrailleurs op te
 „voeren, in ieder geval hieraan deel te nemen, als roerganger en als
 „uitkijk, tevens hulpseiner, dienst te doen;

„ten aanzien van beklaagde M.: door openlijk een geladen pistool
 „te dragen, in de voormunitiebergplaats een doos, inhoudende
 „patronen voor het geschut van 7,5 cm., te openen, deel te nemen
 „aan de werkzaamheden van het anker lichten, geweren uit de
 „rekken te nemen, een met geweer met bajonet gewapenden schild-
 „wacht op post te zetten in elke van beide tunnels achter de machine-
 „kamers, zoomede op het rooster boven een der stookplaatsen, en
 „stokersdiensten te verrichten;

„ten aanzien van beklaagde N.: door een geweer met bajonet uit
 „de geweerrekken te nemen en aldus gewapend op post te gaan
 „staan, openlijk een geladen pistool en een klewang te dragen,
 „zoomede wachtdiensten te verrichten in de voorfankamer bij een
 „daar aanwezige ijsmachine, hebbende hij in het bijzonder nog deel-
 „genomen aan een inval door eenige gewapende schepelingen, onder
 „wie te noemen den Inlandschen stoker der 2e klasse Soehardjo,

„in den nacht van Maandag op Dinsdag 6—7 Februari 1933 in het „verblijf van de officieren en onderofficieren met het doel eenige „geweren van de officieren terug te vorderen;

„ten aanzien van beklaagde O.: door herhaalde malen als schild- „wacht gewapend met geweer met bajonet of pistool op post te „staan, in de walegang aan bakboord, als leider deel te nemen „aan het forceeren der geweerrekken en bemachtigen der geweren, „voorts wachtdiensten te verrichten op één der stookplaatsen, heb- „bende hij in het bijzonder nog als aanvoerder van eenige met „geweer met bajonet gewapende schepelingen in den nacht van „4—5 Februari 1933 aan boord van genoemd schip de luitenants „ter zee der 3e klasse Cool en Stegeman, zijne meerderen in rang, „tegen hun wil, gevankelijk, onder bewaking van bovenbedoelde „gewapenden, uit hun hut, waarin zij zich bevonden, weggevoerd, „voorts deelgenomen aan een inval door eenige gewapende schepe- „lingen, onder wie te noemen den Inlandschen stoker-olieman „Hendrik, in den nacht van Maandag op Dinsdag 6—7 Februari „1933 in het verblijf van de officieren en onderofficieren met het „doel eenige geweren van de officieren terug te vorderen;

„ten aanzien van beklaagde P.: door deel te nemen aan het „opvoeren van patronen voor het geschut van 7.5 cm. uit de voor- „munitiebergplaats, als schildwacht met geweer met bajonet ge- „wapend op post te staan, in ieder geval openlijk een of meer ge- „weren te dragen, voorts door, middels bediening van de anker- „machine, deel te nemen aan de werkzaamheden van het anker- „lichten en wachtdiensten te verrichten in één der machinekamers;

„ten aanzien van beklaagde Q.: door openlijk een geweer met „bajonet te dragen en aldus gewapend op post te staan, tijdens de „werkzaamheden van het sloepen hijschen de ankermachine en „het stoomspil op de campagne te bedienen en wachtdiensten te „verrichten in de dynamokamer;

„ten aanzien van beklaagden R. en S.: door onderscheidenlijk „werkzaamheden en wachtdiensten in de machinekamer en stook- „plaatsen te verrichten, welke noodzakelijk waren voor de uit- „voering van het stoombedrijf, voor wat betreft S. in den nacht van „4—5 Februari 1933 de leiding te hebben bij het opstoken der „vuren en in het bijzonder ten aanzien van R.: door openlijk een „bajonet te dragen”;

ten aanzien van beklaagden B., E., F., H., J., L., P., Q., R. en S.

subsidiair:

„dat zij op of omstreeks boven aangegeven tijd en op een of meer „der bovenvermelde plaatsen bij het plegen van het vooromschreven „misdrijf van muiterij door een groot deel der équipage aan boord „van het oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” opzette- „lijk behulpzaam zijn geweest door, toen bedoeld deel der équipage „zich eigenmachtig van wapenen en munitie met geweld had meester

„gemaakt en de aan boord zijnde, boven aangeduide officieren en „onderofficieren door een groote macht van gewapenden, alzoo „middels bedreiging met geweld, dwong uitsluitend op en in het „achterschip verblijf te houden, deze meerderen daardoor, zoomede „door met het schip, dat aanvankelijk ter reede voor anker lag, „onder stoom te gaan en weg te varen, gedurende eenige opeenvol- „gende dagen opzettelijk dwingend het verrichten van hun dienst „na te laten en dezen van hun vrijheid van handelen beroovend,

„voor wat betreft:

„beklaagde B.: de navigatie te voeren althans wacht te loopen „op de brug,

„beklaagde E.: deel te nemen aan de werkzaamheden van het „sloepen hijschen en de navigatie te voeren,

„beklaagde F.: deel te nemen aan de werkzaamheden van het „sloepen hijschen en het anker lichten, voorts als roerganger dienst „te doen,

„beklaagde H.: de verlichting tijdens het hijschen der sloepen te „verzorgen en de navigatielichten te ontsteken,

„beklaagde J.: deel te nemen aan de werkzaamheden van het „hijschen der sloepen,

„beklaagde L.: als roerganger te fungeeren en deel te nemen aan „de werkzaamheden van het sloepen hijschen,

„beklaagde P.: de ankermachine voor het lichten van het anker „te bedienen en wachtdiensten te verrichten in één der machine- „kamers,

„beklaagde Q.: de ankermachine en het stoomspil op de campagne „tijdens het hijschen der sloepen te bedienen, zoomede als stoker „dienst te doen,

„beklaagde R. en S.: respectievelijk werkzaamheden en wacht- „diensten in de machinekamers en stookplaatsen te verrichten welke „noodzakelijk waren voor de uitvoering van het stoombedrijf,

„hebbende daarbij B. en H. opzettelijk in deelneming met mili- „tairen van minderen rang gehandeld.”

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 24 November 1933.

President: luitenant-kolonel der mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: luitenants ter zee der 1e klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa,
officier van den marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave
en officier van administratie der 1e klasse J. C. N. Walter.

Het bewezen verklaarde — in Ned. Indië gepleegde — feit is strafbaar gesteld bij art. 14 van het (Nederlandsche) Motor- en Rijwielreglement.

Wel is bij art. 4 W.v.M.S. de Nederlandsche strafwet van toepassing verklaard op den militair die zich buiten het Rijk in Europa aan eenig „strafbaar feit” schuldig maakt, maar dit sluit geenszins in, dat een wettelijke bepaling die toepasselijk is, ook toegepast kan worden.

Dit laatste doet zich voor bij de Motor- en Rijwielwet en het Motor- en Rijwielreglement, die verkeersregelen geven voor wegen en rijwielpaden, waarmede vanzelfsprekend Nederlandsche wegen en rijwielpaden zijn bedoeld. Wet en Reglement geven een als één geheel te beschouwen complex van voorschriften, zoodat het niet aangaat daaruit één bepaling, i.c. art. 14, te lichten, terwijl andere bepalingen daaruit nimmer zouden kunnen worden toegepast. Bovendien voldeed beklagde's motorrijwiel i.c. geheel aan de daarvoor in Indië gestelde eischen.

Genoemd art. 14 kan derhalve niet worden toegepast. Vrijspraak.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne „Goebeng”, in de zaak tegen: P., stamboeknummer, oud 32 jaren, geboren te Rotterdam (Zuid-Holland), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als sergeant-hofmeester aan boord van Hr. Ms. „Java” te Soerabaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 23sten September 1933 No. A. 16/16/2;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 9den November 1933 No. A. 16/18/10, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

1e. „dat hij op den 14den Juli 1933 te ongeveer 4 uur des

¹⁾ Dit vonnis is in hooger beroep bij sententie van het H.M.G. van N.I. van 15 December 1933 geheel bevestigd. Red. M.R.T.

„namiddags als bestuurder van een motorrijwiel met zijspan daar-
 „mede op den openbaren weg, den Tandjoeng-Perakweg West te
 „Soerabaja, komende van Tandjoeng Perak (het Noorden) en gaande
 „naar het Zuiden zoo hoogst roekeloos, onvoorzichtig en onoordeel-
 „kundig heeft gereden, dat hij, niettegenstaande er vrijwel geen
 „rij- of voetgangersverkeer op dien weg was, met een uitstekend
 „gedeelte van dien zijspan, den afstap, gereden is tegen een persoon
 „genaamd Salam die genoemden weg, voor beklaagde gezien, van
 „rechts naar links overstak, tengevolge van welke aanrijding het
 „linkeronderbeen van genoemden Salam verbrijzeld werd, althans
 „Salam zoodanig lichamelijk letsel heeft bekomen, dat hij daardoor
 „tijdelijk verhinderd is geworden in de uitoefening van zijn beroep
 „als los werkmán”;

2e. „dat hij ten tijde, ter plaatse en onder de omstandigheden
 „als onder 1e vermeld na het aldaar omschreven ongeval tengevolge
 „van aan- of overrijding met het door hem bestuurd wordend motor-
 „rijwiel waarbij genoemde Salam letsel bekomen heeft, dezen opzetz-
 „telijk in hulpeloozen toestand heeft gelaten”;

3e. „dat hij ten tijde, ter plaatse en onder de omstandigheden
 „als onder 1e vermeld met bedoeld motorrijwiel over een weg ge-
 „reden heeft zonder dat bedoeld motorrijwiel voorzien was van
 „ten minste twee onafhankelijk van elkander krachtig werkende,
 „onder bereik van den bestuurder zich bevindende remmen, met elk
 „waarvan het motorrijwiel ieder oogenblik tot stilstand kan worden
 „gebracht, werkende toch de handrem zoo goed als geheel niet”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 13den
 November 1933, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop
 gestelde ten laste legging den beklaagde zijn beteekend en hij is
 gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgs-
 raad op Vrijdag, den 24sten November 1933, des voormiddags
 ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik
 gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en
 gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strek-
 kende tot „vrijspraak” van hetgeen den beklaagde onder 1e en 2e
 is ten laste gelegd en schuldigverklaring aan:

„Het als bestuurder van een motorrijtuig met het rijtuig over
 een weg rijden terwijl niet voldaan is aan artikel 14 van het Motor-
 en Rijwielreglement”

en veroordeeling deswege tot eene geldboete van F 5.— subsidiair
 5 dagen hechtenis;

Gelet op hetgeen door den beklaagde mondeling ten processe tot
 verweer is aangevoerd;

O., dat de beklaagde zich op den 11den Januari 1918 vrijwillig
 als leerling-onderofficier der 2de klasse, onder stamboeknummer
, voor den tijd van zes jaren na bevordering tot leerling in een
 speciaal dienstvak, in den zeedienst heeft verbonden,

en dat hij thans nog als sergeant-hofmeester bij de Koninklijke Marine is verbonden voor onbepaalden tijd;

O., dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven: enz.

Volgt, na uitvoerige motiveering, als niet bewezen, vrijspraak, van het sub 1e en 2e tenlastegelegde; terwijl het sub 3e vermelde wettig en overtuigend bewezen werd verklaard. Red. M.R.T.

O., aangaande de vraag of op dit feit — hetwelk strafbaar is gesteld bij artikel 14, eerste lid van het Nederlandsche Motor- en Rijwielreglement — de Nederlandsche strafwet kan worden toegepast;

dat weliswaar volgens artikel 4 aanhef en 1°. van het Wetboek van Militair Strafrecht de Nederlandsche strafwet van toepassing is op den militair, die, terwijl hij zich in dienstbetrekking buiten het Rijk in Europa bevindt, zich aldaar aan eenig „strafbaar feit” schuldig maakt, maar dat zulks geenszins insluit, dat een wettelijke bepaling, die toepasselijk is, ook toegepast kan worden;

dat de Krijgsraad van oordeel is, dat laatstgemelde omstandigheid zich voordoet bij de Nederlandsche Motor- en Rijwielwet en het daarop steunende Motor- en Rijwielreglement, ten aanzien van de daarin genoemde gebods- en verbodsbepalingen, die door, zich in Ned. Indië bevindende, militairen der zeemacht worden overtreden;

dat immers genoemde wet en reglement, die regelen stellen nopens het verkeer op de wegen en de rijwielpaden in verband met het gebruik van motorrijtuigen en rijwielen — waarmede vanzelfsprekend Nederlandsche wegen en Nederlandsche rijwielpaden zijn bedoeld — ieder voor zich een complex van voorschriften inhouden, die als één geheel moeten worden beschouwd en ook als zoodanig moeten worden toegepast; dat het daarom niet aangaat uit meergenoemd reglement één bepaling, in casu artikel 14, te lichten, waaronder beklaagde's handeling zou kunnen worden gebracht, terwijl uit andere, met genoemd artikel 14 één complex vormende, bepalingen duidelijk blijkt, dat die nimmer op hem zouden kunnen worden toegepast (o.a. art. 3, 5, 1e lid, 6, 8, 9.); dat bovendien het toepassen van, voor een bepaald territorium — i.e. de Nederlandsche wegen en rijwielpaden, — geldende regelen tot niet aannemelijke consequenties zou leiden, gelijk ook in de onderhavige aangelegenheid het geval zou zijn, daar beklaagde dan gestraft zou worden wegens het rijden met een motorrijwiel dat geheel voldoet aan de in Ned.-Indië daarvoor gestelde eischen, stellende immers de Ned.-Indische wegverkeersverordening (artikel 20 (1) b.) het voorzien zijn van het motorrijwiel van twee van elkaar onafhankelijke werkende remmen niet verplicht;

dat weliswaar artikel 4 eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht niet als eisch stelt, dat het feit, waaraan de militair zich schuldig maakt, ook buiten het Rijk in Europa als strafbaar

feit wordt aangemerkt, maar dat toch genoemd artikel tot een fictie zou worden, indien in het betrokken gebied buiten het Rijk in Europa geen bevoegde opsporingsambtenaar aanwezig is om het feit te constateeren;

dat de Krijgsraad op grond van het bovenstaande dan ook van oordeel is, dat artikel 14 van het Nederlandsche Motor- en Rijwielreglement niet op beklaagde kan worden toegepast, zoodat hij ook van het hem onder 3°. tenlastegelegde moet worden vrijgesproken;

Gezien artikel 185 der Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde onder 1° en 2° ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen, en wat het onder 3° ten laste gelegde betreft, niet strafbaar;

Spreekt hem mitsdien vrij. ¹⁾

¹⁾ De leemte in de wetgeving ten aanzien van de straffeloosheid van aan de Nederlandsche militaire strafwetgeving onderworpen, in Indië delinqueerende militairen krijgt hoe langer hoe meer omvang en beteekenis, ook al moge dan in het bij bovenstaand vonnis berechte geval het rechtsgevoel niet getroffen worden nu het bewezen verklaarde feit volgens de Indische wetgeving niet strafbaar zou zijn. Waarschijnlijk daarom zal deze beklaagde ook niet ter disciplinaire correctie verwezen zijn naar den commandeerenden officier.

Wèl werd ons rechtsgevoel geschokt door eene overeenkomstige beslissing van denzelfden Krijgsraad van 15 December 1933 waarbij niet strafbaar werd verklaard een schepeling ten aanzien van wien bewezen werd verklaard een feit waarop toepasselijk is art. 24, eerste lid aanhef en sub *b* Motor- en Rijwielwet. (Na aanrijding met een motorrijwiel van een Inlandsche vrouw, — dientengevolge overleden — deze opzettelijk in hulpeloozen toestand laten). Waarom deze man niet naar zijn commandeerenden officier is verwezen, is ons niet duidelijk geworden. Een zeer laakbare handeling blijft nu geheel onbestraft (art. 58, 2e lid W.K.). Een krijgstuchtelijke bestraffing is in dergelijke gevallen toch wettelijk wel te verdedigen en de schuldige ontloopt althans niet zijn wèl verdiende straf. Red. M.R.T.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

Rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken.

Uitspraak van 20 November 1933.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: E. G. de Wijs en Mr. Ph. B. Libourel; Militaire leden:
A. M. Geesink en K. Zeeman.

Ambtenarengerecht: Klager heeft wel in feite aandeel gehad in den handel zijner echtgenoot, doch deze gedraging, waarvoor hij nimmer is gestraft en die hem vóór 1933 nimmer is verboden, levert niet op een grond om klager ongeschikt te achten om in zijn verkregen rang (sergeant.-majoor-instructeur) te dienen.

Dit is evenmin het geval door het uitleenen tegen rente van geld aan andere militairen — ook van lageren rang —. Wel behoort dit door een militair niet te geschieden, doch zoo het is geschied in de mate als van klager is komen vast te staan, herhaling daarvan door strafoplegging dient te worden voorkomen en eerst bij halsstarrigheid van ongeschiktheid voor verdere dienstvervulling kan worden gesproken. Het geldleenen was in sommige gevallen ook niet geschied om daarmede voordeel te behalen, doch slechts om kameraden behulpzaam te zijn.

Beroep tegen het ministeriëel besluit, houdende eervol ontslag uit den militairen dienst, gegrond verklaard en dat besluit vernietigd.

Anders Centrale Raad van Beroep: In het bijzonder het uitleenen van geld tegen hooge rente, waarmede gedaagde ondanks waarschuwing voortging, kan van een militair in den rang van gedaagde niet worden geduld en is ten eenenmale onvereinigbaar met het dienstbelang. Gedaagde heeft daardoor getoond ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen.

De uitspraak van het Ambtenarengerecht vernietigd en het beroep van den (oorspronkelijk) klager alsnog ongegrond verklaard.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: V., sergeant-majoor-instructeur van het regiment Genietroepen, wonende te Utrecht en aldaar domicilie kiezende aan de Nobelstraat no. 4 ten kantore van den advocaat Mr. M. H. de Boer, klager, ter openbare terechtzitting in persoon verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. M. H. de Boer, voornoemd, tegen den

Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

Gezien de stukken;

Gehoord den klager, zijn raadsman en den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling ter openbare terechtzitting van 30 October 1933;

Wat de feiten betreft:

O., dat verweerder bij besluit van 8 Augustus 1933 klager met ingang van 16 November 1933 eervol ontslag heeft verleend uit den militairen dienst, onder verwijzing naar het bepaalde bij artikel 22 eerste lid sub a van het reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht;

O., dat dit ontslag is gegrond op ongeschiktheid van klager om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen, welke ongeschiktheid volgens verweerders nadere uiteenzetting dd. 26 Augustus 1933 zou blijken uit de omstandigheden:

- a. dat klager — in gemeenschap van goederen gehuwd zijnde en dus in alle inkomsten zijner echtgenoot deelende — tabaksartikelen uit de door zijn echtgenoot gedreven zaak aan militairen in de kazerne heeft bezorgd en de deswege verschuldigde gelden heeft geïnd, zulks in strijd met het bepaalde bij artikel 84, tweede lid van het reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht,
- b. dat klager voorts in de maanden November en December 1932 herhaaldelijk tegen hooge rente geld heeft geleend aan onderofficieren van het garnizoen Utrecht en dat het uitleenen van geld door klager in meerdere gevallen heeft plaats gehad aan onderofficieren van lagere rang dan klager;

O., dat klager tegen het ontslagbesluit van 8 Augustus 1933 tijdig beroep heeft ingesteld en in zijn daartoe strekkend klaagschrift heeft verzocht voormeld besluit nietig te verklaren en als grond dezer vordering in hoofdzaak heeft gesteld:

dat de door den Minister van Defensie aangevoerde redenen van ontslag geen van alle deugdelijk zijn;

dat zijn echtgenoot inderdaad reeds sedert 1920 handel drijft in tabaksartikelen en zulks met uitdrukkelijke toestemming van den toenmaligen regimentcommandant;

dat hij ten behoeve van dezen handel geregeld tabaksartikelen in de kazerne heeft bezorgd en daarvoor gelden heeft geïnd en zulks algemeen bekend was, aangezien ook geleverd werd aan de cantine en aan officieren;

dat daarop nimmer eenige aanmerking is gemaakt;

dat — hoe dit ook zij — het bezorgen en afrekenen van leveran-

ties in geen geval nering- of handeldrijven is, welke interpretatie niet alleen in strijd zou zijn met het spraakgebruik, maar ook met de wettelijke interpretatie van art. 3 van het Wetboek van Koophandel;

dat hij weliswaar herhaaldelijk in November en December 1932 geld heeft uitgeleend aan alle tot het eigen korps behorende onderofficieren van het garnizoen Utrecht en ook aan onderofficieren van lageren rang, maar nimmer tegen hooge rente;

dat hij in verreweg de meeste gevallen zelfs in het geheel geen rente rekende en slechts in vijf gevallen rente heeft ontvangen die hij echter niet had bedongen, maar die de leeners zelf vaststelden;

dat deze rente zeker niet als „hooge rente” kan worden gequalificeerd;

dat ten hoogste 10 % rente is vergoed, maar dit bedrag strekte voor een langeren termijn dan een jaar en hierbij in aanmerking moet worden genomen, dat klager zelf het uit te leenen bedrag tegen 5 % moest opnemen en er bovendien geen enkele zekerheid kon worden gegeven;

dat de gelden steeds werden uitgeleend in gevallen, waarin de leeners in moeilijkheden verkeerden en klager dan ook meent, dat hij door zijn kameraden te helpen geenszins blaam verdient, maar veeleer heeft voldaan aan den eisch om van de lageren in rang „de stoffelijke belangen” te behartigen en om „elkander hulp te verlenen in moeilijkheden” (art. 7, 1 Reglement betreffende de Krijgstucht);

dat ook het feit, dat klager dikwijls geld aan onderofficieren leende, aan zijn meerderen bekend was en dit hem nimmer verboden is;

dat klagers kameraadschappelijke gezindheid blijkt uit het feit dat hij ook meermalen zonder eenige vergoeding borg is gebleven voor elders door kameraden opgenomen gelden;

dat, zelfs indien aan klager in dit opzicht iets mocht worden verweten, zijn vergrijp toch zeker niet van dien aard is, dat hij op dien grond ongeschikt of onbekwaam zou kunnen worden geacht om bij de landmacht te dienen en met zijn gezin onverhoeds broodeloos zou moeten worden gemaakt;

dat hier dus geen geval aanwezig is waarin aan klager een ongevraagd ontslag kan worden gegeven;

O., dat verweerder bij contra-memorie het beroepen besluit heeft verdedigd en tot afwijzing van klagers vordering heeft geconcludeerd;

In rechte:

O., dat het Gerecht op grond van den inhoud der gedingstukken en het onderzoek ter terechtzitting als vaststaande aanneemt:

dat klager sinds 1909 in militairen dienst is en sedert 1 December 1929 sergeant-majoor-instructeur is bij het 1ste bataljon van het Regiment Genietroepen; dat hij een goeden staat van dienst heeft;

dat de echtgenoot van klager, met wie hij in gemeenschap van goederen is gehuwd, een handel in tabaksartikelen drijft, voornamelijk onder de militairen van het Utrechtsche garnizoen, bij welchen handel klager haar behulpzaam is door bij militairen in de kazerne bestellingen op te nemen en af te leveren;

dat omstreeks 1920 toen de echtgenoot van klager haar handel begon, zij vergunning van den regimentscommandant heeft verkregen om tabaksartikelen aan de cantine der kazerne te verkoopen, en van dien tijd af tevens aan militairen in de kazerne tabaksartikelen zijn verkocht, en dit laatste, zoowel als klagers assistentie bij dien handel ook bij klagers superieuren bekend was;

dat voorts klager, o.a. in de jaren 1931 en 1932 aan verschillende militairen — ook van lagere rang — geldbedragen heeft geleend, kleine bedragen soms zonder rentevergoeding, doch overigens tegen een vrij hooge rente;

dat de sergeant L. meermalen klager bij zijn geldleeningen heeft bijgestaan en hij dan ook, ingeval van winst, de helft van de winst heeft genoten;

dat de bataljonscommandant in September 1932 klager heeft gewaarschuwd het uitleenen van geldbedragen aan militairen te staken, doch klager toen toch daarmee is blijven voortgaan en daarop te dezer zake in Juli 1933 is gestraft met acht dagen verzuwaard arrest, evenals L. voornoemd, welke laatste echter niet uit den dienst is ontslagen, doch overgeplaatst naar Assen;

O. dat het Gerecht op grond dezer vermelde en als vaststaande aangenomen feiten en omstandigheden van oordeel is dat klager in feite aandeel heeft gehad in den handel zijner echtgenoot, doch deze gedraging van klager, waarvoor hij nimmer is gestraft en die hem vóór 1933 nimmer is verboden, niet oplevert een grond om klager ongeschikt te achten om in zijn verkregen rang bij de landmacht te dienen;

O. dat omtrent het uitleenen van geld door klager, geen meerdere gevallen zijn komen vast te staan dan die door klager zijn erkend, terwijl door verweerder niet is ontkend en door het Gerecht als juist wordt aangenomen klagers bewering dat hij ook wel geld leende aan zijn kameraden zonder rente te berekenen en voor hen borg sprak;

O. dat het uitleenen van geld door een militair tegen rente als bovenomschreven niet behoort te geschieden, doch zoo het is geschied in de mate als van klager is komen vast te staan, herhaling daarvan door strafoplegging dient te worden voorkomen en eerst bij halstarrigheid van ongeschiktheid voor verdere dienstvervulling kan worden gesproken, terwijl in casu van halstarrigheid niet kan worden gesproken, immers niet is beweerd of is gebleken dat klager ook na de hem opgelegde straf nog weer geld aan militairen tegen rente zou hebben ter leen verstrekt;

O. dat het Gerecht op grond van de voorafgaande overwegingen van oordeel is dat ook vanwege het geldleenen als bovenomschreven,

hetgeen in sommige gevallen door klager is geschied niet om daarmede eenig voordeel te behalen, doch slechts om zijn kameraden behulpzaam te zijn, klager niet ongeschikt is, om in eenig onderdeel van de landmacht in zijn verkregen rang te dienen;

O. dat mitsdien het besluit, waarvan beroep, behoort te worden vernietigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt het besluit van den Minister van Defensie, dd. 8 Augustus 1933, waarvan ten deze beroep.

Bovenstaande uitspraak is, in door den Minister van Defensie daartegen ingesteld hooger beroep, door den Centralen Raad van Beroep bij uitspraak van 8 Maart 1934, gewezen door de heeren Mrs. Dr. Beumer fung. voorzitter, Kuiper en van Basten Batenburg, leden, vernietigd, zulks op de volgende gronden:

In rechte:

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil behoort te worden beantwoord de vraag, of vorenbedoeld besluit van 8 Augustus 1933 feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke, algemeen verbindende voorschriften of dat bij het nemen daarvan de Minister van Defensie van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat in casu, waar het ontslag is gegrond op artikel 22, eerste lid, sub a, van het „Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht”, deze Raad heeft te beoordeelen, of ten deze bij gedaagde de in dat artikel bedoelde ongeschiktheid bestond, waardoor de Raad niet treedt in een beoordeeling van de doelmatigheid, doch van de rechtmatigheid van den getroffen maatregel, waarbij hij aan een onderzoek heeft te onderwerpen, of van feiten of omstandigheden is gebleken, welke nopen tot het aannemen van zoodanige ongeschiktheid;

O. dat deze Raad op grond van den inhoud der gedingstukken als vaststaande aanneemt:

dat gedaagde met ingang van 1 December 1929 van sergeant is bevorderd tot sergeant-majoor-instructeur b.z.j. (beteekenende: bevorderd zonder jaarwedde) bij de 1ste compagnie van het 1ste bataljon van het Regiment Genietroepen;

dat hij, die in gemeenschap van goederen was gehuwd, verschillende tabaksartikelen, waarin zijn echtgenoot een handel dreef, in de kazerne heeft bezorgd bij militairen aldaar, die hem ter zake bestellingen hadden gedaan, en de daarvoor verschuldigde bedragen aldaar in ontvangst heeft genomen;

dat zijn echtgenoot omstreeks 1920 weliswaar vergunning van den regimentscommandant had verkregen om tabaksartikelen aan de cantine der kazerne te verkoopen, doch dat van een verkregen vergunning tot evenbedoelde handelingen van gedaagde — welke ook wel bij zijn meerderen in rang bekend waren — geen sprake was;

dat hij onder meer in de jaren 1931 en 1932 aan verschillende onderofficieren, ook aan die in lagere rang dan hij, gelden heeft geleend tegen hooge rente, soms meer dan 10 %, zulks ook nog — nadat hij in September 1932 door den bataljonscommandant was ge-waarschuwd dit na te laten — in de maanden November en December 1932, in verband waarmede hij in Juli 1933 is gestraft met acht dagen verzwaard arrest;

O. dat deze Raad, gelet op het vorenstaande, van oordeel is, dat in het bijzonder het uitleenen van geld tegen hooge rente, als bovenbedoeld, waarmede gedaagde ondanks de waarschuwing voortging, van een militair in den rang als gedaagde niet kan worden geduld en zulks ten eenenmale onvereinigbaar is met het dienstbelang;

O. dat dan ook naar 's Raads oordeel gedaagde daardoor heeft getoond ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen;

O. dat mitsdien, nu het aangevallen besluit van den Minister van Defensie noch feitelijk, noch rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijdt, immers dit terecht steunt op bovengemeld artikel 22, eerste lid, sub a, van het „Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht”, terwijl niet is gebleken, dat de Minister bij het nemen van dat besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, de uitspraak, waarvan beroep, behoort te worden vernietigd en het door V. tegen meerbedoeld besluit ingestelde beroep alsnog ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart alsnog het door V. tegen het besluit van den Minister van Defensie van 8 Augustus 1933 ingestelde beroep ongegrond.

WETGEVING.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1932—1933. N° 4.

Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens krenkende uitingen.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie ¹⁾ aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De beschouwingen en opmerkingen in het Voorloopig Verslag der Kamer geven den ondergeteekende aanleiding het navolgende onder de aandacht te brengen.

Algemeene beschouwingen.

De beweegredenen tot de indiening.

Enkele leden gaven uiting aan hun indruk, dat niet in de laatste plaats politieke overwegingen van invloed zijn geweest op de indiening van het ontwerp. Van welken aard die overwegingen zouden zijn geweest, wordt niet nader aangegeven, doch uit wat even verder als effect van de indiening wordt genoemd, moet worden afgeleid, dat men wil stellen, dat het de opzet der indiening is geweest den schijn te wekken, dat zij, die hun stem tegen het ontwerp zonden uitbrengen, zich konden vereenigen met het optreden, hetwelk de rechtstreeksche aanleiding tot de indiening is geweest.

De ondergeteekende meent er aanspraak op te mogen maken, dat zij, die — met terzijdestelling van wat hij zelf omtrent de overwegingen der indiening heeft verklaard — zoo grievende beschuldiging tegen hem uitspreken, wel zeer deugdelijke gronden daarvoor aanvoeren. Deze heeft hij echter in het Voorloopig Verslag tevergeefs gezocht. Verwezen wordt naar de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal en met name naar de behandeling van het amendement, voorgesteld door den heer SLOTEMAKER DE BRUINE. De ondergeteekende kan niet begrijpen, waarop men daarbij het oog heeft. Is wellicht de bedoeling, dat hij door tegenover het amendement aan den door hem voorgestelden vorm vast

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 278. Red. M.R.T.

te houden door niet-zakelijke motieven moet zijn geleid? Maar dan wil de ondergeteekende er op wijzen, dat het vermelde amendement door de aan het woord zijnde leden zelve blijkbaar niet voor aanvaarding vatbaar wordt geacht, want — naar zij zelf getuigen — willen zij niet zeggen, dat aanneming van dit amendement — hetwelk op het wetsontwerp in zijn geheel betrekking had — tot aanvaarding hunnerzijds van het ontwerp zou hebben geleid. Iets verder in het Voorloopig Verslag (pg. 2)¹⁾ wordt door bestrijders van het ontwerp het amendement trouwens bepaaldelijk afgewezen. En in de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer is door den heer MARCHANT van het amendement van den heer SLOTEMAKER DE BRUINE gezegd, dat het veel erger is dan het voorstel van de Regeering (*Handelingen* Tweede Kamer 1931/32, pg. 2607). Bedoelt men dan, dat de Regeering in den geest van den heer SLOTEMAKER DE BRUINE een meer „neutraal” voorstel had moeten doen? Dan mag de ondergeteekende er op wijzen, dat de heer MARCHANT (t.a.p. pg. 2610) heeft verklaard, dat hij moest erkennen, dat hij bij zijn pogingen, een redactie te vinden, die vrij was van de gebreken, die naar zijn oordeel de Regeeringsredactie aankleefden, slechts kon komen tot een negatief resultaat, evenals trouwens den ondergeteekende, zooals hij in de Tweede Kamer reeds heeft gezegd (t.a.p. pg. 2648), bij de voorbereiding van het ontwerp elke andere redactie onhoudbaar was gebleken.

Overigens meent de ondergeteekende er op te mogen wijzen, dat hij van den aanvang af een constructie van den rechtsgrond heeft gegeven, die, als geheel blijvende in het kader van het geldende recht, een zoo breed mogelijke basis van aanvaarding bood.

De ondergeteekende meent op grond van het vorenstaande een beroep op zijn recht om met betrekking tot zijn bedoelingen op zijn woord te worden geloofd, een beroep ook op het feit, dat hij tot dusverre nimmer tot de veronderstelling van minderwaardige motieven aanleiding meent te hebben gegeven, achterwege te kunnen laten om te concluderen, dat de beschuldiging, die, zij het in den vorm van een indruk, door enkele leden tegen hem is ingebracht, volstrekt mag worden afgewezen.

Critiek op de strekking van het wetsontwerp.

Terwijl de ondergeteekende zeer erkentelijk is voor den krachtigen steun, die in het Voorloopig Verslag, met bestrijding van de aangevoerde bezwaren, aan het ontwerp wordt gegeven, moge hij naar aanleiding van die bezwaren nog het volgende opmerken.

In de eerste plaats wordt het ontwerp door eenige leden bestreden met het oog op de rechtszekerheid. De strafbepalingen zouden gesteld zijn in bewoordingen, waarvan de beteekenis uiterst onzeker is. De ondergeteekende kan dit bezwaar allerminst deelen. Hij heeft zich bij den opzet der bepalingen juist in het bijzonder laten leiden

¹⁾ T.a.p. blz. 279. Red. M.R.T.

door de gedachte, dat op dit terrein een zoo streng mogelijke zakelijke omgrenzing moest worden beproefd, en — op gevaar, dat de bepaling te weinig zou omvatten — niet met algemeene omschrijvingen van qualificatieven aard mocht worden volstaan. Inhoeverre dit streven geslaagd is, komt hieronder bij de bespreking van den inhoud van het voorstel nader ter sprake. Hier ter plaatse wil de ondergeteekende slechts wijzen op een fout, die naar zijn oordeel door de aan het woord zijnde leden bij hun betoog wordt gemaakt en hun conclusie omtrent de rechtsonzekerheid eenigszins begrijpelijk maakt. Door die leden wordt n.l. elk in de strafbepaling voorkomend woord op zichzelf gesteld en dan naar de beteekenis daarvan gevraagd, terwijl men toch die woorden in onderling verband en samenhang moet zien en daaruit de gebezigde uitdrukkingen interpreteren. De vraag b.v. wat godsdienstige gevoelens zijn of niet zijn, behoeft in hare algemeenheid bij de toepassing dezer bepaling geen beantwoording; de quaestie is slechts of de bepaalde uitingen, die in de bepaling als smalende Godslasteringen zijn omschreven, geschikt zijn godsdienstige gevoelens te kwetsen. En anderzijds moet ook de uitdrukking „smalende Godslasteringen” niet op zichzelf worden gesteld, doch is bij de interpretatie van richtinggevende waarde, dat blijktens het geheel der bepaling de smalende Godslasteringen om haar krenking van godsdienstige gevoelens onder straf worden gesteld.

Overigens kan het wellicht van belang zijn in dit verband nog op te merken, dat door de aan het woord zijnde leden de strekking van het ontwerp niet juist wordt geduid: waar deze leden in den aanhef verklaren, dat ook zij elke uiting in woord of geschrift, waardoor de godsdienstige gevoelens van andere worden gekwetst, ten sterkste afkeuren, zou de gedachte kunnen rijzen, als ware de strekking van het ontwerp al die uitingen onder de strafbepaling te begrijpen. Dit is echter in geenen deele het geval. Dan zouden zeker de bezwaren, ontleend aan de rechtszekerheid, zijn gerezen. Ook is met het oog op die rechtszekerheid vermeden een redactie, die — zooals het amendement-SLOTEMAKER DE BRUINE — volstond met te constateeren, dat er op dit gebied zekere grenzen zijn, die niet overschreden mogen worden, het aan den rechter overlatende, die grenzen te trekken, maar zijn slechts bepaalde zakelijk omschreven krenkende uitingen getroffen, die bijzondere specifica vertoonen, welke de strafbaarstelling, in tegenstelling met andere uitingen, welke buiten de strafwet worden gelaten, motiveeren.

Zal nu echter — en dit is een tweede bezwaar — de bepaling doel treffen?

Voor de beantwoording van die vraag moet men zich uiteraard rekenschap geven, wat het doel is. In het Voorloopig Verslag wordt de vraag der doeltreffendheid aldus gesteld, dat twijfel wordt uitgesproken, of de wetgever in staat is Godslastering, vloeken en dergelijke uitingen te weren. Hier past tweeërlei opmerking. Allereerst — het werd zoo juist reeds gezegd —, dat het

onderwerp van de voorgestelde bepaling veel begrensder is dan in de evengenoemde omschrijving wordt gesteld. Maar dan in de tweede plaats, dat de wetgever zich uiteraard niet ten doel kan stellen die uitingen, voor zoover zij onder het ontwerp vallen, te weren in dezen zin, dat smalende Godslastering niet meer zou voorkomen. De ondergeteekende is te diep doordrongen, dat hier geheel andere krachten werken en moeten tegenwerken, dan dat hij zich de illusie zou maken, dat de wetgever hier vruchtbaar werk kan doen. Maar waar het over gaat is dit, of de Overheid mag toelaten, dat dergelijke uitlatingen in de openbaarheid treden, of zij de onderdanen, die daardoor in hun heiligste gevoelens gekrenkt worden, deze uitingen zonder tusschentreden mag doen ondergaan. Die vraag heeft de ondergeteekende gemeend ontkenkend te moeten beantwoorden. De wijze, waarop deze uitingen geschieden, kennelijk bestemd als zij was om met stelselmatigheid een bepaalde sfeer te scheppen, maakte het naar zijn oordeel een plicht der Overheid daartegenover te doen gevoelen, dat zulk optreden niet kan worden geduld. Het werkloos toezien zou voor de onderdanen het gevoel van in een geordend Staatsbestel te leven ondergraven. Dat bij het optreden van dergelijke verschijnselen daarop niet aanstonds is gereageerd, behoeft eenerzijds niet al te zeer te verwonderen, en kan anderzijds bezwaarlijk een argument zijn om bij toenemende frequentie en ernst het oog voor deze verschijnselen te blijven sluiten. Het stempel eener gelegenhedswet wordt door de omstandigheid, dat concrete feiten de naaste aanleiding tot het voorstel vormen, aan een wet niet gegeven; integendeel is dit, vooral bij de strafwet, een veelvuldig voorkomend verschijnsel.

Ernstiger dan deze bezwaren schijnt intusschen de bedenking dat hier strijd zou zijn met de vrijheid op godsdienstig gebied. Ziet de ondergeteekende wel, dan wordt bij de adstructie van die stelling tweërlei onderscheiden lijn gevolgd. Eenerzijds wordt de ongrondwettigheid betoogd op grond van het feit, dat Nederland niet is een theocratische Staatsgemeenschap, waaraan dan blijkbaar aansluit hetgeen aan het slot van deze alinea wordt vermeld, dat n.l. de door den ondergeteekende in de Memorie van Toelichting aangevoerde voorbeelden ten bewijze, dat in ons Staatsleven God openlijke erkenning vindt, niet afdoende zijn. Anderzijds wordt gesteld, dat naar de ontworpen strafbepaling de gevoelens van een zeker volksdeel in meerdere mate dan die van andere groepen onzer bevolking van Overheidswege zullen worden geëerbiedigd.

De eerste bedenking gaat — daargelaten hare juistheid — langs het ontwerp heen. Zij zou zich kunnen richten tegen de strafbaarstelling van de Godslastering als zoodanig, doch het ontwerp is anders opgezet, gelijk dan ook het gedeelte van de Memorie van Toelichting, hetwelk wordt geciteerd, blijkens den verderen inhoud van die Memorie meer een veronderstellend karakter draagt. Op dit punt komt de ondergeteekende hierna bij de bespreking van de

opmerkingen van die leden, die de Godslastering als zoodanig hadden willen zien strafbaar gesteld, nog terug.

Wel valt binnen het kader van het ontwerp de tweede bedenking, dat n.l. de gevoelens van een zeker volksdeel in meerdere mate dan die van andere groepen zullen worden geëerbiedigd. De ondergeteekende constateert met voldoening, dat de hier aan het woord zijnde leden het verband van het ontwerp met de vrijheid van godsdienst aldus zien, dat in het ontwerp een bescherming van die vrijheid tegen aanrandingen door derden is gelegen, en dus ter zijde gesteld wordt de elders wel geopperde gedachte, als zou het wraken dezer uitingen om de daarin gelegen beperking voor hen, die deze uitingen bezigen, een inbreuk op de vrijheid van godsdienst zijn. Daarvan toch is zeker allerm minst sprake. Maar, erkend dus, dat hier bescherming van de vrijheid is, is deze dan niet eenzijdig en aldus met het gelijk recht ook op dit terrein voor allen in tegenspraak? Deze vraag kan niet dan ontkenkend worden beantwoord. Want het gaat hier niet — persoonlijk — over de bescherming in het algemeen van de godsdienstige gevoelens van sommige personen en de niet-bescherming van die van andere personen, maar — zakelijk — over bepaalde gevoelens en een bepaalden vorm van inbreuk daarop. Tot eenzijdigheid zou slechts geconcludeerd kunnen worden, indien men naast de gevallen van het ontwerp andere zou kunnen stellen, die specifica vertoonen, overeenkomende met die, welke den rechtsgrond van de voorgestelde bepaling vormen. Waar zoodanige gevallen, voor zooveel de ondergeteekende ziet, niet zijn aan te wijzen, ontvalt daarmee aan het bezwaar de grond. Dat overigens differentiatie en bijzondere bepalingen ten aanzien van de op godsdienstig gebied geldende wetgeving niet met het grondwettelijk beginsel der godsdienstvrijheid in strijd is, kan de kennismeming, zoo al niet reeds van de grondwettelijke bepalingen zelve, dan zeker van die van de wet van 1853 leeren.

Met belangstelling vernam de ondergeteekende, dat een lid zich met de door den heer ZANDT in de Tweede Kamer ontwikkelde ethisch-theologische overwegingen in vele opzichten kon vereenigen. Nu daarbij een nadere adstructie van die overwegingen niet wordt gegeven, zal de ondergeteekende mogen volstaan met een verwijzing naar hetgeen hij aan de overzijde den heer ZANDT heeft geantwoord.

De ondergeteekende heeft uiteraard met erkentelijkheid kennis genomen van de instemming, die van verschillende zijden met het ontwerp is te kennen gegeven. Wat op pagina 4¹⁾ van het Voorloopig Verslag ter verdediging van het ontwerp wordt aangevoerd, beaamt hij gaarne en het stemt hem tot bijzondere voldoening, dat door deze leden — evenals door mr. TH. HEEMSKERK in de

¹⁾ M.R.T. XXIX, blz. 281. Red. M.R.T.

indrukwekkende rede, die het laatste openbare optreden van dien betreurden Staatsman is gebleken — niet slechts het ontwerp ten slotte wordt aanvaard, maar de opzet en uitwerking als de aangegeven oplossing wordt erkend.

Daartegenover blijven andere leden, hoezeer de regeling alleszins aanvaardbaar achtend, van oordeel, dat aan een verder gaand en op anderen grond steunend ingrijpen der Overheid de voorkeur zou hebben verdiend. Zij zouden de Godslastering, rechtstreeks en als zoodanig, strafbaar hebben willen zien gesteld.

De ondergeteekende vereenigt zich — het is reeds in de Memorie van Toelichting gezegd — met het uitgangspunt van die leden, dat in den Nederlandschen Staat God openlijke erkenning vindt. Doch ook bij volle aanvaarding, dat daaruit voor het Staatsleven zekere consequenties voortvloeien, is daarmee niet ook een strafrechtelijk optreden tegen de Godslasteraars als zoodanig gegeven. De ondergeteekende heeft reeds bij herhaling in het licht trachten te stellen de bedenkingen, die tegen zulk een optreden ter bestraffing van de individueele personen om en naar de mate van hun schennis van Gods eer, moeten rijzen. De bepaling van de strafmaat levert moeilijkheden. En voor de rechtvaardiging eener straf, die is ingesteld op den ernst van een inbreuk op Gods eer, zou de eisch moeten gelden, dat de dader het bestaan Gods erkent. Bovendien zou aldus door de wet zelve een Godsbegrip moeten worden gesteld en niet in de concrete geloofsvoorstellingen van de onderdanen het uitgangspunt kunnen worden genomen. Daarom is de ondergeteekende van oordeel, dat de erkenning ook in onzen Staat van het Hoogste Opperwezen, met betrekking tot het strafrechtelijk optreden van de Overheid geen verdere beteekenis kan hebben dan dat als een te waardeeren gevolg van de uit anderen hoofde en naar andere maatstaven gestelde strafbepaling wordt aangemerkt, dat aldus van het publieke erf deze God-onteerende uitingen geweerd zijn. Met een beeld kan men het wellicht aldus uitdrukken, dat een strafrechtelijk optreden, zooals de hier aan het woord zijnde leden zich denken, en een, zooals die in het ontwerp is gegeven, snijdende cirkels vormen met een gemeenschappelijk deel. Maar dat aldus het strafrechtelijk optreden, gelijk in het ontwerp beoogd, in effect ten deele samenvalt met een strafrechtelijk optreden, zooals de aan het woord zijnde leden zich denken, doet niet af aan de noodzakelijkheid om dit gemeenschappelijk deel niet vanuit het middelpunt van de bestraffing der Godslastering als zoodanig, doch vanuit dat van het ontwerp te voltooien.

Enkele leden noemen als een ernstig bezwaar tegen het ontwerp, dat het niet rekent met de zielkundige oorzaken welke tot de zogenaamde Godslastering kunnen leiden. Op tweeërlei uitingen wordt daarbij gewezen. Van godsdienstige zijde zou soms de meest stuitende vorm van oorlogsbedrijf met een beroep op den wil van God worden verdedigd. En ook zouden niet zelden in Christelijke

bladen uit een godsdienstig oogpunt krenkende uitingen voorkomen.

Wat dit laatste betreft, bedoeld wordt blijkbaar — al laat de ondergeteekende terzijde, of het aangehaald voorbeeld juist is — de gemeenzame wijze, waarop in godsdienstige kringen wel over het heilige wordt gesproken. De ondergeteekende zal niet ontkennen, dat dit, met name onder de geloovigen zelf, aanstootelijk kan klinken (van krenkende uitingen kan naar zijn oordeel hier moeilijk worden gesproken, en reeds uit dien hoofde zijn zij met voordacht buiten de voorgestelde bepaling gelaten), doch dat hier een psychologisch oorzaak zou liggen voor het bedrijf, waartegen dit ontwerp zich richt, vermag de ondergeteekende niet in te zien.

Voor wat betreft uitingen als de hier aan het woord zijnde leden in de eerste plaats waarschijnlijk op het oog hebben, zoo moge de ondergeteekende — weder met terzijdestelling van het concrete voorbeeld — in het algemeen gereedelijk toegeven, dat de bestrijding van den godsdienst hare oorzaak mede kan vinden in het leven van de godsdienstigen. Dat het groote verschil, hetwelk tusschen de belijdenis en beleving wordt gevonden, de doorwerking van de Waarheid belemmert, zal — de ondergeteekende herinnerde in de Tweede Kamer te dezen aan Zondag 47 van den Heidelbergschen Catechismus (*Handelingen* blz. 2633) — door geen geloovige worden ontkend. Maar dat nu dit ontwerp — zooals het aangehaalde adres van de Commissie tot de zaken der Remonstrantsche Broederschap zegt — het gevaar zou insluiten, dat bij een deel van ons volk een Farizeesche houding zou worden gekweekt of versterkt, in dien zin dan blijkbaar, dat het ontwerp met het evengenoemde feit niet zou rekenen, kan slechts bij miskennis van den juisten inhoud van het ontwerp worden gesteld. Want het ontwerp verhindert op geen enkele wijze om op de strengste wijze de geloovigen om hun tekortkomingen, in het bijzonder ook gemeten aan het door hen zelf beledene, te geeselen, maar het wraakt slechts smalende uitingen, die in hun vorm niet op de geloovigen, maar op God zelf betrekking hebben.

Sommige leden betwijfelen of het ontwerp inderdaad aan de daarvan geoesterde verwachtingen zou voldoen, en of het niet veeleer tot gevolg zou hebben een nog sterkere propaganda van datgene, wat men juist beoogt te bestrijden. Dit laatste vreesde de ondergeteekende in zoverre niet, als dit ontwerp niet beoogt materieel de propaganda voor datgene, wat in de gewraakte uitingen uitdrukking heeft gevonden, onmogelijk te maken, doch slechts een ontoelaatbaren vorm van die propaganda af te snijden. Dit beperkte doel schijnt voor verwezenlijking vatbaar. Voor het overige moge de ondergeteekende verwijzen naar hetgeen hij op blz. 3 dezer Memorie heeft tegemoetgevoerd aan hen, die het ontwerp om zijn ondoeltreffendheid verwerpen. Daaruit kan blijken, dat de ondergeteekende het standpunt van de hier aan het woord zijnde leden,

die het gezichtspunt van het practisch effect niet het uitsluitend den doorslag gevende achten, volkomen deelt.

Het wetsontwerp en de rechterlijke macht.

Door eenige leden wordt geoordeeld, dat de ontworpen straf-bepalingen de rechterlijke macht voor zeer groote moeilijkheden zullen plaatsén, omdat de beslissing des rechters veelal zal afhangen van diens persoonlijke overtuiging aangaande bepaalde theologische of godsdienstige vraagstukken. Bij ontstentenis van scherpe en ondubbelzinnige omschrijvingen zou een vast richtsnoer ontbreken. Wat de ondergeteekende in de andere Kamer ter toelichting heeft gezegd, zouden uitspraken zijn omtrent een aantal moeilijke en subtiële theologische vraagstukken, die slechts te eerbiedigen persoonlijke opvattingen zouden weergeven, welke geenerlei steun vinden in den tekst en waaraan ondergeteekendes ambtsofvolgers en de rechterlijke macht niet gebonden zouden zijn. Onbegrijpelijk wordt dan ook geacht ondergeteekendes uitspraak in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer, dat het persoonlijk geloofs-standpunt van den rechter hier buiten het geding is.

Al schijnt het vermeten, de ondergeteekende meent deze laatste uitspraak met kracht te mogen handhaven. Sterker nog, het is juist geweest de wetenschap ook zijnerzijds, dat — zooals het Voorloopig Verslag het uitdrukt — „op geen gebied de individueele meeningen zoo zeer uiteenloopen, de verzekering van eigen overtuiging zoo groot is, als juist op dat der religieuse en theologische vraagstukken”, die den opzet heeft bepaald. Algemeene termen zijn daarom vermeden; een oplossing als in het amendement-SLOTE-MAKER DE BRUINE beproefd, is juist uit dezen hoofde terzijde gesteld, en gezocht naar een zakelijke omschrijving, die weliswaar het gebied eng, wellicht te eng, begrensde, maar de aangelegenheid in de objectieve sfeer hield.

En welke is deze zakelijke omschrijving? Het zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding door smalende godslasteringen op voor godsdienstige gevoelens krenkende wijze uitlaten. Het artikel treft aldus openbare uitingen, die den vorm hebben van een smalen van God. Mist nu deze uitdrukking scherpte? Kan zij alleen naar persoonlijke opvattingen worden geduid? De ondergeteekende meent, dat men, dit stellend, drieërlei vergeet. Allereerst, dat het Godsbegrip in zijn algemeenheid wel degelijk objectief, onafhankelijk van persoonlijk geloof of ongeloof, is te bepalen aldus, dat God de aanduiding is voor de geloofsvoorstelling van het, in menschelijke taal uitgedrukt, Zichzelf bewuste Hoogste Opperwezen. Men behoeft daartoe niet een beroep te doen op het bestaan van deze geloofsvoorstelling — in welke schakeeringen dan ook — in de maatschappij, maar men kan er op wijzen, dat ook in ons Staatsbestel zelf God aldus erkenning vindt, zoo in het formulier van onze wetgeving als anderszins. In de tweede plaats

echter zij er op gewezen, dat, in verband juist met de strafbaarstelling der Godslastering als krenking van godsdienstige gevoelens, de onderhavige strafbepaling nader omvat de concretiseeringen van de geloofsvoorstellingen ter zake, die in ons land worden aange troffen. Ook hier dus weder niet een persoonlijk inzicht, maar een voor objectieve vaststelling vatbaar feitelijk gegeven. En als derde factor van objectiviteit voegt zich daaraan toe, dat de uiting zelve in haar vorm een smalen van God — in den zin als hiervoor ontwikkeld — moet zijn, m.a.w. dat de uiting naar de gebezigde uitdrukkingswijze of de gestelde afbeelding zelve den vorm moet hebben van een smalen van God. Dit laatste heeft de ondergeteekende bedoeld met de in het Voorloopig Verslag gesignaleerde opmerking, dat het hier gaat over een vorm van geloofsbestrijding, waarbij men anderer gevoelens als het ware accapareert. De ondergeteekende had daarbij het oog hierop, dat het bij uitstek krenkende van de uitingen, die tot het ontwerp aanleiding hebben gegeven, juist hierin is gelegen, dat men in uitdrukking of afbeelding God als bestaande stelt en dan smaalt. Hij ontkent zeker niet, dat aldus een begrenzing gegeven is, die uitingen, welke toch ook bestemd zijn anderer godsdienstige gevoelens te krenken, kan buitensluiten, maar de noodzakelijkheid om scherp en zakelijk te begrenzen, moest hier overwegen.

De ondergeteekende meent met het vorenstaande te hebben aangetoond, dat de rechter hier met gegevens krijgt te werken, die, geheel los van zijn persoonlijk inzicht, moeten en kunnen worden vastgesteld. Dat de gestelde richtlijn, al is zij dan objectief, toch in de toepassing op de concrete gevallen moeilijkheden zal kunnen geven, wil de ondergeteekende natuurlijk niet ontkennen. Maar dit is een verschijnsel, dat aan menige, zoo niet elke, strafbepaling inhaerent is. Doch de ondergeteekende zou — met den schrijver van een verderop in het Voorloopig Verslag geciteerd artikel (mr. H. NAUTA, *Weekblad van het Recht* no. 12450) — meenen, dat „de toepassing van dit artikel in de praktijk niet meer of moeilijker op te lossen juridische puzzle's zal bieden dan zoovele van onze strafwetboekartikelen”.

En zeer terecht wordt in het Voorloopig Verslag ook een beroep gedaan op de ervaring in Duitschland, waar het betrokken artikel van het strafwetboek mede omvat een delictsomschrijving van veelszins overeenkomstigen inhoud als het voorgestelde artikel, en de jurisprudentie den weg heeft weten te vinden.

Kan aldus het bezwaar omtrent de subjectiviteit en onbepaaldheid van het ontworpen artikel niet worden aanvaard, daarmede ontvalt aan de bedenkingen, ontleend aan den loop van zaken, zooals men zich die met allerlei theologische debatten bij een eventueele procedure denkt, veelszins de grond. Dit neemt niet weg, dat de ondergeteekende niet blind is voor de onverkwikkelijkheden, die een procedure zou kunnen opleveren. Maar dit is een bezwaar, dat bij de toepassing van allerlei strafbepalingen

dringt. Men denke b.v. aan majesteitsschennis, niet minder ook aan zedelijkheidsdelicten. Hoe stuitend kan b.v. bij deze laatste zijn het voortdurend moeten ingaan op een onzedelijke handeling, somtijds tegenover jeugdige personen, bij wie men het gebeurde het liefst zoo spoedig mogelijk uit de herinnering zou willen wegvagen. Maar dit vormt slechts een grond om zulke bezwaren zooveel mogelijk te temperen, onder omstandigheden wellicht om van een vervolging af te zien, maar nimmer om strafbaarstelling achterwege te laten. En zoo ook schijnt den ondergeteekende in dit geval — met de leden, die in het Voorloopig Verslag aan het slot van dezen passus aan het woord zijn, — onthouding van de Overheid een nog ernstiger kwaad. Daar ter plaatse wordt overigens terecht gewezen op de preventieve kracht, die van de bepaling kan uitgaan. Ook is te noemen het feitelijk werend optreden, dat door het bestaan der strafbepaling — met name het voorgestelde artikel 429*bis* — wordt mogelijk gemaakt, terwijl mede bij een strafrechtelijke procedure van belang zijn de middelen — ook reeds in het Voorloopig Verslag genoemd —, die de wet tegen eventueele pogingen om aan een procedure een ongewenschten loop te geven, ter beschikking stelt.

Verzoek om overlegging van stukken.

Van de dagbladen, waarin de op pag. 1 van de Memorie van Toelichting in de noot gesignaleerde uitingen waren opgenomen, is een exemplaar bij deze Memorie gevoegd. ¹⁾

Buitenlandsche wetgeving.

Wat de overeenkomstige wetsartikelen uit het strafrecht van andere landen betreft kan het volgende worden medegedeeld.

Duitschland.

Geldend recht is de volgende bepaling (paragraaf 166 van het Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich; het weggelaten gedeelte betreft in dit en in de volgende citaten een andere materie):

„Wer dadurch, dass er öffentlich in beschimpfenden Äusserungen Gott lästert, ein Ärgernis gibt, wird mit Gefängnis bis zu drei Jahren bestraft.“

Oostenrijk.

Het Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Übertretungen bevat de volgende bepalingen:

„§ 122. Das Verbrechen der Religionsstörung begeht:

a) wer durch Reden, Handlungen, in Druckwerken oder verbreiteten Schriften Gott lästert;

¹⁾ Deze dagbladen zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden.

§ 123. Ist durch die Religionsstörung öffentliches Ärgernis gegeben worden, so soll dieses Verbrechen mit schwerem Kerker von einem bis auf fünf Jahre, bei grosser Bosheit aber auch bis auf zehn Jahre bestraft werden."

Zwitserland.

In Zwitserland bestaan op het gebied van het strafrecht te dezen kantonnale bepalingen. Het in 1918 ingediend project de code pénal suisse bevat het navolgende artikel:

„227. Celui qui, en public et de façon vile, aura bafoué les convictions d'autrui en matière de croyance, sera puni de l'emprisonnement jusqu'à six mois ou de l'amende."

Italië.

Het nieuwe Italiaansche strafwetboek bevat het volgende artikel:

„Art. 402.

(Vilipendio della religione dello Stato)

Chiunque pubblicamente vilipende la religione dello Stato è punito con la reclusione fino a un anno."

Frankrijk en België.

In deze landen ontbreken strafbepalingen overeenkomende met de bepalingen van het wetsontwerp.

Engeland.

In Engeland berust de inhoud van het misdrijf van blasphemy goeddeels op de rechtspraak. Van groot practisch belang is in deze een voorlichting van Lord COLERIDGE in de 80er jaren aan de jury in de zaak RAMSAY and FOOTE gegeven:

„that the mere denial of the truths of Christianity does not amount to blasphemy; but a wilful intention to pervert, insult, and mislead others by means of licentious and contumelious abuse applied to sacred subjects, or by wilful misrepresentations or artful sophistry calculated to mislead the ignorant and unwary, is the criterion and test of guilt; and supposing that the decencies of controversy were observed, even the fundamentals of religion might be attacked" — geciteerd naar Stone's Justices' Manuel —.

Artikelen.

Classificatie.

De indruk, dat de classificatie van het misdrijf moeilijkheden heeft gebaard, is niet juist. Reeds aanstonds, toen de vraag van strafrechtelijk optreden te dezer zake voor het eerst in bespreking kwam — bij de behandeling in de Tweede Kamer van Hoofdstuk IV van de Staatsbegroting voor 1931 — heeft de ondergeteekende op de parallel met de in artikel 147 strafbaar gestelde

feiten gewezen (Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende Hoofdstuk IV voor 1931, pag. 12).

Opmerkingen betreffende de redactie.

Dat de redactie van het artikel zou insluiten, dat men — in het openbaar — God smalend kan belasteren op niet voor godsdienstige gevoelens krenkende wijze, moet berusten op een misverstand betreffende de beteekenis van deze woorden in het geheel der strafbepaling. Trouwens de hier aan het woord zijnde leden geven daarna blijk zulks zelf te gevoelen, in zoverre zij vervolgens bezwaar maken, dat de rechtsgrond der strafbepaling in het wetsontwerp zelf is opgenomen.

De ondergeteekende zal niet ontkennen, dat men kan twisten over de vraag, of strikt genomen de bedoelde woorden niet zouden kunnen worden gemist. Maar met de andere in het Voorloopig Verslag aan het woord zijnde leden is hij van oordeel, dat hier het belang om elken twijfel omtrent de strekking der bepaling — van beteekenis voor de toepassing in concretis — uit te sluiten, moest overwegen. Gelijk hij hiervoren reeds heeft aangewezen, is voor de duiding van het begrip „smalende Godslastering” het gezichtspunt van de daarmede gegeven krenking van godsdienstige gevoelens, waaronder de bestraffing plaats heeft, van veel gewicht. Het scheen den ondergeteekende dan ook wenschelijk, dat gezichtspunt, behalve in de considerans en in de plaatsing van de strafbepaling onder artikel 147, in de redactie der bepaling zelve tot uitdrukking te brengen.

De ondergeteekende kan zich niet vereenigen met de opmerking van Professor Dr. W. POMPE, dat het aanbeveling zou verdienen in de artikelen van „Godslastering” te spreken in plaats van van „Godslasteringen”. Naar de vaste jurisprudentie van den Hoogen Raad — men vergelijkte „listige kunstgrepen” in artikel 326 en het principieele arrest over deze uitdrukking van 25 October 1909, *Weekblad van het Recht* no. 8916; literatuur: NOYON, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, III, 4de druk, 1927, aant. 9 op artikel 326, en SIMONS, Leerboek van het Nederlandsch Strafrecht, II, 5de druk, 1929, blz. 142 —, dekt in het Wetboek van Strafrecht het meervoud het enkelvoud en omgekeerd. Het is dus enkel een quaestie van stijl, welke vorm in een concreet geval gekozen wordt. In de betrokken artikelen scheen het meervoud aangewezen o.m. in verband met „voorwerpen” in no. 2 *oud* (no. 3 *voorgesteld*) van artikel 147. Een andere redactie zou immers voor de interpretatie van dit „voorwerpen” gevaarlijk zijn. Om nog niet te spreken van de uitlegging van een reeks van andere artikelen van het Wetboek; men zie bijv. de artikelen 47, 48, 96, 98, 138, 139, 140, 141, 156, 159, 160, 174, 175, 196, 199, 200, 201, 208, 209, enz.

Voor de vraag, of bij het godsbegrip in pantheïstischen zin van lastering en krenking van godsdienstige gevoelens sprake kan zijn,

is beslissend, of dit begrip aan God een Persoonlijk karakter toekent.

De term „aanstootelijk voor de godsdienstige gevoelens”, als parallel van „aanstootelijk voor de eerbaarheid” schijnt den ondergeteekende op tweeërlei grond minder juist. Aanstootelijk zou een te ruime term zijn. En in de tweede plaats kan hier niet van „de godsdienstige gevoelens” worden gesproken, omdat men hier niet, zooals bij de eerbaarheid, met een normatief begrip te doen heeft. De ondergeteekende moge zich veroorloven voor dit punt te verwijzen naar wat hij bij de behandeling van het amendement-SLOTEMAKER DE BRUINE heeft opgemerkt (*Handelingen*, blz. 2651).

Gebied, door de bepalingen bestreken.

De ondergeteekende vertrouwt, dat hij met wat hiervoren — onder het hoofd *Het wetsontwerp en de rechterlijke macht* — over den inhoud der strafbepaling is aangeteekend, aan het hier geuite verlangen naar een uitvoeriger uiteenzetting heeft voldaan.

De hier aan het woord zijnde leden zouden vooral prijs stellen op een scherpere omgrenzing van het begrip „Godslastering als zoodanig”, „welke immers volgens dit ontwerp niet strafbaar zou zijn”. De ondergeteekende moge opmerken, dat deze laatste toevoeging eenig misverstand zou kunnen wekken, in zooverre men de door hem te dezen gemaakte tegenstelling zou opvatten, alsof daardoor twee groepen van feiten zouden worden gescheiden. Dit is slechts ten deele juist. Om een reeds hiervoren in een ander verband gebruikt beeld te bezigen, men heeft hier eerder met snijdende cirkels te doen; er zijn feiten, die onder beide termen van de onderscheiding vallen en ten aanzien waarvan dus alleen tegenstelling bestaat in het gezichtspunt, waaronder de bestraffing plaats heeft, zoodat daar de onderscheiding niet voor de strafbaarheid, maar slechts voor de strafmaat beslissend is.

Indien dan ook de hier aan het woord zijnde leden vragen, of uit ondergeteekende's standpunt niet voortvloeit, dat de kring van feiten en personen, eerlang binnen de Strafwet getrokken, wordt uitgebreid, dan moet het antwoord zijn, dat inderdaad de strafbaarheid volgens dit artikel — maar met een veel geringere strafmaat dan bij Godslastering als zoodanig vereischt zou zijn — zich uitbreidt over feiten, die — naar hun subjectieve zijde — onder een strafbepaling tegen de Godslastering als zoodanig wellicht niet zouden vallen, al zou daartegenover bij een strafbepaling tegen de Godslastering als zoodanig de kring in een andere richting worden uitgebreid.

Wat nu betreft die feiten — die onder een strafbepaling tegen de Godslastering als zoodanig niet zouden vallen — daarbij heeft de ondergeteekende met name op het oog, dat voor de strafbepaling, welke hier wordt gesteld, niet vereischt is, dat de overtreder zelf in God gelooft. Eenige leden hebben zich afgevraagd, hoe dit kan. Maar men vergeet dan, dat juist omdat het ontwerp de feiten ziet

onder het gezichtspunt van de krenking van godsdienstige gevoelens, niet meer wordt vereischt dan een uiting, die *in den vorm* een smalen van God oplevert. Men behoeft zich slechts rekenschap te geven van de uitingen, die tot het ontwerp de rechtstreeksche aanleiding gaven, om de juistheid van het hier gestelde te beamen. Zeker, de opzet van den dader behoeft niet te zijn God te lasteren — ware dit de veronderstelling, dan zoude voor een strafbaarstelling, met name als misdrijf, het geloof in God vereischt zijn, maar dan was men ook in de termen van de strafbaarstelling van de Godslastering als zoodanig —, maar ook bij een anders gericht opzet, met name op een krenking van anderer gevoelens, kan de uiterlijke vorm van de uiting in woord of beeld wel degelijk deze zijn, dat men God smaalt. En dat is in verband met de strekking der strafbepaling voldoende.

Dat „God is het kwaad” een zinledige uitspraak is, beaamt de ondergeteekende gaarne: God is immers het Hoogste Goed. Zij, die deze uitspraak doen, bedoelen daarmede te zeggen, dat het Gods-geloof voor het kwade in deze wereld aansprakelijk zou zijn. Maar nu is juist het kenmerkende van deze uiting, dat men aan die bedoeling den vorm geeft van een smalen van het Hoogste voorwerp van dat geloof, daarbij de Persoonsaanduiding overnemend en in de uiting als reël stellend. Daarmede is het voor de strafbaarheid beslissend moment gegeven.

Dat het Katholieke volksdeel tegenover een verder gaande strafbepaling op zichzelf niet afwijzend zou staan, wil de ondergeteekende gereedelijk aannemen. Het Duitsche Strafwetboek kent trouwens, naast de hiervoren geciteerde bepaling, zulk een voorschrift. Maar ook houdt de ondergeteekende zich overtuigd, dat bij het Katholieke volksdeel het besef levendig is, dat men goed doet hier zich tot de ergste excessen te beperken. Aan instemming met het ontwerp heeft het dan ook van die zijde — gelijk mede in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt — niet ontbroken, zelfs in zulk een mate, dat in de Tweede Kamer enkele stemmen tegen het ontwerp met de instemming van Roomsche-Katholieke zijde in verband schijnen te moeten worden gebracht.

Het ontwerp en de Katholieke eeredienst.

Den hier geciteerden passus van de Memorie van Antwoord heeft de ondergeteekende tegenover den heer ZANDT bij de mondelinge beraadslagingen nog nader een en andermaal verduidelijkt (*Handelingen* blz. 2634 en 2649). De ondergeteekende blijft, ook na kennisgeving van het hier bedoelde artikel in *De Banier*, van oordeel, dat de uitingen, die men in het geding brengt, liggen op een ander vlak dan door dit wetsontwerp wordt bestreken.

De Minister van Justitie,
J. DONNER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 6den October 1932.

NIVARD.
HEERKENS THIJSSSEN.
VAN CITTERS.
DE JONG.
DE SAVORNIN LOHMAN.

De openbare beraadslagingen over dit wetsontwerp in de Eerste Kamer der Staten-Generaal hadden plaats op 2 en 3 November 1932 (Handelingen, blz. 17—49). Op laatstgenoemden datum werd het ontwerp aangenomen met 28 tegen 18 stemmen.

Het wetsontwerp is als wet van den 4en November 1932 opgenomen in *Staatsblad* No 524. (Uitgegeven 11 November 1932).

OFFICIEEL GEDEELTE.

Verboden geschriften.

*Ministerieele beschikking van 13 Juni 1934,
IIde Afd. B, nr. 18.*

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1934, Nr. 182 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O, wordt onder „I. *Binnenlandsche geschriften.*” bijgevoegd:

52	De dienstplichtige.	ongeregeld.
	Orgaan van het landelijk verbond van recruten.	

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289. Verder laatstelijk M.R.T. XXX, 1. Red. M.R.T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

IN MEMORIAM.

Nog onder den indruk van het heengaan van de geliefde Koningin-Moeder trof het Vorstenhuis, trof het Nederlandsche volk een nieuwe slag. In den middag van 3 Juli ontsliep in het Paleis aan het Noordeinde te 's-Gravenhage, na een korte ongesteldheid, onverwacht Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik.

In 1901 uit den vreemde tot ons gekomen heeft Hertog Hendrik van Mecklenburg zich in korten tijd als Prins der Nederlanden in Nederlandsche toestanden ingeleefd. Door Zijne beminnelijkheid en Zijn grooten eenvoud, niet zelden gepaard met humor, won Hij de genegenheid van allen met wie Hij in aanraking kwam, daarbij steeds met juist besef van Zijne delicate, ook staatsrechtelijk niet gemakkelijke positie als Gemaal eener regeerende Vorstin. Zich met ijver en toewijding gevende aan tal van nationale belangen — wij herinneren slechts aan hetgeen Hij is geweest voor het Roode Kruis — heeft de Overledene zich voor Zijn tweede vaderland hoogst verdienstelijk gemaakt, is ons Volk hem veel dank verschuldigd. Hoezeer dit beseft wordt, hoezeer het Nederlandsche volk deelt in de diepe smart van het Koninklijk Gezin, is overtuigend gebleken uit de buitengewone belangstelling, het hartelijk medegevoel bij dit onherstelbaar verlies.

Moge onze geëerbiedigde Koningin die Haren Gemaal moest afstaan, moge Hare Koninklijke Dochter, die zoo plotseling Haren Vader moest missen, in dit medeleven van Haar volk eenigen troost vinden in de droeve dagen. Deze Koninklijke Doodde zal niet vergeten worden.

Hij ruste in vrede.

Maarschalk Lyautey. †

Ook wij willen niet nalaten eenige woorden te wijden aan de nagedachtenis van den grooten pacificator van Marokko, die onlangs overleden en van Staatswege in Frankrijk begraven is. Wij doen dat met de herinnering aan zijn baanbrekend, anoniem verschenen opstel in de *Revue des deux Mondes* van 15 Maart 1891 blz. 443, getiteld „Du rôle social de l'officier”, waarin hij de groote beteekenis schetst, welke de door het officierskorps gegeven militaire opvoeding kan hebben op de bloem der nationale jongelingschap, welke juist op den daarvoor meest geschikten leeftijd haar dienstplicht moet vervullen. Opvoeding tot goede staatsburgers door het bijbrengen van nuttige, populaire kennis omtrent staat en maatschappij zou een zeer wenschelijke methode zijn ter bestrijding van minder goede, ordelijke toestanden ondermijnende invloeden, welke destijds meer en meer van zich deden spreken.

Op een onzerzijds aan den toenmaligen Generaal *Lyautey*, Résident-Général au Maroc, in 1921 gestelde vraag omtrent het verwerven van aanhang en instemming, welke zijne beginselen mochten hebben verworven, antwoordde hij d.d. 9 Februari 1921 o.a.: „Il „faut du reste constater, et je le regrette, que les idées que j'ai „développées il y a 30 ans et auxquelles je reste profondément „fidèle, ne sont généralement pas partagées par les militaires professionnels.

„Toutefois je vous signale une étude qui a dû paraître dans l'été „de 1891 entre avril et juillet dans le „Militär Wochenblatt”, publication militaire allemande, et qui était intitulée: „Der Offizier „Erzieher des Volkes” et qui était, je crois, due à l'inspiration „directe de l'Empereur”.

Wij vermelden dit oordeel niet alleen als een bewijs dat er tijd noodig is om vruchten te zien van onder de algemeene aandacht gebrachte uitnemende beginselen, maar voornamelijk ook omdat deze groote militaire figuur, die ook heel wat ervaring als organisator en als bestuurder had verworven, misschien wel juist daardoor, na dertig jaren zijne nog steeds lezenswaardige beginselen was blijven aanhangen.

Bewijzen van instemming in de militaire literatuur zijn spaarzaam geweest. ¹⁾ De meeste officieren zijn door hun aanleg en militaire opleiding voor dergelijke sociale belangstelling weinig toegankelijk. Van deze officieren getuigde de nog jeugdige *Lyautey*: „A ceux qui viennent des écoles on a parlé stratégie, balistique, „géographie; on a cherché à développer leur intelligence militaire, „mais bien peu leur coeur militaire. On leur a enseigné à instruire „leurs hommes; leur a-t-on fait comprendre qu'il faut d'abord les „aimer et conquérir leur affectation?”

¹⁾ Literatuur-opgave o.a. in het door het Fransche Departement van Oorlog uitgegeven voorschrift getiteld: *Les forces morales*, 1923 blz. 102.

Den officier, die tot taak en plicht heeft, het wel en wee van zijne ondergeschikten te deelen, die gedurende hun verblijf onder de wapenen in dagelijksche aanraking met hen moet verkeerden, noemt Lyautey „un merveilleux agent d'action sociale” en hij schrijft verder: „Quel intérêt n'y a-t-il pas à ce qu' avant tout autre il doit „animé de l'amour personnel des humbles, pénétré des devoirs qui „s'imposent à tous les dirigeants sociaux, convaincu de son rôle „d'éducateur, résolu, sans rien modifier à la *lettre* des fonctions „qu'il remplit, à les vivifier par *l'esprit* de sa mission”.

Ook te onzent verdienen dergelijke uitingen aller aandacht. De tijden hebben meegebracht het meest sprekende bewijs voor de noodzakelijkheid en hebben getoond, hoeveel er moet worden ingehaald om het op dit gebied verloren terrein te herwinnen. Moge menig officier als een stille hulde aan den overledene, die behalve goed militair ook een kunstzinnig mensch en bekwaam schrijver was, het aangehaalde opstel van *Lyautey* ter hand nemen en er zijn voordeel mee doen; de idieele zijde van de officiers-carrière heeft ook haar eischen. Deze groote en veelzijdig ontwikkelde militaire voorganger heeft dergelijke hulde alleszins verdiend en zou die belangstelling zeer op prijs hebben gesteld.

VRAGENBUS.

Wijzigen van de straflijst na beklag.

De Redactie ontving van den Kolonel A. Diemont ondervolgend verzoek:

Naar aanleiding van de Beschikking van het H.M.G. dd. 16 Februari 1934, voorkomende in blz. 586 t/m 589 van het Militair Rechtelijk Tijdschrift (Deel XXIX, aflevering 6) zij het mij vergund mij met het navolgende tot Uwe Redactie te wenden:

Het laatste zinsgedeelte (2e alinea blz. 589) van de aangehaalde Beschikking, luidende: „waardoor daarin thans twee met elkaar strijdende aantekeningen terzake van hetzelfde krijgstuuchtelijk vergriep voorkomen” is volgens mijn meening in strijd met het gestelde in het voorschrift Aanhouden straflijsten, zooals dit is vastgesteld bij punt 4 art. 136 en bijlage C. van het Voorschrift I.D.K.L. Deel A. en wel meer in het bijzonder met punt 12 van genoemde bijlage C., luidende:

„Wanneer van een opgelegde straf na beklag bij den tot straffen bevoegden rechtstreekschen meerdere van den strafoplegger c.q. bij eindbeslissing van het H.M.G., de straf en/of de omschrijving der strafreden is (zijn) gewijzigd, wordt de gewijzigde straf en/of strafreden in de straflijst ingeschreven met vermelding van eerstbedoelden meerdere als strafoplegger, c.q. het Hoog Militair Gerechtshof, met de toevoeging „na beklag”.

De aanvankelijke strafoplegging wordt alsdan in de straflijst geheel onleesbaar gemaakt en de doorhaling gewaarmerkt door de paraaf van den in art. 61 W.K. bedoelden meerdere, *onder voorbehoud nochtans dat daarmede, indien de gestrafte ter zake de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept, wordt gewacht, totdat bedoelde eindbeslissing zal zijn genomen.*”

Volgens het gestelde in het laatste lid van punt 12 moet met de onleesbaarmaking van de aanvankelijk opgelegde straf worden gewacht, totdat bedoelde eindbeslissing (i.c. die van het H.M.G.), zal zijn genomen.

Daar de korporaal G. als gestrafte, ter zake de eindbeslissing van het H.M.G. heeft ingeroepen, was het m.i. juist, dat op deze straflijst voorkwam:

- a. de aanvankelijk opgelegde straf (i.c. de door den E.C. opgelegde);
- b. de door den tot straffen bevoegden rechtstreekschen meerdere van den strafoplegger gewijzigde straf (i.c. de door den wnd. C.— 2e h. R.H. opgelegde).

Eerst ná de eindbeslissing van het H.M.G. mag dan de onleesbaarmaking van de aanvankelijk opgelegde straf c.q. die van ge noemd onder b. plaats hebben.

Wel is waar is door den wnd. C.— 2e h. R.H. in zijn genomen beschikking geen beslissing genomen of bevat deze beschikking geenerlei aanwijzing hoe met de aantekening van straf en strafreden in klagers straflijst moet worden gehandeld, doch dit nalaten van het geven van een dergelijke aanwijzing is mijns inziens niet in strijd met de voorschriften ¹⁾ en mag derhalve niet als een fout worden aangerekend, te meer niet, waar voor dergelijke gevallen reeds bepalingen zijn aangegeven (punt 12 bijlage C. van het Voor-schrift I.D.K.L.).

In verband hiermede wordt dan ook door mij vermeend, dat het zinsgedeelte van de Beschikking H.M.G., luidende: „terwijl de beschikking geenerlei aanwijzing inhoudt hoe met de aantee-king van straf en strafreden in klagers straflijst moet worden ge-handeld, waardoor daarin thans twee met elkaar strijdige aan-teekeningen ter zake van hetzelfde krijgstuchtelijk vergrijp voor-komen;”

onjuist is en aanleiding zou kunnen zijn, dat bij eventueele be-klagzaken, doorhaling van straffen op de straflijst zal plaats heb-ben, in strijd met de bepalingen van punt 12, bijlage C. van het Voorschrift I.D.K.L.

Het zal door mij op hoogen prijs worden gesteld, ter zake Uw oordeel te mogen vernemen. —

De Redactie heeft hierop als volgt geantwoord:

Naar aanleiding van Uw schrijven van 18 Mei j.l. zou de Redactie U het volgende willen antwoorden:

Wij kunnen Uwe meening dat de door U bedoelde in de beschik-king van het H.M.G. van 16 Februari 1934 voorkomende zinsnede, aan het slot van Uw schrijven geciteerd, onjuist zou zijn, niet deelen. De eisch van het Hof, dat in eene klachtbeschikking, houdende wijziging van straf of strafreden, bepaald wordt wat er in de straflijst moet geschieden, lijkt ons juist en natuurlijk, ofschoon misschien naast de voorschriften van bijlage C. van het Reglement I.D.K.L. thans niet meer strikt noodzakelijk. Ook de opmerking „waardoor daarin thans twee met elkaar strijdige aantekeningen terzake van hetzelfde krijgstuchtelijk vergrijp voorkomen” is o.i. niet misplaatst. Strijd met punt 12 van evengenoemde bijlage kunnen wij in 's Hofs overweging niet zien, mits men het tweede lid zoo ruim opvat, dat het woord „daarmede” niet alleen terugslaat op het daaraan onmiddellijk voorafgaande onleesbaar maken en para-pheeren, maar mede op het *eerste* lid, zoodat ook de gewijzigde straf en/of strafreden pas in de straflijst mag worden opgenomen nadat de termijn van twee dagen, genoemd in art. 67 W.Kr. is

¹⁾ Hoewel het aanbeveling had verdiend, ook bij deze beklagzaak het model op blz. 159-160 van het Boekwerk „De Practijk van het Mil. Tucht-recht” als handleiding te volgen, is dit Boekwerk geen officieel „Voor-schrift”.

verstreken en, indien inmiddels de eindbeslissing van het H.M.G. is ingeroepen, totdat die eindbeslissing is ontvangen. Onleesbaar-making van de eene en inschrijving van de andere strafreden, alsmede het stellen van de daarbij noodige parafen zijn verrichtingen welke onafscheidelijk bij elkaar behooren.

Wij geven echter toe dat *grammaticaal* gelezen, punt 12 aanleiding kan geven tot de door U gehuldigde enge opvatting, doch *logisch* geïnterpreteerd is de ruimere uitlegging, zeer wel te verdedigen. De bedoeling is, naar wij meenen, immers om, mede ter bevordering van de netheid, zoo min mogelijk wijzigingen in de straflijst te brengen, welke later blijken onnoodig te zijn geweest. En die bedoeling wordt alleen bij een ruime uitlegging geheel bereikt. Dienovereenkomstig is dan ook de beschikking van het H.M.G. Mocht punt 12 *letterlijk* daarmede niet in overeenstemming worden gelezen, dan moet dit worden geweten aan mindere duidelijkheid van *dit* voorschrift. Overigens zullen dergelijke voorschriften zich, waar mogelijk, hebben aan te passen — en dienovereenkomstig is ook het streven bij het Departement van Defensie — aan de jurisprudentie van het hoogste militaire rechtscollege, niet omgekeerd. Immers het Hof zou, bij een afwijkend gevoelen, toch niet aan die administratieve bepalingen gebonden zijn.

Ten slotte mogen wij nog wel opmerken dat, althans bij de landmacht, in de praktijk reeds langen tijd overeenkomstig onze hierboven gegeven uiteenzetting wordt gehandeld: bij inzending van de stukken van een beklagzaak aan het H.M.G. blijkt de oorspronkelijke straf en strafreden uit de straflijst, waarin dan echter niet is opgenomen de beslissing van den meerdere van den strafoplegger. Zij blijkt alleen uit diens bij de stukken gevoegde, schriftelijke beschikking.

BOEKAANKONDIGING.

Repertorium van de Nederlandsche Jurisprudentie en Rechtsliteratuur. Amsterdam, N.V. tot uitgave van het Repertorium, 1934.

Van dit in de rechtsgeleerde wereld algemeen bekende en gewaardeerde verzamelwerk verscheen het tweede gedeelte van den zes en vijftigsten jaargang, omvattende het tweede halfjaar 1933.

In alphabetische rangschikking geeft het Repertorium met verwijzing naar de bron, eene, aan een talrijke reeks van periodieken ontleende, korte, genummerde, samenvatting van de het geheele gebied van het Nederlandsche recht omvattende rechtspraak en literatuur.

Het grootste gedeelte van den inhoud heeft derhalve voor de militaire rechtspraak slechts secundaire beteekenis. Van meer onmiddellijk belang zijn de vele nummers betreffende strafrecht en strafvordering. Ook het militair recht is niet vergeten. Op blz. 617 tot 620 vindt men talrijke uitspraken, mede op tuchtrechtelijk gebied, aangehaald, ontleend aan het M.R.T. XXIX, blz. 104—275.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 1 December 1933.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser (fg.).

Niet is gebleken, dat klager met de uitdrukking („kapitein, als ik uit onachtzaamheid heb gehandeld, dan behoef ik daarvoor toch niet 4 dagen van mijn vrijheid te worden beroofd”), door hem gebezigd bij de toelichting van zijn beklag over eene hem opgelegde straf, heeft geduid op een, volgens zijn meening „onrechtmatige” berooving van zijn vrijheid of dat hij door de gewraakte uitdrukking zijn afd. commandant heeft willen grieven of krenken, dan wel zich aan een ongepastheid in wijze van uitdrukking heeft willen schuldig maken.

Beklag gegrond, met last tot verwijdering van straf en strafreden uit klager's straflijst.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 21 October 1933, van den korporaal R., dienende bij de Groep en Afdeeling Amsterdam van de 2de Compagnie Politietroepen, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van het Korps Politietroepen ingediend over de hem op 13 October 1933 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein P., opgelegde straf van vier dagen verzuwaard arrest, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Bij een onderzoek omtrent een door hem ingediend beklag, „waarbij hij in tegenwoordigheid van den erbij betrokken straf-, oplegger werd gehoord, een ongepaste en voor dien strafoplegger „krenkende uitdrukking gebezigd.”, bij welke beslissing — op 19 October 1933 genomen — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan, dat de door klager op 12 October 1933 bij de mondelinge behandeling van een door hem ingediend beklag gebezigde uitdrukking waarop de straf en de strafreden van 13 October 1933 betrekking hebben, vrijwel als volgt heeft geluid: „Kapitein, als ik uit onachtzaamheid heb ge-„handeld, dan behoef ik daarvoor toch niet vier dagen van mijn „vrijheid te worden beroofd”, en dat vorenvermeld onderzoek van 12 October 1933 na een door klager ingediend beklag werd gehouden door den Commandant van de 2de Compagnie Politietroepen ter zake van een aan klager op 3 October tevoren door den Commandant van de Afdeeling Amsterdam van die Compagnie, den Kapitein M., opgelegde straf van 4 dagen verzwaard arrest, wegens: „Uit onachtzaamheid verzuimd een last van zijn Afdeulings-Com-„mandant, om een nieuwen jekker aan te schaffen, op te volgen.”;

O. dat klager heeft aangevoerd, dat hij bij het onderzoek van 12 October 1933 niet de bedoeling heeft gehad zijn Afdeulings-Commandant, den Kapitein M., die bij dat onderzoek mede tegenwoordig was, te grieven of te krenken, doch enkel bedoeld heeft te zeggen dat de straf van vier dagen verzwaard arrest, waartegen hij zich verweerde, volgens zijne meening te zwaar was in verhouding tot den ernst van het in de strafreden van 3 October 1933 omschreven vergrijp tegen de krijgstucht, welk vergrijp door hem, klager, aan eene „vergissing” werd toegeschreven, en hieraan verder nog ter verduidelijking heeft toegevoegd dat hij bij het onderzoek van 12 October 1933 de woorden:: „vier dagen van [mijn] vrijheid [te zijn] beroofd” gebezigd heeft zonder eenige bijbedoeling en slechts in den zin van o.a. artikel 33, aanhef, van het Wetboek van Militair Strafrecht, luidende: „De tijd gedurende welken een veroordeelde militair van de vrijheid beroofd is geweest tot het ondergaan van de hem opgelegde straf”;

O. dat niet is gebleken, dat klager met de door hem gebezigde uitdrukking bij de toelichting van zijn beklag over de op 3 October 1933 aan hem opgelegde krijgstuchtelijke straf heeft geduid op een, volgens zijne meening, „onrechtmatige” berooving van zijn vrijheid of dat hij door de gewraakte uitdrukking zijn Afdeulings-Commandant heeft willen grieven of krenken dan wel zich aan een ongepastheid in wijze van uitdrukking heeft willen schuldig maken, zoodat klager's verweer kan worden aanvaard;

O. dat mitsdien klager ten onrechte is gestraft en de op 13 October 1933 aan hem opgelegde straf met de daarbij behorende strafreden niet in stand kan blijven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het Korps Politietroepen op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager op 13 October 1933 opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behorende strafreden;

Gelast dat deze straf en omschrijving der strafreden uit klager's straflijst zullen worden verwijderd; ¹⁾

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het Korps Politietroepen, één aan den Advocaat-Fisikaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 December 1933.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser (fg.).

Raadsman: Eerste-Luitenant W. Langeraar, te Amersfoort.

ART. 43, 2e LID W. v. S.; ARTT. 42 EN 46 ALG. POLITIE-VERORDENING GEMEENTE HOOGLAND.

Telastelegging: dat hij te Hoogland als commandant van een afdeeling Cavalerie, een aantal manschappen, ieder als bestuurder gezeten op een los paard, in draf heeft doen rijden op den openbaren rijweg, den Zevenhuizerstraatweg, binnen de bebouwde kom der gemeente, althans anders heeft doen rijden dan stapvoets.

(De onder beklagde's commando staande militairen gehoorzaamden, door het rijden in draf, aan zijn ten behoeve van den militairen dienst gegeven bevel. Aangenomen dat die militairen te goeder trouw meenden, dat beklagde bevoegd was de in de telastelegging bedoelde handeling te doen verrichten, en dat de nakoming van die opdracht lag binnen den kring hunner ongeschiktheid. Zij waren dus deswege niet strafbaar; beklagde zelf is daarvoor als dader strafrechtelijk aansprakelijk.)

De afdeeling Cavalerie heeft niet gereden op l o s s e paarden (in den zin van de Alg. Pol. Verordening van Hoogland), maar op met teugels en zadel uitgeruste rijpaarden. Het ten laste gelegde rijden op l o s s e paarden is alzoo niet bewezen, terwijl hetgeen als wèl bewezen van de telastelegging overblijft, niet valt onder eenige bepaling van genoemde Politieverordening en evenmin onder eenige andere wettelijke strafbepaling. Vrijspraak.

¹⁾ Verg. M.R.T. XXVIII, blz. 375. Red. M.R.T.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 14en November 1933 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, tegen X., oud 26 jaar, geboren te Y., Tweede-Luitenant bij het 1ste Halfregiment Huzaren, gedetacheerd bij de Rijsschool, in garnizoen te Amersfoort, gerequireerde in persoon, geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman en van X. vernoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklagde betekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter, behalve ten aanzien van de qualificatie, en dat het Hof het ten laste gelegde feit zal qualificeeren als: „het in de bebouwde kom der gemeente Hoogland met losse bereden paarden op openbare wegen harder doen rijden dan stapvoets”;

O. dat aan beklagde aan den voet van het hem op 3 November 1933 betekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 28 Augustus 1933 des voormiddags te omstreeks 12 uur te Hoogland, als Commandant van een afdeling Cavalerie, een aantal manschappen der Cavalerie, ieder als bestuurder gezeten op een los paard, in draf heeft doen rijden op den openbaren rijweg, den Zevenhuizerstraatweg, binnen de bebouwde kom der gemeente, althans anders heeft doen rijden dan stapvoets;

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis het aan beklagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met dien verstande dat beklagde een aantal manschappen der Cavalerie in draf heeft doen rijden, het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „Het in de gemeente Hoogland met losse paarden op openbare wegen in de bebouwde kom der gemeente harder rijden dan stapvoets”, en beklagde deswege heeft veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van één dag, na te hebben overwogen:

dat beklagde tijdens het plegen van het feit tweede-luitenant zijnde, de meerdere in rang van de onder zijn commando staande

militairen was en deze, door het rijden in draf, gehoorzaamden aan beklaagde's bevel, door dezen als meerdere in rang ten behoeve van den militairen dienst gegeven;

dat door den Krijgsraad wordt aangenomen, dat de onder commando van beklaagde staande militairen te goeder trouw meenden, dat beklaagde bevoegd was de in de telastelegging bedoelde handeling door hen te doen verrichten en dat de nakoming van die opdracht lag binnen den kring hunner ondergeschiktheid;

dat, waar op die grond krachtens het bepaalde in artikel 43, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht, de vorenbedoelde militairen niet strafbaar zijn voor het bovenomschreven door hen op last van beklaagde gepleegde feit, gelijk dat als bewezen is aangenomen, beklaagde zelf daarvoor als dader strafrechtelijk aansprakelijk is;

O. dat artikel 46 van de Algemeene Politieverordening voor de gemeente Hoogland luidt: „Het is verboden met één of meer losse paarden, aan de hand geleid of bereden, op den openbare wegen in de bebouwde kom der gemeente harder te loopen of te rijden dan stapvoets”;

dat artikel 42 van deze Politieverordening inhoudt, dat het verboden is in de kom der gemeente o.a. met trek- of rijdieren, al dan niet aangespannen zijnde, harder te rijden dan in matigen draf;

dat uit eene vergelijking van deze artikelen blijkt, dat de verordening tegenover elkaar stelt: rijdieren, al dan niet aangespannen zijnde, en: losse paarden, aan de hand geleid of bereden;

dat onder rijdieren dan zullen moeten worden verstaan o.a. paarden, voorzien van teugels en zadel, zoodat zij kunnen worden bereden door een ruiter, en onder losse paarden paarden, die niet uitgerust zijn om te worden bereden, maar die aan de hand geleid of met een persoon op den blooten rug naar of van de weide, den stal, een markt of den hoefsmid worden gebracht;

dat zoodanig vervoer in plattelandsgemeenten pleegt voor te komen en het de openbare veiligheid kan bedreigen, indien het harder dan stapvoets geschiedt;

dat in het onderhavige geval de afdeeling Cavalerie onder commando van den beklaagde niet heeft gereden op losse paarden maar op met teugels en zadel uitgeruste rijpaarden en van deze bereden militairen bovenbedoeld gevaar voor de openbare veiligheid dan ook niet te duchten was;

dat hieruit voortvloeit, dat het aan beklaagde telastegelegde doen rijden van zijne manschappen op losse paarden niet wettig en overtuigend bewezen is en dat hetgeen van de telastelegging als wél bewezen overblijft niet valt onder eenige bepaling van de Politieverordening van de gemeente Hoogland en evenmin onder eenige andere wettelijke strafbepaling;

dat de beslissing van den Krijgsraad dus niet in stand kan blijven;

Toepassende artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht

en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het beroepen vonnis;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklagde bij dagvaarding is ten laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 Januari 1933.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fiscaal: Mr. A. Brants (fg.).

ART. 55 W. V. S. EENDAADSCH E SAMENLOOP.

1°. *Het als bestuurder van een rijwiel een voor het verkeer gesloten weg berijden; 2°. als bestuurder van een rijwiel over een weg rijden op zoodanige wijze, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer worden belemmerd en in gevaar gebracht.*

De Krijgsraad heeft ten onrechte twee straffen opgelegd; alleen de zwaarste strafbepaling, n.l. die geldende voor het sub 2°. ten laste gelegde, komt in aanmerking.

Het kenmerkende van elk van beide overtredingen is dat beklagde, rijdende zooals hij gedaan heeft de vrijheid en de veiligheid van het verkeer heeft belemmerd en in gevaar gebracht. Verder is het zich als bestuurder van een rijwiel laten voorttrekken door een motorrijtuig op een weg niet denkbaar zonder dat men tevens dien weg met dat rijwiel berijdt, zoodat men eerstgenoemde overtreding plegend, noodzakelijkerwijze tevens in de andere vervalt.

In de zaak van K., oud 20 jaar, geboren te Rotterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 4de Compagnie Hospitaalsoldaten, in garnizoen te Breda, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis, op 22 November 1932 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis, in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in middelen van verdediging, door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 22 November 1932 betekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 22 October 1932 des namiddags te omstreeks 2.40 uur te Zevenbergen, als bestuurder van een rijwiel:

I. daarmede heeft gereden op den openbaren rijweg, Rijksweg Breda-Moerdijk, op het gedeelte, gelegen tusschen K.M. 1,775 en K.M. 19,930, welk weggedeelte bij Beschikking van den Minister van Waterstaat van 27 Januari 1931, no. 429, in het belang van de vrijheid en de veiligheid van het verkeer was gesloten verklaard voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen, welke sluiting was aangeduid door waarschuwingsborden van het door den Minister van Waterstaat vastgesteld model;

II. daarmede heeft gereden op den openbaren rijweg Breda-Moerdijk, op welken weg een druk verkeer was, terwijl hij zich vasthield aan en zich liet voorttrekken door een vierwielig motorrijtuig, dat zich met eene snelheid van ongeveer 40 K.M. per uur aldaar voortbewoog, waardoor de vrijheid en de veiligheid van het verkeer werden belemmerd en in gevaar gebracht, althans konden worden belemmerd en in gevaar gebracht;

dat de Krijgsraad bij het vonnis, waarvan beroep, dit te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met dien verstande, dat het is gepleegd op 22 October 1932 en ad II, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer werden belemmerd en in gevaar gebracht; het bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als:

I. „Het als bestuurder van een rijwiel daarmede een weg rijden, welke ingevolge artikel 8 en met inachtneming van artikel 10 van het Motor- en Rijwielreglement voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen is gesloten”;

II. „Het als bestuurder van een rijwiel daarmede over een weg rijden op zoodanige wijze, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer worden belemmerd en in gevaar gebracht”;

en te dier zake, met toepassing van de artikelen 23, 62, 91 van het Wetboek van Strafrecht; 1, 2, 22, 28, 29 en 39 der Motor- en Rijwielwet; 1, 8, 10, 11, 73 van het Motor- en Rijwielreglement; 37 der Motor- en Rijwielbeschikking, juncto de beschikking van den Minister van Waterstaat dd. 27 Januari 1931, no. 429, beklaagde heeft veroordeeld tot twee geldboeten, elk van drie gulden, en vervangende hechtenis van drie dagen voor elke geldboete;

Overwegende dat de behandeling van deze zaak in hooger beroep het Hof, wat de bewezenverklaring en de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie betreft, tot geen andere beschou-

wingen dan die des eersten rechters heeft geleid en diens vonnis derhalve in zooverre behoort te worden bevestigd;

Overwegende wat de strafoplegging betreft:

dat beklagde schriftelijk als grond voor zijn beroep heeft aangevoerd en ter terechtzitting van het Hof daarbij is blijven volharder:

„De overtreding betreffende het rijden op den rijweg is noodzakelijk en onweerlegbaar het gevolg geweest van het feit, dat ik mij liet voorttrekken door een zwaarbeladen vrachtauto, die met een snelheid van ongeveer 25 K.M. per uur de richting Moerdijk volgde. Kunnen nu deze twee overtredingen, die dus eigenlijk één overtreding is, als twee strafbare feiten aangemerkt worden?”

Overwegende omtrent het beroep, dat deze gewoon dienstplichtig-soldaat kennelijk doet op artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht, al zal hij van het bestaan van dat wetsartikel wel nooit hebben gehoord en zijn beroep uit een natuurlijk gevoel voor billijkheid zijn voortgevloeid:

dat het kenmerkende van elk van beide overtredingen, omschreven in de qualificatie van het beroepen vonnis, is, dat beklagde, rijdende, zooals hij gedaan heeft, de vrijheid en de veiligheid van het verkeer heeft belemmerd en in gevaar gebracht;

dat dit, wat de overtreding onder II betreft, uit de qualificatie zelve volgt, maar het niet minder waar is voor de overtreding onder I, omdat blijkens artikel 8 van het Motor- en Rijwielreglement de wegen geheel of gedeeltelijk voor het verkeer daarover o.a. met rijwielen gesloten kunnen worden verklaard in het belang van de vrijheid en veiligheid van het verkeer daarover, en de ten deze toepasselijke beschikking van den Minister van Waterstaat van 27 Januari 1931, no. 429, welke beschikking een uitvloeisel is van en steunt op genoemd artikel 8, dan ook de overweging bevat, dat het verkeer met rijwielen op de hoofdsnelverkeersbaan onnoodig gevaaren met zich brengt, waar afzonderlijke paden ter beschikking van de wielrijders zijn, waarom is goedgevonden in het belang van de vrijheid en de veiligheid van het verkeer o.a. het voor het algemeen rijverkeer bestemde gedeelte van den Rijksweg Breda-Moerdijk over het wegvak van km 1.775 tot km 19.930, gesloten te verklaren voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen;

dat verder de overtreding van het als bestuurder van een rijwiel zich voort laten trekken door een motorrijtuig op het voor het algemeen rijverkeer bestemde gedeelte van den Rijksweg Breda-Moerdijk niet denkbaar is zonder dat men tevens de overtreding van het berijden van dat gedeelte met een rijwiel begaat, en men dus, de eerstgenoemde overtreding plegend, noodzakelijkerwijze tevens in de andere vervalt;

dat hier dus is een feit, vallend in meer dan ééne strafbepaling, zoodat in het beroepen vonnis ingevolge het voorschrift van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht slechts die bepaling had moeten zijn toegepast, waarop de zwaarste hoofdstraf is gesteld,

zijnde in dezen de straf, gesteld op de onder II gequalificeerde overtreding;

dat derhalve het beroepen vonnis, wat de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt dat vonnis te dien aanzien;

Bevestigt het vonnis voor het overige;

Gezien de artikelen 23, 55, 91 van het Wetboek van Strafrecht; 1, 2, 22, 28, 29 en 39 der Motor- en Rijwielwet, en de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Veroordeelt beklaagde ter zake van het bewezenverklaarde feit tot eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van drie dagen. ¹⁾

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 16 Februari 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser (fg.).

Onvoldoende medewerking verleend aan een brigadier der Rijksveldwacht bij het overgeven van een arrestant en daardoor in strijd gehandeld met art. 52 der Dienstvoorschriften Kon. Maréchaussée, waarin uitdrukkelijk is voorgeschreven, dat het streven naar samenwerking van de zijde van het Wapen der Kon. Maréchaussée nimmer aan bedenking onderhevig mag kunnen zijn.

Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 4 Januari 1934 van den wachtmeester te voet M., dienende bij de 2de Divisie Koninklijke Maréchaussée, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Inspecteur van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée ingediend over de hem op 6 December 1933 door zijn Divisie-Commandant, den Majoor A.

¹⁾ Deze sententie is belangwekkend mede in verband met de recente jurisprudentie van den Hoogen Raad. Zie prof. Taverne: „Eéndaadsche samenloop. Een keerpunt in de jurisprudentie van den Hoogen Raad”, in Ned. Juristenblad 1932, blz. 129.

P. H. Boellaard, opgelegde straf van 2 dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Onvoldoende medewerking verleend aan een brigadier der Rijksveldwacht bij het overgeven van een arrestant en daardoor in strijd gehandeld met artikel 52 der D.V., waarin uitdrukkelijk is voorgeschreven, dat het streven naar samenwerking van de zijde van het Wapen der Kon. Maréchaussée nimmer aan bedenking onderhevig mag kunnen zijn.”;

bij welke beslissing, — op 23 December 1933 genomen en op 3 Januari d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede B., Secretaris der Gemeente, wonende aldaar;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat op 25 Juni 1933 tusschen klager en den Brigadier der Rijksveldwacht H. te eenige wrijving is geweest, omdat deze Brigadier zich tijdens het verrichten van den kermisdienst aldaar ten aanhoore van anderen een opmerking had veroorloofd over het feit, dat klager een nieuwe uniformpet droeg;

dat genoemde Brigadier nog denzelfden avond, toen hem bleek dat klager zeer ontstemd was over die opmerking, eenige malen duidelijk heeft te kennen gegeven, dat het zijne bedoeling niet was geweest om klager te beledigen, maar dat het een „lolletje” was geweest;

dat klager daarmede echter geen genoegen heeft genomen, en dit de aanleiding is geworden, dat na dien tijd — in elk geval tot omstreeks begin December 1933 — een gespannen verhouding tusschen klager en den Brigadier is blijven bestaan;

dat op den 4den November 1933 te omstreeks 3.00 n.m. door personeel van de Brigade van de 2de Divisie Koninklijke Maréchaussée aan klager een verdachte werd overgegeven, wiens aanhouding door den Burgemeester van was verzocht in het Algemeen Politieblad;

dat klager vervolgens met een maréchaussée den verdachte naar heeft overgebracht op grond van een transportorder van den Commissaris van Politie te, waarin werd verzocht dien verdachte ter beschikking van den Burgemeester van te stellen;

dat klager aan de Burgemeesterswoning van een in den voortuin werkzaam zijnden tuinknecht heeft vernomen, dat de Burgemeester niet thuis was;

dat de Brigadier, die juist per motorrijwiel kwam aanrijden, bij klager is gekomen en hem heeft medegedeeld, dat, in overleg met den Burgemeester van, hij, Brigadier, den verdachte zou overnemen;

dat klager den verdachte wel te dier plaatse aan den Brigadier heeft willen overgeven, doch heeft geweigerd om hem, overeenkomstig den wensch van den Brigadier, — hetzij naar de woning van den Brigadier hetzij naar het arrestantenlokaal over te brengen;

dat klager vervolgens, na eene woordenwisseling met den Brigadier, heeft te kennen gegeven dat de verdachte, nu de Brigadier hem niet vóór de Burgemeesterswoning wilde overnemen, in het geheel niet meer aan hem, Brigadier, zou worden overgegeven;

dat klager den verdachte naar het Gemeentehuis heeft gebracht en hem aldaar aan den inmiddels gewaarschuwden loco-burgemeester heeft overgegeven;

dat echter tevoren de Brigadier reeds ten Gemeentehuize was verschenen om alsnog den verdachte van klager over te nemen;

dat er ten Gemeentehuize, in tegenwoordigheid van den Gemeente-Secretaris B. en van den verdachte, wederom een woordenwisseling tusschen klager en den Brigadier is voorgevallen, welke den verdachte uitdrukkingen heeft ontlokt als: „Wat is er toch een kif onder die Rijkspolitie”;

O. dat klager denzelfden dag, 4 November 1933 over het voorgevallene heeft geschreven aan den Districts-Commandant der Koninklijke Maréchaussée te en daarbij ook de volgende zinsnede heeft gebezigd: „Reeds eerder heeft genoemde Brigadier mij, bij gelegenheid van de kermis aldaar (. . .), in het openbaar beleedigd.”;

O. dat de Secretaris van de Gemeente B. ter terechtzitting als getuige onder eede heeft verklaard:

dat de Brigadier, toen deze op het Gemeentehuis kwam, op een toon waaruit hem, getuige, bleek dat er tusschen den Brigadier en den klager „iets niet in den haak was”, tegen den laatste ongeveer heeft gezegd: „Ik heb opdracht van den Burgemeester om dezen persoon (— verdachte —) over te nemen; krijg ik hem nu of niet?”, waarop hij den klager heeft hooren antwoorden: „Ik heb met U niets te maken, Brigadier”, en even later: „Iemand in het openbaar beleedigen, dat kun je”;

O. dat klager weliswaar heeft verklaard, dat zijn weigering op 4 November 1933 om den arrestant aan den Brigadier van de Rijksveldwacht over te geven en zijn verdere houding tegenover dien Brigadier géenerlei verband hield met het voorgevallene op 25 Juni 1933 tijdens de kermis te, doch deze opgave geenszins aannemelijk heeft weten te maken;

dat dan ook is komen vast te staan, dat hij wegens persoonlijke onaangenaamheden met den Brigadier er toe is gekomen om onvoldoende mede te werken bij het overgeven van een arrestant en daardoor in strijd heeft gehandeld met artikel 52 van de Dienstvoorschriften Koninklijke Maréchaussée, o.m. inhoudende dat in het belang van den Staat en de Maatschappij het streven naar samenwerking met ambtenaren of beambten van Rijks- en Gemeentepolitie van de zijde van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée nimmer aan bedenking onderhevig mag kunnen zijn;

O. dat klager mitsdien terecht is gestraft, de opgelegde straf staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit en dit in de omschrijving der strafreden met juistheid is gekenschetst;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Inspecteur van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Inspecteur van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, één aan den Advocaat-Fisikaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 16 Maart 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser, (fg.).

Nadat door de gemeentepolitie inlichtingen omtrent een aangehoudene, verdacht van desertie, gevraagd waren, door gebrek aan zorg veroorzaakt, dat onjuiste gegevens verstrekt werden. Tengevolge hiervan er toe bijgedragen, dat de aangehoudene abusievelijk op transport naar zijn Korps gesteld is. Bovendien het onderzoek ernstig belemmerd door halsstarrig onwaarheid te spreken.

Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 23 Februari 1934, van den sergeant X., dienende bij de Groep, Afdeeling, van de Compagnie Politietroepen, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van bovengenoemde compagnie ingediend over de hem op 7 Februari 1934 door zijn Afdeelings-Commandant, den Eerste-Luitenant Y., opgelegde straf van zes dagen verzwaaard arrest, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Nadat door de gemeentepolitie inlichtingen omtrent een aangehoudene, verdacht van desertie, gevraagd waren, door gebrek aan zorg veroorzaakt, dat onjuiste gegevens verstrekt werden. Tenge-

volge hiervan er toe bijgedragen, dat de aangehoudene abusievelijk op transport naar zijn Korps gesteld is. Bovendien het onderzoek ernstig belemmerd door halsstarrig onwaarheid te spreken.", bij welke beslissing, — op 20 Februari 1934 genomen en op 22 Februari d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuigen onder eede de korporaals A. en B.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O., dat bij het onderzoek is komen vast te staan: dat op Zondag 10 December 1933 door een agent van politie — rechercheur der gemeente, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, des voormiddags te omstreeks 9 ure in een volkslogement te is aangehouden Z., geboren 6 September 1898 te Amsterdam, gedomiciëliëerd aldaar, omdat volgens de door dezen rechercheur gehouden aantekening deze persoon in het Algemeen Politieblad van 2 Mei 1929, Afdeling E, bladzijde 435, no. 80, stond gesignaleerd om te worden aangehouden als deserteur der Landmacht;

dat deze aangehoudene aan den Inspecteur van Politie D., belast met den dagdienst, heeft verklaard geen deserteur te zijn omdat hij reeds eenige jaren geleden te dier zake was vervolgd;

dat de inspecteur D. vervolgens, naar aanleiding van deze verklaring van den aangehoudene, heeft getelefoneerd met de Kazerne der Politietroepen te, waarbij hij is te woord gestaan door den Korporaal der Politietroepen A., die hem heeft medegedeeld, dat de waarnemend-Groepscommandant, sergeant X., niet aanwezig was doch spoedig op de Groep zou komen;

dat de telefonische vraag van den Inspecteur ongeveer aldus luidde: of men bij de Groep wilde nazien of Z. als deserteur nog open stond;

dat kort daarop de sergeant X. met de gemeentepolitie te heeft getelefoneerd, hem, den korporaal A, tijdens dit gesprek den naam Z. en jaargang en nummer van het Politieblad op een papiertje heeft laten schrijven en na afloop van het gesprek het, door het Departement van Defensie uitgegeven, alfabetische register van deserteurs, weergevende den toestand op 1 Maart 1933, heeft geraadpleegd;

dat hij daarin den naam Z. niet heeft aangetroffen;

dat hij vervolgens het Algemeen Politieblad van 2 Mei 1929 heeft laten halen en daarin te zamen met den korporaal B. heeft gezocht en den naam Z. op de door de gemeentepolitie te Deventer aan hem opgegeven plaats inderdaad heeft gevonden;

dat door klager niet is geraadpleegd de z.g.n. klapper van deserteurs, welke bij de groep wordt aangehouden en waarin ingevolge eene desbetreffende mededeeling in het Algemeen Politieblad van

4 September 1930, de naam Z. met inkt was doorgehaald, zoodat Z. bij de Groep niet meer als deserteur stond gesignaleerd;

dat klager te omstreeks 11 uur voormiddag, ongeveer een half uur nadat hij het eerstgenoemde Politieblad had geraadpleegd, het Groepsbureau heeft verlaten;

dat ongeveer een kwartier later wederom door de gemeentepolitie te het Groepsgebouw der Politietroepen is opgebeld en bij het daarop volgende telefoongesprek de korporaal A. desgevraagd heeft medegedeeld, dat de sergeant X. de aantekeningen had nagezien en nergens had kunnen vinden, dat Z. geen deserteur was;

dat eenige oogenblikken later een rechercheur van de gemeentepolitie op het Groepsbureau is verschenen en aan den korporaal A. heeft medegedeeld, dat hij Z. persoonlijk reeds naar de Kazerne te had overgebracht en aan den daar dienstdoenden wachtcommandant had overgegeven;

dat klager te omstreeks 1 ure namiddag op het Groepsbureau is teruggekomen, A. hem van den inhoud van het telefoongesprek met de gemeentepolitie mededeeling heeft gedaan en klager als waarnemend-Groepscommandant voorloopig het personeel heeft aangewezen voor het verrichten van het transport van den aangehoudene Z. naar zijn korps te Amersfoort;

dat genoemd transport op 11 December 1933, nadat door den Groepscommandant, sergeant-majoor-instructeur V., eene wijziging in de samenstelling van het daarmede belaste personeel was gebracht, heeft plaats gevonden;

dat eenige dagen later is geconstateerd dat de aanhouding van Z. en diens overbrenging naar het Korps te Amersfoort ten onrechte was geschied, omdat Z. geen deserteur meer was, en dat de deswege door Z. geleden geldelijke schade vanwege de gemeentepolitie aan hem is vergoed;

O. dat klager heeft verklaard dat hij na het door hem met de gemeentepolitie te gevoerde telefoongesprek weliswaar het door het Departement van Defensie uitgegeven alphabetische register van deserteurs van 1933 heeft geraadpleegd en daarin den naam „Z.” niet heeft aangetroffen, doch het bij hem toen niet is opgekomen, dat Z., in dat register niet voorkomende, dan ook geen deserteur meer was;

dat hij inziet onnadenkend te hebben gehandeld door niet bovendien den bij de Groep aangehouden alphabetischen klapper van deserteurs te raadplegen;

O. dat mitsdien terecht aan klager in de strafreden wordt verweten dat hij, nadat door de gemeentepolitie inlichtingen omtrent een aangehoudene, verdacht van desertie, gevraagd waren, door gebrek aan zorg veroorzaakt heeft, dat onjuiste gegevens verstrekt werden, en dat hij tengevolge hiervan er toe heeft bijgedragen dat de aangehoudene abusievelijk op transport naar zijn korps is gesteld;

O. dat klager heeft ontkend dat hij het onderzoek ernstig heeft

belemmerd door halsstarrig onwaarheid te spreken, doch dit verweer niet kan worden aanvaard;

O. te dien aanzien, dat klager bij het onderzoek weliswaar heeft verklaard dat de gemeentepolitie te . . . hem geenszins de vraag heeft gesteld, of Z. al dan niet deserteur was, en verder dat hij aan niemand bepaaldelijk opdracht heeft gegeven om met betrekking tot dit punt aan die gemeentepolitie nadere inlichtingen te verstrekken, maar dat deze verklaring geheel onaannemelijk is, waar toch klager door het alphabetisch register van deserteurs te raadplegen getoond heeft die vraag in bovenbedoelden zin te hebben opgevat, terwijl verder door den onder eede gehoorde getuige korporaal A. met stelligheid is verklaard, dat klager na het met de gemeentepolitie gevoerd telefoongesprek heeft gezegd: „Dat zullen wij eens nazien”, of woorden van gelijke strekking, en bovendien dat hij, getuige, te ongeveer 11 ure aan klager heeft gevraagd, wat hij, getuige, moest antwoorden, wanneer de gemeentepolitie opnieuw opbelde, waarop klager toen heeft geantwoord, dat hij moest zeggen dat het nagekeken was en dat nergens uit bleek dat Z. geen deserteur was;

O. dat klager's tekortkoming en zijn onwaarheid spreken in de omschrijving der strafreden met juistheid zijn gekenschetst en dat de hem deswege opgelegde straf, in verband met de verantwoordelijkheid, welke hij als wnd.-Groepscommandant droeg, niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der . . . Compagnie Politietroepen op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der . . . Compagnie Politietroepen, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 6 April 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser, (fg.)

Wachtcommandant zijnde, zijn dienst niet naar behooren aan zijn opvolger overgegeven.

Een deel van de in eerste instantie gewijzigde strafreden, als niet

vaststaande, daaruit geschrapt en dientengevolge de straf van 4 dagen licht arrest verminderd tot (mondelinge) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de 4 dagen licht arrest.

Beklag gedeeltelijk gegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 25 Februari 1934, van den gewoon dienstplichtig-sergeant B., dienende bij de 1ste School-compagnie van het Korps Lucht doel-Artillerie, thans met groot verlof te 's-Gravenhage, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Hoofdinstruceur bij dat Korps, den Majoor J. H. Heffener, ingediend over de omschrijving van de strafreden, behoorende bij de hem op 20 Februari 1934 door zijn compagnies-commandant, den Kapitein J. Barendregt, opgelegde straf van 4 dagen licht arrest en luidende:

„Wachtcommandant zijnde, niet opgemerkt, dat het plantonhuis beschadigd was en de staat, bevattende de consignes van den portier, gedeeltelijk door brand vernield was.”

bij welke beslissing, — op 24 Februari 1934 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht, — het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard, de omschrijving van de strafreden werd gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

„Wachtcommandant zijnde, zijn dienst niet naar behooren aan zijn opvolger overgegeven, waardoor bij het onderzoek naar eene beschadiging aan het portiershuis niet is vastgesteld kunnen worden wie daarvoor verantwoordelijk moet worden gesteld.”, en de opgelegde straf is gehandhaafd;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, en als getuige onder eede den gewoon dienstplichtig-sergeant M. C. A. H. van den Boom;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager van Zondag 11 Februari 1934 te 7 uur n.m. tot Maandag d.a.v. commandant van de wacht der kazerne, waarin zijn korps is gelegerd, is geweest;

dat hij op laatstgenoemden dag te 7 uur n.m. de wacht heeft overgegeven aan den opvolgenden wachtcommandant, den gewoon dienstplichtig-sergeant van den Boom;

dat bij deze aflossing van de wacht geen inspectie van het portiershuis heeft plaats gevonden;

dat artikel 58 van de wachtconsignes inhoudt, dat de opvolgende wachtcommandant verplicht is de wacht behoorlijk over te nemen, welke overname o.a. inhoudt, in gezelschap van den aftredenden wachtcommandant het portiershuisje bezoeken;

O. dat de gewoon dienstplichtig-sergeant M. C. A. H. van den Boom als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij op Maandag 12 Februari te ongeveer 8 uur n.m. nà het overnemen van de wacht, welke overname van ongeveer 7 uur tot ongeveer 7.30 n.m. heeft geduurd, en nà het vertrek van den gewoon diensplichtig-sergeant B., het portiershuisje heeft geïnspecteerd en toen heeft bevonden, dat er letters in den houten vloer van dat huisje waren ingebrand, hetwelk volgens hem, getuige, blijkens de letterteekens zelve, kort te voren moest zijn geschied;

dat hem den volgenden morgen is gebleken, dat ook de sergeant van kazerneering en een burgercorveeër van oordeel waren, dat de letters kort tevoren waren ingebrand, en hij daarom van zijne bevinding melding heeft gemaakt op een extra-wachtrapport;

dat de inspectie van het portiershuisje niet in tegenwoordigheid van den aftredenden wachtcommandant, klager, heeft plaats gehad omdat de overgave en overname van andere tot de wacht behorende zaken lang geduurd had, hij de wachtconsignes niet voldoende kende en een oudere onderofficier, de sergeant van Piggelen, aan hem, getuige, en aan klager had gezegd dat hij zoo noodig wel de verdere inlichtingen betreffende de wacht wilde geven;

O. dat klager ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij tijdens zijn wacht de consignes heeft gelezen en het hem dus bekend was dat bij het aflossen van de wacht een inspectie van het plantonhuisje moest plaats vinden;

dat hij inziet dat het door hem aanvankelijk gevoerde verweer, inhoudende dat op grond van het hierboven reeds vermelde in artikel 58 van de wachtconsignes enkel de opvolgende wachtcommandant en dus niet de aftredende wachtcommandant aansprakelijk is voor het inderdaad plaats hebben van deze inspectie, onjuist is geweest, aangezien dit artikel eene voor *beide* wachtcommandanten geldende verplichting inhoudt, en dat hij nu ook zeer wel begrijpt dat het op zijn weg had gelegen om den opvolgenden commandant er op opmerkzaam te maken, dat zij te zamen het portiershuisje moesten bezoeken;

dat de inspectie van het portiershuisje niet in zijn, klager's, tegenwoordigheid heeft plaats gevonden, omdat de overgave en overname van andere tot de wacht behorende zaken lang geduurd had en een oudere onderofficier, de sergeant van Piggelen, aan hem, klager, en aan den gewoon dienstplichtig-sergeant van den Boom had gezegd, dat hij zoo noodig wel de verdere inlichtingen betreffende de wacht wilde geven;

dat reeds toen hij, klager, op Zondag 11 Februari op wacht kwam, er vele brandvlekken en ingebrande letters in den houten vloer van het portiershuisje aanwezig waren;

dat hij daarvan echter geen melding heeft gemaakt, omdat geen van die letters bijzonder, b.v. door nieuwheid, zijn aandacht had getrokken;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat de strafreden terecht inhoudt, dat klager zijn dienst als wachtcommandant niet naar behooren aan zijn opvolger heeft overgegeven;

dat echter niet is komen vast te staan, dat de beschadigingen aan den houten vloer van het portiershuisje zijn toegebracht nadat klager de wacht had overgenomen, en dat dus, — waar de mogelijkheid bestaat dat zij reeds onder klager's voorganger aanwezig waren, — niet met stelligheid kan worden gezegd dat juist door klager's tekortkoming niet is kunnen worden vastgesteld, wie voor de beschadiging aansprakelijk moest worden gesteld, zoodat het daarop betrekking hebbende — laatste — gedeelte van de strafreden niet in stand kan blijven;

O. dat de wijzigingen, in de aanvankelijke strafreden aangebracht, zoomede het aanbod van den sergeant van Piggelen om zoo noodig wel de verdere inlichtingen betreffende de wacht aan den opvolgenden wachtcommandant te verstrekken, aanleiding geven tot vermindering van de aan klager opgelegde straf en dat ten deze, alle omstandigheden in aanmerking genomen, met eene „berisping” kan worden volstaan;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Majoor-Hoofdinstructeur bij het Korps Lucht doel-Artillerie op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van vier dagen licht arrest;

Legt aan klager op de straf van (mondelling) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van vier dagen licht arrest;

Wijzig de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Wachtcommandant zijnde, zijn dienst niet naar behooren aan zijn opvolger overgegeven.”;

Gelast dat de straf van mondelinge „berisping” en laatstgenoemde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van de aan klager opgelegde straf van vier dagen licht arrest en de omschrijving van de strafreden, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt één afschrift aan den klager, één aan den Kapitein J. Barendregt, één aan den Majoor J. H. Heffener, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 31 October 1933.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Eerste-Luitenants B. P. F. van Driel,
E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

1°. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen. (Weigeren te gehoorzamen aan het dienstbevel om zijn naam op te geven aan een meerdere die hem dit had gelast naar aanleiding van beklagde's onbehoorlijke kleeding in het openbaar en zijn onkrijgstuchtelijk gedrag tegen dien meerdere).*

2°. *Als militair opzettelijk een meerdere, in zijn tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, en beschimpen. („Ik weet hem wel te wonen, we zullen hem nog wel eens spreken na den dienst. Drie gulden in de week en dan zoo'n hoop praatjes. Ik woon vlak bij je en als ik jouw maar eenmaal gehad heb".)*

Alles beschouwd als ééne voortgezette handeling.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens M., oud 19 jaar, geboren te Wageningen, gewoon-dienstplichtig-soldaat der Tirailleurcompagnie van het 22e Regiment Infanterie, thans in de Tuchtklasse te Nieuwer-sluis, beklagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 20 Maart 1933 is ingelijfd bij het 22e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 21 Augustus 1933, door den Compagnies-Commandant, te Ede opgemaakt, beklagde op 20 Maart 1933 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklagde aan den voet van het hem op 20 October 1933 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is telaste gelegd;

dat hij op of omstreeks 21 Augustus 1933 te Renkum, als militair:

I. nadat zijn meerdere, de sergeant van den Born, hem had gelast hem zijnen naam op te geven naar aanleiding van zijn onbehoorlijke kleeding in het openbaar en zijn onkrijgstuchtelijk gedrag tegenover dien meerdere, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

II. opzettelijk dienzelfden meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd, beleedigd en beschimpt door hem toe te voegen in zijne tegenwoordigheid voor hem hoorbaar en met het oogmerk, dat hij zulks zoude hooren: „Ik weet hem wel te wonen, we zullen hem nog wel eens spreken na den dienst. Drie gulden in de week en dan zoo'n hoop praatjes. Ik woon vlak bij je en als ik jouw maar eenmaal gehad heb”, althans woorden van gelijke beteekenis;

O. dat de beklagde heeft verklaard: dat hij op Zaterdag 12 Augustus 1933 liep in den tuin bij Hotel Rijnzicht te Renkum, toen hij een militair zag tusschen een groepje burgers; dat hij niet zag, dat het een sergeant was; dat hij „bonjour” tegen dien militair riep en doorliep; dat hij zijn veldjas zoover had losgeknoopt, dat zijn zwempak, dat hij daaronder droeg, zichtbaar was; dat hij eenige malen het dorp op en neer liep en toen een sergeant in uniform, dien hij kende als Van den Born, ontmoette; dat deze hem staande hield en tegen hem zeide: „Kom jij eens even mee”, hetgeen hij deed; dat zij toen een zijstraatje ingingen, alwaar de sergeant hem vroeg waarom hij zijn jas niet dicht kon doen en zoo onbeschoft en onfatsoenlijk over straat liep; dat de sergeant hem vroeg naar zijn compagnie, naam en kleedingnummer, doch dat hij deze weigerde op te geven, zeggende: „Daar heb je niets mee te maken”; dat de sergeant hem waarschuwde, dat deze hem wel 14 dagen zou bezorgen, doch dat hij ook daarop heeft geweigerd het gevraagde op te geven; dat hij even later door twee politicagenten werd medegenomen naar het politiebureau, waar hij zijn naam en verdere bijzonderheden opgaf; dat ook daar de sergeant kwam; dat deze hem tot twee keer toe gelastte zijn naam op te geven, doch dat hij weigerde aan dat dienstbevel te gehoorzamen, omdat de sergeant toch alles kon overschrijven van hetgeen de politie had opgeschreven; dat hij toen dien sergeant o.a. heeft toegevoegd: „Voor hem zeg ik het niet, wat verbeeldt hij zich wel. Ik weet hem wel te wonen en ik zal hem nog wel eens spreken. Drie gulden in de week en dan zoo'n hoop praatjes. Ik woon vlak bij je”; dat hij die woorden tegen den politicagent sprak en ook gedeeltelijk tegen sergeant van den Born, die er bij stond en dus de uitdrukkingen, die op hem doelden, kon hooren; dat hij is blijven weigeren zijn naam op te geven en in die weigering en ongehoorzaamheid heeft volhard, ook nadat de sergeant van den Born hem op de strafbaarheid van deze daad had gewezen;

O. dat G. W. van den Born, 20 jaar, boekhouder wonende te Renkum, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 12 Augustus 1933, dienstplichtig sergeant zijnde, des avonds te Renkum was, waar bij hotel Rijnzicht het publiek hem attent maakte op een soldaat, die zich daar half gekleed zou ophouden; dat een oogenblik later die soldaat hem passeerde met diens tuniek geheel los, zoodat diens zwempak zichtbaar was, en zijn muts scheef op; dat die soldaat tegen hem „hallo” riep; dat hij, toen die soldaat even later weer voorbij kwam, met de handen in de broekzakken en de tuniek geheel open, hem heeft gevraagd even den Veerweg mede op te gaan;

dat hij, getuige, hem er daar op heeft gewezen, dat hij onbehoorlijk gekleed was; dat die soldaat toen aanstonds onbeschoft werd en zeide: „Daar heb jij niets mede te maken, dat zal ik weten”; dat hij, getuige, hem naar zijn naam en kledingnummer heeft gevraagd, welke die soldaat weigerde op te geven; dat hij hem daarbij uitdrukkelijk op de gevolgen en de straf wees, wanneer hij bleef weigeren; dat hij, getuige, hem vervolgens naar het politiebureau heeft laten brengen, alwaar die soldaat buitengewoon onbeschoft was; dat deze daar aan hem, getuige, op zijn vraag en uitdrukkelijken last weigerde naam en kledingnummer op te geven en in het bijzijn der politieagenten o.a. zeide: „Wat verbeeldt hij zich wel. Ik weet hem wel te wonen. Wij zullen hem dan wel eens spreken na den dienst. Drie gulden in de week en dan zoo'n hoop praatjes. Ik woon vlak bij je, als ik jou maar eenmaal gehad heb”;

dat hij verder blijft volharden in inhoud van het hem voorgelaten, destijds door hem van het geval opgemaakte rapport;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande ad I, dat hij heeft geweigerd te gehoorzamen en ad II, dat hij woorden heeft gebezigd van gelijke beteekenis, en behoudens dat niet is bewezen, dat beklagde den sergeant van der Born heeft *beleedigd*, zoodat hij hiervan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien de art.: 6, 10, 60, 62, 108 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 56 en 91 Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

I. Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzet-

telijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen;

II. Als militair opzettelijk een meerdere, in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, en beschimpen;

alles ééne voortgezette handeling uitmakende;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van drie weken;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij. ¹⁾)

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 4 Augustus 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht-titulair Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel-titulair der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen (plv.).

Getoond ontoelaatbare slechte militaire eigenschappen te bezitten door als onderofficier en als baksmeeester op 30 Januari 1933 deel te nemen aan een massale weigering, om onmiddellijk gevolg te geven aan het signaal van ongewapend appèl om baksgewijs aan te treden en zulks eerst te doen, nadat door den commandant in het algemeen op de ernstige gevolgen van dienstweigering was gewezen.

Terecht verlaagd tot matroos-konstabel. Strafreden eenigszins gewijzigd; de wijziging strekt echter niet ten gunste van klager.

Klagers beroep op de algemeene agitatie onder het marinepersoneel en op het uitgevaardigde vergaderverbod, waardoor aan de bonden de leiding der zaken werd ontnomen, is te eenenmale misplaatst: Juist in tijden van agitatie behooren zij die gezag over anderen uitoefenen, doordrongen te zijn van hunne verplichting om door houding en optreden een voorbeeld te geven.

¹⁾ In, door den veroordeelde ingesteld hooger beroep is dit vonnis bij sententie van 15 December 1933 bevestigd, echter met deze uitzondering dat niet bewezen is verklaard de verzwarende omstandigheid dat hij in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard nadat hij uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid was gewezen, „vermits niet is gebleken, dat de meerdere den beklagde op de strafrechtelijke gevolgen van zijne weigering heeft gewezen”. Vrijspraak hiervan en dientengevolge wijziging van de qualificatie. Verder overweegt het H.M.G. nog dat beklagde de feiten heeft gepleegd „omstreeks 21 Augustus 1933.”

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 21 April 1933 van M., stamboeknummer, laatstelijk vóór de tenuitvoerlegging van de straf waarover beklag, dienende als korporaal-konstabel bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept op het beklag, door hem ingediend over de hem op 13 Maart 1933 door den Commandant van de Marinekazerne „Oedjoeng” opgelegde straf van „verlaging tot matroos-konstabel” ter zake van:

„Getoond ontoelaatbare slechte militaire eigenschappen te be-
„zitten door als onderofficier en als baksmester op 30 Januari
„1933 deel te nemen aan een massale weigering om onmiddellijk
„gevolg te geven aan de algemeene order om baksgewijs aan te
„treden en zulks eerst te doen, nadat door den commandant in het
„algemeen op de ernstige gevolgen van dienstweigering was
„gewezen”, welk beklag bij op 15 April 1933 door den Comman-
„dant der Marine te Soerabaja genomen beslissing ongegrond is
„verklaard en waarbij de opgelegde straf en de omschrijving der
strafreden zijn gehandhaafd;

O. dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

O. dat de strafoplegger zijn verlangen om bij het onderzoek nader te worden gehoord niet heeft te kennen gegeven en het Hof zelf geen termen aanwezig acht om daartoe over te gaan;

Gezien de ingevolge 's Hof's opdracht voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde verklaring van klager en de, mede voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde, beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

Opperschipper G. Welp,

Luitenant-ter-zee der 2de klasse A. H. J. van der Schotte Olivier,

Luitenant-ter-zee der 1ste klasse F. Pinke en

Luitenant-ter-zee der 1ste klasse F. H. Vermeulen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

O., dat door het onderzoek is komen vast te staan:

dat, toen op 30 Januari 1933 in de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja na het 2de ontbijt voor baksgewijs werd opgeblazen, door het grootste gedeelte der Europeesche schepelingen, waaronder klager, aan dat signaal geen gevolg werd gegeven;

dat deze schepelingen zich toen bevonden in de eetzaal en daar bleven;

dat de Commandant, vergezeld van den 1sten Officier en van den Officier van de Wacht, zich daarheen begaf, de schepelingen toesprak, hen daarbij wijzende op het strafbare van hun handelingen, en tenslotte eerst in het algemeen en toen in het bijzonder aan de bakmeesters, vroeg, wat de klachten waren;

dat op de algemeene vraag de matroos der 1ste klasse Smit antwoordde, „dat hij er niet mee kon komen” en dat klager op de

vraag van den Commandant antwoordde, „dat dienst werd geweigerd wegens de salariskorting”, althans met woorden van gelijke strekking;

dat de commandant daarna de weigerachtige schepelingen nogmaals op hunne strafbaarheid wees en hun ten slotte alsnog de gelegenheid gaf om aan het werk te gaan;

dat de commandant zich daarna verwijderde;

dat door de schepelingen, waaronder klager, aan de daarna door den 1sten officier gegeven order om naar baksgewijs te gaan, dadelijk gevolg werd gegeven;

O. dat klager, erkennende zich schuldig te hebben gemaakt aan de misdraging, tot uitdrukking gebracht in de omschrijving van de strafreden, zich te zijner verdediging slechts beroept op de algemeene agitatie onder het marinepersoneel in de laatste dagen van Januari en een zekere rechtvaardiging voor zijn daad zag in het uitgevaardigde vergaderverbod, waardoor aan de bonden de leiding der zaken werd ontnomen;

Overwegende te dien aanzien:

dat juist in tijden van agitatie zij, die gezag over anderen uitoefenen, doordrongen behooren te zijn van hunne verplichting om door houding en optreden een voorbeeld te geven aan hun ondergeschikten;

dat van den militair, en wel in de eerste plaats van den militair die een rang bekleedt, mag worden verwacht dat hij zijn plicht zal doen met toewijding aan de belangen van den dienst;

dat de hieruit voortvloeiende verplichtingen door hem vanzelfsprekend moeten worden nagekomen en dat in dit verband een beroep op het ontbreken van de leiding van een bond, welke in het hiërarchieke militaire verband geenerlei plaats inneemt, ten eenemale misplaatst is;

O. dat klagers tekortkomingen een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp opleveren, dat klager deswege terecht is gestraft en dat de hem opgelegde straf in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene;

O. dat nochtans de strafreden eenige wijziging behoeft, aangezien het vergrijp van klager daarin bestaat, dat hij heeft nagelaten, te voldoen aan het signaal van ongewapend appel om naar baksgewijs te gaan, welk signaal in het algemeen niet met een algemeene order is gelijk te stellen;

dat evenwel deze wijziging niet ten gunste van klager strekt en de bestreden beslissing mitsdien moet worden gehandhaafd;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag:

Wijzig de omschrijving van de strafreden, zoodat die komt te luiden:

„Getoond ontoelaatbare slechte militaire eigenschappen te be-, zitten door als onderofficier en als baksmeeftter op 30 Januari 1933 deel te nemen aan een massale weigering, om onmiddellijk

„gevolg te geven aan het signaal van ongewapend appèl om baks-
„gewijs aan te treden en zulks eerst te doen, nadat door den com-
„mandant in het algemeen op de ernstige gevolgen van dienst-
„weigeren was gewezen”;

Handhaaft de beslissing door den Commandant der Marine te Soerabaja op 15 April 1933 op het beklag genomen, voor al het overige;

Bepaalt, dat de gewijzigde strafreden zal worden ingeschreven in het strafregister en in het conduiteboekje van klager in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger en één aan den Commandant der Marine te Soerabaja (alle door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één afschrift aan den Commandant der Zeemacht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 11 Augustus 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. A. Levert.

Het bevel om de kleedingstukken van de officieren en onderofficieren te wasschen, was onder de bestaande omstandigheden een dienstbevel. Het ook voor officieren en onderofficieren geldende voorschrift van art. 25 R.K., dat de militair steeds goede zorg zal dragen voor zijn uiterlijk voorkomen, zoowel wat zijne kleeding als wat zijne lichamelijke zindelijkheid betreft, brengt mede, dat die kleeding in zindelijkken staat wordt gehouden, mitsdien geregeld wordt gewasschen, hetgeen in normale gevallen geschiedt door particuliere werkkrachten aan den wal, welke laatste echter ter plaatse waar het detachement zich bevond, niet aanwezig waren, zoodat het belang van den dienst vorderde dat in de behoefte aan wasschen van de kleeding op andere wijze werd voorzien. Het op grond van de door den commandant daarom gemaakte bepaling, dat dit wasschen zou geschieden door den als oppasser van de officieren en van de onderofficieren dienstdoenden schepeling, aan beklagde gegeven bevel hield dus verband met de belangen van den dienst, was mitsdien een dienstbevel.

Beklaagde in hooger beroep niet ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratiōne officii, geappëlleerde en M., stamboeknummer, oud 21 jaren, geboren te Ternate, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsch matroos der 2de klasse bij de Marinekazerne „Goebeng” te Soerabaja, sedert 12 April 1933 in arrest zonder waarneming van dienst, thans op vrije voeten, beklaagde-appëllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 7den Juli 1933, waarbij beklaagde — met vrijspraak van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard — is schuldig verklaard aan het misdrijf „opzettelijke ongehoorzaamheid” en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling, dat de tijd door veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der straf zal worden in mindering gebracht van af den 12den April 1933 en met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de door den beklaagde op 11 Juli 1933, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping in hooger beroep dd. 3 Augustus 1933 en het relaas van beteekening daarvan dd. 5 Augustus 1933;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appël dd. 11 Augustus 1933, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appël, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de tegen den beklaagde M., stamboeknummer uitgesproken bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 11 Augustus 1933 door zijnen raadsman, den Advocaat en Procureur Mr. J. A. Levert, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem ten laste gelegde schuldig heeft verklaard en dit feit juist heeft omschreven;

O., dat beklaagde's raadsman in hooger beroep in twijfel heeft getrokken, of ten deze sprake is van een dienstbevel;

O., dat het Hof met den Krijgsraad van oordeel is, dat het aan

beklaagde gegeven bevel om de kleedingstukken van de officieren en van de onderofficieren te wasschen onder de bestaande omstandigheden een dienstbevel was;

O. toch:

dat het — ook voor de officieren en onderofficieren geldende — voorschrift van artikel 25 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, dat de militair steeds goede zorg zal dragen voor zijn uiterlijk voorkomen, zoowel wat zijne kleeding als wat zijne lichamelijke zindelijkheid betreft, medebrengt, dat die kleeding in zindelijken staat wordt gehouden, mitsdien geregeld wordt gewasschen, welk wasschen in normale gevallen geschiedt door particuliere werkrachten aan den wal;

dat blijkens de verklaring van getuige van Gijn particuliere werkrachten als hier bedoeld, ter plaatse waar het detachement zich bevond, niet aanwezig waren, zoodat het belang van den dienst vorderde dat in de behoefte aan wasschen van de kleeding op andere wijze werd voorzien;

dat in verband daarmee door den Commandant van het detachement werd bepaald, dat dit wasschen zou geschieden door den schepeling, die als oppasser van de officieren en van de onderofficieren dienst deed;

dat het aan beklagde door een militairen meerdere onderwerpe-lijk gegeven bevel dan ook verband hield met de belangen van den dienst, mitsdien was een dienstbevel;

O., dat de opgelegde hoofdstraf naar 's Hofs oordeel in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene in verband met de omstandigheden, waaronder het is gepleegd;

O. ten aanzien van de aan beklagde opgelegde bijkomende straf:

dat het onderhavige feit, gelijk bij het onderzoek is gebleken, in geenerlei verband staat met de ongeregelheden, welke gedurende de eerste maanden van 1933 op de vloot hebben plaats gevonden en beklagde nog niet eerder wegens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid of voor andere ernstige misdragingen gestraft is moeten worden;

dat het Hof op grond van deze omstandigheden en mede in aanmerking nemende, dat beklagde blijkens zijn conduiteboekje, althans gedurende het laatste jaar, in dienst gunstig wordt beoordeeld, hem niet ongeschikt acht, om in den militairen dienst te blijven;

O., dat beklagde, na gedurende een tijd, gelijk aan den duur der hem opgelegde gevangenisstraf, in verzekerde bewaring te hebben doorgebracht, bij dispositie van den Zeekrijgsraad dd. 11 Juli 1933 ¹⁾ op dien datum op vrije voeten is gesteld en hij mitsdien geacht moet worden, deze straf geheel te hebben ondergaan;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wets-

¹⁾ Was de krijgsraad, nu het vonnis op 7 Juli was gepronuntieerd, daartoe nog bevoegd? O.i. geenszins. Zie M.R.T. XXV, blz. 115 en vlgg.

artikelen, op artikel 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede op de artikelen 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja dd. 7 Juli 1933, waarvan beroep, ten aanzien van de daarbij aan beklagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bevestigt het vonnis voor het overige;

Verstaat, dat beklagde moet worden geacht, de hem bij voormeld vonnis opgelegde gevangenisstraf geheel te hebben ondergaan.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 18 Augustus 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz en gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn.

Volgens de bij de landmacht in Ned.-Indië geldende beklagregeling mag de strafoplegger niet als getuige onder eede worden gehoord. Beëdigde verklaring ter zijde gesteld, doch het daarvan opgemaakte proces-verbaal beschouwd als de verklaring van den strafoplegger.

's Krijgsraads beschikking is niet, gelijk de regeling voorschrijft, met redenen omkleed. Als zoodanig kan toch niet gelden de enkele verwijzing naar het advies van den auditeur-militair.

Klager was gestraft wegens: „door onvoldoende medewerking de saamhoorigheid en goeden geest op een kleine post in gevaar gebracht” omdat hij als officier zijn lidmaatschap van een ter plaatse gevestigd leesgezelschap, waarvan zoowel burgers als militairen lid waren, doch hetwelk onder militair beheer stond, om andere dan financiële redenen had opgezegd. Dit is een zuiver particuliere aangelegenheid. Van een verzetsgeest of van onvoldoend besef van sociale verplichtingen of saamhoorigheidsgevoel is allerminst gebleken.

Beklag gegrond. Straf terecht door den Krijgsraad nietig verklaard met last dat straf en strafreden in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Padang dd. 15 Juli 1933, waarbij het beklag van den klager X., officier van Gezondheid der 2de klasse, Garnizoensarts te IJ., oud 29 jaar, geboren te

Batavia (Nederlandsch-Indië), wonende te IJ., over de hem op den 17den Maart 1933 door den Plaatselijk Militairen Commandant aldaar, den Kapitein der Infanterie Z., opgelegde straf van „acht dagen kamerarrest met acces” om reden: „Door het toonen van een niet te miskennen verzetsgeest en onvoldoend doordrongen zijn van zijne sociale verplichtingen, afbreuk doen aan de saamhoorigheid en den goeden geest op een afgelegen kleine post”, welke strafreden door den Gewestelijk Militairen Commandant van Atjeh en Onderhoorigen en Sumatra's Oostkust, den Kolonel der Infanterie B. te Koetaradja, is gewijzigd in: „Door onvoldoende medewerking de saamhoorigheid en goeden geest op een kleine post in gevaar gebracht”, *is ontvangen en dit geheel gegrond is verklaard*, met nietigverklaring van de hem opgelegde straf en met last, dat de straf en strafreden in het strafboek van klager onleesbaar zullen worden gemaakt, onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking;

O., dat de Krijgsraad zijn beschikking onder meer doet berusten op de beëdigde getuigenverklaring van den Kapitein der Infanterie Z., die zelf aan klager de straf heeft opgelegd en de strafreden heeft geformuleerd, welke de grondslag vormen van het onderzoek in de onderwerpelijke klachtzaak;

dat echter uit art. 10, lid 2, jo. art. 6, lid 1 van Staatsblad 1919 No. 11 ¹⁾, waarin de verklaring van den strafoplegger en de beëdigde verklaringen der getuigen naast elkander worden gesteld, volgt, dat de strafoplegger niet als getuige onder eede mag worden gehoord;

dat mitsdien het Hof de verklaring van getuige Z., voorzover die als een beëdigde getuigenverklaring is aan te merken, terzijde stelt, doch het daarvan opgemaakte proces-verbaal wenscht te beschouwen als de verklaring van den strafoplegger, in voormelde wetsbepalingen bedoeld;

O., dat art. 10, 5de lid, van meergemeld Staatsblad voorschrijft, dat de beschikking van den Krijgsraad in klachtzaken met redenen zal zijn omkleed, doch de onderwerpelijke beschikking aan dien eisch niet voldoet, zijnde toch de enkele verwijzing naar het advies van den Auditeur-Militair, dat geen deel dier beschikking uitmaakt, niet als een motiveering in den zin van voormelde bepaling aan te merken;

O., dat nochtans het Hof met den Krijgsraad van oordeel is, dat klager ten onrechte is gestraft en zijn beklag mitsdien gegrond is;

dat toch uit de opgaven van klager, de verklaring van den strafoplegger en de beëdigde verklaring van getuige A. is komen vast te staan, dat klager is gestraft, omdat hij met ingang van 1 Januari 1933 zijn lidmaatschap van een te IJ. gevestigd leesgezelschap, waarvan zoowel burgers als militairen lid waren, doch hetwelk onder militair beheer stond (daargelaten, of zoodanig beheer in casu bestaanbaar is), om andere dan financieele redenen heeft opgezegd;

¹⁾ Zie M.R.T. XIV, blz. 511. Red. M.R.T.

O., dat het al of niet op eigen kosten lid zijn van een leesgezelschap uiteraard is een zuiver particuliere aangelegenheid en het mitsdien aan ieder militair vrij staat, om hem moveerende redenen voor zoodanig lidmaatschap te bedanken;

dat uit het onderzoek bovendien is komen vast te staan, dat klager tijdig op gepaste wijze aan den militairen beheerder van dit leesgezelschap zijn wensch heeft te kennen gegeven, gedurende het volgend jaar geen lid meer daarvan te willen uitmaken en zich ten overvloede eigener beweging onverplicht aansprakelijk heeft gesteld voor een eventueelen verliespost, welke de leden van dit gezelschap mochten lijden, uit welke gedragingen allermintst een verzettsgeest dan wel onvoldoend besef van sociale verplichtingen of saamhorigheidsgevoel blijkt;

O., dat mitsdien 's Krijgsraads beschikking na verbetering der gronden, waarop zij steunt, behoort te worden goedgekeurd;

Gelet op Staatsblad 1919 Nos. 11 en 174;

Beschikkende: Keurt goed voorschreven beschikking om naar haren inhoud behoorlijk ten uitvoer te worden gelegd.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 24 Mei 1932.

President: Luitenant-kolonel der mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van gezondheid der 1e klasse L. Hendriks, officier van administratie der 1e klasse J. C. N. Walter, luitenants ter zee der 1e klasse F. H. Vermeulen en Jhr. N. J. C. Versluys.

1°. *Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Als ondergeschikte op de hondewacht die wacht niet betrokken, doch zich eenige uren tevoren, terwijl hij behoorde tot het wachtvolk, ongeoorloofd uit de kazerne verwijderd en eerst te 2 uur 's nachts teruggekeerd.)*

2°. *Opzettelijke ongehoorzaamheid. (Weigeren en nalaten om te voldoen aan het bevel, — nadat beklaagde was teruggekeerd — om de wacht te gaan doen.)*

Te zelfder zake had beklaagde reeds 14 dagen streng arrest ondergaan.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen: B., stamboeknummer oud 23 jaren, geboren te Weesp (Noord-Holland) laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 1ste klasse bij den Dienst

„Conservatie Torpedobootjagers” te Soerabaja; tijdens de behandeling zijner zaak verbleven op vrije voeten, mitsdien gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 10en December 1931, No. A. 16/10/4;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 4en Mei 1932, No. A. 16/4/24, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als matroos der 1ste klasse bij den Dienst „Conservatie Torpedobootjagers” te Soerabaja, terwijl hij behoorde tot het wachsvolk en aangewezen was om in den nacht van 18 op 19 November 1931 dienst te doen als ondergeschikte op de hondenwacht:

1°. de als zoodanig op hem rustende verplichting om dien nacht te 12 uur zijn wacht als ondergeschikte op de hondenwacht te betrekken, niet is nagekomen, door zich eenige uren te voren opzettelijk ongeoorloofd uit de kazerne van genoemden Dienst te verwijderen en eerst te ongeveer 2 uur dien nacht terug te keeren;

2°. nadat de onderofficier van de hondenwacht, sergeant-machinist J. Eekhart hem te ongeveer 2 uur in gemelden nacht order gegeven had om de wacht te gaan doen, geweigerd heeft en opzettelijk nagelaten heeft aan dat dienstbevel te gehoorzamen.”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 10en Mei 1932 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn betekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 24sten Mei 1932, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan:

1°. Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen;

2°. Opzettelijke ongehoorzaamheid en deswege veroordeeling tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

Overwegende dat de beklagde zich op den 9den Juni 1927 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboekno. . . . voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, na het verlaten van het opleidingsschip, en dat hij thans nog als matroos der 1ste klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 31 October 1933;

Overwegende dat de beklagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij op 18 November 1931 als matroos der 1ste klasse diende bij den Dienst „Conservatie Torpedobootjagers” te Soerabaja;

dat hij op genoemden datum behoorde tot het wachtsvolk en in den nacht van 18 op 19 November 1931 dienst moest doen als ondergeschikte op de hondenwacht; dat hij in den avond van 18 November 1931 te ongeveer kwart voor 8 de kazerne verlaten heeft, hetgeen hij niet mocht, want hij moest, als hebbende de wacht, ter beschikking blijven; dat hij zulks eigenmachtig gedaan heeft tengevolge van overmatig gebruik van bier en dat hij nog meer bier wilde drinken; dat hij aan den wal op Tandjoeng-Perak eenigen tijd in een bar vertoefd heeft; dat hij vandaar weer teruggegaan is naar de kazerne alwaar hij te ongeveer kwart voor twee dien nacht aankwam; dat hij regelrecht naar de slaapzaal gegaan is; dat hij dadelijk daarop bij den onderofficier van de hondenwacht werd ontboden, getuige Eekhart; dat deze tot hem zeide, toen hij zich bij getuige gemeld had „dan kun je hier gelijk blijven staan om de wacht te doen”; dat hij dit opvatte als een order om als ondergeschikte de hondenwacht te gaan doen; dat hij hierop antwoordde: „ik doe geen wacht”, er bijvoegende, dat hij het wel wilde doen, maar dat hij toch zou gaan slapen; dat even later majoor-telegrafist Saarloos, die den hoofddienst had bij den Dienst „Conservatie Torpedobootjagers” te Soerabaja, verschenen is en hij, beklagde, toen eveneens tegen den majoor zeide, dat hij geen wacht wilde doen; dat hij vervolgens in arrest gesteld is; dat hij eerst een dag of vier arrest met waarneming van dienst gehad heeft en dat hij toen door den Commandant gestraft is met veertien dagen streng arrest welke straf hij geheel heeft ondergaan;

Overwegende dat de navolgende getuigen ten processe een verklaring hebben afgelegd zooals achter hunne namen vermeld is:

1°. Johannes Eekhart, oud 30 jaren: dat hij dienende als sergeant-machinist bij den Dienst „Conservatie Torpedobootjagers” te Soerabaja in den nacht van 18 op 19 November 1931 onderofficier van de hondenwacht was, en dat beklagde aan hem als ondergeschikte was toegevoegd; dat beklagde bij het begin der wacht, te 12 uur 's nachts, niet tegenwoordig was en nergens te vinden; dat hij ongeveer half 2 vernam, dat beklagde in de kazerne gekomen was en naar de slaapzaal gegaan was; dat hij beklagde heeft laten ophalen en hem zeide, dat hij de hondenwacht moest gaan doen, waarop deze antwoordde dat hij geen wacht deed, dat hij het wel wilde, maar dat hij toch zou gaan slapen; dat hij, getuige, hierop tot beklagde zeide, dat hij de wacht moest doen of anders in arrest zou gaan, waarop deze eigener beweging naar het arrestantenlokaal ging; dat getuige hierop den onderofficier van den hoofddienst, getuige Saarloos, heeft laten waarschuwen; dat beklagde uit het arrestantenlokaal moest komen en dat beklagde de hem nogmaals gegeven order de wacht te gaan doen niet opgevolgd heeft; dat hij vervolgens op order van den majoor in arrest gesteld is; dat beklagde tijdens het gebeurde niet opgewonden was; dat beklagde op den bewusten avond vóór zijn wacht begon niet mocht passagieren;

2°. Pieter Saarloos, oud 35 jaren: dat hij 18 November 1931 onderofficier van den hoofddienst was bij den Dienst „Conservatie Torpedobootjagers” te Soerabaja en dat bleef tot 19 November 1931 voormiddag 8 uur; dat hij te ongeveer kwart voor 2 dien nacht op verzoek bij den onderofficier van de hondenwacht, den vorigen getuige, is gekomen, die hem zeide, dat beklaagde weg-geloopt was, zoo juist teruggekeerd en dat deze weigerde zijn dienst als ondergeschikte van de hondenwacht te gaan vervullen; dat hij met beklaagde, die toen uit het arrestantenlokaal kwam, gesproken heeft en dat beklaagde volkomen normaal was; dat op zijn last beklaagde vervolgens in arrest gesteld is;

Overwegende dat door de verklaring van den beklaagde en de verklaringen der getuigen wettig en overtuigend bewezen is, met zijn schuld daaraan, hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

Overwegende dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomen moet worden gequalificeerd als:

1°. Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen;

2°. Opzettelijke ongehoorzaamheid;

Overwegende omtrent de op te leggen straf: dat vrijwel uitsluitend alle krijgstuuchtelijke straffen die den beklaagde gedurende zijn diensttijd werden opgelegd, gevallen betreffen van te laat van passagieren aan boord terugkeeren en dergelijke; dat voor een feit overeenkomende aan het hem sub 2° ten laste gelegde hij nog nooit gestraft is geworden; dat de beoordeelingen over hem zeer goed zijn; dat hij voor de feiten voor welke hij thans terechtstaat op den 24sten November 1931 door zijn Commandant gestraft werd met 14 dagen streng arrest met inhouding geheele soldij en vermindering van kost op het eerste en laatste drietal dagen;

Gezien de artikelen: 1, 60, 114, 1e lid, 129, laatste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht; 57 van de Wet op de Krijgstucht; 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam en vanwege de Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken.

Bovenstaande beslissing is in overeenstemming met de vonnissen van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 10 Juni en 15 Juli 1931 (M.R.T. XXVIII, blz. 51 en 66) gesanctionneerd door het H.M.G. In al deze gevallen is aangenomen dat hij die deel uitmaakt van het „wachtsvolk” aan boord of bij eene inrichting der zeemacht (i.e. Dienst „Conservatie Torpedobootjagers”) gerekend moet wor-

den te behooren „tot eenige wacht” in den zin van art. 129, 5de lid, W.v.M.S.

Gelet op de daarmede verband houdende voorschriften van Inwendigen Dienst lijkt ons die opvatting niet onjuist. Toch is die meening niet algemeen. Zoo besliste, naar ons bekend is, in 1929 de commandant der zeemacht in Ned.-Indië, dat voor eene strafvervolgung ex art. 129, in een overeenkomstig geval geen voldoende grond bestond „aangezien van iemand behorende tot het wachtvolk en aangewezen voor eenige wacht, niet kan worden gezegd dat hij tot eenige wacht behoort in den zin van art. 129 W.v.M.S., zoolang hij die bepaalde wacht niet daadwerkelijk heeft betrokken”. Zie ook hierna blz. 161.

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 6 December 1932.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van Gezondheid der 1e klasse L. Hendriks, officier van Administratie der 1e klasse J. C. N. Walter, luitenants ter zee der 1e klasse F. Pinke en F. H. Vermeulen.

Behorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Beklaagde behoorde tot de reewacht — 8 October, 8 u. v.m. tot 9 October, 8 u. v.m. — had zich 's nachts ongeveer 12 u. van boord verwijderd en zich 10 October ongeveer half 6 v.m. weder vrijwillig teruggemeld).

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen M., stamboeknummer oud 23 jaren, geboren te Renswoude (Gelderland), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2e klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, gedetineerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 25sten October 1932 No. A 16/10/6;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 12den November 1932 No. A 16/10/30, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als matroos der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Van Galen”, destijds liggende te Soerabaja, terwijl hij op 8 „October 1932 de reewacht had welke wacht duurde tot den 9den „October 1932, 8 uur voormiddag, gedurende welk tijdvak hij zich

„niet zonder vergunning van boord mocht verwijderen, zich te ongeveer 12 uur in den nacht van 8 op 9 October 1932 opzettelijk „ongeoorloofd van boord heeft begeven en den wal is opgegaan, „zijnde hij verder ongeoorloofd afwezig gebleven totdat hij zich op „10 October 1932 te ongeveer half 6 voormiddag vrijwillig aan „boord van zijn schip heeft teruggemeld”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 24sten November 1932 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zee-krijgsraad op Dinsdag den 6den December 1932 des voormiddags ten 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan: „Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen” en veroordeeling deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken met aftrek der voorloopige hechtenis van en met 11 October 1932 tot en met 1 November 1932 en van en met 23 November 1932 tot 6 December 1932;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklagde zich op den 30en November 1926 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. . . . voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als matroos der 2e klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 17 Mei 1935;

O. dat de beklagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij diende als matroos der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Van Galen” welk schip te Soerabaja lag, en op 8 October 1932 (Zaterdag) de reewacht had; dat die wacht op dien dag te 8 uur voormiddag begonnen was en zou duren tot Zondag 9 October 1932 voormiddag 8 uur; dat hij gedurende dien tijd niet zonder vergunning van boord mocht gaan; dat hij op 8 October 1932 des avonds van 10 tot 11 uur op post heeft gestaan en dat hij, na afloop daarvan, te ongeveer 12 uur 's nachts zonder van iemand vergunning te hebben, op slinksche wijze, van boord gegaan is; dat hij naar zijn huis aan den wal ging om te contróleeren of zijn vrouw niet andere mannen ontving; dat hij niemand betrapte en dat hij toen den Zondag daarop (9 October) ook maar weg gebleven is, eveneens zonder vergunning; dat hij zich op Maandag 10 October 1932 te ongeveer half 6 voormiddag wederom vrijwillig aan boord van zijn schip heeft teruggemeld;

O. dat ten processe aanwezig is als schriftelijk bescheid een extract-scheepsjournaal van Hr. Ms. „Van Galen” hetwelk onder

meer inhoudt, dat beklagde op baksgewijs van Zondag 9 October 1932 te half 6 voormiddag mankeerde; dat hij den geheelen Zondag blijft mankeeren en dat hij op Maandag 10 October 1932 te 5.30 op de D.W. weder vrijwillig aan boord terugkeert;

O. dat door de verklaring van den beklagde (verdachte) en het schriftelijk bescheid wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den beklagde werd ten laste gelegd;

O. dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene moet worden gequalificeerd als:

„Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen;”

O. omtrent de op te leggen straf:

dat beklagde bij vonnis van dezen Zeekrijgsraad dd. 18 October 1932 wegens een gedraging analoog aan de thans voorliggende gestraft werd met drie weken gevangenisstraf, welke straf op hem werd ten uitvoer gelegd van en met 2 tot en met 22 November 1932;

dat beklagde voor het hem ten laste gelegde feit den 11den October 1932 in arrest zonder waarneming van dienst werd gesteld, in welk arrest hij thans nog vertoeft;

dat na te melden straf geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde feit, in verband met de persoonlijkheid van den beklagde en de omstandigheden waaronder het feit begaan is; dat er voorts termen aanwezig zijn om van den tijd sedert 11 October 1932 in voorloopige hechtenis doorgebracht bij de uitvoering der hem op te leggen gevangenisstraf het tijdvak van en met 11 October tot en met 1 November 1932 en verder vanaf 23 November 1932 in mindering te brengen;

Gezien de artikelen: 60, 129 Wetboek van Militair Strafrecht; 27 Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hierboven werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht v/m 11 October 1932 t/m 1 November 1932 en verder vanaf 23 November 1932.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 23 Januari 1934¹⁾.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. van Dorren.

Leden: Luitenants ter zee der 1e klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa, officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave en officier van Administratie der 1e klasse J. C. N. Walter.

Beklaagde, behoorende tot het wachtsvolk van de Marine-kazerne Oedjong en ingedeeld bij de z.g. aansteekwacht, had zich in den nacht van 30 November op 1 December verwijderd en zich den 4en December 6 uur v.m. weder vrijwillig teruggemeld. Schuldig verklaard aan: „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van tenminste een dag en niet langer dan dertig dagen”.

Het feit valt niet onder art. 129 W.v.M.S. nu beklagde, hoewel behoorende tot het wachtsvolk en aangewezen voor de aansteekwacht, zich reeds had verwijderd vóórdat hij die bepaalde (aansteek)wacht daadwerkelijk had betrokken.

(Anders dezelfde Zeekrijgsraad bij vonnis van 24 Mei 1932 en 6 December 1932. Zie M.R.T. XXX, blz. 154 en 158.)

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne Goebeng, in de zaak tegen: B., stamboeknummer, oud 27 jaren, geboren te Hoogeveen (Drente) laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als stoker-olieman bij de Marine-kazerne „Oedjong” te Soerabaja, gedetineerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 21sten December 1933, No. A. 16/19/22;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 4den Januari 1934, No. A. 16/1/8, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als stoker-olieman bij de Marine-kazerne „Oedjong” te Soerabaja, terwijl hij behoorde tot het wachtsvolk en ten tijde van het gebeurde ingedeeld was bij de zoogenaamde aansteekwacht, aldaar in den nacht van 30 November 1933 op 1 December 1933, in strijd met de op hem rustende verplichting om bij die inrichting te blijven, niettemin gemelde inrichting opzettelijk ongeoorloofd heeft verlaten en verder voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij zich op den 4den December

¹⁾ In hooger beroep bevestigd, behalve wat de straf betreft. Zie de hierna opgenomen sententie van 9 Februari 1934. Red. M.R.T.

1933 te ongeveer 6 uur voormiddag wederom vrijwillig bij genoemde kazerne heeft teruggemeld”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 8sten Januari 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 23sten Januari 1934, des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan: „*Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen*”; en veroordeeling van den beklaagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van „drie maanden” met aftrek der voorloopige hechtenis sedert 18 December 1933;

Gelet op hetgeen door den beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 27sten Mei 1926 vrijwillig als stoker der 2e klasse onder stamboek No., voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als stoker-olieman bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 27 Mei 1934;

O. dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij als stoker-olieman diende bij de Marine-kazerne „Oedjoeng” te Soerabaja en op 30 November 1933 tot het wachtsvolk behoorde en hij de Kazerne niet mocht verlaten; dat hij niettemin in den avond van dien dag te ongeveer half 11 genoemde inrichting heeft verlaten en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig gebleven is totdat hij zich op 4 December 1933 des voormiddags te 6 uur wederom vrijwillig bij de Marine-kazerne „Oedjoeng” heeft teruggemeld; dat hij in den nacht van 30 November op 1 December 1933 behoorde tot de zoogenaamde aansteekwacht en dat hij in dien nacht te 3 uur 15 bij de kombuis op wacht moest komen; dat hij zich dus verwijderd heeft voordat hij de aansteekwacht betrok;

dat hij op 30 November 1933 wist, dat hij zwaar krijgstuhtelijk gestraft zou worden; dat hij uit baloorigheid is weggelopen; dat hij het laatste jaar veel straf gehad heeft; dat hij liefst den dienst zou uitgaan; dat hij spijt van het gebeurde heeft; dat wanneer hij nog eens een proefjaar kreeg, met onbeperkt passagieren, hij zou kunnen bewijzen, dat hij goed kan oppassen; dat, doordat hij in de 2de klasse van passagieren was hij steeds te laat kwam en zoodoende veel straf kreeg;

dat hij niet te 3 u. 15 H.W. van de wacht is weggelopen; dat men vermoedelijk toen zijn mankeeren heeft gemerkt;

O. dat ten processe als schriftelijk bescheid aanwezig is een extract uit het scheepsjournaal der Marine-kazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, in hetwelk o.a. vermeld staat, dat beklaagde op de H.W. van 1 December 1933 te 3 u. 15 weggelopen is van de wacht; dat hij verder blijft mankeeren en dat hij op 4 December 1933 te 5 u. 55 D.W. van mankeeren terugkeerde;

O. dat uit bovenstaande bewijsmiddelen blijkt, dat beklaagde in den nacht van 30 November op 1 December 1933, als behorende hij tot het wachtsvolk, was aangewezen voor de aansteekwacht, welke wacht in dien nacht te 3 u. 15 aanving; dat, voordat hij die bepaalde wacht daadwerkelijk betrokken heeft, hij in den avond van den 30sten November 1933 te ongeveer half 11 zich ongeoorloofd heeft verwijderd van de inrichting bij welke hij diende; dat mitsdien de gedraging van den beklaagde niet valt onder het bereik van art. 129, maar onder dat van art. 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O. dat door de verklaring van den beklaagde en het ten processe aanwezige en voorgelezen schriftelijk bescheid wettig en overtuigend bewezen is, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan;

O. dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene behoort te worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen”;

O. omtrent de op te leggen straf: dat na te melden straf geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waaronder het begaan werd en de persoonlijkheid van den beklaagde;

dat er voorts termen aanwezig zijn om den tijd sedert 18 December 1933 in voorloopige hechtenis doorgebracht geheel in mindering te brengen bij de uitvoering der op te leggen gevangenisstraf;

Gezien de artikelen:

1, 60, 97 aanhef en onder 1°. van het Wetboek van Militair Strafrecht;

27 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van „twee maanden” met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 18den December 1933.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 9 Februari 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

Advocaat-fiscaal: Mr. H. Marcella (pl.v.).

Raadsman: Mr. J. G. Bouma (pl.v.).

Gemotiveerde voorwaardelijke strafoplegging (proeftijd 3 maanden) van denzelfden duur (2 maanden) als de in eersten aanleg onvoorwaardelijk opgelegde straf en in minderingbrenging van de voorloopige hechtenis (54 dagen) voor het geval de opgelegde gevangenisstraf zou moeten worden ondergaan.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien enz. ¹⁾;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 27 Januari 1934, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep d.d. 5 Februari 1934 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 7 Februari daaraanvolgende;

Gehoord den door den pl.v. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 9 Februari 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de opgelegde straf;

voornoemden beklaagde B., stamboeknummer, terzake van het feit, waaraan hij bij dat vonnis is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den duur van drie maanden;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 9 Februari 1934 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur Mr. J. G. Bouma als plaatsvervanger van mr. O. J. Azing Venema, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

¹⁾ Zie het vonnis van den Zeekrijgsraad van 23 Januari 1934, hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht beklaagde op de gronden en middelen in het beroepen vonnis genoemd, aan het hem ten laste gelegde schuldig heeft verklaard en dat feit juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de opgelegde straf:

dat blijkens zijn strafboek en conduite beklaagde in dienst goed wordt beoordeeld, behoudens zijn telkens herhaald achterblijven van passagieren;

dat het College in verband hiermede, tevens in aanmerking nemende het door beklaagde ter terechtzitting getoond berouw, het gewenscht acht, hem in de gelegenheid te stellen, door grondige verbetering van zijn gedrag het ondergaan der hem opgelegde gevangenisstraf te voorkomen;

dat het militair belang zich ten deze niet verzet tegen toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling en het Hof termen aanwezig acht, hetzelfde op beklaagde toe te passen;

dat het Hof termen aanwezig acht, om, voor het geval, dat beklaagde de hem bij het beroepen vonnis opgelegde gevangenisstraf zal hebben te ondergaan, den tijd, door hem in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidstraf;

O., dat in verband met de te nemen beslissing, er termen aanwezig zijn, om beklaagde onmiddellijk in vrijheid te stellen;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, op de artt. 14*a* tot en met *f* van het Wetboek van Strafrecht en art. 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koninign!

Bevestigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja d.d. 23 Januari 1934, waarvan beroep;

Beveelt, dat de aan beklaagde bij het beroepen vonnis opgelegde gevangenisstraf van 2 maanden niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde zich binnen een proeftijd van 3 maanden aan een strafbaar feit of krijgstuuchtelijk vergrijp als bedoeld in artikel 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft schuldig gemaakt;

Bepaalt, dat voor het geval, dat de opgelegde gevangenisstraf zal moeten worden ondergaan, de tijd, door beklaagde van 18 December 1933 tot en met 9 Februari 1934 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidstraf;

Gelast de onmiddellijke invrijheidstelling van beklaagde.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 23 Februari 1934.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Luitenants ter zee der 1e klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa,
 officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave
 en officier van Administratie der 1e klasse J. C. N. Walter.

Art. 129 W. v. M. S. Art. 58 W. K.

Wel had beklaagde in den avond en den nacht vóór dat hij tot de wacht ging behooren, een overmatig gebruik van drank gemaakt, zoodat hij waarschijnlijk, ware hij niet in arrest gesteld, niet in staat zou zijn geweest zijn dienst, na aanvang van zijn wacht, daarbij behoorlijk te verrichten, maar niet is gebleken, dat beklaagde tijdens het tot de wacht behooren zich in een dergelijken toestand gebracht heeft, hetgeen volgens art. 129 het geval had moeten zijn geweest, wil dat artikel toepasselijk zijn.

De chef d'équipage behoort bij baksgewijs tegenwoordig te zijn. Deze verplichting is beklaagde, als behoorende tot de wachtdivisie, niet nagekomen. Die misdraging is echter i.c. niet van ernstigen aard geweest, opzet was niet aanwezig. Het feit had daarom buiten strafrechtelijke behandeling behooren te zijn afgedaan. Verwijzing naar den commandeerenden officier.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen B., stamboeknummer, oud 37 jaren, geboren te Middelburg (Zeeland), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als bootsman aan boord van Hr. Ms. „Java” van en met 21 December 1933 tot en met 11 Januari 1934 in arrest zonder waarneming van dienst, thans op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 10den Januari 1934, No. A 16/1/10;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 3den Februari 1934, No. A 16/1/44, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als bootsman aan boord van Hr. Ms. „Java”, „van welk schip de bemanning destijds ondergebracht was in de „debarkementsgebouwen op het Marine-Etablissement te Soerabaja, „aldaar, terwijl hij op 17 December 1933 behoorde tot het wachts- „volk en het hem bekend was dat hij in den voormiddag van ge- „melden dag bij het baksgewijs te 8 uur 45 minuten moest aanwezig „zijn als waarnemende de functie van chef d'équipage, welke func-

„tie hij dien dag verder moest blijven vervullen, in den avond en „nacht voorafgaande aan voormelden dag een zoodanig gebruik van „alcoholhoudende dranken gemaakt heeft dat hij na zijn terugkomst „bij de debarkementsgebouwen te ongeveer half acht in den ochtend „van 17 December 1933 dientengevolge niet in staat was zijn dienst „als bovenvermeld naar behooren te verrichten”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 10den Februari 1934, waarbij bovenvermeld beveldschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Vrijdag, den 23sten Februari 1934, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzover daarvan gebruik gemaakt den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot verwijzing der zaak, onder mededeeling van alle stukken, naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklagde zich op den 31sten Maart 1910 vrijwillig als jongen onder stamboek No. . . . voor den tijd van elf jaren, ingaande 28 September 1922 (1912? Red.) waarvan 8 actief en 3 jaar in reserve, in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als bootsman bij de Koninklijke Marine is verbonden voor onbepaalden tijd;

O. dat de beklagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij op 17 December 1933, dienende als bootsman aan boord van Hr. Ms. „Java”, van welk schip de bemanning destijds was ondergebracht in de debarkementsgebouwen op het Marine-Etablissement te Soerabaja, tot het wachtsvolk behoorde; dat hij de Honden Wacht (H.W.) zou krijgen, dat is dus de wacht van 12-4 uur in den nacht van Zondag 17 op Maandag 18 December 1933; dat het aan boord van Hr. Ms. „Java” de gewoonte is, dat de bootsman die op Zondag aan boord is, baksgewijs houdt; dat deze regeling door de drie aan boord dienende bootslieden getroffen is; dat hij het voorschrift van artikel 200 (7) van het Reglement Inwendigen Dienst kent, in hetwelk bepaald is, dat bij korte afwezigheid de dienst van den schipper wordt waargenomen door den hoogste of oudste in rang van de scheepsonderofficieren der wachtdivisie; dat aan boord van de „Java” echter aan dit voorschrift niet strikt de hand gehouden werd, daar namelijk als er een bootsman toevallig aan boord was, die ouder was dan die der wachtdivisie, eerstgenoemde baksgewijs hield; dat wanneer de afspraak der bootslieden was nagekomen of de hand gehouden aan artikel 200 (7) van het Reglement Inwendigen Dienst hij, beklagde, den 17den December 1933 waarnemend chef d'équipage zou geweest zijn; dat zijn persoonlijk oordeel is, dat als hij op een bepaalden dag de functie van chef d'équipage verricht, hem geen speciale wacht kan worden opgedragen, gelijk

in het onderhavige geval de H.W.; dat hij op 16 December 1933 hoorde dat hij op den 17den daaraanvolgende de H.W. zou krijgen en dat hij er geen bezwaar tegen gemaakt heeft dat die wacht volgens hem niet te vereenigen zou zijn met de functie van chef d'équipage, die hem op 17 December 1933 zou toekomen; dat hij er zich niet van overtuigd heeft of een ander wellicht chef d'équipage zou kunnen zijn; dat ondanks hij de H.W. kreeg, hij toch echter wel op 17 December 1933 's ochtends baksgewijs had kunnen houden, maar dat hij zich toen niet erg „fit” gevoelde; dat hij den nacht van 16 op 17 December 1933 slechts een uurtje had geslapen en alcohol gebruikt had, hoeveel weet hij niet meer; dat als hij 's avonds bier drinkt hij den volgenden dag het gevoel heeft erg beschonken te zijn geweest; dat hij zich te zwak voelt om zich te verzetten tegen het gebruik van alcohol;

dat hij Zondag 17 December 1933 's ochtends niet volkomen nuchter was, maar dat hij best zijn dienst had kunnen doen; dat hij even voor half acht bij de Kazerne terugkeerde en toen in een stoel op zijn kamer in slaap gevallen is;

dat getuige H. hem nog gewaarschuwd heeft, dat het tijd voor baksgewijs was, maar dat dadelijk daarna ervoor werd opgeblazen, zoodat hij toch al te laat was en toen maar in zijn kamer is blijven zitten; dat hij even later naar den onderofficier van de wacht gegaan is om te vragen, waarom hij niet tijdig gewaarschuwd was; dat hij toen den officier van de wacht (getuige R.) tegenkwam, die hem vroeg, waarom hij niet op baksgewijs geweest was, waarop hij zeide, dat hij niet gewaarschuwd was; dat deze officier tegen hem zeide, dat hij, beklaagde, niet normaal was, hetgeen beklaagde niet begreep; dat hij na eenigen tijd op zijn kamer te hebben vertoefd bij den officier van dienst, getuige K., ontboden is, die hem ook vroeg waarom hij, beklaagde, niet op baksgewijs geweest was; dat voordat hij kon antwoorden mijnheer zeide, dat hij het al gezien had en dat hij, beklaagde, niet begreep wat daarmede bedoeld werd; dat hij daarop verzwaaard arrest kreeg;

dat hij verder nog heeft opgegeven, dat hij de oudste Europeesche bootsman aan boord is; dat er wel een Inlandsche bootsman aan boord is, ouder in ancienniteit dan hij, beklaagde, maar dat hij het nog nooit heeft medegemaakt dat die chef d'équipage is;

dat hij 21 December 1933 is gesteld in arrest zonder waarneming van dienst en geschorst is;

O. dat de navolgende getuigen verklaard hebben zooals achter ieders naam staat aangegeven:

1. P. K., oud 41 jaar, luitenant ter zee der 1e klasse:

dat hij op 17 December 1933 de functie bekleedde van officier van dienst aan boord van Hr. Ms. „Java”, van welk schip de bemanning toenmaals ondergebracht was in de debarkementsgebouwen te Soerabaja;

dat de aan boord van dat schip dienende bootsman B. (beklaagde) op dien dag tot het wachtsvolk behoorde; dat diens wacht te half

acht voormiddag was aangevangen; dat beklaagde de oudste deks-
 onderofficier van de wachtdivisie was en als zoodanig — daar de
 schipper afwezig was — verplicht was dien dag de functie van chef
 d'équipage waar te nemen; dat beklaagde in genoemde functie bij
 baksgewijs te 8 uur 45 minuten v.m. moest aanwezig zijn; dat be-
 klaagde bij baksgewijs niet aanwezig was; dat het getuige bekend
 was, dat beklaagde de H.W. zou krijgen, hetgeen niet wegneemt
 dat hij dien dag toch waarnemend chef d'équipage was; dat tijdens
 getuige baksgewijs-inspectie hield, hij beklaagde bij de poort der
 Kazerne gezien had; dat hij dezen na afloop van baksgewijs bij zich
 heeft doen komen; dat beklaagde kwam en dat getuige uit diens
 optreden constateerde, dat beklaagde dronken was; dat getuige hem
 arrest aanzegde, omdat hij in een dergelijken toestand verkeerde en
 niet omdat hij niet op baksgewijs geweest was; dat beklaagde een en
 ander moet hebben begrepen; dat beklaagde zeide, dat hij niet
 dronken was; dat getuige niet afweet van een afspraak tusschen de
 aan boord dienende bootslieden dat de oudste deksonderofficier bij
 afwezigheid den chef d'équipage zou vervangen ook al behoorde
 deze niet tot de wachtdivisie; dat echter ook dan beklaagde de aan-
 gewezen man bleef, daar hij de oudste bootsman aan boord was;

2. S. C. R., oud 24 jaar, luitenant ter zee der 2de klasse:

dat hij op 17 December 1933 officier van de wacht was aan boord
 van Hr. Ms. „Java”, van welk schip de bemanning toenmaals onder-
 gebracht was in debarkementsgebouwen te Soerabaja; dat beklaagde
 op dien dag tot het wachtvolk behoorde en wegens afwezigheid van
 den schipper den dienst van chef d'équipage moest waarnemen; dat
 hij de eenige bootsman was op de wachtsdivisie; dat al zou be-
 klaagde de H.W. gekregen hebben hij overdag toch de functie van
 chef d'équipage moest waarnemen, dat beklaagde bij baksgewijs op
 17 December 1933 v.m. 8 uur 45 minuten niet aanwezig was; dat
 hij aldaar als waarnemend chef d'équipage had moeten zijn om rap-
 port in te nemen;

dat hij beklaagde bij zich heeft laten komen en dat hij naar de
 meening van getuige niet in staat was zijn dienst naar behooren
 waar te nemen; dat hij als reden voor zijn niet bij baksgewijs aan-
 wezig zijn opgaf, dat hij niet tevoren gewaarschuwd was; dat ge-
 tuige uit beklaagde's woorden opmaakte, dat deze wist dat hij den
 dienst van den schipper op baksgewijs moest waarnemen; dat hij
 later op order van den officier van dienst (getuige 1.) beklaagde
 bij dezen officier heeft doen verschijnen; dat de officier van dienst
 o.a. tegen beklaagde zeide dat hij, beklaagde, weer te veel gedronken
 had; dat beklaagde daarna voorloopig arrest kreeg; dat hij daarna
 nog met den officier van dienst in de kamer van beklaagde naar
 drank heeft gezocht maar daar, voor zoover hij zich herinnert,
 niets van dien aard heeft aangetroffen;

dat bij de poort een bordje hangt en er op 17 December 1933
 ook hing, op hetwelk aangegeven staat of de schipper al of niet
 aanwezig is; dat beklaagde had kunnen zien dat de schipper af-

wezig was; dat wanneer beklaagde niet naar dat bordje zou hebben gekeken, hij volgens getuige had moeten informeeren of hij op baksgewijs de functie van schipper moest waarnemen; dat hij meermalen heeft medegemaakt dat beklaagde, terwijl hij waarnemend chef d'équipage was, toch een bepaalde wacht bij de poort deed;

3. J. M. H., oud 42 jaar, sergeant-timmerman:

dat hij met beklaagde samen een kamer bewoonde in de debarmentsgebouwen van Hr. Ms. „Java” te Soerabaja;

dat beklaagde op 17 December 1933 tot het wachtsvolk behoorde en als getuige zich niet vergist de H.W. zou krijgen; dat beklaagde iets voor half acht van den wal terugkeerde en dat hij er wat veromfaaid uitzag; dat getuige vond dat beklaagde wel in staat was zijn dienst te doen; dat beklaagde als oudste bootsman van de wachtdivisie dien dag ook waarnemend chef d'équipage moest zijn; dat volgens getuige hieraan niet in den weg stond, dat beklaagde een bepaalde wacht had; dat getuige beklaagde te ongeveer 8 uur 45 minuten nog heeft gewaarschuwd voor baksgewijs; dat er later een boodschap kwam voor beklaagde om bij den officier van de wacht te komen; dat getuige toen vond, dat beklaagde veel erger geworden was en niet in staat om zijn dienst te doen; dat beklaagde ongeveer den geheelen verderen dag (het was Zondag) geslapen heeft; dat in den nacht van 16 op 17 December 1933 en ook 's morgens voor half acht er geen flesch of glas bier op zijn kamer heeft gestaan;

4. J. G., oud 33 jaar, sergeant-konstabel:

dat hij op 16 December 1933 tot het wachtsvolk behoorde van Hr. Ms. „Java”, van welk schip de bemanning toen was ondergebracht in de debarkementsgebouwen te Soerabaja;

dat zijn wacht Zondag 17 December 1933 v.m. half acht eindigde; dat beklaagde op dat tijdstip waarnemend chef d'équipage werd, daar beklaagde toen de oudste deksonderofficier der wachtdivisie was; dat beklaagde even voor half acht binnenkwam en dat getuige wel zag, dat hij behoorlijk op stap geweest was; dat beklaagde volgens getuige echter wel zijn dienst had kunnen doen; dat getuige niet gezien heeft of beklaagde een waggelenden gang had, hetgeen bij beklaagde bovendien moeilijk te constateeren valt daar hij een eigenaardigen gang bij het loopen heeft;

5. N. H., oud 30 jaar, kwartiermeester:

dat hij op den 17den December 1933 v.m. half acht de wacht had gekregen op Hr. Ms. „Java”, van welk schip de bemanning toen was ondergebracht in de debarkementsgebouwen te Soerabaja;

dat beklaagde ook tot het wachtsvolk behoorde en als zijnde de oudste bootsman der wachtdivisie dien dag (Zondag) de functie van chef d'équipage moest waarnemen, daar deze zelf niet aanwezig was; dat hij beklaagde heeft laten waarschuwen, iets later dan gewoonlijk, dat het tijd voor baksgewijs was; dat beklaagde kwam toen het baksgewijs van 8 uur 45 minuten v.m. al begonnen was; dat getuige wel kon merken dat beklaagde onder den invloed was,

hoewel niet bepaald dronken; dat beklaagde bij de poort ging zitten; dat getuige beklaagde gezegd heeft, dat mijnheer K. naar hem, beklaagde, gevraagd had, maar dat beklaagde bleef zitten; dat naar getuige's meening beklaagde niet in staat was zijn dienst naar behooren waar te nemen, want dat hij anders wel zou zijn medegegaan met de inspectie, hetgeen hij toen niet deed;

O. dat blijkens de telastelegging beklaagde twee gedragingen omschreven in artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht zijn ten laste gelegd namelijk:

„behoorende tot eenige wacht zich in een toestand brengen waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kan verrichten” en verder „eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”;

O. dat ten processe gebleken is dat beklaagde den avond en den nacht *vóórd*at hij tot de wacht ging behooren, een overmatig gebruik van alcoholhoudende dranken gemaakt heeft, tengevolge waarvan hij waarschijnlijk niet in staat zou geweest zijn zijn dienst bij zijn wacht op 17 December 1933 behoorlijk te verrichten, — gebleken is toch dat hij op 17 December 1933 eigenlijk in het geheel geen dienst gedaan heeft tengevolge van zijn arrest hem opgelegd even na het begin zijner wacht — maar dat niet gebleken is, dat beklaagde *tijdens* het tot de wacht behooren zich in een dergelijken toestand gebracht heeft, hetgeen in overeenstemming met het bepaalde bij het eerste lid van artikel 129 voormeld het geval geweest had moeten zijn om onder het bereik van dit artikel te vallen;

O. dat het beklaagde bekend was, dat hij op 17 December 1933 de functie van chef d'équipage moest waarnemen, volgende zulks uit zijn bekendheid met het bepaalde bij artikel 200 (7) van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen (Regl. I.D.) (als zijn — dat is de chef d'équipage — vervanger bij ziekte of verlof treedt op de in rang of in ouderdom van rang op hem volgende scheepsonderofficier. Bij korte afwezigheid wordt zijn dienst waargenomen door den hoogste of oudste in rang van de scheepsonderofficieren der wachtdivisie) alsmede uit zijn op de hoogte zijn van de afspraak der scheepsonderofficieren in welk geval hij ook op 17 December 1933 als chef d'équipage moest optreden, terwijl zulks ten overvloede nog volgt uit zijn informeren waarom hij niet tijdig voor baksgewijs gewaarschuwd was, nadat dit reeds gehouden was;

O. dat hoewel artikel 200 van het Reglement op den Inwendigen Dienst, hetwelk den dienst van den chef d'équipage omschrijft, niet bepaalt, dat genoemde functionaris bij baksgewijs aanwezig is, zulks wel te halen is uit artikel 91 van meergenoemd reglement, terwijl het bij de Koninklijke Marine een vaststaand en aan ieder bekend gebruik is dat de chef d'équipage bij baksgewijs tegenwoordig is;

O. dat beklaagde deze op hem, als behoorende tot de wachtdivisie, rustende verplichting niet is nagekomen;

O. dat deze misdraging echter niet van ernstigen aard geweest is, zijnde toch bij beklagde in het geheel geen opzet aanwezig geweest om niet bij baksgewijs aanwezig te zijn; dat beklagde even nadat dit gehouden was ter plaatse verscheen en dat hij bovendien — zie de verklaring van getuige H. — later dan gewoonlijk geschiedde, ervan gewaarschuwd was dat het tijd voor baksgewijs was; dat *deze* tekortkoming van beklagde dan ook niet de reden was van het opleggen van voorloopig arrest maar dat de reden voor dezen maatregel was dat beklagde onder den invloed van drank verkeerde en dientengevolge niet in staat geacht werd zijn dienst behoorlijk te kunnen doen; een en ander blijkende uit de verklaring van getuige K.;

O. dat in het licht van het bovenstaande beschouwd, het den Krijgsraad voorkomt dat het den beklagde ten laste gelegd feit buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan;

Gezien artikel 58 der Wet op de Krijgstucht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 9 Mei 1934.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee G. J. Verwijnen, officier van Administratie der 1e klasse A. J. Poll, luitenants ter zee der 1e klasse F. J. van de Poll en A. D. A. Peereboom Voller.

Fisikaal: Officier van Administratie der 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan die genoemd in de eerste en vierde alinea van art. 129 W. v. M. S. een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen.

(Beklaagde was als onderofficier van de wacht aan boord van een oorlogsvaartuig, in welke functie hij aan dek moest blijven, in strijd met die verplichting gedurende meer dan ongeveer een kwartier in het benedenschip gaan vertoeven).

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den Fisikaal tegen B., oud 26 jaren, geboren te Haarlem, korporaal-konstabel, gerequireerde in persoon,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 17 April 1934;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 25 April 1934 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij, dienende als korporaal-konstabel aan boord van Hr. Ms. „Gruno”, liggende te den Helder, aldaar in den namiddag van den 31sten Maart 1934, toen hij belast was met den dienst van onderofficier van de wacht aan boord van voornoemden bodem en als zoodanig, zoolang hij niet als onderofficier van de wacht was afgelost, wakende moest blijven, zonder als zoodanig afgelost te zijn, in strijd met die op hem rustende verplichting, gedurende eenigen tijd van dien namiddag in het voorvolksverblijf van voornoemden bodem heeft liggen slapen;

althans dat hij, dienende als korporaal-konstabel aan boord van Hr. Ms. „Gruno”, liggende te den Helder, aldaar in den namiddag van den 31sten Maart 1934, toen hij belast was met den dienst van onderofficier van de wacht aan boord van voornoemden bodem, in welke functie als zoodanig hij, zoolang hij niet als onderofficier van de wacht was afgelost, aan dek van voornoemden bodem moest blijven, zonder als zoodanig afgelost te zijn in strijd met die op hem rustende verplichting, althans zonder zich ter zake met den officier van de wacht van dien bodem te beraden, doch geheel eigen dunk en inzicht volgend, in het benedenschip op een plaats alwaar zijn tegenwoordigheid niet vereischt was, gedurende meer dan ongeveer een kwart uur, althans gedurende eenigen tijd, is gaan vertoeven;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 26 April 1934, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en deze is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 9 Mei 1934, des namiddags te 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde, voorgedragen door diens raadsman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem subsidiair telkens in de eerste plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf weken;

O. dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt: dat hij op 27 Januari 1925 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren na het verlaten van het opleidingsschip en dat hij thans nog als korporaal-konstabel dient;

O. dat heeft verklaard de getuige B. C. Fock, luitenant ter zee der 2e klasse:

dat hij op 31 Maart 1934 officier van de wacht was aan boord Hr. Ms. „Gruno” liggende te den Helder; dat beklagde behoorde tot het wachtsvolk en belast was met den dienst van onderofficier

van de wacht; dat hij in die hoedanigheid wakende en aan dek moest blijven op dien dag o.a. van des middags 12½ tot 4½ uur; dat hij, getuige, dien namiddag te ongeveer 2½ uur aan dek komende den beklaagde niet aantrof, ruim ¼ uur later naar den beklaagde is gaan zoeken en hem vond in het voorvolksverblijf languit op een bank liggende;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij is B., oud 26 jaren, geboren te Haarlem; dat hij het laatst heeft gediend als korporaal-konstabel aan boord Hr. Ms. „Gruno”; dat hij op 27 Januari 1925 in dienst is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van vijf jaren na het verlaten van het opleidingsschip;

dat hij, dienende als korporaal-konstabel aan boord Hr. Ms. „Gruno”, liggende te den Helder, in den namiddag van den 31sten Maart 1934, terwijl hij belast was met den dienst van onderofficier van de wacht, in welke hoedanigheid hij zoolang hij niet was afgelost aan dek van dien bodem moest blijven, zonder te zijn afgelost en in strijd met die op hem rustende verplichting in het benedenschip waar zijn tegenwoordigheid niet was vereischt, van ongeveer 2½ uur tot ongeveer 10 minuten vóór drie op een bank is gaan liggen; dat hij daartoe geen vergunning had van den officier van de wacht; dat zijn middagwacht liep van 12½ tot 4½ uur;

O. dat door de verklaring van den getuige en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld eraan hetgeen hem in de tweede plaats is ten laste gelegd m.d.v. dat hij heeft gehandeld in strijd met eene als onderofficier van de wacht op hem rustende verplichting en gedurende meer dan ongeveer een kwartier;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan die genoemd in de eerste en vierde alinea¹⁾ van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nagekomen;

O. dat een gevangenisstraf van vijf weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen 1, 60, 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem in de tweede plaats is ten laste gelegd gelijk hooger werd overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf weken;

¹⁾ Juister lijkt ons „in het eerste en vierde lid”. Zie verder het hierna opgenomen extract uit den Eisch. Red. M.R.T.

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagde in de eerste plaats is ten laste gelegd en spreekt hem daarvan vrij.

Aan den door den Fiskaal in deze zaak ingedienden Eisch ontleenen wij het volgende:

„O. betreffende de aan het bewezene te geven qualificatie:

dat, hoewel beklaagde onderofficier van de wacht was en als zoodanig een anderen schepeling — de matroos de Lege — onder zijn bevel had, hij toch niet beschouwd kan worden als bevelhebber van eenige wacht;

dat immers de personen genoemd in het vierde lid van art. 129 W.M.S.R. volgens de M. v. T. op dit artikel met een afzonderlijke strafpositie bedreigd worden omdat hun diensten even belangrijk zijn als die van den schildwacht, terwijl zij voorts een zelfstandige rol hebben te vervullen;

dat wat betreft de wachtdivisie aan boord van een oorlogsschip het vierde lid van art. 129 W.M.S.R. blijkbaar alleen als z.d. verantwoordelijke personen beschouwt den officier van de wacht of diens vervanger en den machinist hoofd der wacht, terwijl dan als bevelhebber van eenige wacht beschouwd moet worden de in hoogsten rang aanwezige militair van andere wachten dan die waarvan die officier van de wacht of de chef machinist de bevelhebber is;

dat met name niet het wachtkwartier aan boord van een oorlogsschip opgelost mag worden in de verschillende afdeelingen, die elk op zich zelve eenige wacht zouden vertegenwoordigen, zoodat de officier van de wacht a.h.w. de hoogste chef, de onderofficier van den hoofddienst, de onderofficier van de wacht, de korporaal van de wacht, telkens de lagere chefs, wel ondergeschikt aan den officier van de wacht, maar toch over *hun* afdeeling de hoogste in rang aanwezige wachthebbende militair en dus bevelhebber van eenige wacht zouden zijn;

dat derhalve het feit moet worden gequalificeerd als: (Zie vonnis)

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat de gevolgen van het door beklaagde gepleegde delict wel niet ernstig waren, doch dat de strafmaat in casu niet in de eerste plaats afhankelijk dient te worden gesteld van de gevolgen, doch wel van het feit dat tegen plichtsverzuim als zoodanig van wachthebbende militairen streng moet worden opgetreden, omdat dit plichtsverzuim voor de militaire belangen een ernstig gevaar oplevert, immers het vertrouwen in de mogelijkheid van een regelmatige normale functioneering van den dienst, het vertrouwen in de militaire orde als zoodanig door hun plichtsverzuim wordt geschokt;

dat met een en ander rekening houdende een gevangenisstraf voor den tijd van vijf weken passend wordt geacht.”

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 22 Februari 1934.

President: Kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong (plv.).

Leden: Luitenants ter zee der 1e klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa, officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave en officier van Administratie der 1e klasse J. C. N. Walter.

Art. 132 en art. 144 W.v.M.S.

Blijkens de geschiedenis van art. 144 W.v.M.S. heeft de wetgever den voor ieder, die aan de Nederlandsche strafwet is onderworpen geldenden rechtsplicht tot aangifte van door anderen voorgenomen misdrijven, genoemd in art. 136 W. v. S., voor militairen slechts willen uitbreiden tot de misdrijven vermeld in dat art. 144. Op het opzettelijk niet nakomen van dezen rechtsplicht door militairen is straf gesteld in art. 136 W. v. S. en art. 144 W. v. M. S. indien het misdrijf is gevolgd, en in art. 132. W.v.M.S., naar den letter gelezen, indien het misdrijf niet is gevolgd en het belang van den dienst of van den staat door het niet nakomen van voormelden rechtsplicht kan worden geschaad.

Het ontbreken van eene bepaling als vervat in art. 137 W. v. S. en art. 145 W. v. M. S. ten aanzien van den pleger van het in art. 132 W. v. M. S. omschreven misdrijf, zoomede de plaatsing van art. 132 vóór art. 144 doet reeds vermoeden en de toelichting op art. 132 bevestigt, dat de wetgever de non-revelatie van misdrijven niet in dit artikel heeft willen strafbaar stellen, maar bij het schepjen hiervan het oog gericht had op reeds gepleegde misdrijven. Art. 132 is kennelijk te ruim geredigeerd — zie o.a. art. 27 (2) R. Kr. in verband met de opvatting der Regeering omtrent de in art. 132 voorkomende uitdrukking „van ambtswege” — en behoort daarom gelezen te worden volgens de bedoelingen des wetgevers.

Wel wordt in art. 144 genoemd „eenige in dit wetboek strafbaar gestelde samenspanning tot misdrijf” en stelt art. 127 strafbaar samenspanning tot ongehoorzaamheid, maar niet is ten laste gelegd en ten processe is ook niet gebleken, dat beklaagde van eene overeenkomst tot het plegen van het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid had vernomen. Vrijspraak. ¹⁾

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne „Goebeng”, in de zaak tegen: H., stamboeknummer oud 38 jaren, geboren te Leiderdorp, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend

¹⁾ Men zie ook de sententie van het H.M.G. van Ned. Indië van 16 Maart 1934, hierna blz. 190.

hebbende als korporaal der Mariniers aan boord van Hr. Ms. „Pelikaan”, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 10den Augustus 1933, No. A. 16/5/9 Z.G.;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 1sten Februari 1934, No. 16/2/16, aan den voet van welk stuk door den plv. Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

I. „dat hij, in bovengenoemden rang dienende op en behorende „tot de bemanning van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, op Woensdag, 1 Februari 1933, toen het schip zich bevond in den Indischen „Oceaan in de nabijheid van Sabang, N. I., vernomen hebbende „althans er van kennis dragende dat bij een deel van de bemanning „van genoemd oorlogsvaartuig het voornemen bestond om den volgenden dag, Donderdag 2 Februari 1933, bij den aanvang van of „tijdens het kolenladen en de landingsdivisie te Sabang over te gaan „tot het gezamenlijk weigeren en opzettelijk nalaten genoemde „werkzaamheden te verrichten en de in verband daarmee te geven „dienstbevelen te gehoorzamen, alzoo tot het plegen van het misdrijf „van opzettelijke ongehoorzaamheid, opzettelijk heeft nagelaten aan „den Commandant, althans aan een zijner superieuren, in ieder geval „aan de bevoegde overheid, mededeeling te doen van dit bestaande „plan of voornemen, welke mededeeling hij als meerdere van ambtswege behoorde te doen, althans kunnende verzwijging van deze „mededeeling het belang van den dienst schaden”;

II. „dat hij, in bovengenoemden rang dienende op en behorende „tot de bemanning van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, op Vrijdag „3 Februari 1933 en/of Zaterdag 4 Februari 1933, toen het schip „zich bevond ter reede van Oleh-leh, eiland Sumatra, N. I., vernomen hebbende, derhalve er van kennis dragende, dat bij een deel „van de bemanning van genoemd oorlogsvaartuig het voornemen „bestond om in den avond van Zaterdag 4 Februari 1933, althans „op een bepaalden dag, met het schip eigenmachtig tegen den wil „van den Commandant en zijne officieren onder stoom te gaan en „naar Soerabaja terug te keeren, de wetenschap hebbende althans „moetende begrijpen, dat daarbij, ter uitvoering van het plan, de „aan boord zijnde officieren en onderofficieren, alzoo de meerderen „in rang, nadat de wapenen en munitie zouden zijn vermeesterd, „middels wapengeweld of bedreiging daarmee in bedwang zouden „worden gehouden en opzettelijk zouden worden verhinderd hun „dienst te verrichten althans de noodige maatregelen te nemen, „opzettelijk heeft nagelaten op Vrijdag of Zaterdag bovenvermeld, „in ieder geval op een tijdstip waarop het plegen van vooromschreven misdrijf nog kon worden voorkomen, van bovenbedoeld voornemen of plan tijdig voldoende kennis te geven aan één van zijne „superieuren aan boord van het schip dan wel aan één der overheidspersonen aan den wal te Oleh-leh of Kotaradja, zijnde het

„misdrijf als vooromschreven gevolgd, hebbende immers in den nacht „van Zaterdag op Zondag 4—5 Februari 1933 vorenbedoeld deel „der bemanning, al dan niet na voorafgaande samensholing, met „geweld, immers door forceering van de afgesloten geweerrekken „en de afsluiting van de voormunitiebergplaats, zich op ongeoor- „loofde wijze van de wapens en munitie meester gemaakt, de aan „boord aanwezige officieren en onderofficieren door bedreiging met „geweld van wapenen gedwongen zich uitsluitend op en in het „achterschip op te houden, het schip stoomklaar gemaakt en, na „lichting van het anker en te zijn weggevaren, via den Indischen „Oceaan gedurende eenige opeenvolgende dagen koers gezet naar „Soerabaja, hun Commandant en een deel der officieren tegen hun „wil achterlatende aan den wal te Oleh-leh.”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 8sten Februari 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Maandag, den 19den Februari 1934, des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagden vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den plv. Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot:

Vrijspraak van het den beklaagde sub I en II tenlastegelegde;

Verwijzing zijner zaak, onder mededeeling van alle op het sub I tenlastegelegde feit betrekking hebbende stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 12den September 1911 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboek No. . . . voor den tijd van acht achtereenvolgende jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als korporaal der Mariniers bij de Koninklijke Marine is verbonden;

O., dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven:

„Wat betreft het mij sub I tenlastegelegde wil ik het volgende verklaren: Ik diende sinds 1 Juni 1932 als korporaal der Mariniers aan boord van het oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, onder stamboeknummer Ik ben in die functie daar aan boord blijven dienen totdat ik op 15 Februari 1933 op het eiland Onrust in arrest zonder waarneming van dienst gesteld werd. Op Zaterdag 4 Februari 1933 is voornoemd schip zonder mij weggevaren en op 15 Februari 1933 ben ik nog even aan boord teruggeweest voor het ondergaan van een kort verhoor waarna ik — zooals boven reeds opgegeven — in arrest gesteld ben.

Op Woensdag 1 Februari 1933 bevond voornoemd schip zich

voor een oefentocht in den Indischen Oceaan in de nabijheid van Sabang, Nederlandsch-Indië.

In den avond van dien Woensdag om ongeveer 7 uur, juist toen ik mij vanuit het verblijf van de Europeesche vaste bemanning via de waterdichte deur en het verdblijf van de Inlandsche vaste bemanning naar dek wilde begeven, kwam in laatstgenoemd verblijf de Inlandsche matroos 1e klasse Paradja naar mij toe en vroeg mij of de Europeesche bemanning er vóór was den volgenden morgen dienst te weigeren, n.l. om de landingsdivisie niet te laten doorgaan. Ik stond dien avond niet meer op goeden voet met hem en meerdere Inlanders van het bestuur van den Inlandschen bond. Dit was gekomen doordat ik in mijn functie van voorzitter van den Bond van Marineschepelingen, afdeeling Zpn., niet wenschte samen te werken met de Inlanders, iets wat Boshart den vorigen avond in een gezamenlijke bespreking der verschillende bondsbesturen had trachten door te voeren. Hierdoor was een verkoeling ontstaan. Bij bedoelde bespreking waren aanwezig stoker-olieman Snel, matroos 1e klasse Pasmaan, Inlandsch stoker-olieman Hendrik, matroos-schrijver Makahanap, Inlandsch matroos 1e klasse Paradja en Inlandsch stoker 1e klasse Mintje; ik geloof dat de Inlandsche korporaal-monteur Posumah er ook nog bij was. Verder natuurlijk Boshart, die, alhoewel buiten de besturen staande, deze bespreking geënceneerd had.

Om nu terug te komen op hetgeen Paradja mij mededeelde op Woensdag 1 Februari 1933, herinner ik mij dat ik hem geantwoord heb:

1e. dat ik geen voorzitter meer was van den B.M.S. — ik was dien dag namelijk als zoodanig afgetreden —;

2e. dat ik me nergens meer mede bemoeide en van dat zaakje niets wilde weten.

Ik ben vervolgens doorgelopen naar dek en heb daar loopen piekeren wat mij te doen stond. Ik begreep dat ik als korporaal van hetgeen mij ter kennis gekomen was melding moest maken. Toen ik dan ook den onderofficier van politie, sergeant der mariniers Straver, op stuurboordsloopplank zag loopen, ben ik naar hem toegegaan en heb hem medegedeeld dat ik gehoord had dat er plannen bestonden om de landingsdivisie niet te laten doorgaan. De sergeant zeide mij dat ik dit aan de hoogere autoriteiten moest mededeelen. In welke bewoordingen hij dat precies gezegd heeft weet ik niet meer.

Ik heb die laatstbedoelde mededeeling tenslotte niet gedaan omdat ik voor mijzelf nog heelemaal geen zekerheid had, dat het plan werkelijk uitgevoerd zou worden, want ik had bijv. bij de mariniers nog niets in dien geest bemerkt. Ik meen dat ik het er dien avond op de bak nog over gehad heb met een paar menschen, ik meen met Kooren, B. Smit. Als ik het wel heb kwam het ter sprake doordat Smit mij vroeg of er morgen nog wat gebeuren zou. Ik heb toen geantwoord dat wij dezen kant niet uit moesten, dat

ik weliswaar een grooten invloed op de Inlanders had, maar dat ik voor dergelijke dingen niet kon instaan. Ik voelde dat de menschen opgehitst waren en ik herkende daarin den geest van Boshart.

Zooals ik reeds gezegd heb, heb ik lang in dubio gestaan of ik een en ander nog aan den luitenant van de Mariniers zou gaan melden. Naar den Eersten Officier wilde ik niet gaan omdat deze mij meerdere malen onheusch behandeld had. De reden dat ik tenslotte het niet aan den luitenant gemeld heb is, dat ik mij voornam om — mocht toch getracht worden het plan tot uitvoering te brengen — mij daartegen ten sterkste te verzetten.

Den volgenden morgen vroeg, vóór het aantreden der landingsdivisie, kwam Boshart in ons verblijf terwijl wij bezig waren ons leergoed aan te doen en zeide op een sneerenden sarcastischen toon: „en jullie gaan uitstekend landingsdivisie houden en wij gaan uitstekend kolen laden”. De toon en het gezicht dat hij daarbij trok hadden kennelijk de bedoeling de menschen op te hitsen. Ik heb mij boos gemaakt en hem geantwoord: „ja, dat zullen we zeker doen!”. De landingsdivisie is toen ook normaal verlopen. Ik heb zelfs den indruk gekregen dat de landingsdivisie dien dag heel goed gewerkt heeft. Dit zou door den luitenant ter zee Stegeman bevestigd kunnen worden. Wat de door Boshart gesproken woorden betreft, deze moeten gehoord zijn door de mariniers van bak 1, als: van der Wyck, de Besten, Reitsma, Hazelhoff en eenige anderen.

Uit de woorden van Boshart maakte ik voor het eerst op dat er ook dergelijke plannen als voor de landingsdivisie bestonden ten opzichte van het kolenladen.

Als ik mij wel herinner heeft — geloof ik — Paradja daarover toch ook gesproken, want er zou op die manier samenwerking zijn tusschen de landingsdivisie en de kolenladers.

Het bovenstaande nog eens in het kort samenvattend kan ik dus verklaren dat ik, als korporaal der Mariniers, dienende op en behorende tot de bemanning van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, op Woensdag 1 Februari 1933, toen het schip zich bevond in den Indischen Oceaen in de nabijheid van Sabang, Nederlandsch-Indië, van Paradja vernomen heb dat bij een deel van de bemanning van genoemd oorlogsvaartuig het voornemen bestond om den volgenden dag, Donderdag 2 Februari 1933, bij den aanvang van of tijdens het kolenladen en de landingsdivisie te Sabang over te gaan tot het gezamenlijk weigeren en opzettelijk nalaten genoemde werkzaamheden te verrichten en de in verband daarmee te geven dienstbevelen te gehoorzamen, dus het voornemen tot het plegen van het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid. Ik ontken opzettelijk nagelaten te hebben een mijner superieuren mededeeling te doen van dit bestaande voornemen. Ik behoorde deze mededeeling als meerdere van ambtswege te doen; ik heb het voornemen dan ook gerapporteerd aan den sergeant der mariniers Straver, zooals reeds boven opgegeven.”

O., dat de getuigen ten processe hebben verklaard omtrent het feit den beklaagde sub I ten laste gelegd:

1e. G. C. Makahanap, oud 25 jaren, Inlandsch matroos-schrijver:
 „Woensdagavond 1 Februari 1933 om ± 7 uur zat ik aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, welk schip zich toen — als ik mij niet vergis — te Sabang, Nederlandsch-Indië, bevond, althans in de buurt van die plaats in den Indischen Oceaan, met Rumambi en naar ik meen ook Kaunang in het verblijf der Inlandsche vaste bemanning. Op een gegeven moment kwam de korporaal der Mariniers H. bij ons zitten en deelde ons mede dat het machinekamerpersoneel aan boord, onder leiding van den korporaal-machinist Boshart, voorstelde om den volgenden dag, 2 Februari 1933, bij den aanvang van of tijdens de landingsdivisie en het kolenladen te Sabang gezamenlijk te gaan dienstweigeren, dus na te laten die werkzaamheden te verrichten. Het was naar mijn meening een bloote mededeeling van H. en had hij daarbij niet de bedoeling om ons over te halen mee te doen. Hij voegde aan zijn gezegde nog toe: „kolenladen is kolenladen en landingsdivisie is landingsdivisie; dus wij gaan morgen landingsdivisie houden”. Ik kreeg daardoor juist den indruk dat hij niet mee wilde doen met een eventueele dienstweigerering.”

2e. S. Dareno, oud 21 jaren, Inlandsch matroos der 2de klasse:
 „Op Woensdagavond, 1 Februari 1933 bevond ik mij aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in het verblijf van de Inlandsche vaste bemanning. In mijn nabijheid zaten aan een bakstafel de eveneens aan boord dienende Inlandsche korporaals Rumambi en Gosal, de Inlandsche matroos-schrijver Makahanap en de korporaal der mariniers H. Ik hoorde hen spreken over het kolenladen, dat den volgenden dag te Sabang zou plaats hebben en ik ving van den korporaal H. de woorden op: „morgen bij het kolenladen moeten wij laten zien dat wij ontevreden zijn”, althans woorden van dergelijke strekking. Zij werden in de Maleische taal geuit, alhoewel in dat gesprek grootendeels Nederlandsch gesproken werd. Ik herinner mij niet dat daarbij nog andere personen tegenwoordig waren of dat een van de andere aanzittenden daarop nog iets antwoordde.”

3e. J. Kaunang, oud 26 jaren, Inlandsch korporaal-ziekenverpleger:

„Ik herinner mij, dat ik op een dag vóór het kolenladen van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” te Sabang — hoe laat weet ik niet meer — op een gegeven moment voor mijn kastje aan boord van dien bodem stond. Dat kolenladen heeft plaats gehad op een der eerste dagen van de maand Februari 1933.

Ik hoorde toen achter mij een gesprek gevoerd worden tusschen den eveneens aan boord dienenden korporaal der Mariniers H. en den Inlandsche matroos-schrijver Makahanap. Hoe het gesprek precies was, kan ik mij niet meer herinneren, maar ik weet wel dat H. aan Makahanap vertelde dat de stokers van het schip van plan waren den volgenden dag het kolenladen op de een

of andere manier te doen stoppen, terwijl er tegelijkertijd door de landingsdivisie aan den wal lijdelijk verzet gepleegd zou worden. Er zou namelijk op den dag van het kolenladen te Sabang ook landingsdivisie aldaar gehouden worden.

Ik kreeg wel den indruk dat de korporaal H. zelf met dat lijdelijk verzet wilde meedoen. Ik maakte zulks op uit den toon van het gesprek, maar ik heb het hem niet hooren zeggen."

4e. B. Smit, oud 26 jaren, marinier der 2de klasse:

„Op Woensdagavond 1 Februari 1933 toen Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in den Indischen Oceaan in de nabijheid van Sabang, Nederlandsch-Indië, voer, zat ik tegen een uur of acht des avonds — eerder later dan vroeger — samen met den korporaal der Mariniers H., den marinier der 1ste klasse Beyer en de mariniers der 2de klasse Kersten en Visser op de bak aan bakboord dichtbij het kanon van 28 cm aan boord van dat schip. Er zaten nog wel meer menschen bij, maar wie weet ik niet. Ik had dien avond een behoorlijk biertje op. Het gesprek liep over het kolenladen dat den volgenden dag gebeuren zou en dat dan altijd zoo'n vuilen boel gaf. H. begon toen over de landingsdivisie te spreken en tegelijk over de nieuwe salariskorting. Die landingsdivisie zou ook den volgenden dag te Sabang gehouden worden. Over die salariskorting werd uit den aard der zaak nogal eens gesproken en H. vond dat daartegen toch iets gedaan moest worden. Hij stelde toen voor om van het feit dat er den volgenden dag te Sabang landingsdivisie gehouden zou worden, gebruik te maken om dienst te weigeren. Als het moest zou hij zelf daartoe wel een teeken geven, hetwelk bestaan zou uit het brengen van den arm voor de borst met de hand ter hoogte van de andere schouder.

Er werd zwaar over geboemd en H. was zelf ook niet erg frisch meer. Hij deed verder nog allerlei verhalen over vroegere dienstweigeringen, zoo heel precies kan ik mij die verhalen niet meer herinneren. Ik ben toen weggelopen om te gaan wateren.

Over dienstweigering tijdens het kolenladen is toen in tegenwoordigheid van H. niet gesproken."

5e. H. Visser, oud 23 jaren, marinier der 2de klasse:

„In den avond van Woensdag 1 Februari 1933, toen Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” zich in den Indischen Oceaan in de nabijheid van Sabang, Nederlandsch-Indië, bevond, ben ik na afloop van mijn platvoetwacht aan boord van dat schip eerst beneden een biertje gaan halen en ben daarmee naar den bak gegaan. Aldaar zaten in een kringetje: de korporaal der Mariniers H., marinier 3de klasse B. Smit en de mariniers Beijer en Kersten. Er werd daar het gesprek van „alledag” gevoerd, nl. over de salariskorting. Wie het geweest is, weet ik niet, maar op een gegeven moment werd daarbij over dienstweigering gesproken en ik herinner mij heel goed dat op een gegeven moment korporaal H. zeide, dat hij den volgenden morgen, Donderdag 2 Februari 1933, als de landingsdivisie te Sabang aangetreden zou zijn, wel een seintje zou geven om de

zaak er bij neer te gooien, waarop Smit zeide dat hij dan wel de eerste zou zijn om uit het gelid weg te loopen. H. zeide dat het seintje zou bestaan uit het brengen van den arm voor de borst met de hand ter hoogte van de andere schouder. H. zoowel als Smit hadden een biertje op hetgeen merkbaar was aan hun wijze van spreken en dat is dan ook de reden geweest dat ik er niet veel aandacht aan heb besteed. Dat er ook plannen zouden geweest zijn om tegelijkertijd bij het kolenladen tot dienstweigering over te gaan heb ik niet geweten.

Het was duidelijk, en dat heb ik toen ook zoo begrepen als de bedoeling van het gezegde, dat H. met zijn gezegde van „de zaak er bij neer te gooien” bedoelde dienst te weigeren en opzettelijk na te laten gegeven orders op te volgen.”

6e. Z. Straver, oud 36 jaren, sergeant der Mariniers:

„Op Woensdag 1 Februari 1933 bevond Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” zich in den Indischen Oceaan in de nabijheid van Sabang, Nederlandsch-Indië. Ik herinner mij dat in den loop van dien dag, wanneer en waar weet ik niet meer, aan boord de korporaal H. mij aansprak en mij zeide in den loop van het gesprek: „Ik geloof nooit dat het kolenladen morgen doorgaat”. Ik heb hieraan niet de minste waarde gehecht, daar ik H. kende als een oude hoer. Dat ik dienzelfden dag aan den Eersten Officier voorgesteld heb om den volgenden dag en voortaan altijd als de landingsdivisie naar den wal ging een korporaal van de wacht aan boord te houden, staat hiermede in geen deele in verband; ik vond het een fout in de dienstregeling aan boord van „De Zeven Provinciën” en meende dat op deze wijze de aandacht daarop gevestigd werd.

Ik heb de mededeeling van H. dan ook geenszins opgevat als een aan mij uitgebracht rapport of gedane mededeeling in mijn functie van superieur.”

7e. P. Eikenboom, oud 46 jaren, kapitein-luitenant ter zee:

„H. heeft mij op of omstreeks Woensdag 1 Februari 1933 geen kennis gegeven, dat bij een deel van de bemanning van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, van welk oorlogsvaartuig ik destijds Commandant was, het voornemen bestond om op Donderdag, 2 Februari 1933 bij den aanvang van of tijdens het kolenladen en de landingsdivisie te Sabang over te gaan tot het gezamenlijk weigeren en opzettelijk nalaten genoemde werkzaamheden te verrichten en de in verband daarmede te geven dienstbevelen te gehoorzamen.”

O., dat blijkens de geschiedenis van artikel 144 van het Wetboek van Militair Strafrecht de wetgever den voor ieder, die aan de Nederlandsche strafwet is onderworpen, geldenden rechtsplicht tot aangifte van door anderen voorgenomen misdrijven, genoemd in art. 136 van het Wetboek van Strafrecht, voor militairen slechts heeft willen uitbreiden tot de misdrijven vermeld in bovengenoemd artikel van het W. v M. S.;

dat op het opzettelijk niet nakomen van dezen rechtsplicht door

militairen straf is bedreigd, in hooger genoemde artikelen, indien het voorgenomen misdrijf is gevolgd, in art. 132 W. v. M. S. naar den letter gelezen, indien het misdrijf niet is gevolgd en het belang van den dienst of den staat door het niet nakomen van voormelden rechtsplicht kan worden geschaad;

dat echter het ontbreken van eene bepaling als vervat in de artikelen 137 W. v. S. en 145 W. v. M. S. ten aanzien van den pleger van het in artikel 132 W. v. M. S. omschreven misdrijf, zoodat de plaatsing van dit artikel vóór dat van artikel 144, reeds doet vermoeden en de toelichting op art. 132 W. v. M. S. bevestigt, dat de wetgever de non-revelatie van misdrijven niet in dit artikel heeft willen strafbaar stellen, maar bij het scheppen hiervan het oog gericht had op reeds gepleegde misdrijven;

dat dit artikel kennelijk te ruim is geredigeerd — vide o.a. artikel 27 lid 2 van het Reglement betreffende de krijgstuicht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1922 Stbl. No. 476 in verband met de opvatting der Regeering omtrent de in art. 132 W. v. M. S. voorkomende uitdrukking „van ambtswege” — en daarom gelezen behoort te worden naar de bedoelingen des wetgevers;

O., dat in artikel 144 W. v. M. S. wel wordt genoemd „eenige in dit wetboek strafbaar gestelde samenspanning tot misdrijf” en art. 127 van dit wetboek strafbaar stelt het samenspannen tot ongehoorzaamheid, maar den beklaagde niet is ten laste gelegd en ten processe ook niet is gebleken, dat hij van eene overeenkomst tot het plegen van het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid had vernomen;

O. dat de beklaagde derhalve van het hem sub I tenlastegelegde dient te worden vrijgesproken;

O., dat de beklaagde voorts ten processe heeft opgegeven:

„Wat betreft het mij sub II tenlastegelegde, ook daaraan gevoel ik mij onschuldig, althans gedeeltelijk onschuldig. Dit hoop ik in het hieronder volgende aan te toonen.

Zooals ik reeds sub I mededeelde diende ik op Vrijdag 3 en op Zaterdag 4 Februari 1933 als korporaal der Mariniers aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. Het schip bevond zich toen ter reede van Oleh-leh, eiland Sumatra, Nederlandsch-Indië.

Op Vrijdag 3 Februari 1933 des namiddags omstreeks 4 uur vernam ik van den Inlandschen matroos-schrijver Makahanap dat bij een deel van de bemanning van genoemd oorlogsvaartuig het voornemen bestond om in den avond van Zaterdag 4 Februari 1933 met het schip eigenmachtig onder stoom te gaan en naar Soerabaja terug te keeren. Ik begreep hier wel uit dat dit tegen den wil van den Commandant en zijne officieren zou geschieden. Hoe de uitvoering zou moeten geschieden wist ik niet. Ik antwoordde Makahanap dat dit onbestaanbaar was en dat hij daarbij niet op de hulp van de Europeanen hoefde te rekenen. Dit geschiedde in tegenwoordigheid van marinier 1ste klasse van der Laak en matroos 2de klasse Leeuwenburg. Deze laatste merkte toen op „Niet?” en voegde

daar aan toe dat er wel degelijk meerdere Europeanen zouden willen meedoen en hij noemde toen o.a. de namen van Wolvers, van Beek en Beckhoven. Van der Laak merkte toen op dat er ook wel mariniers vóór waren en hij noemde de namen van Visser, van Putte, Kooren. Verder weet ik niet meer. Ik heb toen nog opgemerkt dat dat toch wel niet het geval zou zijn. Ik ben toen weggegaan want ik kon dat verhaal niet gelooven. Het was mijns inziens onbestaanbaar dat iets dergelijks uitgevoerd zou kunnen worden. Ik vond het op dat moment daarom niet noodig om daarvan direct melding te maken aan een mijner superieuren. Toch heeft het mij dwars gezeten want ik heb vanaf dat moment mijn oogen den kost gegeven. Zoo ben ik speciaal door het Inlanders- en stokersverblijf een paar maal heen en weer gegaan, want als er iets zou gebeuren vermoedde ik wel dat het daar zijn oorsprong zou vinden. 's Avonds van dien dag kreeg ik de E. W. en wel ondergeschikte onderofficier van de wacht onder sergeant-konstabel Vos. Op een van mijn rondjes — rond tien uur of misschien iets later — zag ik Boshart met den seinersmaat Mervel en ik meen haast ook van Leeuwen staan praten voor het stokersverblijf bij bakboordskanon van 15 cm vooruit. Ik vond hun houding verdacht want zij hielden demonstratief hun mond toen ik voorbij liep. Ik ben toen vooruit naar beneden gegaan en door de walegangen langs de geweerrekken terug, en heb daarvan de sloten gecontroleerd. Alhoewel ik altijd die geweerrekken controleer heb ik het nu extra gedaan omdat ik vroeger al eens meegemaakt heb dat onder dergelijke omstandigheden als nu aan boord van de „Zeven Provinciën” een bajonet gestolen was of andere sabotage gepleegd was.

Na mijn rondje heb ik bij sergeant Vos gemeld dat er geen bijzonders was en daarna ben ik naar de kajuit gegaan en heb naar binnen gekeken en nog geklopt om te kijken of de Commandant aanwezig was. Ik verkeerde toen in de overtuiging dat de Commandant geen flauw idee had van hetgeen er vooruit gaande was en ik had hem hiervan op de hoogte willen brengen. Ik dacht hierbij meteen aan het plan dat ik van Makahanap gehoord had. De Commandant was evenwel niet aanwezig. Ik wist dat de Eerste Officier niet aan boord was. Toen ik aldus bot ving bij den Commandant kwam de twijfel weer bij mij boven en dit is oorzaak geweest dat ik niet naar den luitenant ter zee van Foreest — Officier van dienst — of een der andere officieren ben gegaan. Ook een factor was dat ik een en ander eenmaal gemeld hebbende en achteraf zou blijken dat het loos alarm geweest was, ik misschien voor het in de war sturen van de voor Zaterdagavond op touw gezette feestavond van de officieren op het matje zou moeten komen. Ik heb het vroeger al eens meegemaakt dat ik iets aangebracht had terwijl bij onderzoek de daders bij gebrek aan bewijs vrijuit gingen; ik had daardoor den bijnaam van „Judas” gekregen en toch al een minder prettig leven aan boord. Om nu op dergelijke vage aanwijzingen wederom iets aan te brengen durfde ik voor mijn persoon niet te

riskeeren. Ik heb 's nachts nog een brief geschreven over hetgeen er gaande was aan boord en wat men vermoedelijk van plan was, maar dien brief heb ik weer verscheurd omdat ik voor mezelf nog geen zekerheid genoeg had. In den loop van Zaterdagochtend 4 Februari heb ik nog eenige malen getracht bij den Commandant te komen daar mijn werkzaamheden toch in de walegangen waren. Ik heb den Commandant geen enkele keer gezien en later hoorde ik dat hij 's ochtends vroeg al van boord gegaan was. Aan den Eersten Officier heb ik het toen niet willen zeggen om dezelfde reden als ik reeds sub I heb opgegeven. Ik had den indruk dat de Eerste Officier mij toch niet zou willen gelooven. Toen ik namelijk Woensdagmorgen 1 Februari 1933 met Kap samen zijn verzoek bij den Commandant in tegenwoordigheid van den Eersten Officier moest toelichten nl. het verzoek der Afdeeling B.M.S. op de „Zeven Provinciën” voor het kiezen van een nieuw bestuur, heb ik onder andere, over vooruit sprekend, gezegd dat ik wenschte af te treden omdat er enkele belhamels of raddraaiers aan boord waren. Dat de Commandant hierop niet reageerde verwonderde mij niet. Zooals ik reeds gezegd heb had ik de overtuiging dat ZHEG. geen idee had van hetgeen er vooruit leefde. Dit kon ik echter niet gelooven van den Eersten Officier, die doorlopend vooruit was en toch zeker door den schipper, die toch ook wel moest weten wat er aan de hand was aan boord, ingelicht zou zijn.

Ik ben niet naar den Eersten Officier of een der andere officieren gegaan omdat ik nog steeds geen zekerheid had. Had ik wel zekerheid gehad dan was ik natuurlijk over mijn persoonlijke bezwaren tegen hem heengestapt.

Om 11 u. 30 m. van Zaterdag 4 Februari 1933 sprak in de walegang de schipper mij aan en hij vroeg mij: „en H., ben je al klaar gekomen met je werk?” Ik antwoordde dat dit het geval was. Deze vraag van den schipper kwam mij op dat oogenblik verdacht voor, ik wist toen namelijk nog niets van de poging tot dienstweigering welke na het tweede ontbijt had plaats gehad. Ik vermoedde dus dat de vraag van den schipper berustte op mogelijke kennis zijnerzijds van de aan boord heerschende stemming; ik vermoedde zelfs dat de schipper zelf al iets van de aan boord gemaakte plannen wist. Dit versterkte nu mijn eigen vermoedens.

Tijdens het middagschaften en in de rust heb ik niets bijzonders gemerkt, om half vijf was het theewater, dat om ongeveer kwart voor vijf was afgeloopen. Ik vroeg toen aan Vrijma, een der oudste aan boord aanwezige mariniers, of hij mee naar den wal ging. Er stonden nog een paar anderen bij elkaar ook passagiersplannen te maken, o.a. marinier van de Wijck, pijper de Haas. Op dat moment hoorde ik den marinier van der Laak tegen de mariniers, die nog aan den bak zaten, zeggen: „gaan jullie ook naar den wal? Want vanavond gaan ze er met de Zeven vandoor”. Dit moet gehoord zijn door B. Smit, Visser en mogelijk nog meerdere anderen. Ik hoorde toen wel roepen: „dat gebeurt toch niet!”, maar wie dat

riep weet ik niet. Ik herinner mij nu, dat van der Laak nog aan zijn gezegde toevoegde: „vraag het maar aan korporaal H.!” Ik heb daar geen antwoord op gegeven en ben me gaan kleeden en naar dek gegaan om met de sloep van zes uur naar den wal te gaan. Tot mijn verwondering zag ik den schipper van der Gaag en bootsman Melchers in passagierstenuë aan stuurboordsvalreep staan. Ik vermoedde toen nog altijd dat de schipper wel degelijk iets wist van hetgeen er aan boord stond te gebeuren en dat hij nu aan zijn beenen trok. Toen greep mij een paniek aan en ben ik weer naar de kajuit geloopt en heb getracht den Commandant te spreken te krijgen. Deze bleek echter niet aan boord te zijn. In de sloep naar den wal heb ik toen zitten piekeren hoe ik een en ander moest aanbrengen. Aan den wal gekomen dacht ik dat mij uit de groote motorsloep werd nageroepen: „Lafaard!”. Dit moet door Kap of Boshart gebeurd zijn. Later ben ik tot de conclusie gekomen dat dit mogelijk voor B. Smit bedoeld was.

Aan den wal ben ik doorlopend in gezelschap van eenige mariniers geweest. Ik durfde niet meteen weg te loopen omdat ik anders teveel in de gaten geloopt had; eerst toen wij in hotel Batavia in Kotaradja waren, ben ik kunnen weggaan en heb een taxi gezocht om den Commandant op te zoeken. De taxi was er niet en daarom ben ik een laan uitgelopen en bij een bioscoop heb ik pijper de Haas, die mij nageloopt was, teruggestuurd zoogenaamd om de anderen te halen. Toen ik alleen was heb ik de plannen welke er aan boord waren, medegedeeld aan een mij bekenden opziener der Algemeene Politie, nl. aan Vermeer. Hij heeft toen voor de rest gezorgd. Deze mededeeling moet naar mijn meening om ongeveer half acht geschied zijn.

Ik wil nog opmerken dat ik uit de woorden van Makahanap niet heb begrepen dat er al een uur voor het vertrek van het schip was vastgesteld.”

O., dat de getuigen ten processe hebben verklaard:

omtrent het feit den beklagde sub II ten laste gelegd:

1e. G. C. Makahanap, oud 25 jaren, Inlandsch matroos-schrijver: „Ik ben op Vrijdag 3 Februari 1933, toen Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” zich ter reede van Oleh-leh, eiland Sumatra, Nederlandsch-Indië, bevond, tegenwoordig geweest bij een bespreking met eenige Inlandsche schepelingen, waaronder de Inlandsche matrozen der 1ste klasse Paradja en Kawilarang en de Inlandsche korporaals Gosal en Rumambi. Op die bespreking zijn de eerste plannen ontstaan en besproken om het schip in handen van de bemanning te brengen en om er mede naar Soerabaja te varen bij wijze van protest tegen de salariskorting en om in Soerabaja den Marine-Commandant te vragen de gevangen genomen Inlandsche marine-dienstweigerders in vrijheid te stellen.

Omstreeks 4 uur in den namiddag van dien dag ben ik van die bespreking weggegaan naar dek toe. Daar heb ik den eveneens aan boord van bedoeld schip dienenden korporaal der mariniers H. aan-

gesproken voor het baliehok en heb hem gezegd „korporaal, wat denkt U, de bemanning is van plan, als morgenavond de Commandant en de officieren naar den wal zijn, met het schip weg te varen naar Soerabaja”. De korporaal antwoordde mij dat hij dat onmogelijk achtte. Mijn woorden kunnen gehoord zijn door den matroos Leeuwenburg, want hij stond vlak bij mij. Of hij nog iets gezegd heeft weet ik niet.”

2e J. Baartscheer, oud 28 jaren, bootsman:

„Het was in den avond van 4 Februari 1933 dat ik met eenige onderofficieren van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” te gast was in de Cantine der Landmacht te Kotaradja. Ik was dien dag in den loop van den middag van boord gegaan en het schip lag toen ter reede van Oleh-leh voor anker. Het zal ongeveer 10 uur in den avond van dien dag geweest zijn dat schipper van der Gaag in genoemde cantine plotseling scherp op zijn vingers floot en praaide, dat alle onderofficieren van de „Zeven Provinciën” oogenblikkelijk naar boord moesten. Met een taxi zijn wij toen onmiddellijk naar Oleh-leh gereden. Daar aangekomen zijnde zag ik Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” op de reede onder stoom. Op den steiger verzamelden zich toen de aan den wal geweest zijnde officieren, onderofficieren en manschappen. Na een oproep voor vrijwilligers om naar het schip te gaan en eenige indeelingen, die door den Eersten Officier gemaakt werden, moesten wij langen tijd op den steiger wachten. In dien tijd viel het volgende met den korporaal der Mariniers H. voor.

Op een gegeven moment zeide hij tegen mij en bootsman Voogd ongeveer het volgende: „Dat wist ik om zes uur vanmiddag al dat dit gebeuren zou”, althans gebruikte hij woorden van die strekking. Hoe hij dat te weten gekomen was heeft hij niet verteld. Wij vroegen aan hem waarom hij dat dan niet op tijd gemeld had, waarop hij antwoordde, dat de Commandant al van boord was. Op onze vraag waarom hij er dan niet aan den Eersten Officier van gerapporteerd had zeide hij: „wat, die vent, zou ik het daaraan vertellen, die mij en iedereen elken dag het bloed aan de scheenen legt. Ik heb nog wel gedacht het aan den schipper te rapporteeren, maar er stonden er te veel achter mij”. H. deelde mij verder mede dat hij tijdig de politie had gewaarschuwd; ik herinner mij niet dat hij daarbij vertelde hoe laat hij dat gedaan had.

H. was toen sterk onder den invloed van sterken drank, hetgeen ik kon constateeren uit zijn onvaste houding en een sterke dranklucht.”

3e. J. Vermeer, oud 42 jaren, Inspecteur van Politie 1e klasse bij de Algemeene Politie:

„Op Zaterdag, den 4en Februari 1933 des namiddags ongeveer 7.30 uur, terwijl ik, rapporteur, controle uitoefende bij de Delibioscoop alhier, vervoegde zich bij mij de korporaal der Mariniers H., die mij mededeelde mij reeds een tijd gezocht te hebben, teneinde mij het volgende mede te deelen:

Hij was voorzitter van de afdeeling van den Algemeenen Bond van Marine-personeel, doch had deze functie neergelegd omdat hij de verdere verantwoordelijkheid niet meer durfde te dragen, in verband met het feit dat hem in den middag door enkele personen van het Inlandsche Marinepersoneel gevraagd was of hij Commandant van het schip wilde worden, aangezien ze van plan waren om, als de officieren en onderofficieren naar den dansavond vertrokken waren, naar Soerabaja op te stoomen om solidariteit te betoonen aan hunne gevangen genomen collega's, verliet hij het schip om van één en ander mededeeling te doen aan den Commandant van het schip. Bij het van boord gaan werd hij nagejouwd met: „Lafaard, lafaard”. Daar hij in Koeta-Radja steeds begeleid werd door andere Europeesche schepelingen ontbrak hem de gelegenheid zijn Commandant te bereiken, doch den ernst van den toestand inziende wendde hij zich tot mij, rapporteur. Hij verzocht mij uitdrukkelijk aan zijn verzoek om den Commandant te waarschuwen spoedig gevolg te geven, aangezien hij niet wenschte dat een dergelijk iets zou gebeuren. Hij voegde er nog aan toe dat de bedreiging was geuit, dat indien de witte boot (Aldebaran) „De Zeven Provinciën” zou volgen, de eerste in den grond geboord zou worden. Hierop spoedde ik mij naar mijn onmiddellijken Chef, het Hoofd van Plaatselijk Bestuur den heer van Dongen, wien ik rapport uitbracht. Deze stelde zich telefonisch in verbinding met den Assistent-Resident, den heer Mr. van der Reijden, aan wien hij mededeelde dat ik, rapporteur, een zeer belangrijk bericht had. Ik kreeg toen opdracht mij persoonlijk te wenden tot genoemden Assistent-Resident waaraan ik gevolg gaf door hem — te zijnen huize — verslag uit te brengen.”

4e. P. Eikenboom, oud 46 jaren, kapitein-luitenant ter zee:

„Op Zaterdag 4 Februari 1933 kreeg ik ten 8 u. 45 m. n.m. van den Assistent-Resident ter beschikking te Kotaradja, den heer van der Reijden, bericht, dat de korporaal der Mariniers H. aan een politieopziener had gezegd den Commandant van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” mede te deelen, dat de bemanning dien avond met het schip onder stoom zou gaan.”

O., dat op grond van bovenvermelde verklaringen moet worden aangenomen, dat de beklagde eerst in den namiddag van den 4den Februari 1933 zekerheid kreeg, dat bij een deel van de bemanning van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” een vaststaand voornemen bestond om dien avond eigenmachtig tegen den wil van den Commandant en zijne officieren met het schip onder stoom te gaan en naar Soerabaja terug te keeren;

dat hij weliswaar op eenvoudiger wijze en op een enigszins vroeger tijdstip van dit bestaande voornemen had kunnen en, daar hij niet wist, hoe laat aan dit voornemen uitvoering zou worden gegeven, moeten rapporteeren, maar nu hij hieromtrent te half acht een alleszins voldoende rapport heeft uitgebracht aan den getuige Vermeer en, in verband met zijne persoonlijkheid en antecedenten,

wel aanvaardbare redenen opgeeft, waarom hij dit aan boord niet — en aan den wal niet vroeger heeft gedaan, niet gezegd kan worden, dat hij vóór half acht opzettelijk heeft nagelaten tijdig van het bestaande voornemen aan de bevoegde overheid kennis te geven;

dat hij derhalve ook van het hem sub II tenlastegelegde feit behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artikel: 185 (4e lid) van de Regtspleging bij de Zeemagt;
Rechtdoende in naam der Koningin!

Spreekt den beklagde vrij van hetgeen hem sub I en II is ten laste gelegd.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 16 Maart 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Al kan i.c., nu alleen beklagde in appèl is gekomen, niet tot een hogere straf worden veroordeeld (art. 77a P.I.), zijn niettemin ook die onderdeelen van het vonnis, waarbij hij van het telastegelegde is vrijgesproken, aan hooger beroep onderworpen (art. 209, 2e lid, R.Z.).

De Krijgsraad, vrijspreekende uitsluitend op grond dat het feit niet strafbaar is, heeft verzuimd éérst te onderzoeken of het feit bewezen en beklagde daaraan schuldig is (art. 185, 2e, 3e en 4e lid). ¹⁾

Uit het verband met art. 144, en uit de geschiedenis van de totstandkoming van de artt. 132 en 144 W.v.M.S. volgt, dat het op zich zelf niet geheel duidelijke art. 132 geen betrekking heeft op het reveleeren van v o o r n e m e n s tot het plegen van misdrijven. Het zou ook onaannemelijk zijn dat, terwijl het voornemen tot het plegen van een misdrijf geen strafbaar feit oplevert, het niet kennis geven van zoodanig voornemen wèl een strafbaar feit zou opleveren.

Het Reglement op den Kantoordienst voor den Radiodienst der Kon. Marine legt den radiotelegrafist geheimhouding op van radioberichten welke door den aard zijner betrekking te zijner kennis komen. Het is daarbij geheel onverschillig of beklagde zelf

¹⁾ In de officieele „Verzameling” zijn in art. 185 R.Z. op bladz. 215, tweede regel van boven, tusschen de woorden „der” en „schuld” uitgevallen de woorden „feiten, over derzelve qualificatie, over het bewezene der”.

den inhoud van het telegram volkomen heeft begrepen. De opgelegde verplichting tot geheimhouding luidt algemeen en geldt mitsdien ten aanzien van alles wat de aan het Reglement onderworpen radiotelegrafist in zijn bediening verneemt, zoolang hij van zijn superieuren een machtiging tot publicatie niet heeft verkregen.

Eene onderscheiding, dat beklagde i.c. wel een verplichting tot geheimhouding heeft geschonden, maar niet dat het ontvangen bericht als zoodanig geheim is geweest, vindt in den tekst van art. 272 W.v.S. geenerlei steun. Dit gaat ook door ten aanzien van de voor ieder bestemde en aan ieder gerichte zoogenaamde C. Q. (pers)berichten. I.c. is echter niet bewezen dat beklagde aan het, een persbericht bevattend, telegram bekendheid heeft gegeven vóór het tijdstip, waarop de toestemming tot openbaarmaking ervan was verleend.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, razione officii, geappëlleerde, en M., stamboeknummer, oud 23 jaren, geboren te Middelburg, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als seinersmaat aan boord van Hr.Ms. „De Zeven Provinciën”, op vrije voeten, beklagde-appëllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 19den Februari 1934, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklagde onder IIa telastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklagde te dier zake, met vrij-spraak van het hem meer of anders telastegelegde¹⁾ is schuldig

¹⁾ De telastelegging luidde:

- I. „dat hij, als seinersmaat dienende op en behoorende tot de bemanning „van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, op of omstreeks Woensdag, „1 Februari 1933, toen het schip zich bevond in den Indischen Oceaan „in de nabijheid van Sabang, N.I., vernomen hebbende althans er kennis „van dragende, dat bij een deel van de bemanning het voornemen „bestond om op Donderdag, 2 Februari 1933, bij den aanvang van of „tijdens de landingsdivisie te Sabang over te gaan tot het gezamenlijk „weigeren en opzettelijk nalaten om genoemde werkzaamheid te ver- „richten en de in verband daarmee te geven dienstbevelen te gehoor- „zamen, alzoo tot het plegen van het misdrijf van opzettelijke onge- „hoorzaamheid, opzettelijk heeft nagelaten aan den Commandant, „althans aan één zijner superieuren, in ieder geval aan de bevoegde „overheid, mededeeling te doen van dit bestaande plan of voornemen, „waarvan de verzwijging het belang van den dienst kon schaden;”
- II. „dat hij, in bovengenoemde kwaliteit dienende aan boord van het oor- „logsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, krachtens het bepaalde „bij artikel 3 van den kantoordienst voor den radiodienst der Kon. „Marine, vastgesteld bij Ministerieele Resolutie van 18 December 1928, „No. 142, opgenomen in het bij de Koninklijke Marine in gebruik zijnde „boekwerk „Bepalingen betreffende den Radiodienst der Koninklijke

verklaard aan het misdrijf „Het opzettelijk eenig geheim, hetwelk hij uithoofde van zijn tegenwoordig ambt verplicht is te bewaren, bekendmaken” en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 10den Februari 1933 tot 5 April 1933 en sedert 12 Juni 1933, met ontslag uit den militairdienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en met bevel tot zijne onmiddellijke in-vrijheidstelling;

Gelet op de door den beklagde op 1 Maart 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Nog gelet op de telegrafische oproeping van beklagde om ter 's Hofs terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 14 Maart 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen v.z.v. beklagde daarbij is vrijgesproken van punt I der telastelegging,

beklaagde alsnog te dier zake zal schuldig verklaren aan het

„Marine”, naar hem bekend was, verplicht tot geheimhouding voor „onbevoegden van radioberichten, welke door den aard zijner betrekking „van seinersmaat — radio-telegrafist — te zijner kennis kwamen, „a. op of omstreeks 30 Januari 1933, toen het schip zich bevond te of „in de nabijheid van Sabang, N.I., opzettelijk, in strijd met voorom- „schreven plicht tot geheimhouding, inzage heeft verleend van—, in „ieder geval mededeeling heeft gedaan uit den inhoud van een door „hem in zijn ambt van radio-telegrafist, onderschept, althans opge- „vangen, al dan niet gedeeltelijk in code of geheimschrift gesteld, „radiotelegram, houdende de namen van een aantal schepelingen die „te Soerabaja hadden dienst geweigerd, en gericht aan den Comman- „dant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, dan wel aan den Comman- „dant der Marine te Soerabaja, in ieder geval niet aan één der op- „varenden van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, aan de eveneens aan „boord van dien bodem dienende korporaals-machinist Boshart en van „Leeuwen zoomede den matroos der 1ste klasse Pasman, althans aan „één hunner, alle welke personen tot kennisneming van den inhoud „van vorenbedoeld telegram onbevoegd waren;

„b. op of omstreeks 3 Februari 1933, toen het schip zich bevond in de „nabijheid van het eiland Sumatra, N.I., opzettelijk, in strijd met „voorschreven plicht tot geheimhouding, meergenoemden korporaals- „machinist Boshart zonder toestemming en medeweten van den Com- „mandant, althans van den met den radiodienst aan boord belaste „zeeofficier of anderen superieur, mededeeling heeft gedaan uit den „inhoud van een door het radiostation van vorengenoemd oorlogsvaar- „tuig ontvangen en in zijn ambt van radio-telegrafist te zijner kennis „gekomen persbericht, luidende ongeveer dat er te Soerabaja 425 „Inheemsche schepelingen wegens dienstweigering waren gearresteerd „en dat de stemming aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” „normaal was.”

misdrijf van „het als militair opzettelijk nalaten aan de bevoegde overheid eene mededeeling te doen, waarvan de verzwijging het belang van den dienst kan schaden”,

te verstaan dat te dier zake geen straf tegen hem kan worden uitgesproken,

het vonnis a quo voor het overige zal bevestigen;

O., dat beklaagde tot zijn verdediger heeft gekozen den Luitenant ter zee der 1ste klasse J. A. Rauws, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich met de gronden, waarop de beslissing van den eersten rechter steunt, niet ten volle kan vereenigen;

O., dat, ook al kan in casu, waar alleen beklaagde in appèl is gekomen, krachtens het bepaalde bij art. 77a van de Provisioneele Instructie van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland niet tot een hoogere straf worden veroordeeld dan in eersten aanleg, toch uit art. 209, 2de lid der Rechtspleging bij de Zeemacht volgt, dat niettemin ook die onderdeelen van het beroepen vonnis, waarbij beklaagde van het hem telastegelegde is vrijgesproken, aan hooger beroep zijn onderworpen;

O., dat de eerste rechter beklaagde heeft vrijgesproken van het hem sub I telastegelegde uitsluitend op grond, dat dit feit niet strafbaar is, doch dit College daarmede heeft geschonden art. 185, 2de, 3de en 4de lid der Rechtspleging bij de Zeemacht, uit welke wetsbepaling volgt, dat de Zeekrijgsraad eerst onderzoekte of het feit bewezen en beklaagde daaraan schuldig is en zoo ja, of dit feit strafbaar is;

O., dat het Hof door de opgaven van beklaagde en de verklaringen der in eersten aanleg gehoorde getuigen Den Boer en Soedijono wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde het hem sub I telastegelegde heeft gepleegd;

O., dat het Hof met den eersten rechter dit feit niet strafbaar oordeelt;¹⁾

dat toch, terwijl art. 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht in het algemeen betrekking heeft op mededeelingen, welke

¹⁾ De Zeekrijgsraad had te dezen aanzien overwogen:

„O. aangaande de vraag, of het ten aanzien van beklaagde bewezen verklaarde in de termen der strafwet valt, in casu of artikel 132 W.v.M.Sr. daarop van toepassing is:

dat de Krijgsraad van oordeel is, dat deze vraag ontkennend dient te worden beantwoord; dat immers de wetgever de non-revelatie alleen ten aanzien van de zeer zware misdrijven, als genoemd in artikel 144 van het Wetboek van Mil. Str., heeft strafbaar gesteld en blijkens de geschiedenis van de totstandkoming van de artikelen 132 en 144 van evengenoemd wetboek, een ruimer strafbaarstelling, omvattende alle of de meeste misdrijven, niet heeft gewild, om reden dat zulks het belang van den dienst eer zou schaden dan baten, daar het voorschrift tot het verplicht verklikken den band van onderling vertrouwen en kameraadschap tusschen de militairen ernstig zou verzwakken;

door den militair van ambtswege behooren te worden gedaan of welke in het belang van den dienst of van den Staat zijn geboden, art. 144 van dat wetboek een uitbreiding geeft aan den in de artt. 135 en 136 van het Wetboek van Strafrecht geregelde revelatieplicht ten aanzien van voornemens tot het plegen van bepaalde misdrijven en ten aanzien van dezelfde misdrijven, indien zij reeds zijn gepleegd, doch de gevolgen nog kunnen worden afgewend, en blijkens de toelichting op art. 144 voornoemd de wetgever dien algemeen geregelde revelatieplicht voor militairen slechts heeft willen uitbreiden in voege als in voormeld wetsartikel is bepaald, wordende toch in die memorie van toelichting uitdrukkelijk vermeld, dat strafbaarstelling van non-revelatie van voornemens tot het plegen van alle misdrijven, waardoor het belang van den dienst of van den Staat zou worden geschaad, niet wenschelijk werd geacht;

dat hieruit volgt, dat de revelatieplicht in voormeld wetsartikel in verband met de artt. 135 en 136 van het Wetboek van Strafrecht volledig wordt geregeld ten aanzien van voornemens tot het plegen van misdrijven, ten aanzien van reeds gepleegde misdrijven echter slechts in het bijzondere geval, dat revelatie daarvan noodig is ter afwending van de onmiddellijke gevolgen van het misdrijf;

dat dan ook het op zich zelf niet geheel duidelijke art. 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht, beschouwd in verband met het systeem der wet en de uitdrukkelijk kenbaar gemaakte bedoeling des wetgevers, geen betrekking heeft op het reveleeren van *voornemens* tot het plegen van misdrijven;

dat het opvatten van een voornemen tot het plegen van een misdrijf geen strafbaar feit oplevert, doch een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder art. 2 No. 1 der Wet op de Krijgstucht;

dat de consequentie der tegenovergestelde opvatting, dat ook zonder uitdrukkelijke wetsbepaling, gelijk gegeven in art. 144 van het Wetboek van Militair Strafrecht, het niet kennis geven van een dergelijk feit op zich zelf wel een strafbaar feit zou opleveren, reeds afdoende de onaannemelijkheid dezer interpretatie aantoot;

O., dat beklagde het hem sub IIa telastegelegde heeft erkend,

dat uit het voorgaande dan ook de conclusie mag worden getrokken — welke conclusie nog versterkt wordt door hetgeen tijdens de beraadslagingen bij de totstandkoming van het artikel werd opgemerkt — dat artikel 132 voornoemd onder meer heeft willen strafbaar stellen het verzwijgen van een reeds „gepleegd” strafbaar feit, indien daardoor het belang van den dienst of van den staat kan worden geschaad en niet het verzwijgen van het „voornemen” om een strafbaar feit te plegen; dat artikel 132 kennelijk een ruimere redactie heeft dan ’s wetgevers bedoeling is geweest, daar naar den letter van het artikel verschillende gedragingen zouden kunnen worden gestraft, welke volgens het Reglement op de Krijgstucht als krijgstuchtelijke vergrijpen worden aangemerkt (b.v. art. 27(2) Regl. Krijgstucht); dat op grond van het bovenstaande beklagde van het hem onder I tenlastegelegde moet worden vrijgesproken”.

(Men zie ook het vonnis van denzelfden Zeekrijgsraad van 22 Februari 1934, hiervóór blz. 176). Red. M.R.T.

doch zijn raadsman heeft aangevoerd, dat beklagde niet het opzet kan hebben gehad een geheim te verraden, daar hij slechts eenige namen en stamboeknummers heeft bekend gemaakt aan onbevoegden, doch volgens zijn mededeeling het eerste, in codevorm opgestelde gedeelte van het telegram zelfs niet heeft opgevangen, mitsdien den juisten vorm van het telegram niet kende en dus niet kon weten, of en zoo ja in hoeverre hij een geheim schond;

dat dit betoog echter faalt, aangezien art. 3 van het Reglement op den Kantoordienst voor den Radiodienst der Koninklijke Marine den radiotelegraphist geheimhouding oplegt voor onbevoegden van radioberichten, welke door den aard zijner betrekking te zijner kennis komen en beklagde, door in strijd met die bepaling den inhoud van berichten, aldus door hem ontvangen, geheel of ten-deele aan onbevoegden bekend te maken, art. 272 van het Wetboek van Strafrecht heeft overtreden, zijnde het daarbij geheel onverschillig, of beklagde zelf den inhoud van het telegram volkomen heeft begrepen, vermits krachtens voormeld Reglement de opgelegde verplichting tot geheimhouding algemeen luidt en mitsdien geldt ten aanzien van alles, wat de aan dat reglement onderworpen radiotelegraphist in zijn bediening verneemt, zoolang hij van zijn superieuren geen machtiging tot publicatie heeft verkregen, van hoedanige toestemming ten deze geen sprake is;

dat beklagde's raadsman nog heeft uiteengezet, dat in casu wel door beklagde een verplichting tot geheimhouding is geschonden maar niet bewezen was, dat het ontvangen bericht als zoodanig geheim is geweest, doch een zoodanige onderscheiding in den tekst van genoemd artikel 272 geenerlei steun vindt;

dat mitstdien beklagde terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis vermeld, aan dat onderdeel der telastelegging is schuldig verklaard, terwijl de eerste rechter dit feit ook juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van het aan beklagde sub II*b* telastegelegde, dat de Zeekrijgsraad hier dezelfde, door het Hof verworpen onderscheiding maakt¹⁾ als beklagde's raadsman ten aanzien van het sub II*a* telastegelegde, zijnde immers aan de radiotelegraphisten aan boord van Hr.Ms. „De Zeven Provinciën” destijds uitdrukkelijk verboden, persberichten en andere voor ieder bestemde en aan

¹⁾ De Zeekrijgsraad had namelijk overwogen:
„dat de beklagde, door te spreken over den inhoud van persberichten, welke nog voor publicatie gereed moesten worden gemaakt — zij het ook als antwoord op hem daaromtrent gestelde vragen — gezegd kan worden de algemeene bepaling van art. 3 van meergenoemden kantoordienst en de desbetreffende huishoudelijke order van den Commandant te hebben overtreden, doch niet, dat hij door zijn handeling eenig geheim heeft bekend gemaakt, zijnde toch de persberichten z.g. C-Q. berichten, dus bestemd ter kennisneming en inzage voor iedereen, ongeacht wie; dat beklagde's handeling dan ook niet valt in de termen van art. 272 of 441 van het W.v.Sr., noch onder eenige andere strafbepaling, zoodat hij van dit deel der telastelegging moet worden vrijgesproken.”

ieder gerichte zoogenaamde C.Q. berichten te publiceeren of aan derden bekend te maken zonder uitdrukkelijke toestemming van den met het toezicht op den radiodienst belasten officier en mitsdien de betreffende overweging niet kan worden gehandhaafd;

dat nochtans ook het Hof van oordeel is, dat beklagde ten aanzien van dit onderdeel van het telastegelegde niet kan worden veroordeeld, vermits het College niet wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklagde van het hier bedoelde telegram, hetwelk een persbericht bevatte, aan anderen bekendheid heeft gegeven vóór het tijdstip, waarop de toestemming tot openbaarmaking ervan, die later is gevolgd, was verleend;

O., dat de door den eersten rechter aan beklagde opgelegde straf naar 's Hof's oordeel in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene in verband met de omstandigheden, waaronder het is gepleegd;

O., dat mitsdien het beroepen vonnis, nochtans op ten deele andere gronden, behoort te worden bevestigd;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, op art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja dd. 19 Februari 1934, waarvan beroep.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 6 Maart 1934. ¹⁾

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Luitenants ter zee 1e klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa, officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave en officier van Administratie der 1e klasse J. C. N. Walter.

Een sergeant-majoor van het Indische leger is niet de meerdere van een korporaal der zeemacht, daar toch voor de verhouding meerdere-mindere volgens art. 67 W. v. M. S. in de eerste plaats vereischt wordt, dat de personen ten aanzien van wie de meerderheidsverhouding moet worden bepaald, militairen zijn in den zin van dat Wetboek en de genoemde sergeant-majoor ten tijde van het telastegelegde niet in deze positie verkeerde. Met „krijgsmacht” genoemd in art. 60 W. v. M. S., wordt bedoeld de Nederlandsche krijgsmacht, vloeiende zulks voort uit de tegenstelling met het bepaalde bij het met dat artikel samenhangende art. 63, alwaar sprake

¹⁾ Tegen dit vonnis is hooger beroep niet ingesteld. Red. M.R.T.

is van de „krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het rijk buiten Europa”, terwijl vaststaat dat de sergeant-majoor niet tot de Nederlandsche krijgsmacht behoort, maar tot de Nederlandsch-Indische.

Het W. v. M. S. is bovendien een Nederlandsch Wetboek geldende voor de Nederlandsche krijgsmacht d.i. de Nederlandsche zeemacht en het Nederlandsche leger, en niet voor het Ned.-Indische leger. Bedoelde sergeant-majoor zou, ingevolge art. 63, alleen dan vallen onder de militairen van art. 60 wanneer hij zich ten tijde van het gebeurde had bevonden buiten de koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig.

Tot staving van de juistheid dezer beslissing verwijst de Krr. óók nog naar de Mem. v. Toel. op het ontwerp-W. v. M. S. voor Ned.-Indië. M. R. T. XXVIII, blz. 242.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen: K., stbno. . . . en M., stbno. . . . , resp. oud 34 en 30 jaren, geboren resp. te Hillegersberg en te Zaandam, beiden laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-machinist aan boord van Hr. Ms. „Java”, gerequireerden;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 27sten November 1933, No. A 16/18/26,

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 8sten Februari 1934, No. A 16/2/18, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan de beklaagden wordt ten laste gelegd:

primair:

„dat zij, beiden dienende als korporaal-machinist bij de „Koninklijke Marine, op den 1sten Augustus 1933, des avonds „omstreeks 12 uur, in of nabij de militaire sociëteit te Ambon, „te zamen en in vereeniging opzettelijk hun meerdere, den sergeant-„majoor-geniewerkman van het Nederlandsch-Indische leger R. „Rijzewijk, die, in burgerkleeding gekleed zijnde zich te voren aan „beklaagden als zoodanig had bekend gemaakt, feitelijk hebben „aangerand, door opzettelijk genoemden Rijzewijk gewelddadig aan „te vallen en hem te slaan, te stompen of ander geweld tegen hem „uit te oefenen, hebbende bovendien M. opzettelijk gemelden Rijze-„wijk, die tengevolge van bovengenoemde gewelddaden was weg-„gelopen, gewelddadig bij diens keel gegrepen en hebbende verder „M. opzettelijk meergenoemden Rijzewijk in diens tegenwoordigheid „mondeling beleedigd door dezen opzettelijk eenige malen toe te „voegen de uitdrukking „sambaljekker”, althans een uitdrukking „van dezelfde strekking”;

subsidiar:

„dat zij dienende als voormeld, op den 1sten Augustus 1933 des

„avonds omstreeks 12 uur, in of nabij de militaire societeit te Am-
 „bon, tezamen en in vereeniging R. Rijzewijk hebben mishandeld,
 „door dezen opzettelijk aan te vallen en hem gewelddadig te slaan,
 „te stompen of ander geweld tegen hem uit te oefenen, tengevolge
 „van welke gewelddadige handelingen genoemde Rijzewijk pijnlijk
 „werd getroffen, hebbende bovendien M. opzettelijk gemelden Rijze-
 „wijk, die tengevolge van bovengenoemde gewelddaden was weg-
 „geloopen, gewelddadig bij diens keel gegrepen, tengevolge waar-
 „van Rijzewijk pijnlijk werd getroffen”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den
 16den Februari 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de
 daarop gestelde tenlastelegging den beklaagden zijn beteekend en zij
 zijn gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zee-
 krijgsraad op Dinsdag, den 6den Maart 1934, des voormiddags ten
 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik
 gemaakt den beklaagden vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en
 gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strek-
 kende tot schuldigverklaring van den beklaagde K. aan: „Mishan-
 deling” en van den beklaagde M. aan: „Mishandeling, tweemaal
 gepleegd”;

veroordeeling van den beklaagde K. tot eene geldboete van *f* 25.—
 (vijf en twintig gulden) en beklaagde M. tot eene geldboete van
f 40.— (veertig gulden), bij gebreke van betaling en verhaal te
 vervangen resp. door hechtenis van 20 (twintig) dagen en van 30
 (dertig) dagen;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagden mondeling
 ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagden zich resp. op den 17en Mei 1916 en 30en
 Nov. 1921 vrijwillig resp. als ll. stoker en stoker 2de kl. onder stam-
 boek No. en voor den tijd van resp. 8 en 5 jaren in den
 zeedienst hebben verbonden, en dat zij thans nog in voormelde kwa-
 liteit bij de Koninklijke Marine zijn verbonden resp. tot 17 Maart
 1936 en 30 November 1936;

O. dat de beklaagde K. ten processe heeft opgegeven:

dat hij dienende aan boord van Hr. Ms. „Java”, op 1 Augustus
 1933 toen het schip te Ambon lag, met zijn medebeklaagde in den
 avond van dien dag de militaire societeit aldaar heeft bezocht; dat
 hij denkt, dat het ongeveer half acht was dat hij daar aankwam;

dat zij tevoren een biertje gedronken hadden en in de societeit
 weer bier gingen drinken; dat aan het tafeltje, waaraan zij zaten
 een quaestie ontstond over een aschbakje, hetwelk een andere Mari-
 neschepeling van hun tafeltje wilde wegnemen; dat hij niet weet
 of zich nog een burger met deze quaestie heeft bemoeid; dat aan
 hun tafeltje ook twee mariniers kwamen en dat op een gegeven
 oogenblik een burger zich aan hen kwam voorstellen en als naam
 zeide Weezenbeek of iets dergelijks; dat hij, beklaagde, zich voor-

stelde als korporaal-machinist K.; dat hij zeker weet, dat die burger niet zijn militaire kwaliteit gezegd heeft; dat de anderen aan zijn tafeltje zich niet voorstelden;

dat M. tot dien burger zeide: „sambaljas, je poetst mij niet op voor een pijpje”, hetgeen zoiets beteekent als „klaplooper, je krijgt van mij geen rondje”; dat de burger hierop verdween;

dat hij absoluut geen idee had dat die burger wel eens een militair kon zijn geweest; dat hij later hoorde, dat ook burgers in de militaire societeit mochten komen; dat zij verder biertjes dronken en te ongeveer 12 uur via de voorgalerij der societeit opstapten; dat aldaar de hierboven bedoelde burger zat; dat M. dezen vastgreep en zeide: „Thijs, hier heb je die burger”; dat M. den burger stevig aan zijn arm schudde en dat hij, beklaagde, beiden scheidde, tengevolge waarvan hij, beklaagde, een duw ontving en nog tegen den grond viel; dat hij inmiddels M. uit het oog verloor; dat hij toen nog om hem geroepen heeft;

dat hij pertinent ontkent den burger te hebben aangerand of geslagen;

dat M. even later weer kwam en zeide, dat hij den burger had achternagezeten en dat er nog een vrouw tusschenbeide gekomen was; dat hij daarop met M. weggegaan is en den nacht in een Chineesch hotel heeft doorgebracht; dat den volgenden dag een sergeant-majoor van de Landmacht aan boord kwam, dien hij niet kende; dat deze, toen hij met anderen stond aangetreden, hem en M. eruit pikte;

dat hij op de verklaring van De Haan heeft aan te merken dat hij niet gehoord heeft, dat deze burger zijn militairen rang noemde;

dat hij op de verklaring van Rijzewijk heeft aan te merken, dat hij den geheelen avond niets met den majoor gehad heeft, zoodat er voor hem geen enkele reden bestond dezen onverhoeds aan te vallen; dat hij alleen M. heeft weggetrokken van den majoor; dat hij zich niet herinnert te hebben gezegd: „bent U sergeant-majoor, dan moet U een uniform aantrekken”; dat hij zich wel herinnert den volgenden dag door den majoor te zijn aangewezen;

O., dat de beklaagde M. ten processe heeft opgegeven:

dat hij zich van het hem tenlastegelegde niets kan herinneren;

dat hij op 1 Augustus 1933 met zijn medebeklaagde de militaire societeit te Ambon heeft bezocht, waar zij te ongeveer half acht 's avonds aankwamen; dat hij tevoren al eenige biertjes op had en in de cantine nog meer dronk; dat tusschen hem en een matroos Peters een woordenwisseling heeft plaats gehad over een aschbakje; dat hij niet gezien heeft, dat een burger zich met deze quaestie bemoeide; dat hij zich meent te herinneren daarna met K. samen aan een tafeltje te hebben gezeten met de mariniers De Haan en Lobbe; dat hij tenslotte min of meer onder den invloed geraakte; dat hij zich absoluut niet herinnert, dat er zich dien avond een burger aan hem zou hebben voorgesteld als „sergeant-majoor-geniewerkman” of als „Rijzewijk van de genie”; dat hij zich evenmin

herinnert dien avond met iemand handgemeen te zijn geweest en evenmin dat hij tegen iemand „sambaljekker” zou hebben gezegd; dat hij niet weet hoe hij de sociëteit verlaten heeft; dat hij den volgenden ochtend in een Chineesch hotel wakker werd en dat zijn kleeren er toen vuil uitzagen; dat hij nooit zooveel drinkt;

O., dat de navolgende getuigen ten processe hebben verklaard zooals achter ieders naam staat aangegeven:

1. R. de Haan, oud 28 jaar, marinier der 1ste klasse:

dat hij zich op den 1sten Augustus 1933 des avonds in de militaire cantine te Ambon bevond en aan een tafeltje zat met marinier Lobbe en matroos Peters; dat ook de beide beklagden aldaar aanwezig waren; dat er quaestie ontstond over een aschbakje, hetwelk stond op het tafeltje aan hetwelk de beklagden zaten, met welke quaestie zich ook een burger bemoeide, dien hij, getuige, den avond te voren had leeren kennen als de onderofficier-beheerder der cantine; dat er toen verder niets bijzonders voorgevallen is; dat hij den indruk had, dat de beide beklagden, die naderhand aan het tafeltje van getuige zijn komen zitten, een stevig biertje op hadden;

dat te ongeveer 12 uur 's avonds de hierboven vermelde burger aan zijn tafeltje kwam en zich voorstelde als „Weezenbeek” of iets dergelijks; dat hij niet gehoord heeft dat hij er ook bij gezegd heeft, dat hij (W.) onderofficier was of van de genie was;

dat M. op het voorstellen van dien burger zeide: „zeg sambaljekker, loop door, je doft mij niet op voor een pijpje”, waarop de burger tegen M. zeide: „ik ben majoor van het Indische Leger, houdt daar rekening mee”; dat de burger hierop wegging en dat getuige nog tot M. zeide: „je moet uitkijken, want daar krijg je last mee, want het is een onderofficier”; dat M. hierop vrijwel niet reageerde;

dat zij na nog eenigen tijd aan hun tafeltje te hebben gezeten, opgestapt zijn en de voorgalerij der cantine passeerden, alwaar de bewuste burger met nog iemand aan een tafeltje zat; dat de beide beklagden toen naar dat tafeltje gingen en dronkemanstaal begonnen te spreken; dat hij toen weer de uitdrukking „sambaljekker” hoorde; dat op een gegeven oogenblik K. den burger vastpakte, getuige meent bij diens keel, terwijl M. den burger bij zijn jas greep; dat de burger door elkaar geschud werd en zeide: „Ik ben onderofficier van het Indische Leger en beheerder van de cantine”, waarop de beklagden zeiden: „wat kan ons dat schelen”; dat op een gegeven oogenblik de beklagden op den grond vielen terwijl de burger wegliep;

dat getuige nog trachtte de beklagden naar boord mede te nemen, maar dat zij niet wilden; dat hij nog gezien heeft, dat M. den burger achternaliep; dat hij het tweetal later weer in een Chineesch eet-huis gezien heeft, alwaar M. in een stoel ging zitten en direct in slaap viel;

2. R. Rijzewijk, oud 33 jaar, sergeant-majoor geniewerkman te Amboina:

dat hij op den 1sten Augustus 1933 's avonds te ongeveer acht

uur naar de militaire societeit te Amboina ging om te kegelen; dat hij in het burger gekleed was; dat hij op den corridor aan een tafeltje is gaan zitten alwaar de gepensioneerde opperwachtmeester Pietersz reeds zat; dat hij bier gebruikte en tot ongeveer half tien is blijven zitten, toen hij een quaestie moest gaan oplossen (hij heeft een functie bij de cantine) betreffende een aschbakje, hetwelk een matroos zou willen medenemen; dat van de kegelaars niemand kwam opdagen en dat hij weer is gaan zitten bij Pietersz; dat hij tegen elf uur binnendoor — het regende namelijk — naar de toiletten ging; dat hij in de binnensocieteit aan een tafeltje een paar korporaals van de Marine zag zitten en een marinier der 1e klasse, welke menschen hem goeden avond zeiden; dat hij zich verplicht achtte zich aan hen te gaan voorstellen, hetgeen hij deed door tot hen zeggen: „mag ik mij even bekend maken, mijn naam is Rijzewijk, sergeant-majoor van de genie”; dat de Marinemenschen ook hun naam noemden, die getuige echter weer vergeten is; dat de korporaal die hem later aanviel en achtervolgde, achterover geleund in zijn stoel zat, een wuivende beweging met zijn hand maakte en tot hem, getuige, zeide: „verrek, zeg vuile smerige sambaljekker ben je soms ook een gepensioneerde koloniaal, denk je soms ook van ons te zuipen”;

dat getuige kalm bleef en den spreker alleen aanried zich rustig te houden; dat hij na bezoek aan de toiletten weer aan zijn tafeltje bij Pietersz is gaan zitten; dat het toen op slag van 12 was; dat op dat oogenblik de korporaals, hierbovenvermeld, op de galerij, waar hij met Pietersz zat, kwamen en dat de korporaal, die hem later is nageloopt tot zijn kameraad zeide: „kijk, daar zit die vuile sambaljekker, kom, we gaan zitten; djongos kasi bier”;

dat de spreker en de andere korporaal naar hen toekwamen en dat degene die de zooveen aangehaalde woorden gezegd had, naast hem, getuige, aan het tafeltje kwam zitten zeide: „nou kom ik eens met je praten, vuile sambaljekker”; dat de kameraad van dezen, ook een korporaal, een groote, breede kerel met een kaal hoofd, boven op het tafeltje ging zitten, terwijl de twee anderen, weggingen; dat op dat oogenblik drie djongos op de voorgalerij waren; dat de persoon, die getuige later achtervolgde bier bestelde, waarop getuige zeide, dat dit niet meer kon, daar de tap gesloten was; dat de besteller van het bier kwaad werd en getuige weer begon uit te schelden voor sambaljekker, welk woord hij den geheelen avond vrijwel doorlopend in den mond had; dat deze persoon nog meer tot getuige zeide en dat getuige hem aanried zich kalm te houden, daar hij er anders den volgenden dag wel meer van zou hooren; dat hij ook zeide, dat hij, getuige, sergeant-majoor was;

dat de man, die op het tafeltje zat, tot hem zeide: „godverdomme, ben jij een sergeant-majoor? dan moet je g. v. d. maar een uniform aantrekken, want dat kenne we niet zien”; dat deze persoon hem onverhoeds bij de keel pakte, terwijl zijn kameraad, die getuige later achternageloopt is hem, getuige, in de linkerborst vastgreep; dat

hij door den schok met stoel en al achterover viel en zijn beide aanvallers over hem heen; dat getuige kans zag vrijwel direct weer overeind te komen en hard naar zijn huis, dat dichtbij was, rende; dat degene, die steeds door het woord „sambaljekker” gezegd had, hem achterna kwam en hem spoedig had ingehaald; dat deze hem bij de keel greep en hem ook een stomp wilde toebrengen, welke getuige afweerde; dat zijn aanvaller erg opgewonden was en steeds door aan het schelden was; dat getuige door woorden tevergeefs trachtte hem te kalmeeren;

dat op dat oogenblik getuige's vrouw naar buiten kwam; dat het getuige ten slotte gelukte zijn woning binnen te gaan;

dat getuige den indruk had, dat de korporaals een behoorlijk kwantum bier op hadden, maar dat zij nog goed wisten wat zij deden; dat zijn achtervolger nog vlugger kon loopen dan getuige zelf; dat getuige in den loop van den avond niet meer dan vier flesschen bier had gedronken;

dat Pietersz niet de behulpzame hand heeft geboden, daar de aanval erg vlug in zijn werk ging en getuige zich daarna spoedig uit de voeten maakte, ook om te voorkomen zelf last te krijgen met een eventueel gealarmeerde patrouille;

dat de man, die hem „sambaljekker” noemde en hem achtervolgde ongeveer een half hoofd grooter was dan getuige zelf (deze is ongeveer 1 meter 67), een vrij mager, lang gezicht had en donkerblond haar, hetwelk nogal in de war zat; dat de andere korporaal zwaar gebouwd was — een figuur als Dempsey had — en een kaal hoofd had; dat hij den volgenden dag aan boord van Hr. Ms. „Java” de twee beklaagden kon aanwijzen, hoewel zij toen allen in werktenue waren; dat ook de twee djongos, die getuige had medegenomen, de twee beklaagden herkenden;

dat hij den dag na het gebeurde een ontveling aan den linkerkaak had en dat hij tengevolge van het optreden der beklaagden tegen hem pijn heeft ondervonden;

3. R. A. Pietersz, oud 38 jaar, gepensionneerd wachtmeester der artillerie, te Amboina:

dat hij in den avond van 1 Augustus 1933 te ongeveer half acht op de galerij in de militaire societeit te Ambon aan een tafeltje ging zitten en dat even later getuige 2, die in burgerkleeding was, bij hem kwam zitten; dat te ongeveer 10 uur Rijzewijk even naar binnen werd geroepen, om een kleine quaestie betreffende een aschbakje op te lossen; dat Rijzewijk toen ongeveer drie flesschen bier had opgedronken; dat zij na dit voorval weer samen aan hetzelfde tafeltje als voorheen zijn gaan zitten; dat te ongeveer 11 uur zij beiden weer even weg geweest zijn, Rijzewijk ging toen naar de binnensocieteit en hij, getuige, naar het urinoir; dat hij niet gezien heeft, wat er in de binnensocieteit gebeurd is; dat zij tot ongeveer 12 uur zijn blijven zitten; dat Rijzewijk toen vier à vijf flesschen bier gedronken had en volgens getuige volkomen nuchter was; dat te ongeveer 12 uur eenige Marinemensen, onder wie twee korpo-

raals, bij hen kwamen; dat één van de korporaals op het tafeltje van getuige ging zitten en de andere korporaal links van Rijzewijk op een stoel (getuige zat rechts van dezen);

dat de korporaals bier bestelden waarop Rijzewijk kalm zeide, dat de tap gesloten was; dat de naast Rijzewijk zittende korporaal kwaad werd en o.a. zeide: „g. v. d., ik heb met een sambaljekker niets te maken”; dat getuige niet gehoord heeft of deze korporaal dan wel de andere iets over een „sergeant-majoor” gezegd heeft; dat na het zeggen van bovenbedoelde woorden de spreker opsprong en Rijzewijk een stomp toediende ter hoogte van diens schouder; dat tegelijkertijd de op het tafeltje gezeten korporaal eveneens Rijzewijk aanviel doch dat deze miste, daar Rijzewijk met stoel en al achterovergevallen was; dat alles erg vlug ging en hij geen gelegenheid had Rijzewijk te helpen; dat Rijzewijk zoo vlug mogelijk de societeit uitrende, achtervolgd door de twee korporaals; dat hij niet gezien heeft of er buiten nog meer gebeurd is; dat hijzelf het kennismaken van Rijzewijk met de schepelingen niet heeft medege maakt, maar dat Rijzewijk hem te ongeveer 11 uur — nadat getuige van het urinoir gekomen was — zeide, dat hij zich binnen aan eenige korporaals en minderen van de „Java” had bekend gemaakt als sergeant-majoor Rijzewijk;

dat hij het uiterlijk der korporaals niet kan beschrijven; dat naar getuige's meening de korporaals wel wat dronken waren, maar nog wel moesten weten wat zij deden; dat zij Rijzewijk met groote snelheid achtervolgden;

4. M. J. C. Rijzewijk—Rademaker, oud 29 jaar wonende te Amboina:

dat zij in den nacht van 1 op 2 Augustus 1933 in haar woning te bed liggende, plotseling wakker werd vanwege rumoer voor haar woning; dat zij ging kijken en buiten zag, dat haar man, die in burgerkleeding was, door een korporaal van de Marine bij de keel werd vastgehouden; dat de korporaal haar man, toen zij dit zeide, niet losliet, maar haar begon na te praten;

dat de korporaal zeker een hoofd groter was dan haar man en dat laatstgenoemde niets in te brengen had; dat volgens haar meening de korporaal volslagen beschonken was; dat zij de mannen heeft gescheiden, hetgeen gemakkelijk ging; dat zij met haar man vlug naar binnen ging en dat de korporaal na enig toeven zich daarna vloekend verwijderde; dat haar man zeer rustig was en niet beschonken; dat hij altijd matig is;

dat zij het uiterlijk van den korporaal niet precies kan omschrijven, omdat de verlichting ter plaatse niet erg schitterend was; dat zij alleen nog weet, behalve dan dat hij zowat een hoofd groter was dan haar man, dat de korporaal niet te dik was en van normale postuur;

5. S. Thenu, oud 22 jaar, djongos in de militaire societeit, wonende te Amboina:

dat hij in den avond van 1 Augustus 1933 in de militaire societeit

te Ambon bediende; dat o.a. een tweetal korporaals der Marine vrijwel den geheelen avond, van 6 uur af, in de cantine geweest is; dat zij vrij veel bier dronken, echter niet lastig waren; dat zij tegen het sluitingsuur weggingen langs de galerij der onderofficieren, waar aan een tafeltje sergeant-majoor Rijzewijk, in burgerkleding, en een heer Pietersz zaten;

dat een der korporaals, die vrij mager was, naast Rijzewijk op een stoel ging zitten en de ander, een groote, zware man, op het tafeltje van Rijzewijk; dat zij een gesprek aanknoopten, hetwelk getuige niet verstaan kon; dat plotseling de korporaal, die links van Rijzewijk zat, dezen een stomp in diens borst gaf, terwijl de groote korporaal, die op het tafeltje zat, naar de keel van Rijzewijk greep; dat Rijzewijk den aanval trachtte te pareeren, op den grond viel en daarna zoo hard hij kon wegliep, achtervolgd door de twee korporaals; dat hij niet weet wat er verder is gebeurd, daar hij naar huis ging; dat de heer Rijzewijk zoowat vier flesschen bier gedronken heeft en over het algemeen matig drinkt;

dat hij den dag daarop met den heer Rijzewijk en nog een djongos op de Java de twee korporaals heeft herkend;

6. J. Hetharia, oud 29 jaar, djongos in de militaire societeit, wonende te Amboina:

dat op 1 Augustus 1933 o.a. twee korporaals der Marine vrijwel den geheelen avond, van even na 6 uur af, in de militaire societeit te Ambon hebben vertoefd; dat zij veel bier dronken en zich ten slotte als dronken lieden gedroegen; dat te ongeveer 12 uur beide korporaals naar de galerij liepen alwaar sergeant-majoor Rijzewijk, die in burgerkleding was, en de heer Pietersz zaten met wie een gesprek werd aangeknoopt; dat een der korporaals, een vrij mager man, op een stoel links van Rijzewijk ging zitten en dat de ander, een groote, zware man bleef staan;

dat plotseling Rijzewijk door de beide korporaals werd aangevallen en met stoel en al achterover viel; dat alles erg vlug ging en getuige het juiste verloop niet precies weet weer te geven;

dat Rijzewijk het vervolgens op een loopen zette, achtervolgd door de korporaals; dat de heer Rijzewijk naar hij meent vier flesschen bier heeft gedronken en dat deze volkomen kalm was;

dat hij den volgenden dag met getuige Thenu in gezelschap van majoor Rijzewijk op de Java de beide korporaals dadelijk heeft herkend;

7. S. A. Mustamu, oud 27 jaar, tapknecht in de militaire societeit, wonende te Amboina:

dat hij in den avond van 1 Augustus 1933 te ongeveer 12 uur twee korporaals van de Marine zag staan praten met den heer Rijzewijk op de galerij van de militaire societeit te Amboina; dat plotseling de twee korporaals den heer Rijzewijk aanvielen; dat deze van één der korporaals een stomp kreeg en met zijn stoel omviel; dat deze zoo hard mogelijk wegliep, achtervolgd door de

beide korporaals; dat de korporaals wel wat bier hadden gedronken, maar dat zij niet erg dronken waren;

O. aangaande het den beklagden primair telastegelegde:

dat aldaar gesteld is, dat de sergeant-majoor-genie-werkman van het Nederlandsch-Indische Leger R. Rijzewijk de meerdere der beklagden is;

dat zulks het geval niet is, daar toch voor het aanwezig zijn van de verhouding meerdere-mindere volgens artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht in de eerste plaats vereischt wordt, dat de personen ten aanzien van wie de meerderheidsverhouding moet worden bepaald militairen zijn in den zin van dat Wetboek en dat ten tijde van het gebeurde genoemde sergeant-majoor niet in deze positie verkeerde;

dat immers volgens artikel 60 van genoemd Wetboek onder militairen worden verstaan — de dienstplichtigen kunnen terzijde gelaten worden — alle vrijwilligers bij de „krijgsmacht”, met welke krijgsmacht bedoeld is de Nederlandsche krijgsmacht, vloeiende zulks voort uit de tegenstelling met het bepaalde bij het met dit artikel samenhangende artikel 63 van hetzelfde Wetboek alwaar sprake is van de „krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het rijk buiten Europa”, terwijl het onomstootelijk vaststaat dat genoemde sergeant-majoor niet tot de Nederlandsche krijgsmacht behoort, maar tot de Nederlandsch-Indische;

dat bovendien het Wetboek van Militair Strafrecht een Nederlandsch Wetboek is, geldende voor de Nederlandsche krijgsmacht — d.i. de Nederlandsche Zeemacht en het Nederlandsche Leger — en niet voor het Nederlandsch-Indische Leger, zoodat wanneer genoemd Wetboek spreekt van militairen zonder meer hieronder alleen vallen de militairen van de Nederlandsche Zeemacht en het Nederlandsche Leger en daaronder dus niet medebegrepen worden de militairen van het Nederlandsch-Indische Leger, tot welk Leger genoemde sergeant-majoor behoort;

dat bedoelde sergeant-majoor, alzoo behoorende tot de krijgsmacht in de koloniën of bezittingen van het rijk buiten Europa, ingevolge artikel 63 van meergenoemd Wetboek alleen dan onder de militairen bedoeld bij artikel 60 van datzelfde Wetboek zou vallen, wanneer hij zich ten tijde van het gebeurde zou bevonden hebben buiten die koloniën of bezittingen of aan boord van een Nederlandsch oorlogsvaartuig, zoodat, waar geen dezer twee omstandigheden ten tijde van het gebeurde zich ten aanzien van Rijzewijk voordeed hij niet medebegrepen wordt onder de militairen bij artikel 60 hooger gemeld bedoeld;

dat de Krijgsraad tot staving van de juistheid dezer conclusie moge verwijzen naar hetgeen in de Memorie van Toelichting op het ontwerp van een Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië gesteld is bij artikel 51, een artikel regelende een soortgelijke materie als artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht en wel naar het navolgende: “. . . .In de tweede plaats

is de verhouding tusschen de militairen van het Indische Leger en hen, die deel uitmaken van de Zeemacht, in het Nederlandsche Wetboek niet voor alle omstandigheden geregeld.

Wel volgt uit het bepaalde onder 1e. van artikel 63 van dat Wetboek dat ingevolge artikel 67 de verhouding „meerdere-mindere” kan bestaan tusschen Nederlandsche militairen en, zich buiten Nederlandsch-Indië bevindende, Indische militairen, doch deze materie is niet voor de, zich binnen Nederlandsch-Indië bevindende, militairen van het Indische Leger, en het zich eveneens binnen Nederlandsch-Indië bevindende personeel der Zeemacht geregeld... Hierbij zij — wellicht ten overvloede — aangeteekend dat door het in het tweede lid bepaalde betreffende de verhouding tusschen Land- en Zeemacht hier te lande, de tot de Zeemacht behorende meerderen weliswaar beschermd worden tegen beledigingen en feitelijkheden van minderen, behoorende tot het Indische Leger, doch dat het omgekeerde door bedoelde bepalingen nog niet wordt bereikt. De vaststelling van bepalingen, ten doel hebbende ook dit te bereiken, behoort tot de bevoegdheid van den Rijkswetgever”... (Zie voor één en ander M.R.T. XXVIII 1932/33 bldz. 177 en vlg. meer in het bijzonder bldz. 242);

dat uit deze toelichting eveneens duidelijk blijkt dat er in casu volgens den steller dier Memorie niet een verhouding bestond van meerdere-mindere tusschen den sergeant-majoor-geniewerkman R. Rijzewijk en de twee beklaagden;

dat mitsdien de beklaagden van hetgeen hun primair is ten laste gelegd behooren te worden vrijgesproken;

O., dat waar beklaagden reeds op den hierboven aangehaalden grond behooren te worden vrijgesproken van hetgeen hun primair is ten laste gelegd een onderzoek naar de vraag of bij hen het opzet aanwezig geweest is om een meerdere aan te randen achterwege kan blijven; ¹⁾

O. dat door de verklaringen der beklaagden, wordende ieders verklaring gebezigd ten aanzien van hem, die dezelve heeft afgelegd, en die der hierboven vermelde getuigen wettig en overtuigend bewezen is, dat de beklaagden het hun subsidiair telastgelegde feit hebben begaan;

O., dat dit feit moet worden gequalificeerd als:

„Mishandeling”, ten aanzien van beklaagde K. en als:

„Mishandeling, tweemaal gepleegd”, ten aanzien van beklaagde M.;

O. omtrent de op te leggen straffen: dat na te melden straffen geacht kunnen worden in goede verhouding te staan tot den ernst der gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder deze gepleegd zijn en de persoonlijkheid der daders, wordende hierbij rekening gehouden, eenerzijds met het feit, dat er voor de beklaagden geen

¹⁾ Voor de bepaling van straf en strafmate had ons dit toch wel zeer wenschelijk geleken.
Red. M.R.T.

enkele reden aanwezig was om tegen Rijzewijk op te treden, gelijk zij gedaan hebben en anderzijds hiermede, dat het van Rijzewijk, als sergeant-majoor, niet verstandig was, om, nadat hem vanwege het gezelschap van beklaagden — korporaals en mariniers — goeden avond gewenscht was, zich aan deze personen te gaan voorstellen, van welke menschen bovendien een of meerderen onder den invloed van drank verkeerden;

Gezien de artikelen: 2, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 23 en 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagden ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hierboven werd overwogen;

Verklaart hen daaraan schuldig;

Spreekt hen vrij van hetgeen hun meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt beklaagde K. deswege tot eene geldboete van *f* 25.— (vijf en twintig gulden) en beklaagde M. tot eene geldboete van *f* 40.— (veertig gulden) bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door eene hechtenis resp. van twintig en van dertig dagen. ¹⁾

¹⁾ Het is jammer dat deze zaak niet in hooger beroep is behandeld. Dan toch had kunnen blijken of het H.M.G. van N.I. zijne opvatting, neergelegd in de sententie van 28 October 1927, M.R.T. XXIII, blz. 538, gehandhaafd zou hebben. Daarbij werd beslist dat een sergeant van het Indisch leger de meerdere is van een matroos der zeemacht. Zie verder M.R.T. XXIII blz. 507 en 532, alsmede de sententie van het Ned. H.M.G. van 24 Sept. 1929, M.R.T. XXV, blz. 320, in tegenovergestelden zin.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(Militaire Ambtenarenzaken).

Uitspraak van 30 October 1933.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: E. G. de Wijs en Mr. Ph. B. Libourel; militaire leden:
H. Zeeman en A. M. Geesink.

Klager is dd. 26 September 1933 in beroep gekomen tegen eene ministerieele beslissing van 12 September 1933, waarbij hem te kennen werd gegeven dat de Minister geen aanleiding had gevonden om terug te komen op zijne beslissing van 27 Juli 1933, waarbij klager van zijne detachering bij de Hoogere Krijgsschool werd ontheven.

Dit beroep is in wezen uitsluitend gericht tegen de beslissing van 27 Juli, aangezien de z.g. beslissing van 12 September niet anders behelst dan de mededeeling dat de Minister niet terugkomt op zijne beslissing van 27 Juli t.v., welke nimmer ongedaan is gemaakt. Tegen deze laatste stond beroep open tot en met 26 Augustus 1933.

De overschrijding van den beroepstermijn niet voor gedekt gehouden, aangezien klager niet ten genoeg van het Gerecht heeft kunnen aantonen, dat hij het beroep zoo spoedig heeft ingesteld als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen.

Beroep tegen beslissing van 27 Juli wegens te late instelling niet-ontvankelijk. Ook het beroep tegen de z.g. beslissing van 12 September is niet-ontvankelijk omdat dit geen op zich zelf staande beslissing is, waartegen beroep kan worden ingesteld.

De nevenvorderingen van klager deelen krachtens de niet-ontvankelijkheid van de hoofdvordering het lot der hoofdvordering.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: X., 1e luitenant der artillerie, wonende te IJ., klager, verschenen ter openbare terechtzitting, bijgestaan door zijn raadsman Mr. P. Th. Utermohlen, advocaat, wonende te Wassenaar, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden D. van Voorst Eveking, kapitein van den Generalen Staf, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN:

Gezien de stukken;

Gehoord klager, zijn raadsman en den gemachtigde van verweerder;

Gelet op de verdere behandeling ter terechtzitting van 30 October 1933;

Wat de feiten betreft:

O. dat klager bij klaagschrift dd. 26 September 1933, ter griffie van het Gerecht ingekomen op 28 September d.a.v., heeft gesteld in beroep te komen tegen een beslissing van verweerder d.d. 12 September 1933 te zijner kennis gebracht op 15 September 1933, waarbij door verweerder werd te kennen gegeven dat deze geen aanleiding had gevonden om terug te komen op zijn beslissing dd. 27 Juli 1933, waarbij klager op grond van artikel 22, 1e lid van het reglement voor de hogere krijgsschool van zijn detachering bij die inrichting werd ontheven;

O. dat dit Gerecht bij beschikking van 2 October 1933, waarheen voorzoo veel noodig bij deze wordt verwezen, klager in zijn beroep zonder nader onderzoek niet-ontvankelijk heeft verklaard;¹⁾

O. dat klager tegen deze beschikking tijdig verzet heeft gedaan en bij daartoe strekkend verzetschrift heeft verzocht alsnog ontvankelijk te worden verklaard in zijn beroep tegen verweerdens beslissing dd. 12 September 1933;

In rechte:

O. dat door klagers verzet de bovenvermelde beschikking is vervallen;

O. dat allereerst moet worden beslist of klager in zijn beroep ontvankelijk is;

O. dienaangaande dat klager in zijn inleidend klaagschrift heeft gesteld in beroep te komen tegen een beslissing van verweerder, genomen bij aanschrijving van 12 September 1933, inhoudende de mededeeling als hiervorenvermeld en heeft verzocht: 1e. de beslissingen van verweerder dd. 12 September 1933 en 27 Juli 1933 nietig te verklaren; 2e. te bepalen dat klager te rekenen van 1 September 1933 aan de hogere krijgsschool gedetacheerd zal blijven; 3e. de door hem, in verband met zijn verplaatsing van 's-Gravenhage naar IJ. gemaakte onkosten te vergoeden;

O. dat het Gerecht op grond van den inhoud der gedingstukken en het onderzoek ter terechtzitting van oordeel is dat klagers beroep in wezen uitsluitend gericht is tegen de beslissing van verweerder dd. 27 Juli 1933, aangezien de z.g. beslissing van verweerder dd. 12 September 1933 niets anders behelst dan de mededeeling dat verweerder niet terugkomt op zijn beslissing dd. 27 Juli 1933;

O. dat de beslissing van 27 Juli 1933 nimmer is ongedaan ge-

¹⁾ Zie artt. 68 en 69 Ambtenarenwet 1929. Red. M.R.T.

maakt, ook niet door de mededeeling die verweerder volgens klager ter audientie op 25 Augustus 1933 aan klager zou hebben gedaan;

O. dat klager ingevolge het bepaalde bij artikel 60, lid 1, der Ambtenarenwet tot en met 26 Augustus 1933 tegen voormeld besluit van 27 Juli 1933 beroep kon instellen;

O. dat het Gerecht de overschrijding van den beroepstermijn ten aanzien van de beslissing van verweerder dd. 27 Juli 1933 niet voor gedekt vermag te houden, aangezien klager, die op 3 Augustus 1933 van voormelde beslissing heeft kennis gedragen, niet ten genoegen van het Gerecht heeft kunnen aantonen, dat hij het beroep zoo spoedig heeft ingesteld als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen;

O. dat klagers beroep voorzoover gericht tegen de beslissing van verweerder dd. 27 Juli 1933 niet-ontvankelijk behoort te worden verklaard wegens te late instelling;

O. dat klagers beroep voorzoover gericht tegen de z.g. beslissing van verweerder dd. 12 September 1933 niet-ontvankelijk behoort te worden verklaard omdat deze z.g. beslissing geen op zichzelf staande beslissing is, waartegen beroep kan worden ingesteld;

O. dat de nevenvorderingen van klager, hiervoren vermeld, krachtens de niet-ontvankelijkheid der hoofdvordering, het lot der hoofdvordering deelen;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(Militaire ambtenarenzaken.)

Uitspraak van 11 December 1933.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: E. G. de Wijs en Mr. Ph. B. Libourel; militaire leden:
H. Zeeman en A. M. Geesink.

ARTT. 21 EN 22 REGLEMENT MILITAIRE AMBTENAREN KON.
LANDMACHT.

BESCHIKKING TEN NADEELE VAN KLAGER GEWIJZIGD.

Klager is door den Minister van Defensie wegens onzedelijke handelingen, 5 jaren geleden, met zijn 12-jarige dochter, onder verwijzing naar art. 22, eerste lid, sub a van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, eervol uit den militairen dienst ontslagen.

De gronden die in werkelijkheid tot klagers ontslag hebben geleid, zijn echter niet gelegen in zijn karaktereigenschappen, gedrag of wijze van dienen (art. 22, 1, a), doch in een bepaalde ernstige misdrijving opleverende onzedelijkheid als bedoeld in art. 21 sub e.

Na uitgebreid onderzoek aanvaardt het Gerecht bij gemotiveerde

beslissing de juistheid van de aan klager ten laste gelegde onzedelijkheid. Derhalve de beschikking waarbij aan klager eervol ontslag is verleend, nietig verklaard en bepaald dat de Minister aan klager oneervol ontslag zal verleen.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: X., wonende te IJ., klager, verschenen ter openbare terechtzitting,

tegen

den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN:

Gezien de gedingstukken;

Gehoord den klager en den gemachtigde van verweerder;

Gelet op het onderzoek der zaak ter openbare terechtzitting van 30 October 1933, waarbij is gehoord de, ingevolge opdracht van den voorzitter van het Gerecht, opgeroepen getuige en deskundige A., luitenant-kononel, commandant van het . . . regiment infanterie, wonende te Z. en op het hervatte onderzoek der zaak ter terechtzitting van 20 November 1933, waarbij ingevolge bevel van het Gerecht als getuigen zijn gehoord, A. voornoemd, B., echtgenoot van X., C., kapitein-adjudant van het . . . regiment infanterie, D., officier van gezondheid 2de klasse, E., sergeant-majoor der militaire politie, F., rechercheur der gemeentepolitie, allen wonende te Z.;

Wat de feiten betreft:

O. dat aan klager als muzikant bij het . . . regiment infanterie bij beschikking van verweerder, dd. 2 Augustus 1933, onder verwijzing naar het bepaalde onder a van het eerste lid van artikel 22 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, met ingang van 10 November 1933, eervol ontslag uit den militairen dienst is verleend;

O. dat klager tegen deze beschikking tijdig beroep heeft ingesteld en bij daartoe strekkend klaagschrift heeft gevorderd het hem verleende ontslag ongedaan te maken, als grond dezer vordering in hoofdzaak aanvoerende, dat hij zich wellicht eenigszins vreemd heeft gedragen omstreeks den tijd dat zijn oudste dochter ziek was en is overleden en o.a. zich toen heeft uitgelaten tegenover zijn collega's dat de dienst hem zeer tegenstond, doch zulks uit klagers overspanning in verband met de ziekte en het dreigend overlijden van zijn dochter moet worden verklaard, terwijl hij overigens ter zake van karaktereigenschappen, gedrag of wijze van dienen voor de verdere vervulling van zijn betrekking niet ongeschikt of onbekwaam is;

O. dat verweerder bij contra-memorie de beschikking, waarvan beroep, heeft verdedigd en tot hare bevestiging heeft geconcludeerd, daarbij aanvoerende dat de grond van klagers ontslag niet is gelegen in zijn gedrag gedurende de ziekte en het overlijden van zijn oudste dochter, doch in de omstandigheid dat klager naar verweerdere stellige overtuiging, ongeveer 5 jaar geleden zich heeft schuldig gemaakt aan onzedelijke handelingen met zijn thans overleden, toen 12-jarig, dochtertje;

O. dat klager ter terechtzitting heeft ontkend zich aan bovenvermelde handelingen te hebben schuldig gemaakt;

In rechte:

O. dat het Gerecht op grond van de gedingstukken en het onderzoek der zaak op de terechtzittingen van 30 October en 20 November 1933 als vaststaande aanneemt, dat klager ongeveer 5 jaar geleden zich heeft schuldig gemaakt aan onzedelijke handelingen met zijn op 26 Juni 1933 op 17-jarigen leeftijd overleden dochtertje;

O. dat het Gerecht deze overtuiging grondt op de verklaringen der voormelde getuigen, die o.m. hebben verklaard, getuige A.: „Van den brigade-commandant, kolonel G. hoorde ik, dat X. een „verzoek om op-wachtgeld-stelling had gericht tot den Minister van „Defensie. X. had dit verzoek gedaan buiten zijn chefs om. De kolonel „G. deelde mij toen tevens mede, dat hij van den commandant der „militaire politie had vernomen, dat de vrouw van X. bij de mili- „taire politie een klacht had ingediend, wegens door X. ongeveer „5 jaar geleden met zijn minderjarige — enkele dagen geleden over „leden dochter gepleegde onzedelijke handelingen. Ik heb X. toen „bij mij laten komen en hem gezegd, hetgeen ik vernomen had. X. „bleef suffig kalm en ontkende niets; hij bleef zwijgen”, en „Ik heb „mijn vertoog tegen klager, met betrekking tot de handelingen, „waarvan klager beschuldigd wordt, zoo toegespitst dat elk zwijgen „en niet reageeren van klager zool niet als een erkenning, dan „toch als een niet-ontkennen moest worden opgevat.”

getuige C.: „Ik kreeg den indruk dat X. heel goed begreep, dat „het over een hem ten laste gelegde misdraging ging. Het onder- „houd was van dien aard dat X. op een gegeven oogenblik moest „reageeren, wanneer hij onschuldig was. X. deed dit echter niet, „zijn houding was bij die gesprekken gelaten, niet die van iemand, „die van een ernstige misdraging ten onrechte beschuldigd wordt.”

getuige D.: „Ik heb Ans — de thans overleden — dochter van „klager, behandeld. Ans heeft mij nooit over onzedelijke hande- „lingen van haar vader met haar gesproken. Op 17 Juni 1933 heeft „haar moeder aan mij in tegenwoordigheid van Ans gezegd: dat X. „ongeveer 5 jaar geleden met Ans een geslachtelijke verhouding „had gehad.

„Ans lag toen erg te snikken doch knikte herhaaldelijk van ja. „Ik herinner mij nog dat ik bij mij zelf dacht: dan is dat meisje 12 „jaar geweest, zulks met het oog op een eventueele ruptuur. Aan „de geslachtsdeelen heb ik haar echter niet onderzocht, daar daar-

„toe haar ziekte geen aanleiding gaf. Ik kreeg den indruk dat de „mededeeling van het meisje waarheid bevatte. Zij was steeds „helder, (temperatuur werd niet opgenomen, omdat het ziektegeval „volgens advies van den specialist hopeloos was) en is helder ge- „bleven tot den laatsten dag toe.”

getuige E.: „Na de beëindiging van mijn dienst ben ik naar „Mevrouw X. toegegaan. Deze vertelde mij dat haar dochter Ans „haar bekend had met haar vader ongeveer 3 of 4 jaar geleden dat „gedaan te hebben, wat man en vrouw met elkaar doen. Ans, de „dochter waarover het ging, was hierbij aanwezig. Zij begon te „schreien. Toen zij uitgeschreid was zeide zij: Mijnheer neem hem „als het U blijft mee, want ik ben zoo bang voor hem. Met „hem” „bedoelde zij kennelijk haar „vader”. Ik heb aan het zieke doch- „tertje geen vragen gesteld. Ik kreeg echter den indruk, dat zij „helder van geest was. Ik heb Mevrouw X. toen verwezen naar den „hulp-officier van justitie. Ik dacht dat voor vervolging een klacht „noodig was. Ik was echter van den ernst der zaak overtuigd en „vond dat de zaak ernstig onderzocht behoorde te worden. Ik ben „toen zelf naar het commissariaat van politie gegaan om er over „te spreken.”

de getuige F.: „Op 17 Juni 1933 heb ik van inspecteur H. op- „dracht gekregen om met mijn collega L. naar het huis van X. te „gaan om een klacht van Mevrouw X. op te nemen en eventueel X. „te arresteren. Volgens Mevrouw X. was haar man niet thuis. Zij „deelde mij mede, dat hij vermoedelijk met zelfmoordplannen was „uitgegaan. Mevrouw X. deelde mij mede wat haar dochter haar „had verteld. Als tijdstip waarop X. zich met zijn dochter zou „hebben misdragen, noemde zij een paar jaar geleden.”

O. dat weliswaar getuige B., echtgenoot van klager, in haar verklaring ter terechtzitting van 20 November 1933 zoowel ten aanzien van den aard der onzedelijke handelingen, die klager met zijn dochttertje zou hebben gepleegd, alsook ten aanzien van het tijdstip waarop deze zouden hebben plaats gehad, is afgeweken van hetgeen zij aan de getuigen A., D., E. en F. heeft medegedeeld, doch het Gerecht de eenparige verklaringen van deze getuigen omtrent deze punten als juist aanvaardt en dus aanneemt dat getuige B. aan deze getuigen oorspronkelijk heeft medegedeeld, wat deze getuigen dienaangaande hebben verklaard en dat haar oorspronkelijke mededeelingen als overeenstemmend met de waarheid moeten worden aangemerkt;

O. dat de gronden die verweerder in werkelijkheid tot het ontslag van klager hebben geleid, niet zijn gelegen in zijn karaktereigenschappen, gedrag, of wijze van dienen, zooals bedoeld in art. 22 lid I sub a van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, doch in een bepaalde ernstige misdraging opleverende onzedelijkheid als bedoeld in art. 21 sub e van gemeld reglement;

O. dat het Gerecht dan ook met verweerder aannemende dat

klager met zijn ongeveer 12-jarig dochttertje onzedelijke handelingen heeft gepleegd, van oordeel is dat verweerder met toepassing van artikel 21 sub e van genoemd reglement klager oneervol had moeten ontslaan, wegens het zich schuldig maken aan onzedelijkheid;

O. dat misdien de beschikking van verweerder, waarvan ten deze beroep en waarbij aan klager met toepassing van art. 22 lid 1 sub a van het reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht eervol ontslag is verleend, behoort te worden vernietigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart nietig de beschikking van den Minister van Defensie, dd. 2 Augustus 1933, waarvan ten deze beroep;

Bepaalt dat voornoemde Minister aan klager met ingang van 10 November 1933 terzake van het zich schuldig gemaakt hebben aan onzedelijkheid, oneervol ontslag zal verleen¹⁾.

¹⁾ Op door klager ingesteld hooger beroep heeft de Centrale Raad bij uitspraak van 19 April 1934 klager in zijn hooger beroep niet-ontvankelijk verklaard, zulks op de volgende gronden:

O. dat X. van die uitspraak bij uitvoerig gemotiveerd beroepschrift in hooger beroep is gekomen, doch bij beschikking van dezen Raad van 15 Februari 1934 in zijn hooger beroep niet-ontvankelijk is verklaard;

O. dat X. tegen die beschikking tijdig verzet heeft gedaan;

In rechte:

O. dat door het tijdig gedaan verzet de beschikking van dezen Raad van 15 Februari 1934 is vervallen;

O. dat bij het bij dezen Raad ingediend beroepschrift niet is in acht genomen het voorgeschrevene bij de artikelen 62, 2, j^o. 108, 1, aanhef, der Ambtenarenwet 1929 in verband met art. 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 en eischer in hooger beroep door den fungeerend-Voorzitter van dezen Raad op 11 Januari 1934 is uitgenoodigd het gepleegde verzuim binnen 14 dagen daarna te herstellen;

O. dat, nu eischer in hooger beroep, zij het ook op advies van zijn rechtsgeleerden raadsman, meende te kunnen volstaan met het overleggen van een zakelijk uittreksel van de beroepen uitspraak, in plaats van het gevraagde en door de Wet gevorderde volledig afschrift van dezelve en derhalve het door hem gepleegde verzuim niet heeft hersteld, hij, die trouwens ook niet bij het verzetschrift zoodanig volledig afschrift heeft overgelegd, in zijn hooger beroep behoort te worden verklaard niet-ontvankelijk.

De Minister van Defensie heeft bij beschikking van 8 Mei 1934 ingetrokken de beschikking van 2 Augustus 1933 en bepaald dat X. overeenkomstig de uitspraak van het Militair Ambtenarengerecht niet-eervol uit den militairen dienst wordt ontslagen, te rekenen van 10 November 1933.

Dientengevolge is nu het recht op pensioen voor den ontslagene verloren gegaan.

Men vergelijkte met bovenstaande beslissing van den C.R. ook de vragen van het lid der Tweede Kamer, den heer Drop, en het antwoord daarop van de Ministers van Justitie en van Sociale Zaken, Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1933-1934, 126, blz. 151.

Red. M.R.T.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1933-1934. 237.

Nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.

Bij Koninklijke boodschap van 28 November 1933 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het volgend ontwerp van wet ter overweging aangeboden:

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde wenschelijk zijn;

Zoo is het, enz.

HOOFDSTUK I.

In den Vijfden Titel van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

In artikel 131 wordt in plaats van „, mondeling of bij geschrifte, in het openbaar” gelezen:

„in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding.”

Artikel 2.

Het eerste lid van artikel 132 wordt gelezen:

„Hij die een geschrift of afbeelding, waarin tot eenig strafbaar feit of tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag wordt opgeruid, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanig opruiing voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

Artikel 3.

In artikel 133 wordt, in plaats van „geschrifte”, gelezen: „geschrift of afbeelding”.

Artikel 4.

Het eerste lid van artikel 134 wordt gelezen:

„Hij die een geschrift of afbeelding, waarin wordt aangeboden inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om eenig strafbaar feit te plegen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanig aanbod voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

Artikel 5.

Na artikel 137 worden vier nieuwe artikelen 137*a*—137*d* ingevoegd, luidende:

„Artikel 137*a*.

Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk in beleedigenden vorm uitlaat over het openbaar gezag, over een openbaar lichaam of eene openbare instelling, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Artikel 137*b*.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene uitlating in beleedigenden vorm over het openbaar gezag, over een openbaar lichaam of eene openbare instelling voorkomt, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige uitlating voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijk misdrijf onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

Artikel 137*c*.

Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk in beleedigenden vorm uitlaat over eene groep van de bevolking of over eene ten deele tot de bevolking behorende

groep van personen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Artikel 137*d*.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene uitlating in beleedigenden vorm over eene groep van de bevolking of over eene ten deele tot de bevolking behoorende groep van personen voorkomt, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige uitlating voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijk misdrijf onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet."

HOOFDSTUK II.

In het Wetboek van Strafrecht worden overigens de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

Na artikel 67 wordt ingevoegd een nieuw artikel 67*a*, luidende:

„Artikel 67*a*.

Indien met betrekking tot een misdrijf alleen op klachte vervolgbaar, eene klachte niet wordt ingediend, kan het openbaar ministerie, indien het vervolging wenschelijk acht op gronden aan het algemeen belang ontleend, te allen tijde den tot klachte gerechtigde kennis geven, dat tot strafvervolging zal worden overgegaan, tenzij door hem binnen acht dagen, of indien hij zich bij ontvangst van de kennisgeving buiten Europa bevindt binnen eene maand, wordt bericht, dat daartegen zijnerzijds bezwaar bestaat. Een bericht van bezwaar kan gedurende acht dagen na den dag van inkomen van het bericht worden ingetrokken. Het niet inkomen van een bericht van bezwaar vervangt de klachte.

Indien meerdere personen tot klachte gerechtigd zijn, geschiedt aan ieder hunner eene kennisgeving. Eene strafvervolging, buiten klachte, is uitgesloten, indien meerderen bericht van bezwaar zenden."

Artikel 2.

Na artikel 83 wordt ingevoegd een nieuw artikel 83*bis*, luidende:

„Artikel 83*bis*.

Onder bevolking worden allen verstaan die zich binnen het rijk in Europa bevinden.”

Artikel 3.

Het eerste lid van artikel 113 wordt gelezen:

„Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor den Koning, de Koningin, den troonopvolger, een lid van het koninklijk huis of den Regent, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige belediging voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

Artikel 4.

Het eerste lid van artikel 119 wordt gelezen:

„Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat of voor een vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de Nederlandsche regeering in zijne hoedanigheid, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige belediging voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

Artikel 5.

Het eerste lid van artikel 271 wordt gelezen:

„Hij die een geschrift of afbeelding van beledigenden of voor een overledene smadelijken inhoud, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat de inhoud van het geschrift of de afbeelding van zoodanigen aard is, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

HOOFDSTUK III.

In het Wetboek van Strafvordering wordt de volgende wijziging aangebracht.

Eenig artikel.

In artikel 64, tweede lid onder *b*, wordt na „132” ingevoegd: „137a”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Justitie,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De tegenwoordige tijdsomstandigheden maken het noodzakelijk de wetsbepalingen, welke betrekking hebben op de openbare orde, te herzien, deels in den vorm van wijziging of aanvulling van bestaande voorschriften, deels door het invoegen van nieuwe artikelen.

Met deze herziening is een aanvang gemaakt bij de onlangs in werking getreden wet tot invoering van een z.g. uniformverbod. In het hiernevensgaand wetsontwerp wordt zij voortgezet.

Het thans voorgesteld ontwerp heeft betrekking op vijf onderwerpen, rakende de openbare orde en alle vallende binnen de sfeer van het Wetboek van Strafrecht, t. w.:

- 1°. uitbreiding van de omschrijving van de misdrijven van opruiing en van eenige aanverwante delicten;
- 2°. strafbaarstelling van publieke belediging van het openbaar gezag of van openbare lichamen of instellingen;
- 3°. strafbaarstelling van gelijke belediging van een groep van de bevolking of een ten deele tot de bevolking behorende groep van personen;
- 4°. het openen van de mogelijkheid onder bepaalde omstandigheden klachtmisdrijven ook buiten klachte te vervolgen;
- 5°. uitbreiding van de omschrijving van de verspreidingsdelicten, behorende bij de bestaande misdrijven van belediging; verhooging van de strafsancie van artikel 271 van het Wetboek van Strafrecht.

In de bovenstaande opsomming is de volgorde van behandeling in het wetsontwerp weergegeven, welke door technische redenen is bepaald, en wordt dus geen oordeel uitgesproken omtrent het onderlinge gewicht van de voorgestelde wijzigingen. De wijzigingen mogen hieronder afzonderlijk kort worden toegelicht.

1. *Uitbreiding van de omschrijving van de misdrijven van opruiing en van eenige aanverwante delicten.*

(Artikelen 1—4 van Hoofdstuk I.)

De omschrijving van het eigenlijke misdrijf van opruiing, artikel 131 van het Wetboek van Strafrecht, van het bijbehorend verspreidingsdelict, artikel 132, en van de aanverwante misdrijven van de artikelen 133 en 134 laat op het oogenblik in tweeërlei opzicht te wenschen over:

a. in geen van de vier artikelen worden naast geschriften afzonderlijk afbeeldingen vermeld, zulks in tegenstelling met tal van andere bepalingen van het Wetboek van Strafrecht — men zie de artikelen 113, 119, 147*nieuw*, 240, 240*bis*, 261, 271, 418—420 en 451*bis* —. In verband hiermede kan gegronde twijfel rijzen, of bijv. opruiing door middel van een afbeelding, in feite ongetwijfeld mogelijk, mede onder artikel 31 en artikel 132 valt. LIMBURG ¹⁾, SIMONS ²⁾, NOYON ³⁾ en WIJVELDT ⁴⁾ beantwoorden deze vraag ontkennend. Het verdient aanbeveling dit dubium weg te nemen;

b. van grooter belang is intusschen de wijziging, daarnevens voorgesteld in de verspreidingsartikelen 132 en 134. Beide bepalingen eischen op het oogenblik bij den verspreider het oogmerk aan den strafbaren inhoud van het geschrift ruchtbaarheid te geven of de ruchtbaarheid daarvan te vermeederen. Bewezen zal dus moeten worden niet alleen, dat de verspreider den inhoud van het geschrift kende, doch ook, dat bij de verspreiding zijn oogmerk niet bijv. op winstbejag, doch op begunstiging van het delict van artikel 131 of artikel 133 was gericht. Het zal geen betoog behoeven, dat beide eischen strafvervolgung ter zake van verspreiding van opruiende of ingevolge artikel 133 verboden geschriften zeer bezwaarlijk maken. In verband daarmede wordt in het ontwerp een nieuwe opzet van de betrokken artikelen voorgesteld, welke zich, behoudens eenige vereenvoudigingen, nauw aansluit bij den opzet van het reeds bestaande artikel 240.

Van de gelegenheid, dat de artikelen 131 en volgende gewijzigd moeten worden, wordt ten slotte gebruik gemaakt om voor te stellen de woorden „in het openbaar” in artikel 131 te verplaatsen. Het artikel zal hierdoor beter bij andere artikelen aansluiten; men zie bijv. de artikelen 133 en 147*nieuw* van het Wetboek van Strafrecht. Materieel brengt deze verplaatsing geen verandering teweeg. ⁵⁾

¹⁾ De strafbare opruiing, Diss., 1890, blz. 90 en 92.

²⁾ Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht, II, 5e druk 1929, blz. 217.

³⁾ Het Wetboek van Strafrecht, II, 4e druk 1926, aant. 7 op artikel 131 en aant. 1 op artikel 132; NOYON acht opruiing door middel van een afbeelding bovendien niet mogelijk.

⁴⁾ Wetboek van Strafrecht in LÉON's Rechtspraak, I, 4e druk 1930, artikel 131, aant. c 5.

⁵⁾ De woorden „in het openbaar” en „, mondeling of bij geschrifte,” zijn bij de wet van 28 Juli 1920, Staatsblad n°. 619, de z.g. Antirevolutiewet, in artikel 131 ten onrechte omgezet. Het ontwerp van wet van Minister HEEMSKERK volgde hierbij de ontwerpen CORT VAN DER LINDEN en LOEFF. Alleen in het ontwerp CORT VAN DER LINDEN had de omzetting een redelijken zin.

2. *Strafbaarstelling van publieke belediging van het openbaar gezag of van openbare lichamen of instellingen.*

(Artikel 5, eerste helft, van Hoofdstuk I en Hoofdstuk III.)

Herhaaldelijk wordt in het openbaar op krenkende, kwetsende of smadelijke wijze over het openbaar gezag of over openbare lichamen of instellingen gesproken of geschreven of worden afbeeldingen gepubliceerd, welke gelijke krenkingen, enz. bevatten.

Het verschijnsel neemt in den laatsten tijd een stelselmatigheid aan, welke strafbaarstelling noodzakelijk maakt. Het ontwerp stelt voor deze strafbaarstelling tot stand te brengen in een nieuw in het Wetboek van Strafrecht in te voegen artikel 137a.

Voor wat de afzonderlijke elementen van het nieuwe artikel betreft worde het volgende aangeteekend:

„*Zich in beledigenden vorm uitlaten*”. Deze woorden geven allereerst aan, dat betref de uitlating een individueel persoon, belediging in den zin van Titel XVI van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht aanwezig zou moeten zijn. Hierbij moet *geen* rekening worden gehouden met het derde lid van artikel 261, daar dit lid, al drukt de wet zich weinig duidelijk uit, niet den omvang van de misdrijven van smaad en smaadschrift beperkt, doch enkel bepaalde handelingen, op zich zelf vallende onder de delictsomschrijving van die misdrijven, niet onrechtmatig¹⁾ of niet strafbaar²⁾ verklaart wegens het aanwezig zijn van een rechtvaardigingsgrond.

Echter moet, wil een „uitlating in beledigenden vorm” aanwezig zijn, nog een tweede vereischte vervuld zijn. De „aanranding van eer of goeden naam van derden”, welke bestanddeel is van de misdrijven van belediging van Titel XVI, is mogelijk op twee wijzen:

1°. in de eerste plaats kan de aanranding bestaan in de telastegging van onteerende *feiten*, al dan niet nader bepaald — cf. artikel 261 —, zonder dat daarbij in eenig opzicht noodeloos krenkende woorden of uitdrukkingen worden gebruikt. Men deelt bijv. mede, dat een bepaald persoon meerdere jaren in de gevangenis heeft doorgebracht. Men zou deze wijze van belediging met „materieele” belediging kunnen aanduiden;

2°. dan is belediging mogelijk door hun *vorm* krenkende woorden of feitelijkheden. Men denke bijv. aan een uitdrukking als „leelijke kaffer”, welke niets feitelijks inhoudt, doch alleen minachting uitdrukt: „formeele” belediging.³⁾

¹⁾ Cf. VAN HAMEL—VAN DIJCK, Inleiding tot de studie van het Nederlandsche Strafrecht, 4e druk, 1927, blz. 254, en ZEVENBERGEN, Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht, I, 1924, blz. 130.

²⁾ Cf. NOYON, Het Wetboek van Strafrecht, III, 4e druk 1927, aant. 6 op artikel 261.

³⁾ Cf. voor den beledigenden aard van „leelijke kaffer”: Rechtbank 's Gravenhage 18 November 1912, Tijdschrift voor Strafrecht, XXIV. Overzicht. 16, 62.

Uiteraard kunnen beide vormen van belediging samengaan: men kan feiten te laste leggen op krenkende wijze.

Onder artikel 137a *voorgesteld* vallen nu alleen uitlatingen, welke voor het openbaar gezag of voor openbare lichamen of instellingen, al dan niet mede, „formeel” beledigend zijn. Het zal duidelijk zijn, dat het om meerdere redenen onwenschelijk is verder te gaan.

„*Over het openbaar gezag*”. Deze woorden zijn opgenomen met het oog op de gevallen, waarin een uitlating in beledigenden vorm zich niet richt tegen een bepaald aangewezen openbaar lichaam, of een bepaald aangewezen openbare instelling, doch bijv. tegen „de Regeering” of „de Heeren in Den Haag”.

Het voorgestelde artikel omvat niet beledigingen van individuele gezagsdragers, hetzij particulier, hetzij als zoodanig; deze beledigingen zullen, wordt het ontwerp aanvaard, als te voren vallen onder Titel XVI — vgl., voor de belediging van een gezagsdrager als zoodanig, artikel 267 —.

Aangeteekend worde nog, dat het misdrijf in Hoofdstuk III van het ontwerp is opgenomen onder de misdrijven, waarvoor ook indien de verdachte hier te lande een vaste woon- of verblijfplaats heeft voorloopige hechtenis is toegelaten.

Aan het misdrijf is een verspreidingsdelict toegevoegd, artikel 137b *voorgesteld*, hetwelk zich, wat zijn redactie betreft, nauw aansluit aan den nieuwen tekst van de artikelen 132 en 134, toegelicht onder 1.

3. *Strafbaarstelling van publieke belediging van groepen van de bevolking of van ten deele tot de bevolking behorende groepen van personen.*

(Artikel 5, tweede helft, van Hoofdstuk I en artikel 2 van Hoofdstuk II.)

In den laatsten tijd komen ook hier te lande herhaaldelijk in het openbaar uitlatingen voor, welke krenkend of kwetsend zijn voor groepen van de bevolking. Men denke onder meer aan recente uitlatingen betreffende onze Israëlietische medeburgers.

Het verschijnsel is te bedenkelijker, daar het sinds den wereldoorlog een soort epidemisch karakter vertoont. In diverse landen in en buiten Europa werden door godsdienst of ras of anderszins onderscheiden groepen van de bevolking eerst stelselmatig in een slecht daglicht geplaatst, daarna veelal ook als niet meer gelijkwaardig behandeld, soms zelfs rechtstreeks vervolgd.

In het eene land waren de Christenen in het algemeen, in het andere inzonderheid de Roomsche-Katholieken, elders de Israëlieten, vaak ook de bedienaren van den godsdienst aan excessen en infaameerende bejegingen blootgesteld.

Gelijke buitensporigheden ook in ons land moeten in ieder geval worden voorkomen. Binnen onze grenzen bestaat daarvoor ook geen enkele grond.

De Regeering acht het dan ook een eerste plicht de voor bepaalde bevolkingsgroepen krenkende en kwetsende uitlatingen, welke den laatsten tijd in het openbaar, wellicht deels in verband met niet-begrepen toestanden in den vreemde, voorkomen, in de kiem te smoren.

Het zonder aanleiding naar beneden halen van bepaalde groepen van de bevolking is in strijd met de Christelijke naastenliefde. Het is ethisch te eenenmale verwerpelijk; het gaat in tegen de oudste vaderlandsche tradities; het brengt het saamhoorigheidsgevoel tusschen de deelen van de natie in gevaar.

Ook uit een oogpunt van positief staatsrecht is dit omlaaghalen ontoelaatbaar. Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hebben aanspraak op bescherming van persoon en goederen. En van de persoonlijkheid maken eer en goede naam een integreerend bestanddeel uit.

De uitlatingen vormen trouwens een rechtstreeksche bedreiging van de openbare orde. Het stelselmatig krenken en kwetsen van een deel van de bevolking moet op den duur tot ordeverstoring en relletjes leiden en heeft ook reeds plaatselijk tot verstoring van de orde gevoerd.

Het zal na het voorgaande geen nader betoog behoeven, dat een strafsancie noodzakelijk is.

Het ontwerp stelt te dezen voor twee nieuwe artikelen, 137*c* en 137*d*, in het Wetboek van Strafrecht op te nemen. Zij zijn algemeen gehouden en hebben dus betrekking op alle groepen van de bevolking zonder onderscheid. Naast anti-Israëlietische uitingen zullen dus, in geval van aanneming, ook eventueele aanvallen op andere groepen, bijv. op de predikanten, de Roomsch-Katholieke geestelijkheid, enz., onder de nieuwe voorschriften vallen.

De redactie van de artikelen sluit zich nauw aan bij de onder 2 besproken artikelen 137*a* en 137*b*.

De woorden „*of over eene ten deele tot de bevolking behoorende groep van personen*” zijn opgenomen met het oog op uitlatingen in beleedigenden vorm, welke zich niet in het bijzonder doch alleen mede tegen een groep van de Nederlandsche bevolking richten, bijv. uitlatingen gericht tegen de Joden in het algemeen, de „geestelijkheid”, en dergelijke uitingen.

Onder „*bevolking*” zullen ingevolge artikel 83*bis* voorgesteld allen worden verstaan, die zich binnen het rijk in Europa bevinden. Men vergelijkte artikel 4 van de Grondwet en, voor de redactie, ook artikel 85, lid 2, van het Wetboek van Strafrecht.

4. *Het vervolgen van klachtmisdrijven buiten klachte.*

(Artikel 1 van Hoofdstuk II.)

Bij de klachtdelicten is in de practijk een moeilijkheid gebleken.

De wetgever heeft bij deze delicten de strafvervolgving gebonden aan een klacht van den gelaedeerde, omdat zij in het algemeen van

zoodanigen aard zijn, dat bij hen, meer dan bij andere delicten, het gevaar bestaat, dat door vervolging den gelaedeerde grooter nadeel wordt toegebracht dan het algemeen belang zou lijden bij niet-vervolging. Een ingediende klacht heeft in verband daarmede allereerst deze beteekenis, dat de gelaedeerde verklaart geen bezwaar te hebben tegen een strafvervolging; daarboven geeft zij in den regel tevens uitdrukking aan het belang, hetwelk de gelaedeerde, wiens rechtsgevoel geschonden is, bij een vervolging heeft.

Dat dit de gedachtengang van ons Wetboek is, blijkt mede uit artikel 269. Terwijl in het algemeen voor de vervolging van de misdrijven van belediging een klacht vereischt wordt, is ingevolge dat artikel geen klacht noodzakelijk ten aanzien van belediging, ambtenaren aangedaan „gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening (hunner) bediening”. Bij de vraag, of een strafvervolging terzake van deze beledigingen zal worden ingesteld, is het algemeen belang zoozeer betrokken, dat de beslissing niet aan den gelaedeerden ambtenaar kan worden gelaten.

In de practijk is intusschen gebleken, dat de boven geschetste regeling met betrekking tot de klachtmisdrijven nog niet aan alle vereischten voldoet. Er doen zich gevallen voor van belediging van hooggeplaatste ambtenaren particulier, waarbij, in verband met de ambtelijke positie van de betrokkenen, het algemeen belang meer dan bij andere particuliere beledigingen in het geding is. Echter gaan de gelaedeerden juist in zoodanige gevallen veelal niet tot het indienen van een klacht over o. m., omdat zij zich persoonlijk boven de beledigende uitlatingen verheven gevoelen en niet door een klacht den schijn willen wekken in hun persoonlijk eergevoel gekwetst te zijn. In de betrokken gevallen is een vervolging dan ook allereerst wenschelijk in het algemeen belang, zij het dat, waar het nog altijd particuliere beledigingen betreft, met een positief bezwaar van den gelaedeerde tegen vervolging moet worden rekening gehouden.

In het wetsontwerp wordt met het oog op deze gevallen een regeling voorgesteld, welke de mogelijkheid opent, dat bij klachtmisdrijven het initiatief tot vervolging uitgaat van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie zal, „indien het vervolging wenschelijk acht op gronden aan het algemeen belang ontleend”, den gelaedeerde kunnen kennis geven, dat tot vervolging zal worden overgegaan, tenzij door hem binnen een bepaalden termijn — acht dagen bij verblijf binnen, een maand bij verblijf buiten Europa — bericht van bezwaar wordt gezonden. Het niet inkomen van zoodanig bericht vangt dan de klacht.

De regeling is algemeen opgezet, dus niet tot de misdrijven van belediging, waar aan de regeling allereerst behoefte bestaat, beperkt, daar zich in beginsel gelijke gevallen ook bij andere klachtmisdrijven kunnen voordoen; men denke bijv. aan de zedenmisdrijven van artikel 245 en artikel 248ter en aan schending van geheimen (artikelen 272 en 273).

Ten aanzien van de redactie van artikel 67a voorgesteld zij nog het volgende aangeteekend.

„*Te allen tijde*”. Dus zoowel gedurende de termijnen, genoemd in artikel 66, als na het verstrijken daarvan.

„*Bij ontvangst van de kennisgeving*”. Uit deze woorden blijkt, dat de termijn voor bericht eerst bij ontvangst van de kennisgeving begint te loopen. Deze ontvangst zelf en het tijdstip daarvan zullen in het eventueel volgend proces dus moeten komen vast te staan. Voor wat gelaedeerden betreft, die zich hier te lande bevinden of in landen, aangesloten bij de Union postale universelle, zal dit bijv. kunnen worden bevorderd door de kennisgeving te doen plaats hebben bij aangeteekend schrijven met bericht van ontvangst.

„*Wordt bericht*”. Het berichten heeft plaats op het tijdstip van ontvangst ter parkette. Men vergelijke „bij ontvangst van de kennisgeving”, het „inkomen van het bericht” in den volgenden volzin van artikel 67a voorgesteld en artikel 66 van het Wetboek van Strafrecht. Ook heeft alleen bij deze opvatting de langere termijn voor personen, die zich buiten Europa bevinden, voldoende grond.

„*Gedurende acht dagen*”. De mogelijkheid van intrekking van een bericht van bezwaar is tot de eerste acht dagen beperkt, daaraan anders de gelaedeerde nog te allen tijde op een strafvervolging zou kunnen aandringen. Cf. de termijnen van artikel 66 en ook de regeling van artikel 67.

„*Buiten klachte*” in het tweede lid geeft aan, dat, zijn er meerdere gelijkelijk tot klachte gerechtigden, door de positieve klacht van één hunner, als thans, strafvervolging mogelijk wordt. Uiteraard zal het openbaar ministerie wel met eventueel door anderen ingezonden bericht van bezwaar rekening houden. Uit de woorden blijkt tevens indirect dat, onverschillig of slechts één persoon tot klachte gerechtigd is of dat meerderen dat zijn, ook de tot klachte gerechtigde, die na kennisgeving door het openbaar ministerie een bericht van bezwaar inzond, dat niet meer kan worden ingetrokken, binnen de termijnen, genoemd in artikel 66, alsnog klachte kan doen.

„*Indien meerderen bericht van bezwaar zenden*”. Een strafvervolging is, gelijk boven reeds werd aangestipt, mogelijk, indien één der tot klachte gelijkelijk gerechtigden een klacht indient, al hebben de overigen wellicht bezwaar. Systematisch zou men dus eigenlijk moeten vragen, dat bij kennisgeving door het openbaar ministerie alle gerechtigden, wil vervolging uitgesloten zijn, bericht van bezwaar moeten hebben gezonden. Dit schijnt echter, speciaal in het geval dat er vele gelijkelijk tot klachte gerechtigden zijn, een te zware eisch. Daarom stelt het artikel voor, dat bericht van bezwaar, door meerderen ingezonden, vervolging zal beletten. Dit kan te eer worden aanvaard, daar, begeeren anderen vervolging, hun de weg open staat een positieve klacht in te dienen.

5. *Uitbreiding van de omschrijving der verspreidingsdelicten, behorende bij de bestaande misdrijven van belediging; verhooging van de strafsanctie van artikel 271 van het Wetboek van Strafrecht.*

(Artikelen 3, 4 en 5 van Hoofdstuk II.)

De nieuwe tekst, voorgesteld voor de verspreidingsdelicten, behorende bij de bestaande misdrijven van belediging, — te weten „majesteitsschennis”, belediging van hoofden en vertegenwoordigers van bevriende staten en de misdrijven van belediging, opgenomen in Boek II, Titel XVI, van het Wetboek van Strafrecht — komt overeen met dien, in Hoofdstuk I van het ontwerp opgenomen voor de verspreidingsdelicten, behorende bij het misdrijf van opruiing, het aanverwante misdrijf van artikel 133 en de nieuwe beledigingsartikelen 137*a* en 137*c*. Men zie voor de beteekenis der uitbreiding boven onder 1*b*.

Voorgesteld wordt van de gelegenheid gebruik te maken de strafsanctie, gesteld op het verspreidingsdelict van artikel 271, ietwat te verhoogen.

De Minister van Justitie,

VAN SCHAİK.

VOORLOOPIG VERSLAG.

De vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht, in wier handen dit wetsontwerp is gesteld, heeft de eer daaromtrent het navolgende te rapporteeren:

De wenschelijkheid, een aantal bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, welke betrekking hebben op de openbare orde, te herzien, wordt door de Commissie erkend; over den omvang, welken een dergelijke herziening behoort te hebben, loopen de meeningen der leden echter uiteen. Meenden eenige leden, dat het ontwerp in zijn geheel te ver gaat, sommige andere leden waren van oordeel, dat nader voorzieningen ook op het gebied van het vereenigingsrecht niet achterwege zullen kunnen blijven. Daarnaast bleek de Commissie eenstemmig in haar aanvankelijk oordeel, dat uitbreiding van de preventieve hechtenis tot het misdrijf van het voorgestelde artikel 137*a* (belediging van het publiek gezag of van een openbaar lichaam of een openbare instelling) niet wenschelijk is, althans niet wordt gerechtvaardigd door de sobere opmerking, welke daaraan in de Memorie van Toelichting wordt gewijd. Voorts worden de groote bezwaren, welke aan sommige der ontworpen bepalingen wegens haar vaagheid verbonden zijn, eveneens door de geheele Commissie gevoeld.

De Commissie beschouwt het wetsontwerp als verstrekkend en is van meening, dat het in een rustige sfeer behandeld dient te

worden; daarom acht zij het een voordeel, dat de Regeering het ontwerp heeft ingediend buiten ieder verband met speciale gevallen. De te regelen materie kan nu in haar algemeenheid worden gezien.

Niettemin waarschuwd eenige leden tegen te spoedig toegeven aan de stemming van het oogenblik. Met het opnemen van blijvende bepalingen in de Strafwet behoort men zeer voorzichtig te zijn. Velen zijn thans wat al te gevoelig geworden voor scherpe uitingen van anderen; spoediger dan vroeger achten zij zich beleedigd en vragen zij bescherming. Toch ligt dit niet in onzen volksaard; ons volk is van nature geneigd dergelijke dingen niet al te zwaar op te nemen. Daarom moet niet te gauw worden overgegaan tot het strafbaar stellen van uitingen, waaraan vroeger geen of weinig aantoot genomen werd. Ook behoude men het verschil tusschen zedelijkheid en recht in het oog; niet alles, wat zedelijk niet toelaatbaar is, kan men strafbaar stellen.

Verscheidene leden waren van meening, dat het noodzakelijk is, op te treden tegen de excessen van het anti-semitisme; één hunner beschouwde het nemen van daartegen gerichte maatregelen zelfs als het urgentste probleem, dat door het thans in behandeling zijnde wetsontwerp wordt bestreken.

Enkele andere leden betwijfelden, of juist het anti-semitisme de openbare orde het sterkst in gevaar brengt; zij waren geneigd de berichten hieromtrent voor overdreven aan te zien.

Tegen dit laatste werd aangevoerd, dat juist op dit gebied ontoelaatbare uitingen voorkomen en op onverantwoordelijke wijze wordt gestookt tegen een deel van ons volk.

Eenige leden legden er den nadruk op, dat de ontworpen bepalingen in haar geheel een goede stap beteekenen om het afsnijden van verschillende misbruiken en het noodeloos toespitsen van tegenstellingen tegen te gaan. Indien niet door maatregelen als deze de rechtsorde bewaard blijft, zullen binnen niet langen tijd naar hun overtuiging heel wat verder gaande maatregelen noodig zijn. Deze leden meenden, dat een optreden tegen excessieve uitingen in het algemeen de sympathie van ons volk heeft.

Aan deze beschouwing voegden zij toe, dat het ontwerp in zekeren zin een afwijking beteekent van den individualistischen aard van ons strafrecht; zij zagen daarin een socialen inslag; de bescherming, die de wet in het algemeen slechts verleent aan individuen, zal worden uitgebreid tot groepen.

Een dezer leden zou verder willen gaan en collectiviteiten niet alleen beschermen, doch ook aansprakelijk stellen. Een dergelijke collectieve aansprakelijkheid zou wellicht in een afzonderlijke wet geregeld moeten worden. In het bijzonder had dit lid op het oog de mogelijkheid om partijen en bladen, die zich bij voortdoring schuldig maken aan bepaalde strafbare feiten, en speciaal die feiten, die door dit ontwerp strafbaar zullen worden, te verbieden.

Eenige andere leden vulden de hier weergegeven beschouwing in zooverre aan, dat zij het denkbeeld, groepen van personen als zoo-

danig strafbaar te stellen, verwierpen, maar toch de bron van veel kwaad zagen in de collectiviteiten, die, niet het minst onder de opgroeiende jeugd, een verkeerden geest kweeken. Wil men dus dien verkeerden geest, die het misbruik maken van de volksvrijheden aanwakkert, bestrijden, dan moet men tegen die groepen als zoodanig optreden. Deze leden zouden een uitbreiding van de Wet op het regt van vereeniging en vergadering overwogen willen zien, in dien zin, dat een vereeniging niet alleen in strijd met de openbare orde geacht zou kunnen worden wegens haar doel, zooals art. 3 dier wet thans bepaalt, doch eveneens wegens haar feitelijke werkzaamheid. Deelneming aan zulk een vereeniging zou dan krachtens art. 140 Wetboek van Strafrecht kunnen worden gestraft.

Van andere zijde werd tegen dergelijke denkbeelden krachtig gewaarschuwd. Deze leden maanden tot groote voorzichtigheid; de mogelijkheid van machtsmisbruik door bepaalde politieke groepen tegenover andere, nu en in de toekomst, behoort te worden vermeden. Eén dezer leden noemde denkbeelden, zooals door de hiervóór aan het woord zijnde leden naar voren gebracht, fascistisch en een uiting van extremisme. Men moet de sfeer van de politiek zooveel mogelijk uit het strafrecht verwijderd houden; tegen het nemen van krasse maatregelen zou dit lid, indien ze noodig zijn, op zich zelf geen bezwaar hebben, mits men naar objectieven maatstaf zou kunnen oordeelen. Kwamen bepalingen in den geest van de hier bepleite ideeën tot stand, dan is het gevaar groot, dat een meerderheid een verbod van geheele partijen zou doordrijven wegens uitingen van enkele personen.

Het lid, dat de mogelijkheid van collectieve aansprakelijkheid het eerst ter sprake bracht, wees er op, dat maatregelen, als door hem wenschelijk geacht, dienen om den bestaanden Staatsvorm te beschermen en geenszins als fascistisch kunnen worden beschouwd. In ieder geval moet z.i. worden nagegaan, of bladen, die zich aan strafbare feiten schuldig maken, niet kunnen worden verboden.

Een ander lid meende, dat de voorgestelde bepalingen in zooverre aanvulling behoeven, dat mogelijk gemaakt moet worden ontzetting uit het passief kiesrecht bij veroordeeling wegens opruiing.

Met deze gedachte konden eenige leden zich wel vereenigen; zij wezen er op, dat ontzetting uit het kiesrecht en de verkiesbaarheid reeds bij veroordeeling wegens een aantal misdrijven mogelijk is. Eenige andere leden konden hiermede echter niet instemmen; zij zouden zich tegen invoering van de mogelijkheid van zulk een ontzetting wegens een bij uitstek politiek misdrijf met kracht moeten verzetten.

Naar aanleiding van de geuite vrees omtrent het indringen van de politiek in het strafrecht merkten de leden, die in het wetsontwerp ook andere dan de door de Regeering voorgestelde voorzieningen opgenomen zouden willen zien, op, dat het op zichzelf verstandige streven om de sfeer van de politiek zooveel mogelijk uit het strafrecht verwijderd te houden, toch zal moeten afstuiten op zoo-

danige gedragingen, die de sfeer van het strafrecht brengen in de politiek.

1. *Uitbreiding van de omschrijving van de misdrijven van opruiing en van eenige aanverwante delicten.*

a. De vraag werd gesteld, of onder „mondeling” ook valt „door gebaren” en onder „afbeelding” ook „beeld” in den zin van „beeldhouwwerk”. Ook werd gevraagd, of opruiing door middel van grammofoonplaten wel onder de nieuwe omschrijving valt. Naar aanleiding van deze vragen deden eenige leden aan de hand, de geheele omschrijving te laten vervallen en te lezen: „hij die in het openbaar tot eenig strafbaar feit . . . opruiet”. Wil men overal de woorden „mondeling of bij geschrifte” aanvullen met „afbeelding”, dan zal dit ook in art. 266 moeten geschieden, en wellicht ook nog in andere artikelen.

b. Tegen het laten vervallen van het oogmerk om ruchtbaarheid te geven aan den strafbaren inhoud van het geschrift als element van het strafbare feit, vervat in de artikelen 132 en 134, bracht één lid ernstig bezwaar in. Z.i. moet men deze bepaling zien in verband met die van artikel 64 Wetboek van Strafvordering, dat voor het verspreidingsdelict van artikel 132 preventieve hechtenis mogelijk maakt. Zoodoende zal ieder, die een geschrift verspreidt of in voorraad heeft, preventief in hechtenis genomen kunnen worden, wanneer hij ernstige reden moest hebben om te vermoeden, dat in dat geschrift eenige uiting van opruienden aard voorkomt. Couranten of periodieken, waarin een enkele maal uitingen zijn opgenomen, welke door den rechter opruiend geacht worden, zullen door een dergelijke bepaling practisch onverkoopbaar worden: iedere kioskhouders, die ze in voorraad heeft, iedere bezorger, die ze rondbrengt, zal zich eerst moeten overtuigen, dat er geen artikelen met verboden inhoud in voorkomen. Dit kan echter niet door een ieder worden beoordeeld, slechts de rechter maakt uit, wat opruiend is en wat niet. Achteraf blijken dan ook de verkoopers en bezorgers een strafbaar feit te hebben begaan. Men mag van deze menschen, die er hun brood mee moeten verdienen, niet vergen, dat zij in twijfelachtige gevallen hun broodwinning opgeven. Een vergelijking met artikel 240 — zoo meende dit lid — gaat niet op; ieder kan weten, of een geschrift aanstootelijk voor de eerbaarheid is, doch over het al of niet opruiende karakter van een geschrift kan niet ieder zich een oordeel vormen. De voorgestelde wijziging scheen dit lid dan ook niet te aanvaarden.

Andere leden achtten de hier weergegeven bezwaren sterk overdreven. De rechter zal er zeker niet lichtvaardig toe overgaan, aan te nemen, dat iemand ernstige reden had om te vermoeden, dat een bepaald geschrift opruiend was. En is die ernstige reden inderdaad aanwezig, dan behoort verspreiding van zulke geschriften ook met alle middelen belet te worden.

Verscheidene leden der Commissie waren echter op een ander punt niet geheel gerust omtrent de gevolgen van de voorgestelde

wijziging in de redactie der verspreidingsdelicten. Men stelle bijv. het geval, dat een blad een opruiend geschrift afdruckt en het vervolgens gaat bestrijden. Onder de bestaande wet kan men zeggen, dat de verspreider van zulk een blad niet strafbaar is, omdat zijn oogmerk niet is het ruchtbaarheid geven aan den opruienden inhoud van het geciteerde geschrift, doch integendeel aan den van opruiing afschrikkenden inhoud der bestrijding. Wordt echter de nieuwe tekst van art. 132 wet, dan schijnt het de vraag, of dezelfde straffeloosheid verzekerd blijft. Immers, ieder, die een geschrift of afbeelding, waarin wordt opgeruid, verspreidt, zal strafbaar zijn, indien hij den inhoud kent, en dit is met degene, die een opruiend geschrift citeert en bestrijdt, zeker het geval. Ook al zou ongetwijfeld nimmer wegens citeren vervolgd worden, het ware toch onjuist, indien de wet het strafbaar stelde. Wel zou men kunnen redeneeren, dat in een blad als hier bedoeld niet wordt opgeruid, omdat men den inhoud in zijn geheel moet beschouwen en dus ook op de bestrijding moet letten, doch dit laatste schijnt twijfelachtig, omdat de woorden „indien daarin . . . opruiing voorkomt” er op zouden kunnen duiden, dat iedere uitlating op zich zelf beschouwd moet worden. Gaarne zou men over deze quaestie 's Ministers oordeel vernemen.

2. *Strafbaarstelling van publieke belediging van het openbaar gezag of van openbare lichamen of instellingen.*

Hoewel de Commissie inziet, dat de hierbedoelde wijziging dienstig kan zijn om misbruiken tegen te gaan, betwijfelt zij sterk, of de ontworpen artt. 137a en 137b onveranderd in ons Wetboek van Strafrecht kunnen worden opgenomen. Reeds het begrip „belediging” is zeer vaag, en het schijnt twijfelachtig, of men dit begrip wel mag uitbreiden buiten de beteekenis, die het thans in onze wet heeft, nl. die van aantasten van eer en goeden naam, wat alleen bij natuurlijke personen mogelijk is. Bovendien wordt in de ontworpen bepalingen voorgesteld het strafbaar stellen van een uitlating in beledigenden vorm. Men zou gaarne vernemen, hoe de Minister de verhouding ziet tusschen het begrip „belediging” in de bestaande wetgeving en het nieuw in te voeren begrip „uitlating in beledigenden vorm”. Nog minder duidelijk is echter, wat precies verstaan moet worden onder „het openbaar gezag”, „een openbaar lichaam” en „een openbare instelling”. Een nadere toelichting hiervan acht de Commissie in ieder geval noodig. Vallen, om maar enkele voorbeelden te noemen, de vrijwillige burgerwachten, het leger, alle bedrijven van publiekrechtelijke lichamen onder de omschrijving, die belediging van dergelijke instellingen tot een strafbaar feit maakt? Zoo ja, gaat de bepaling dan niet veel te ver? Voorts werd gevraagd, of onder „het openbaar gezag” ook dat in het Rijk buiten Europa valt. Al deze vraagpunten wijzen op de mogelijkheid van een ruime en weinig begrensde toepassing, waartegen vooral bij een strafbepaling groote bedenkingen bestaan.

Aan den anderen kant, zoo werd opgemerkt, schijnt niet strafbaar te zullen worden het ten laste leggen van feiten, waarvan het mededeelen voor het openbaar gezag krenkend is, indien althans de vorm, waarin dat geschiedt, niet zelf beleedigend is. Immers de ontworpen artikelen stellen alleen strafbaar het zich in beleedigenden *vorm* uitlaten over het openbaar gezag, enz. — wat daarvan dan ook precies de beteekenis moge zijn — en het verspreiden van in zulken vorm gestelde uitingen. Gaarne zouden eenige leden de meening van den Minister vernemen over de vraag, of het opzettelijk verspreiden van onware mededeelingen, ook als dat niet in beleedigenden vorm gebeurt, niet moet worden tegengegaan.

Het is der Commissie niet geheel duidelijk, welke de verhouding is tusschen het voorgestelde art. 137*a*, dat strafbaar stelt het zich in beleedigenden vorm uitlaten over het openbaar gezag, over een openbaar lichaam of een openbare instelling, en het bestaande art. 267, dat straf bedreigt tegen beleediging van een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening. Wanneer zal het eene delict aanwezig zijn en wanneer het andere? Is bijv. beleediging van één of meer Ministers in functie wellicht tevens beleediging van het openbaar gezag? Dit is van het grootste belang o.a. voor de strafmaat en voor de al of niet toepasselijkheid van preventieve hechtenis.

Voorts werd er op gewezen, dat bij de voorgestelde nieuwe delicten van de artt. 137*a* en 137*b* geen straffeloosheid zal bestaan, indien klaarblijkelijk is gehandeld in het algemeen belang of tot noodzakelijke verdediging. Men erkende, dat een dergelijk bewijs, ook al werd het geleverd, den dader — in het algemeen gesproken — niet zou vrijwaren tegen het verwijt, dat hij zijn uitingen in behoorlijken, niet beleedigenden vorm had moeten inkleeden, doch men mag toch niet over het hoofd zien, dat de daad in een geheel ander licht komt te staan, indien zulk een bewijs wèl geleverd wordt. Ook zal de strafbaarheid zelfs dan niet worden opgeheven, wanneer de dader bewijst, dat de gebezigde qualificatie den waren toestand volkomen juist weergeeft, of dat deze nog erger is dan de gebruikte woorden doen vermoeden. Men moet het kwaad kwaad kunnen noemen, en het schijnt twijfelachtig, of dat ook in de toekomst altijd mogelijk zal zijn.

Met betrekking tot de strafmaat maakten verscheidene leden een vergelijking met de artikelen omtrent beleediging van personen; het maximum bedraagt voor smaad 6 maanden, voor smaadschrift 1 jaar, voor eenvoudige beleediging slechts 3 maanden. Een maximum van 2 jaar, ook voor een uitsluitend in den vorm beleedigende uiting omtrent een of andere openbare instelling, scheen hun daarnaast onevenredig hoog, en hetzelfde geldt voor de straffen, die tegen de overige nieuw in te voeren delicten worden bedreigd. In het bijzonder werd gewezen op het verschil tusschen de straf, gesteld op beleediging van ambtenaren ter zake van hun functie

(voor eenvoudige belediging is het maximum dan 4 maanden), en die, welke wordt bedreigd tegen geheel dezelfde belediging, gericht tegen dezelfde ambtenaren, eveneens ter zake van hun functie, doch dan in algemeenen vorm en zonder namen te noemen (bijv. belediging van „de Regeering” of „het gemeentebestuur”); in het laatste geval is het maximum 2 jaar.

Enkele andere leden achtten de bedreigde straf voor belediging van de Overheid niet te hoog.

Tegen het mogelijk maken van preventieve hechtenis wegens het misdrijf van art. 137a bestaan — zooals boven reeds bleek — bij de Commissie groote bezwaren. Men wees er op, dat iedere toelichting hier ontbreekt, en men zou daarom gaarne vernemen, welke motieven de Regeering tot dit onderdeel van haar voorstel hebben geleid. Aanvankelijk is echter de geheele Commissie van oordeel, dat deze bepaling niet noodig is en in de practijk tot ongewenschte gevolgen kan leiden.

Naar aanleiding van het tweede lid van het voorgestelde art. 137b werd de vraag gesteld, of het mogelijk zal zijn, dat ook de bezoldigde bestuurder eener vereeniging, die in zijn functie een geschrift verspreidt, waarin een uitlating in beledigenden vorm over het openbaar gezag voorkomt, uit zijn bestuursfunctie kan worden ontzet.

3. Strafbaarstelling van publieke belediging van groepen van de bevolking of van ten deele tot de bevolking behoorende groepen van personen.

Ook hier gevoelt de Commissie zeer sterk het bezwaar, dat de tekst der ontworpen artikelen vaag is. Wat moet worden verstaan onder „een groep van de bevolking”? Behooren daartoe alleen groepen, die op de een of andere wijze zijn georganiseerd? Of is het voldoende, dat de leden van zulk een groep zich onderscheiden door een gemeenschappelijken godsdienst, ras, taal, politiek of zedelijke overtuiging? Of is de bepaling nog veel ruimer en omvat zij alle groepen van personen, die — op welke wijze ook — een gemeenschappelijk kenmerk hebben? Ieder houvast voor de uitlegging ontbreekt hier, en het is wel zeer moeilijk, de kracht en de al of niet noodzakelijkheid van een bepaling als deze te beoordeelen.

Eenige leden vestigden er de aandacht op, dat art. 137c moet worden gelezen in verband met art. 83bis, dat allen, die zich binnen het Rijk in Europa bevinden, tot de bevolking brengt. Dit artikel heeft ten gevolge, dat belediging van iedere groep van personen, waarvan slechts enkelen in Nederland verblijven, strafbaar wordt. Dit gaat wel heel ver. Wie zich in eenigszins scherpen vorm uitlaat over „de Duitschers”, „de Belgen”, enz. loopt dus kans te worden veroordeeld. Het schijnt de vraag, of art. 4 der Grondwet wel dwingt tot de bepaling, dat onder bevolking worden begrepen allen, die zich binnen het Rijk in Europa bevinden. Die allen hebben gelijke aanspraak op bescherming van hun persoon.

Waar in den gedachtengang van den Minister dit wetsontwerp echter niet zoozeer schijnt te dienen ter bescherming der beleedigde personen of groepen, als ter bescherming van de openbare orde, zou er geen bezwaar bestaan, krenkende uitingen omtrent Nederlanders wèl en omtrent buitenlanders niet strafbaar te stellen, indien men althans mocht meenen, dat de eerste de openbare orde wèl in gevaar brengen, de laatste niet.

De vraag werd gesteld, of niet in plaats van de hier voorgestelde bepalingen eenige artikelen kunnen worden opgenomen in den geest van de Indische „haatzaai-artikelen”.

Voorts werden nog enkele punten ter sprake gebracht, die zoo-wel de publieke beleediging van bevolkingsgroepen als die van het openbaar gezag en openbare lichamen en instellingen betreffen. Vooreerst vroeg men, of de verhouding van de nieuwe artt. 137a—137d, die het begrip beleediging uitbreiden buiten den kring der natuurlijke personen, tot de artt. 1408 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, die alleen voor beleediging van individuen geschreven zijn, door de Regeering onder het oog gezien is. Zal het mogelijk zijn, dat een groep van personen, die zich beleedigd achten, of een openbaar lichaam, waaromtrent iemand zich in beleedigenden vorm heeft uitgelaten, deswege een civiele vordering instelt, gegrond op de artt. 1408 e. v. Burgerlijk Wetboek? Of staat daarvoor alleen een actie krachtens art. 1401 ter beschikking? Of is het de bedoeling, dat de nieuwe artikelen in het geheel niet kunnen leiden tot een civiele actie?

Ook werd de vraag gesteld, of de artikelen, die het ontwerp wil inlasschen, wel moeten worden ondergebracht in titel V (Misdrijven tegen de openbare orde) en niet in titel XVI (Beleediging). Beschouwt men het ontwerp als uitsluitend bestemd ter bescherming van de openbare orde, dan is de plaatsing ongetwijfeld juist. Deze vraag kan ook voor de civielrechtelijke zijde van de beleediging van collectiviteiten van belang zijn; acht men de artt. 1408 e. v. Burgerlijk Wetboek daarop niet van toepassing, doch art. 1401 wèl, dan is het mogelijk, dat de jurisprudentie, die een vordering uit onrechtmatige daad afwijst, indien de overtreden norm niet was geschreven ter bescherming van den eischer, een dergelijke vordering ook in dit geval niet zal toewijzen.

4. *Het vervolgen van klachtmisdrijven buiten klachte.*

Hoewel de Commissie erkent, dat de mogelijkheid tot het vervolgen van klachtmisdrijven, ook indien de gelaedeerde geen klacht heeft ingediend, in een enkel geval wellicht gewenscht kan zijn, is zij toch van oordeel, dat dit onderdeel van het ontwerp niet moet worden aanvaard. Ter bescherming van de openbare orde zou alleen in geval van beleediging toepassing der ontworpen regeling overwogen behoeven te worden. De Commissie ziet althans niet in, waarom ook bij andere klachtdelicten dan beleediging een regeling als de hier voorgestelde noodig zou zijn. In het bijzonder bij zedendelicten acht zij het belang, dat juist de gelaedeerde kan hebben

bij niet-vervolgving, zoo groot, dat dit in elk geval den voorrang behoort te hebben. En wat belediging betreft: de nieuw voorgestelde delicten zijn geen klachtdelicten; ook belediging van een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening kan door het openbaar ministerie steeds worden vervolgd zonder dat de gelaedeerde een klacht behoeft in te dienen. Belediging van particulieren behoort naar de meening der Commissie een klachtmisdrijf te blijven. Doch dan rest niet anders dan het in de Memorie van Toelichting genoemde geval van belediging van een ambtenaar in privé. Nu komt het der Commissie voor, dat dit eene geval geen voldoende aanleiding is om een tamelijk ingrijpende wijziging te brengen in de bepalingen onzer wet omtrent het vervolgen van klachtdelicten. Men mag trouwens in het algemeen van een ambtenaar verwachten, dat deze tot het indienen van een klacht overgaat, indien het openbaar ministerie hem er op wijst, dat hij daarmee een groot algemeen belang dient.

Hoewel de Commissie zich dus met opneming van het voorgestelde art. 67*a* niet kan vereenigen, wil zij niet nalaten, de daaromtrent verder gemaakte opmerkingen ter kennis van de Regeering te brengen.

Verscheidene leden achtten de regeling, zooals art. 67*a* die wil geven, min of meer halfslachtig. Indien inderdaad de bescherming der openbare orde doel is, behooren de algemeene belangen afgewogen te worden tegen die van den particulier; overwegen de eerste, dan dient een vervolging mogelijk te zijn. In den gedachten-gang van den ontwerper is het echter blijkbaar de bedoeling geweest, den gelaedeerde in de gelegenheid te stellen, zijn eigen opvatting over de wenschelijkheid eener vervolging te doen domineeren, ongeacht het gewicht der algemeene belangen, welke bij een vervolging betrokken zijn. Dit achtten de hier aan het woord zijnde leden niet juist.

Voorts werd opgemerkt, dat de Memorie van Toelichting er van uitgaat, dat het openbaar ministerie een kennisgeving aan den tot klachte gerechtigde kan zenden nog vóórdat de termijnen, genoemd in artikel 66, zijn verstreken. Uit de woorden „indien . . . eene klachte niet wordt ingediend” zou men ook het tegendeel wel kunnen afleiden. In ieder geval rijst de vraag, of het wel wenschelijk is, op deze manier den termijn, gedurende welken de gelaedeerde over het al of niet indienen eener klachte kan nadenken, te verkorten van drie, resp. zes maanden tot acht dagen, resp. een maand. Waar het gaat om bescherming der openbare orde kunnen voor een snelle vervolging goede redenen bestaan; in andere gevallen schijnt het beter, den gelaedeerde rustig den tijd te laten om een beslissing te nemen.

Niet volkomen duidelijk acht de Commissie in het artikel uitgedrukt, dat de termijnen van acht dagen en van een maand beginnen te loopen bij ontvangst van de kennisgeving. Twijfel zou

zijn uitgesloten, wanneer na „binnen eene maand” werd ingevoegd „na die ontvangst”.

Ten slotte werd de vraag gesteld, of het derde lid van art. 241, waar bepaald wordt, dat op een klachte wegens overspel de artt. 64, 65 en 67 niet van toepassing zijn, niet in ieder geval moet worden aangevuld met de vermelding van art. 67a.

5. *Uitbreiding van de omschrijving der verspreidingsdelicten, behorende bij de bestaande misdrijven van belediging; verhooging van de strafsanctie van artikel 271 van het Wetboek van Strafrecht.*

Ten aanzien van de verruimde omschrijving dezer verspreidingsdelicten geldt hetzelfde als hierboven reeds is opgemerkt bij punt 1 onder *b*. Daarheen moge dus worden verwezen.

Ten slotte zouden enkele leden gaarne van de gelegenheid, dat de omschrijving van verschillende verspreidingsdelicten door den wetgever zal worden gewijzigd, gebruik willen maken om een leemte in het artikel betreffende Godslastering weg te nemen. Art. 147 stelt immers wél strafbaar dengene, die zich in het openbaar door smalende Godslasteringen op voor godsdienstige gevoelens krenkende wijze uitlaat, doch niet dengene, die eens anders krenkende uitlatingen van dien aard verspreidt. Toch is het rationeel, deze verspreiding evenzeer strafbaar te stellen als de uitlating zelf. Daarom werd aangedrongen op een aanvulling van het ontwerp met een nieuw artikel, dat overeenkomstig de reeds voorgestelde redactie der verspreidingsartikelen zou kunnen worden geredigeerd. Overigens gelden ook voor de hier bepleite aanvulling de opmerkingen, gemaakt bij punt 1 onder *b*.

Enkele leden stelden nog de vraag, of naar de meening van den Minister de artt. 418 en 419 voldoende waarborg bieden, dat bij persdelicten een verantwoordelijke dader kan worden achterhaald. Zij verwezen daarbij naar blz. 3 van het Voorloopig Verslag omtrent hoofdstuk IV der Rijksbegroting voor 1932.

Aldus vastgesteld 19 Januari 1934.

DUYS.
BAKKER—NORT.
BOON.
KATZ.
KORTENHORST.
GOSELING.
TERPSTRA.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Militaire belangenverenigingen.

*Ministerieele beschikking van 2 Juli 1934,
IIde Afd. B, nr. 94.*

*(Zie L.O. 1933, nrs. 138, 191, 192, 202, 215, 220, 221, 222, 223, 224,
237, 238, 258, 264, 293, 295, 352, 367, 399 en 1934, nr. 75.)¹⁾*

Legerorders 1934, Nr. 200.

In verband met de sedert verkregen Koninklijke bewilliging op de (c.q. gewijzigde) Statuten, worden de na te noemen verenigingen tot wederopzegging toegelaten als militaire belangenvereniging in den zin van de Ministerieele Resolutie van 18 April 1933, IIde Afd. B en IIIde Afd. A, nr. 60 (L.O. 1933, nr. 138):

Namen der verenigingen.	Voorloopig toegelaten bij:
1. Militaire hoefsmeden-vereeniging. ¹⁾	L.O. 1933, nr. 202.
2. Vereeniging van meesters-geweermaker en -zwaardveger behoorende tot het beroepspersoneel der Koninklijke landmacht.	L.O. 1933, nr. 222.
3. Vereeniging van meester-smeden-bankwerker behoorende tot de Koninklijke landmacht.	L.O. 1933, nr. 221.
4. Vereeniging van militair technisch personeel beneden den rang van tweede-luitenant bij den luchtvaartdienst der Koninklijke landmacht. ²⁾	L.O. 1933, nr. 238.
5. „Voorwaarts”, Vereeniging van muzikanten van het beroepspersoneel der Koninklijke landmacht. ³⁾	L.O. 1933, nr. 220.
6. Vereeniging van jaarwedde-genietende beroepsmilitairen beneden den rang van tweede-luitenant, behoorende tot de Koninklijke landmacht „Ons aller belang”. ⁴⁾	L.O. 1933, nr. 264.
7. Bond van militair personeel bij den geneeskundigen dienst der landmacht. ⁵⁾	L.O. 1933, nr. 191.
8. Neutrale onderofficieren vereeniging.	L.O. 1933, nr. 293.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 93, 98, 99, 211, 298 en 406; XXX, blz. 1. Red.

Namen der vereenigingen.	Voorloopig toegelaten bij:
9. Bond van hoofdopzichters en opzichters bij den vliegdiens van de Koninklijke landmacht. ⁶⁾	L.O. 1933, nr. 237.
10. Vereeniging van hoofdopzichters en opzichters van fortificatiën.	L.O. 1933, nr. 295.
11. Vereeniging van militaire kleermakers behoorende tot de Koninklijke landmacht. ⁷⁾	L.O. 1933, nr. 224.
12. Nederlandsche militaire zadelmakers-vereeniging.	L.O. 1933, nr. 223.
13. Vereeniging van leden behoorende tot het Wapen der Koninklijke Maréchaussée beneden den rang van officier. ⁸⁾	L.O. 1933, nr. 215.
14. Christelijke sociale onderofficieren vereeniging.	L.O. 1933, nr. 367.
15. Vereeniging van militaire schoen- en laarzenmakers der Koninklijke landmacht. ⁹⁾	L.O. 1933, nr. 192.
16. Vereeniging van militaire apothekersbedienden behoorende tot de Koninklijke landmacht.	L.O. 1933, nr. 258.
17. Nederlandsche Roomsche Katholieke onderofficieren vereeniging „Sint Martinus”.	L.O. 1933, nr. 352.
18. Vereeniging van onderofficieren behoorende tot de Koninklijke landmacht „Ons belang”.	L.O. 1933, nr. 399.
19. Roomsche Katholieke politietroepen vereeniging „Sint Antonius van Padua”. ¹⁰⁾	L.O. 1934, nr. 75.

BIJZONDERE BEPALINGEN.

(1) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van militaire hoefsmeden, die den rang van wachtmeester of hooger of dien van korporaal (c.q. korporaal-titulair) bekleeden.

(2) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van onderofficieren en korporaals van het technisch personeel bij den luchtvaartdienst der Koninklijke landmacht.

(3) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van muzikanten met den rang van sergeant of hooger en élève-muzikanten met den rang van korporaal.

(4) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van onderofficieren en korporaals van het beroepspersoneel der Koninklijke landmacht.

(5) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van onderofficieren en korporaals van den militairen geneeskundigen dienst der Koninklijke landmacht.

(6) De nog aanwezige hoofdwerktuigkundigen en werktuigkundigen, kunnen mede lid van deze militaire belangenvereniging zijn.

(7) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van kleermakers in de rangen van sergeant en korporaal.

(8) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van tot het Wapen der Koninklijke Maréchaussée behorende onderofficieren en maréchaussées met den rang van korporaal.

(9) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van schoen- en laarzenmakers in de rangen van sergeant en korporaal.

(10) Met vergunning tot wederopzegging toe tot het samengaan van tot het Korps Politietroepen behorende onderofficieren en korporaa's.

De militaire autoriteiten aan wie (en de wijze waarop) de voren- genoemde organisaties verzoeken van algemeenen aard, betreffende de met de militaire positie verband houdende belangen der leden, kunnen kenbaar maken, zijn genoemd (is geregeld) in het derde lid van Artikel 2 van het Reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke landmacht, deel A.

L.O. 1933, nrs. 191, 192, 202, 215, 220, 221, 222, 223, 224, 237, 238, 258, 264, 293, 295, 352, 367 en 399, en 1934, nr. 75, hebben hun beteekenis verloren.¹⁾

Georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechts- toestand van het militaire personeel der Koninklijke landmacht.

Ministerieele kennisgeving van 5 Juli 1934, IIIde Afd. B, nr. 11. (Zie ook L.O. 1934, nr. 42.)²⁾

Legerorders 1934, Nr. 202.

Ten vervolge op het gestelde in de dezerzijdsche kennisgeving van 3 Februari 1934, IIIde Afd. B, nr. 92²⁾, wordt bij deze aan de Koninklijke landmacht medegedeeld, dat is aangewezen om zitting te nemen in Commissie B (militairen beneden den rang van tweede-luitenant) voor georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel dier landmacht:

de Bond van Militair personeel bij den Geneeskundigen Dienst der Landmacht.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 98, 99, 211, 298 en 406; XXX, blz. 1.

²⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 541.

Red.

Red.

Auditeur-militair-plaatsvervanger bij den Krijgsraad voor de Landmacht.

Kennisgeving van 10 Juli 1934, Iste Afd., nr. 8.

Legerorders 1934, Nr. 206.

Bij Koninklijk besluit van 23 Juni 1934, nr. 72, is benoemd tot Auditeur-militair-plaatsvervanger bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa, te 's Hertogenbosch, *Mr. A. M. P. A. Bloemarts*, advocaat en procureur te 's Hertogenbosch, tevens rechter-plaatsvervanger in de Arrondissementsrechtbank aldaar.

Rechtspraak in ambtenarenzaken.

Ministerieele kennisgeving van 8 Augustus 1934, VIIIste Afd., nr. 18.

Legerorders 1934, Nr. 235.

Bij de *N.V. Boekhandel v/h Gebr. Belinfante te 's Gravenhage* is verschenen het boekwerk „Rechtspraak in Ambtenarenzaken”, samengesteld door *Mr. C. J. F. Caljé*, griffier van het Ambtenaren-gerecht te 's Gravenhage.

De prijs bedraagt *f* 4,80 ingenaaid en 5,80 gebonden.

Militaire rechtspleging in Suriname en Curaçao.

De Staatsbladen N°s 480 en 481 bevatten de Koninklijke besluiten van den 11en Augustus 1934, tot wijziging respectievelijk van de Koninklijke besluiten van 5 Maart 1915 (*Staatsbladen* n°s 131 en 132, *Gouvernementsblad* n° 27, *Publicatieblad* n° 28) houdende regeling van de verblijfkosten van hen die uit Suriname, respectievelijk Curaçao, voor het Hoog Militair Gerechtshof moeten verschijnen.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Administratie en Justitie.

Hierachter, blz. 307, vindt men opgenomen eene uitspraak van den Centralen Raad van Beroep van 19 April 1934, waarbij de Raad, met bevestiging van de uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's Hertogenbosch, ongegrond heeft verklaard het beroep ingesteld door een machinist-motordrijver bij het Loodswezen tegen de beschikking van den Minister van Defensie, waarbij aan klager op grond van art. 98, 1*g* van het Algemeen Rijksambtenarenreglement eervol ontslag uit 's Rijksdienst is verleend, zulks naar aanleiding van een door hem gepleegden diefstal. Klager was n.l. bij vonnis van den Politierechter te Middelburg wegens diefstal van een kistje sigaren ten nadeele van een winkelier veroordeeld tot *f* 25, boete. ¹⁾

Volgens art. 98, 1*g* evengenoemd kan een ambtenaar worden ontslagen (en dan blijkt het 2e lid „eervol”) wegens „ongeschiktheid voor het door hem bekleede ambt”. Op deze bepaling was i.c. het ontslag gebaseerd. Wel bevat art. 98 (punt *e*) ook nog eene bepaling krachtens welke ontslag (en dan zonder den term „eervol”) mogelijk is op grond van eene „onherroepelijk geworden veroordeeling tot vrijheidsstraf wegens misdrijf”, welk voorschrift echter in het onderhavige geval niet toepasselijk was nu het slechts eene geldboete betrof. Het door den raadsman van klager begrijpelijkerwijze naar voren gebrachte bezwaar, dat punt *g* niet toegepast mocht worden nu punt *e* evident niet toepasselijk was, is door den Centralen Raad verworpen. De twee mogelijkheden zijn blijkbaar beschouwd als geheel los van elkaar te staan.

's Raads beslissing kan een terugslag hebben ook ten aanzien van het ontslag van militairen.

Volgens art. 23 W.v.M.S. kan de militaire rechter ontslag uit den militairen dienst uitspreken bij elke veroordeeling tot gevangenisstraf van een militair, dien hij op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in den militairen stand te blijven. Er moet dus een rechtstreeksch verband bestaan tusschen het misdrijf en het ontslag, een vereischte in eene récente uitspraak van het H.M.G. van Ned. Indië ²⁾ nog eens uitdrukkelijk gesteld in de overweging dat „de beoordeeling of een feit, ter zake waarvan een veroordeeling is uitgesproken, in verband met het *algemeen gedrag* van den dader diens ontslag uit den dienst noodzakelijk maakt, ter beoordeeling

¹⁾ Blijkens art. 313 W. v. S. kan bij veroordeeling wegens diefstal als bijkomende straf worden opgelegd ontzetting o.a. van het recht om ambten of bepaalde ambten te bekleeden, hetgeen voor een ambtenaar practisch neerkomt op ontslag uit zijn ambt. De rechter maakt echter van zijne bevoegdheid tot het opleggen van deze bijkomende straf zelden of nooit gebruik.

²⁾ Zie sententie van 26 Mei 1933, M.R.T. XXX, blz. 63.

staat van het administratief gezag, niet van den militairen rechter.”

Volgt hieruit nu ook dat, naar 's Hof's opvatting, omgekeerd aan het administratief gezag niet de bevoegdheid zou toekomen om een veroordeelden militair dien de rechter niet heeft gestraft met ontslag uit den dienst, alsnog *uitsluitend op grond van het feit waarvoor hij is veroordeeld*, langs administratieve weg uit den dienst te verwijderen?

De vraag is niet nieuw. Zij kwam reeds ter sprake bij de behandeling in de Tweede Kamer van art. 69 Wet Krijgstucht. De Regeering was toen zeer bepaald van oordeel dat haar die bevoegdheid *niet toekwam*.¹⁾ Bij het mondeling overleg werd nog de vraag gesteld of het dan niet noodig was dit uitdrukkelijk in de wet te bepalen. Deze vraag beantwoordde de Regeering ontkennend. „Dat de militaire autoriteit de bevoegdheid niet heeft den veroordeelde in het door de Commissie bedoelde geval uit den dienst weg te jagen, volgt hieruit, dat haar die bevoegdheid niet uitdrukkelijk wordt toegekend. Wel zal zij het recht hebben, om, wanneer de veroordeelde een vrijwilliger is, hem na de ontbinding van zijn contract uit den dienst te verwijderen.”²⁾

Dit standpunt is de Regeering blijven innemen.³⁾ Zoo vindt men wat de zeemacht betreft, zelfs op twee plaatsen⁴⁾, het voorschrift: „Ontslag uit den dienst mag niet worden voorgesteld alleen op grond van het feit ter zake waarvan een schepeling werd veroordeeld. Het oordeel daarover komt, met uitsluiting van ieder ander, den rechter toe.”

Is hierin nu verandering gekomen na de inwerkingtreding op 1 September 1931 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht en het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht?

Volgens art. 20 van laatstgenoemd Reglement kan een schepeling⁵⁾ uit den zeedienst worden ontslagen o.a.:

b. ter zake van onbekwaamheid of ongeschiktheid om in de verkregen kwaliteit te dienen; (medische redenen buiten beschouwing gelaten);

f. wegens strafrechtelijke veroordeeling, indien het feit ter zake waarvan de veroordeeling gevolgd is, van dien aard is, dat, in verband met het algemeen gedrag in den dienst, ontslag noodzakelijk wordt geacht;

1) Zie Van de Hoeven. Militair Straf- en tuchtrecht III, blz. 544.

2) T.a.p. blz. 545. De laatste volzin is ons nooit geheel duidelijk geweest. Komt ontbinding van het contract praktisch niet neer op ontslag?

3) Het werd trouwens ook reeds onder de oude wetgeving gehuldigd. Zie o.a. de aanschrijving van den Minister van Oorlog van 28 December 1911. M.R.T. VIII, blz. 435.

4) Voorschr. C.O., 2 V.K.M. IV, art. 180 (2) en Justitieele Zaken, 3 V.K.M. XI, art. 102 (3).

5) Dat is een militair der zeemacht beneden den rang van luitenant ter zee der 3e klasse. Wij laten de officieren buiten onze beschouwingen. Evenzoo de dienstplichtigen.

g. wegens verregaande plichtsverzaking als militair;

h. wegens liederlijkheid of wangedrag;

Artt. 21 en 22 van eerstgenoemd Reglement luiden eenigszins anders en ruimer. Ontslag van een militair der landmacht, niet behoorende tot het reservepersoneel, is mogelijk:

na een rechterlijk gewijsde, dat, het ontslag uit den militairen dienst niet ten gevolge hebbende, nochtans is geweest wegens een handeling, welke den veroordeelde onwaardig maakt om in den militairen dienst te blijven (art. 21, sub *d*);

indien hij naar het oordeel van den Minister van Defensie zich heeft schuldig gemaakt aan handelingen of gedragingen, welke de tucht ondermijnen, aan onzedelijkheid of aan verregaande nalatigheid in de vervulling der dienstplichten (art. 21, sub *e*);

ter zake van karaktereigenschappen, gedrag of wijze van dienen, waardoor hij ongeschikt of onbekwaam is om in den verkregen rang of stand of in de bekleede betrekking bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen; (medische redenen buiten beschouwing gelaten) (art. 22, sub *a*);

na dienstonderbreking ter zake van desertie of ongeoorloofde afzigheid (art. 22, sub *d*);

in niet genoemde gevallen wanneer slechts door ontslag het belang van den dienst of dat van den militair te behartigen is (art. 22, sub *e*).

Wanneer nu de hierboven weergegeven beslissing van den Centralen Raad van Beroep juist is en de verschillende gronden voor ontslag los van elkander mogen worden toegepast, dan zijn die gronden in de beide militaire reglementen wel zóó veelvuldig, en zóó ruim geredigeerd dat het administratief gezag vrijwel *steeds* vrijheid zal hebben om desgewenscht een veroordeeld militair die door den rechter niet met ontslag is gestraft, toch langs administratieve weg uit den dienst te verwijderen. Anderzijds is natuurlijk dat Gezag volkomen bevoegd zich zelf eene beperking aan te leggen en, als tevoren, tot stelregel te nemen om tot ontslag niet over te gaan *alléén* op grond van het feit ter zake waarvan een militair veroordeeld werd, ook al zou het argument bij het mondeling overleg bovenbedoeld, aangevoerd, (dat de bevoegdheid tot ontslagverleening niet bestaat omdat die bevoegdheid aan de Regering niet uitdrukkelijk is toegekend) na de totstandkoming van de meergenoemde Reglementen, althans naar de opvatting van den Centralen Raad, zijn kracht verloren hebben.

Zoowel voor het ééne als voor het andere standpunt zijn deugdelijke motieven aan te voeren.

Nieuwe militaire straf- en tuchtwetgeving in Ned.-Indië.

De Indische wetgevende molen maalt vlugger dan de moederlandsche. In deel XXVIII van dit tijdschrift (blz. 177—253 en blz. 481—524) publiceerden wij de vóórontwerpen met memorie van toelichting van een „Wetboek van Militair Strafrecht voor Nederlandsch-Indië” en van een „Wetboek van Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië” en reeds thans zijn deze beide wetboeken bij ordonnantie van 28 Maart 1934 door den Gouverneur-generaal vastgesteld en afgekondigd resp. in de Staatsbladen N° 167 en N° 168. Het tijdstip van inwerkingtreding zal door den Gouverneur-generaal worden vastgesteld.¹⁾

De wetboeken komen in hoofdzaak overeen met bovenbedoelde vóórontwerpen; in verschillende artikelen zijn echter nog eenige wijzigingen aangebracht. Zeer enkele nieuwe artikelen zijn ingevoegd.

In aansluiting aan de nieuwe wetboeken vonden wij nog een aantal daarmede verband houdende ordonnanties en regeeringsverordeningen afgekondigd, tot vaststelling van:

Reglement voor de militaire strafgestichten. (Stbl. N° 169).

Voorschriften betreffende de gevallen waarin en de wijze waarop vrijheidsstraffen, opgelegd aan een militair, kunnen worden ten uitvoer gelegd op een andere plaats, dan in een voor de uitvoering der straf bestemd gesticht. (Stbl. N° 170).

Voorschriften betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling van veroordeelden, die militair zijn. (Stbl. N° 171).

Bepalingen omtrent den overgang van de oude tot de nieuwe militaire straf- en tuchtwetgeving (Invoeringsordonnantie militair straf- en tuchtrecht). (Stbl. N° 172).

Bepalingen betreffende de rechtsmacht van den militairen rechter in Nederlandsch-Indië. (Stbl. N° 173).

Reglement op de tweede klasse van militaire discipline. (Stbl. N° 292).

Reglement betreffende de Krijgstucht voor Nederlandsch-Indië. (Stbl. N° 293).

Nadere voorschriften betreffende de wijze van uitvoering van de doodstraf, uitgesproken tegen militairen;

Regeling betreffende de onderlinge rang- en standsverhouding der officieren en der militairen beneden den rang van officier behorende tot het Leger in Nederlandsch-Indië en de niet rechtstreeks tot het Leger behorende korpsen;

Een kenteeken voor den militair, die ongewapend op post of op uitkijk is gesteld;

Bepalingen betreffende de wijze waarop aan een gedeelte der krijgsmacht wordt bekend gemaakt dat het door het militair gezag

¹⁾ Dit tijdstip is vastgesteld op 1 October 1934 (Besluit van den Gouverneur-Generaal van 25 Mei 1934, No. 35, Staatsblad 1934, No. 337).

is aangewezen, hetzij ter deelneming aan eene militaire expeditie, hetzij ter bestrijding eener vijandelijke macht, hetzij ter handhaving der onzijdigheid van den staat, hetzij ter voldoening aan eene vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging;

Regelen voor het in het belang van den gestrafte brengen van wijziging in de plaats waar, en de wijze waarop het verzwaard of het streng arrest wordt ondergaan;

Regelen, naar welke aan de met licht of met verzwaard arrest gestrafte militairen kan worden toegestaan godsdienstoefeningen bij te wonen;

Aanwijzing van het gedeelte van de gedurende den straftijd verdiende gelden, bij de toepassing van de bijkomende straf van inhouding van bezoldiging of soldij in de gevallen genoemd in artikel 20 van het Wetboek van Krijgstucht, dat als bezoldiging of soldij wordt aangemerkt;

Regelen, naar welke vrijstelling kan worden verleend van opgelegde krijgstuhtelijke straffen;

Regelen, naar welke de militair, die zich over een hem gegeven order of naar aanleiding van eene beslissing, waarin hij als strafoplegger is betrokken geweest, bezwaard acht, bevoegd is deswege te doen beslissen. (Stbl. N° 295).

Uit de Fransche rechtspraak.

Artikel 2 van den Code de justice militaire pour l'armée de terre van 9 Maart 1928 bepaalt:

„A dater de la mise en vigueur de la présente loi, les juridictions militaires des armées de terre, telles qu'elles seront organisées par les dispositions ci-après, n'auront plus à connaître, en temps de paix, sauf les exceptions prévues par la présente loi, que des infractions spéciales d'ordre militaire prévues au livre II ci-après.

Tous les autres crimes, délits ou contraventions commis par les militaires ou assimilés, en temps de paix, seront jugés, au début des audiences, par les tribunaux ordinaires, conformément aux dispositions du Code d'instruction criminelle, du Code pénal et des lois pénales de droit commun.

En matière correctionnelle le jugement de l'affaire devra être poursuivi d'urgence.

Continueront à être jugées par les juridictions militaires les infractions de toute nature commises dans les casernes, quartiers, établissements militaires et chez l'hôte.”

In art. 3 worden de personen genoemd die aan de militaire rechtsmacht zijn onderworpen, terwijl de artt. 4 en 6 vervolgens nog verschillende voorschriften geven met de gesplitste rechtspraak verband houdende.

Bij onze bespreking van het nieuwe wetboek in M. R. T. XXVI uitten wij op blz. 403 reeds de vrees dat de Fransche regeling tot conflicten aanleiding zou geven. En in de praktijk is dat na de inwerkingtreding van het Wetboek dan ook werkelijk het geval gebleken. Herhaaldelijk zijn ons uitspraken van het Hof van Cassatie onder de oogen gekomen ter oplossing van jurisdictiemoeilijkheden. Als récent voorbeeld geven wij hieronder een uittreksel uit een arrest van het Hof van 16 Februari 1934 betreffende eene uitspraak van het Hof van appel te Rouen van 3 Maart 1932, bijna twee jaren tevoren derhalve.

Dat, naast practische moeilijkheden, zich ook groote bezwaren van meer principieelen aard, rechtstreeks verband houdende met de handhaving van de krijgstucht, tegen eene splitsing van de rechtspraak over militairen verzetten, is bij herhaling aangetoond. Wij gaan daarop thans niet verder in. Nog onlangs is er opnieuw de aandacht op gevestigd door Generaal van Munnekrede in zijne belangrijke voordracht voor de A.R.K.O. Zie M. R. T. XXX, blz. 30 en 31.

*Extrait d'un arrêt de la Cour de cassation relatif à la
compétence des tribunaux militaires.
Pourvoi en cassation contre un arrêt de la Cour d'appel de
Rouen du 3 mars 1932.*

ARRÊT.

La Cour,

Sur le premier moyen pris de la violation de l'article 2, paragraphe 4 de la loi du 9 mars 1928 et de l'article 7 de la loi du 20 avril 1810, défaut de motifs et manque de base légale, en ce que la Cour de Rouen, déniait la compétence des tribunaux militaires, a décidé que le tribunal correctionnel était compétent pour statuer sur un prétendu délit d'homicide par imprudence commis par . . . en reprenant son vol du terrain d'aviation d'Evreux, par le motif que ce terrain présentait le caractère d'un établissement civil, et cela pour le seul motif qu'il avait été aménagé par l'Aéro-Club d'Evreux, qui y avait installé un hangar, alors que constatant par ailleurs que ce terrain appartenait à l'Etat et était considéré par l'autorité militaire comme un poste de secours pour les avions militaires, il aurait dû rechercher si ce terrain n'était pas, d'une manière quelconque, sous la dépendance ou le contrôle de l'autorité militaire, et alors qu'en tout cas, un avion militaire doit être considéré comme un établissement militaire;

Attendu que l'arrêt attaqué énonce que, pour soutenir que le tribunal correctionnel n'est pas compétent, prétend que le délit d'homicide par imprudence qui lui est imputé aurait été commis sur un terrain de manoeuvres militaire, alors qu'étant militaire, il était en service commandé à bord d'un avion militaire;

Attendu qu'après avoir constaté que le terrain sur lequel s'est produit l'accident qui a causé la mort de appartient partie à

la ville d'Evreux et partie à l'Etat, la Cour d'appel ajoute que c'est l'Aero-Club d'Evreux qui l'a aménagé en terrain d'aviation; que sa principale destination est d'abriter les avions civils; que c'est à un agent de cette société en l'espèce victime de l'accident, qu'est confiée la garde de ce terrain; qu'ainsi ledit terrain présente le caractère d'un établissement civil et non celui d'un établissement militaire; que le fait qu'il soit considéré par l'autorité militaire comme poste de secours pour les avions militaires ne lui enlève pas ce caractère.

Attendu que la Cour d'appel a pu déclarer, en l'état que la juridiction correctionnelle était compétente, dès lors que, d'une part, elle constatait que, avait atterri sur le champ d'aviation d'Evreux, sans raison valable et contrairement à l'ordre de ses chefs, c'est-à-dire dans un cas où le terrain d'aviation ne pouvait être considéré comme un poste de secours pour les avions militaires; et que, d'autre part, un avion militaire ne saurait être considéré comme un établissement militaire;

Par ces motifs,
Rejette,

Du 16 février 1934. Ch. crim.

Mutilation volontaire.
(Hongerstaking).

Art. 231 van den Code de Justice militaire (verg. art. 101 W. v. M. S.) stelt strafbaar „tout militaire convaincu de s'être rendu volontairement impropre au service, soit d'une manière temporaire, soit d'une manière permanente, dans le but de se soustraire aux obligations militaires imposées par la loi." Op grond van dit artikel veroordeelde de militaire rechtbank te Bordeaux tot tien maanden gevangenisstraf een militair die uit ontevredenheid gedurende 14 dagen had geweigerd eenig voedsel tot zich te nemen en als gevolg daarvan in een hospitaal moest worden opgenomen.

Het tegen dit vonnis ingestelde beroep werd bij arrest van het Hof van Cassatie van 1 December 1933 verworpen.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Criminaliteit der militairen in 1932

door

Mr. P. J. COFFRIE.

Chef van de afdeling voor gerechtelijke- en gevangenisstatistiek bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

In dit Tijdschrift worden terecht in hoofdzaak, doch niet uitsluitend verhandelingen, beslissingen enz. op militair-rechtelijk gebied opgenomen. Bij een bespreking van de laatstverschenen Crimineele Statistiek (over 1932), samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek, bepalen we ons dan ook niet uitsluitend tot de gegevens betreffende stand en beweging der gerechtelijk geconstateerde criminaliteit van militairen, doch vangen aan met vermelding van eenige gegevens, aan bovengenoemde statistiek ontleend, betreffende de criminaliteit van personen, onderworpen aan de rechtsmacht van den gewonen rechter.

Crimineele Statistiek.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven, bedelarij, landlooperij, overtreding van het sou-teneursverbod, en wegens belastingovertredingen bedroeg in de jaren 1923 tot en met 1932 als volgt:

Jaar van veroordeeling.	Onherroepelijke veroordeelingen		Onherroepelijk veroordeelden	
	absoluut.	per 10000 inw.	absoluut.	per 10000 inw.
1923	20902	29.3	19475	27.2
1924	21081	29.0	19499	26.8
1925	22235	30.2	20880	28.3
1926	21827	29.2	20563	27.5
1927	21878	28.9	20387	26.9
1928	21778	28.4	20383	26.5
1929	21098	27.1	19619	25.2
1930	22027	27.9	20283	25.7
1931	22826	28.5	21000	26.3
1932	23831	29.3	21977	27.1

De absolute cijfers betreffende het totaal aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden gingen in 1932 verder omhoog; vergeleken met de aantallen van 1931 waren deze respect. 1005 en 977 hooger. Als is de stijging vrij groot, toch was de stand der

gerechtelijk geconstateerde criminaliteit in 1932 niet veel ongunstiger dan of vrijwel even gunstig als in 1931.

De toeneming der totaalcijfers werd namelijk grotendeels veroorzaakt door vermeerdering van de veroordeelingen wegens overtredingen van de Rijwiel- en Wegenbelastingwet. Zonder de berechte overtredingen van deze wetten bedroeg de toeneming in 1932 slechts 129 veroordeelingen en 186 veroordeelden. De relatieve cijfers (per 10.000 inwoners) van veroordeelingen en veroordeelden waren bij niet meetellen van de genoemde belastingovertredingen zelfs lager dan in 1931: resp. 21.9 en 20.6 in 1931 en resp. 21.7 en 20.5 in 1932. De bevolkingsaanwas overtrof dus de vermeerdering van veroordeelingen en veroordeelden.

De relatieve cijfers betreffende alle veroordeelingen wegens belastingovertredingen en die voor de overige delicten afzonderlijk zijn voor de laatste vijf jaren de volgende:

	1928	1929	1930	1931	1932
veroordeelingen wegens belastingovertredingen	5.91	6.18	6.74	7.30	8.24
veroordeelingen wegens overige delicten	22.46	20.94	21.17	21.24	21.10

Uit de specificatie der cijfers naar den aard der criminaliteit blijkt, dat het aantal onherroepelijke veroordeelingen wegens eenvoudige en gequalificeerde mishandeling vermeerderde van 3741 in 1931 tot 3886 in 1932 en per 100000 inwoners van 46.8 tot 47.8; vergeleken bij vroegere jaren waren echter de cijfers toch nog gunstig. De meeste andere agressieve- en ruwheidsdelicten geven trouwens voor 1932 een daling te zien, o.a. ook de cijfers betreffende wederspanningheid en belemmering, belediging en mishandeling van ambtenaren ondanks toenemende werkloosheid en ontreding op velerlei gebied.

In de cijfers betreffende de economische delicten valt de invloed der ongunstige tijdsomstandigheden onmiskenbaar waar te nemen: al waren de desbetreffende cijfers over het algemeen nog niet bepaald ongunstig, ten aanzien van verschillende economische misdrijven bewogen zich de cijfers in stijgende richting. Voor eenvoudigen diefstal kwam het relatieve cijfer in 1932 op 34.7 (1930 en 1931 resp. 32.5 en 33.5). Het cijfer van gequalificeerden diefstal, dat in 1931 reeds vrij sterk omhoog ging, steeg nog verder tot 14.4 en steekt daardoor nog meer uit boven de overeenkomstige cijfers van de vroegere jaren (1930 10.1). Verder gaven verduistering en verduistering in dienstbetrekking en valsheid in geschriften een hooger absoluut en relatief cijfer.

Het aantal veroordeelingen wegens sexueele misdrijven was in 1932 weliswaar een weinig geringer dan in 1930 en 1931, bij vergelijking met de overeenkomstige cijfers van vroeger jaren bijv. met dat van 1913 blijkt, dat de cijfers voor deze groep van strafbare

feiten zich op een hoog niveau blijven bewegen (relatief cijfer per 100000 inwoners in 1913 6.5, in 1932 13.3).

In de statistiek wordt gewezen op het eigenaardige verschijnsel, dat bedelarij en landlooperij, een delict, waarvan in tijden van economischen achteruitgang eer een stijging dan een daling verwacht zou worden, voor 1932 een relatief cijfer geeft, dat gunstiger is dan in de jaren 1928 t/m 1931. Dit gunstige verloop wordt in verband gebracht met maatregelen, die ter beteugeling en bestrijding van dit euvel genomen worden.

Ten aanzien van de Rijksbelastingovertredingen zijn cijfers gepubliceerd zoowel van veroordeelingen als van gevallen van voorkoming der vervolging (art. 74 W.v.Sr.). Tezamen bedroeg het aantal veroordeelingen en voorkomingen van vervolging voor 1931 66186, voor 1932 66788. Voor de Rijwielbelastingwet was het totaalcijfer in 1931 44692, in 1932 43469 (2516 veroordeelingen, 40953 voorkomingen), voor de Wegenbelastingwet resp. 11216 en 12175.

De aantallen veroordeelingen wegens ernstige misdrijven tegen lijf en leven blijken in 1932 een weinig toegenomen te zijn. Onrustbarend steeg het aantal veroordeelingen wegens zwaar lichamelijk letsel door schuld: per millioen inwoners bedroeg het voor 1932 35.83 tegen 5.21 in 1913 en 13.99 in 1927; in 1932 dus bijna 7 maal zooveel als in 1913 en $2\frac{1}{2}$ maal zooveel als in 1927!

Het percentage, dat het aantal veroordeelingen door den politierechter uitgesproken (dus wegens betrekkelijk lichte misdrijven) vormt van het totaal aantal veroordeelingen, is in de laatste jaren ongeveer gelijk gebleven: in de jaren 1928 t/m 1932 bedroeg dit percentage respectievelijk 70.91, 73.13, 73.41, 72.83 en 73.49.

Volgens de aanwijzing, die de cijfers der onherroepelijke veroordeelingen geven, is alles bijeengenomen de stand der criminaliteit in 1932 ondanks de ongunstige tijdsomstandigheden niet ongunstig geweest. Uit meer recente voorloopige gegevens blijkt echter, dat na 1932 de cijfers betreffende de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit zich minder gunstig ontwikkelen; zoowel in het jaar 1933 als in het eerste en tweede kwartaal van 1934 valt een stijgende beweging te constateeren.

Reeds meermalen werd de aandacht gevestigd op het verschijnsel dat in den loop der jaren in zooveel mindere mate gevangenisstraf werd toegepast. Werd in 1917 in 56 percent der gevallen van schuldigverklaring deze straf opgelegd, allengs liep in de jaren daarna het percentage terug tot 25.6 in 1930. In 1931 is er een kleine stijging begonnen, welke in 1932 voortduurde; het percentage der gevangenisstraffen kwam in laatstgenoemd jaar op 27.8, toch nog de helft van het verhoudingscijfer van 1917. Het percentage der opgelegde geldboeten bedroeg 65.2.

Het aantal gevallen, waarin met toepassing van art. 37a, laatste

lid, W.v.Sr. (in werking getreden 1 November 1928) psychopathen ter beschikking van de Regeering gesteld werden, verminderde in 1932 van 122 tot 110. Deze maatregel werd vooral uitgesproken ter zake van zedenmisdriften en economische misdrijven.

De toepassing van voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van de geheele straf nam in 1932 vrij belangrijk toe: van 1794 tot 2343 en het percentage, dat het aantal voorwaardelijke veroordeelingen vormde van het totaal aantal gevallen, waarin voorwaardelijke veroordeeling kon worden uitgesproken van 8.2 tot 10.1. Een gedeeltelijk voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf werd in 1932 743 maal opgelegd (1931 627 maal). In 456 of 61 pct. van deze gevallen werd uitgesproken voorw. gevangenisstraf gecombineerd met onvoorw. geldboete, 237 of bijna 32 pct. deels voorw., deels onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

Het aantal schuldigverklaringen + gevallen van voorkoming der vervolging (art. 74 W.v.Sr.) ter zake van overtredingen, die in eerste instantie door den kantonrechter worden berecht, vertoont nog steeds neiging tot stijgen: in 1932 bedroeg het totaal aantal 333878 of 7569 meer dan in 1931; per 10000 inwoners is dit 411. Het aantal schuldigverklaringen vormde in 1932 ruim 56 pct. van schuldigverklaringen + voorkomingen te zamen, in 1913 ruim 99 pct.; hieruit blijkt duidelijk, hoe zeer, vooral na de wetswijzigingen in 1922, het voorkomen van vervolging is toegenomen.

En nu komen we dan tot ons eigenlijke onderwerp. Welke aanwijzing geven de cijfers van 1932 omtrent de criminaliteit der militairen? De cijfers, waaruit deze aanwijzing verkregen wordt, hebben evenals de reeds behandelde, uitsluitend betrekking op de onherroepelijke veroordeelingen. Misdrijven door militairen gepleegd, die disciplinair werden afgedaan (art. 2, 2°—4° van de Wet op de Krijgstucht), vallen buiten het onderzoek.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven in burgerlijke strafwetten genoemd, de zoogenaamde commune delicten, is in het volgende overzicht vermeld over de jaren 1913 en 1928 tot en met 1932.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	187	187
1928	161	156
1929	159	152
1930	154	139
1931	151	144
1932	174	162

De gedurende eenige jaren geconstateerde daling van het aantal veroordeelingen, n.l. van 161 in 1928 tot 151 in 1931, wordt in 1932 gevolgd door een stijging tot 174; het aantal veroordeelden ging omhoog tot 162.

Deze hoogere cijfers houden geen verband met een toeneming van de gemiddelde dagelijkse sterkte van het leger; integendeel, de sterkte was in 1932 een weinig geringer dan in de jaren 1928 t/m 1931. Volgens opgave van het Departement van Defensie bedroeg de gemiddelde dagelijkse sterkte in

1928..	1495	berooftsoff.,	14711	onderoff.,	korporaals	en	soldaten.
1929..	1488	„	14649	„	„	„	„
1930..	1460	„	15067	„	„	„	„
1931..	1450	„	15627	„	„	„	„
1932..	1417	„	14423	„	„	„	„

Het aantal verlofsofficieren (gedurende 2 à 3 weken onder de wapenen) bedroeg in 1928 3380, in 1929 3350, in 1930 en 1931 3300.

In de genoemde jaren waren er bovendien resp. 29951, 29900, 28540 en 29056 dienstplichtigen voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst. Cijfers over 1932 werden nog niet ontvangen.

Het aantal veroordeelde militairen, die reeds vroeger werden schuldig verklaard, bedroeg in 1932 37 of 22.8 pct. van het totaal (1930 en 1931 resp. 24.5 en 21.5 pct.).

Bij raadpleging van de in onderstaand staatje opgenomen specificatie der strafbare feiten (commune misdrijven) trekt het de aandacht, dat de veroordeelden wegens economische misdrijven belangrijk toenamen (van 80 tot 100). We zagen reeds, dat deze groep van misdrijven eveneens ten aanzien van niet-militairen een stijging vertoonde. Een verschil van beteekenis in gunstigen zin geeft voor 1932 vernieling: 1931 8, 1932 1.

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen.					
	Jaar van veroordeeling.					
	1913	1928	1929	1930	1931	1932
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	28	9	14	12	9	9
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.)	¹⁾ 6	10	12	13	¹⁾ 10	10
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	²⁾ 50	³⁾ 33	³⁾ 17	³⁾ 26	31	⁴⁾ 24
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XXX Swb.)	83	91	83	76	80	100
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	7	5	5	—	8	1
Artt. 229 en 231 Swb.	—	1	1	2	—	1
Artt. 278, 279, 281 t/m 285 Swb.	—	1	2	1	—	2

¹⁾ Hieronder 2 dierenmishandeling.

²⁾ Hieronder 1 doodslag.

³⁾ Hieronder 1 doodslag door schuld.

⁴⁾ Hieronder 1 doodslag en 2 doodslag door schuld.

O.a. werden meer militairen veroordeeld wegens eenvoudigen diefstal (1932 60, 1931 49) en gequalificeerden diefstal (1932 12, 1931 8).

Verder hadden zich 15 veroordeelden schuldig gemaakt aan verduistering, 3 aan oplichting, 7 aan heling en 3 aan valsheid in geschrifte.

Ter zake van zwaar lichamelijk letsel door schuld werd slechts 1 militair veroordeeld tegen 7 in 1931. T.a.v. het niet in bovenstaand overzichtje vermelde delict van openlijke geweldpleging met vereenigde krachten zij meegedeeld, dat het aantal veroordeelde militairen 4 bedroeg (1931 0).

Vervolgens de cijfers betreffende de misdrijven, die uitsluitend door militairen gepleegd kunnen worden en uitsluitend door den militairen rechter worden berecht.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	559	540
1928	396	369
1929	365	348
1930	373	342
1931	382	366
1932	345	311

De beweging der speciaal militaire criminaliteit ging in 1932 in tegenstelling tot de „gewone” criminaliteit der militairen in dalende richting. De vermindering der cijfers is, gezien de totaal-cijfers, zelfs vrij belangrijk te noemen: 37 veroordeelingen en 55 veroordeelden minder dan in het voorafgegane jaar.

Het aantal recidivisten onder de veroordeelden bedroeg 97 of ruim 31 pct. van het totaal aantal tegen 28.7 pct. in 1931.

Naar verhouding waren er dus minder eerstveroordeelden dan in laatstgenoemd jaar.

Hieronder volgt een opgave van de strafbare feiten, ter zake van welke in de jaren 1929 tot en met 1932 militairen veroordeeld werden:

	1929	1930	1931	1932
Ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96)	—	1	—	—
Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97)	36	28	31	33
Desertie (art. 98)	32	26	26	17
Een verlof pas valschelijk opmaken of vervalschen (art. 102)	—	—	—	1
Opzettelijke belediging of bedreiging van een meerdere (art. 108)	18	25	28	25
Verspreiden van een geschrift of afbeelding, wetende dat daarin een belediging voor een meerdere voorkomt (art. 109)	—	—	1	—
Opzettelijk tegen een meerdere plegen het misdrijf genoemd in art. 261 W. v. Sr. (art. 111)	—	—	1	—
Aantijging of valsche aangifte over een meerdere (art. 113)	—	1	1	—
Opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114)	114	105	114	110
Opzettelijk een meerdere feitelijk met geweld bedreigen (art. 116)	2	2	1	—
Feitelijke insubordinatie (art. 117)	31	25	25	21
Feitelijke insubordinatie met voorbedachten rade (art. 118)	—	—	—	1
Feitelijke insubordinatie, gepleegd door twee of meer vereenigde militairen (art. 119)	—	5	2	3
Als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten (art. 129)	5	9	10	10
Opzettelijke belemmering van een maatregel in het belang der krijgsmacht of van den dienst ondernomen of bevolen (art. 134)	—	—	—	1
Als militair met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren een stuk of aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden meerdere (art. 139)	1	—	1	—
Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan (art. 142)	2	—	1	—
Opruiing (art. 146)	—	—	6	3
Ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht (art. 147)	1	2	—	1
Opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150, al. 1)	25	13	17	14
Idem door schuld (art. 150, al. 3)	77	96	95	62
Diefstal door een militair gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats (art. 152)	—	—	3	4
Wederrechtelijk en opzettelijk een dier, dat ten behoeve der krijgsmacht wordt gebezigd, dooden, beschadigen enz. (art. 159)	—	—	—	1

Behalve wegens de bovengenoemde strafbare feiten werden in 1932 nog 4 veroordeelingen onherroepelijk (t.a.v. 4 militairen) wegens overtreding van de artiklen 130—170 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande.

Uit de specificatie der strafbare feiten blijkt, dat de vermindering van het totaal aantal veroordeelde militairen met 55, vooral veroorzaakt is door de belangrijke teruggang van het aantal veroordeelden wegens het niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst, in het bijzonder in culposen vorm (1931 95, 1932 62).

In een tweetal staatjes zijn vermeld de straffen door den militairen rechter opgelegd.

Allereerst de straffen in de jaren 1928 tot en met 1932 opgelegd aan de veroordeelden wegens commune misdrijven.

Straffen opgelegd aan de veroordeelden wegens <i>commune misdrijven</i> ; 1928—1932.													
	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst		Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht te dienen.	Degradatie. (Verlaging).	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen.
							met ontzetting	zonder ontzetting					
							van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.						
3	—	116	2	—	¹⁾ 44	—	1	16	—	12	—	—	—
9	—	96	3	—	¹⁾ 60	—	1	21	—	7	—	—	2
0	—	94	2	—	²⁾ 59	—	2	6	—	2	—	—	1
1	—	91	2	—	³⁾ 58	—	2	9	—	5	—	—	—
2	—	114	1	—	⁴⁾ 59	—	2	16	—	9	—	2	—

¹⁾ Hiervan 1 krachtens art. 23 bis.

²⁾ " 10 " " 23 "

³⁾ " 4 " " 23 "

⁴⁾ " 7 " " 23 " en 1 tevens voorw. veroordeeld tot 2 maanden gevangenisstraf met 2 jaar proeftijd.

In 1932 werd in meer gevallen gevangenisstraf opgelegd: het percentage, dat het aantal gevangenisstraffen vormde t.o.v. het totaal aantal veroordeelingen, bedroeg in 1932 ruim 65 pct. tegen resp. 60, 61 en 60 pct. in de jaren 1929 t/m 1931.

De duur van de gevangenisstraffen was voor 1932: 37 maal beneden 1 maand, 74 maal 1 maand tot beneden 1 jaar, 1 geval van 1 jaar (wegens openlijke geweldpleging met vereenigde krachten), 1 van 2 jaar en 6 maanden (wegens gequalificeerden diefstal en valsheid in geschrifte bij één vonnis) en 1 van 12 jaar (wegens doodslag, diefstal, desertie en verduistering bij één vonnis).

Wegens militaire misdrijven werden in de jaren 1928 tot en met 1932 de volgende straffen opgelegd.

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens *militaire misdrijven*; 1928—1932.

Jaar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.					
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Militaire detentie.	Tuchtschool.	Geldboete.	Bensping.	Ontslag uit den militairen dienst		Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair géemployeerde te dienen.	Verlaging.	Plaatsing in eene strafklasse.
								met ontzetting	zonder ontzetting			
								van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.				
1928	—	—	326	—	—	1)70	—	—	57	—	6	—
1929	—	—	290	3) 1	—	1)75	—	—	43	—	5	—
1930	—	—	4)312	—	—	2)62	—	2	23	—	4	—
1931	—	—	317	—	—	1)65	—	2	40	—	7	—
1932	—	—	303	—	—	1)42	—	2	39	—	1	—

1) Allen krachtens art 23bis.

2) Hiervan 61 krachtens art. 23bis; in 1 geval onv. geldboete gecombineerd met voorw. gevangenisstraf.

3) Bij één vonnis werd ter zake van een militair misdrijf en een commuun misdrijf veroordeeld; voor laatstgenoemd strafbaar feit werd hechtenis opgelegd.

4) Hieronder één geval van voorwaardelijke gevangenisstraf gecombineerd met onvoorwaardelijke geldboete.

Wederom werden ter zake van militaire misdrijven als hoofdstraf uitsluitend gevangenisstraf en geldboete opgelegd. Van de in art. 11 W.v.M.S. aan den rechter gegeven bevoegdheid om in plaats van gevangenisstraf militaire detentie uit te spreken, werd geen enkele maal gebruik gemaakt.

Wel verminderde het aantal uitgesproken gevangenisstraffen van 317 tot 303, echter uitsluitend als gevolg van de vermindering van het aantal veroordeelingen, want naar verhouding werd gevangenisstraf in 1932 in nog ruimer mate toegepast dan in 1931, n.l. in respect. bijna 88 en 83 pct. der gevallen van veroordeeling.

Geldboete werd uitsluitend opgelegd wegens de strafbare feiten genoemd in artikel 108 W.v.M.S. (1 maal), 114 (1), 117 (1), 150, al. 1 (4) en 150, al. 3 (34). Verder werd geldboete opgelegd in een geval, waarin bij één vonnis werd veroordeeld ter zake van art. 108 en 150, al. 3.

Ten aanzien van de opgelegde gevangenisstraffen is hieronder een splitsing opgenomen naar den duur met vermelding van de strafbare feiten.

De gevallen, waarin bij één vonnis wegens meer dan een feit werd veroordeeld, zijn afzonderlijk gehouden (gezamenlijke gevallen).

Strafbare feiten. Artt. Wetb. v. Mil. Strafrecht.		Opgelegde gevangenisstraffen ter zake van militaire misdrijven; 1932														
		Beneden 1 week		1 week tot beneden 1 maand		1—2 maanden		2—4 maanden		4—6 maanden		6 maan- den tot 1 jaar		1 jaar		
		v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	
Art. 97		—	3	12	11	—	10	—	7	—	—	—	—	—	—	—
" 98		—	—	—	2	—	2	—	9	—	2	—	—	1	—	—
" 108		—	—	5	16	1	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—
" 114		—	3	12	24	1	8	1	—	—	—	—	27	—	—	—
" 117		—	—	2	2	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—
" 119		—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—
" 129		—	—	1	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 134		—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 146		—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 147		—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 150, al. 1		—	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 150, al. 3		—	13	2	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 152		—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 159		—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 134, 150 (oud) gezamenlijke gevallen		—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal . . .		—	21	39	120	5	49	6	25	—	8	—	30	—	—	—

In 1932 werd geen gevangenisstraf van 1 jaar of langer opgelegd (1931 1 van 1 jaar). Ten aanzien van de grootste helft der gevangenisstraffen werd de duur op minder dan 1 maand bepaald, n.l. t.a.v. 180 van de 303. Een betrekkelijk groot aantal straffen van 6 maanden tot 1 jaar (27) werd uitgesproken ter zake van art. 114 (opzettelijke ongehoorzaamheid).

Van de 303 gevangenisstraffen werden er 50 voorwaardelijk opgelegd. Alleen t.a.v. de minder zware gevangenisstraffen werd voorw. veroordeeling toegepast (39 voorw. gevangenisstraffen van 1 week tot beneden 1 maand) en geen enkele maal bij de straffen van 4 maanden en langer.

Een meer volledig overzichtje betreffende de toepassing van voorw. veroordeeling volgt hieronder.

Jaar.	Toepassing van voorwaardelijke veroordeeling bij gevangenisstraffen ter zake van:			
	Commune delicten		Militaire delicten	
	absoluut.	% ¹⁾ .	absoluut.	% ¹⁾ .
1928	31	27,2	50	15,3
1929	23	24,0	30	10,3
1930	27	29,7	32	10,3
1931	25	27,5	60	19,0
1932	23	20,5	50	16,5

¹⁾ Percentages, welke de voorwaardelijk opgelegde straffen vormden van het totaal der opgelegde, voor voorw. veroordeeling in aanmerking komende gevangenisstraffen.

In vroegere jaren liepen de percentages betreffende de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling bij commune en bij militaire delicten veel uiteen in dien zin, dat het percentage betreffende de militaire delicten wees op een veel minder uitspreken van v.v. bij deze categorie van delicten dan bij de commune. In 1931 was het verschil niet meer zoo groot en in 1932 is het nog geringer geworden, uitsluitend door de verminderde toepassing van v.v. bij de commune delicten (1931 27.5 pct., 1932 20.5 pct).

In de jaren 1928, 1929, 1930 en 1931 werd ter zake van de commune delicten 1 maal voorwaardelijke hechtenis opgelegd.

In dit verband (voorw. veroordeeling en reclasseering zijn nauw verwant) zij gewezen op de circulaire van den Minister van Defensie van 24 Augustus 1932 betreffende inlichtingsrapporten in militaire strafzaken en op het artikel hierover van den Heer van den Berg van Saparoea in het Maandblad voor Berechting en Reclasseering (Maart-aflevering 1933), ¹⁾ waarin deze uiteenzet, dat door deze circulaire de Officier-Commissaris officieel gelijk gesteld wordt met den Auditeur-militair bij den Krijgsraad en den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad wat betreft de bevoegdheid tot het aanvragen van een reclasseeringsrapport en waarin de schrijver aanbeveelt het zoeken van contact tusschen reclasseeringsinstelling en Officier-Commissaris om te komen tot goede samenwerking.

De cijfers betreffende den afloop der gevallen van voorwaardelijke veroordeeling zijn voor 1932 zeer gunstig: slechts in 2 gevallen moest last gegeven worden tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf, terwijl t.a.v. 60 gevallen de proeftijd eindigde zonder mislukking.

Afloop van de gevallen van voorwaardelijke veroordeeling in 1928 t/m 1932					
Jaar.	Totaal aantal gevallen, waarin de proeftijd eindigde.	Gevallen, waarin de proeftijd verstreek, zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevallen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf.	
		absoluut.	in % v.h. totaal.	absoluut.	in % v.h. totaal.
1928	77	72	93,5	5	6,5
1929	87	85	97,7	2	2,3
1930	70	56	80,—	14	20,—
1931	46	43	93,5	3	6,5
1932	62	60	96,8	2	3,2

In de 2 mislukte gevallen werd tot tenuitvoerlegging van de voorw. opgelegde straf besloten, omdat gedurende den proeftijd een nieuw strafbaar feit werd gepleegd en deswege onherroepelijk werd veroordeeld.

¹⁾ Zie ook M.R.T. XXIX, blz. 28—37.

Evenals bij vorige besprekingen der gegevens betr. de criminaliteit der militairen laten we nog volgen een overzichtje van het aantal gevallen van schuldigverklaring en van voorkoming van vervolging ter zake van strafbare feiten, welke t.a.v. de burgers tot de competentie van den kantonrechter behooren. Opgemerkt moet hierbij worden, dat tal van overtredingen disciplinair worden afgedaan krachtens art. 2, 6° van de Wet op de Krijgstucht.

Jaar.	Gevalen van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1928	193	688	881
1929	195	653	848
1930	152	846	998
1931	192	932	1124
1932	203	1032	1235

De reeds vroeger begonnen stijging van het aantal gerechtelijk geconstateerde overtredingen door militairen hield in 1932 aan; vooral nam toe het aantal gevallen, waarin de vervolging door transactie werd voorkomen (1931 932, 1932 1032).

Terwijl het aantal schuldigverklaringen wegens overtreding van de Motor- en Rijwielwet ongeveer gelijk bleef aan dat van 1931 (resp. 135 en 134), ging het aantal gevallen van voorkoming belangrijk omhoog, n.l. van 559 tot 715.

In alle 203 gevallen van schuldigverklaring werd geldboete opgelegd; als bijkomende straf werd 4 maal verbeurverklaring uitgesproken.

Justitieele Statistiek.

Evenals vorige jaren laten we nog volgen eenige gegevens betreffende de militaire rechtspraak, welke ontleend zijn aan de Justitieele Statistiek over 1932. Deze lichten ons in omtrent den omvang van de werkzaamheden der rechterlijke colleges. De teleenheid is hierbij niet de onherroepelijke vroeudeeling, doch de per instantie afgedane zaak.

Het aantal zaken wegens misdrijven en overtredingen afgedaan door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden (waaronder begrepen het Hof van Ned. Indië en de Krijgsraad voor de Zee-macht te Soerabaja) bedroeg in de jaren 1928 tot en met 1932 als volgt:

1928	880
1929	859
1930	837
1931	877
1932	893

Het volgende overzicht bevat cijfers van elk college afzonderlijk: aantal afgedane zaken, aantal personen, op wie de zaken betrekking hadden en de ten aanzien van de verdachten genomen beslissingen; verder het aantal gevallen, waarin vervolging werd voorkomen, hetzij door schikking, hetzij door betaling van het maximum der op het strafbare feit gestelde boete.

1932	Zaken in den loop van 1932 afgedaan.		Personen, op wie de zaken van de kolommen 1 en 2 betrekking hebben.		Personen, vermeld in kol. 3 en 4, zijn te verdeelen als volgt:					
					Veroordeelden.		Vrijgesprokenen.	Voorkwame art. 74 Sw verdere vervolging d		
	bij vonnis	buiten proces (art. 74 W. v. Sr.)	Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting verwezen naar den gewonen strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd opgelegd, doch aan den commandeerenden officier werd overgelaten of termen voor toepassing van een krijgsmatige bestraffing aanwezig zijn.		Ontvoorw.	Voorw.	Transactie.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Hoog Militair Gerechtshof.	129	8	15	125	1	3	108	11	9	8
Krijgsraad Landm.'s-Bosch.	606	713	121	1)1212	1	10	505	53	50	713
Krijgsraad Zeemacht Willemsoord	64	311	35	342	—	2	50	8	6	311
Totaal Nederland.	799	1032	171	1679	2	15	663	72	65	1032
Hoog Militair Gerechtshof Ned.-Indië	21	—	—	26	—	—	23	—	3	—
Krijgsraad Zeemacht Soerabaja	73	—	1	80	—	4	66	4	2)7	—
Totaal Ned.-Indië.	94	—	1	106	—	4	89	4	10	—
Totaal Generaal	893	1032	172	1785	2	19	752	76	75	1032

1) Hieronder 1 verdachte, die ter beschikking van de Regeering werd gesteld ingevolge art. 37 W. v. Sr.

2) Hieronder 3 tevens verwezen naar den commandeerenden officier ter disciplinaire bestraffing.

Ten slotte nog een opgave van de beslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof inzake beklag betreffende opgelegde disciplinaire straffen:

	1932					Straffen en strafredenen :				
	De klacht werd bevonden									
Aantal behandelde klachtzaken.	Gegrond.	Gedeeltelijk gegrond.	Ongegrond.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafredenen gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafreden gewijzigd.	Straf en strafredenen gewijzigd.	Straf en strafredenen nietig verklaard.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
land.	20	3	11	6	—	5	2	8	2	3
Indië.	2	—	1	—	1	—	—	1	—	—

BOEKAANKONDIGING.

J. W. Wijn. Het krijgswezen in den tijd van Prins Maurits, Proefschrift ter verkrijging van den graad van Doctor in de Letteren en Wijsbegeerte aan de Rijks-Universiteit te Utrecht 1934.

Met zeer veel genoegen maken wij melding van het proefschrift, welks titel hierboven staat en waarmede de Kapitein van de Luchtvaartafdeeling *J. W. Wijn* den doctorshoed heeft verworven. De lijvige dissertatie (568 bladzijden groot) geeft een goed overzicht, dat zich aangenaam lezen laat, van het krijgswezen in het midden van den tachtigjarigen oorlog, toen ons land onder de militaire leiding van Prins *Maurits* ook in den oorlog te lande groote kracht heeft ontwikkeld. De schrijver geeft den lezer achtereenvolgens een overzicht van de legervorming en de legerorganisatie, het gezag over de krijgsmacht, het legerbestuur, de indeeling en de bevelvoering. Dan volgen gegevens over den geest en het gehalte van het leger, het strafrecht en de discipline, de betaling en de verpleging, de bewapening, de artillerie en het brugwezen, den vestingbouw en den belegeringsoorlog; over de wetenschap van Prins *Maurits* en *Simon Stevin*; over oorlogsgebruiken, inlichtings- en verkenningdienst; over verplegings- en treinwezen, over marschen en legering; over tactiek, gevecht van verbonden wapens; over rivierovergang en -verdediging; over de tactische hervormingen van Prins *Maurits* en Prins *Willem Lodewijk*; daarbij sluit aan een overzicht van de voornaamste gevechten, gegevens over strategie en over het veldheerschap van Prins *Maurits*. Dit alles, toegelicht door illustraties en onderscheidene bijlagen, geeft een zeer te waardeeren overzicht van de legergeschiedenis in onzen grooten tijd, waarin de moeilijkheden voor den aanvoerder buitengewoon waren en de successen van dien aanvoerder in des te grootere mate te waardeeren.

De trage werking van het Centraal Gezag, de Staten-Generaal, eene vertegenwoordiging der vereenigde provinciën met verplichte ruggespraak met de committenten, den Raad van State, in den aanvang van het beschreven tijdperk nog met Engelsche leden en niet-temin met groote macht in krijgszaken, het uiterst bedenkelijke repartitie-stelsel van de troepen over de verschillende provinciën, de geldelijke moeilijkheden welke dientengevolge ontstonden, dat alles doet telkens weer de gedachte opkomen dat men al het mogelijke gedaan heeft om de kracht van het leger te ondermijnen, om de krijgstucht tot een minimum-effect terug te brengen, waarbij alleen nog zeer zware straffen de zaken in het rechte spoor konden houden.

Dat met een ook uit allerlei niet-Nederlandsche elementen samengebracht leger onder zoodanige omstandigheden de tachtigjarige oorlog tot een goed einde is gekomen, doet onze waardeering voor de mannen die met een dergelijk gebrekkig georganiseerd

instrument dat resultaat hebben weten te bereiken in hooge mate stijgen.

Veel van hetgeen in het proefschrift behandeld is, valt buiten het kader van dit tijdschrift. Onze aandacht vraagt dan ook meer in het bijzonder hetgeen er in voorkomt over militair straf- en tuchtrecht, de militaire justitie inbegrepen. Het in de bladzijden 81—113 gegeven overzicht komt mij zeer volledig voor. De schrijver had hiertoe een goede handleiding in de door Prof. Mr. *M. S. Pols* verzamelde gegevens. Slechts trof het mij dat hij deze citeerde uit de bekende Themis-opstellen en niet uit de Inleiding tot zijn standaardwerk over het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande uitgave 1876, waarin zij met eenige veranderingen zijn overgenomen.

Wat de legeradministratie betreft, trok het mijn aandacht dat in het geheel geen melding gemaakt is van allerlei regelingen, welke later onderkomen hebben gevonden in de wet van 24 Januari 1815 (Staatsblad n° 5), daaronder begrepen de merkwaardige rol, welke de solliciteurs-militair bij deze administratie hebben vervuld. Ik beschreef deze zonderlinge methode om ook de legeradministratie uit te besteden in mijn boekje over de Kortingswet (1905) dat den schrijver van de dissertatie waarschijnlijk niet bekend is geweest. De titel is dan ook juridisch getint en, toen ik mij aan de studie van dit onderwerp zette, was het voor mij een groote verrassing dat ik in de krijgsgeschiedenis mijne materie had te verzamelen.

Niettemin mogen de belangstellenden in dit, nog weinig betreden, terrein den jongen doctor dankbaar zijn voor het gebodene. Moge zijn proefschrift in vele handen komen en een betrouwbare gids blijken te zijn.

ROLLIN COUQUERQUE.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 1 Juni 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenants-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser, (fung.).

Den wachtcommandant bij wien hij zich als gestrafte moest melden, zonder dat deze zulks kon merken, getracht belachelijk te maken en toen hem hierop door een anderen meerdere werd gewezen, tegenover dezen een zeer onkrijgstuchtelijke houding aangenomen. — Beklag ongegrond.

(Beklag ingediend over de omschrijving van de strafreden. Toch ook een beslissing gegeven over de opgelegde straf.)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 24 April 1934, van den gewoon dienstplichtig-korporaal B., dienende bij de Specialisten-Compagnie van het 7de Regiment Infanterie, in garnizoen te Harderwijk, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van de Regimentsschool bij dat Regiment ingediend over de omschrijving van de strafreden, behorende bij de hem op 16 April 1934 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein J. de Vries, opgelegde straf van zeven dagen verzuwaard arrest en luidende:

„Den wachtcommandant, bij wien hij zich als gestrafte moest melden, zonder dat deze zulks kon merken, getracht belachelijk te maken en toen hem hierop door een anderen meerdere werd gewezen, tegenover dezen een zeer onkrijgstuchtelijke houding aangenomen.”, bij welke beslissing, — op 21 April 1934 genomen en op 23 April d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den sergeant L. L. D. de Vries, dienende bij de Tirailleur-compagnie van het 7de Regiment Infanterie, in garnizoen te Harderwijk;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager zich op 14 April 1934 te ± 18.30, nadat op last van den wachtcommandant daartoe een signaal was gegeven, als gestraft met licht arrest ter contrôle bij den wachtcommandant heeft gemeld;

dat op dat tijdstip de sergeant L. L. D. de Vries mede in het wachtlokaal is geweest;

O. dat de sergeant L. L. D. de Vries als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij duidelijk heeft gezien, dat klager, toen deze zich kwam melden voor het gestraften-appèl, terwijl de wachtcommandant zat te schrijven, met den wijsvinger van de rechterhand heeft gewezen op het kale hoofd van den wachtcommandant, daarbij gezichten heeft getrokken en met het hoofd heen en weer heeft geschud;

dat hij, getuige, den klager na afloop van het gestraften-appèl heeft laten terugroepen om hem erover te onderhouden dat hij den wachtcommandant had willen belachelijk maken;

dat klager toen de deur van het wachtlokaal heeft opengeworpen en heeft uitgeroepen: „Was ist hier los”;

dat hij, getuige, den klager heeft gelast de houding aan te nemen, waarop klager snuivend zijn hoofd met een ruk achterover heeft geworpen;

dat klager op zijn, getuige's, last onmiddellijk ophield met snuiven, doch hem, getuige, minachtend heeft aangezien;

O. dat de vorenstaande besliste, onder eede afgelegde, verklaringen van den getuige de Vries niet worden ontzenuwd door klager's opgaven, dat hij den wachtcommandant niet belachelijk heeft willen maken, doch slechts heeft gewezen op de gestraftenlijst, waarop een zeer groot aantal namen van gestraften voorkwamen; dat het snuiven alleen veroorzaakt werd doordat hij, klager, hard had gelopen, en dat er ook overigens een verkeerde uitleg aan zijne gedragingen is gegeven;

O. dat de aan klager opgelegde straf in goede verhouding staat tot den ernst van de door hem, als gegradueerd militair, begane vergripen tegen de krijgstucht, en de strafreden deze feiten met juistheid omschrijft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van de Regiments-school bij het 7de Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van de Regiments-school, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 1 Juni 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat Fiskaal: Mr. J. A. de Visser, (fung.).

Als menagemeester gedurende het inkoopen gereden op een rijwiel met een kindermandje waarin een kind gezeten was.

Het moet in strijd met de goede militaire vormen worden geacht om bij dienstverrichtingen, dus gekleed in uniform, te rijden op een rijwiel, waaraan een kindermandje is bevestigd, waarin een kind is gezeten. Van klager mocht worden verwacht, dat hij er zich uit zichzelf rekenschap van zou hebben gegeven, dat dit niet te vereenigen was met het uitoefenen van zijne functie van menagemeester.

Niet is gebleken, dat aan klagers schuld is te wijten dat aan hem de Garnizoensorder van 1925 — waarbij het rijden met rijwielen, voorzien van een z.g. kindermandje, in dienst verboden is — niet bekend was, nu toch deze order eerst na 16 April 1934 in het orderboek van klagers compagnie is ingeschreven. Het op die garnizoensorder betrekking hebbende moet dus uit de strafreden vervallen, terwijl deze ook overigens eenige verduidelijking behoeft en de opgelegde straf behoort te worden verminderd.

Beklag gedeeltelijk gegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 21 April 1934, van den sergeant D., dienende bij de Tirailleurcompagnie van het 20ste Regiment Infanterie, in garnizoen te Harderwijk, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Majoor-Hoofdinstructeur bij genoemd Regiment ingediend over de hem op 16 April 1934 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein C. W. D., opgelegde straf van drie dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Bij een dienstverrichting gereden op een rijwiel, dat voorzien was van een z.g. kindermandje, hoewel dit bij garnizoensorder verboden is, terwijl bovendien een kind in dat mandje gezeten was.”

bij welke beslissing, op 20 April 1934 genomen en op 21 April d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;
 Gehoord den klager;
 Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager in den voormiddag van 16 April 1934 als menagemeester van het 20ste Regiment Infanterie gedurende enkele uren is belast geweest met het doen van inkoop en het daarvoor aangewezen corvée begeleid heeft;

dat hij gedurende deze dienstverrichting heeft gebruik gemaakt van een rijwiel, dat voorzien was van een kindermantje, terwijl in dat mandje een zijner kinderen gezeten was;

O. dat niet is gebleken, dat het aan klager's schuld is te wijten dat aan hem de Garnizoensorder No. 114 d.d. 24 Augustus 1925 — waarbij het rijden met rijwielen, voorzien van een z.g. kindermantje, *in dienst* verboden is — niet bekend was; dat toch deze order eerst na 16 April 1934 in het orderboek van klager's compagnie is ingeschreven;

O. dat het in strijd met de goede militaire vormen moet worden geacht om bij dienstverrichtingen, dus gekleed in uniform, te rijden op een rijwiel, waaraan een kindermantje is bevestigd, waarin een kind is gezeten;

O. dat van klager mocht worden verwacht, dat hij er zich uit zichzelf rekenschap van zou hebben gegeven, dat het aldus medevoeren van zijn kind niet te vereenigen was met het uitoefenen van zijn functie van menagemeester;

O. dat uit de omschrijving van de strafreden behoort te worden weggelaten hetgeen op de Garnizoensorder betrekking heeft en deze omschrijving overigens eenige verduidelijking behoeft, en dat de opgelegde straf behoort te worden verminderd;

Kraachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Majoor-Hoofdinstruceur bij het 20ste Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Als menagemeester gedurende het inkoop en gereden op een rijwiel met een kindermantje, waarin een kind gezeten was.”;

Vermindert de opgelegde straf tot twee dagen licht arrest;

Gelast dat laatstgenoemde straf en omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Majoor-Hoofdinstruceur bij het 20ste Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 22 Juni 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus, en gep. Schoutbij-Nacht-tit. E. G. de Wijs (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser (fung.).

Als instructeur onvoldoende acht gegeven op zijn groep, waardoor het mogelijk was, dat, terwijl het gasmasker in beschermstelling gedragen werd, eenige manschappen den draagzak niet voor de borst droegen, zonder dat hij hierop tijdig eene opmerking maakte.

Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 3 Mei 1934, van den sergeant D., dienende bij de Tirailleur-compagnie van het 7de Regiment Infanterie, in garnizoen te Harderwijk, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dat Regiment ingediend over de hem op 24 April 1934 door den Commandant van de Regiments-school, den Majoor-Hoofdinstructeur D. Buijs, opgelegde straf van vier dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Als instructeur onvoldoende acht gegeven op zijn groep, waar, door het mogelijk was, dat, terwijl het gasmasker in bescherm-, stelling gedragen werd, eenige manschappen den draagzak niet, voor de borst droegen, zonder dat hij hierop tijdig eene opmerking maakte.”, bij welke beslissing, — op 1 Mei 1934 genomen, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat aan klager op 24 April 1934 was opgedragen, met zijne klasse te behandelen o.a. punt F, 2 b, 4de les, van „Wenken voor de opleiding van de dienstplichtigen — kader-manschappen — der Infanterie”;

dat hij, vaste klasseleider zijnde, aan een dienstplichtig-korporaal bij die oefening opdracht heeft gegeven op te treden als groepscommandant, en zelf met de leiding en het directe toezicht van dit onderricht belast bleef;

dat hij, toen de strafoplegger bij de oefening verscheen, rechts aan de staart van zijn klasse liep en toen niet heeft gezien, dat er manschappen in de klasse waren, die de gasmaskers niet op de juiste wijze in de beschermingstelling droegen, doch met opgezet gasmasker den gasmaskerzak niet voor de borst maar aan den rechterkant van hun lichaam droegen; dat hij op deze fouten eerst de aandacht heeft gevestigd, nadat de Hoofdinstruceur — strafoplegger — hem daarop had gewezen;

O. dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat hij, toen hij bij de oefening verscheen, heeft gezien dat klager naast de klasse liep zonder aandacht te schenken aan zijn groep;

dat klager anders stellig zou hebben gezien, dat er door enkele manschappen ten aanzien van de draagwijze van de gasmaskers fouten werden gemaakt, welke fouten van zoodanigen aard waren, dat klager die onmiddellijk had moeten doen verbeteren;

O. dat uit het vorenstaande blijkt dat klager zich inderdaad aan de hem in de omschrijving van de strafreden toegeschreven tekortkoming heeft schuldig gemaakt; dat deze tekortkoming in de omschrijving van de strafreden met juistheid is gekenschetst, en de opgelegde straf niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van het 7de Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het 7de Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 10 April 1934. ¹⁾

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapiteins W. L. Voncken en J. Drost, Eerste-Luitenants B. P. F. van Driel en E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Verduistering, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken.

Beklaagde's vrijwillig dienstverband (art. 60, eerste lid, 1° W. v.

¹⁾ In hooger beroep bevestigd. Zie de hierna opgenomen sententie van 25 Mei 1934.

M. S.) was ten tijde van het plegen van het hem ten laste gelegde feit verstreken en niet tijdig vernieuwd. Geantidateerde verbandacte niet geldig.

Beklaagde moet echter toch als militair worden beschouwd en wel op grond van art. 63, 1ste lid, 2° van het W. v. M. S., vermits hij tijdens het plegen van het feit verkeerde in de positie van gewezen militair, die tot eenigen militairen dienst gebruikt werd, n.l. de functie uitoefende van opzichter van fortificatiën.

H. M. G. bovendien: Van toepassing van art. 61 W. v. M. S. kon hier geen sprake zijn. Dit artikel dient enkel om het den militairen autoriteiten gemakkelijk te maken in gevallen, waarin het moeilijk of practisch bijna niet mogelijk zou zijn om te bewijzen dat men te doen heeft met een militair bedoeld in art. 60 en is niet geschreven, zooals de slotwoorden duidelijk maken, voor gevallen, waarin het, zooals i.c., vaststaat dat de betrokkene niet valt onder art. 60.

Verweer als zou hier sprake zijn van — niet ten laste gelegde — uitlokking, als hier zonder belang verworpen, nu de subsidiair ten laste gelegde verduistering terecht bewezen is verklaard.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens X. oud 44 jaar, opzichter van fortificatiën der 3de klasse, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 8 Februari 1934 beteekende schriftelijke bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks de maand Mei 1933 te Amsterdam, tijdens hij aldaar de functie uitoefende van opzichter van fortificatiën, heeft weggenomen, althans heeft doen wegnemen door een timmerman, die door den aannemer van onderhoudswerken voor het Rijk, zijn patroon, aangewezen was om onder beklaagde's toezicht door hem, den aannemer, aangenomen rijksonderhoudswerk te verrichten, ongeveer vier of vijf éénderuim eikenhouten deelen, toebehoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk zich dat hout wederrechtelijk toe te eigenen;

althans dat hij destijds aldaar opzettelijk, tijdens hij aldaar bovengenoemde functie uitoefende en als zoodanig belast was met de bewaring van en het toezicht over rijksmaterialen, bestemd voor onderhoudswerken en ander werk ten behoeve van het Rijk, eene hoeveelheid hout daartoe behoorend en bestaande in ongeveer vier of vijf

éénduims eikenhouten deelen, toebehoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, en die hij in voornoemde functie, althans anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door dat hout ter bewerking te geven bij het ten eigen bate vervaardigen van een schrijfbureau, bestemd voor hemzelve, althans niet voor het Rijk, althans door aan een timmerman, die door diens patroon, een aannemer van onderhoudswerken voor het Rijk was aangewezen om onder beklagde's toezicht dit aangenomen onderhoudswerk te verrichten, dat door hem, den aannemer, was aangenomen en aan welken timmerman door hem, beklagde, het vervaardigen van bedoeld schrijfbureau was opgedragen als ware het werk, door diens patroon aangenomen, tevens op te dragen zooveel van bedoeld eikenhout, behorende tot voornoemd Rijksmateriaal, te gebruiken en te doen gebruiken, als bij de vervaardiging van het schrijfbureau noodig zou blijken te zijn;

O. dat blijkens het ten processe overgelegde extract-stamboek het vrijwillig dienstverband van beklagde, die viel onder de bepaling van artikel 60, 1e lid, 1° Wetboek van Militair Strafrecht, ten tijde, dat het ten laste gelegde feit zoude zijn gepleegd (in of omstreeks de maand Mei 1933) was geëindigd;

dat immers het dienstverband afliep 23 Februari 1933 en in of omstreeks Mei 1933 nog niet was vernieuwd, zoodat het toen had opgehouden te bestaan;

dat wèl — nadat men bemerkte had, dat het dienstverband niet tijdig was vernieuwd — later in Januari 1934 een nieuwe verbandakte is opgemaakt voor onbepaalden tijd, aansluitende aan de laatst afgelopen verbintenis en waarin wordt vermeld „dat te Amsterdam den 24 Februari 1933 deze acte in tweevoud is opgemaakt”, terwijl de bekrachtiging is gedateerd op 26 Januari 1934, doch ten processe is komen vast te staan, dat op 24 Februari 1933 geenerlei verbandacte van beklagde is opgemaakt;

dat echter beklagde toch als militair moet worden beschouwd op grond van het bepaalde van artikel 63, 2de lid, (lees 1ste lid, 2° Red.) van het Wetboek van Militair Strafrecht, vermits deze tijdens het plegen van het feit verkeerde in de positie van gewezen militair, die tot eenigen militairen dienst gebruikt werd, n.l. de functie uitoefende van opzichter van fortificatiën;

O. dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij omstreeks de maand Mei 1933 te Amsterdam, tijdens hij aldaar de functie uitoefende van opzichter van fortificatiën en als zoodanig belast was met de bewaring van en het toezicht over rijksmateriaal bestemd voor onderhoudswerken, opdracht heeft gegeven aan een timmerman, een hoeveelheid hout, tot bovengenoemd materiaal behorend, en bestaande uit 4 à 5 éénduims eikenhouten deelen, welke eiken deelen toebehoorden aan het Rijk, te gebruiken voor het vervaardigen van een lessenaar of schrijftafel; dat die timmerman door diens patroon, een aannemer van onderhoudswerken

voor het Rijk, was aangewezen om onder zijn, beklaagde's, toezicht dat aangenomen onderhoudswerk te verrichten; dat hij, bij de opdracht aan dien timmerman om de lessenaar te maken, als ware het werk door diens patroon aangenomen, tevens opdracht heeft gegeven om zooveel van bedoelde eikenhouten deelen, behoorende tot voornoemd Rijksmateriaal te gebruiken als bij de vervaardiging van het schrijfbureau noodig zou blijken te zijn; dat hij het bureau als zijn eigendom beschouwde; dat hij misschien beter had gedaan om eerst toestemming te vragen aan zijn chef; dat hij er echter niet bij nagedacht heeft; dat het schrijfbureau meegegaan is naar Gorinchem;

O. dat J. M. Blum, oud 54 jaar timmerman te Weesp, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat ongeveer half Mei 1933 beklaagde hem eens vertelde dat hij thuis een schrijftafel noodig had; dat beklaagde toen heeft gesproken over het maken van een tafel met een opzet; dat hij dit heel zeker weet; dat beklaagde hem opgedragen heeft vier à zes eikenhouten deelen te verwerken aan zijn schrijftafel; dat hij dat hout uit de werkplaats heeft gehaald; dat hij de waarde schat op ongeveer tien gulden; dat hij, getuige, door den aannemer van onderhoudswerken was aangewezen om de onderhoudswerken te verrichten onder toezicht van beklaagde; dat beklaagde tegen hem gezegd heeft: „Wat je te kort komt neem je maar van beneden”, of iets dergelijks; dat beklaagde de uitvoering zooals gewoonlijk geheel aan hem, getuige, heeft overgelaten; dat hij er in het geheel niet aan gedacht heeft, dat het particulier werk betrof; dat hij natuurlijk wel wist dat het voor beklaagde bestemd was, om aan te werken; dat het bureau als ieder ander werk behandeld is in den normalen werktijd;

O. dat de Krijgsraad — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van van vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het navolgende subsidiair ten laste gelegde feit heeft begaan, te weten:

dat hij omstreeks de maand Mei 1933 te Amsterdam opzettelijk tijdens hij aldaar de functie uitoefende van opzichter van fortificatiën en als zoodanig belast was met de bewaring van en het toezicht over Rijksmaterialen, bestemd voor onderhoudswerken en ander werk ten behoeve van het Rijk, een hoeveelheid hout daartoe behoorend en bestaande in ongeveer vier of vijf éénduims eikenhouten deelen, toebehoorende aan het Rijk en die hij in voornoemde functie onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door aan een timmerman, die door diens patroon, een aannemer van onderhoudswerken voor het Rijk, was aangewezen om onder beklaagde's toezicht dit aangenomen onderhoudswerk te verrichten, dat door hem, den aannemer, was aangenomen en aan welken timmerman door hem, beklaagde, het vervaardigen van bedoeld schrijfbureau was opgedragen als ware het werk, door diens

patroon aangenomen, tevens op te dragen zooveel van bedoeld eikenhout behoorende tot voornoemd Rijksmateriaal, te gebruiken als bij de vervaardiging van het schrijfbureau noodig zou blijken te zijn;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 2 en 63, 2de lid, Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrect, 23, 44, 84 en 321 Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „verduistering, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”;

Veroordeelt den beklaagde tot eene geldboete van veertig gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door twintig dagen hechtenis;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 25 Mei 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser (fung.).

Raadsman: Jhr. Mr. W. H. den Beer Poortugael.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 10en April 1934 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, tegen X, oud 44 jaar, opzichter van fortificatiën 3e klasse, geïntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door appellant ingediende memorie behelzende de middelen en gronden waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijn schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende den beklagde zal schuldig verklaren aan verduistering, gepleegd door een ambtenaar die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, en hem deswege zal veroordeelen tot een geldboete van veertig gulden subsidiair twintig dagen hechtenis;

O. dat de behandeling van deze zaak in hooger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid;

dat het Hof zich dus geheel vereenigt met het standpunt van den Krijgsraad, dat men hier te doen heeft met een gewezen militair, immers met iemand, die niet meer onder „militair” kon worden verstaan, omdat zijn vrijwillig dienstverband bij de krijgsmacht, hetwelk hem tot doorloopenden werkelijken dienst verplichtte tijdens den geheelen duur van dat dienstverband, ten tijde dat hij het hem telastegelegde feit pleegde, was geëindigd;

dat echter deze gewezen militair op het in de telastelegging genoemde tijdstip tot militairen dienst gebruikt werd, n.l. tot denzelfden militairen dienst als waartoe zijn vrijwillig dienstverband hem vroeger verplichtte en hij dus ingevolge de bepaling van art. 63. aanhef en onder 2°. Wetboek van Militair Strafrecht onder „militairen” mede werd begrepen;

dat van toepassing van art. 61 van genoemd wetboek hier geen sprake kon zijn, omdat deze bepaling enkel dient om het de militaire autoriteiten gemakkelijk te maken in gevallen, waarin het moeilijk of practisch bijna niet mogelijk zoude zijn om te bewijzen dat men te doen heeft met een militair, die op grond van vrijwillig dienstverband, hetwelk al dan niet tot doorloopenden werkelijken dienst verplicht, of van dienstplicht onder „militair” kan worden verstaan en de bepaling dan ook niet geschreven is, zooals de slotwoorden duidelijk maken, voor gevallen, waarin het vaststaat, zooals in dit geval, dat degene, met wien men te doen heeft, noch is een militair met enig vrijwillig dienstverband noch ook een dienstplichtige; dat dus het vonnis des Krijgsraads zonder meer moet worden bevestigd;

dat wel van de zijde van de verdediging nog is opgemerkt, dat geïntimeerde het feit opzettelijk zoude hebben uitgelokt terwijl van zoodanige uitlokking in de telastelegging niet wordt gesproken, maar dat deze beschouwingen zonder belang zijn omdat aan geïntimeerde in de telastelegging subsidiair wordt verweten, dat hij opzettelijk van het hout, dat aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem toebehoorde, hetwelk hij in de functie van opzichter van fortificatiën die hij toen uitoefende, onder zich had, ten eigen bate een schrijfbureau heeft doen vervaardigen en zich aldus dit hout heeft toegeëigend, en de Krijgsraad terecht dit alles heeft bewezen verklaard en het heeft gequalificeerd zooals in zijn vonnis is aangegeven;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, — welke geacht moeten worden hier te zijn herhaald —, en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis waarvan is geappelleerd, met overneming der gronden.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenbosch.

Vonnis van 29 Mei 1934.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Kapitein J. Drost, Eerste-Luitenants J. L. H. A. Antoni en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Telastelegging van opzettelijke ongehoorzaamheid en volharding in die ongehoorzaamheid nadat een meerdere beklagde uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen.

De Krijgsraad, als eenige overweging stellende dat hij bij de behandeling van deze zaak termen aanwezig heeft bevonden om met toepassing van art. 58 W.K. de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, verwijst zonder meer aldus de zaak en laat aan dezen commandeerenden officier ter beoordeeling of beklagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in art. 2 aanhef en onder 1° van de W.K. krügstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens R., oud 19 jaar, geboren te 's Gravenhage, gewoon dienstplichtig soldaat der School voor dienstplichtige Onderofficieren-administrateur te Middelburg, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN
EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens extract-stamboek de beklaagde op 1 Februari 1934 is ingelijfd bij de School voor Dienstplichtige Onderofficieren-administrateur en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 25 April 1934, door den Schoolcommandant te Middelburg opgemaakt, beklaagde op 1 Februari 1934 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 17 Mei 1934 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd: dat hij op of omstreeks 24 April 1934 te Middelburg als militair, nadat zijne meerdere, de sergeant Swiers, hem tijdens de les in lichaamsoefening had gelast eene oefening uit te voeren aan den boom, bestaande in „opspringen tot streksteun en voorwaarts afduikelen”, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

O. dat de Krijgsraad bij de behandeling dezer zaak termen aanwezig heeft bevonden om met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht, de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier;

Gezien artikelen 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, artikel 58 Wet op de Krijgstucht, en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verwijst de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier; laat aan dezen Commandeerenden Officier ter beoordeeling, of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1° van de Wet op de Krijgstucht krijgstuhtelijk

behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak is gebleken. ¹⁾

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 10 Januari 1934.

President: Mr. J. Sickenga (plv.).

Leden: Kapitein-Luitenant ter zee G. J. Verwijnen, Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1ste kl. G. van Noortwijk, Officier van Administratie der 1ste kl. A. J. Poll, en Luitenant ter zee der 1e kl. A. D. A. Peereboom.

Fisikaal: Mr. W. F. H. Zegers (plv.).

Eendaadsche samenloop.

Op den openbaren weg een 14 jarig meisje krachtadig vastgrijpen en haar ontuchtig onder haar rokken aan haar geslachtsdeel betasten.

De verklaring van dit meisje mede gebruikt tot het bewijs, daar de Krijgsraad deze verklaring volkomen betrouwbaar acht als in overeenstemming met de opgaven van den getuige K.

¹⁾ De toepassing van art. 58 W. K. is en blijft in de rechtspraak onzeker en onbevredigend. Bovenstaand vonnis is daarvan weder een voorbeeld. Blijkbaar heeft de Krijgsraad tot model gekozen de sententies van het H. M. G. van 21 Juni 1927, M. R. T. XXIII, blz. 156 en 163 *). Naar onze meening te betreuren, gelijk wij reeds trachtten te betoogen in datzelfde deel op blz. 101—106. Men vergelijkte nog de M. v. T. op art. 52 Ontwerp-Wetb. v. Krijgstucht voor Ned.-Indië, M. R. T. XXVIII, blz. 518.

Thans stond terecht een beklaagde, beschuldigd van opzettelijke ongehoorzaamheid onder eene verzwarende omstandigheid. De auditeur-militair had dienovereenkomstig tot veroordeeling geconcludeerd. De Krijgsraad velt vonnis zonder zich over de beschuldiging uit te laten. Wel haalt de Raad art. 197 van de Regtspleging bij de Landmagt aan, maar negeert de voorschriften van het artikel, dan wel van art. 193 volkomen. Was deze beklaagde nu schuldig of niet? Was hij wel schuldig aan het hem tenlastegelegde dan verbiedt de W. K. — zie art. 2, 2^a — disciplinaire afdoening. Was misschien de verzwarende omstandigheid niet bewezen, in welk geval krijgstuchtelijke berechting wèl geoorloofd zou zijn? Ook die veronderstelling moet onjuist zijn, immers de Krijgsraad verwijst in zijn dictum naar art. 2 aanhef en onder 1°. Er blijft niets anders over dan de solutie dat de Krijgsraad (zonder zich uit te spreken) den beklaagde niet schuldig oordeelde. Maar heeft een beklaagde er in dit geval — nog daargelaten de processueel-wettelijke voorschriften — geen vanzelfsprekende aanspraak op, dat de rechter voor wien hij zich ter zake van een hem ten laste gelegd misdrijf heeft moeten verantwoorden, dat dan ook in zijn vonnis duidelijk en uitdrukkelijk beslist? En zal de commandeerende officier de strafreden nu zoodanig kunnen formuleeren, dat dit neerkomt op eene opzettelijke ongehoorzaamheid onder de genoemde verzwarende omstandigheid? Dan zouden de voorschriften van art. 2 W. K. wel in hooge mate verwateren.

*) Anders de sententie van 5 Februari 1926. M. R. T. XXI, 488.

De door den Krijgsraad gegeven qualificatie: 1° feitelijke aanranding van de eerbaarheid, 2° openbare schennis van de eerbaarheid, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd, door het H.M.G. onjuist geoordeeld: er is hier geen sprake van meer dan één feit ééne voortgezette handeling opleverende, maar wel van een feit, dat in meer dan ééne strafbepaling valt, n.l. artt. 239, 246 en 247 W.v.S. en waarop dus ingevolge art. 55 W.v.S. die bepaling moet worden toegepast, waarop de zwaarste hoofdstraf is gesteld, i.c. art. 246. De qualificatie moet luiden:

*„feitelijke aanranding van de eerbaarheid;
 „met iemand beneden den leeftijd van zestien jaren ontuchtige
 „handelingen plegen en
 „openbare schennis van de eerbaarheid.”*

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen S., zeemilicien-stoker der 3e klasse, oud 20 jaren, geboren te Aduard, gerequireerde in persoon.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 29 November 1933;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. 16 December 1933 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde: dat hij in den avond van den 18den October 1933 omstreeks 9 uur op den voor het publiek openstaanden verkeersweg ter hoogte van den hoek Langesteeg-Kanaalweg te Den Helder, de ongetrouwde 14 jarige M., althans eene vrouw die den leeftijd van zestien jaren nog niet bereikt had en waarmede hij, beklagde, niet gehuwd was, na haar zoodanig krachtdadig vastgegrepen te hebben dat zij zich niet goed verweren kon, vervolgens heeft gedwongen tot het dulden van ontuchtige handelingen door haar opzettelijk ontuchtig onder haar rokken aan of ter hoogte van haar geslachtsdeel te betasten;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 18 December 1933, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag 10 Januari 1934, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem telkens in de eerste plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

O. dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt: dat hij op 24 Augustus 1933 is opgekomen in werkelijken dienst voor 1ste oefening als stoker 3e klasse-zeemilicien en dat hij thans nog als zoodanig dient;

O. dat een uittreksel uit het geboorteregister van de gemeente Zype (N.H.) d.d. 8 December 1933 o.m. inhoudt:

dat aldaar op 8 Augustus 1919 is geboren M., dochter van K. G. en van S. L.;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1e. M.: dat zij in den avond van 18 October 1933 zat op een bank in het Plantsoen bij het station te den Helder; dat toen beklaagde naar haar toe kwam en haar vroeg of zij dien avond met hem uit wilde; dat zij hem zeide, dat zij dat niet wilde; dat zij door de Spoorstraat naar huis is gewandeld; dat op den voor het publiek openstaanden verkeersweg ter hoogte van den hoek Langesteeg-Kanaalweg te den Helder te omstreeks 9 uur in dien avond beklaagde haar zoodanig krachtdadig vastgreep, dat zij zich niet goed kon verweren en haar vervolgens dwong tot het dulden van ontuchtige handelingen door haar opzettelijk ontuchtig onder haar rokken aan haar geslachtsdeel te betasten; dat zij is geboren 8 Augustus 1919; dat zij niet gehuwd is;

2e. K.: dat hij in den avond van 18 October 1933 te omstreeks 9 uur met beklaagde en M. kwam op den voor het publiek openstaanden verkeersweg ter hoogte van den hoek Langesteeg-Kanaalweg te den Helder; dat hij toen zag dat beklaagde aldaar plotseling M. zoodanig krachtdadig vastgreep, dat zij zich niet goed verweren kon en haar vervolgens dwong tot het dulden van ontuchtige handelingen door haar opzettelijk ontuchtig onder haar rokken te grijpen;

O. dat de beklaagde heeft verklaard: dat hij is S., oud 20 jaren, geboren te Aduard; dat hij het laatst heeft gediend als zeemilicienstoker der 3e klasse aan boord Hr.Ms. „Douwe Aukus”; dat hij op 24 Augustus 1933 in werkelijken dienst is opgekomen als gewoon dienstplichtige van de lichting 1933 II;

dat hij zich in den avond van 18 October 1933 bevond in het plantsoen nabij het station te den Helder; dat hij daar een meisje zag en haar gevraagd heeft of ze met hem uit wilde; dat het meisje de Spoorstraat in liep en hij haar achterna is gegaan; dat te ongeveer 9 uur in voornoemden avond zij op den voor het publiek openstaanden verkeersweg ter hoogte van den hoek Langesteeg-Kanaalweg te den Helder kwamen; dat hij toen het meisje zoodanig krachtdadig heeft vastgegrepen, dat zij zich niet goed verweren kon; dat hij niet met het meisje gehuwd was;

O. dat door den inhoud van opgemeld bescheid, de verklaringen van de getuigen en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande dat hij zijn handelingen heeft gepleegd tegen de ongehuwde 14 jarige M., waarbij de verklaring van de getuige M. mede wordt gebruikt tot het bewijs, daar de Krijgsraad deze verklaring volkomen betrouwbaar acht als in overeenstemming met de opgaven van den getuige K.;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

1°. feitelijke aanranding van de eerbaarheid;

2°. openbare schennis van de eerbaarheid;

beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van één week staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van beklaagde;

Gezien de artikelen: 2, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 56, 239 aanhef en onder 1°, 246 van het Wetboek van Strafrecht; 185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld eraan hetgeen hem is ten laste gelegd gelijk hooger werd overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld:

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één week. ¹⁾

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 25 September 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

In verband met zijn dienst vrijgesteld zijnde van baksgewijszindelijkheidsinspectie, zich, toen hij zag dat vele schepelingen geen gevolg hadden gegeven aan het signaal „ongewapend appèl”, om baksgewijs aan te treden, bij deze schepelingen aangesloten en in vereeniging met hen geen gevolg gegeven aan een, na het houden van een toespraak, door den commandant gegeven algemeene order van dezelfde strekking, doch eerst gevolg gegeven aan een tweede algemeene order van den commandant om naar baksgewijs en aan

¹⁾ Dit vonnis is in door den fiscaal ingesteld hooger beroep bij sententie van 16 Februari 1934 bevestigd behalve wat betreft de qualificatie, ten aanzien waarvan het H. M. G. overwoog:

„dat immers hier niet sprake is van meerdere feiten, die, ofschoon elk op zich zelf misdrijf opleverende, in zoodanig verband staan dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling, maar wel van een feit, dat in meer dan ééne strafbepaling valt, en wel in die van artikel 239 van het Wetboek van Strafrecht, die van artikel 246 van dat Wetboek en die van artikel 247 van hetzelfde Wetboek;

dat dus ingevolge het voorschrift van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht die bepaling moet worden toegepast, waarop de zwaarste hoofdstraf is gesteld, zijnde in dezen de strafbepaling van artikel 246 van dat Wetboek, welke ook in het vonnis van den Krijgsraad is toegepast;”

Het bewezen verklaarde feit alsnu gequalificeerd als:

„feitelijke aanranding van de eerbaarheid;

„met iemand beneden den leeftijd van zestien jaren ontuchtige handelingen plegen, en

„openbare schennis van de eerbaarheid.”

Red. M.R.T.

het werk te gaan, welke order werd gegeven, nadat de commandant aan een vijftal schepelingen persoonlijk had bevolen zulks te doen, van welke schepelingen twee aan het bevel voldeden.

Klager, zich niet onderwerpende aan het over hem gestelde gezag, heeft zich in het bijzonder ongeschikt getoond om in de hoogste klasse van matroos, waarin hem meermalen gezag over anderen kan worden opgedragen, te blijven dienen. Terecht verlaagd tot matroos 2e klasse.

Strafreden behoeft wijziging, echter niet strekkende ten gunste van klager. Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 31 Mei 1933, van den bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, laatstelijk vóór de tenuitvoerlegging der straf waarover beklag, dienenden matroos der 1ste klasse B., stamboeknummer, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië inroept op het beklag, door hem ingediend over de hem op 14 Maart 1933 door den commandant dier inrichting opgelegde straf van „verlaging in klasse tot matroos der 3de klasse” en over de daarbij behorende omschrijving van de strafreden, luidende:

„Zich schuldig gemaakt aan dienstweigering in vereeniging met „andere schepelingen op 30 Januari 1933 door, nadat het hoorn-, signaal „Ongewapend Appel” om 6.30 uur D.W. gegeven was, „niet aan te treden op baksgewijs zindelijkheids-inspectie. Nadat de „Commandant een toespraak gehouden had waarbij op het ernstige „van het feit gewezen was, niet gevolg gegeven aan de algemeene „order om naar baksgewijs te gaan, doch pas gevolg gegeven aan „de tweede algemeene order van den Commandant om naar baksgewijs en aan het werk te gaan, nadat deze vijf schepelingen één „voor één daartoe bevolen had.”

Welk beklag, bij op 26 Mei 1933 door den commandant der Marine te Soerabaja genomen beslissing, gedeeltelijk gegrond is verklaard, en waarbij, met handhaving van de strafreden, de opgelegde straf is gewijzigd in die van „verlaging tot matroos der 2de klasse”;

O. dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

O. dat de strafoplegger heeft te kennen gegeven niet te verlangen bij het onderzoek van de zaak nader te worden gehoord en het Hof geen termen aanwezig acht om daartoe over te gaan;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gezien de, ingevolge 's Hof's opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde verklaring van klager en de, mede ingevolge 's Hof's opdracht, voor een tot straffen bevoegden meerdere afgelegde beëdigde verklaringen van de navolgende getuigen:

luitenant-ter-zee der 1ste klasse F. Stam;

officier van den Marine-stoomvaartdienst der 1ste klasse C. F. J. Heitz;

opperschipper F. F. Kooreman, stamboeknummer 33339;

matroos der 1ste klasse M. Breel, stamboeknummer 8511;

matroos-konstabel J. Sliker, stamboeknummer 10606;

marinier der 1ste klasse A. J. van Haaren, stamboeknummer 3873;

matroos der 2de klasse H. Wilms, stamboeknummer 10269;

O. dat door het onderzoek is gebleken:

dat klager, in verband met zijn dienst vrijgesteld zijnde van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie, den 30sten Januari 1933, des morgens te 6 uur 30 min., zag dat een groot aantal schepelingen, in stede van gevolg te geven aan het signaal „ongewapend appèl” om voor baksgewijs-zindelijkheidsinspectie aan te treden, zich hadden verzameld aan de oostzijde van de zuidpoort van het manschappen-gebouw, zóó dat zij zichtbaar waren van de plaats, waar Hr. Ms. „Java” gemeerd lag;

dat klager zich toen bij die schepelingen aansloot;

dat de commandant, toen hem was gerapporteerd dat vele schepelingen geen gevolg hadden gegeven aan het signaal „ongewapend appèl”, zich naar de plaats, waar die schepelingen zich bevonden, begaf, hen toesprak, daarbij wijzende op het strafwaardige hunner handeling, en daarna de algemeene order gaf „naar baksgewijs, voorwaarts marsch”;

dat aan deze order door geen der aanwezige schepelingen, ook door klager niet, gevolg werd gegeven;

dat de commandant toen overging tot het geven van een persoonlijk bevel aan een vijftal schepelingen;

dat de eerste drie dezer schepelingen in hunne weigering volhardden en in arrest werden gesteld, terwijl de laatste twee het bevel uitvoerden;

dat de commandant daarop opnieuw een algemeene order gaf om naar baksgewijs en aan het werk te gaan en deze order door de overblijvende schepelingen, waaronder klager, werd opgevolgd;

O. dat klager, door zich aan te sluiten bij die schepelingen, die geen gevolg hadden gegeven aan het signaal „ongewapend appèl”, kwam te behooren tot hen, tot wie de algemeene order van den commandant om naar baksgewijs te gaan, gericht was, zoodat ook hij, hoewel in normale omstandigheden vrijgesteld van baksgewijs, onmiddellijk aan die order had moeten gevolg geven;

O. dat klager weliswaar heeft opgegeven, dat hij de eerste algemeene order van den commandant niet heeft gehoord, doch dit verweer den Hove, gezien de beëdigde verklaringen van de getuigen Stam, Heitz, Kooreman en van Haaren, dat de order duidelijk was en op luiden toon en goed verstaanbaar werd gegeven, niet aannemelijk voorkomt en mitsdien wordt verworpen;

O. dat het, als vaststaand aangenomen, niet onmiddellijk opvolgen van een algemeene order van den commandant op zichzelf reeds een ernstig vergrijp tegen de militaire tucht oplevert en dit vergrijp

onderwerpelijk een bijzonder ernstig karakter draagt, omdat het werd begaan door vele schepelingen gezamenlijk en ten aanschouwe van schepelingen aan boord van een ander oorlogsvaartuig;

O. dat op grond van het voorafgaande de aan klager opgelegde straf van „verlaging tot matroos der 2de klasse” niet te zwaar is te achten, hebbende klager, zich niet onderwerpende aan het over hem gestelde gezag, zich in het bijzonder ongeschikt getoond om in de hoogste klasse van matroos, waarin hem meermalen gezag over anderen kan worden opgedragen, te blijven dienen;

O. dat de omschrijving van de strafreden het gepleegde vergrijp niet in allen deele juist weergeeft en mitsdien wijziging behoeft, strekkende deze wijziging evenwel niet ten gunste van klager;

O. dat derhalve de door den commandant der Marine te Soerabaja op het beklag genomen beslissing niet in stand kan blijven, voor zoover de omschrijving van de strafreden betreft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Doet teniet de beslissing, door den commandant der Marine te Soerabaja den 26sten Mei 1933 op het beklag genomen, voor zoover de omschrijving van de strafreden betreft;

Wijzigt deze, zoodat zij komt te luiden:

„In verband met zijn dienst vrijgesteld zijnde van baksgewijs-, zindelijkheidsinspectie, zich, toen hij zag dat vele schepelingen „geen gevolg hadden gegeven aan het signaal „ongewapend appèl” „om baksgewijs aan te treden, bij deze schepelingen aangesloten en „in vereeniging met hen geen gevolg gegeven aan een, na het houden „van een toespraak, door den commandant gegeven algemeene order „van dezelfde strekking, doch eerst gevolg gegeven aan een tweede „algemeene order van den commandant om naar baksgewijs en aan „het werk te gaan, welke order werd gegeven, nadat de commandant aan een vijftal schepelingen persoonlijk had bevolen zulks te „doen, van welke schepelingen twee aan het bevel voldeden.”

Handhaaft de aan klager opgelegde straf van „verlaging tot matroos der 2de klasse”, met dien verstande dat daarvoor wordt gelezen „verlaging in klasse tot matroos der 2de klasse”;

Beveelt dat de gewijzigde omschrijving van de strafreden in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt één afschrift aan klager, één aan den strafoplegger, één aan den commandant der Marine te Soerabaja (allen door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht) en één aan den Commandant der Zeemacht. ¹⁾

¹⁾ Naar ons voorkomt was krijgstuhtelijke afdoening van een feit opleverende opzettelijke ongehoorzaamheid in vereeniging (gezamenlijk) niet geoorloofd. Deze man is wel bijzonder mild behandeld. Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 17 October 1933.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave, officier van Administratie der 1e klasse J. C. N. Walter, luitenants ter zee der 1e klasse H. D. Lindner en Jhr. F. E. de Kock.

Artt. 132 en 144 W. v. M. S.

Samenspanning heeft niet bestaan. En aangenomen dat zij wel heeft bestaan, dan is toch niet bewezen dat beklagden op een tijdstip waarop het plegen van het misdrijf nog kon worden voorkomen, opzettelijk hebben nagelaten van de samenspanning tijdig voldoende kennis te geven aan de Overheid, zijnde het toch niet mogelijk geweest het plegen van het misdrijf — het nalaten van een bevolen handeling — te voorkomen. Bovendien was het militair gezag niet onbekend met de zeer groote waarschijnlijkheid dat de schepelingen niet zouden voldoen aan het te geven signaal. Evenmin is bewezen dat de gevolgde opzettelijke ongehoorzaamheid is gepleegd door twee of meer personen g e z a m e n l i j k (art. 114, 3e lid, sub 3° W. v. M. S.).

Van het niet mededeelen van de geruchten betreffende de te verwachten dienstweigering, (door den 3en beklagde, ongegradueerde) kan niet gezegd worden, dat daardoor het belang van den dienst of van den Staat geschaad kon worden, nu de militaire autoriteiten immers reeds op de hoogte waren van hetgeen vermoedelijk zou gebeuren.

De op iederen meerdere rustende plicht mededeeling te doen van het gepleegd zijn van een strafbaar feit of het plan daartoe door een mindere, sluit niet in dat nu ook iedere meerdere van „ambtswege” verplicht is om vage geruchten omtrent vermoedelijk te plegen strafbare feiten aan de Overheid te rapporteeren, te minder indien de Overheid het plegen van die feiten verwacht, hebbende immers, zoolwel art. 144 als art. 132 W. v. M. S. het oog op het doen van mededeelingen omtrent feiten waarvan de Overheid nog onkundig is.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen: B. D. en E., stamboeknummers resp. 208, 815 en 175, oud resp. 29, 23 en 29 jaren, geboren te resp. Batavia, Madioen en Nalaha (Amboina), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende resp. als Inl. korporaalmachinist, Inl.

korporaal-telegrafist en als Inl. matroos der 1ste klasse bij de Marine-kazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, voor wat betreft B. en D. van en met 6 Februari tot en met 11 September 1933 in arrest zonder waarneming van dienst en voor wat betreft E. van en met 2 Februari tot en met 11 September 1933 in arrest zonder waarneming van dienst, thans allen op vrije voeten;

Gezien de beschikkingen tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 19den Augustus 1933 No. A 16/14/28, A 16/14/26 en A 16/14/32;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 3den October 1933 No. A 16/16/16, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan de beklagden wordt ten laste gelegd: voor wat betreft ieder der drie beklagden:

primair:

„dat hij, in voormelde kwaliteit dienende, na in het tijdsverloop „van en met den 30sten Januari tot en met den 2den Februari 1933 „te Soerabaja vernomen te hebben dat verschillende Inlandsche „militairen van de Zeemacht, dienende bij het Station voor Onder- „zeebooten, de Marine-Kazerne „Oedjoeng”, den Dienst der Conser- „vatie te Soerabaja dan wel elders bij de Koninklijke Marine in „Nederlandsch-Indië waren overeengekomen om, aanvankelijk op „den 1sten of den 2den, daarna op den 3den Februari 1933 bij twee „of meer personen gezamenlijk te weigeren dan wel opzettelijk na „te laten te gehoorzamen aan een dienstbevel om op baksgewijs aan te „treden dan wel om aan het werk te gaan, — dragende hij (beklaag- „de) derhalve kennis van een in het Wetboek van Militair Straf- „recht ingevolge de artikelen 127 jo. 114, derde lid sub 3e, straf- „baar gestelde samenspanning tot misdrijf — te Soerabaja in het „tijdsverloop, loopende van het oogenblik, waarop hij (beklaagde) „kennis had gekregen aangaande het boven nader omschrevene tot „aan het hieronder te vermelden tijdstip waarop het hierboven om- „schreven misdrijf werd gepleegd, — alzoo op een tijdstip waarop „het plegen van dit misdrijf nog kon worden voorkomen —, opzette- „lijk heeft nagelaten van bovenbedoelde samenspanning tijdig vol- „doende kennis te geven aan de Overheid te Soerabaja, zijnde ver- „volgens boven nader aangeduid misdrijf daarop gevolgd, — heb- „bende immers op den 3den Februari 1933 omstreeks half zeven des „voormiddags vele Inlandsche schepelingen dienende bij voormelde „inrichtingen te Soerabaja dan wel elders bij de Koninklijke Marine „in Nederlandsch-Indië aldaar bij twee of meer personen gezamen- „lijk geweigerd dan wel opzettelijk nagelaten te gehoorzamen aan „de door hunne meerderen gegeven dienstbevelen om op baksgewijs „aan te treden dan wel aan het werk te gaan”;

voor wat betreft B. en D. ieder:

subsidiar:

„dat hij, in voormelde kwaliteit dienende, na in het tijdvak van „ongeveer 30 Januari 1933 tot ongeveer 3 Februari 1933 te Soe-

„rabaja vernomen te hebben, dat bij verschillende Inlandsche militairen der Zeemacht, aldaar of elders in Nederlandsch-Indië dienende, het voornemen bestond om aanvankelijk op den 1sten en 2den, daarna op den 3den Februari 1933, althans op één der dagen opzettelijk na te laten gevolg te geven aan het vóór den aanvang der werkzaamheden te verwachten signaal om op baksgewijs aan te treden, dan wel aan het werk te gaan, aldaar en alstoen opzettelijk heeft nagelaten aan zijn commandant, althans aan een zijner superieuren, in ieder geval aan de bevoegde Overheid mededeeling te doen van dit bestaande voornemen, welke mededeeling hij, als meerdere, van ambtswege behoorde te doen, althans kunnende de verzwijging van deze mededeeling het belang van den dienst „schaden”;

en voor wat betreft E.:

subsidiair:

„dat hij dienende als Inlandsch matroos der 1ste klasse, na in het tijdvak van ongeveer 30 Januari tot ongeveer 3 Februari 1933 te Soerabaja vernomen te hebben, dat bij verschillende Inlandsche militairen der zeemacht, aldaar of elders in Nederlandsch-Indië dienende, het voornemen bestond om aanvankelijk op den 1sten of 2den, daarna op den 3den Februari 1933, althans op één der dagen opzettelijk na te laten gevolg te geven aan het vóór den aanvang der werkzaamheden te verwachten signaal om op baksgewijs aan te treden, dan wel aan het werk te gaan, aldaar en alstoen opzettelijk heeft nagelaten aan zijn commandant, althans aan een zijner superieuren, in ieder geval aan de bevoegde Overheid mededeeling te doen van dit bestaande voornemen waarvan de verzwijging het belang van den dienst kon schaden”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 9den October 1933, waarbij bovenvermeld beveldschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagden zijn beteekend en zij zijn gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag den 17den October 1933, des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklagden vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van de beklagden B. en D. aan:

„Het als militair opzettelijk nalaten aan de bevoegde overheid eene mededeeling te doen, die hij van ambtswege doen moest”: en veroordeeling deswege tot een gevangenisstraf resp. van 2 en 3 weken, met aftrek der voorloopige hechtenis van en met 6 Februari 1933 tot en met 11 September 1933 en vrijspraak, voor wat betreft beklagde E.

Gelet op hetgeen door de beklagden mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklagden zich resp. op den 12den Augustus 1920,

5den Mei 1926 en den 26sten Juli 1922 vrijwillig resp. als Inl. leerl. stoker, Inl. lichtmatroos en Inl. lichtmatroos onder stamboeknummer resp. 208, 815 en 175 voor den tijd van zes jaren in den Zee-dienst hebben verbonden en dat zij thans nog in voormelde kwaliteiten bij de Koninklijke Marine zijn verbonden resp. tot 12 Augustus 1934, 5 Mei 1934 en 26 Juli 1935;

O., dat de beklagde B. ten processe heeft opgegeven:

dat hij op Maandag, 30 Januari 1933 te \pm 8 uur v.m. van Baharoen Napis vernam, dat de Europeanen na het tweede ontbijt weer zouden gaan staken en dat de Inlanders ook zouden meedoen; dat dien dag al eerder o.a. bij den Dienst der Conservatie, waar hij diende en op Hr. Ms. „Java” was dienst geweigerd; dat hij wegens een oogbehandeling eerst naar de C.B.Z. is geweest en na terugkomst bij den Dienst der Conservatie vrij van dienst werd;

dat hij wegens het passagiersverbod dien dag in de kazerne bleef; dat hij des avonds te \pm 8 uur de bekendmaking van de korting op de soldij ad 7% las en dat Kesauly, die toen in de buurt was, hem vroeg of de Inlanders moesten staken of niet, gelijk de Europeanen; dat hij dezen zeide, dat er nog geen vergadering van den bond was geweest en dat hij de medebestuurleden (hijzelf is ook bestuurslid) van den Inlandschen Marine Bond (I.M.B.) zou vragen of men zou verzoeken een vergadering te mogen houden;

dat hij den dag daarop (31 Januari) des ochtends \pm 7 uur weer naar de C.B.Z. moest voor zijn oogbehandeling, waarvan hij te \pm 12 uur weer bij de Conservatie terug was, alwaar hij eerst at (nog vóór de andere schepelingen er waren) en daarna van den dokter toestemming kreeg naar huis te gaan met opdracht zich 's morgens in de C.B.Z. te laten behandelen; dat hij eerst op 6 Februari 1933 op last van den oogarts weer naar den Dienst der Conservatie terugging;

dat op 31 Januari 1933 korporaalkonstabel Soetarno hem aansprak, die het had over de houding der vrije jongens en der getrouwden betreffende een staking; dat hij kwaad werd en hem zeide niet te willen hooren praten over staking, hij toch was hoofdbestuurslid en er kon niet meer vergaderd worden; dat hij des avonds van 1 Februari 1933 naar het Bondsgebouw ging; dat het gewoonte was dat de hoofdbestuursleden, die passagier waren, zooveel mogelijk elken avond daar waren; dat hij er aantrof D. en dat later E. en Achmad kwamen, ook allen hoofdbestuursleden; dat Achmad tot hen zeide, dat de Inlandsche schepelingen van zijn inrichting (M.K.O.) van plan waren dienst te weigeren en vroeg wat zij moesten doen; dat zij (hij, D. en E.) te kennen gaven niet met een staking accoord te gaan; dat hij zelf nog zeide, dat de kas niet sterk genoeg was om in staking te gaan en dat een staking trouwens in strijd zou zijn met de statuten van den Bond; dat hij bovendien nog zeide bij organisatie eener staking onmiddellijk als hoofdbestuurslid te zullen aftreden, waarop D. nog opmerkte, dat aftreden niet mogelijk was, daar dit alleen kon

op een algemeene ledenvergadering en vergaderen toen verboden was; dat D. zich uitliet over het uitsluitend volgen van den wettigen weg, E. eveneens, terwijl Achmad geen verder antwoord gaf;

dat hij niet gehoord heeft, dat Achmad gezegd heeft, dat hij een briefje verzonden had om den dag der dienstweigering te stellen op 3 Februari 1933 en dat hij daarvan in het geheel niets weet; dat Achmad alleen gezegd heeft, dat de schepelingen zoo spoedig mogelijk wilden dienst weigeren, zonder daarbij een datum te noemen; dat hij nadien vóór 6 Februari 1933 niet meer met andere Inlandsche schepelingen in contact geweest is behalve met Kesauly, dien hij ontmoette, toen hij, beklaagde, het bondsgebouw op 1 Februari 1933 verliet en Kesauly naar binnen wilde gaan; dat Kesauly hem mededeelde, dat het bestuur van den Christelijken Marinebond een manifest had uitgevaardigd voor de leden van dien Bond, om niet deel te nemen aan een onwettige actie; dat hij tegen Kesauly zeide, dat de andere hoofdbestuursleden binnen waren; dat hij voor zichzelf niet het idee had dat er inderdaad een staking onder de Inlandsche schepelingen zou uitbreken, juist omdat zij als hoofdbestuursleden daartegen waren en hij verwachtte dat de andere hoofdbestuursleden de zaak in wettige banen zouden houden; dat hij in dien geest op den bewusten avond nog met de anderen gesproken heeft; dat Achmad bij het doen van zijn mededeeling van het plan der dienstweigering daarbij zeide, dat men van plan was 's morgens bij den aanvang der werkzaamheden niet op baksgewijs te komen en dat men zich als een behoorlijk militair zou gedragen; dat hij in de dagen vóór 3 Februari 1933 er wel over gedacht heeft van hetgeen hij van Achmad had gehoord mededeeling te doen aan zijn Commandant; dat hij zich ook als korporaal verplicht gevoelde om, wanneer hij wist van een vaststaand plan tot dienstweigering, daarvan zijn Commandant te waarschuwen; dat hij echter op grond van Achmad's mededeeling nog geenszins overtuigd was, dat er reeds zoo een vaststaand plan bestond en dat hij zich bovendien ook beschroomd gevoelde iets te rapporteeren, wat een loos gerucht zou blijken te zijn, waardoor hij tegenover den Commandant een gek figuur zou slaan; dat hij bovendien in die dagen ziek was en daardoor niet meer met andere Inlandsche schepelingen in contact kwam en zodoende ook geen nadere bevestiging van Achmad's mededeelingen kon krijgen; dat hij er bovendien op vertrouwde, dat de overige hoofdbestuursleden een dienstweigering zouden trachten te voorkomen; dat hij om al deze redenen nagelaten heeft een dergelijke mededeeling aan de bevoegde Overheid te doen en dat het in het geheel niet bij hem opgekomen is, dat hij die mededeeling ook aan de politie had kunnen doen; dat, toen hij Maandag, 6 Februari 1933 bij den Dienst der Conservatie terugkwam, hij in arrest gesteld werd, gelijk de Commandant hem zeide op last van den Marinecommandant; dat hij eenige dagen in een cel aan boord van Hr. Ms. „Sumatra" heeft opgesloten gezeten en dat een hem verhoorend commissielid hem zeide, dat hij ervan verdacht werd als

hoofdbestuurslid van den bond, de hand te hebben gehad in de massale dienstweigering van 3 Februari 1933;

dat hij op de verklaring van getuige Soetarno heeft aan te merken, dat hij ontkent met dezen op 31 Januari 1933 's morgens te \pm 7 uur in de eetzaal en 's middags 1 uur 15 m. in de slaapzaal te hebben gesproken; dat Soetarno 's avonds wel bij hem thuis geweest is, maar dat toen niet gesproken is over een gaan naar het bondsgebouw;

dat hij op de verklaring van getuige-deskundige van der Sluijs heeft aan te merken dat hij, beklaagde, na 31 Januari 1933 niet meer in de kazerne geweest is; dat hij zijn eigen verklaring stelt tegenover die van getuige Achmad;

dat uit het passagiersboek van den Dienst der Conservatie moet blijken, dat hij na 31 Januari 1933 niet meer in de kazerne geweest is (Officier-Commissaris-teekent hierbij aan dat bedoeld passagiersboek niet meer aanwezig is bij den Dienst der Conservatie);

O., dat de beklaagde D. ten processe heeft opgegeven:

dat hij op 1 Februari 1933 na een mededeeling van E. naar het bondsgebouw van den I.M.B. te Soerabaja gegaan is, omdat daar vrouwen van Inlandsche schepelingen wilden gaan vergaderen, hetgeen hij, getuige, als voorzitter van den I.M.B. niet kon toestaan; dat dien avond van de andere hoofdbestuurleden aanwezig waren: Inl. matroos 1e klasse E., Inlandsch korporaal-machinist B. en Inlandsch stoker-olieman Achmad; dat Achmad aldaar tot hen zeide, dat de te Soerabaja dienende Inlandsche schepelingen van plan waren om op 3 Februari 1933 te staken of dienst te weigeren, zulks in verband met de soldijkorting; dat er niet bij gezegd werd hoe een en ander in zijn werk zou gaan en beklaagde er zich ook geen voorstelling van maakte; dat hij wel gehoord had dat op een der voorafgaande dagen op verschillende schepen en bij verschillende inrichtingen was dienst geweigerd door Europeesche schepelingen, maar dat dien dag bij het vlieggkamp, alwaar hij, beklaagde, als korporaal-telegrafist diende, door Europeesche schepelingen niet was dienst geweigerd; dat hij op 30 Januari 1933 's morgens op het kamp komende, wel hoorde van ongeregeldheden, die den avond tevoren bij de poort van het vlieggkamp door Europeesche schepelingen waren gepleegd en dat hij ook wist, dat op 30 Januari 1933 des namiddags een groot aantal Inlandsche schepelingen ondanks het passagiersverbod toch den wal op wilden, bij welke gelegenheid er 4 in arrest gesteld moesten zijn; dat na de mededeeling van Achmad de andere bestuursleden, ook hij, beklaagde, te kennen gaven dat zij niet accoord gingen met een staking; dat hij als reden opgaf, dat de statuten van den bond zulks verboden, daar de bond uitsluitend langs wettigen weg de belangen van de leden trachtte te behartigen; dat op een algemeene ledenvergadering, gehouden op 1 Januari 1933 een verzoekschrift aan den Commandant der Zeemacht was opgesteld, om geen verdere korting op de soldij meer toe te passen; dat dit verzoekschrift, opgesteld door

Soegiri, omstreeks 23 Januari 1933 door hoofdbestuur en afdeelingbesturen was goedgekeurd en dat Soegiri voor het definitieve opmaken zou zorgen, hetgeen echter niet gebeurd is, daar deze 30 Januari 1933 in arrest gesteld werd; dat hij, hoewel dus op de hoogte van de stakingsplannen en er niet mede accoord gaande, niet getracht heeft de menschen van het vliegkamp tegen te houden om mede te doen en dat hij er zelfs met niemand over heeft gesproken; dat hij niet wist wat hem te doen stond en dat zelfs de gedachte niet bij hem is opgekomen zijn Commandant, een anderen meerdere of een burgerlijk overheidspersoon met het stakingsplan in kennis te stellen; dat hij nu wel begrijpt, dat hij als meerdere verplicht was een zijner superieuren een zoodanige mededeeling te doen teneinde mede te helpen een algemeene dienstweigering te voorkomen, maar dat die gedachte in de dagen tusschen 1 en 3 Februari 1933 niet bij hem opgekomen is; dat hij dus niet opzettelijk heeft nagelaten de bewuste mededeeling te doen;

dat hij voor of na de op 1 Februari 1933 door Achmad gedane mededeeling van niemand anders iets vernomen heeft omtrent een bij de Inlandsche schepelingen te Soerabaja opgevat plan om op een der eerste dagen van Februari 1933 dienst te weigeren; dat hij zich niet kan herinneren of Achmad op 1 Februari 1933 gezegd heeft, dat hij, Achmad, vernomen had dat de Inlandsche schepelingen van de Marinekazerne Pasiran en van den Onderzeedienst van plan waren geweest om op 1 Februari 1933 dienst te weigeren maar dat hij, Achmad, schriftelijk in overweging gegeven had zulks pas op 3 Februari te doen; dat op de bijeenkomst op 1 Februari 1933 nog ter sprake gekomen is het rondzenden van een circulaire onder de leden van den I.M.B. teneinde te trachten hen van onwettige daden te weerhouden, maar dat zij alle vier eenstemmig van oordeel waren dat niet te doen uit vrees, dat een dergelijke circulaire de leden er toe zou kunnen brengen juist wel een onwettige actie te gaan voeren, daar zij geen kans zagen de leden een uitvoerige verklaring dier circulaire te geven tenzij tevens een vergadering had kunnen worden belegd;

dat hij voor 3 Februari 1933 niet vernomen heeft hoe de dienstweigering der Europeesche schepelingen in haar werk was gegaan; dat hij alleen gehoord heeft, dat zij dienst geweigerd hadden en dat hij zich er geen voorstelling van gemaakt heeft hoe dat zou gebeurd zijn; dat hij op 30 Januari 1933 's morgens dadelijk na baksgewijs zich verkleed heeft en van de slaapzaal naar het radio-station gegaan is en dat hij niet gezien heeft of er toen veel schepelingen in de eetzaal bij elkaar waren; dat hij, voor zoover de verklaring van Achmad van de zijne afwijkt hij, beklagde, blijft volharden bij hetgeen hijzelf heeft verklaard;

O., dat de beklagde E. ten processe heeft opgegeven:

dat hij dienende als Inlandsch matroos der 1ste klasse bij het Station voor Onderzeebooten te Soerabaja in de dagen van en met 30 Januari tot en met 2 Februari 1933 hier en daar van vage

plannen hoorde, die onder de Inlandsche militairen der Zeemacht zouden bestaan om op een der eerste dagen van Februari 1933 dienst te weigeren; dat hij voor het eerst hiervan hoorde, naar hij meent was het den 1sten Februari 1933, bij een gesprek met Dardjoe en Leskas, van welke twee personen de eerste voorzitter was van het bestuur der Afdeeling Onderzeedienst van den I.M.B. en de tweede secretaris; dat Dardjoe hem bij die gelegenheid zeide, dat hij een brief gekregen had van Achmad, 2de Secretaris van het hoofdbestuur van den I.M.B., in welken deze meldde, dat als de jongens wilden staken, zij dit op 3 Februari 1933 moesten doen; dat hij veronderstelde, dat met de „jongens” bedoeld werden de Inlandsche militairen bij den Onderzeedienst; dat het hem onbekend was dat er bij den Onderzeedienst, dan wel elders bij de Marine plannen bestonden om op 1 Februari 1933 dienst te weigeren; dat beklaagde op de mededeeling van Dardjoe en Leskas antwoordde, dat hij niet met een dienstweigering wenschte mede te doen; dat hij niet wist welken vorm een eventueele dienstweigering zou aannemen en dat hij ook geen namen wist van hen, die afgesproken hadden om aan een eventueele dienstweigering mede te doen; dat hij evenmin wist of Dardjoe en Leskas zouden mededoen daar deze zich er niet over hadden uitgelaten; dat hij, hoewel hoofdbestuurlid zijnde, zich verder niet met de zaak heeft ingelaten en dat hij ook niet getracht heeft op het Station voor Onderzeebooten te onderzoeken, of onder het Inlandsche personeel werkelijk plannen bestonden om dienst te weigeren; dat hij in den avond van 1 Februari 1933 met D., Achmad en B., allen hoofdbestuurleden van den I.M.B. in het bondsgebouw aan den wal tezamen was; dat Achmad het daar had over het briefje in hetwelk stond, dat als men wilde dienst weigeren, zulks op 3 Februari 1933 moest gebeuren, welk briefje gestuurd was naar den Onderzeedienst en naar de Marinekazerne Pasiran; dat beklaagde toen gezegd heeft daarmede niet acoord te gaan en dat Achmad dergelijke dingen niet mocht zeggen; dat B. en D. het met beklaagde eens waren; dat er verder niet meer over gesproken werd; dat hij ook niet aan Achmad gevraagd heeft of deze werkelijk wist dat er plannen waren om dienst te weigeren; dat hij den dag daarop — 2 Februari 1933 — in het geheel niet meer over stakingsplannen heeft hooren spreken; dat hij het plan had om 's avonds naar het bondsgebouw te gaan om te trachten van Achmad meer zekerheid te krijgen; dat het niet bij hem opgekomen is, dat hij op 2 Februari 1933 door navraag bij het personeel van het Station voor Onderzeebooten vlugger op de hoogte had kunnen komen; dat hij van plan was 's middags na vastwerken bovengenoemde zekerheid van Achmad te krijgen en daarna den officier van de wacht te waarschuwen; dat hij echter na vastwerken te ongeveer 1 uur n.m. in arrest gesteld is en dat er zodoende niets van gekomen is om van die vage geruchten aan de autoriteiten kennis te geven; dat hij niet alles in het werk gesteld heeft om meer zekerheid te krijgen door

zijn licht op te steken bij het personeel, daar hij vond dat alleen Achmad hem met zekerheid omtrent een en ander zou kunnen inlichten; dat hij niet kan verklaren, waarom hij als hoofdbestuurslid van den I.M.B. niet op de hoogte was van wat er onder de leden van den bond omging; dat hij niet zeker weet om welke reden hij op 2 Februari 1933 in arrest gesteld is, maar dat hij gelooft, dat men dacht dat hij de leider was van de verwachte (bedoeld is de te verwachten) ongeregeldeheden en ook omdat men in zijn portemonnaie een P.N.I.-bon gevonden had, van welke bon hij de herkomst niet kon rechtvaardigen; dat hij uitdrukkelijk verklaart niet te weten hoe dat bonnetje in zijn bezit gekomen is;

O., dat de navolgende getuigen ten processe verklaard hebben gelijk achter ieders naam staat aangegeven:

1e. J. F. N. Tuijbens, oud 34 jaar, dienende als luitenant ter zee der 2de klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja:

dat hij begin Februari 1933 na de dienstweigering onder het Inlandsch Marinepersoneel te Soerabaja door den Commandant der Marine als oudste lid benoemd werd in een commissie, die het gebeurde op 3 Februari 1933 moest onderzoeken; dat hij ook probeerde te weten te komen wie aanstokers of aanleggers waren; dat een der verdachte schepelingen vrijwel het geheele bestuur van den I.M.B. noemde als hoofdaanlegger van de massale dienstweigering; dat op advies van getuige op 6 Februari 1933 in arrest gesteld zijn door den Commandant der Marine te Soerabaja Inlandsch korporaal-machinist B., Inlandsch stoker-olieman Achmad en Inlandsch korporaal-telegrafist D.; dat beklaagde E. reeds op 2 Februari 1933 in arrest gesteld was, naar getuige later vernam op grond van het feit dat bij hem een contributiebon der P.N.I. was aangetroffen; dat al deze vier personen in het bestuur van den I.M.B. zaten; dat uit een verdergaand onderzoek gebleken is, dat het hoofdbestuur van den I.M.B. officieel niets met de dienstweigering heeft te maken gehad; dat getuige aan den Commandant der Marine voorgesteld heeft B. en D. weer op vrije voeten te stellen, daar van het feit, naar aanleiding van hetwelk zij waren in arrest gesteld, niets gebleken was; dat hij zulks ten aanzien van E. niet gedaan heeft, daar niet gebleken was hoe hij aan de bewuste P.N.I.-bon gekomen was en evenmin ten opzichte van Achmad, daar deze verdacht werd de hand in de ongeregeldeheden te hebben gehad; dat de Commandant der Zeemacht echter niet goed vond B. en D. op vrije voeten te stellen; dat de vier hierboven genoemde personen niet in arrest gesteld zijn op grond van het feit dat zij verdacht werden van niet te hebben kennisgegeven van een hun bekende samenspanning tot dienstweigering, die onder de Inlandsche schepelingen zou bestaan hebben, maar alleen omdat men ze als bestuursleden aanvankelijk verdacht de dienstweigering te hebben op touw gezet; dat bij het door getuige ingestelde onderzoek niet gebleken is, dat er voor 3 Februari 1933 onder het Inlandsch marinepersoneel te Soerabaja een samenspanning heeft bestaan om

aanvankelijk op 1 of 2, later op 3 Februari 1933 bij twee of meer personen gezamenlijk dienst te weigeren; dat naar het oordeel van getuige bepaalde individuen van de in die dagen onder het Inlandsch Marinepersoneel heerschende spanning hebben gebruik gemaakt en dat daardoor de dienstweigering een feit geworden is; dat het voorbeeld der Europeanen natuurlijk ook het zijne daartoe heeft bijgedragen;

2e. J. F. N. Tuijbens, oud 34 jaar, dienende als luitenant ter zee der 2de klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja (2de verhoor);

dat hem bij het onderzoek over hetwelk hij bij zijn eerste verhoor heeft verklaard, een verslag in handen gekomen is van de vergadering van den I.M.B. gehouden op 1 Januari 1933, welk verslag was opgemaakt door Achmad; dat het origineele verslag reeds is ingediend aan den Commandant der Marine te Soerabaja, maar dat getuige nog een afschrift heeft van de vertaling van dat verslag, welk afschrift hij aan den Officier-Commissaris overhandigt; dat uit dat stuk kan blijken dat beklaagde D. op de algemeene ledenvergadering van den I.M.B. van 1 Januari 1933 de leden heeft aangemaand zich loyaal te blijven gedragen;

3e. Soetarno, oud 28 jaar, dienende als Inlandsch korporaalkonstabel, thans gedetineerde in het Marineprovoosthuis te Soerabaja:

dat hij op 31 Januari 1933 v.m. te \pm 7 uur in de eetzaal der Inlandsche schepelingen van den Dienst der Conservatie kwam, alwaar B. zat te schaften; dat hij B. diens meening vroeg aangaande de den dag tevoren afgekondigde soldijkorting; dat B. zeide gehoord te hebben dat de Onderzeedienst en de M.K.O. den 1sten Februari 1933 wilden staken, maar dat de Dienst der Conservatie verzocht had zulks op Vrijdag (d.i. 3 Februari) te doen, om de menschen eerst nog hun tractement naar huis te kunnen laten brengen; dat B. er niet bij zeide, dat ook afgesproken was om op Vrijdag te staken; dat getuige niets antwoordde; dat hij B. dienzelfden dag n.m. \pm 1 uur 15 min. op de slaapzaal der kazerne ontmoette en dat deze toen tot hem zeide: „vanavond \pm halfzeven in het bondsgebouw, zeggen aan wie het nog niet weet”; dat hij die boodschap aan drie schepelingen heeft overgebracht; dat, toen B. een en ander zeide er nog een passagiersverbod was, waaraan getuige toen niet dacht; dat nog vóór halftwee hij van bootzman van Sonsbeek hoorde, dat er weer mocht gepassagierd worden; dat hij 's avonds van dien dag bij B. thuis geweest is om hem geluk te wenschen ter gelegenheid van de Garebeg Poeasa en dat op getuige's vraag of hij nog naar het bondsgebouw moest gaan B. zeide, dat het niet meer noodig was;

4e. Achmad, oud 29 jaar, dienende als stoker-olieman thans gedetineerd in het Marineprovoosthuis te Soerabaja:

dat hij op 1 Februari 1933 tegelijk met B., D. en E. in het bonds-

gebouw van den I.M.B. was; dat hij dezen toen zeide, dat hij op 30 Januari 1933 vernomen had, dat de Inlandsche schepelingen van de Marinekazerne Pasiran en die van den Onderzeedienst op 1 Februari 1933 zouden dienst weigeren; dat hij verder zeide, dat hij, Achmad, aan de M.K.P. en den Onderzeedienst een briefje had gezonden in hetwelk hij de menschen in overweging gaf in plaats van op 1, op 3 Februari 1933 dienst te weigeren; dat hij niet kon weten of de menschen met dien veranderden datum accoord gingen, daar hij op zijn briefje geen antwoord had gekregen; dat hij het niet er over gehad heeft hoe een eventueele dienstweigering in haar werk zou gaan; dat hij zelf dacht, dat men na het signaal voor baksgewijs te halfzeven v.m. zou blijven zitten en dat hij zich er geen voorstelling van gemaakt heeft wat er dan zou gebeuren; dat hij niet gehoord heeft of de andere bestuursleden (hijzelf is secretaris van den I.M.B.) zich tegen de dienstweigering verklaarden; dat hij op 1 Februari 1933 van Misiran — inkoopster Inlandsche schepelingen der M.K.O. en M.K.P. — vernomen had, dat deze (Misiran) van andere inkoopsters gehoord had, dat de Inlandsche schepelingen op 2 Februari 1933 wilden gaan staken; dat hij toen Misiran gevraagd heeft de andere inkoopsters te zeggen dat indien er gestaakt zou worden, het beter was, het op 3 Februari 1933 te doen; dat zulks beter uitkwam met het tractement, dat op 1 Februari 1933 uitbetaald zou worden; dat hij zeker weet, dat hij over dit gesprek met Misiran in het bondsgebouw niet met de andere bestuursleden heeft gesproken;

5e. M. van der Sluijs, oud 42 jaar, dienende als Officier van Gezondheid der 1ste klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng” te Soerabaja, tevens als deskundige:

dat tijdens hij diende bij den Dienst der Conservatie, beklaagde B. op 26 Januari 1933 bij hem onder behandeling kwam met oogklachten en dat hij hem naar den oogarts in de C.B.Z. stuurde; dat het mogelijk is dat hij op 30 Januari 1933 in den ziekenboek der kazerne geweest is; dat blijkens de bescheiden van den Dienst der Conservatie B. op 1 Februari 1933 in den ziekenboek geweest is, hij toen „vrij van dienst” werd met passagieren; dat het niet mogelijk is te achten, dat hij toen meteen vergunning kreeg zgn. „ziek thuis” te blijven met dien verstande, dat hij zich iederen morgen in de C.B.Z. moest laten behandelen; dat beklaagde in het dagelijksch dienstboek van den Dienst der Conservatie voorkomt met de aantekening „ziek thuis”; dat beklaagde echter voorkomt op het ziekenrapport d.d. 2 Februari 1933, hetwelk voormiddags 8 uur bij den Commandant wordt ingeleverd met de aantekening „vrijgesteld van alle diensten (mag passagieren)”; dat volgens dat briefje in verband met de aantekening in het dagelijksch dienstboek beklaagde in den loop van 2 Februari 1933 toestemming moest hebben gekregen om thuis te blijven en dat hij op dien dag in de kazerne moet geweest zijn; dat getuige-deskundige zeker kan verklaren, dat na 2 Februari 1933 beklaagde niet meer in den ziekenboek geweest

is, totdat hij zich op 6 Februari 1933 aldaar terugmeldde met een briefje van den oogarts; dat de oogaandoening van beklagde van dien aard was, dat hij daarvan in beduidende mate hinder ondervond en dat het ook mogelijk is, dat b.v. emoties, inspanning de pijn tijdelijk deden verergeren;

6e. J. C. H. H. Mackay, oud 43 jaar, dienende als kapitein-luitenant ter zee, Commandant van den Dienst der Conservatie te Soerabaja:

dat door beklagde B. in het tijdvak van ongeveer 30 Januari 1933 tot ongeveer 3 Februari 1933 aan hem, als Commandant, geen mededeeling gedaan is, waaruit bleek, dat bij meerdere Inlandsche schepelingen der Koninklijke Marine te Soerabaja dienende, het voornemen bestond om op een der eerste dagen van Februari 1933 niet op baksgewijs te komen of aan het werk te gaan; dat het hem niet bekend is of beklagde een dergelijke mededeeling gedaan heeft hetzij aan een superieur, hetzij aan eenige militaire of burgerlijke autoriteit te Soerabaja of elders; dat hij nog kan opgeven dat op 1 Februari 1933, n.m. ongeveer kwart voor één de Inlandsche matrozen der 1ste klasse Noya en Aweieh hem te spreken vroegen en hem zeiden, „dat zij niet meededen”; dat op getuige's vraag wat zij daarmede bedoelden, zij het antwoord schuldig bleven; dat zij zich daarover niet verder wilden uitlaten; dat hij uit hunne mededeeling echter begreep dat er onder de Inlandsche schepelingen iets broeide in verband met de ingevoerde verdere korting op de soldijen;

7e. Soetojo, oud 22 jaar, dienende als Inlandsch vliegtuigmaker bij het Marinevliegkamp „Morokrempangan” te Soerabaja:

dat op 30 Januari 1933 v.m. half zeven bij het vliegkamp op de gewone wijze baksgewijs gehouden was; dat men daarna nog een kwartier krijgt om zich in werktenu te steken, hetgeen de schepelingen op de slaapzaal doen; dat op dien ochtend een groot aantal Europeesche en Inlandsche schepelingen tegen de gewoonte in naar hunne eetzaalen gingen;

dat hijzelf dadelijk naar de werkplaats gegaan is; dat zijn gedachte was, dat die schepelingen, ook de Inlanders van plan waren niet op het fluiten van de fabriekssirene — het teeken van aanvang der werkzaamheden — te reageeren; dat hij niet weet wat er in de eetzaalen gebeurd is; dat hij wel merkte, dat in zijn werkplaats de menschen, zoowel Europeanen als Inlanders, te laat kwamen, sommigen zelfs veel te laat, en meer één voor één; dat hij later vernam dat de in de eetzaal gebleven Inlandsche schepelingen eerst na een order van den bootsman-provoost aan hun werk waren gegaan en de Europeesche schepelingen eerst na een order van den Eersten Officier of van den Chef der Equipage; dat hij niet gemerkt heeft dat er over het gebeurde algemeen door de Inlandsche schepelingen werd gesproken; dat hij dacht dat er 's morgens van 30 Januari 1933 zoowel door de Europeesche als door de Inlandsche schepelingen zou worden dienst geweigerd, omdat er in de laatste dagen van Januari 1933 onder de Europeesche schepelingen een verbit-

terde stemming heerschte naar aanleiding van de toen afgekondigde verdere korting op de soldijen; dat hij wel begreep dat ook de soldijen der Inlandsche schepelingen een korting zouden ondergaan; dat hij ook vernam, dat de Regeering de korting voor de Europeesche en voor de Inlandsche schepelingen niet te gelijktijd bekend maakte teneinde te voorkomen, dat er door de Europeanen en Inlanders gecombineerd tegen zou worden geageerd;

dat omstreeks 1 Januari 1933 ook al geprobeerd was gecombineerd te vergaderen, maar dat zulks toen verboden was door de Marine-autoriteiten; dat hij vóór Maandag, 30 Januari 1933, door niemand ooit over een plan tot dienstweigering of staking had hooren spreken; dat de gedachte daaraan op dien ochtend geheel van zelf bij hem opkwam; dat hij vóór baksgewijs dien ochtend wel gehoord had van ongeregeldheden, gepleegd op het kamp den avond te voren; dat hij op het vliegkamp tusschen ongeveer 30 Januari en 3 Februari 1933 niet heeft hooren spreken over een plan van de Inlandsche schepelingen om op een bepaalden dag gezamenlijk dienst te weigeren door niet op baksgewijs aan te treden of door niet aan het werk te gaan; dat hij wel eenige maanden na 3 Februari 1933 van verschillende andere Inlandsche schepelingen gehoord heeft, dat zij vóór 3 Februari 1933 op het kamp waren opgestookt om aan de dienstweigering mede te doen;

dat hij zich in de dagen vóór 3 Februari 1933 zooveel mogelijk afzijdig hield van andere Inlandsche schepelingen, omdat hij voelde, dat er wat broeide en hij niet van plan was aan eenige onwettige actie mede te doen; dat hij toch echter onvermijdelijk in contact was met andere Inlandsche schepelingen, maar dat hij zeker weet, dat hij niet over dienstweigering heeft hooren spreken; dat hij ook niets gemerkt heeft van een elkaar doorgeven van een of ander teeken, uit hetwelk zou zijn op te maken geweest, dat men daarmede 3 Februari wilde aanduiden; dat hij de eenige uitlating, die op dienstweigering wees, op 30 Januari 1933 door korporaal-vliegtuigmaker Sahad hoorde bezigen, toen deze na het bekend worden der korting op de soldijen der Inlandsche schepelingen zeide: „kalau begini, moesti djadi”;

dat hij omtrent het dienstweigeringsplan vóór 3 Februari 1933 alleen het navolgende heeft vernomen; dat Dinsdag 31 Januari 1933 te zijnen huize zijn geweest Inlandsch stoker Boestami (zijn huisgenoot) en een paar burens n.l. Inlandsch korporaalsmonteur Amenan, Inlandsch stoker-olieman Taslim en Inlandsch matroosvliegtuigmaker Adi; dat het gesprek o.a. ging over de dienstweigering der Europeanen en dat hij, getuige, toen vernam dat er ook al Inlandsche schepelingen hadden medegedaan; dat Amenan zeide, dat hij van plan was ook dienst te weigeren, ware het niet vanwege de soldijkorting, dan toch om de bewuste Inlandsche schepelingen niet alleen te laten staan; dat hij ook zeide, dat als er b.v. 500 Inlandsche schepelingen zouden dienst weigeren de Regeering de korting wel ongedaan zou maken en dat de dienstweigerers hoog-

stens een week in arrest zouden worden gehouden; dat Amenan geen datum noemde en dat hij niet zeide te weten, dat ook andere Inlandsche schepelingen van plan waren om dienst te weigeren; dat Boestami zeide, dat hij van een zekeren Achmad gehoord had, dat de Inlandsche schepelingen plan hadden op 3 Februari 1933 dienst te weigeren door 's morgens niet op baksgewijs te komen en dat hijzelf aan een inkoopervraag had om het aan den inkoopervan het vliegkamp door te geven; dat behalve Amenan en hij, getuige, alle hierboven genoemde schepelingen aan de dienstweigering op 3 Februari 1933 hebben deelgenomen; dat hij sedert 1 Januari 1930 lid is van den I.M.B. en dat hij tijdens een vergadering der leden nimmer over soldijkorting of een in verband daarmee te voeren actie heeft hooren spreken;

8e. W. J. D. Posthumus, oud 47 jaar, kapitein ter zee, Commandant van het Marinevliegkamp „Morokrengangan” te Soerabaja:

dat beklagde D. in het tijdvak van ongeveer 30 Januari tot ongeveer 3 Februari 1933 hem niet heeft medegedeeld, dat meerdere schepelingen der Koninklijke Marine te Soerabaja voornemens waren op een der eerste dagen van Februari 1933 niet op baksgewijs te komen of aan het werk te gaan; dat het hem niet bekend is of deze beklagde aan een zijner superieuren of eenige militaire of burgerlijke autoriteit te Soerabaja of elders een dergelijke mededeeling heeft gedaan; dat hij in den avond van 2 Februari 1933 telefonisch bericht kreeg van den Hoofd-Commissaris van Politie te Soerabaja, dat een Inlandsch schepeling, wiens naam deze niet kon of wilde noemen, een der politie-ambtenaren in kennis gesteld had van het bij de Inlandsche schepelingen bestaande plan om op 3 Februari 1933 dienst te weigeren; dat hem verder niets van dien aard gerapporteerd is; dat op 30 Januari 1933 v.m. 6 uur 45 min. na het fluiten van de fabriekssirene een groot aantal Europeesche korporaals en manschappen in de eetzaal bleef zitten en niet aan het werk gingen; dat na order van den Eersten Officier deze menschen aan het werk gingen; dat hem aangaande de Inlandsche schepelingen gerapporteerd is, dat op dien ochtend enkelen eenigszins verlaat en op schoorvoetende wijze aan hun werk gingen; dat het heel goed mogelijk is dat het hierboven vermelde n.l. niet dadelijk aan het werk gaan, niet is opgemerkt door andere op het vliegkamp dienenden tengevolge van de uitgestrektheid van het emplacement van het vliegkamp; dat hem in Juni 1933 opgedragen werd een onderzoek in te stellen naar de voorgeschiedenis der massale dienstweigering, meer speciaal of door de Europeesche en Inlandsche Bonden ter zake afspraken waren gemaakt; dat hij na het hooren van verschillende personen, bestudeering van rapporten en processen-verbaal tot de overtuiging gekomen is, dat de propaganda voor en de aanzetting tot dienstweigering geschiedde door op zichzelf ageerende personen en dat de besturen der personeelsorganisaties als zoodanig daarbij geen rol gespeeld hebben; dat van het smeden

van speciale complotten niets gebleken is; dat volgens aan getuige door andere Inlandsche schepelingen gedane mededeelingen beklagde D. als voorzitter van den I.M.B. op 1 Januari 1933 in de ledenvergadering de leden erop gewezen had loyaal te blijven; dat hem bij een later gesprek met D. gebleken is, dat deze van onwettige daden ten eenenmale afkeerig is, maar dat hij de persoonlijke eigenschappen mist, om als voorzitter van den I.M.B. invloed ten goede uit te oefenen op andersdenkende leden van den bond; dat hij te weinig overwicht had;

9e. E. A. Vreede, oud 43 jaar, dienende als kapitein-luitenant ter zee, Commandant van het Station voor Onderzeebooten te Soerabaja:

dat beklagde E. hem in het tijdvak van ongeveer 30 Januari tot ongeveer 3 Februari 1933 geenerlei mededeeling gedaan heeft, waaruit bleek dat bij meerdere Inlandsche schepelingen der Koninklijke Marine te Soerabaja het voornemen bestond om op een der eerste dagen van Februari 1933 niet op baksgewijs te komen of aan het werk te gaan; dat hem niet bekend is of beklagde een dergelijke mededeeling gedaan heeft aan een zijner superieuren of aan eenige militaire dan wel burgerlijke autoriteit te Soerabaja of elders;

dat, behoudens de Inlandsche matrozen Sanger en Kandowanko geen der Inlandsche Marineschepelingen onder zijn bevel ervan heeft gewaarschuwd dat de Inlandsche marineschepelingen te Soerabaja begin Februari 1933 zouden dienst weigeren in verband met de met ingang van 1 Februari 1933 afgekondigde soldijkorting; dat onder zijn bevel een paar honderd Inlandsche schepelingen dienen;

O. dat als schriftelijke bescheiden ten processe aanwezig zijn:

a. een verklaring van den Commandant der Marine te Soerabaja d.d. 11 September 1933 No. I. 40/772, in welke verklaring genoemde autoriteit opgeeft:

1e. dat bij de Marinekazerne „Oedjoeng”, het „Station voor Onderzeebooten”, den Dienst der Conservatie en elders bij de Koninklijke Marine te Soerabaja vele Inlandsche schepelingen in den morgen van 3 Februari 1933 te ongeveer half zeven gezamenlijk nagelaten hebben om op het daartoe gegeven signaal op baksgewijs aan te treden en dat vervolgens velen hunner in hun ongehoorzaamheid volhard hebben door aan een bevel van hunne meerderen om naar baksgewijs dan wel aan het werk te gaan niet te voldoen;

2e. dat naar aanleiding van te voren tot zijn kennis gekomen geruchten omtrent eene bij het Inlandsch marinepersoneel te Soerabaja bestaande afspraak tot bovengenoemd optreden door hem de noodige maatregelen zijn getroffen voor de handhaving van het militair gezag indien aan voormelde afspraak uitvoering zou worden gegeven, zijnde het niet mogelijk, waar de afspraak strekte tot het nalaten van een bevolen handeling, die uitvoering te voorkomen;

3e. dat de Inlandsche matroos der 1e klasse E. (175) op 2 Fe-

bruari 1933 in arrest is gesteld op grond van vermoed lidmaatschap van extremistische vereenigingen en van bevordering, althans voorkennis van de plannen tot het onder 1e. genoemde optreden zonder daarvan aan zijn superieuren mededeeling te doen, terwijl de Inlandsche korporaal-telegrafist D. (815) en de Inlandsche korporaalmachinist B. (208) begin Februari 1933 in arrest zijn gesteld ten behoeve van het onderzoek naar de houding van het hoofdbestuur van den „Inlandschen Marine-Bond” (van welk college zij, evenals E. voornoemd, deel uitmaakten) tijdens de voorbereiding en uitvoering van de onderwerpelijke ongeregelheden;

b. een d.d. 16 September 1933 op den ambtseed opgemaakt Proces-Verbaal van den Officier-Commissaris bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja luidende:

Op heden, den 16den September 1933, heb ik, Officier-Commissaris, belast met het nemen van informatiën in de binnen het rechtsgebied van den Commandant der Zeemacht in Nederl.-Indië naar den Zeekrijgsraad te Soerabaja verwezen strafzaken, bijgestaan door den Secretaris bij dien Zeekrijgsraad, een onderzoek ingesteld in het Register van behandelde zaken bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja;

En heb ik onder meer bevonden:

dat wegens opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd omstreeks 1 Februari 1933 in totaal naar den Zeekrijgsraad verwezen zijn 156 Inlandsche schepelingen; dat 147 van deze schepelingen geweigerd dan wel opzettelijk nagelaten hebben te gehoorzamen aan een aan ieder van hen afzonderlijk door een meerdere gegeven dienstbevel;

dat de verzwarende omstandigheid bedoeld bij artikel 114, 3de lid aanhef en sub 3°. van het Wetboek van Militair Strafrecht en wel het „door twee of meer personen gezamenlijk” het misdrijf plegen, alleen is ten laste gelegd of door den Zeekrijgsraad bewezen verklaard ten aanzien van de navolgende combinaties:

a. Inl. stokers 1e klasse Soeparto (985) en Soedadi (1358);

b. Inl. stokers 2e klasse Margono (1967) en Moedjijo (1986);

c. Inl. korp. mach. Maidjo (409), Inl. korp. monteur Soeteno (920) en Inl. korp. tel. Raden Awan alias Raden Goenawan (378);

d. Inl. stokers 1e klasse Soepono (1514) en Salamoen (1538), terwijl deze verzwarende omstandigheid door het Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië alleen ten aanzien van de onder c. en d. genoemde beklagden werd bewezen verklaard;

dat, ten aanzien van bovengenoemde 156 schepelingen op het oogenblik de vonnissen, betrekking hebbende op 137 hunner, in kracht van gewijsde zijn gegaan;

dat geen enkele veroordeeling is uitgesproken ten aanzien van de verzwarende omstandigheid „tengevolge van samenspanning het misdrijf plegen”;

dat alle beklagden, die door mij gehoord zijn, ten processe ver-

klaard hebben, dat er geen afspraak gemaakt is tot het plegen van het bewuste strafbare feit;

Van hetwelk ik, ondergeteekende, op heden, den 16den September 1933 dit proces-verbaal op mijn ambtseed heb opgemaakt, om te dienen waar zulks noodig mocht zijn;

O., aangaande het den drie beklaagden primair telastegelegde:

dat niet slechts niet bewezen is dat er een samenspanning bestaan heeft onder de in de telastelegging in het algemeen en niet bij name genoemde Inlandsche schepelingen om het misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 114, 3de lid sub 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht te plegen, maar dat zelfs bewezen is dat er een dergelijke samenspanning niet bestaan heeft, hebbende toch alle tot nu toe (16 September 1933) onherroepelijk veroordeelden ter zake van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht — 137 in totaal — verklaard dat geen enkele met een ander had afgesproken bedoeld misdrijf te plegen;

dat evenmin bewezen is dat de beklaagden, zoo aangenomen wordt dat een samenspanning wel bestaan heeft — quod non — op een tijdstip waarop het plegen van het misdrijf nog kon worden voorkomen, opzettelijk hebben nagelaten van bovenbedoelde samenspanning tijdig voldoende kennis te geven aan de Overheid te Soerabaja, zijnde het toch niet mogelijk geweest het plegen van het misdrijf — het nalaten van een bevolen handeling ¹⁾ — te voorkomen, terwijl het bovendien aan het militair gezag, gezien de voorbereidende maatregelen, niet onbekend was, dat de Inlandsche schepelingen op den 3den Februari 1933 met zeer groote waarschijnlijkheid niet zouden voldoen aan een signaal om op baksgewijs te komen of aan het werk te gaan, liggende trouwens een dergelijk optreden der Inlandsche schepelingen, gezien het gebeurde op 30 Januari jl. met de Europeesche schepelingen, geheel in den te verwachten loop der zaken;

dat evenmin het aan het slot der telastelegging gestelde gedeelte „zijnde vervolgens boven nader aangeduid misdrijf (d.i. art. 114 3° en wel het door twee of meer personen gezamenlijk plegen van het misdrijf) daarop gevolgd” bewezen is daar van alle tot dusver veroordeelde schepelingen, 137, slechts twee groepen (Maidjo, Soetono en Raden Awan alias Raden Goenawan) en (Soepono en Salamoen) zijn schuldig verklaard aan het delict omschreven bij art. 114, 3e lid sub 3°. van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat mitsdien de drie beklaagden van het hun primair telastegelegde moeten worden vrijgesproken;

O., aangaande het den drie beklaagden subsidiair telastegelegde:

dat allen er min of meer van op de hoogte waren, dat er in het tijdvak in de telastelegging vermeld vage plannen onder het Inlandsche Marine-personeel te Soerabaja bestonden om begin Febru-

¹⁾ Dit lijkt ons toe te wijzen op een leemte in de Wet. Red. M.R.T.

ari 1933, met name op 3 Februari 1933, niet op baksgevijs te komen of niet aan het werk te gaan; dat alle drie hebben nagelaten van deze geruchten mededeeling te doen aan eenige militaire of burgerlijke autoriteit;

dat ten aanzien van beklagde E. door het niet mededeelen aan een zijner superieuren van de geruchten, die tot hem waren doorgedrongen, niet gezegd kan worden, dat door die verzwijging het belang van den dienst of van den Staat kon geschaad worden, zijnde de militaire autoriteiten immers reeds op de hoogte van hetgeen vermoedelijk zou gebeuren met de Inlandsche schepelingen en dienovereenkomstig reeds voorbereidende maatregelen door haar getroffen;

dat beklagde D. heeft opgegeven, dat zelfs de gedachte tot het doen van eenige mededeeling aan welke overheidspersoon ook, niet bij hem is opgekomen;

O., daaromtrent dat de Krijgsraad geen reden heeft om deze ontkenenis van beklagde's opzet — zelfs in aanmerking genomen dat beklagde al geruimen tijd in dienst is en hij een rang bekleedt — als onaannemelijk te verwerpen, gelet op de omstandigheden, waaronder beklagde van de voorgenomen plannen tot dienstweigering kennis kreeg, bestaande deze toch slechts in min of meer vage geruchten; dat de Krijgsraad dan ook van meening is, dat niet bewezen is, dat beklagde „opzettelijk” heeft nagelaten de mededeeling te doen, zooals in de telastelegging vermeld;

dat beklagde B. heeft verklaard, dat hij er in de dagen van 30 Januari tot 3 Februari 1933 wel over gedacht heeft, om, hetgeen hij over de voorgenomen dienstweigering gehoord heeft, aan zijn Commandant te rapporteeren en zich als korporaal daartoe ook wel verplicht voelde, maar dat hij nog geenszins overtuigd was, dat er werkelijk een vaststaand plan bestond en zich bovendien beschroomd voelde om iets te rapporteeren, wat een loos gerucht zou blijken te zijn;

O. dienaangaande, dat weliswaar gezegd kan worden, dat iedere meerdere van ambtswege verplicht is om aan de bevoegde Overheid mededeeling te doen van het gepleegd zijn van een strafbaar feit of het plan daartoe door een mindere, maar dat zulks geenszins insluit, dat nu ook iedere meerdere van „ambtswege” verplicht is, om vage geruchten omtrent vermoedelijk te plegen strafbare feiten aan de Overheid te rapporteeren ¹⁾ en dit te minder in een geval dat de Overheid het plegen van die feiten verwacht, blijkende zulks uit haar voorbereidende maatregelen; dat immers zoowel art. 144 als art. 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht het oog heeft op het doen van mededeelingen omtrent feiten, waarvan de Overheid nog onkundig is;

¹⁾ Is dit niet te algemeen gezegd? Vooral in spannende tijden kunnen ook vage geruchten voor de Overheid van groot belang zijn. Red. M.R.T.

O. dat op grond van het voorgaande alle drie de beklaagden moeten worden vrijgesproken;

Gezien artikel 185 van de Regtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagden telastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Spreekt hen daarvan vrij. ¹⁾

¹⁾ Dit vonnis is bevestigd bij sententie van het H. M. G. van Ned-Indië van 10 November 1933. Wij nemen daaruit nog de volgende overweging over: „dat toch van een opzet tot het niet mededeelen dan wel verzwijgen van de wetenschap van voornemens als bedoeld in de artikelen 132 en 144 van het Wetboek van Militair Strafrecht slechts dan sprake kan zijn, indien de persoon, die de kennisgeving van zoodanige voornemens aan de bevoegde autoriteiten nalaat, moet hebben kunnen vermoeden, dat niet zeker was, dat die autoriteiten daarvan reeds langs anderen weg kennis droegen”.

De Advocaat-fiscaal had schuldig-verklaring geëischt van alle drie beklaagden aan het misdrijf van art. 144 W.v.M.S. Red. M.R.T.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 4 Januari 1934.

(1933, D. N° K 33; I N° 17.)

Fungeerend-voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Klager is door den Minister van Defensie uit den zeedienst ontslagen wegens verregaande plichtsverzaking als militair.

Het beroep ingesteld dd. 28 September tegen het ontslagbesluit gedateerd 24 Augustus tevoren, hoewel dus niet ingesteld binnen den termijn van 30 dagen voorgeschreven in art. 60 der Ambtenarenwet 1929, ontvankelijk verklaard, nu dat besluit kennelijk eerst op of na 26 September ter kennis van klager is gekomen.

Verzoek strekt tot nietigverklaring van het ontslagbesluit, subsidiair om het ontslag te veranderen in „eervol” ontslag tevens met toekenning van pensioen of andere vergoeding.

De C.R. vermag de gevorderde aanspraak op pensioen niet te beoordeelen als zijnde in dit geding niet aan de orde. Klager alzoo in die vordering niet-ontvankelijk verklaard.

Het beroep als zijnde gericht tegen een besluit door een administratief orgaan genomen nadat een krachtens algemeen verbindende regels — art. 22 Reglt. rechtstoestand militairen zeemacht — optredende commissie in de zaak advies had gegeven, is krachtens art. 3, lid 2, sub b der Ambtenarenwet 1929 terecht in eersten aanleg bij den C.R. aanhangig gemaakt.

Van „détournement de pouvoir” is niets gebleken, trouwens de aanwezigheid daarvan door klager ook niet beweerd.

Meer dan voldoende gronden zijn i.c. aanwezig om aan te nemen dat klager (o.a. wegens zijn gedrag bij het optreden tegen de muiters aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”) terecht wegens „verregaande plichtsverzaking als militair” is ontslagen. Bij zoodanig ontslag kan, ingevolge art. 25, lid 3, sub a Reglt. rechtstoestand, nimmer sprake zijn van den term „eervol”. Beroep ongegrond verklaard.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

W., wonende te Rotterdam, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen,

tegen:

den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare

terechtzingting als gemachtigde is opgetreden: H. G. Gerdes, officier van administratie der eerste klasse, wonende te Amsterdam, bijgestaan door zijn raadsman M. R. de Bruyne, kapitein der mariniers, wonende te Den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij besluit van 24 Augustus 1933, na te hebben ingewonnen het advies van een commissie van onderzoek, als bedoeld in artikel 22, lid 1, van het Koninklijk Besluit d.d. 22 Augustus 1931, S. 377, met ingang van 18 October 1933 ontslag uit den zeedienst heeft verleend, wegens verregaande plichtsverzaking als militair, aan den matroos der derde klasse W., geboren 12 Juni 1911, zijnde de daarvan voor den Minister door den Commandant der Marine te Willemsoord geteekende ontslagbrief gedateerd 26 September 1933;

O. dat W. tegen dit besluit beroep heeft ingesteld bij klaagschrift, hetwelk blijkens het poststempel, voorkomende op den ontslag, waarin het was besloten, 28 September 1933 aan de post was toevertrouwd en waarbij hij dezen Raad op de daarin aangevoerde gronden kennelijk verzoekt genoemd ontslagbesluit nietig te willen verklaren of zoo dit niet mogelijk is, bedoeld ontslag te willen veranderen in „eervol” ontslag, tevens met toekenning van een door dezen Raad te bepalen pensioen of andere vergoeding;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorie op de daarbij aangevoerde gronden van oordeel is, dat het beroep van klager, voor zoover betreft zijn verzoek om toekenning van pensioen, niet-ontvankelijk moet worden verklaard, en voor het overige als ongegrond moet worden verworpen;

In rechte:

O. dat deze Raad allereerst wil opmerken, dat hij ten deze niet de door klager gevorderde aanspraak op pensioen vermag te beoordeelen, als zijnde deze in dit geding niet aan de orde, zoodat klager in zijn desbetreffende vordering niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

O. dat alsnu de vraag moet worden beantwoord of het onderhavige beroep, gericht tegen een besluit van den Minister van Defensie, als bedoeld in artikel 3, lid 2, sub *b*, der Ambtenarenwet 1929, tijdig is ingesteld;

O. dat ingevolge artikel 60 der Ambtenarenwet 1929 het beroep moet worden ingesteld binnen 30 dagen, na den dag, waarop het aangevallen besluit is genomen;

O. dat in casu, waar het aangevallen besluit is genomen 24 Augustus 1933 en het beroep is ingesteld 28 September 1933, vorenbedoelde termijn niet in acht is genomen;

O. dat echter volgens artikel 60, lid 3, der Ambtenarenwet 1929 een beroep, na afloop van den bij lid 1 van dat artikel bepaalden termijn ingesteld, door het gerecht voor gedeekt wordt gehouden, mits de klager ten genoegen des rechters aantooont het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, waarbij bepaaldelijk door den rechter rekening moet worden gehouden met het oogenblik, waarop het aangevallen besluit ter kennis van den klager is gekomen;

O. dat in het hier voorliggende geval het aangevallen besluit kennelijk eerst op of nà 26 September 1933 ter kennis van klager is gekomen, zijnde toch de ontslagbrief, die dat besluit inhield, gedateerd 26 September 1933, zoodat hij, op 28 September 1933 beroep instellende, geacht moet worden dit te hebben gedaan zoo spoedig als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen;

O. dat klager dus niet in zijn beroep kan worden verklaard niet-ontvankelijk op dezen grond, dat hij zijn beroep te laat heeft ingesteld;

O. dat alsnu ter sprake komt of het onderhavige beroep — dat, als zijnde gericht tegen een besluit, door een administratief orgaan genomen, nadat een krachtens algemeen verbindende regels, immers artikel 22 van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht”, optredende commissie in de zaak een advies had gegeven, krachtens het bepaalde bij artikel 3, lid 2, onder *b*, der Ambtenarenwet 1929, terecht bij dezen Raad werd aanhangig gemaakt — gegrond is te achten;

O. dat ingevolge artikel 58 lid 1, der Ambtenarenwet 1929 tegen een besluit als het onderhavige beroep kan worden ingesteld, ter zake dat het feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften of dat bij het nemen daarvan het administratief orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt, dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat van het bestaan van dezen laatstgenoemden grond niets is gebleken en trouwens de aanwezigheid daarvan door klager niet is beweed;

O. dat evenmin kan worden gezegd, dat het bestreden besluit rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften;

O. voorts dat de Commissie van onderzoek, bedoeld in artikel 22 van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht” in haar advies d.d. 19 Mei 1933 eenstemmig heeft geadviseerd, dat klager behoort te worden ontslagen, wegens „verregaande plichtsverzaking als militair”, zulks op grond van de volgende overwegingen:

dat genoemde matroos der 3e klasse voor de commissie heeft blijk gegeven ernstig te kort te schieten in zijn opvattingen als militair; dat meergenoemde matroos der 3e klasse ook in zijn werk zeer matig is;

O. dat dit advies kennelijk in hoofdzaak steunt op het voor ge-

noemde commissie plaats gehad hebbende verhoor van W. voornoemd, die volgens het daarvan opgemaakte proces-verbaal, d.d. 19 Mei 1933, o.m. heeft verklaard:

„Toen op 4 Februari j.l. op den steiger te Oeleë Lheue vrijwilligers werden gevraagd voor daadwerkelijk optreden tegen de muiters aan boord H.Ms. „De Zeven Provinciën” was ik op die steiger niet aanwezig, zoodat ik niet in de gelegenheid was mij als zoodanig op te geven.

Nadien, toen ik zelf ter plaatse was, werd deze zaak beschouwd als een dienstangelegenheid en werd opdracht gegeven aan de aanwezige schepelingen om in de loods aan te treden.

Toen ik aldaar merkte, dat er thans „dienst van gemaakt werd”, vroeg ik den schipper te spreken en deelde hem mede, dat ik wilde gaan slapen. De schipper stuurde mij naar den Eersten Officier, deze zeide mij in het kort, dat mijn houding hem tegenviel, waarop ik zei: „Ja, dat dacht ik wel”.

Toen kort daarop de karabijnen waren aangekomen, heb ik eerst de mededeeling van den schipper gekregen, dat ik niet mee mocht. Mijn ideëen hadden zich echter langzamerhand gewijzigd en ik voelde toch, dat het mijn plicht was om mede te gaan. Ik ben dan ook na de laatste mededeeling naar den Eersten Officier gegaan en heb hem verzocht of ik wel mede mocht, hetgeen werd toegestaan. Per slot van rekening ben ik dan toch met het G.S.S. „Aldebaran” mede gegaan”.

O. dat deze Raad, gelet op bovenvermelde feiten en omstandigheden, alsmede op de overige gedingstukken, van oordeel is, dat meer dan voldoende gronden aanwezig zijn om aan te nemen, dat klager terecht wegens „verregaande plichtsverzaking als militair” is ontslagen, zoodat zijn beroep ongegrond moet worden geacht;

O. dat deze Raad tenslotte nog wil opmerken, dat bij een ontslag, als waarvan hier sprake is, ingevolge artikel 25, lid 3, sub a, van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht” nimmer sprake kan zijn van den term „eervol”;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn vordering tot toekenning van pensioen;

Verklaart voor het overige het ten deze ingestelde beroep ontvankelijk, doch ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 19 April 1934.

(1934, D. No. B. 5; I No. 10.)

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Art. 98, 1e lid, sub *e* en *g*. Alg. Rijksambtenarenreglement.

Eervol ontslag wegens ongeschiktheid van een machinist-motordrijver bij het Loodswezen na veroordeeling wegens diefstal tot f 25 boete.

Onder „ongeschiktheid voor het bekleede ambt” is ook begrepen ongeschiktheid op grond van bepaalde eigenschappen of karakterfouten van den betrokkene of van bepaalde omstandigheden zijn persoon betreffende. Zoodanige ongeschiktheid is i.c. ongetwijfeld aanwezig. Het besluit van den Minister is derhalve noch feitelijk noch rechtens in strijd met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, terwijl van détournement de pouvoir in geen enkel opzicht is gebleken. Beroep terecht ongegrond verklaard.

De door het Ambtenarengerecht uitgesproken bevestiging van de bestreden beschikking had evenwel achterwege moeten blijven omdat de wet zoodanige bevestiging niet kent.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

S., wonende te Vlissingen, eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman F. Perdok Hzn., wonende te 's-Gravenhage,

tegen:

den Minister van Defensie, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: S. van Ramshorst, Inspecteur van het Loodswezen in algemeenen dienst, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij besluit van 9 Augustus 1933 met ingang van 15 September 1933 aan den machinist-motordrijver bij het loodswezen S., geboren 11 April 1890, eervol ontslag uit 's Rijks dienst heeft verleend;

O. dat voornoemde Minister voormelde beschikking aan S. heeft

doen toekomen met begeleidend schrijven van 9 Augustus 1933, waarin aan laatstgenoemde wordt medegedeeld, dat dit ontslag wordt verleend op grond van artikel 98, lid 1, onder *g*, van het Algemeen Rijksambtenarenreglement (onbekwaamheid of ongeschiktheid voor het bekleede ambt, anders dan op grond van ziels- of lichaamsgebreken) en dat zijn ongeschiktheid voor den dienst den Minister is gebleken uit den door hem op 27 April 1933 gepleegden diefstal;

O. dat het Ambtenarenrecht te 's Hertogenbosch bij uitspraak van 25 Januari 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het beroep ongegrond heeft verklaard en de beschikking van den Minister van Defensie van 9 Augustus 1933 heeft bevestigd;

O. dat S. van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep, bij beroepschrift aanvoerende:

1e. dat dit beroep zijn steun vindt in de bezwaren, welke eischer heeft tegen de gronden, waarop de beschikking van gemeld Ambtenarenrecht rust, n.l., dat een rijksambtenaar, welke zich schuldig maakt aan het misdrijf diefstal — zij het ook buiten dienst — niet geschikt is voor het door hem bekleede ambt, daar de Staat der Nederlanden op de eerste plaats eischen moet en kan, dat zijn ambtenaren zich niet zullen schuldig maken aan een door hem strafbaar gesteld misdrijf, wijl artikel 98 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement het ontslag facultatief stelt en het hem bekend is, dat meerdere voorbeelden zijn aan te wijzen, dat ambtenaren, die zich aan eenig misdrijf (diefstal) zelfs tegen den Staat hebben schuldig gemaakt met gevangenisstraf waren en zijn gestraft, in hun betrekking zijn gehandhaafd;

2e. dat de overweging, dat ook de met eischer op dezelfde afhaalboot dienende bemanning er op moet kunnen vertrouwen, dat ieder lid der bemanning, dus ook eischer, eerlijk is en zich niet vergripen zal aan een anders goed, daar zooals het leven aan boord van de afhaalboot, in het wachtlokaal en in de roeierswacht is, er een groote mate van vertrouwen op elkanders eerlijkheid moet bestaan, in haar algemeenheid juist kan worden geacht, maar dat die groote mate van dat vertrouwen op elkanders eerlijkheid door hem nimmer is beschaamd geworden;

3e. dat bij bovenstaande overwegingen van het Ambtenarenrecht geen voldoende rekening is kunnen worden gehouden met de ambtshalve ingezonden verklaring van den Heer Commissaris van het Loodswezen te Vlissingen bij eischers veroordeeling door de Arrondissements-Rechtbank te Middelburg luidende, dat omtrent verdachte bleek nimmer iets nadeeligs bij mijn administratie (d.i. de administratie van het Loodswezen te Vlissingen) bekend was, welke verklaring zijns inziens niet in overeenstemming moet zijn geweest met het over hem na zijn veroordeeling uitgebrachte ambtelijke rapport, waaruit zijn ontslag voortsproot;

4e. dat na een 23-jarigen trouwen dienst, waarbij hem allerlei waardeeringen en onderscheidingen ten deel vielen, door een onge-

lukkige omstandigheid niet een ongeschiktheidsverklaring voor het verder waarnemen van zijn ambt had behoeven te volgen, maar één der straffen, bedoeld in artikel 80 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement had kunnen worden opgelegd;”

In rechte:

O. naar aanleiding van het onder punt 4 bij het beroepsschrift aangevoerde, dat de vraag, of aan eischer één der straffen, bedoeld in artikel 80 (en genoemd in artikel 81) van het Algemeen Rijksambtenarenreglement, had kunnen worden opgelegd, ten deze van geen belang is, omdat de Minister van Defensie bij het aangevallen besluit eenige straf aan eischer niet heeft opgelegd en deze Raad niet bevoegd is zulks wel te doen;

O. dat uitsluitend aan de orde is de vraag, of het bestreden ontslagbesluit kan worden aangevochten op een der gronden, genoemd in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929;

O. dat dus moet worden onderzocht, of het bestreden besluit feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, of dat de Minister van Defensie bij het nemen daarvan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat ingevolge het bepaalde bij artikel 98, lid 1, onder g, van het Algemeen Rijksambtenarenreglement aan een ambtenaar ontslag kan worden verleend op grond van ongeschiktheid voor het door hem bekleede ambt, anders dan op grond van ziels- of lichaamsgebreken;

O. dat de Minister van Defensie de hier bedoelde ongeschiktheid aanwezig heeft geacht op grond van een door eischer op 27 April 1933 gepleegden diefstal, ter zake waarvan deze bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis van den politie-rechter te Middelburg d.d. 13 Juni 1933 is veroordeeld tot een boete van *f* 25, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door tien dagen hechtenis;

O. dat de raadsman van eischer ter openbare terechtzitting van dezen Raad heeft betoogd, dat in casu artikel 98, lid 1, onder g, voornoemd, niet had mogen worden toegepast, omdat, nu artikel 98, lid 1, onder e, als grond voor ontslag noemt onherroepelijk geworden veroordeeling tot vrijheidsstraf wegens misdrijf, het niet aan gaat littera g toe te passen, indien wegens misdrijf een onherroepelijk geworden veroordeeling tot een andere straf is uitgesproken, hebbende hij zich tot staving van dit betoog beroepen op een verzekering, welke hij bij de behandeling van het Algemeen Rijksambtenarenreglement in de Centrale Commissie voor georganiseerd overleg zou hebben ontvangen van den toenmaligen Minister van Justitie;

O. dat deze Raad — geheel in het midden latende, in welken vorm de bedoelde ministeriële verzekering is gegoten geweest — met een verwijzing naar niet openbaar gemaakte beraadslagingen geen rekening kan houden;

O. dat naar 's Raads oordeel onder „ongeschiktheid voor het be-

kleede ambt" ook is begrepen ongeschiktheid op grond van bepaalde eigenschappen of karakterfouten van den betrokkene of van bepaalde omstandigheden zijn persoon betreffende;

O. dat zoodanige ongeschiktheid dus ongetwijfeld aanwezig geacht kan worden, wanneer iemand, die de positie van eischer bekleedt, zich schuldig maakt aan diefstal;

O. dat hieruit volgt, dat de Minister van Defensie, in het onderhavige geval ontslag verleende aan S., op grond van diens ongeschiktheid voor het door hem bekleede ambt van machinist-motordrijver bij het Loodswezen, bij het nemen van dat besluit noch feitelijk, noch rechtens in strijd is gekomen met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften;

O. dat in geen enkel opzicht is gebleken, dat de voornoemde Minister bij het nemen van dat besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's Hertogenbosch derhalve het tegen voormeld besluit ingestelde beroep terecht ongegrond heeft verklaard;

O. dat de bevestiging van de bestreden beschikking evenwel achterwege had moeten blijven, omdat de wet zoodanige bevestiging niet kent;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep, met deze wijziging, dat in het dictum geschrapt worden de woorden: „Bevestigt de beschikking van den Minister van Defensie d.d. 9 Augustus 1933”.¹⁾

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 5 Juli 1934.

(1934. D. No. K. 3; I. No. 21.)

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beklag over een conduite-rapport door een officier der zeemacht. Tegen de beschikking door den Commandant der Marine genomen op een beklag door een officier der zeemacht ingediend naar aanleiding van een over hem door zijn Commandant opgemaakt conduite-rapport staat ingevolge het bepaalde bij art. 97 Reglement rechtstoestand militairen zeemacht j^o. het Kon. besluit van 31 December 1931 No. 122 (Ver. Kon. Marine, I.V.K.M. XIV, blz. 117) administratief beroep open bij den Minister van Defensie. Nu klager

¹⁾ Men vergelijke naar aanleiding van deze uitspraak onze opmerkingen „Administratie en Justitie” hiervóór blz. 241. Red. M.R.T.

zoodanig beroep niet heeft ingesteld moet hij (art. 58, lid 5, Ambtenarenwet 1929) in zijn rechtstreeks bij den C.R. ingediend beroep niet-ontvankelijk worden verklaard.

Waar de door den Commandant der Marine gegeven beschikking is genomen nadat een commissie van onderzoek en advies is gehoord (art. 12, lid 4 en bijlage III, Bep. conduite-rapporten, I.V.K.M. X) moet de C.R. als de ten deze bevoegde rechter worden aangemerkt.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven inzake: X., wonende te Den Helder, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Jhr. Mr. P. Th. Six, advocaat te Rotterdam, tegen: *den Commandant der Marine te Willemsoord*, verweerder, voor wien ter openbare teechtzing als gemachtigde is opgetreden: J. J. van Houten, officier van administratie der 2de klasse, wonende te Den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Commandant der Marine te Willemsoord bij besluit van 23 Februari 1934 — gezien het schrijven d.d. 28 October 1933 van den destijds aan boord van Hr. Ms. „Gelderland” dienenden Luitenant ter zee der 2de klasse X. houdende, dat hij zich bezwaard gevoelt over eenige opmerkingen door den toenmaligen Commandant van dien bodem, den Kapitein ter zee A., gesteld op het door dien hoofdofficier d.d. 16 October 1933 over hem ingediend conduite-rapport, en gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder het schriftelijk advies, uitgebracht door de bij zijn beschikking d.d. 28 November 1933, No. 542, G.Int. benoemde commissie —, beschikkende op het bezwaarschrift, dit ten deele gegrond heeft verklaard, de beoordeeling van de rubrieken 6 *d* en *g* heeft gewijzigd als in dat besluit aangegeven, de beoordeelingen voor het overige heeft gehandhaafd en heeft bepaald, dat op de in bijlage III, sub 4 van I V.K.M. X aangegeven wijze van deze beschikking aantekening zal worden gehouden op het conduite-rapport;

O. dat X. voornoemd tegen vorenbedoeld besluit beroep heeft ingesteld en bij klaagschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft verzocht, dat het dezen Raad moge behagen: 1°. nietig te verklaren de beslissing van den Commandant der Marine d.d. 23 Februari, voorzoover daarin klager ongeschikt geoordeeld wordt als leider, voorganger en aanvoerder, en voorzoover daarin een redactie van die ongeschikt-beoordeeling voorkomt; 2°. te bepalen, dat klager zal worden geoordeeld geschikt voor de bovengenoemde functies;

O. dat verweerder van contra-memorie heeft gediend en aan het slot daarvan heeft geconcludeerd, dat hij van oordeel is, dat, voor het geval deze Raad geen termen aanwezig acht voor niet-ontvan-

kelijk-verklaring van het ingestelde beroep dit als ongegrond moet worden verworpen;

In rechte:

O. dat het bestreden besluit van 23 Februari 1934 is genomen naar aanleiding van een desbetreffend, ingevolge artikel 12, lid 4, van de op 16 September 1931 in werking getreden bepalingen, betreffende de conduite-rapporten, door klager ingediend bezwaarschrift, en nadat een commissie van onderzoek en advies, als in de ter uitvoering van dat lid vastgestelde „Voorschriften” bedoeld, is gehoord, zoodat de Centrale Raad van Beroep als de ten deze bevoegde rechter moet worden aangemerkt;

O. dat ingevolge artikel 97, lid 1, van het „Reglement rechts-toestand militairen zeemacht” onder meer tegen een besluit ten aanzien van een militair door een militaire autoriteit genomen, indien dit besluit feitelijk of rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijdt of indien bij het nemen daarvan de militaire autoriteit van hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, administratief beroep kan worden ingesteld;

O. dat krachtens het tweede lid van dat artikel dit beroep naar door de Kroon te stellen regelen¹⁾, gehoord een commissie van onderzoek en advies, wordt behandeld door den militairen meerdere, onder wiens bevel de in het eerste lid bedoelde autoriteit is gesteld, of, bij gebreke van zoodanigen meerdere, door de autoriteit door den Minister van Defensie aan te wijzen;

O. dat bij Koninklijk besluit van 31 December 1931 S. 122 (lees No. 122, Red.) — krachtens Ministerieele Beschikking van 3 Juni, IIIe Afd. A. No. 141, bekend gemaakt en in den loop der maand Juli 1933 ter kennis gebracht van het militaire personeel der zeemacht — zijn vastgesteld „Voorschriften betreffende het administratief beroep, als bedoeld in artikel 97 van het Reglement rechts-toestand militairen zeemacht”, waarvan artikel 2 luidt:

„Het beroep wordt behandeld door den Commandant der Marine te Willemsoord, tenzij het gericht is tegen een besluit, handeling of weigering van hemzelve of van een officier hooger in rang of van meerderen ouderdom in rang, in welk geval het beroep behandeld wordt door Onzen Minister van Defensie.”;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat tegen het bestreden besluit, genomen door den Commandant der Marine te Willemsoord, administratief beroep kon worden ingesteld bij den Minister van Defensie, waarbij moge worden opgemerkt, dat bij een andere opvatting wordt voorbij gezien het eigenlijke karakter van een dergelijke administratieve instantie, biedende dezelve een betrokkene immers de gelegenheid en het recht om alsnog, zooveel mogelijk bij de administratie zelve herstel van (vermeend) onrecht te zoeken, het-

¹⁾ Hier zijn de woorden „waar noodig” ingevoegd bij Kon. besluit van 12 December 1932, Stbl. No. 599. Red. M.R.T.

geen in casu, waar het betreft den Minister van Defensie als hoogste administratieve instantie ten deze, van des te meer belang is;

O. dat krachtens artikel 3 van laatstbedoelde „Voorschriften” het in artikel 2 bedoelde beroep wordt ingesteld op de wijze als daarin aangegeven, binnen 14 dagen na dien, waarop het besluit waartegen het beroep gericht is, ter kennis van den betrokken militair is gekomen;

O. dat klager echter zoodanig administratief beroep niet heeft ingesteld, zoodat hij ingevolge het bepaalde bij artikel 58, lid 5, der Ambtenarenwet 1929, j^o. artikel 2 van de Militaire Ambtenarenwet 1931, nu administratief beroep heeft opengestaan, in het onderhavige beroep niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart X. voornoemd niet-ontvankelijk in zijn beroep.

Uit bovenstaande Uitspraak valt af te leiden dat de Centrale Raad van Beroep van oordeel is dat beklag over een conduite-rapport valt onder de Ambtenarenrechtspraak. De Raad acht zich nu bevoegd om i.c. in eerste instantie van zoodanig beklag kennis te nemen omdat in deze zaak vóór de beslissing door het administratief orgaan genomen, reeds eene commissie van onderzoek en advies was gehoord (zie art. 3, 2e lid, sub b van de Ambtenarenwet 1929). Maar waarom, is men geneigd te vragen, heeft de Raad dan niet op denzelfden grond de zaak zelve ter hand genomen? Het College meent dat art. 97 Reglement rechtstoestand, j^o art. 2 K.B. van 31 December 1931, zich daartegen verzetten. Wij betwijfelen, in alle bescheidenheid, de juistheid van die opvatting. Maar zelfs, al nemen wij aan dat art. 97 hier doorslaggevend zou zijn, dan nog is o.i. ook aan den eisch dien d i t artikel stelt, voldaan. Volgens het 2de lid wordt het beroep „naar door Ons te stellen regelen, waar noodig gehoord eene commissie van onderzoek en advies” behandeld door den militairen meerdere onder wiens bevel de autoriteit tegen wier besluit het beroep is gericht, gesteld is. Deze regelen zijn nu, wat het beklag over een conduite-rapport betreft, gegeven bij Koninklijk besluit van 2 Maart 1933 No. 51 (Ver. Kon. Mar. Deel I, Hoofdstuk X, blz. 19) en niet bij het in de uitspraak aangehaalde Kon. besluit van 31 December 1931 No. 122, in art. 1 van welk laatste besluit, ten allen overvloede nog uitdrukkelijk wordt bepaald, dat het geldt „voor zoover niet bij of krachtens het reglement rechtstoestand militairen zeemacht anders is bepaald”.

De Centrale Raad het Kon. besluit van 31 December 1931 ook in dit geval wèl toepasselijk achtende, is nu verder van oordeel dat na de door den Commandant der Marine op het beklag gegeven beslissing, nog weder beroep openstaat op den Minister van Defensie. Dit wordt dus een administratief beroep in tweede instantie. Denk men zich nu het geval dat het oorspronkelijke besluit (handeling of weigering) afkomstig is bijv. van een ondergeschikt aan boord dienend officier, dan krijgt men een administratief beroep in drie

instanties. Zelfs bestaan er bij de zeemacht verhoudingen, waardoor vier van deze instanties mogelijk zouden worden.

Wij mogen wel de verzekering geven, dat bij de formuleering van art. 97, noch van het K.B. van 31 December 1931, iemand eraan gedacht heeft om administratief beroep in meer dan één instantie in het leven te roepen. En naar onze meening zou dit ook hoogst ongewenscht zijn. Nu de C.R. de betrekkelijke voorschriften echter anders interpreteert, zal verduidelijking daarvan wel noodzakelijk worden.

In den aanvang van deze annotatie zeiden wij reeds, dat beklag over een conduite-rapport, blijkens 's Raads uitspraak, onder de Ambtenarenrechtspraak valt. Ook hiertegen valt o.i. wel iets aan te voeren. Art. 58 Ambtenarenwet spreekt o.a. over „besluiten” en „handelingen”. Met wat goeden wil kan daaronder ook een conduite-beoordeeling misschien wel gerangschikt worden. Maar met welk algemeen verbindend voorschrift strijdt, feitelijk of rechtens, het oordeel van een militairen chef, dat een hem ondergeschikt officier bijv. de eigenschappen van leider mist?

Verder eischt art. 24 Ambtenarenwet dat de ambtenaar door het besluit of de handeling rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen. Ook hiervan is bij een ongunstige conduite-beoordeeling (nog) geen sprake. Dit zou pas het geval zijn, wanneer tengevolge van die beoordeeling bepaalde maatregelen tegen den betrokkene worden genomen, bijv. overplaatsing, verwijdering van eene opleiding, passeering voor bevordering, e.a.

Vermelden wij ten slotte nog dat vroeger wel is aangenomen, dat een vermeend onjuiste, ongunstige aantekening in een conduite-beoordeeling geacht kan worden te vallen onder een vermeend onbillijke behandeling (art. 9 Regl. Krijgstucht). Is dit juist dan zou om die reden, volgens art. 3 der Militaire Ambtenarenwet 1931, beroep op den Ambtenarenrechter reeds uitgesloten zijn. Red. M.R.T.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1933—1934. 237.

Nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.

MEMORIE VAN ANTWOORD.¹⁾

(Ingezonden bij brief van 27 Februari 1934).

Het was den ondergeteekende aangenaam te vernemen, dat door de Commissie de wenschelijkheid wordt erkend van herziening van een aantal bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, strekkende tot bescherming van de openbare orde.

Omtrent den omvang, welke een dergelijke herziening behoort te hebben, is zonder twijfel verschil van meening mogelijk. Dat het ontwerp te dezen blijkens het Verslag eenigen leden te ver ging, sommigen anderen leden niet ver genoeg, was voor den ondergeteekende in bepaald opzicht een voldoening. Deze omstandigheid schijnt een aanwijzing, dat het aanhangig voorstel een gematigd karakter draagt en de opvattingen op dit gebied tot zekere hoogte in één bedding tracht te vereenigen.

Tegenover de leden, wien het ontwerp te ver gaat, zou hij daarbij een opmerking willen maken van algemeene strekking. Bij de handhaving van de openbare orde gaat het ten slotte niet alleen om een nationaal probleem, doch ook om een vraagstuk van internationalen aard. Door het toenemend economisch en geestelijk contact slaan staatkundige bewegingen zeer licht van het eene land over op het andere. Bij de beoordeeling van de wettelijke voorzieningen, welke hier te lande noodzakelijk zijn, moet dus met de geestesstromingen in andere Europeesche landen ten zeerste worden rekening gehouden. Een duidelijk voorbeeld in dit opzicht vormt het voorgestelde artikel 137c, strafbaar stellend uitlatingen in beleedigenden vorm over groepen van de bevolking. Ongetwijfeld zijn hier te lande meerdere malen in het openbaar ergerlijke uitlatingen voorgekomen, als in dit artikel bedoeld. Deze uitlatingen hebben echter in ons land nog niet een zoodanigen omvang aangenomen, dat de ondergeteekende alleen op grond daarvan strafbaarstelling zou voorstellen. De mogelijkheid kan intusschen niet worden ontkend, gezien verwante

1) Zie voor de vorige stukken M.R.T. XXX, blz. 215 en vlgg.

verschijnselen in het buitenland, dat de hier bedoelde strooming, op het oogenblik nog van ondergeschikte beteekenis, zou kunnen aangroeien tot een hoogst bedenkelijke beweging. Deze mogelijkheid moet bij den aanvang van het verschijnsel, gelijk in de memorie van toelichting is gesteld, worden afgesneden.

Wat anderzijds de leden betreft, wien het ontwerp niet ver genoeg gaat en die van oordeel zijn, dat nadere voorzieningen ook op het gebied van het vereenigingsrecht niet achterwege zullen kunnen blijven, zij aangeteekend, dat het ontwerp gezien moet worden als herziening van een *deel* van de bepalingen betreffende de openbare orde. In aansluiting aan een eerste wet op dit gebied, het z.g. uniformverbod, herziet het ontwerp een aantal bepalingen betreffende de openbare orde uit het Wetboek van Strafrecht. Verdere voorzieningen worden overwogen. Het is zeer wel mogelijk, dat daarbij ook een wijziging van de regeling van het vereenigingsrecht aan de orde zal komen. Dit hangt mede van de ontwikkeling der gebeurtenissen af. Bij het aanhangig ontwerp bestond in het bijzonder ook hierom geen aanleiding tevens het vereenigingsrecht aan te vatten, daar dit recht een andere materie bestrijkt. Hetgeen reeds blijkt uit de omstandigheid, dat het voor het grootste deel is ondergebracht in de wet van 1855, terwijl het ontwerp zich beperkt tot herziening van bepalingen van het Wetboek van Strafrecht.

Door de Commissie werden voorts, blijkens het Verslag, eenstemmig drie opmerkingen gemaakt.

De eerste betref de voorgestelde uitbreiding van de mogelijkheid van preventieve hechtenis tot het nieuwe misdrijf van artikel 137*a*. De Commissie acht deze uitbreiding, aanvankelijk, niet wenselijk, althans niet gerechtvaardigd door de sobere opmerking, daaraan in de memorie van toelichting gewijd. De ondergeteekende zou deze uitbreiding, welke hij ook na overweging wenschelijk blijft achten, in het wetsvoorstel willen handhaven. Voor de motiveering moge hij verwijzen naar het bijzonder gedeelte van deze memorie. De wijziging is in de memorie van toelichting alleen niet uitvoeriger besproken, omdat hij op dit punt nauwelijks tegenstand had verwacht.

In de tweede plaats was de Commissie eenstemmig met betrekking tot de bezwaren, welke aan sommige der ontworpen bepalingen wegens haar „vaagheid” verbonden zouden zijn. De ondergeteekende vermoedt, mede in verband met het bijzonder gedeelte van het Verslag, dat met de hier bedoelde bepalingen in het bijzonder de ontworpen artikelen 137*a* tot en met 137*d* bedoeld zijn. Op de onderdeelen van deze artikelen komt de ondergeteekende nader in het bijzonder gedeelte terug. Hier zij hem slechts het algemeen oordeel veroorloofd, dat het bezwaar hem zakelijk toch niet gegrond lijkt.

Men bedenke hierbij het volgende. Nieuw-voorgestelde strafbepalingen lijken altijd tegenover bestaande „vaag”. Dit vloeit vermoedelijk voort uit tweeërlei oorzaak. In de eerste plaats is het

noodzakelijk wetsbepalingen, ook nieuwe wetsbepalingen, uit te drukken in woorden en geen taal beschikt over woorden met slechts één volkomen scherp omlinjende beteekenis. In zooverre vinden de wetsartikelen een zekere kristallisatie in rechtsgeleerde literatuur en jurisprudentie. Dit kristallisatieproces heeft bij nieuwe bepalingen natuurlijkerwijs nog niet plaats gehad. Daarnevens onderschatte men niet de omstandigheid, dat men zich bij nieuwe, ongewone omschrijvingen uit den aard der zaak duidelijker rekenschap geeft van alle twijfelachtige punten. 's Menschen indrukken stompen af. Bij vertrouwde artikelen leest men gemakkelijk over onlangs wetenschap en rechtspraak gebleven onzekerheden heen.

Met het voorgaande is natuurlijk geenszins gezegd, dat de wetgever niet zoo scherp mogelijk zou moeten redigereen. Een redactie, zóó scherp als het onderliggende leven toelaat, is, zeker op strafrechtsgebied, dwingende eisch. De ondergeteekende meent echter, dat de artikelen 137*a*—137*d* aan dezen eisch voldoen.

Wellicht wordt dit het best duidelijk, indien men de redactie van deze artikelen vergelijkt met de omschrijving van bestaande misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht. Zoodanige vergelijking schijnt alleszins geoorloofd. Aangenomen mag toch worden, dat de opstellers van het wetboek hun taak met groote zorgvuldigheid hebben verricht. Trouwens over de delictsomschrijvingen van het wetboek wordt in het algemeen niet geklaagd.

Men neme dan allereerst de delictsomschrijving van een menigvuldig voorkomend delict: eenvoudige mishandeling. Hoe omschrijft het wetboek dit uit zijn natuur volstrekt niet scherp-omlijnde misdrijf? Men leze artikel 300 Wetboek van Strafrecht. Het omschrijft de materiele handeling van het misdrijf in het geheel niet. Toch zou dit naar verhouding eenvoudig geweest zijn. Doch blijkbaar was de wetgever van oordeel, dat hij de natuurlijke vorming van het delictsbeeld zou schaden door een al te scherpe definitie. Men neme een ander misdrijf, thans een misdrijf om zijn moreele beteekenis en sociale gevolgen van zeer ernstigen aard: vrouwenhandel, artikel 250*ter*. De wet geeft ook van dit delict geenerlei definitie. Of, om het delict te nemen, hetwelk de thans voorgestelde artikelen het naast staat: belediging, artikelen 261 vlgde. Ook daarbij ontbrak oorspronkelijk, al gaf de wetgever eenige aanduidingen, elke scherpe omschrijving. Bij smaad, een van de bijzondere vormen van het misdrijf, of, wil men liever, de misdrijvengroep, deelde de wet mede, dat de belediging althans in dezen vorm bestaat in „aanranding van eer of goeden naam”. Deze omschrijving was, zoolang zij nog niet was uitgelegd door wetenschap en rechtspraak, verre van streng. En, wat nog meer in het oog valt, bij de eenvoudige belediging, het aanvullende en meest algemeene delict, ontbrak iedere definitie. Dat ook het karakter van dit misdrijf bestaat in aanranding van eer of goeden naam, berust niet rechtstreeks op de wet; het werd aangenomen door de wetenschap.

Bezien we nu in het licht van deze ervaringen de nieuw-voorge-

stelde delicten, dan blijkt, dat deze naar het oordeel van den ondergeteekende alleszins den toets kunnen doorstaan.

Gelijk reeds gezegd, komt hij op de onderdeelen van de artikelen in het bijzonder gedeelte terug. Hij beperkt zich hier dus tot één onderdeel en wel het voornaamste, dat vermoedelijk ook het meest tot de meening, dat de artikelen „vaag” zouden zijn, zal hebben bijgedragen: het begrip „zich in beledigenden vorm uitlaten”.

Gelijk uit „beledigenden” volgt, en in de memorie van toelichting voor alle zekerheid nog uitdrukkelijk is uitgesproken, sluit deze omschrijving aan bij het bestaande begrip belediging van Titel XVI en de artikelen 111—113 en 117—119. Van het kristallisatieproces, hetwelk in den loop der jaren om het begrip individuele belediging heeft plaats gehad, wordt in de nieuwe bepalingen dus onmiddellijk geprofiteerd. Vóór alles moet een uitlating aanwezig zijn, welke, indien zij betrekking had op een individueel persoon, zou vallen binnen Titel XVI of de genoemde zes artikelen.

Slechts is één beperking aangebracht. Aanwezig moet zijn een uitlating in beledigenden *vorm*. Zuiver materiele belediging, mededeeling van belastende feiten niet in beledigenden vorm, valt buiten de ontworpen bepalingen. De ondergeteekende meent, dat hier van een oude en algemeene bekende onderscheiding gebruik is gemaakt. Natuurlijk laat zij mogelijkheid van verschil in appreciatie. Deze mogelijkheid is echter in beginsel bij ieder onderdeel van een delictsomschrijving aanwezig. De vraag mag slechts zijn, of de nieuwe artikelen in hun geheel meer speelruimte laten dan, in het algemeen, de bestaande artikelen van het wetboek. Deze vraag moet zeker ontkennend worden beantwoord.

In de derde plaats was de Commissie van oordeel, deze opmerking houdt wellicht met de vorige ten deele verband, dat het wetsontwerp verstrekkend is en in een rustige sfeer behandeld dient te worden.

Met dit oordeel kan de ondergeteekende goeddeels instemmen. Ook hij meent, dat het ontwerp, dat, naar boven werd betoogd, wat zijn opzet betreft een gematigd karakter draagt, door den aard van de materie, waarom het gaat, de bescherming van de openbare orde, van ingrijpende beteekenis is. Het betreft een, naar het oordeel van de Regeering noodzakelijke, begrenzing van de vrijheid van openbare meeningsuiting. De vrije openbare meeningsuiting is echter een, ook voor het welzijn van de Staatsgemeenschap, zóó gewichtig goed, goed bovendien bij uitstek in de nationale traditie geworteld, dat rustige overweging, onder vermindering uiteraard van vertraging, van de aan te brengen begrenzing zonder twijfel gewenscht is.

Minder kan de ondergeteekende instemmen met de leden van de Commissie, die meenen, dat de waarschuwing gepast is, dat niet te spoedig moet worden toegegeven aan de stemming van het oogeblik. Velen zouden thans wat al te gevoelig zijn geworden voor

scherpe uitlatingen van anderen. Ons volk zou echter van nature geneigd zijn dergelijke uitlatingen niet al te zwaar op te nemen.

Hij moge, wat dit oordeel betreft, allereerst onder de aandacht brengen, dat in den laatsten tijd op een grove wijze misbruik is gemaakt van de vrijheid van drukpers, zoodat de ingetreden reactie niet uitsluitend aan de groote gevoeligheid mag worden geweten. Daarnaast worde verwezen naar het boven aangevoerde betreffende den internationalen aard van het vraagstuk. Het gevaar in deze vloeit niet in de eerste plaats voort uit onzen nationalen landaard; het bestaat voor een goed deel in buitenlandsche invloeden, welke ook hier te lande bij een deel van de bevolking weerklink beginnen te vinden.

Hierbij wordt het verschil tusschen zedelijkheid en recht door den ondergeteekende niet uit het oog verloren. De vraag is slechts of, gezien de bedreigde belangen — welke zich overigens aansluiten bij in de strafwet reeds beschermde belangen: openbare opruiing tegen het gezag eenerzijds, individueele belediging anderzijds —, in deze strafbaarstelling niet noodzakelijk is.

Dit geldt niet in de laatste plaats met betrekking tot de ook in het Verslag genoemde excessen van het anti-semitisme. Deze vragen, gezien de ervaringen in het buitenland, wel zeer om strafrechtelijke bestrijding.

Doch evenzeer behooren andere excessieve uitingen tegen en tusschen groepen van de bevolking en tegen het Staatsgezag en de publieke organen te worden tegengegaan. De ondergeteekende sluit zich te dezen geheel aan bij de leden in het Verslag, die van oordeel zijn, dat, zoo niet door maatregelen, als de thans voorgestelde, de rechtsorde bewaard blijft, binnen niet langen tijd nog heel wat verder gaande maatregelen noodig zullen blijken.

Dat ons tegenwoordig strafrecht van zuiver individualistischen aard zou zijn, kan, indien men tal van artikelen beziet in het bijzonder in de eerste helft van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht, niet worden volgehouden. Intusschen vertoont het op tal van onderdeelen ongetwijfeld een individualistischen inslag. Met name is deze inslag ook aanwezig in de regeling van de belediging in het Wetboek, welke goeddeels op de subjectieve belediging van individueele personen is afgestemd. In zooverre vormen, in dit opzicht vereenigt de ondergeteekende zich geheel met de meening, in het Verslag uitgesproken, de thans voorgestelde artikelen 137*a* tot en met 137*d* een noodzakelijke aanvulling.

Dit wil intusschen niet zeggen, dat de ondergeteekende zich zou wenschen aan te sluiten bij het lid, dat voorstelt tot aansprakelijkstelling van collectiviteiten als zoodanig over te gaan, in het bijzonder van partijen en bladen, die zich bij voortduring schuldig maken aan bepaalde strafbare feiten. Zoodanige aansprakelijkstelling van collectiviteiten wijst de ondergeteekende geenszins om principieele redenen af. Hij meent echter, dat aan deze aansprakelijkstelling onder de tegenwoordige omstandigheden nog geen behoefte bestaat.

Wat de beide voorbeelden betreft, in het Verslag genoemd, zij in dit opzicht het volgende aangeteekend. Tegen bladen — en hetzelfde geldt van andere periodieken, uitgaande van bepaalde partijen —, welke zich bij voortduring schuldig maken aan ernstige strafbare feiten, bevat reeds het bestaande strafrecht de scherpst mogelijke repressieve middelen. Men bedenke daarbij, dat het beginsel van drukpersvrijheid (artikel 7 Grondwet) alleen betrekking heeft op preventieve censuur, en dus de mogelijkheden van strafrechtelijke repressie van drukpersdelicten in geenen deele inperkt. Mogelijk is allereerst, en dit zal in het bijzonder van beteekenis zijn in geval van herhaling, voorloopige hechtenis van schrijvers en redactie. Daarnevens kunnen, als zakelijke repressie, de voorwerpen, waarmede de misdrijven zijn gepleegd, als de persen, het zetsel, enz., tot voorbereiding van een verbeurdverklaring of een last tot vernietiging of onbruikbaarmaking worden in beslag genomen.

In het voorgaande ligt niet opgesloten, dat van deze mogelijkheden bij verschillende drukpersdelicten uit de laatste jaren steeds voldoende gebruik is gemaakt. Wellicht werden door de autoriteiten in sommige gevallen de ernst en de beteekenis van deze delicten onderschat. De ondergeteekende heeft daarom onlangs het grootte gewicht van deze misdrijven en de mogelijkheden van repressie nog eens zeer nadrukkelijk bij aanschrijving onder de aandacht van de organen van het openbaar ministerie gebracht.

Tegen mondelinge uitlatingen in het openbaar van strafbaren aard, uitgaande van bepaalde partijen, kan uiteraard evenzeer worden opgetreden.

Wat voorts de wet op het recht van vereeniging en vergadering betreft, reeds boven een oogenblik genoemd, bestaat bij de leden, die op uitbreiding van deze wet aandrongen, als de ondergeteekende goed leest, vermoedelijk eenig misverstand. Uit het Verslag maakt hij op, dat deze leden meenen, dat het doel van een vereeniging, als bedoeld in die wet, uitsluitend beoordeeld moet worden naar haar statuten en reglementen, en dus niet naar andere uitingen van de vereeniging of naar haar feitelijke werkzaamheid. De rechtspraak van ons hoogste rechtscollege is in anderen zin, gelijk o.m. kan blijken uit de beide volgende arresten: bij een arrest van 3 December 1894, W. 6585, is de toenmalige Sociaal-Democratische Bond als een verboden vereeniging beschouwd wegens een op een congres aangenomen, later bij referendum van de leden goedgekeurde motie; bij arrest van 11 Januari 1909, W. 8797, is hetzelfde karakter aangenomen voor de z.g. Club International de Bienfaisance te Amsterdam, wegens zijn feitelijke werkzaamheid.

Intusschen zijn met deze uitspraken zeker niet alle moeilijkheden op het gebied van het vereenigingsrecht opgeheven. Een practisch bezwaar voor vele concrete gevallen blijft in het bijzonder de noodzakelijkheid, aan te toonen, dat een bepaalde feitelijke werkzaamheid van leden of organen van een vereeniging, als feitelijke werkzaamheid van de vereeniging zelf kan worden beschouwd. Het is

echter de vraag, of deze moeilijkheid ook in een gewijzigde wet gemakkelijk zou kunnen worden ondervangen. Inmiddels blijft, gelijk boven reeds is medegedeeld, de aandacht van den ondergeteekende op deze materie gevestigd.

Dat denkbeelden, als de boven besprokene, gelijk door één lid van de Commissie werd besteld, „fascistisch” zouden zijn en „uiting van extremisme”, bestrijdt de ondergeteekende. Het is een van de primaire doelstellingen van het strafrecht het Staatsgezag en den bestaanden Staatsvorm tegen revolutionnaire uitingen en aanslagen, van welke zijde deze komen, te beschermen.

Het vraagstuk van de wenschelijkheid van ontzetting uit het passief kiesrecht bij veroordeeling wegens opruiing en een aantal andere misdrijven, ligt op het studieterrein van de onlangs ingestelde Staatscommissie, welke als opdracht heeft „de noodzakelijkheid en doelmatigheid te onderzoeken van wettelijke en andere voorzieningen met betrekking tot het bekleeden van het lidmaatschap van de vertegenwoordigende lichamen door personen, wier staatkundig streven kennelijk is gericht op verandering der staatsinstellingen met toepassing of bevordering van onwettige middelen”. De ondergeteekende meent zich dus van een beschouwing in deze te moeten onthouden.

Het strafrecht heeft, gelijk boven reeds werd gezegd, niet in de laatste plaats tot taak de bescherming van het geldend Staatsgezag en van de bestaande Staatsinstellingen, welke laatste alleen langs wettigen weg mogen worden gewijzigd. Deze taak vertoont noodzakelijk een politieke zijde. In zooverre is het niet mogelijk alle politieke elementen uit het strafrecht te weren, al zal uiteraard het streven er op gericht dienen te blijven den strafrechter zooveel mogelijk te houden buiten de politieke sfeer.

1. *Uitbreiding van de omschrijving van de misdrijven van opruiing en van eenige aanverwante delicten.*

a. Opruiing enkel door gebaren valt, voor zoover de ondergeteekende ziet, niet onder „mondellinge” opruiing. Echter deed deze vorm van opruiing zich tot op heden niet voor. Ook schijnt hij nauwelijks mogelijk. Het moet de grootste zelfbeheersching kosten opruiende gebaren met geen enkel woord te begeleiden; en het eerste woord, hetwelk dan geïnterpreteerd wordt naar het geheel van de feitelijke omstandigheden, waaronder het is geuit, stelt automatisch artikel 131 in werking. Nog erger is, voor hem die wil opruien dan altijd, dat men bij zulk een opruiende pantomime groote kans loopt voor alles den lachlust van zijn toeschouwers op te wekken.

Beeldhouwwerken zijn evenzeer als schilderijen en prenten „afbeeldingen”. Zij beelden de werkelijkheid of een gedachte werkelijkheid af, zooals de kunstenaar deze ziet.

Opruiing door middel van gramfoonplaten wordt inderdaad ook door de nieuwe artikelen niet in alle gevallen getroffen. In verband

met de opmerking op dit punt in het Verslag, wordt in de nota van wijzigingen een aanvulling, in den vorm van een nieuw tweede lid, voorgesteld voor alle verspreidingsmisdrijven — artikelen 132, 134, 137*b* *nieuw*, 137*d* *nieuw*, 113, 119, 147*a* *nieuw*, 271 ¹⁾, en, aangevuld in eenigszins anderen vorm, 240 en 261 ²⁾ —. Door deze aanvullingen zal hij, die een opruiende, Godslasterlijke, beledigende, aanstootelijke gramfoonplaat in het openbaar ten gehoor brengt, onder de strafwet vallen, voor zoover hij den inhoud kende of ernstige reden had om den aard van de plaat te vermoeden.

De oorspronkelijke spreker voor de plaat, die spreekt met de bedoeling of het bewustzijn, dat exemplaren van de opruiende plaat, om bij opruiing een oogenblik te blijven, voor het publiek verkrijgbaar zullen worden gesteld, valt, indien zulks werkelijk geschiedt, wegens opruiing „bij geschrifte” ³⁾ onder artikel 131. Spreekt hij met de bedoeling of het bewustzijn, dat de plaat, al dan niet naast openbaren verkoop, door een derde in het openbaar ten gehoor zal worden gebracht, dan ruit hij, volgt dit ten gehoor brengen werkelijk, zelfs gelijktijdig mondeling, immers door eigen stem, en schriftelijk, immers door middel van een voorwerp, hetwelk tot het overbrengen van woorden bestemde teekens draagt, op.

Het zou naar het oordeel van den ondergeteekende niet zonder bezwaar zijn de woorden „, mondeling of bij geschrifte,”, zooals eenige leden voorstellen, uit artikel 131 geheel te laten vervallen. Reeds om de tegenstelling met den ouden tekst. Doch ook uit andere overweging. Het woord „opruien”, zonder nadere toevoeging, suggereert een handelen met onmiddellijke uitwerking. Bij de opruiing „bij geschrifte” zal de verkrijgbaarstelling voor het publiek de opstelling van het geschrift echter veelal niet onmiddellijk volgen. De woorden „mondeling of bij geschrifte” vormen dus een wezenlijk onderdeel van de omschrijving van het delict. Hierbij komt nog, dat artikel 131 spreekt van „opruien in het openbaar”. Wie bij geschrifte opruit, schrijft echter meest in zijn binnenkamer. Uiteraard zou dit laatste op zichzelf niet de toepasselijk *) van arti-

¹⁾ In de artikelen wordt in verband met het nieuwe tweede lid tevens een redactionele wijziging voorgesteld voor het vroeger tweede, nieuw derde lid. „Het misdrijf” in het nieuwe derde lid moet toch slaan, zoowel op de strafbare feiten, omschreven in het eerste, als op die, omschreven in het a f z o n d e r l i j k e tweede lid. Het schijnt in verband daarmee veiliger te lezen: „een van de misdrijven omschreven in dit artikel”. Vgl. ook de redactie van artikel 240*ter*.

²⁾ Het misdrijf van dit artikel vormt geen verspreidingsdelict in eigenlijken zin, gelijk mede blijkt uit artikel 271. Het hangt echter in zijn opzet rechtstreeks met de verspreidingsartikelen te zamen.

³⁾ Vgl. voor de gramfoonplaat als „geschrift”: Noyon, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, II, 4e druk, 1926, aant. 5 op artikel 113. Suyling, Inleiding tot het Burgerlijk Recht, I, 2, 2e druk, 1928, blz. 144, en de rechtspraak van het Reichsgericht op § 267 van het Deutsche Strafwetboek (Urkundenfälschung).

*) Te lezen: „toepasselijkheid” of „toepassing”. Red. M.R.T.

kel 131 beletten ¹⁾, maar het maakt toch de invoeging „mondeling of bij geschrifte” in artikel 131 wel mede wenschelijk.

De aanvulling ook van artikel 266 was in het oorspronkelijk ontwerp niet voorgesteld, daar dit artikel niet allereerst betrekking heeft op de openbare orde. Intusschen heeft de ondergeteekende, waar die aanvulling inderdaad op zichzelf aanbevelenswaardig is, geen bezwaar, haar in de nota van wijzigingen alsnog in het ontwerp op te nemen (Hoofdstuk II, artikel 8 *nieuw*). Andere artikelen, welke een gelijke aanvulling zouden behoeven, komen, voor zoover hij kan nagaan, in het wetboek niet voor.

b. De bezwaren van één lid van de Commissie tegen het laten vervallen van het oogmerk rechtbaarheid te geven aan den strafbaren inhoud van het geschrift als element van artikel 132, kan de ondergeteekende met de andere leden, in het Verslag aan het woord, niet deelen. In den vervolge zal de verspreider, wil strafbaarheid aanwezig zijn, ten minste „ernstige reden (moeten hebben) om te vermoeden”, dat het geschrift opruiend is. De ondergeteekende meent, als de andere leden, dat de rechter niet lichtvaardig een zoodanige ernstige reden zal aannemen.

De voorgestelde redactie voor artikel 132 is, zooals in de memorie van toelichting is vermeld, op dit punt goeddeels ontleend aan het bestaande artikel 240. In artikel 240 gaf dit onderdeel niet tot moeilijkheden aanleiding.

Een „ernstige reden om een opruienden of aanstootelijken inhoud te vermoeden”, zal bijv. aanwezig zijn, indien van algemeene bekendheid is, dat een bepaalde periodiek of de geschriften van een bepaalden uitgever of uit bepaalde bron, bij voortduring opruiend of aanstootelijk voor de eerbaarheid zijn. Bij zoodanige bekendheid mag van den verspreider in redelijkheid worden verwacht, dat hij zich, vóór verspreiding, van den aard van de geschriften overtuigt. Onder de geldende wet nemen, omgekeerd, verspreiders veelal opzettelijk van door hen te verspreiden geschriften geen kennis. ten einde onbekendheid met den inhoud te kunnen voorwenden. Een soortgelijke casuspositie is aanwezig, indien de politie den verspreider voor een bepaald geschrift heeft gewaarschuwd. Ook dan mag verwacht worden, dat de verspreider zich van den inhoud van het geschrift op de hoogte stelt. Laat hij dit na, zoo komt het daaruit voortvloeiend risico te zijnen laste. Er bestaat, gelijk reeds uit deze voorbeelden blijkt, geen redelijke grond om aan te nemen, dat de normale handel van de nieuwe bepalingen overlast zal ondervinden.

De ondergeteekende moge aan het voorgaande toevoegen, dat hij voor zich niet instemt met de algemeene stelling, dat van hen, die van verspreiding van geschriften hun broodwinning maken, ook in twijfelachtige gevallen geen onderzoek van den inhoud mag worden geëischt. Dat men van een bepaalde werkzaamheid de basis van zijn

¹⁾ Vgl. voor de opvatting, dat een strafbaar feit mede kan worden begaan op de plaats, waar de gevolgen intreden, o.m. het arrest van den Hoozen Raad van 2 Januari 1923, W. 11028, N. J. 1923, 433.

economisch bestaan maakt, ontslaat niet van de normaal vereischte zorgvuldigheid ten aanzien van het algemeen belang.

Het is ook niet juist, dat het opruiend karakter van een geschrift moeilijker te beoordeelen zou zijn, dan het al dan niet aanstootelijk zijn voor de eerbaarheid. Overigens zou objectief bestaande onzekerheid te dezen ten voordeele van den verdachte komen.

Wie opruiende uitlatingen of geschriften van anderen afdruckt, maakt zich niet schuldig aan verspreiding in den zin van artikel 132. Onder „verspreiding” in dit artikel valt toch alleen het in omloop brengen van exemplaren van het oorspronkelijk geschrift.

Wel kan het afdrucken onder omstandigheden weder een zelfstandige opruiing vormen in den zin van artikel 131.

Men denke in dit verband bijv. aan het juist onlangs op voorstel van den heer AALBERSE c.s. gewijzigde Reglement van Orde van de Kamer. Ingevolge den nieuwen tekst kan de Voorzitter een lid, dat zich schuldig maakt aan opruiing in een redevoering ter openbare vergadering, in de gelegenheid stellen de betreffende woorden terug te nemen. Zij worden dan in het stenographisch verslag niet vermeld. Ook kan de Voorzitter zelf, onder bepaalde voorwaarden, een opruiend gedeelte van een redevoering uit het stenographisch verslag weren. Indirect ligt in zoodanig terugnemen of weren opgesloten, dat de algemeene bekendmaking van de woorden met opruiend karakter ongewenscht wordt geacht.

Indien de correspondent van eenig dagblad deze gedeelten van de redevoering nu toch in zijn courant doet opnemen, al dan niet in verkorten vorm, is toepassing van artikel 131 zeker niet onder alle omstandigheden uitgesloten. Men bedenke, dat opneming van de opruiende woorden in een groot dagblad aan die woorden in het algemeen grootere bekendheid geeft, dan vermelding in het stenographisch verslag. Uiteraard zal bij de beoordeeling, of artikel 131 toepasselijk is, op de wijze van weergeven van het opruiend gedeelte van de rede en op een wellicht volgende bestrijding moeten worden gelet.

Ook de verspreiders van het dagblad zullen, in het bijzonder indien dit bij herhaling in overtreding is, onder omstandigheden onder artikel 132 *nieuw* vallen; wel zal natuurlijk in de eerste plaats een vervolging tegen schrijver en verantwoordelijken redacteur worden ingesteld.

Intusschen betreft het hier, gelijk uit het voorgaande blijkt, niet een nieuwe strafbaarstelling, doch een verantwoordelijkheid, welke onder de geldende wet, althans voor schrijvers, redacteuren, drukkers en uitgevers, in gelijke mate geldt.

2. *Strafbaarstelling van publieke beleediging van het openbaar gezag of van openbare lichamen of instellingen.*

Het was den ondergeteekende zeer aangenaam uit het Verslag te vernemen, dat ook de Commissie van oordeel is, dat aanvulling

van het Wetboek van Strafrecht met bepalingen, in den geest van de voorgestelde, het tegengaan van misbruiken op dit gebied ten goede zal komen.

De gedachtenwisseling kan dus beperkt blijven tot de vraag van den *vorm* van de aan te brengen voorziening.

De Commissie acht de redactie van de ontworpen bepalingen zeer vaag. Voor zoover de Commissie hierbij het oog heeft op het begrip „zich in beledigenden vorm uitlaten”, is het bezwaar reeds in het algemeen gedeelte van deze memorie besproken en, naar de ondergeteekende hoopt, weerlegd. Het begrip komt geheel overeen met het beledigingsbegrip van Titel XVI, zoodat de bestaande literatuur en jurisprudentie op dezen Titel terstond voor de interpretatie van de artikelen 137*a* en 137*b* zullen kunnen worden gebruikt. Alleen zal *zuiver* materieele belediging, het te laste leggen van materieele feiten niet in beledigenden vorm, niet onder deze bepalingen vallen.

Dat eigenlijke belediging, in den zin van aanranding van eer of goeden naam, ten aanzien van het openbaar gezag, openbare lichamen of instellingen niet mogelijk zou zijn, acht de ondergeteekende niet juist. Ook dit gezag, ook de openbare lichamen en instellingen genieten uiterlijk aanzien. Zij kunnen dus zeker reeds in hun „goeden naam” worden aangetast. Zij bezitten daarnevens echter ook „eer” in innerlijken zin. Een militair kan handelingen verrichten in strijd met de eer van de krijgsmacht, een advocaat handelingen in strijd met de eer van den stand der advocaten — cf., letterlijk aldus, de redactie van artikel 30 van Reglement no. III —. Men zou zich vergissen, indien men meende, dat het bij deze „eerschendingen” uitsluitend, zelfs maar allereerst, zou gaan om het uiterlijk aanzien, den goeden naam naar buiten van het korps, van den stand of de instelling. De handelingen tasten, ongewroken, veeleer de innerlijke waardigheid aan, d.i. het levensbeginsel zelf van het korps. Deze eer in innerlijken zin kan ook door uitlatingen of handelingen van derden worden aangerand.

De Commissie vraagt voorts, wat precies moet worden verstaan onder „het openbaar gezag”, „een openbaar lichaam” en „eene openbare instelling”. Het antwoord kan eenvoudig zijn. „Openbaar” is in dit verband gelijk aan „publiekrechtelijk”. De artikelen 137*a* en 137*b* dekken dus alle uitlatingen in beledigenden vorm betreffende het publieke gezag en de publiekrechtelijke lichamen en instellingen, te zamen het geheele publiekrechtelijke gebied.

De vrijwillige burgerwachten, welke privaatrechtelijk zijn georganiseerd, vallen er niet onder, het leger als publiekrechtelijke „instelling” wel. Ten aanzien van de bedrijven van publiekrechtelijke lichamen moet worden onderscheiden: zijn zij privaatrechtelijk, in vennootschapsvorm, georganiseerd, zoo genieten zij niet de bescherming van de ontworpen bepalingen; zijn zij publiekrechtelijk opgezet, dan wel.

De bepaling gaat, naar het oordeel van den ondergeteekende,

niet te ver. Uitlatingen in beledigenden vorm betreffende openbare lichamen en instellingen, schaden het gezag. Zij zijn, waar men zijn critiek toch ook in niet-beledigende bewoordingen kan kleeden, ook volkomen overbodig.

Onder „het openbaar gezag” in de artikelen 137*a* en 137*b* valt naar het oordeel van den ondergeteekende ook het openbaar gezag in de overzeesche gebiedsdeelen. Het Koninkrijk vormt een eenheid. Men vergelijkte ook het begrip „rijk” in artikel 93.

Het schijnt niet gewenscht, en ook vooralsnog onnoodig, de ontworpen artikelen uit te breiden tot materieel beledigende uitlatingen, of, nog ruimer, tot alle voor het publiek gezag ongunstige mededeelingen. Kennelijk onware mededeelingen wekken in de openbare meening een natuurlijke reactie. Anderzijds moet de mogelijkheid van openbare gegronde critiek in ieder geval blijven bestaan. Openbare critiek, mits gegronde, werkt in vele opzichten opbouwend. Zij vormt voor de Regeering een waardevolle aanwijzing van de gedachten, wenschen en verlangens, welke onder de bevolking leven.

Het is ook uitgesloten de strafbaarheid te dezen te koppelen aan de materiele juistheid of onjuistheid van de mededeelingen, waarbij dan strafbaar gesteld zou worden „het opzettelijk verspreiden van onware gegevens”. In tal van gevallen zou het toelaten van het bewijs van de waarheid in politieke processen, ook in processen, waarin de vervolgte beschuldigingen zonder eenigen grond zouden blijken, tot onwenselijke manifestaties leiden. En is eenmaal de mogelijkheid van vervolging geschapen, dan zal het niet vervolgen in menig concreet geval een bevestiging schijnen van geheel ongegronde beschuldigingen.

Belediging van een of meer individueel bepaalde Ministers in functie zal, worden de voorgestelde artikelen aanvaard, blijven vallen onder Titel XVI en niet tevens vallen onder de artikelen 137*a* vlgde. Deze laatste artikelen regelen, in tegenstelling met de individuele belediging van dien titel, de strafbare vormen van niet-individuele belediging. Men vergelijkte in de omschrijving van artikel 137*a* de vermelding van „openbare lichamen” en „openbare instellingen” naast „het openbaar gezag”.

Gelijk boven is uiteengezet, is het om praktische redenen ongewenscht het bewijs van de waarheid bij belediging van het openbaar gezag, van openbare lichamen of instellingen toe te laten. De met dit bewijs samenhangende rechtvaardigingsgrond, dat de dader gehandeld heeft in het algemeen belang of tot noodzakelijke verdediging, kon in verband daarmee evenmin uit Titel XVI worden overgenomen. Aan beide bestaat bij de artikelen 137*a* vlgde ook minder behoefte, daar deze artikelen materieele critiek vrij laten. Bij het bestaande misdrijf van artikel 266 zijn zij reeds thans uitgesloten. ¹⁾

¹⁾ H.R. 4 Juni 1928, W. 11874, N.J. 1928, 1275, Simons, Leerboek van het Nederlandsche Strafrecht, II, 5e druk, 1929, blz. 59, Noyon, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, III, 4e druk, 1927, aant. 7 op artikel 266.

Dat men zakelijke critiek, indien gegrond, ook in beleedigenden *vorm* zou moeten kunnen uiten, bestrijdt de ondergeteekende. Zoo-danige vorm is altijd overbodig en vertroebelt alleen een zakelijk oordeel over de betrokken materie.

De ondergeteekende meent, dat het maximum, voorgesteld voor artikel 137*a*, indien dit bijv. wordt vergeleken met de bestaande maxima van de artikelen 111 en 117, niet te hoog kan worden geacht. De vergelijking, welke het Verslag maakt, met bepaalde misdrijven uit Titel XVI gaat niet op. Allereerst betreft deze Titel alleen belediging van individueele personen, terwijl hier belediging van het openbaar gezag en van openbare lichamen en instellingen wordt strafbaar gesteld. Dat het publiekrechtelijk object van de belediging strafverzwarend werkt, kan reeds blijken uit het bestaande artikel 267, hetwelk een geval van indirecte belediging van het openbaar gezag regelt. Bovendien is een vergelijking met bepaalde vormen van Titel XVI, met terzijdestelling van andere, minder juist. Men behoort naast de maxima, genoemd in het Verslag, de maximum-straf te stellen van laster, aangedaan aan ambtenaren gedurende of ter zake van de uitoefening hunner bediening (vier jaar). Artikel 137*a* omvat toch, evenals de artikelen 111 en 117, alle vormen van belediging, zij het, voor wat artikel 137*a* betreft, met uitsluiting van de zuiver materiele belediging.

Dat het algemeene maximum in artikel 137*a* automatisch ook zal gelden voor de lichtere vormen, kan hierbij nauwelijks een bezwaar zijn. Iets soortgelijks geldt voor ieder als eenheid strafbaar gesteld delict. Zoo is het algemeene maximum van vier jaar uit artikel 310 Wetboek van Strafrecht bijv. voor kleine diefstalletjes zeker te hoog. De rechter houdt echter bij zijn strafoplegging met den aard van het concrete feit rekening.

De straffen, voorgesteld voor de drie overige artikelen, zijn in evenredigheid met het maximum, gesteld in artikel 137*a*.

Gelijk reeds in het algemeen deel van deze memorie is medegedeeld, had de ondergeteekende niet verwacht, dat tegen de voorgestelde aanvulling van artikel 64 van het Wetboek van Strafvordering bezwaren zouden rijzen. De wijziging werd alleen daarom niet nader toegelicht. De ondergeteekende wil haar gaarne nader motiveeren.

Artikel 64 vermeldt als voorwaarde voor voorloopige hechtenis o.m., dat uit bepaalde omstandigheden het bestaan van gevaar voor vlucht of van een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid moet blijken. In het bijzonder deze laatste grond schijnt voor het delict van artikel 137*a* van belang. Hier is een misdrijf aanwezig, rechtstreeks gericht tegen het openbaar gezag en dus van ernstig karakter. Misdrijf, dat bovendien veelal gepleegd zal worden door middel van de drukpers en dan niet slechts van wijdvertakte werking, maar ook bij uitstek, vatbaar voor herhaling. Daarbij in het bijzonder mogelijk in tijden van beroering en dan dubbel gevaarlijk.

Durft men werkelijk stellen, dat bij dit delict zich geen bepaalde omstandigheden *kunnen* voordoen die het nemen van maatregelen in het belang der maatschappelijke veiligheid kunnen vereischen? De ondergeteekende meent, dat te dezen bij uitstek de mogelijkheid van preventieve hechtenis niet mag worden uitgesloten.

Dit wil niet zeggen, dat het nu ook wenschelijk zou zijn de hechtenis bij overtreding van artikel 137*a* vrij geregeld toe te passen. Zij behoort tot de gevallen beperkt te blijven, waarin een preventieve maatregel bepaald noodzakelijk is.

Ook de functie van bezoldigd bestuurder van een vereeniging is een beroep, in den zin van artikel 28 van het Wetboek van Strafrecht.

3. *Strafbaarstelling van publieke belediging van groepen van de bevolking of van ten deele tot de bevolking behoorende groepen van personen.*

Het begrip „groep van de bevolking” in artikel 137*c* lijkt den ondergeteekende, indien men de bepaling ziet in zijn systematisch verband, duidelijk. De artikelen 137*c* en 137*d* regelen de strafbaarheid van de niet-individueele belediging, vallende buiten de publieke sfeer (artikelen 137*a* en 137*b*). De woorden „groep van de bevolking” moeten dus ruim worden opgevat. Zij omvatten alle categorieën van personen, die, op welke wijze ook, een gemeenschappelijk kenmerk hebben en daardoor, van uit zeker gezichtsveld, in bepaalden zin een eenheid vormen. Zelfs kan deze eenheid allereerst, of zelfs uitsluitend, bestaan in de voorstelling van hem, die de belediging uitspreekt. Het behoort toch tot het wezen van de ongegronde, de „lasterlijke” belediging, dat zij een onwaar feit of een niet-bestaande eigenschap aanwrijft. Onder de voorgestelde bepalingen zullen dus beledigende uitlatingen vallen betreffende iedere categorie van personen, welke in de beledigende uitlating door een gemeenschappelijk kenmerk of door een gemeenschappelijke aanduiding — wat in wezen hetzelfde is — wordt samengevat, dus bijv. uitlatingen over de Joden, de predikanten, de geestelijkheid, „de drankbestrijders”, enz. Alle soortgelijke uitlatingen hebben de strekking groepen van de bevolking tegen elkaar op te zetten. Zij zijn maatschappelijk ongewenscht. Uitlatingen in *beledigenden* vorm zijn ook nimmer te rechtvaardigen.

Het is daarbij niet mogelijk de strafbaarstelling te beperken tot beledigende uitlatingen over groepen, die zich geheel in Nederland bevinden. Vele groepen, men denke slechts aan de bovengenoemde voorbeelden, zijn van internationalen aard. Dit heeft ten gevolge, dat ook belediging van groepen, welke zich slechts ten deele hier te lande bevinden, onder de bepaling moet worden gebracht. Uiteraard zal, bij de beoordeling van de wenschelijkheid van een strafvervolging, de omstandigheid, of door de uitlating ook hier te lande aanwezige leden zijn aangetast, veel gewicht in

de schaal leggen. Reeds in verband met den rechtsgrond van de bepaling.

In het Verslag wordt in dit verband nog gevraagd, of beleediging van buitenlanders hier te lande, de openbare orde in gevaar brengt. De ondergeteekende acht zulks onder omstandigheden zeker mogelijk. De artikelen beoogen trouwens, naast handhaving van de openbare orde, ook bescherming van eer en goeden naam van de personen en groepen, die zich op ons territorium bevinden. Artikel 4 van de Grondwet waarborgt gelijke bescherming van persoon en goed aan Nederlanders en vreemdelingen.

De Indische „haatzaaiartikelen” zijn van veel wijder strekking, dan de in het ontwerp voorgestelde bepalingen. Die artikelen verbieden „in het openbaar uiting te geven aan gevoelens van vijandschap, haat of minachting tegen de Regeering van Nederland of van Nederlandsch-Indië of een of meer groepen der bevolking van Nederlandsch-Indië”. Dit verbod betreft niet slechts den *vorm* van bepaalde uitlatingen, doch tast daarnevens vergaand de materiele vrijheid van meeningsuiting aan. De woorden „vijandschap, haat of minachting” laten bovendien een heel ruime interpretatie toe. De ondergeteekende zou deze bepalingen, welke op zichzelf te verklaren zijn door de behoeften van een koloniale samenleving, zeker niet voor het rijk in Europa willen overnemen.

Overtreding van de artikelen 137*a*—137*d* zal, worden deze artikelen aanvaard, zeker een „onrechtmatige daad” vormen in den zin van artikel 1401 van het Burgerlijk Wetboek. Artikel 1401 is dus in beginsel van toepassing.

Die artikelen bevatten daarnevens een uitbreiding van het strafrechtelijk beleedigingsbegrip, n.l. tot niet-individuele vormen van beleediging. Of daarmee ook de artikelen 1408 en vlgde toepasselijk zullen worden, is intusschen aan meer twijfel onderhevig. In ieder geval zal de toepasselijkheid van deze laatste artikelen nooit meer dan een beperkte kunnen zijn. Allereerst verleen de artikelen 1408 en vlgde uitsluitend rechtsoverdrachten aan den rechtstreeks beleedigde (zie ook artikelen 1409 aanhef en 1411). „Beleedigde”, als hier bedoeld, kunnen echter, bij overtreding van de artikelen 137*a* tot en met 137*d*, op zijn hoogst het openbaar gezag, de openbare lichamen en instellingen en de groepen van de bevolking zijn. De personen, welke van deze collectiviteiten deel uitmaken, zullen dus nimmer uit eigen hoofde een schadevordering kunnen instellen. De collectiviteiten anderzijds behoeven, om te kunnen procederen, rechtspersoonlijkheid. Hierbij komt, dat wil een schadevordering kans van slagen hebben, de concrete geleden schade moet worden aannemelijk gemaakt. Een vonnis, dat de gepleegde daad lasterlijk verklaart (B.W. 1409), moet voorts in verband met den opzet van de nieuwe strafbepalingen, in ieder geval uitgesloten worden geacht. Evenzoo „bewijs van de waarheid”, zelfs

indien het wordt aangeboden met het oog op het bepaalde in artikel 1412.

De voorgestelde artikelen behooren in Titel V, daar zij allereerst bestemd zijn tot bescherming van de openbare orde, daarnaast tot bescherming van de eer en den goeden naam van de daarin genoemde lichamen en groepen, en, eerst in de derde plaats en indirect, ook bescherming verleenen aan de individueele personen, welke op een gegeven tijdstip min of meer toevallig die lichamen en groepen vormen. Titel XVI staat aan het hoofd van de Titels van ons Strafwetboek, welke „bij uitnemendheid . . de regten van bijzondere personen (waarborgen)”; men zie de memorie van toelichting bij SMIDT, Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, II, 2e druk, 1891, blz. 3.

4. *Het vervolgen van klachtmisdrijven buiten klachte.*

Het was een teleurstelling voor den ondergeteekende, dat de Commissie voor Privaat- en Strafrecht blijkens het Verslag van oordeel was, dat dit onderdeel van het ontwerp niet moet worden aanvaard. Hij blijft, ook na ernstige overweging van de bezwaren van de Commissie en van die, na het verschijnen van het Verslag, door Prof. VAN BEMMELEN geuit in Weekblad van het Recht n°. 12701, de ontworpen regeling in haar algemeenen opzet wenschelijk achten, zij het, dat de voorgestelde tekst in verband met de aangevoerde bezwaren zonder twijfel verbetering behoeft — men zie, voor deze wijzigingen, onder —. De ondergeteekende vleit zich met de hoop ook de Commissie nog van de wenschelijkheid van de aldus gewijzigde bepaling te kunnen overtuigen.

Hoe is op het oogenblik de wettelijke regeling van het klacht-recht? Ingevolge ons strafwetboek vallen de strafbare feiten, wat de strafvervolging betreft, in twee groepen uiteen: één groep strafbare feiten, waarbij het algemeen belang zoozeer beslissend wordt geacht, dat het openbaar ministerie zelfstandig beoordeelt, of een strafvervolging moet worden ingesteld; een andere groep, waarbij de belangen van den individueel getroffen zoo betrokken zijn, dat geen vervolging mogelijk is gemaakt buiten klachte zijnerzijds. De indeeling berust zonder twijfel op een in beginsel juisten gedachten-gang. Slechts doet zij, als iedere scherpe indeeling, het leven te kort. De werkelijkheid vertoont als zoodanig geen breuken. Zij is continu. Tusschen de delicten, waarbij het algemeen belang in alle opzichten den doorslag moet geven, en de misdrijven, welker vervolging geheel van een klacht van den benadeelde kan worden afhankelijk gehouden, ligt een tusschengebied, waarop algemeen en bijzonder belang in meerdere mate tegen elkander opwegen. De juridische scheidingslijn verdeelt dit gebied in twee helften. Eén helft blijft bij het terrein, toevertrouwd aan het openbaar ministerie; de andere wordt gebracht bij het terrein van den getroffen. Wat de eerste helft betreft, kent de geldende wet hierbij instituten, die in het euvel, door de scherpe scheidingslijn veroorzaakt, voorzien.

De getroffene, die vervolging van een niet-klachtdelict wensch, kan „aangifte” doen (artikelen 160 vlgde Wetboek van Strafvordering). Acht hij om bijzondere redenen strafvervolging zeer bezwaarlijk, zoo kan hij deze redenen onder de aandacht van het openbaar ministerie brengen en om toepassing van het opportuniteitsbeginsel verzoeken. Hetzelfde geldt niet in gelijke mate voor de andere helft van het tusschenterrein, het deel van het klachtgebied, waarop het algemeen belang invloed moet hebben. Wel kan het openbaar ministerie, indien vervolging in strijd met het algemeen belang voorkomt, aan een ingediende klacht geen gevolg gegeven, doch het parket kan niet in het omgekeerde geval het initiatief nemen tot vervolging. Het Verslag wijst er in dit verband op, dat het openbaar ministerie toch den getroffene kan verzoeken een klacht in te dienen. Doch, nog afgezien van de vraag, of het parket daarbij niet reeds zijn bevoegdheid te buiten gaat — velen verdedigen, dat het openbaar ministerie bij een klachtdelict buiten klachte tot geenerlei initiatief gerechtigd is — ontstaat dan toch een scheeve verhouding. De klacht is bestemd uitdrukking te geven aan den individueelen wensch van den getroffene, dat een strafvervolging zal worden ingesteld. Hier gaat het om gevallen, dat vervolging wenschelijk is in het algemeen belang, maar de getroffene daarop te eigener bevrediging geen prijs stelt. Men denke ook aan den schijn van gekrenkt zijn, die de klacht naar buiten wekt.

De geschetste lacune kan vermoedelijk verklaard worden uit de omstandigheid, dat ons strafwetboek over het geheel een individualistischen inslag vertoont. De lacune heeft toch de beteekenis, dat bij klachtdelicten de invloed van de bijzondere belangen van den getroffene wordt versterkt, terwijl zij tevens strekt ten voordeele van den verdachte. Zoo is ook te verklaren, dat haar complement, het afzien van de vervolging door het openbaar ministerie ondanks klachte, in de geldende wet niet is uitgesloten. Hoe dit echter zij, het voorgesteld artikel 67*a* vult zeker een leemte. Het artikel sluit ook logisch aan met name bij de artikelen 137*a* tot en met 137*d* van het ontwerp, welke eveneens individualistische onderdeelen van ons wetboek in sociale richting aanvullen.

Trouwens ook door de tegenstanders van het artikel wordt de wenschelijkheid gevoeld van een zekere reactie op dit gebied. Zoo vraagt Prof. VAN BEMMELN in het boven reeds genoemde hoofdartikel in het Weekblad, of de klachtdelicten niet beter geheel zouden kunnen worden afgeschaft; het tegenwicht zou dan kunnen worden gezocht bijv. in uitbreiding van het rechterlijk pardon en van het opportuniteitsbeginsel van het openbaar ministerie. Dit voorstel gaat den onderteekende voorshands te ver. Hij haalt het echter aan om te laten zien, dat de oplossing van het ontwerp gematigd is. Deze oplossing acht hij, gezien de tegenwoordige omstandigheden, dan echter ook bepaald wenschelijk.

Nog een enkele opmerking over de meening van de Commissie,

dat aan de nieuwe regeling eigenlijk alleen behoefte zou bestaan bij beleediging van ambtenaren in privé. De ondergeteekende kan dit oordeel niet deelen. Hij wil hierbij niet zoozeer een beroep doen op de algemeene gedachte, welke aan artikel 67*a* ten grondslag ligt — daar deze gedachte op zich zelf nog niet bewijst, dat in de practijk aan de regeling in meerdere gevallen behoefte zou bestaan —, als wel op de practijk zelf. Hij gaat daarbij uit van enkele concrete delicten.

Men denke allereerst, om met een van de zedendelicten, in het Verslag genoemd, te beginnen, aan het misdrijf van artikel 248*ter*. Een man verleidt een minderjarig meisje van onbesproken gedrag. De vader van het meisje komt voor haar belangen en voor die van het te verwachten kleinkind op. De vader zegt toe een klacht te zullen achterwege laten, indien de verleider overeenkomstig zijn verplichtingen voor moeder en kind zorg draagt — cf. het geval besproken in de ingezonden bijdrage van Mr. A. H. VAN OPHUIJSEN in Weekblad van het Recht n°. 12666 —. Uit angst voor een strafvervolgning komt de laatste gedurende den klachttermijn zijn verplichtingen na; daarna is hij echter tot geenerlei betaling meer te bewegen. Is het dan niet alleszins wenschelijk, dat de vader kan dreigen een verzoek te zullen richten tot den officier ambtshalve een vervolging in te stellen? Iets soortgelijks geldt voor het misdrijf van artikel 245.

Een tweede voorbeeld kan worden ontleend aan Titel XVII, schending van geheimen. Is schending van ambtsgeheim of beroepsgeheim gepleegd tegen een bepaald persoon, dan is vervolging alleen mogelijk op klachte van den getroffene (artikel 272, tweede lid). Het voorschrift is redelijk en zal voor zichzelf spreken. Toch zijn er gevallen denkbaar, waarin het algemeen belang vervolging zeer wenschelijk kan maken, terwijl van den benadeelde nauwelijks een klacht is te verwachten. Men denke bijv. aan een medicus, die herhaaldelijk ten aanzien van patiënten zijn beroepsgeheim schendt. Voorts aan schending van beroepsgeheim door advocaten en procureurs, door notarissen, enz. Men zie ook artikel 273.

De ondergeteekende meent met het vorenstaande de algemeene bezwaren van de Commissie met betrekking tot artikel 67*a* te hebben beantwoord. Alleen zij nog aangeteekend, dat de practijk heeft bewezen, dat niet alle ambtenaren bereid zijn een klacht wegens beleediging in privé met het oog op het algemeen belang in te dienen.

Wat de bijzondere bezwaren betreft, in de Commissie met betrekking tot de voorgestelde regeling naar voren gebracht, zij het navolgende opgemerkt.

De regeling vult, gelijk boven is uiteengezet, een bestaande wetslacune aan. Zij past systematisch geheel in het geldende wetboek. Reeds om deze reden mag zij niet als halfslachtig worden gequalificeerd.

Overigens wordt den leden, te dezen in het Verslag aan het woord, gaarne toegegeven, dat de regeling, welke hun eigenlijk voorzweeft, veel verder gaat. In concrete gevallen, waarin op het gebied van het klachtrecht, de algemeene belangen overwegen boven de individueele, zou naar hun voorstel een strafvervolgung door het parket ook tegen den wil van den klachtgerechtigde mogelijk moeten zijn. In werkelijkheid wil dit zeggen opheffing van het klachtrecht als zoodanig. Wie toch beoordeelt dit overwegen van de algemeene belangen? Vermoedelijk het openbaar ministerie zelf. Of wil men den getroffenene een beroepsmogelijkheid openen, bijv. op het gerechtshof, gelijksoortig aan het bestaand beklag van artikel 12 Wetboek van Strafvordering? Dan wordt het klachtrecht — naast ook voor andere delicten bestaande aangiftemogelijkheid — praktisch omgevormd tot de bevoegdheid voor den getroffenene tegen vervolgung van bepaalde misdrijven bij het hof in beroep te komen. Beide oplossingen zijn in strijd met het geldend wetssysteem. Zij gaan den ondergeteekende voorhands te ver.

In de nota van wijzigingen, bij deze memorie gevoegd, wordt een nieuwe tekst voor artikel 67*a* voorgesteld, welke aan de technische bezwaren, geuit in het Verslag, tegemoet komt.

In dien tekst is buiten allen twijfel gesteld, dat het openbaar ministerie, zoowel gedurende als na afloop van den termijn, voor het indienen van de klachte gesteld, een kennisgeving kan richten tot den klachtgerechtigde. Na de woorden „binnen acht dagen” is voorts ingevoegd „na ontvangst van de kennisgeving”, een variant op een soortgelijke invoeging, voorgesteld in het Verslag.

Ook overigens zijn enkele verduidelijkingen aangebracht. Zoo is „door hem wordt bericht” vervangen door „van hem bericht inkomt”. In het tweede lid is „meerderen”, welk woord *niet* terugsliep op „meerdere personen” twee regels vroeger en daardoor bij een eerste lezing wellicht tot verwarring aanleiding kon geven, door „twee of meer hunner” vervangen.

In het Verslag wordt nog verondersteld, dat door een kennisgeving aan het openbaar ministerie, verzonden binnen den klachttermijn, de tot klachte gerechtigde in den tijd, waarin hij over het al dan niet indienen eener klachte kan nadenken, zou worden bekort. Dit is niet juist. Wie als klachtgerechtigde twijfelt, kan beginnen met bericht van bezwaar te zenden. Hij blijft daarna nog gedurende den geheelen klachttermijn bevoegd klachte te doen. Het klachtrecht wordt toch door artikel 67*a* in geenerlei zin aangetaast. Het artikel bevat een aanvullende, niet een derogerende regeling. Het tegendeel zou uit de wet moeten blijken, hetgeen niet het geval is. Omgekeerd: de woorden „buiten klachte” in het tweede lid van artikel 67*a* spreken nog eens duidelijk uit, dat het klachtrecht ook bij bericht van bezwaar onaangetast blijft (men vergelijkte bladz. 5 en 6 van de memorie van toelichting). ¹⁾

¹⁾ Hiervóór blz. 225. Red. M.R.T.

Aanvulling van artikel 241, als in het Verslag bedoeld, schijnt den ondergeteekende niet noodzakelijk. Het artikel stelt naast het inkomen van een klacht — welk inkomen, wordt artikel 67*a* aanvaard, door het niet binnenkomen van een bericht van bezwaar zal kunnen worden vervangen — meerdere andere voorwaarden voor een strafvervolging. Artikel 67*a* zal dus bij overspel slechts in hoogst enkele gevallen toepassing kunnen vinden. In deze enkele gevallen zal het openbaar ministerie zich er bovendien rekenschap van moeten geven, of vervolging in het algemeen belang geboden is.

5. *Uitbreiding van de omschrijving der verspreidingsdelicten, behorende bij de bestaande misdrijven van belediging; verhooging van de strafsanctie van artikel 271 van het Wetboek van Strafrecht.*

Voor de verruiming van de verspreidingsdelicten in het ontwerp moge naar het boven onder 1*b* opgemerkte worden verwezen.

De aanvulling van dezelfde delicten en van het verwante artikel 261 in de nota van wijzigingen, welke zelfstandig staat naast de verruiming van het ontwerp, is boven toegelicht onder 1*a*. Van de gelegenheid, dat een nieuwe tekst moest worden vastgesteld voor artikel 271, is nog gebruik gemaakt om een kleine verduidelijking aan te brengen in het laatste lid.

Tegen toevoeging van een verspreidingsdelict aan het nieuwe misdrijf van artikel 147, onder 1°., bestaat bij den ondergeteekende geen bezwaar. Nu de bestaande verspreidingsdelicten door hun nieuwen tekst als het ware tot nieuw leven worden gewekt, is zoodanige toevoeging zeker niet ongewenscht. Men zie het in de nota van wijzigingen opgenomen artikel 147*a*.

De artikelen 418 en 419 van het Wetboek van Strafrecht geven, naar uit strafvervolgingen, volgend op het Voorloopig Verslag omtrent hoofdstuk IV der Rijksbegrooting voor 1932, is gebleken, voldoende waarborg, dat bij persdelicten een verantwoordelijke dader kan worden achterhaald. De strafwet biedt, gelijk in het algemeen gedeelte van deze memorie is vermeld, bij stelselmatige drukpersdelicten daarnevens mogelijkheden van zakelijke repressie.

De Minister van Justitie,

VAN SCHAİK.

237. 6.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

(Ingezonden bij brief van 27 Februari 1934.)

In het ontwerp van wet worden in **Hoofdstuk I** de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 2 wordt gelezen:

„Artikel 2.

Artikel 132 wordt gelezen:

„Artikel 132.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin tot eenig strafbaar feit of tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag wordt opgeruid, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige opruiing voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.” ”

Artikel 4 wordt gelezen:

„Artikel 4.

Artikel 134 wordt gelezen:

„Artikel 134.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin wordt aangeboden inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om eenig strafbaar feit te plegen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanig aanbod voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere ver-

oordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.” ”

In **artikel 5** worden de volgende wijzigingen gebracht.

Het voorgestelde tweede lid van artikel 137*b* wordt vervangen door de beide navolgende leden:

„Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.”

Het voorgestelde tweede lid van artikel 137*d* wordt vervangen door de beide navolgende leden:

„Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.”

In **Hoofdstuk II** worden de volgende wijzigingen aangebracht.

In **artikel 1** wordt de voorgestelde tekst voor artikel 67*a* gelezen:

„Artikel 67*a*.

Indien met betrekking tot een misdrijf alleen op klachte vervolgbaar, eene klachte niet wordt ingediend, kan het openbaar ministerie, indien het vervolging wenschelijk acht op gronden aan het algemeen belang ontleend, zoowel gedurende als na afloop van den termijn, voor het indienen van de klachte gesteld, den tot klachte gerechtigde kennis geven, dat tot strafvervolging zal worden overgegaan, tenzij van hem binnen acht dagen na ontvangst van de kennisgeving, of indien hij zich bij die ontvangst buiten Europa bevindt binnen eene maand, bericht inkomt, dat zijnerzijds tegen eene strafvervolging bezwaar bestaat. Een bericht van bezwaar kan gedurende acht dagen na den dag van inkomen worden

ingetrokken. Het niet inkomen van een bericht van bezwaar vervangt de klachte.

Indien meerdere personen tot klachte gerechtigd zijn, geschiedt aan ieder van hen eene kennisgeving. Eene strafvervolgung, buiten klachte, is uitgesloten, indien twee of meer hunner bericht van bezwaar zenden."

Artikel 3 wordt gelezen:

„*Artikel 3.*

Artikel 113 wordt gelezen:

„*Artikel 113.*

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor den Koning, de Koningin, den troonopvolger, een lid van het koninklijk huis of den Regent, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige belediging voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verloop, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet." "

Artikel 4 wordt gelezen:

„*Artikel 4.*

Artikel 119 wordt gelezen:

„*Artikel 119.*

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat of voor een vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de Nederlandsche regeering in zijne hoedanigheid, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige belediging voor-

komt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verloop, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.” ”

Artikel 5 wordt vervangen door de vijf navolgende artikelen:

„*Artikel 5.*

Na artikel 147 wordt een nieuw artikel 147*a* ingevoegd, luidende:

„*Artikel 147a.*

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin uitlatingen voorkomen, die, als smalende Godslasteringen, voor godsdienstige gevoelens krenkend zijn, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige uitlatingen voorkomen, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verloop, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.”

Artikel 6.

In artikel 240 worden de volgende wijzigingen gebracht.

Aan het eerste lid wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende: „Met dezelfde straf wordt gestraft hij die den inhoud van een zoodanig geschrift, indien hij deze kent, openlijk ten gehoor brengt.”

Aan het tweede lid wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende:

„Met dezelfde straf wordt gestraft hij die den inhoud van een zoodanig geschrift, indien hij ernstige reden heeft om te vermoeden

dat deze aanstootelijk voor de eerbaarheid is, openlijk ten gehooore brengt."

Artikel 7.

In artikel 261, tweede lid, wordt na „aangeslagen”, ingevoegd: „of door geschriften waarvan de inhoud openlijk ten gehooore wordt gebracht,”.

Artikel 8.

In artikel 266 wordt in plaats van „geschrifte” gelezen:

„geschrift of afbeelding”,

en na „geschrift” ingevoegd:

„of afbeelding”.

Artikel 9.

Artikel 271 wordt gelezen:

„Artikel 271.

Hij die een geschrift of afbeelding van beledigenden of voor een overledene smadelijken inhoud, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat de inhoud van het geschrift of de afbeelding van zoodanigen aard is, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehooore brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

De misdrijven worden niet vervolgd dan op klachte van de in artikel 269 en het tweede lid van artikel 270 aangewezen personen, behalve in het geval dat het geschrift of de afbeelding eene belediging inhoudt, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening.” ”

237. 7.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde wenschelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

In den Vijfden Titel van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

In artikel 131 wordt in plaats van „mondeling of bij geschrifte, in het openbaar” gelezen:

„in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding.”

Artikel 2.

Artikel 132 wordt gelezen:

„Artikel 132.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin tot eenig strafbaar feit of tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag wordt opgeruid, verspreid, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige opruiing voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.”

Artikel 3.

In artikel 133 wordt, in plaats van „geschrifte”, gelezen:
„geschrift of afbeelding”.

Artikel 4.

Artikel 134 wordt gelezen:

„Artikel 134.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin wordt aangeboden inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om eenig strafbaar feit te plegen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanig aanbod voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.”

Artikel 5.

Na artikel 137 worden vier nieuwe artikelen 137*a*—137*d* ingevoegd, luidende:

„Artikel 137*a*.

Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk in beleedigenden vorm uitlaat over het openbaar gezag, over een openbaar lichaam of eene openbare instelling, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Artikel 137*b*.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene uitlating in beleedigenden vorm over het openbaar gezag, over een openbaar lichaam of eene openbare instelling voorkomt, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld

of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige uitlating voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

Artikel 137c.

Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk in beleedigenden vorm uitlaat over eene groep van de bevolking of over eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Artikel 137d.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene uitlating in beleedigenden vorm over eene groep van de bevolking of over eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen voorkomt, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige uitlating voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.”

HOOFDSTUK II.

In het Wetboek van Strafrecht worden overigens de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

Na artikel 67 wordt ingevoegd een nieuw artikel 67*a*, luidende:

„Artikel 67*a*.

Indien met betrekking tot een misdrijf alleen op klachte vervolgbaar, eene klachte niet wordt ingediend, kan het openbaar ministerie, indien het vervolging wenschelijk acht op gronden aan het algemeen belang ontleend, zoowel gedurende als na afloop van den termijn, voor het indienen van de klachte gesteld, den tot klachte gerechtigde kennis geven, dat tot strafvervolging zal worden overgegaan, tenzij van hem binnen acht dagen na ontvangst van de kennisgeving, of indien hij zich bij die ontvangst buiten Europa bevindt binnen eene maand, bericht inkomt, dat zijnerzijds tegen eene strafvervolging bezwaar bestaat. Een bericht van bezwaar kan gedurende acht dagen na den dag van inkomen worden ingetrokken. Het niet inkomen van een bericht van bezwaar vangt de klachte.

Indien meerdere personen tot klachte gerechtigd zijn, geschiedt aan ieder van hen eene kennisgeving. Eene strafvervolging, buiten klachte is uitgesloten, indien twee of meer hunner bericht van bezwaar zenden.”

Artikel 2.

Na artikel 83 wordt ingevoegd een nieuw artikel 83*bis*, luidende:

„Artikel 83*bis*.

Onder bevolking worden allen verstaan die zich binnen het rijk in Europa bevinden.”

Artikel 3.

Artikel 113 wordt gelezen:

„Artikel 113.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor den Koning, de Koningin, den troonopvolger, een lid van het koninklijk huis of den Regent, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige belediging voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap

of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet."

Artikel 4.

Artikel 119 wordt gelezen:

„Artikel 119.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin eene belediging voorkomt voor een regeerend vorst of ander hoofd van een bevrienden staat of voor een vertegenwoordiger van eene buitenlandsche mogendheid bij de Nederlandsche regeering in zijne hoedanigheid, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige belediging voorkomt, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet."

Artikel 5.

Na artikel 147 wordt een nieuw artikel 147*a* ingevoegd, luidende:

„Artikel 147*a*.

Hij die een geschrift of afbeelding, waarin uitlatingen voorkomen, die, als smalende Godslasteringen, voor godsdienstige gevoelens krenkend zijn, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding zoodanige uitlatingen voorkomen, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehooore brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet."

Artikel 6.

In artikel 240 worden de volgende wijzigingen gebracht.

Aan het eerste lid wordt een tweede volzin toegevoegd luidende:
„Met dezelfde straf wordt gestraft hij die den inhoud van een zoodanig geschrift, indien hij deze kent, openlijk ten gehooore brengt."

Aan het tweede lid wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende:
„Met dezelfde straf wordt gestraft hij die den inhoud van een zoodanig geschrift, indien hij ernstige reden heeft om te vermoeden dat deze aanstootelijk voor de eerbaarheid is, openlijk ten gehooore brengt."

Artikel 7.

In artikel 261, tweede lid, wordt na „aangeslagen," ingevoegd:
„of door geschriften waarvan de inhoud openlijk ten gehooore wordt gebracht,".

Artikel 8.

In artikel 266 wordt in plaats van „geschrifte" gelezen:
„geschrift of afbeelding",

en na „geschrift" ingevoegd:

„of afbeelding".

Artikel 9.

Artikel 271 wordt gelezen:

„Artikel 271.

Hij die een geschrift of afbeelding van beleedigenden of voor een overledene smadelijken inhoud, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat of, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat de inhoud van het geschrift of de afbeelding van zoodanigen aard is, gestraft met

gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van een zoodanig geschrift openlijk ten gehoor brengt.

Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

De misdrijven worden niet vervolgd dan op klachte van de in artikel 269 en het tweede lid van artikel 270 aangewezen personen, behalve in het geval dat het geschrift of de afbeelding eene belediging inhoudt, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening."

HOOFDSTUK III.

In het Wetboek van Strafvordering wordt de volgende wijziging aangebracht.

Eenig artikel

In artikel 64, tweede lid onder *b*, wordt na „132,” ingevoegd:

„137*a*,”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Justitie,

OFFICIEEL GEDEELTE.

Nadere vaststelling van voorschriften ter uitvoering van de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128).

KONINKLIJK BESLUIT van 25 Juli 1934 (Staatsblad no. 433).

(Legerorders 1934, Nr. 330.)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Defensie van 23 Juli 1934, Geheim Litt. T¹⁰⁷;

Gezien de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* no. 128), zooals deze sedert is gewijzigd;

Gelet op het Koninklijk Besluit van 4 Mei 1933 (*Staatsblad* no. 246); ¹⁾

Overwegende, dat het wenschelijk is, in de bij laatstgenoemd Koninklijk Besluit gegeven voorschriften wijziging te brengen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het Koninklijk besluit van 4 Mei 1933 (*Staatsblad* no. 246) wordt als volgt gewijzigd:

1°. In het gestelde in artikel 1, onder B. 3, sub *b*, vervalt „Pernis”.

2°. In artikel 1, onder B. 3, na sub *m*, te doen volgen:
n. Haarlem;

o. Almelo, Ambt-Delden, Borne, Enschedé, Goor, Hellendoorn, Hengelo (Overijssel), Losser, Markelo, Oldenzaal, Rijssen, Vriezenveen, Weerselo en Wierden;

p. Amby, Amstenrade, Beek, Bemelen, Berg en Terblijt, Bingerlade, Bochholtz, Borgharen, Born, Broeksittard, Brunssum, Bunde, Cadier en Keer, Elsloo, Eygelshoven, Eysden, Geleen, Geulle, Grevenbicht, Gronsveld, Gulpen, Heer, Heerlen, Hoensbroek, Houthem, Hulsberg, Itteren, Jabeek, Kerkrade, Klimmen, Limbricht, Maastricht, Margraten, Meerssen, Merkelbeek, Mesch, Mheer, Munstergeleen, Nieuwenhagen, Nieuwstadt, Noorbeek, Nuth, Obbicht en Papenhoven, Oirsbeek, Oud-Valkenburg, Ryckholt, Schaesberg, Schimmert, Schin op Geul, Schinnen, Schinveld, Sijpeveld, Sittard, Slenaken, Spaubeek, St. Geertruid, Stein, Ubach

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 202. Red. M.R.T.

over Worms, Ulestraten, Urmond, Vaals, Valkenburg, Voerendaal, Wittem, Wijlre en Wijnandsrade;

q. Anna-Paulowna, Callantsoog, Den Helder en Wieringen.

3°. Het gestelde in artikel 1, onder B. 4, wordt vervangen door:

4. De *hoogst in rang zijnde troepencommandant*, indien deze den rang van majoor of een hooger rang bekleedt, in de gemeenten niet genoemd onder 3, waar troepen, onder zijn bevel dienstdoende, zijn gelegerd.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Economische Zaken en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 25sten Juli 1934.

WILHELMINA.

De Minister van Defensie,

L. N. DECKERS.

Uitgegeven den *een en twintigsten* September 1934.

De Minister van Justitie,

VAN SCHAİK.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 1 October 1934,

Litt. A¹⁴⁵.

(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1934, Nr. 276 O.

Het gestelde in de tweede kolom achter A 2 onder „I. *Binnenlandsche geschriften*” van de *Bijlage* van L. O. 1931, nr. 225 O, te lezen:

Alle dagbladen en periodieken, uitgegeven door de N.V. „De Arbeiderspers”, benevens alle overige publicaties uitgegeven door deze vennootschap, welke een politiek karakter dragen.

1) M.R.T. XXVII, 289, XXIX, 542. Verder laatstelijk M.R.T. XXX, 117.
Red. M.R.T.

De praktijk van het militaire tuchtrecht.

(Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed.)

*Ministerieele kennisgeving van 25 September 1934,
IIde Afd. B, nr. 18.*

(Zie L.O. 1932, nr. 222 ¹⁾ en 1933, nr. 197. ²⁾

Legerorders 1934 Nr. 269.

Bij de N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v/h Mouton & Co., te 's-Gravenhage, zal binnenkort verschijnen ³⁾ en tegen den prijs van f 0,65 verkrijgbaar worden gesteld de „*Tweede verstrekking van aanvullingen*” op het boekwerk „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*”, ter grootte van \pm 55 bedrukte bladzijden.

Het bepaalde in het tweede lid van L.O. 1932, nr. 222 ¹⁾, is op bedoelde verstrekking van aanvullingen mede van toepassing.

Militaire belangenverenigingen.

Blijkens L.O. 1934, Nr. 287 heeft de Minister van Defensie op het verzoek van het Hoofdbestuur van de *Christelijk Sociale Politietroepen Vereeniging*, gelet op het bepaalde in de artt. 1 en 4 (2) en (4) van het Reglement Militaire belangenverenigingen ⁴⁾ die vereeniging — in afwachting van de verleening der Koninklijke goedkeuring op de Statuten — *voorloopig* toegelaten als militaire belangenvereniging en tot wederopzegging vergunning verleend tot het samengaan in genoemde vereeniging van tot het Korps Politietroepen behorende onderofficieren en korporaaals.

¹⁾ M. R. T. XXVIII, blz. 254. Red.

²⁾ M. R. T. XXIX, blz. 208. Red.

³⁾ Is inmiddels verschenen. Red.

⁴⁾ M.R.T. XXIX, blz. 93. Zie laatstelijk M.R.T. XXX, blz. 237. Red.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Militaire rijkspolitie.

Het in de nieuwsbladen opgenomen bericht, dat bij het aan den Haagschen gemeenteraad ingediend ontwerp van de begrooting 1935 een krediet was aangevraagd voor aanschaffing van eene uitrusting en bewapening voor eene stormafdeeling der Haagsche politie heeft ook onze bijzondere aandacht getrokken. Niet in de eerste plaats omdat deze noodzakelijk geachte hervorming ook in het buitenland haar recht van bestaan bewezen heeft (wat dus zou wijzen in de richting dat de politie, wel is waar voorloopig nog in de grootere gemeenten, op dergelijk collectief optreden tegen eveneens collectief zich openbarende ordeverstoringen moet voorbereid zijn) als wel omdat hier een scheidslijn wordt overtreden, welke men van politionele zijde wel eens ziet getrokken tusschen weermacht en politie, nl. dat de weermacht meer in het bijzonder het collectief optreden tegenover dergelijke onlusten tot taak heeft, terwijl de politie meer in het bijzonder geschoold is op individueele praestaties van hare leden. Wij zijn hierop nog in het bijzonder attent geworden door een mededeeling in het avondblad van Het Vaderland van 24 October j.l., waarbij vermeld werd, dat het politiek zeer ver links georiënteerde dagblad „Vooruit” zijn stem tegen dit krediet heeft verheven omdat den Haag een garnizoen heeft en de ingredienten voor een burgeroorlog niet in handen van de politie moeten worden gegeven.

Het Vaderland opponeerde tegen deze opvatting niet door zich met zooveel woorden te beroepen op eene verandering van inzicht ten aanzien van de scheidslijn tusschen weermacht en politie, doch wel door ervaring elders in het geding te brengen en te stellen dat de politie in dergelijke toch altijd mogelijke gevallen daartegen behoorlijk gewapend moet zijn en zich met groote kans op succes behoorlijk moet kunnen verdedigen. Het Vaderland meende hierin te zien een verandering van inzicht ten gunste van de weermacht bij een blad als „Vooruit”, dat niet meer gesteld zou zijn op optreden in dergelijke gevallen van eene politie die zooveel mogelijk spaarend weet op te treden.

Wij meenen echter, dat voor dit min of meer politiek getint verschil van meening niet in de eerste plaats belangstelling moet worden gevraagd, maar wel voor de principieele scheidslijn tusschen weermacht en politie.

Indien de ervaring werkelijk geleerd heeft dat de politie op zoodanige wijze collectief moet optreden en als het ware tot het voeren van een burgeroorlog moet worden uitgerust, dan geeft men aan hen die voorstanders zijn van de oplossing van het nog altijd te onzent bestaande politievraagstuk door instelling van één over het geheele land werkzaam op militairen grondslag berustend poli-

tiekorps met opheffing van alle burgerlijke politiekorpsen en -organisaties een krachtig wapen in de hand. Want men moet dan ook bedenken, dat tot het doen slagen van een collectief optreden, desnoods in een burgeroorlog, de bewapening niet alles is, maar dat daarbij ook de in het korps of in de organisatie gehandhaafde tucht een niet minder belangrijk vereischte is. De weermacht is immers juist omdat het mogelijk is dat zij in een werkelijken of in een burgeroorlog betrokken wordt, onderworpen aan militaire tucht, aan bijzondere militaire strafwetgeving en aan militaire rechtspraak en de groote wereldoorlog heeft opnieuw de noodzakelijkheid van deze instellingen bewezen.

Wat men nu voor de politie wil mogelijk maken lijkt in beginsel sprekend op de taak van de weermacht in een burgeroorlog, zoo sterk zelfs dat een blad als „Vooruit” van meening was, dat de politie aldus het terrein van de weermacht zou betreden. Andere lezers van de oppositie van „Vooruit” mogen daarbij wellicht in de eerste plaats gedacht hebben aan een poging tot desorganisatie van onze machtsmiddelen, wij meenen dat in het Haagsche voorstel, juist ook door de opmerking van „Vooruit”, een krachtig argument tot unificering en militairisatie der politie mag worden gezien.

Op zich zelf begroeten wij een dergelijk argument met vreugde. Het gebrek aan eenheid in leiding en uitoefening van den politiedienst in ons land is, tengevolge van de verbroekeling van de politie over de van elkaar onafhankelijke korpsen en organisaties, welke wij „rijk” zijn, vrijwel spreekwoordelijk geworden en vervult vele onpartijdige waarnemers met ergernis. Wij weten wel dat er aan unificering van onze politiemacht vele bezwaren plegen te worden verbonden, op welke wij hier niet ingaan, maar wij mogen hier wel in herinnering brengen dat de militaire politiekorpsen — Koninklijke Maréchaussée en Politietroepen — afgescheiden van hunne bijzondere militaire taak, als politie-organen een bijzonder goeden, zoo al niet den besten naam hebben en dat ook in Nederlandsch-Indië het recht van bestaan van de bovenbedoelde scheidingslijn, door toekenning van meer politiebevoegdheden aan onderdeelen der weermacht, meer en meer twijfelachtig is geworden. In elk geval is voor dit gunstig oordeel over de militaire politiekorpsen hier te lande het militair-zijn, het onderworpen zijn van de korpsleden aan militair straf- en tuchtrecht en aan de militaire justitie een zeer belangrijk steunpunt. Daarmede is de tucht in een burgerkorps of een burgerorganisatie evenmin te vergelijken als in vroeger jaren de schutterlijke tucht met die der militairen. Laat ons den wensch uitspreken, dat de autoriteiten, die aan het hoofd staan van militaire politiekorpsen en die studie gemaakt hebben en moeten blijven maken van het politievraagstuk, met dit nieuwe symptoom ter dege rekening houden.

Binnentreden van woningen door militairen tegen den wil van den bewoner.

(Art. 3, 2° der wet van 21 Juli 1890, Stbl. N°. 127.)

Van den kapitein U. de Stoppelaar ontving de Redactie de volgende opmerkingen:

L.O. 1915 A 103 (Recueil Militair Deel I bldz. 523)¹⁾ vestigt de aandacht op het feit dat militairen aan wie tot tenuitvoerlegging op:

a. een militair in werkelijken dienst van een geordonneerde krijgstuuchtelijke straf, welke vrijheidsbeneming medebrengt;

b. een militair van een krachtens art. 4 of 5 R.L. aangezegd arrest order is gegeven, uitmaken *de tot aanhouding bevoegde openbare macht*, zoodat zij, wanneer hun de bij artikel 3 onder 2° der Wet van 21 Juli 1890 (Staatsblad No. 127) *bedoelde last is verstrekt*, tegen den wil van den bewoner een woning kunnen binnentreden waarin de te vatten persoon zich bevindt of verondersteld wordt zich te bevinden.

Blijkens art. 3 sub 2° is voor het binnentreden van woningen, waarvan de toegang door den bewoner wordt geweigerd, in alle andere gevallen dan ontdekking op heeterdaad in engeren zin, tot vrijheidsbeneming noodig een bijzondere last tot binnentreden.

Deze last moet zijn gegeven:

1e. door de *macht*, die het bevel tot vrijheidsbeneming heeft gegeven;

2e. door de *macht*, die de machtiging tot vrijheidsbeneming heeft gegeven;

3e. door de *macht*, op wier bevel de tenuitvoerlegging van de machtiging tot vrijheidsbeneming geschiedt;

4e. door den *ambtenaar*, die de sub 2° en 3° bedoelde macht vervangt.

De vraag is nu, wie zijn de onder 1, 2 en 3 hierboven bedoelde machten en de onder 4 bedoelde ambtenaar, die den last verstrekken in L. O. 1915 A 103 juncto art. 3, 2° Wet van 21 Juli 1890 (Staatsblad No. 127) bedoeld.

„Leidraad bij de Politie-vakstudie” door W. H. Schreuder geeft in Deel I op bladz. 253 als die macht aan: den auditeur-militair of fiscaal.

„Politiebevoegdheid” door J. W. Haarman geeft op bladz. 258 aan: den auditeur-militair of fiscaal en op bladz. 252, dat de macht (militaire autoriteit) die den last tot vrijheidsbeneming gaf, moet worden aangemerkt als de in art. 3 sub 2° van de Wet op de Vrijheidsbeneming bedoelde macht, die een schriftelijken bijzonderen last tot het binnentreden van woningen kan geven, in verband met art. 95 Militiewet enz., vervallen wetten.

¹⁾ M.R.T. XI, blz. 226. Red.

„Leerboek voor de Politie” door Stapel, de Koning en van Zoelen geeft in Deel II op bldz. 678 aan, dat, als een militair een strafbaar feit pleegt en zich, vóórdat hij wordt aangehouden, begeeft in een woning, waarvan de toegang wordt geweigerd, dan de tot opsporing bevoegde hulp-officier de macht is, die een schriftelijken bijzonderen last tot het binnentreden van woningen kan geven.

Geen der hierboven aangehaalde schrijvers houdt rekening met de gevallen *a.* en *b.* in L.O. 1915 A 103.

„De Praktijk van het Militaire Tuchtrecht” geeft in aant. 2 bij art. 56 W.K. alleen een vermelding van L.O. 1915 A 103 en de eerste vijf artikelen van de Wet van 21 Juli 1890 (Staatsblad No. 127).

Dat de bepaling in den 1en zin van de 2e alinea van L.O. 1915 A 103, dat:

„aan hem, wien de krijgstuchtelijke straf of het arrest geldt, een schriftelijke oproeping is uitgereikt, houdende *bevel* zich tot het ondergaan van de straf of van het arrest op een daarbij aan te geven plaats en tijd aan te melden onder mededeeling dat hij bij niet-verschijning zal worden gehaald en nadat die aangegeven tijd is verstreken”, is opgenomen om hierdoor te verkrijgen het geval ontdekking van een strafbaar feit, terwijl het gepleegd wordt of terstond nadat het is gepleegd en daardoor toepasselijkheid van artikel 3 sub 1° Wet op de Vrijheidsbeneming, lijkt mij niet de reden van den inhoud van den 1en zin 2e alinea hiervoren bedoeld.

Hierdoor hebben wij nog geen antwoord op de vraag: wie verstrekt den last tot het binnentreden tegen den wil van den bewoner in de gevallen bedoeld in L.O. 1915 A 103?

Doet dat: de auditeur-militair, de hulp-officier van justitie of de militaire macht, dus:

ad 1.a. degenen, die een krijgstuchtelijke straf, welke vrijheidsbeneming medebrengt, opleggen (de machten bedoeld in art. 39, 41 en 43 W.K., dus o.a. de compagniescommandant, een onderofficier-detachementscommandant)?

ad 1.b. degenen, die het arrest ingevolge art. 4 en 5 R.L. aanzeggen (een officier of onderofficier)?

ad 2. degenen (de machten bedoeld in art. 39, 41 en 43 W.K.), die b.v. aan een groepscommandant der Politietroepen een machtiging tot vrijheidsbeneming van een door hem met een krijgstuchtelijke straf gestraften, of het arrest aangezegden militair geven?

ad 3. de groepscommandant der Politietroepen op wiens bevel een patrouille der Politietroepen een machtiging tot vrijheidsbeneming van een militair, die krijgstuchtelijk is gestraft of wien arrest is aangezegd, ten uitvoer legt?

ad 4. de ambtenaren, die de machten genoemd ad. 2° en ad. 3° vervangen.

Of is de meening neergelegd in „Leerboek voor de Politie” Deel II bldz. 678 juist en moet de macht, die den last aan militairen geeft, de hulpofficier zijn?

Natuurlijk is er bij het gestelde onder 1, 2, 3 en 4 steeds van uitgegaan dat voldaan is aan hetgeen de eerste zin van de 2e alinea van L.O. 1915 A 103 voorschrijft.

Tenslotte is het opmerkelijk dat in deze Legerorder niet gesproken wordt van het voorloopig arrest bedoeld in art. 44 W.K. Als dit opzettelijk er uit gelaten is, omdat men vrijheidsbeneming en zoo noodig binnentreden van een woning tegen den wil van den bewoner alleen noodig achtte bij een arrest opgelegd op grond van een ernstig strafbaar feit (art. 5 R.L.), dan is vermelding van art. 4 R.L. overbodig; waar dit art. echter wel vermeld is, komt mij het ontbreken van art. 44 W.K. als een leemte voor.

In deze meening word ik versterkt door het feit, dat L.O. 1915 A 103 wordt vermeld bij art. 56 W.K. in „de Praktijk van het Militaire Tuchtrecht”, in welk artikel alleen sprake is van het voorloopig arrest bedoeld in art. 44 W.K.

De geachte inzender verzoekt ons naar aanleiding van bovenstaande beschouwingen, ook ter wegneming van bij velen bestaanden twijfel, onze meening te willen doen kennen. Gaarne willen wij, zoover ons mogelijk is, aan dit verzoek gevolg geven in het bijzonder ook met betrekking tot de wet van 1890 (Stbl. No. 127).

Deze wet heeft een vrij moeilijke geboorte gehad.¹⁾ Een eerste ontwerp werd ingediend bij Kon. boodschap van 8 December 1887 en was beperkt „tot verzekering van de toepassing van bij het Wetboek van Strafvordering toegelaten vrijheidsbeneming”, in verband waarmede het zich dan ook bepaalde tot de *ambtenaren van het openbaar ministerie* of die hen vervangen, aan wie het de bevoegdheid toekende schriftelijk last te geven, dat eene woning tegen den wil van den bewoner werd binnengetreden, indien dit voor de toepassing van eenige bij het W. v. Sv. toegelaten vrijheidsbeneming noodig was. Voorziening was noodzakelijk geworden als gevolg van een arrest van den H. R., waarbij was uitgemaakt dat beambten belast met de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf, onbevoegd waren om tot het vatten van den veroordeelde de woningen der ingezetenen huns ondanks binnen te treden. De bedoeling was dus alleen om in het W. v. Sv. gebleken leemten aan te vullen.

Het ontwerp werd in de Tweede Kamer na eenige wijzigingen zonder hoofdelijke stemming aangenomen, doch stuitte in de Eerste Kamer op groote bezwaren. Eenerzijds vond men het te ver gaan, anderzijds weder niet ver genoeg. Na zeer uitvoerige beraadslagingen werd het voorstel op 18 Januari 1889 met 34 tegen 12 stemmen verworpen. Bij de geheele behandeling is over de militaire rechtspleging met geen woord gerept.

Op 3 Juli 1889 bereikte de Tweede Kamer een nieuw wetsontwerp

¹⁾ Zie voor de parlementaire geschiedenis dezer wet: Tijdschrift voor Strafrecht Deel II t/m Deel V, bijlage „Wetgeving” en wel: II, blz. 4 en 5; III, blz. 87, 90, 93, 94, 108, 109, 112; IV, blz. 164, 165, 183; V, blz. 275, 281, 368, 369, 372, 375.

nu van veel verdere strekking, n.l. om de toepassing van bij de wet dus niet alleen het W. v. Sv.) bevelen of toegelaten vrijheidsbeneming beter te verzekeren. Hoewel ook tegen dit ontwerp in beide takken der Volksvertegenwoordiging nogal bedenkingen rezen, mocht het den Minister van Justitie Ruys van Beerenbroek gelukken dit nieuwe ontwerp, met eenige wijzigingen, het Staatsblad te doen bereiken.

In de Memorie van Toelichting en in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer worden tal van wetsbepalingen aangehaald welke nu door het ontwerp werden bestreken; militair-rechtelijke wetsbepalingen komen daaronder echter niet voor. Wel treffen we in dat Verslag de volgende opmerking aan ¹⁾: „Ten slotte rees de vraag, of indien expresse eene uitzondering voor het schutterlijk provoost-arrest werd noodig geoordeeld (art. 7 der wet), die ook niet zou moeten gemaakt worden voor het militair straf- en disciplinair recht. Of is het de bedoeling deze wet ook op de vrijheidsbeneming krachtens dat recht toe te passen?”

Hierop antwoordde de Minister van Justitie ²⁾: „De ondergeteekende meent dat geen uitzonderingen behoeven te worden gemaakt voor het militair straf- en disciplinair recht. Wat onder het laatste moet worden verstaan is bovendien niet duidelijk. ³⁾ Voor zoover de bepalingen van het ontwerp passen in de militaire wetgeving, bestaat er geen bezwaar het, wet geworden, toepasselijk te achten op vrijheidsbenemingen, welke geschieden krachtens zoogenaamde militaire wetten.

Blijken nadere voorzieningen wenschelijk, dan biedt de ophanden zijnde invoering van eene nieuwe militaire wetgeving daartoe eene geschikte gelegenheid.”

Tegenspraak is hierop in de Volksvertegenwoordiging niet gevolgd. In overeenstemming met de trouwens duidelijke bewoordingen mogen wij derhalve wel concluderen, dat het ook de bedoeling is geweest om de wet van 1890, waar noodig, ook te doen gelden ten aanzien van vrijheidsbenemingen gegrond op militair-rechtelijke wetsbepalingen, thans met name de beide Regtsplegingen en de Wet op de Krijgstucht. En dat de Regeering er in 1925 nog evenzoo over dacht, blijkt wel uit de aanvulling in meergenoemde wet aangebracht bij art. 138 van de Invoeringswet Strafvordering, waarbij een nieuw artikel (8) werd toegevoegd, luidende: „Deze wet is niet van toepassing in burgerlijke strafzaken.” Voor *deze* strafzaken kon de wet in den vervolge gemist worden, nu het nieuwe W. v. Sv. volledig in de materie voorzag. Voor *militaire* straf- (en disciplinaire) zaken blijft zij dus als van ouds onverkort van kracht.

Als voor ons onderwerp meer in het bijzonder van belang, willen wij nog enkele opmerkingen maken betreffende art. 3, 2°. Aanvan-

1) T.a.p. IV, blz. 193.

2) T.a.p. V, blz. 280.

3) Dit klinkt nog al zonderling in een stuk uitgaande van het Departement van Justitie.

kelijk stond er in plaats van „de macht”: „de overheid”, terwijl ook de woorden „of de machtiging” in het ontwerp niet voorkwamen. De wijzigingen zijn aangebracht naar aanleiding van de volgende opmerking in het Voorloopig verslag: ¹⁾ „Met het oog op de ambtenaren of rechters, die hier bedoeld kunnen zijn, scheen bezwaarlijk van overheid sprake te kunnen zijn, maar buitendien begreep men, dat hiermede niet behoorlijk in de verschillende gevallen zou worden voorzien. Soms is er geen bevel, maar (men denke aan kinderen, pupillen, krankzinnigen, wegens verkwisting onder curatee gestelden), slechts eene machtiging en dus ook geene overheid die een bevel geeft.” Hierop lezen wij in de Memorie van Antwoord: „Wat over art. 3 sub 2 gezegd wordt, geeft aanleiding tot de vraag, of een rechter niet is een overheid? Men kan echter in plaats van overheid „macht” lezen. Eveneens kan het woord „machtiging” worden ingevoegd. De autoriteit, die het bevel geeft, kan de bepaling, van art. 4 nakomen. Juist omdat soms geen overheid is aangewezen voor de tenuitvoerlegging, moet ook degene die bevel of machtiging gaf, bevoegd worden verklaard den last tot binnentreden te geven.”

Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer kwam nog de vraag ter sprake of de woorden „of van den ambtenaar die deze vervangt” eigenlijk niet overbodig waren. De Minister achtte het behoud van die woorden echter noodzakelijk. „Mij komt het voor — aldus 's Ministers antwoord ²⁾ — dat zij niet kunnen worden gemist. Laten wij als voorbeeld nemen een strafvonnis dat moet worden geëxecuteerd en dat gewezen is door de rechtbank te 's-Gravenhage. Met de tenuitvoerlegging is belast de ambtenaar van het openbaar ministerie, de officier van justitie, bij die rechtbank. Maar de veroordeelde bevindt zich niet binnen het ressort van de rechtbank te 's-Gravenhage, maar daar buiten, bijv. te Amsterdam. Welnu dan wordt het extract-vonnis ter executie gezonden aan den ambtgenoot binnen wiens ressort de veroordeelde zich bevindt en dan is die: „de ambtenaar die vervangt”. Het komt mij dus voor dat die woorden niet kunnen worden gemist.”

Komen wij thans na deze historische uiteenzetting van de algemeene bedoeling der wet, tot eene concrete beantwoording der verschillende vragen, waartoe het schrijven van den kapitein de Stoppelaar aanleiding geeft, dan merken wij vooreerst op, dat de analyse, welke de schrijver, in vier punten, van art. 3, 2° geeft, niet geheel juist is. Sub 3° noemt hij alleen de tenuitvoerlegging van de *machtiging* tot vrijheidsbeneming, het kan echter ook betreffen een *bevel* tot vrijheidsbeneming. De sub 4° genoemde ambtenaar kan ook de vervanger zijn van de sub 1° bedoelde macht.

Wie is nu de macht welke in de *in de aangehaalde legerorder genoemde gevallen* den schriftelijken bijzonderen last mag geven tot het binnentreden in eene woning tegen den wil van den bewoner?

¹⁾ T.a.p. IV, blz. 191.

²⁾ T.a.p. V, blz. 344.

Dit kan alleen zijn de *militaire* autoriteit, n.l. in het algemeen die welke de krijgztuchtelijke straf heeft opgelegd, dan wel de commandeerende officier bedoeld in art. 6 R.L., die immers, volgens art. 7, moet bepalen of de verdachte, aan wien krachtens artt. 4 of 5 arrest is aangezegd, al dan niet in arrest zal worden gesteld of gehouden.¹⁾ Bij deze opvatting wordt o.i. aan de eischen der praktijk voldaan en wordt, overeenkomstig geest en bedoeling der wet van 1890, een waarborg gegeven dat een lichtvaardig gebruik van de wettelijk-bevoegdheid niet zal worden gemaakt.

Noch de auditeur-militair of fiscaal noch de gewone justitie- of politieautoriteiten hebben in de *hier* bedoelde gevallen eenige bemoeienis. Indien dit in de door den inzender geciteerde handboeken anders wordt geleerd, berust die leer op een vergissing, ook hier weer gevolg van onvoldoende bekendheid met de militaire straf- en tuchtwetgeving.²⁾

Met den schrijver zijn wij van meening dat het tweede lid van meergenoemde Legerorder niet de bedoeling zal hebben om het geval „ontdekking op heeterdaad” te construeeren. Eerder zien wij daarin een waarschuwing aan de militaire autoriteiten om van hare bevoegdheid inbreuk te maken op het reeds in de Grondwet verankerde huisrecht, slechts bij bepaalde noodzakelijkheid, als andere, minder krasse middelen zijn uitgeput, gebruik te maken. De bepaling heeft echter ook een schaduwzijde omdat zij aanleiding kan geven tot een nieuw strafbaar feit. Van den te arresteren militair die zich in eene woning schuil houdt ten einde zich zoodoende aan eene arrestatie te onttrekken, zal gewoonlijk niet verwacht mogen worden, dat hij zal voldoen aan het bevel om zich aan te melden. En door dit na te laten maakt hij zich dan weer schuldig aan het misdrijf van opzettelijke ongehoorzaamheid.

Dat in de L.O. van 1915 niet gesproken wordt over het voorloopig arrest van art. 44 W.K. is zeer natuurlijk, nu deze wet pas 1 Januari 1923 in werking is getreden. Dat ook in dit geval de L.O. op overeenkomstige wijze kan worden toegepast lijkt ons niet twijfelachtig. De tot straffen bevoegde militaire meerdere, die het vergrijp ter zake waarvan het voorloopig arrest is aangezegd, moet behandelen, zal dan de macht zijn om eventueel, zoo noodig, den last te geven tot het binnentreden in eene woning.³⁾ (Verg. ook art. 138, 7de lid Regl. Inw. dienst Kon Landm. Deel A.)

Wie in drie genoemde gevallen als *vervanger* van de bevoegde „macht” optreedt, zal in de militaire organisatie gewoonlijk niet twijfelachtig zijn.

¹⁾ In dien zin ook „De praktijk van het militaire tuchtrecht” in de nieuwe noot op blz. 124.

²⁾ Wel zal in andere gevallen de auditeur-militair of fiscaal bevoegd zijn den last van art. 3, 2°, te geven met name als het geldt de tenuitvoerlegging van een vonnis. Zoo ook blijven de burgerautoriteiten, c.q. ook ten aanzien van militairen natuurlijk de bevoegdheden houden die haar bijv. in het Wetb. v. Strafvordering worden toegekend. Men denke vooral aan de heete daad.

³⁾ Zie ook „De praktijk van het militaire tuchtrecht”, blz. 124, noot. Bij toelichting 11 van art. 44 W.K wordt verwezen naar aant. 2 en 3 ad art. 56.

Begraven van militairen die een gewelddadigen dood zijn gestorven. ¹⁾

ZEEKRIJGSRAAD TE
WILLEMSOORD.

PARKET VAN DEN FISKAAL.

No. 524.

Willemsoord, 25 November 1924.

Ik heb de eer U Edelachtbare eenige inlichtigen te verzoeken omtrent het navolgende:

Zondagavond j.l. richtte de Commissaris van Politie te den Helder tot mij het verzoek om toestemming tot begraven van het lijk van den kwartiermeester van Dord, overleden tengevolge van een vliegongeval op het vliegveld de Kooij alhier. Het eenige schrijven, dat bij dit verzoek werd overgelegd, was een mededeeling van den Heer Substituut-Officier van Justitie bij Uwe Rechtbank, dat Z. Edelachtbare geen bezwaar had tegen het begraven, maar dat z.i. de militaire autoriteit daarvoor toestemming had te verleen.

Hoewel in de wet van 1869 niet gedacht is aan de militaire justitie, is voorschreven opvatting ook naar mijne meening de eenige juiste; immers, zoo mij uit de stukken mocht blijken dat hier een strafvervolging wenschelijk was, dan dien ook ik te zorgen voor het bijeenbrengen van het noodzakelijk bewijsmateriaal, wat niet mogelijk is, als ik in deze zaak niet word gekend.

I.c. nu had ik niets om mijn oordeel omtrent de al dan niet bestaande mogelijkheid eener strafvervolging op te vestigen, zoodat ik het zekere voor het onzekere nemend, een gerechtelijke lijkschouwing heb gerequireerd, hetgeen dan ook geschied is. Gaarne mocht ik van U Edelachtbare vernemen, of ook U niet van meening is, dat in dergelijke gevallen de militaire justitie de beslissing heeft, in welk geval ik zoodanige maatregelen zal nemen, dat Uw parket niet meer met deze zuiver militair-rechtelijke aangelegenheden lastig gevallen worde, wat m.i. tevens niet anders dan een juiste en snelle beslissing in voorkomende gevallen in de hand kan werken.

De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad,

D. TOLLENAAR.

Aan
den Heer Officier van Justitie bij
de Arrondissements-Rechtbank
te A l k m a a r.

¹⁾ Door gebrek aan plaatsruimte is opneming van het het onderstaande eenigen tijd vertraagd. Red.

PARKET VAN DEN
OFFICIER VAN JUSTITIE BIJ DE
ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK.

te Alkmaar.

No. 421.

Alkmaar, 27 November 1924.

Naar aanleiding van Uw schrijven van 25 dezer, heb ik de eer U.H.E.G. te berichten, dat naar mijne opvatting verlof tot begraven bij gelegenheid van vermoedelijk strafbare feiten of ongevallen, alleen door mij kan worden gegeven.

Indien de militaire justitie bij het geval betrokken kan zijn, ben ik bereid onmiddellijk overleg te plegen en ik heb er geen bezwaar tegen dat door U maatregelen worden getroffen, ten gevolge waarvan U terstond kennis draagt van strafbare feiten, waarbij de militaire justitie kan worden betrokken.

De Officier van Justitie,
VAN LOOKEREN CAMPAGNE.

Aan
den Heer Fiscaal bij den Zeekrijgsraad
te den Helder.

ZEEKRIJGSRAAD TE
WILLEMSOORD.

PARKET VAN DEN FISKAAL.

No. 380. Willemsoord, den 2den November 1932.

Bijlagen: 2.

Onderwerp: toestemming tot het begraven
van lijken van hen, die een gewelddadigen
dood gestorven zijn.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrengte het navolgende mede te deelen.

Uit krantenberichten heb ik vernomen dat onlangs aan boord van Hr. Ms. Heemskereck te Willemsoord een ongeluk heeft plaats gehad, tengevolge waarvan een militair is overleden en een ander ernstig is verwond, terwijl van den doode op Maandag 31 October j.l. de begrafenis heeft plaats gehad.

Ik heb bij den Commissaris van Politie alhier inlichtingen ingewonnen, waarbij mij bleek, dat deze het proces-verbaal van het gehouden onderzoek had opgevraagd en het aan den Officier van Justitie te Alkmaar had opgezonden ter verkrijging van de toestemming van artikel 5 van de z.g. Begrafeniswet; dat deze Officier van Justitie had verklaard, dat *zijnerzijds* (de onderstreeping is van dien ambtenaar afkomstig) geen bezwaren tegen de begrafenis waren.

Formeel is deze zaak dus in orde. Maar m.i. is ten eenenmale

miskend de bedoeling van voormeld artikel 5, n.l. om conservatoire maatregelen te nemen dat niets verloren kan gaan omtrent het bewijs, indien de „gewelddadige” dood wellicht het gevolg zou zijn van eenig strafbaar feit.

De onderstreeping van het woord „zijnerzijds” is van groot belang, immers de Officier van Justitie geeft daardoor duidelijk te kennen, dat, hoewel hij formeel ingevolgt artikel 5 zijn toestemming mocht geven, deze zaak niet tot *zijn*, maar tot de competentie van de militair-rechterlijke macht behoort.

Toen dan ook in November 1924 een ongeluk op het vlieggkamp de Kooij had plaats gehad, heeft ter elfder ure de toenmalige Commandant der Marine (Vice-Admiraal C. Fock) ingegrepen en heeft in de vroege morgen van de begrafenis nog een lijkschouwing plaats gehad.

Weliswaar heeft naar aanleiding daarvan de toenmalige Officier van Justitie te Alkmaar overleg beloofd (zie bijlage), doch bij de wisselende autoriteiten geraakt zulk een belofte wel eens in het vergeetboek. Naar mijn meening zijn vaste voorschriften dienaangaande dringend noodig. Hoe licht kan in een zaak als de onderhavige een moeilijkheid ontstaan, die het achteraf noodzakelijk maakt dat tot het opgraven van het lijk moet worden overgegaan, terwijl zulks voorkomen had kunnen worden.

Ik roep derhalve Uwe medewerking in, opdat b.v. in het Reglement J.Z. een voorschrift worde opgenomen, dat, voor het geval dat artikel 5 van de z.g. Begrafeniswet toepassing moet vinden, de Commandant, die proces-verbaal van het ongeval heeft doen opmaken, verplicht is, een afschrift daarvan ten spoedigste aan de boven hem gestelde verwijzings-autoriteit in te zenden, opdat deze, na het advies van den fiscaal daarop te hebben gehoord, vóór de begrafenis beslisse, welke maatregelen alsnog met het oog op het gerechtelijk onderzoek genomen zullen worden.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik U mede te deelen, dat ik gaarne van dergelijke ongevallen, als thans aan boord Hr. Ms. Heemskereck heeft plaats gevonden, in kennis zou worden gesteld, teneinde U van advies te kunnen dienen.

De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad,

D. TOLLENAAR.

Aan
den Commandant der Marine
te Willemsoord.

COMMANDEMENT DER MARINE
TE WILLEMSOORD.

No. 10717 Int.

Den Helder, den 6en December 1932.

Onderwerp: toestemming tot het begraven
van lijken van hen, die een gewelddadigen
dood gestorven zijn.

In antwoord op Uw schrijven van 2 November 1932, no. 380, heb ik de eer U Hoogedelgestrengede mede te deelen, dat mij, noch uit Uwen brief, noch op andere wijze, is gebleken, dat na het overlijden van den matroos der 1e klasse Wiedeler, de bedoeling van artikel 5 van de z.g.n. Begrafeniswet ten eenenmale is miskend geworden. Naar mijne meening moet bedoeld artikel 5 niet in dier voege worden geïnterpreteerd, dat in geval van overlijden van een militair der Zeemacht onder teekenen of aanduidingen van een gewelddadigen dood, de bevoegdheden van den Officier van Justitie overgaan op de militair-rechterlijke macht.

M.i. heeft de Officier van Justitie door de onderstreeping van het woord „zijnerzijds” dan ook niet te kennen willen geven dat zulks z.i. wèl het geval was. Want de vraag welke zich bij overlijden onder de vorenvermelde omstandigheden voordoet, is niet deze, of de *overledene* een militair was, doch wel of er aanleiding is om iemand voor dat overlijden strafrechtelijk aansprakelijk te stellen.

Indien dit laatste eenmaal is uitgemaakt, waartoe de Officier van Justitie in het algemeen de bevoegdheid heeft, dan eerst rijst de vraag door wien de vervolging ter hand moet worden genomen of m.a.w., of de militaire justitie in het geval moet worden betrokken.

Geheel in overeenstemming hiermede is dan ook in artikel 232 van het „Voorschrift C.O.”, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 September 1929, no. 40, aangegeven de gedragslijn, welke door de Commandanten van schepen moet worden gevolgd bij het vragen van toestemming tot begraven van militairen der Zeemacht die een gewelddadigen dood zijn gestorven. In het 3de lid van dat artikel wordt uitdrukkelijk naar de aan den Officier van Justitie in artikel 5 van de Begrafeniswet toegekende bevoegdheid verwezen.

Aan opname van een artikel als door U bedoeld, bestaat derhalve naast 2 V.K.M. IV artikel 232 geen behoefte.

Met U ben ik evenwel van meening dat lijkschouwing vóór de begrafenis in sommige gevallen gewenscht kan zijn, doch het schijnt mij toe, dat wanneer uit den inhoud van het in artikel 232 „Voorschr. C.O.” genoemde proces-verbaal de wenschelijkheid om tot lijkschouwing over te gaan blijkt, de Officier van Justitie geen toestemming tot begraven zal geven zonder lijkschouwing te doen plaats vinden. Dat in het onderhavige geval, nu de militaire justitie in het geval betrokken wordt, met U niet onmiddellijk overleg is gepleegd, is uiteraard te betreuren, doch met U ben ik van oordeel dat de door den toenmaligen Officier van Justitie te Alkmaar in

diens, aan U gericht schrijven van 27 November 1924, no. 421, gedane toezegging in het vergeetboek is geraakt.

De aangewezen weg lijkt mij dan ook om thans nogmaals in overleg met dien Officier te treden ten einde te bereiken, dat, indien in de toekomst weder een dergelijk geval mocht voorkomen, waarbij de militaire Justitie kan worden betrokken, vóór de toestemming tot begraven met U overleg worde gepleegd. Afgescheiden van dit overleg, bleef U in het geval Wiedeler toch bevoegd op grond van artikel 242 R.Z. om eigener beweging voor de nasporing het noodige te verrichten en had U zich, indien U lijkschouwing noodig achtte, m.i. dadelijk wel tot den Officier van Justitie kunnen wenden. Ik twijfel er niet aan of de Officier van Justitie zou in deze zijn volle medewerking hebben verleend.

Aan het verzoek, vervat in de laatste alinea van Uw schrijven, zal in ieder geval zoo spoedig mogelijk worden voldaan.

De Schout bij Nacht,

C. J. E. BRUTEL DE LA RIVIÈRE.

Aan
den fiscaal bij den Zeekrijgsraad
te Willemsoord.

ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK
TE ALKMAAR.

PARKET VAN DEN OFFICIER VAN JUSTITIE.

A. no. 660/1932.

Alkmaar, 17 December 1932.

Ik ben principieel bereid tot overleg in gevallen, als bedoeld in Uw brief van 15 December 1932, no. 380. Doch is dit m.i. niet de eenvoudigste weg. Deze is m.i. dat de militaire autoriteit aan U kennis geeft van *iedere* gewelddadige dood van een militair van de zeemacht.

Inderdaad is zij niet de autoriteit om te beslissen of mogelijkheid van strafvervolgning bestaat, doch dit zijn veelal ook zij niet, die mij officieel mededeeling doen van een gewelddadigen dood. Zij geven slechts de feiten; ik beoordeel deze.

Overleg trouwens vergt tijd; soms dringt die. Ik geloof intusschen dat het de beste oplossing is als ik in dergelijke gevallen verlof geef tot begraven „behoudens toestemming van de militaire autoriteit”.

De Heer J. P. L. Hulst, Morschsingel te Leiden, is de door ons steeds gevraagde deskundige voor sectie.

De Rechter-Commissaris belast met het onderzoek der strafzaken pleegt hem aan te wijzen, nadat door dezen in overleg met mij en hem tijd en plaats der sectie is bepaald.

Tusschenkomst mijnerzijds in strafzaken tegen militairen acht ik uitgesloten.

De Officier van Justitie,
HIJMANS.

Aan
den Heer Fiscaal bij den Zeekrijgsraad
te Willemsoord.

ZEEKRIJGSRAAD TE
WILLEMSOORD.

PARKET VAN DEN FISKAAL.

no. 380. 's-Gravenhage, den 19 December 1932.

Onderwerp: toestemming tot het begraven
van lijken van hen, die een gewelddadigen
dood gestorven zijn.

Ik heb de eer Uwer Excellentie hierbij ter inzage aan te bieden een brief van den Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Alkmaar, aangaande het door mij gepleegde overleg betreffende de toestemming, te geven tot het begraven van lijken van personen, waarbij militairen der Zeemacht als verdachten kunnen betrokken zijn.

Wellicht ware te overwegen artikel 232 Voorschr. C.O. zoodanig aan te vullen, dat de fiscaal zoo spoedig mogelijk op de hoogte van feiten moet worden gesteld, die mogelijk door den Zeekrijgsraad zullen moeten worden beoordeeld.

Ter zijner tijd mocht ik gaarne de bijlage dezès terugontvangen.

De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad,
D. TOLLENAAR.

Aan
den Commandant der Marine
te Willemsoord.

Vorenstaande correspondentie ontving de Redactie van den toenmaligen fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord die van meening was dat opneming daarvan in het M.R.T. wellicht van belang is, opdat deze zaak niet in het vergeetboek raakt. Wij willen aan die suggestie gaarne gevolg geven, daaraan onzerzijds, dan nog enkele opmerkingen vastknoopende.

Uit de gevoerde correspondentie blijkt o.i. een niet geringe verwarring van bevoegdheden bij vrijwel alle daarbij betrokken autoriteiten.

Dat de commissaris van politie te den Helder en de officier van

Justitie te Alkmaar van de verhoudingen in de militaire rechtspleging niet volkomen op de hoogte zijn, is niet zoo onbegrijpelijk, dat echter ook de commandant der Marine en vooral dat ook de fiskaal die wettelijke verhoudingen naar ons inzicht miskennen, wekt wel verwondering. De laatste matigt zich o.i. allerlei bevoegdheden aan welke hem volgens het systeem der Regtspleging geenszins toekomen, verliest daarbij uit het oog dat de functie van fiskaal in het militaire strafproces eerst aanvangt nadat de bevoegde autoriteit een zaak naar den Krijgsraad heeft verwezen. Vóór dien tijd is de rol van den fiskaal een lijdelijke en afwachtende, in dien zin dat hij aan de verwijzingsautoriteit ADVIES heeft te geven nadat deze daartoe den wensch heeft te kennen gegeven. Met lijkschouwing of eenigen anderen maatregel in geval een militair een gewelddadigen dood heeft gevonden en de mogelijkheid bestaat dat een ander militair in verband daarmee strafrechtelijk zal vervolgd worden, heeft de fiskaal in dit stadium van de zaak geenerlei bemoeienis. Alleen de commandant van den overledene en voornamelijk de commandant der Marine hebben hier naast en benevens den officier van Justitie bevoegdheid om op te treden, c.q. onderzoek in te stellen en beslissing te geven.

De vraag ligt voor de hand: hoe komt het dat de verhoudingen in deze geheel uit het oog zijn verloren? Het antwoord is niet ver te zoeken. Aanleiding daartoe is de bepaling van art. 242 R. Z., hetwelk den fiskaals opdraagt na te sporen en bij de krijgsraden te vervolgen alle zoodanige strafbare feiten waarvan de cognitie aan dezelve is opgedragen. Daarnevens zegt echter art. 243 dat, indien den fiskaals „mocht worden aangebragt of bekend worden zoodanig strafbaar feit, als door militairen van de Zeemagt, aan de regtsmagt van den Krijgsraad in hun ressort onderworpen, mogt zijn begaan, en ter cognitie van den Krijgsraad behoort, zij zullen gehouden zijn daarvan dadelijk schriftelijk bericht te geven aan den Commandierenden Officier, welke over de verwijzing naar den Krijgsraad heeft te beslissen. Die Commanderende Officier is gehouden, de stukken ten spoedigste te stellen in handen van den Commandierenden Officier, onder welchen de verdagte ressorteert, ten einde een onderzoek in te stellen overeenkomstig de bepalingen van den Eersten Titel.”

Van eenig onderzoek door den FISKAAL in te stellen kan volgens art. 243 dus geen sprake zijn, integendeel het onderzoek wordt uitdrukkelijk opgedragen aan den commandant van den betrokkene. Oppervlakkig de wet lezende, zou men tot de conclusie kunnen komen, dat er dan strijd bestaat tusschen art. 242 en art. 243. Die artikelen zijn, in onderling verband genomen, echter zeer wel verenigbaar mits men, geheel overeenkomstig het stelsel der Regtspleging, art. 242 beperkt tot het geval dat een strafbaar feit is gepleegd, maar nog niet dadelijk vaststaat of het feit behoort tot de competentie van den militairen of van den burgerlijken rechter. Om dit competentievraagstuk op te lossen mag de fiskaal nasporing

doen. Blijkt dat de militaire rechter bevoegd is, dan houden zijne bemoeiingen terstond op en moet hij DADELIJK met de stukken zonder meer schriftelijk bericht geven aan den commandant der Marine ¹⁾). Het is hem zelfs niet geoorloofd reeds TERSTOND daarbij zijn advies te voegen, zooals het H.M.G. uitdrukkelijk en zeer terecht beslist heeft bij beschikking van 25 Mei 1923, M.R.T. XIX, blz. 88; hij moet wachten totdat later c.q. zijn advies wordt gevraagd.

Aldus opgevat hebben de artikelen 242 en 243 een gezonden zin en worden conflicten van bevoegdheid vermeden.

¹⁾ Eveneens in geval — hetgeen zich nog al eens voordoet — de fiscaal rechtstreeks van de justitie of de politie een proces-verbaal toegezonden krijgt wegens een door een militair der zeemacht begaan strafbaar feit.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Krijgstuchtelijke strafbevoegdheid na overplaatsing.

Op blz. 386 van Deel XVIII van het M.R.T. is de vraag aan de orde gesteld, wie bevoegd is om na een overplaatsing een krijgstuhtelijke straf op te leggen wegens daarvóór begane vergrijpen. In het geval, dat tot die vraag aanleiding had gegeven, was een onderofficier gedurende 14 dagen aan een Stormschool gedetacheerd geweest. Vijf weken na zijn terugkeer ontving zijn C.C. langs hiërarchieken weg een rapport over het gebrek aan dienstijver, aldaar door den sergeant betoond. „Daar er m.i.” — aldus het rapport — „geen reden is, waarom hij zulks wel hier en niet bij den gewonen dienst zoude betoonen, zal deze onderofficier ook wel bij de compagnie niet tot de voortvarende flinke worden gerekend. Met diens karakter dient dus uit den aard der zaak bij eventuele strafoplegging rekening te worden gehouden. In een 14 dagen leert men de karakters niet voldoende kennen. Ik voeg hier nog bij, dat de genoemde onderwijzer gedurende den cursus zich bij mij niet over hem heeft beklagd, vandaar, dat ik hem niet strafte.” De C.C. heeft ter zake (vóór 1 Januari 1923) acht dagen kamerarrest opgelegd welke straf door den R.C. werd te niet gedaan, aangezien volgens dezen alleen den C. der Stormschool strafbevoegdheid kon worden toegekend. De Redactie van dit Tijdschrift sluit zich in haar onderschrift bij de meening van den C.C. aan, doch merkt op: „Anders zou het zijn indien de Commandant van de Stormschool zich over de zaak een oordeel had gevormd en welbewust den man niet gestraft had.”

Evenwel is het voor iemand, die een ander slechts korten tijd onder zijn bevelen heeft, wel zeer bezwaarlijk om de meest juiste straf op te leggen. Ook de C. der Stormschool heeft hierop terloops gewezen. Vooral ten aanzien van beroepspersoneel kunnen straffen met het oog op de bevorderingskansen vèrstrekkende gevolgen hebben. Juist hierom zullen vele Commandanten aarzelen om in een geval als boven omschreven een ernstige strafreden neer te schrijven.

De Krijgsraad te Arnhem oordeelde bij beschikking van 10 Maart 1922 M.R.T. XVIII blz. 262, dat na overplaatsing uitsluitend de *nieuwe* C. tot strafoplegging bevoegd is. Aldus moest de C. der Artillerie-Inrichtingen straf opleggen voor het opmaken van een onjuist inspectierapport van een rijwiel bij een Compagnie Wielrijders. Hoewel deze uitspraak het omgekeerde inhoudt als die van den bovengenoemden R.C., wordt ook in dit geval een practische afdoening der zaak niet bevorderd.

In een soortgelijk geval als dat van den reeds genoemden gedetacheerden onderofficier heeft het H.M.G. bij beschikking van 11 Juli 1927, M.R.T. XXIII blz. 268 bestraffing door den eigen C.

na beëindiging van een detachering toegelaten. In den tekst der beschikking wordt van het onderhavige vraagpunt echter geen melding gemaakt.

Sedert heeft het H.M.G. bij sententie van 9 Juni 1931 M.R.T. XXVII blz. 250 uitgemaakt, dat de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad na overplaatsing uitsluitend van den *ouden* Garnizoenscommandant mag uitgaan. De Redactie merkt terecht in haar noot bij deze uitspraak op, dat de consequentie medebrengt dit beginsel ook bij de krijgstuuchtelijke strafbevoegdheid toe te passen.

Bij de herhalingsoefeningen in den afgelopen zomer heeft zich nu een geval voorgedaan, dat ik gaarne eenigszins vereenvoudigd en in een iets scherperen vorm, dan waarin het zich in werkelijkheid heeft vertoond, aan de hooggeachte Redactie en Lezers van dit Tijdschrift zou willen voorleggen. Een ongegradueerd vrijwilliger, die in aanmerking kan komen voor de opleiding tot beroepsonderofficier, wordt ingedeeld bij een manoeuvre-onderdeel. Gedurende een vermoeiende oefening begaat hij, naar het den C. van het manoeuvre-onderdeel op grond van het ter zake uitgebrachte mondelinge rapport aanvankelijk toeschijnt, een dusdanig krijgstuuchtelijk vergrijp, dat een disciplinaire correctie noodig zou zijn, welke 'smans bevorderingskansen in gevaar zou moeten brengen. Over twee dagen zal het manoeuvre-onderdeel worden ontbonden, waarna de vrijwilliger in kwestie weder onder de bevelen zal komen van zijn vredes-C. Voorloopig arrest is niet aangezegd, zoodat art. 45 W.K. niet van toepassing is. Echter is in principe zoo spoedig mogelijke afdoening steeds vereischt. Is de C. van het manoeuvre-onderdeel met het oog hierop verplicht zelf tot bestraffing over te gaan en mag hij dit niet aan den vredes-C. over laten? Laatstgenoemde C., wien alle getuigen nog ter beschikking zullen kunnen staan, zal beter in staat zijn om met *alle* ter zake dienende factoren rekening te houden. Zelfs al moge het den C. van het manoeuvre-onderdeel nog mogelijk zijn om den vredes-C. over het geval te hooren, het bezwaar blijft bestaan, dat hij, die C. is gedurende enkele oefeningsdagen, een beslissing neemt ten aanzien van een man, dien hij slechts weinig kent. De verantwoordelijkheid om met het oog op de qualiteiten van den betrokkene eventueel geen straf op te leggen, kan door hem moeilijk worden aangevaard. In het geval van bovengenoemden vrijwilliger heeft inderdaad de vredes-C. over al dan niet bestraffing te beslissen gehad, wat tot resultaat had, dat deze mede met het oog op 'smans doorgaand optreden van strafoplegging heeft afgezien.

Vergelijking van het zoo even geschetste geval met dat, door den Arnhemschen Krijgsraad beslist, leert, dat nu eens de oude, dan weer de nieuwe C. het beste tot strafoplegging in staat zal zijn.

Wettelijke bepalingen bieden in deze weinig steun. Met name is geen steun te vinden voor het maken van een onderscheid tusschen overplaatsing en het meer beperkte begrip detachering. Inzender

dezes zou de bevoegdheid tot strafoplegging zoowel aan den ouden als aan den nieuwen C. willen toekennen. Mogelijkerwijs ware deze bevoegdheid ten aanzien van elken C. te beperken tot den tijd, gedurende welchen hij den ondergeschikte onder zijn bevelen heeft. Of deze beperking, die niet in overeenstemming is met de sententie van H.M.G. van 1931, in de practijk echter wel steeds zal voldoen, schijnt mij niettemin de vraag. Er is naar te streven, dat die C. van zijn bevoegdheid tot strafoplegging gebruik make, wiens optreden in het bepaalde geval, dat zich voordoet, het meest gewenscht is.

MR. P. J. A. CLAVAREAU.

Het was der Redactie bekend dat de fung. griffier bij het H.M.G. onze meening, dat het Hof in 1931 (zie onderschrift M.R.T. XXVII, blz. 252) van rechtspraak was veranderd, niet deelde. Kennende ook zijne belangstelling — mede blijkende uit het Wetenschappelijk Jaarbericht van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap — betreffende vragen als in bovenstaand schrijven gesteld, hebben wij den Heer Spruyt verzocht ons zijne beschouwingen naar aanleiding van de opmerkingen van Mr. Clavareau wel te willen doen kennen. Welwillend heeft hij aan dit verzoek voldaan en het volgende geantwoord:

Gaarne voldoe ik aan Uw verzoek om mijn persoonlijke meening te schetsen inzake de door den Heer Mr. Clavareau naar voren gebrachte aangelegenheid, welke ten nauwste samenhangt met de verwijzingsbevoegdheid van den Garnizoens-Commandant.

Alvorens rechtstreeks den Heer Mr. Clavareau te antwoorden moge ik over die verwijzigingsbevoegdheid het navolgende opmerken.

Uw door den inzender aangehaald onderschrift, voorkomende in M.R.T. XXVII, blz. 252, gaat uit van de opvatting, dat door de sententie van 9 Juni 1931 eene verandering in de rechtspraak van het Hoog Militair Gerechtshof, zooals die uitvoerig is gemotiveerd o.a. in de Beschikking van 18 December 1923 (M.R.T. XIX, blz. 443), is tot stand gekomen. Zulks is m.i. echter geenszins gebleken. Immers reeds volgens de destijds gehuldigde leer behoort de verwijzing naar den Krijgsraad uit te gaan van den Commandant van het garnizoen, waartoe het korps behoort waarbij de verdachte diende ¹⁾ ten tijde waarop de feiten zouden zijn gepleegd of ontdekt of de verdachte aangehouden is.

In het „kopje”, door U in het M.R.T. geplaatst boven laatstgenoemde beschikking van 1923 werd vermeld, dat tot verwijzing naar den Krijgsraad bevoegd is de Commandant van het Garnizoen, waartoe het korps van den verdachte²⁾ ten tijde waarop het feit zou

¹⁾ Niet te verwarren (b.v. bij detacheringen) met „het korps van den verdachte”. (Spr.)

²⁾ Lees echter: „het korps, waarbij verdachte (feitelijk) diende”. (Spr.)

zijn gepleegd behoort, en werden — jammer genoeg ¹⁾ — de beide andere in 's Hofs overwegingen voorkomende criteria („ontdekt” en „aangehouden”), die voor de relatieve competentie van den Garnizoens-Commandant van groot belang zijn, weggelaten.

De criteria „ontdekt” en „aangehouden” komen weliswaar ook in 's Hofs sententie van 9 Juni 1931 niet voor, terwijl daarin alleen gewag wordt gemaakt van den vorm „gepleegd”, doch de redenen van de weglating kan m.i. zeer wel deze zijn, dat geen van de beide vormen zich in het speciale geval, hetwelk i.e. aan het oordeel van het Hof werd onderworpen, voordeed. Het feit werd n.l. „gepleegd” toen de dader bij een korps te Ede diende en eveneens „ontdekt” ten tijde waarop hij nog bij hetzelfde korps diende.

Eene „aanhouding” van den dader is i.e. niet gevolgd; daarover behoefde dus al evenmin in deze sententie te worden gesproken. Ik zie dan ook geen wijziging in 's Hofs jurisprudentie na het jaar 1923. Ware het feit ontdekt na beklagde's overplaatsing, dan zou alleen de Garnizoens-Commandant van het korps, waarbij beklagde diende ten tijde dier ontdekking, bevoegd zijn geweest tot verwijzing. Ingeval van aanhouding geldt mutatis mutandis hetzelfde. Praktisch is dus normaliter die Garnizoens-Commandant tot verwijzing bevoegd, in wiens garnizoen het korps, waarbij de verdachte dient, zich bevindt ten tijde waarop over al dan niet verwijzing van de zaak zal worden beslist. ²⁾

Er komt een moeilijkheid in het geval overplaatsing naar een korps in een ander garnizoen geschiedt na de ontdekking (of na de aanhouding). In dat geval blijft immers toch ook uitsluitend tot verwijzing bevoegd de Garnizoens-Commandant ter plaatse van het korps, waarbij beklagde diende ten tijde waarop het feit werd gepleegd, hetgeen inderdaad eenige moeilijkheid kan opleveren, omdat beklagde dan niet meer ter plaatse van den verwijzenden Garnizoens-Commandant is.

Wanneer zoodanig geval zich echter voordoet, dan is het „der Fluch der bösen Tat”, aangezien dan een fout is begaan door de betrokken militaire autoriteit. Immers de beschikking van den Minister van Oorlog van 25 September 1923, 1ste Afd. no. 58 (L.O. 1923, No. 390) schrijft voor, dat een dergelijke administratieve maatregel, waardoor de uitoefening der taak van de Militaire Justitie wordt bemoeilijkt, niet had *mogen* plaats vinden.

Mocht zich het geval voordoen, dat een Garnizoens-Commandant, tegen het advies van den Auditeur-Militair in, weigert om tot verwijzing naar den Krijgsraad over te gaan, dan zou het een verkeerde oplossing zijn om, na overplaatsing van den verdachte, de ver-

¹⁾ Jammer, omdat niet ieder lezer van het Tijdschrift den tijd en het geduld heeft om de sententies of beschikkingen in haar geheel te lezen. (Spr.)

²⁾ Veelal wordt ten onrechte gesproken van den „Garnizoens-Commandant van den beklagde”. (Spr.)

wijziging te doen plaats vinden door een „nieuwen” Garnizoens-Commandant.

De bestaande jurisprudentie werd door Uwe Redactie meermalen onder volkomen instemming besproken. Steeds noemde de Redactie 'sHofs gedachtengang volkomen logisch, doch het verdedigde — blijkens het vorenstaande — eene belangrijke uitzondering, n.l. het geval van overplaatsing van den verdachte.¹⁾ Deze uitzondering geldt echter m.i. blijkens het vorenstaande niet, wanneer de overplaatsing ten onrechte is geschied (dus nà de ontdekking of nà de aanhouding van den verdachte). De bovenvermelde ministerieele beschikking van 1923 werd trouwens, naar ik mij herinner, op instigatie van het Hoog Militair Gerechtshof genomen en is op advies van het Hof in herinnering gebracht bij kennisgeving van den Minister van Defensie van 19 Mei 1931, 1e Afd. nr. 2 (L.O. 1931 nr. 137)²⁾.

De Heer Mr. Clavareau wenscht dat de bevoegdheid tot strafoplegging toekome aan dien Commandant, wiens optreden in het bepaalde geval dat zich voordoet, het meest gewenscht is, en zou de bevoegdheid tot strafoplegging zoowel aan den ouden als aan den nieuwen Commandant willen toekennen.

Volgen wij deze redeneering, dan moeten we — op grond van het vorenstaande — als consequentie aanvaarden dat tot verwijzing naar den Krijgsraad twee Garnizoens-Commandanten bevoegd zouden zijn naar gelang van de „wenschelijkheid”.

Deze consequentie kan, gezien de vaagheid van het criterium, in de praktijk m.i. licht aanleiding geven tot rechtsonzekerheid en conflicten.

Er zou, volgens mijn bescheiden meening, een scherper criterium voor in de plaats gesteld dienen te worden om dáárvan dan afhankelijk te stellen wie van beide Commandanten „bij uitsluiting” bevoegd is om, hetzij de zaak disciplinair af te doen hetzij stappen te doen om een strafrechtelijke afdoening te bevorderen.

De door den Heer Mr. Clavareau gestelde vraag: „Is de C. van het manoeuvre-onderdeel verplicht zelf tot bestraffing over te gaan?” moet volgens dezerzijdsche meening beantwoord worden met de wedervraag: „Beschikte die C. van het manoeuvre-onderdeel in zijn archief over de straflijst, ten einde in de gelegenheid te zijn om bij de bepaling van de soort en de mate van een op te leggen straf het doorgaand gedrag van den betrokken militair in aanmerking te nemen?” (Zie artikel 37 W.K., aantekening 11 op blz. 89 van het Handboek „De Practijk van het Militaire Tucht-

¹⁾ Zie o.m. M.R.T. XIX, blz. 360, en het door Mr. C. aangehaalde onderschrift in M.R.T. XXVII, blz. 252. (Spr..)

²⁾ M.R.T. XXVII, blz. 97. Red.

recht"? ¹⁾ Zoo ja, dan was hij bevoegd en verplicht de zaak disciplinair af te doen dan wel stappen te doen om een strafrechtelijke afdoening te bevorderen. Zoo neen, dan moest hij volstaan met kennis te geven van het gepleegde vergrijp aan den Commandant van den betrokken militair, onder wiens berusting de administratieve bescheiden waren gebleven.

Het door den Heer Mr. Clavareau aanbevolen stelsel, ten doel hebbende dat die Commandant zal optreden, wiens optreden in het bepaalde geval dat zich voordoet het meest gewenscht is, moge door zijn grootte mate van soepelheid veel aantrekkelijks hebben, het streven naar een scherp omljnd criterium voor de strafbevoegdheid komt mij met het oog op de praktijk toch meer aanbevelenswaardig voor.

Er kan zich in de praktijk bij uitzondering wel eens een geval voordoen waarin het vergrijp onmogelijk door den Commandant in wiens archief de straflijst zich bevindt, kan worden afgedaan.

Een voorbeeld daarvan bestaat, indien het feit ontdekt werd op een tijdstip waarop het betrokken onderdeel na herhalingsoefeningen op het punt staat om opgeheven te worden.

Doet zich een dergelijk geval voor, dan wordt men a.h.w. „door overmacht gedrongen” om met de souplesse, door den Heer Mr. Clavareau voorgestaan, te werk te gaan. Het komt mij echter ongewenscht voor, op een uitzonderings-geval een algemeene gedragsregel te baseeren.

A. SPRUIJT.

De Redactie heeft aan vorenstaand antwoord weinig toe te voegen. Wij merken alleen op dat de geachte schrijver de rechtspraak van het H.M.G. van vóór 1923 geheel buiten zijn gezichtskring laat. Wij meenen verder dat ook naar zijne uiteenzetting in verreweg de meeste gevallen het o.i. juiste beginsel tot zijn recht komt, dat eene strafoplegging plaats vindt door den meerdere onder wiens bevel de te straffen militair op dat oogenblik dient. Vooral als dan daarbij aan hetgeen de schrijver „overmacht” noemt, een niet al te enge beteekenis wordt gegeven.

Het denkbeeld van Mr. Clavareau om de bevoegdheid tot strafoplegging, naar mate van de omstandigheden aan meer dan één meerdere toe te kennen, zou ook ons zeer ongewenscht toeschijnen.

In de Deutsche Disziplinarstrafordnung für das Reichsheer van 18 Mei 1926 treffen wij in § 8 deze bepaling aan:

„Hat vor Erledigung eines Falls durch den Vorgesetzten das disziplinäre Unterstellungsverhältnis des Täters gewechselt (durch Versetzung, Kommandierung oder aus sonstigem Grund), so steht die disziplinäre Beurteilung dem neuen Disziplinar-vorgesetzten zu.”

Red. M.R.T.

¹⁾ Een geval van „Strafbevoegdheid over twee meederen verdeeld” (zie ook M.R.T. XXVIII, blz. 3) deed zich ten deze niet voor. (Spr.)

VRAGENBUS.

Van den eerste-luitenant der Politietroepen

J. M. Diekmann ontving de Redactie ondervolgend schrijven:

Het zij mij vergund U.H.E.G. beleefd te verzoeken mij wel Uw meening te doen kennen omtrent de toepasselijkheid van art. 114 W.v.M.S. in het hieronder te beschrijven geval.

Een militair wordt op straat door een meerdere aangehouden ter zake van een krijgstuchtelijk vergriep.

Genoemde meerdere geeft dien militair het bevel om de houding aan te nemen, aan welk bevel opzettelijk nagelaten wordt te gehoorzamen. De meerdere herhaalt zijn bevel, evenwel met hetzelfde resultaat.

Vervolgens wijst de bevelgever den bedoelden militair uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid, waarna hij hem ten derde male beveelt de houding aan te nemen.

De schuldige klaarblijkelijk onder den indruk gekomen van de woorden, waarmede hij op zijn strafbaarheid is geweest, komt tot een ander inzicht en neemt nu de houding aan.

De vraag rijst nu: „Is op den verdachte art. 114 W.v.M.S. van toepassing?” Naar mijn meening inderdaad. Wanneer toch het dienstbevel gegeven is en de mindere heeft opzettelijk geweigerd of nagelaten er aan te gehoorzamen, is m.i. het misdrijf voltooid.

Of de man na korteren of langeren tijd al dan niet onder den invloed van bepaalde gebeurtenissen, i.e. het wijzen op zijn strafbaarheid, zich bedenkt, verandert toch niets aan het eenmaal gepleegde strafbare feit. Zelfs wanneer de schuldige zonder op zijn strafbaarheid gewezen te zijn, eerst gehoorzaamt na een 2e of 3e bevel, heeft hij m.i. art. 114 overtreden.

Bij mij zou hieromtrent dan ook geen twijfel gerezen zijn, ware het niet, dat mij kort geleden bleek, dat tot oordeelen bevoegde personen hieromtrent anders oordeelden. Hun meening was: de schuldige *kan* alleen krijgstuchtelijk gestraft worden.

Zou mijn meening inderdaad verkeerd zijn, dan is de consequentie dat een militair, die schuldig is aan overtreding van art. 114 W.v.M.S., zich altijd nog redden kan door op een door hem gekozen tijdstip alsnog aan het bevel te voldoen.

Dit moge blijken uit onderstaande voorbeelden.

Een militair wordt staande gehouden voor een krijgstuchtelijk vergriep door een garnizoenspatrouille. De man weigert opzettelijk desgevraagd zijn naam op te geven. De patrouillecommandant zegt hem nu voorloopig arrest aan en neemt hem mede naar het groepsgebouw der politietroepen, alwaar hij wordt ingesloten.

Bemerkende dat het voor hem een ernstige kwestie wordt, noemt hij ten slotte zijn naam. Op dezen man, die wellicht het bevel opvolgt een half uur nadat het hem gegeven is, zou art. 114 niet van toepassing zijn.

Een tweede voorbeeld spreekt wellicht nog duidelijker. Een kamerwacht krijgt van den onderofficier van de week opdracht een kamer aan te veegen en weigert aan dit bevel te gehoorzamen. De onderofficier gaat naar den Compagnies-Commandant en meldt hem het gebeurde. De schuldige wordt bij dien Chef ontboden, die hem, na hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid gewezen te hebben, opnieuw hetzelfde bevel geeft. De man gehoorzaamt, doch m.i. verandert dit niets aan het feit, dat hij t.o. van den onderofficier art. 114 overtreden heeft.

Bij voorbaat betuig ik U mijn beleefden dank voor de te verstreken inlichtingen.

De Redactie heeft hierop geantwoord:

Naar aanleiding van Uw verzoek van 5 dezer kan onze Redactie U mededeelen, dat zij zich geheel met *Uwe* opvatting betreffende art. 114 W.v.M.S. kan vereenigen.

Intusschen zal juist in gevallen dat een militair, die pas na een herhaald bevel, dan wel nadat hij op zijne strafbaarheid is gewezen, alsnog aan de hem gegeven order voldoet, dikwijls krijgstuchtelijke afdoening aangewezen kunnen zijn. Behoudens uitzonderingen zal immers het misdrijf in dergelijke gevallen, nu de schuldige tot beter inzicht komt, niet van ernstigen aard zijn en zal de militaire rechter, indien het feit te zijner kennis werd gebracht, alsdan ook niet een zware straf opleggen. Met de aan de disciplinaire autoriteit ter beschikking staande straffen zal de gepleegde ongehoorzaamheid in den regel zeer voldoende getroffen kunnen worden. Zoodanige afdoening heeft daarbij het voordeel, dat de omslag aan eene verwijzing naar den Krijgsraad verbonden, vermeden wordt en vooral dat de straf zeer spoedig op het misdrijf kan volgen.

Wat betreft het „uitdrukkelijk wijzen op de strafbaarheid” vestigen wij er nog Uwe aandacht op, dat het H.M.G. voor deze verzwarende omstandigheid als eisch stelt, dat de betrokkene bepaaldelijk op de *strafrechtelijke* gevolgen van zijne weigering is gewezen. (Zie o.a. M.R.T. XXII, 166; XXX, 50 en 143). Noodig zal dus zijn, dat den weigeraar door een meerdere eene waarschuwing is gegeven bijv. in dezer voege: „denk eraan, dat je je door mijn order niet dadelijk op te volgen aan een misdrijf schuldig maakt en je daardoor voor den Krijgsraad kunt komen”.¹⁾

¹⁾ Wij zouden aan dit antwoord nog willen toevoegen: „Men make van die waarschuwing geen regel”. Verg. ook „De praktijk van het militaire tuchtrecht”, blz. 183 en M.R.T. XXVIII, blz. 256.

BOEKAANKONDIGING.

De schijnbekeering der S.D.A.P.

door Dr. J. C. ERINGAARD,

(brochure No. 19 van het Centraal Comité tot
Waarschuwing tegen Eenzijdige Ontwapening).

A. J. G. Strengholt's Uitgevers Mij. N.V. Amsterdam, prijs f 0,25.

In deze brochure neemt de schrijver twee, op het in de Paaschdagen 1934 te Utrecht gehouden congres, door de S.D.A.P. aangenomen resoluties in beschouwing, n.l. die betreffende het schijnbaar loslaten van de eenzijdige ontwapening en die, waarin de partij zich voorneemt voortaan alleen langs wettigen weg haar doel te zullen bereiken.

Schr. wijst er op, hoe de partijleider, Ir. Albarda, op het congres verklaard heeft de nationale ontwapening niet prijs te geven, maar hoe hij die eigenlijk wel prijs gaf met de nieuwe formule: „eerst internationale, dan nationale ontwapening”, hetgeen niets anders is dan wat de tegenstanders van eenzijdige ontwapening steeds hebben bepleit.

Zeer duidelijk toont Dr. Eringaard aan, dat men de waarde van de resoluties niet slechts moet beoordeelen naar de woorden, doch dat men vooral ook op de daden van de partij moet letten, dat de gewijzigde (of schijnbaar gewijzigde) houding niet is te danken aan een gewijzigde mentaliteit, doch geboren is uit angst. Hij wijst er op, hoe het partijbestuur nu ook den moed moet toonen om de konsekventies van haar daad te aanvaarden door met de erkenning van de noodzakelijkheid van onze weermacht, ook haar volle medewerking te verleen aan de Regeering in haar — in verband met den algemeenen financieelen toestand voorloopig althans nog heel bescheiden streven om onze weerkracht te verhoogen.

Maar na hetgeen het partijbestuur en de Arbeiderspers jarenlang hun volgelingen hebben voorgepredikt, zal dit bestuur nu ook uiteraard veel beleid moeten toonen om aan die volgelingen de veranderde houding te kunnen verklaren en om de partij er toe te kunnen brengen haar volle medewerking aan 's Lands verdediging te verleen. ¹⁾

Ten slotte eischt schr., dat de in de tweede, de legaliteitsresolutie beloofde trouw niet slechts door woorden, doch ook door daden zal blijken.

Schr. eindigt zijn brochure met de verklaring, dat het niet-roode gedeelte van het Nederlandsche volk tegenover de door de resoluties der S.D.A.P. betuigde trouw een volkomen gerechtvaardigd wantrouwen zal blijven stellen, zoolang de partij niet duidelijk en betere blijken van trouw aan de Grondwet zal hebben gegeven.

¹⁾ Men leze nog eens het „Roseboek van de mitterij” van het Nationaal Jongeren verbond.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 25 April 1934.

President: Luitenant-Kolonel der Mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Luitenants ter zee der 1ste klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa,
Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1ste klasse J.
Walrave en Officier van Administratie der 1ste klasse J. C. N.
Walter.

Fiscaal: Officier van Administratie 1e kl. L. P. van Boven (ply.).

Raadslieden: Luitenant ter zee der 1e klasse H. D. Lindner,
Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1ste klasse C. B.
Eenhoorn, Eerste-luitenant der Mariniers H. O. Romswinkel,
Officier van Administratie der 2e kl. H. C. van 't Hof.

OVERVAL OP HR. MS. „DE ZEVEN PROVINCIEËN”.

Berechting van de officieren. Artt. 143 en 129 W. v. M. S.

Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden.

Voor den oudsten aan boord aanwezigen zeofficier, tevens officier van dienst, chef der wachtdivisie, bovendien:

Als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen.

Voor den officier van de wacht, althans tot de wachtdivisie behoorende, bovendien:

Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht, een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen.

Bij den aanvang van den opstand bevond Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” zich ergens waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen was.

Het woord „getuige” in art. 143 is niet op te vatten in den engen zin van „ooggetuige”, maar slaat evenzeer op het geval dat iemand nalaat wat hem bij dit artikel als plicht is opgelegd, indien hij bij een door een mindere gepleegd misdrijf tegenwoordig en zich daarvan bewust is.

Uitvoerige motiveering van de schuld en van de opgelegde straf met omstandige weerlegging van de aangevoerde verdediging.

Beroep op overmacht verworpen.

Met „officier van de wacht aan boord van een oorlogsvaartuig” in art. 129, 4e lid, wordt bedoeld de officier van de wacht in functie.

De eerste beklagde was niet lijdende aan eene gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing van zijn geestvermogens.

Het beroep van den beklagde-officier van gezondheid op de Conventie van Genève gaat hier niet op, welke conventie immers betreft een verdrag tusschen mogendheden, houdende wederzijdsche verplichtingen ingeval van oorlog tusschen die mogendheden.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAIA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne „Goebeng” in de zaak tegen:

1e. A., luitenant ter zee der 1e klasse, oud 38 jaren, geboren te Amsterdam,

2e. B., luitenant ter zee der 2e klasse, oud 23 jaren, geboren te Baarn,

3e. C., luitenant ter zee der 2e klasse, oud 27 jaren, geboren te Magelang (O.I.),

4e. D., luitenant ter zee der 2e klasse, oud 24 jaren, geboren te Amsterdam,

5e. E., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 23 jaren, geboren te Assen,

6e. F., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 22 jaren, geboren te Sitoebondo (O.I.),

7e. G., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 23 jaren, geboren te Middelburg,

8e. H., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 22 jaren, geboren te Vlissingen,

9e. I., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 24 jaren, geboren te Nieuw- en St. Joosland,

10e. J., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 22 jaren, geboren te Arnhem,

11e. K., officier van den Marinestoomvaartdienst der 2e klasse, oud 38 jaren, geboren te Rotterdam,

12e. L., officier van den Marinestoomvaartdienst der 2e klasse, oud 41 jaren, geboren te den Helder,

13e. M., officier van den Marinestoomvaartdienst der 2e klasse, oud 33 jaren, geboren te Dordrecht,

14e. N., officier van Gezondheid der 2e klasse, oud 28 jaren, geboren te Nieuw-Lekkerland,

15e. O., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 22 jaren, geboren te Makassar (O.I.),

16e. P., luitenant ter zee der 3e klasse, oud 22 jaren, geboren te Apeldoorn,

allen laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” en gerequireerden;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 10den Juni 1933 No. A. 16/4/45 Z. G.;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 24sten Maart 1934 No. A 16/3/40— aan den voet van welk stuk door den plv. Fiskaal aan de beklagden wordt ten laste gelegd:

I. *ten aanzien van beklagden A. en B.:*

„dat zij, ieder voor zich, in bovenvermelde functie dienende op het „oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in den avond van „Zaterdag 4 Februari 1933, toen genoemd schip ter reede van „Oleh-leh, eiland Sumatra, N.I., op een afstand van ongeveer 1200 „Meter uit den wal, met geen ander schip in de nabijheid dan een „onbewapend vaartuig der Gouvernementsmarine, voor anker lag, „alzo op een plaats zich bevond waar, mede in verband met het „feit dat noch te Oleh-leh noch elders in de omgeving doelmatige „bestrijdingsmiddelen, zooals artillerie of vliegtuigen, aanwezig „in ieder geval paraat waren, geen onmiddellijke hulp te verkrijgen „was, terwijl

„beklaagde A., bij afwezigheid van den Commandant en den eersten „officier, de oudstaanwezend zeeofficier aan boord was en als „officier van dienst, chef der wachtdivisie, fungeerde, „beklaagde B. officier van de wacht was, althans tot de wacht- „divisie behoorde,

„na vernomen te hebben,

„dat dienzelfden avond kort te voren munitie was ontvreemd uit „een der verlaatrolkasten,

„dat voorts meerdere manschappen, alzo hun minderen, in ieder „geval ten getale van meer dan vier, kennelijk met kwade bedoe- „lingen in een der walegangen waren op- en samengedrongen en zich „niettegenstaande de door den officier van de wacht, den luitenant „ter zee X. en den sergeant-bottelier Roomer in het werk gestelde „pogingen om hen te weerhouden, aan de geweerrekken hadden „vergrepen, deze eigenmachtig hadden ontsloten en zich van de ge- „weren meester maakten of hadden meester gemaakt, in ieder geval,

„na uit soortgelijke berichten begrepen te hebben dat een deel der „bemanning zich op ongeoorloofde wijze eigenmachtig van de ge- „weren en munitie had meester gemaakt en zich had gewapend en

„na zich naar aanleiding van alarmeerende berichten, in ieder „geval, na „alarm” geroep, van een geladen pistool te hebben voor- „zien en zich vervolgens, aldus gewapend, naar het opperdek te „hebben begeven, alwaar aangekomen zij o.m. constateerden, dat „het voorschip in het donker was gezet, aan hen de vrije beschik- „king over de beide in gebruik zijnde motorsloepen was onttrokken, „de statietrap aan stuurboord door eenige manschappen werd ge- „heschen en verscheidene schepelingen op het opperdek samengroep- „ten, kortom uit de door hen waargenomen situatie aan boord in „verband met de reeds ontvangen berichten begrepen, althans „moesten begrijpen, dat een deel der bemanning tegen het wettig „gezag aan boord in opstand was gekomen en een aantal hunner „voorzien van geweren en munitie, zich op het voorschip bevond,

„derhalve er getuige van zijnde dat zij van hun vrijheid van handelen werden beroofd,

„opzettelijk hebben nagelaten tegen de daders de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden,

„voor wat betreft beklaagde A.: door zich niet aan het hoofd te stellen van eenige te zijner beschikking staande gewapende ondergeschikten, naar voren te gaan en tegen genoemd deel der bemanning van de vuurwapens gebruik te maken of te doen gebruik maken dan wel eenigen anderen noodzakelijken maatregel van geweld toe te passen,

„voor wat betreft beklaagde B.: door zich niet in de richting van het voorschip te begeven en niet middels gebruikmaking van zijn vuurwapen dan wel op eenige andere doelmatige gewelddadige wijze tegen de delinqueerende schepelingen op te treden,

„ten einde vooromschreven — zijnde als misdrijf strafbare — handelingen van de zijde der bemanning onmiddellijk te doen beëindigen, althans in hun voortgang te stuiten, in ieder geval den omvang daarvan te verminderen,

„hebbende zij geen enkelen maatregel van geweld aangewend en in stede daarvan zich naar de campagne en vandaar in de inmiddels gestreken vlet begeven en zich zoo snel mogelijk van het schip verwijderd.”

II. *Ten aanzien van beklaagden C., D., E., F., G., H., I., J., K.* ¹⁾, *M. en N.:*

het hieronder vermelde sub A—C; *mede ten aanzien van beklaagden O. en P.:*

het hieronder vermelde sub B—C;

A. „dat zij, ieder voor zich, in bovenvermelde functie dienende op het oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, in den nacht van Zaterdag op Zondag, 4—5 Februari 1933, vanaf omstreeks 10 uur, aan boord van genoemd schip getuigen ervan zijnde,

„dat een groot deel, in ieder geval een deel, van de bemanning van voornoemd vaartuig, derhalve hunne minderen, toen genoemde oorlogsbodem zich bevond ter plaatse als boven ten aanzien van beklaagden A. en B. breeder is omschreven, zich kennelijk met kwade bedoelingen, op ongeoorloofde wijze eigenmachtig van de wapens en munitie meester maakte, althans had meester gemaakt,

„zich van geweren met bajonet en pistolen had voorzien en deze wapens openlijk droeg,

„aldus gewapend het voor- en middenschip en de toegangen tot het voorschip, de machinekamers, de stookplaatsen en de brug bezette en bezet hield,

„vaardig was om bij eventueel actief optreden van de officieren thans beklaagden, van de vuurwapens tegen deze meerderen gebruik te maken,

¹⁾ In het ons toegezonden afschrift-vonnisschijnt hier ten onrechte de naam van beklaagde L. te zijn uitgevallen. Red. M.R.T.

„de aan boord aanwezige officieren en de bij dezen zich gevoegd
 „hebbende onderofficieren aldus met geweld van wapens bedreigde,
 „voorts dat het schip door de bemanning inmiddels eigenmachtig
 „onder stoom werd gebracht en gehouden, het anker werd gelicht,
 „de machines in werking werden gesteld, de communicatie met den
 „den wal werd verbroken en met het schip van zijn ankerplaats werd
 „weggevaren,

„door alle welke gezamenlijke handelingen zij — beklagden —
 „door hun minderen in rang opzettelijk werden verhinderd de noo-
 „dige maatregelen, waaronder te noemen de instandhouding van
 „de verbinding met den wal te Oleh-leh en de bewerkstelling
 „van het persoonlijk contact met den afwezigen Commandant, te
 „nemen,

„opzettelijk hebben nagelaten tegen de daders van vooromschreven
 „misdrif de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van
 „geweld naar vermogen aan te wenden, hoewel zij gewapend
 „waren met geladen pistolen en de beschikking hadden over een
 „zevental gewapende onderofficieren, van den aanvang af geduren-
 „de den geruimen tijd van ongeveer 3 uren, waarin de leiding,
 „welke van den luitenant ter zee der 1e klasse A. en na diens vertrek
 „van den luitenant ter zee der 2e klasse X., als oudstaanwezend
 „zeeofficier, had behooren uit te gaan, ontbrak, na te laten hetzij
 „gezamenlijk, hetzij individueel, tegen de muitende manschappen
 „van de vuurwapens gebruik te maken of te doen gebruik maken,
 „althans eenigen anderen maatregel van geweld toe te passen, ten
 „einde de orde en tucht te herstellen, vooromschreven — zijnde als
 „misdrif strafbare — handelingen van de zijde der bemanning on-
 „middellijk te doen beëindigen, althans in hun voortgang te stuiten,
 „in ieder geval in hun omvang te verminderen, hebbende zij geen
 „enkelen maatregel van geweld aangewend,

„hebbende *in het bijzonder* nog:

„beklaagden K., L. en M.:

„omstreeks 11 uur, toen zij vernamen dat aan boord van meer-
 „genoemd schip door een deel der bemanning eigenmachtig tegen
 „den wil van beklagden, in de machinekamers en op de stook-
 „plaatsen stoomklaar werd gemaakt, opzettelijk nagelaten de toe-
 „gangen tot de machinekamers en de stookplaatsen zoo noodig met
 „geweld van wapenen te forceeren, zich naar beneden te begeven
 „en in de machinekamers of op de stookplaatsen middels gebruik-
 „making van de te hunner beschikking staande geladen pistolen,
 „dan wel door eenigen anderen mogelijken maatregel van geweld,
 „de aldaar werkzame manschappen te dwingen hun ontoelaatbare
 „verrichtingen te staken;

„beklaagden D., F., G., H. en J.: omstreeks 11 uur van voor-
 „zegden nacht van 4—5 Februari 1933 aan boord van meergenoemd
 „schip, toen zij zich onder aanvoering van den luitenant ter zee
 „der 2e klasse van Boven, gewapend met geladen pistool aan stuur-
 „boord via het tentdek naar de brug wilden begeven en van de

„zijde van de brug door een der aldaar geposteerde gewapende sche-
 „pelingen bij hun nadering een geweerschot werd gelost, hetgeen
 „door hen — beklagden — als een tegen hen vijandige daad werd
 „beschouwd, opzettelijk nagelaten met de te hunner beschikking
 „staande vuurwapens het vuur op vorenbedoelde schepelingen te
 „openen doch de terugtocht ondernomen;

„beklaagde J.: in voorzegden nacht van 4—5 Februari 1933,
 „omstreeks 12 uur, aan boord van genoemd schip, toen hij zich
 „bevond in de radiohut en aldaar door den seinersmaat Slender-
 „broek naar radioseinen deed uitluisteren en de beschikking had
 „over een geladen pistool, opzettelijk nagelaten tegen den korporaal-
 „machinist Boshart, die hem middels bedreiging met een pistool
 „dwong de radiohut te verlaten, althans onder voorhouding van
 „een pistool aandrang op hem uitoefende tot verlaten van be-
 „doelde radiohut, met gebruikmaking van zijn vuurwapen geweld-
 „dadig op te treden althans tegen genoemden mindere eenigen
 „maatregel van geweld, welke noodzakelijk was ten einde de radio-
 „communicatie te verzekeren, aan te wenden;

B. „dat zij, ieder voor zich, in bovenvermelde functie dienende
 „op voornoemd oorlogsvaartuig, toen boven sub A omschreven mis-
 „drijf van mouterij, waarvan zij getuigen waren, gedurende den
 „verderen loop van voorzegden nacht van de zijde van de bemanning
 „voortgang had, vanaf omstreeks 1 uur, hoewel zij de beschikking
 „over vuurwapens en munitie hadden en bleven houden, bij voort-
 „during van gewelddadig optreden opzettelijk hebben onthouden,
 „zelfs toen eenige minderen van het machinekamer-personeel bege-
 „leid door een of meer met vuurwapens gewapende schepelingen,
 „die allen — naar zij wisten — tot het muitende deel der équipage
 „behoorden, het door hen — beklagden — bezette achtergedeelte
 „van het schip binnendrongen, althans betraden, en in de stuur-
 „kamer de stoomstuurinrichting, die door hen — beklagden —
 „was ontkoppeld ten einde het wegvaren van het schip te beletten,
 „althans te belemmeren, wederom inschakelden, in stede van te
 „trachten deze handeling, die naar zij wisten, tengevolge had dat
 „het schip vanaf de brug bestuurbaar werd en daardoor kon en zou
 „wegstoomen, middels geweld van wapenen, hetwelk zij in staat
 „waren aan te wenden, te beletten;

C. „vervolgens nimmer gedurende het vijftal achtereenvolgende
 „dagen van en met 5 Februari 1933 daglicht, terwijl het schip ge-
 „navigeerd en onder stoom gehouden door het sub A genoemde deel
 „der équipage, dat tevens het voor- en middenschip zoomede de toe-
 „gangen tot het achterschip en de machinekamers middels gewapen-
 „de schildwachten ter bewaking tegen hen — beklagden — bezet
 „hield, via den Indischen Oceaan naar Soerabaja koers zette, van
 „uit het achterschip, dat door hen — beklagden — van vuurwapens
 „en munitie voorzien, werd bezet gehouden, een gewapende uitval
 „hebben ondernomen met het doel het schip onder hun gezag te
 „brengen, althans het gedeelte van het schip, waar zich de machine-

„kamers bevonden, te bezetten, hetgeen ingevolge gemeenschappelijk overleg, onder leiding van den luitenant ter zee der 2de klasse „X. als oudstaanwezend zeeofficier, opzettelijk werd nagelaten, „niettegenstaande het belang der zaak, te weten herstel van den „normalen toestand, gewapend optreden vorderde en hun boven- „omschreven positie zulks mogelijk maakte, hebbende zij daaren- „tegen bij herhaling in het door hen bezette gedeelte van het schip „gewapende, tot de muitende équipage behorende, schepelingen „ongehinderd toegelaten en zelfs in den nacht van Maandag op „Dinsdag 6—7 Februari 1933, toen eenige met geweren met bajonet „of pistool gewapende manschappen, onder wie te noemen den Inl. „stoker-olieman Hendrik, onverwacht via de walegangen het achter- „schip waren binnengedrongen, met het doel eenige geweren van „hen — beklaagden — af te dreigen in ieder geval op te vorderen, „zich opzettelijk van het gebruik van eenig wapen, althans van „ieder maatregel van geweld onthouden, hoewel zij alleszins in „staat waren van de vuurwapens tegen de binnengedrongen ge- „wapende minderen gebruik te maken en het belang der zaak een „dergelijk optreden vorderde,

„hebbende *in het bijzonder* nog:

„beklaagden O. en L.: in den nacht van Maandag op Dinsdag „6—7 Februari 1933, terwijl zij zich aan boord van genoemd schip „gezamenlijk op de campagne bevonden — hebbende O. voornoemd „beklaagde L. als gewapende post afgelost — en plotseling eenige „met geweren met bajonet of met pistool gewapende schepelingen, „onder wie de Inl. matroos der 1e klasse Manuputty, met kennelijk „vijandige bedoelingen de campagne bezetten met het doel het be- „werkstelligen van het contact tusschen hen en de overige officieren „te verhinderen, opzettelijk nagelaten van de te hunner beschik- „king staande geladen vuurwapenen gebruik te maken dan wel „eenigen anderen maatregel van geweld naar vermogen aan te „wenden, hoewel een dergelijke maatregel ter handhaving van de „positie der officieren in en op het achterschip geboden was”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 31sten Maart 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagden zijn beteekend en zij zijn gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Zaterdag, den 14den April 1934, des voormiddags ten 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt, den beklaagden vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den plv. Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot:

Schuldigverklaring van de beklaagden aan:

„Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden”;

ten aanzien van den beklaagde A. bovendien:

„Als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”;

en ten aanzien van den beklaagde B. bovendien:

„Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”;

en veroordeeling deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van, voor wat betreft:

1. A. één jaar en zes maanden, 2. B. één jaar en drie maanden, 3. C. één jaar, 4. D. zes maanden, 5. E. één week, 6. F. één week, 7. G. vijf dagen, 8. H. één week, 9. I. vijf dagen, 10. J. vijf dagen, 11. K. één jaar, 12. L. twee maanden, 13. M. vijf maanden, 14. N. drie maanden, 15. O. één week, 16. P. drie dagen,

met bepaling, dat op de uitvoering van de den veroordeelden A., B., C., D., K., L., M. en N. opgelegde gevangenisstraffen geheel of ten deele in mindering zal worden gebracht de tijd door hen vóór de tenuitvoerlegging in voorloopige hechtenis doorgebracht, te stellen voor A. op 10 dagen, voor de overige hier genoemde veroordeelden op één week,

dat de den veroordeelden E., F., G., H., I., J., O. en P. opgelegde gevangenisstraffen moeten geacht worden geheel te zijn ondergaan door den tijd door hen in preventieve hechtenis doorgebracht,

ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen van de beklaagden A., B., C., D., K., L. en M.;

Gelet op hetgeen door de raadslieden van de beklaagden mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagden bij de Koninklijke Marine zijn benoemd tot enz.

O.: (volgen feitelijke overwegingen)

Overwegende ten aanzien van het sub I en II aan alle beklaagden tenlastegelegde:

dat door de verklaringen der beklaagden, slechts gebezigd ten aanzien van hem die haar heeft afgelegd en die der beëdigde getuigen Eikenboom, Ham, Kawilarang, Beets en van Foreest — voorzover laatstgenoemde als getuige heeft verklaard —, is komen vast te staan:

dat het oorlogsvaartuig Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” aan boord waarvan de beklaagden toen dienden in de voor ieder van hen in de tenlastelegging aangeduide functie, zich in den avond van den 4den Februari 1933 heeft bevonden ter reede van Oleh-leh, eiland Sumatra, N.I., tot circa half elf voor anker, op een afstand van ongeveer 1200 meter uit den wal;

dat te dien tijde op genoemde reede geen ander schip aanwezig was dan het onbewapende Gouvernements-Marinevaartuig „Aldebaran” en aan den wal te Oleh-leh of in de omgeving daarvan zich geen doelmatige bestrijdingsmiddelen van een pantserschip, zooals artillerie of vliegtuigen, bevonden;

dat in den voormelden avond te omstreeks 10 uur een groot aantal korporaals en manschappen, behoorende tot de bemanning van gemelden bodem, in opstand is gekomen tegen het wettig gezag aan boord gepersonificeerd in de aanwezige officieren en onderofficieren;

dat gewapende infanterie en wapens voor de zich in den nacht van 4—5 Februari 1933 op den steiger te Oleh-leh bevindende Marine-officieren en -onderofficieren uit Kotaradja zijn moeten worden gerequireerd;

O. dat op grond van al deze feitelijke omstandigheden moet worden aangenomen dat Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” in den nacht van 4—5 Februari 1933 bij den aanvang van gemelden opstand zich ergens bevond waar geen *onmiddellijke* hulp te verkrijgen was;

O. ten aanzien van het sub II voor wat betreft den beklaagden B., D., E., F., G., H., I., J., K., L., M. en N., A—C tenlastegelegde en den beklaagden O. en P., B—C tenlastegelegde:

dat op grond van de verklaringen van de beklaagden en die der beëdigde getuigen Kawilarang, van Beckhoven, Beets, Roomer, Isbrücker, van der Wal, Daniëls, van Florestein, Merx, Hendrik, Mintje, Tatipikalawan, Pelupessy, Nanlohy, van Zelst, Broere, Forrer, Eelman en van Iterson, in onderling verband en samenhang beschouwd, wordende de verklaringen van ieder der beklaagden uitsluitend als bewijsmiddel gebezigd ten aanzien van hem die haar heeft afgelegd, op wettige en overtuigende wijze is komen vast te staan:

dat in den nacht van Zaterdag op Zondag 4—5 Februari 1933 aan boord van bovengenoemd oorlogsvaartuig, zich bevindende ter plaatse als boven als bewezen is aangenomen, het meerendeel der aanwezige korporaals en manschappen, ten getale van ongeveer 200 man, grotendeels van inlandschen landaard, aanvangende omstreeks 10 uur, in onderlinge samenwerking zich met kennelijk kwade bedoelingen, op ongeoorloofde wijze, eigenmachtig van wapens en munitie heeft meester gemaakt, zich van geweren, al dan niet met bajonet, en pistolen heeft voorzien en deze wapens openlijk droeg, vervolgens op voorzegde wijze gewapend het voor- en middenschip en de toegangen tot het voorschip, de machinekamers, stookplaatsen en brug heeft bezet en bleef bezetten, gereed was om bij te verwachten actief optreden van de aan boord aanwezige officieren en de bij deze superieuren zich gevoegd hebbende onderofficieren en minderen van de bemachtigde wapens op gewelddadige wijze gebruik te maken teneinde eene dergelijke actie te verijdelen, mitsdien voor zijne officieren — thans beklaagden — en de zich onder de bevelen der officieren gesteld hebbende onderofficieren — opzettelijk een dusdanige bedreiging met geweld van wapenen vormden, dat deze zich daardoor van hunne normale vrijheid van handelen zagen beroofd, immers zich niet zonder gevaar voor lichamelijk letsel naar het voorschip konden begeven noch, voor wat de wachthebbende

superieuren betreft, de wachtdiensten naar behooren konden verichten;

voorts het schip eigenmachtig, alzoo zonder daartoe van zijne officieren bekomen opdracht, onder stoom heeft gebracht en gehouden, het anker heeft gelicht, de machines in werking heeft gesteld, de communicatie met den wal heeft verbroken en het schip van zijn ankerplaats heeft doen wegvaren, tengevolge waarvan de noodzakelijk in stand te houden verbinding met den wal te Oleh-leh werd verbroken en den officieren de gelegenheid werd benomen om middels verbinding met den wal te Oleh-leh het persoonlijk contact met den afwezigen Commandant te bewerkstelligen; vervolgens dit als het bij artikel 117 jo 119 jo 120 aanhef en onder no. 2o. Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar gestelde, als „muiterie aan boord van een oorlogsvaartuig zich ergens bevindend waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is” te qualificeeren misdrijf, gedurende den geheelen nacht van 4—5 Februari 1933 en de daaropvolgende dagen tot den morgen van Vrijdag 10 Februari 1933 heeft doen voortduren door vanaf omstreeks 1 uur in voorzegden nacht met het schip eigenmachtig koers te zetten en op te stoomen via den Indischen Oceaan in de richting van Soerabaja en vanaf dat tijdstip tot Vrijdagmorgen 10 Februari 1933 de aan boord aanwezige officieren en onderofficieren door vooromschreven bedreiging met geweld van wapenen, in het bijzonder door uitzetting van meerdere met geweer, al dan niet van bajonet voorzien, gewapende schildwachten bij de toegangen van het achterschip tot het midden- en voorschip te dwingen uitsluitend in het achterschip te verblijven, in ieder geval zich te onthouden van hunne normale dienstverrichtingen;

dat beklaagden er getuige van waren, dat het boven nader omschreven collectieve misdrijf tegen de ondergeschiktheid tegen hen en tegen de aanwezige onderofficieren werd gepleegd, hebbende zij immers allen, wat de onderdeelen van het delict betreft grootendeels door eigen aanschouwing, bewust ondervonden en ook begrepen, dat bovenvermelde, als misdrijf strafbare, handelingen in hun tegenwoordigheid en tegen ieder van hen werden begaan, daargelaten of hun bekend was welk misdrijf in den zin der wettelijke strafbepalingen door de delinqueerende bemanning werd bedreven;

dat het belang der zaak, te weten zoo spoedig mogelijk herstel van de militaire tucht en orde en terugkeer tot den oorspronkelijken normalen toestand vorderde, dat van de zijde der superieuren, die van het misdrijf getuige waren, met gebruikmaking van zoo noodig alle hun ten dienste staande middelen maatregelen werden aangewend teneinde het misdrijf te doen beëindigen, welke maatregelen, gezien den aard en toedracht van het delict, geen andere konden zijn dan die van geweld, zelfs in haar uitersten vorm, t.w. het gebruik van de vuurwapenen en het inzetten van de te hunner beschikking staande gewapende macht;

dat ook door beklaagden werd ingezien, dat de tucht en orde onder

de muitende schepelingen niet anders kon worden hersteld dan door het aanwenden tegen hen van maatregelen van geweld;

O. dat volgens de in den tekst van art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht neergelegde bedoeling, die ook in de geschiedenis van dit artikel steun vindt, het woord „getuige” niet is op te vatten in den engen zin van „ooggetuige”, maar evenzeer slaat op het geval dat iemand nalaat wat hem bij dit artikel als plicht is opgelegd, indien hij bij een door een mindere gepleegd misdrijf tegenwoordig en zich daarvan bewust is;

O. ten aanzien van het aan beklagden C., D., E., F., G., H., I., J., K., L., M. en N. sub II A tenlastegelegde, dat op grond van de in de voorgaande overwegingen vermelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen:

dat door hen vanaf korten tijd na den aanvang der muiterij gedurende het tijdsverloop van ongeveer drie uren, waarin het, naar moet worden aangenomen, aan leiding van den voor het voeren van het bevel aangewezen zeeofficier ontbrak, geen enkele maatregel van geweld is aangewend, noch gezamenlijk, noch individueel, niet-tegenstaande hun wettelijke plicht als meerdere zulks gebod en zij hiertoe het vermogen bezaten, aangezien zij allen ongeveer een kwartier nadat de berichten betreffende het uitbreken van de ongeregeldheden onder de bemanning in het voorschip hen hadden bereikt, de beschikking hadden over een met scherpe patronen geladen pistool en meer dan voldoende munitie, voorts over tenminste zes onder-officieren van Europeeschen landaard, die onmiddellijk de zijde hunner superieuren hebben gekozen en gewapend waren althans gewapend konden worden met een pistool of geweer met bijbehorende munitie;

dat bij incidenteele pogingen tot actief optreden tegen de muiters de wettelijke plicht tot aanwending van door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld in het bijzonder nog werd nagelaten door:

a. beklagde D., toen hij korten tijd nadat hij zich van een geladen pistool had voorzien, op het opperdek aan stuurboord stuitte op een aantal met geweren gewapende inlandsche schepelingen en deze aan de door hem — beklagde — of J. gedane sommatie de wapens neer te leggen, niet voldeden;

b. beklagde G. toen hij, ongeveer een kwartier nadat hij aan dek was gekomen en zich, voorzien van een geladen pistool, bij de radiohut op het tentdek bevond, waar beklagde J. mede aanwezig was, zag, dat aldaar geposteerde, kennelijk tot de muitende schepelingen behorende inlandsche manschappen, hun geweren in den aanslag brachten en hoorde, dat voorbereidingscommando's tot vuren werden gegeven;

c. beklagde J., toen hij korten tijd nadat hij, voorzien van een geladen pistool, aan dek gekomen was, ter hoogte van de bakkerij op een aantal met geweer met bajonet gewapende schepelingen

stuitte en hem, terwijl geweren in den aanslag werden gebracht, toegeroepen werd: „niet verder of wij schieten”;

d. beklaagden D., F., G., H. en J., toen zij zich, ieder voorzien van een met scherpe patronen geladen pistool, omstreeks half elf op weg naar de brug op het tentdek aan stuurboord bevonden en — zooals uit hun eigen opgaven en die der beëdigde getuigen Ramelan en Mintje blijkt, — door één der onder de brug geposteerde muitende schepelingen, onmiddellijk na het ontsteken van een zaklantaarn door den luitenant ter zee X., een gewerschot werd gelost, welke daad door hen allen als eene tegen hen gerichte vijandige actie werd beschouwd, hebbende zij daarentegen de terugtocht ondernomen zonder zelfs te trachten met gebruikmaking van hun vuurwapens hun minderen tot onderwerping aan de militaire tucht en orde te dwingen;

e. beklaagde J., toen hij eenigen tijd na het uitbreken der munitie zich, voorzien van een geladen pistool, in de radiohut bevond en de korporaal-machinist Boshart hem — blijkens beklaagdes eigen opgaven en die der beëdigde getuigen Slendenbroek, Soewarso en Ardani à Digdodarmo — middels voorhouding van een pistool wilde dwingen de radiohut te verlaten, hebbende hij daarentegen aan dezen hem gestelden eisch gevolg gegeven, terwijl toch het belang der zaak, i.c. het bezet houden van het compartiment waarin zich de radio-installatie bevond, het aanwenden van maatregelen van geweld bepaaldelijk vorderde;

dat zelfs hun plicht om de gewapende muitende schepelingen tegemoet te treden hebben verzaakt:

a. beklaagde C., die zich van den aanvang af, nadat hij had nagelaten met geweld van wapenen op te treden tegen een aantal met geweer gewapende inlandsche schepelingen, die door stuurboordswalegang naar „achteruit” kwamen rennen, tot circa 1 uur 's nachts vrijwel voortdurend achter de gesloten en door sjorringen verzekerde waterdichte deur in schot 102 heeft opgehouden;

b. beklaagden K., L. en M., die zich gedurende de eerste uren na den aanvang der munitie vrijwel zonder onderbreking hebben bepaald tot werkeloos verblijf op het, in tegenstelling tot het voorschip, helder verlichte halfdek aan stuurboord en bakboord en in het bijzonder nagelaten hebben om zich in de machinekamers en op de stookplaatsen te begeven toen zij vernamen dat door de muitende bemanning eigenmachtig stoomklaar werd gemaakt, zulks niettegenstaande hun herhaaldelijk, van de zijde van den officier van den Marinestoomvaartdienst der 3e klasse Beets, — blijkens diens beëdigde verklaring — het voorstel werd gedaan gezamenlijk het machinekamercomplex binnen te dringen tencinde daar met behulp van de hun ten dienste staande geladen pistolen de tucht en orde te herstellen, hetgeen niet wordt weersproken door de beklaagden K. en M., in tegenstelling met beklaagde L., die heeft verklaard een dusdanig voorstel niet te hebben gehoord;

c. beklaagde N., die het halfdek aan stuurboord en bakboord

vrijwel niet verlaten heeft, in ieder geval niet in de richting van het voorschip, en, hoewel hij de beschikking had over een geladen pistool, nagelaten heeft zich aan te sluiten bij de groep officieren, die — naar hij wist — naar aanleiding van het feit, dat de machines in werking werden gebracht, een, zij het dan zwakke, poging heeft gedaan om via het tentdek aan stuurboord de brug te bereiken;

O. ten aanzien van het aan beklaagden C., D., E., F., G., H., I., J., K., L., M. en N., zoomede aan beklaagden O. en P. sub II B tenlastegelegde:

dat op grond van de verklaringen van beklaagden, slechts als bewijsmiddel gebezigd ten aanzien van hem die haar heeft afgelegd, en op grond van de verklaringen der beëdigde getuigen Beets en Kawilarang op wettige en overtuigende wijze is komen vast te staan, dat beklaagden zich gedurende den verderen loop van den nacht van 4—5 Februari 1933 na omstreeks 1 uur, terwijl het vooromschreven en bewezen verklaarde misdrijf van muitenrij voortgang had, hebben onthouden van het aanwenden van maatregelen van geweld tegen de muitende bemanning tot herstel van de militaire tucht en orde en beëindiging van het misdrijf waarvan zij allen getuige waren, terwijl zij, ook beklaagden O. en P., de beschikking hadden over pistolen en daarvoor geschikte munitie, zoomede over de meergenoemde gewapende onderofficieren en zelfs geen der beklaagden C., F., G., I., K., M. en N., die volgens eigen opgave ooggetuige waren van het mede op grond van de verklaringen der beëdigde getuigen Hendrik en Tatipikalawan bewezen feit, dat omstreeks half twee v.m. van den 5den Februari 1933 een patrouille bestaande uit twee inlandsche ongewapende stokers en twee met vuurwapens gewapende manschappen, het door de officieren-beklaagden bezette achterschip betrad en de stokers, onder leiding van de gewapende manschappen, de door en vanwege de officieren ont-koppelde stoomstuurinrichting wederom inschakelden, dit ernstig gebeuren, dat naar zij wisten, tengevolge had, dat het schip genavigeerd door de muitende bemanning, ongehinderd kon wegstoomen, met de hem ten dienste staande middelen, waarmede hij in staat was zelfs de uiterste maatregelen van geweld aan te wenden, heeft verhinderd;

O. ten aanzien van het aan beklaagden C., D., E., F., G., H., I., J., K., L., M., N., O. en P. sub II C tenlastegelegde:

dat op grond van de verklaringen van beklaagden, slechts als bewijsmiddel gebezigd ten aanzien van hem, die haar heeft afgelegd en op grond van de verklaringen der beëdigde getuigen Kawilarang, Beets, Roomer en Isbrücker wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagden in het sub C genoemde tijdvak, toen Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” onder de omstandigheden zooals boven reeds als bewezen is aangenomen, naar Soerabaja koers zette, hebben nagelaten vanuit het achterschip, dat door hen — beklaagden — onder leiding van den luitenant ter zee X. en gesteund door zeven, evenals beklaagden, van vuurwapens en munitie voorziene Euro-

peesche onderofficieren, werd bezet gehouden, een uitval te doen ten einde het schip onder hun gezag te brengen en de tucht en orde te herstellen, zulks terwijl toch hun positie en de hun ten dienste staande middelen een gewapend optreden mogelijk maakten en een dergelijk optreden door het belang der zaak dringend werd gevorderd, hebbende zij daarentegen, zooals mede blijkt uit de beëdigde verklaring van getuige Soediono, bij herhaling in het door hen bezette gedeelte van het schip gewapende muiters toegelaten en allen met uitzondering van beklaagden O., L., E. en J., die van dit voorval geen getuigen waren, nagelaten met geweld op te treden toen, zooals mede komt vast te staan uit de beëdigde verklaringen der getuigen Hendrik en Ardani à Digdodarmo, in den nacht van Maandag op Dinsdag 6—7 Februari 1933 een tiental met geweren met bajonet of pistool gewapende manschappen, onder wie te noemen de inlandsche stoker-olieman Hendrik voornoemd, onverwacht via de walegangen het achterschip waren binnengedrongen met het doel eenige geweren op te vorderen;

dat beklaagden O. en L. tijdens evengenoemd incident in den nacht van 6—7 Februari 1933 zich op de campagne bevonden, waar beklaagde O. beklaagde L. als gewapende post had afgelost en, zooals behalve uit hun eigen opgaven mede blijkt uit de beëdigde verklaringen van getuigen Roomer en Manuputty, aldaar nagelaten hebben om, toen een viertal met geweren met bajonet of met pistool gewapende tot de muiters behoorende schepelingen, onder wie de inl. matroos 1ste klasse Manuputty, de campagne bezetten met het doel het bewerkstelligen van het contact tusschen beklaagden O. en L. en de overige zich beneden in het achterschip bevindende officieren te verhinderen, tegen hun muitende minderen met gebruikmaking van de hun ter beschikking staande geladen vuurwapenen gewelddadig op te treden, zooals het belang der zaak dit vorderde;

O. dat beklaagden ten processe hebben verklaard, dat zij het aanwenden van maatregelen van geweld welbewust op grond van bepaalde motieven hebben nagelaten en mitsdien waar hun verklaringen bovendien bevestiging vinden in den aard en toedracht der boven bewezen verklaarde feiten, als bewezen moet worden aangenomen, dat zij zich allen *opzettelijk* hebben onthouden van toepassing van maatregelen van geweld tegen de hun ondergeschikte, muitende schepelingen;

O. dat door beklaagden verscheidene motieven voor hun nalaten zijn opgegeven welke, tevens tot hun verweer dienende, als volgt kunnen worden samengevat:

A. dat gewapenderhand optreden van de zijde der officieren en onderofficieren tot herstel van tucht en orde geen succes zou hebben gehad in verband met de groote overmacht van de gewapende muitelingen en zij bij een eventueelen aanval hunnerzijds onvermijdelijk zouden zijn neergeschoten, of op andere wijze afgemaakt;

B. dat men zich had te onderwerpen aan de leiding en bevelen

van den oudstaanwezend zeeofficier i.c. na het vertrek van den luitenant ter zee der 1ste klasse A., den luitenant ter zee der 2de klasse X.;

C. dat zich op het voorschip een aantal loyale schepelingen weerloos in de handen der muiters bevond en deze menschen naar hun overtuiging bij een gewapend optreden hunnerzijds door de muiters zouden worden gedood;

D. dat naar hunne meening de muitende bemanning indien zij een gevecht uitlokten, zich niet zou bepalen tot gewapend optreden tegen de loyale opvarenden, doch tevens zou overgaan tot daden van geweld tegen de bewoonde plaatsen aan den wal;

E. dat men door geweld na te laten meende te handelen in den geest van den afwezigen Commandant en andere autoriteiten, in welke meening men werd versterkt:

1e. door het op Zondag 5 Februari 1933 van den afwezigen Commandant, kapitein-luitenant ter zee Eikenboom, ontvangen telegram o.m. inhoudende, dat de officieren aan boord van „De Zeven Provinciën” moesten trachten de muitende bemanning te „overreden”;

2e. door den inhoud van het op Maandag 6 Februari 1933 opgevangen radiopersbericht o.m. inhoudende dat het eskader Westwaarts werd aangetrokken „ter bewaking en begeleiding”;

F. dat er naar hun overtuiging ten slotte toch wel hulp van buiten zou komen om aan het misdrijf van de zijde der bemanning een einde te maken;

G. — inzonderheid geldende voor de luitenants ter zee der 3de klasse — dat men zich had te richten naar het beleid der oudere officieren en van hen die gewend waren, „ondergeschikt” dienst te doen, thans geen initiatief tot gewelddadig optreden mocht uitgaan waar door de oudere officieren een gedragslijn van onthouding van geweld werd aangegeven;

O. dat hiertegen moet worden aangevoerd:

ad A. dat de aan den meerdere opgelegde wettelijke plicht tot bescherming van het bijzondere rechtsgoed, de militaire tucht en orde, een actief ingrijpen van de superieuren — zoo het belang der zaak dit vordert, met geweld van wapenen — voor alles gebiedend eischt en een al dan niet daadwerkelijk optreden van de zijde van het aangerande gezag niet afhankelijk mag zijn van de vraag of en zoo ja in hoeverre kans bestaat op succes;

dat het bij collectieve misdrijven tegen de ondergeschiktheid zooals het onderwerpelijke, de normale figuur zal zijn dat het gezag, ver-tegenwoordigd door de superieuren die van het misdrijf getuige zijn, wat getalsterkte en bewapening betreft in de minderheid zal zijn en het staan tegenover een overmacht van gewapende menschen derhalve normaal zou moeten leiden tot lijdelijkheid van de zijde der superieuren, hetgeen toch ten eenenmale in strijd zou zijn met het doel en wezen van het gezag, zijnde en zich manifesterende in de handhaving van tucht, orde en rust;

dat het weinig betoog behoeft, dat de bevoegdheid — zelfs de

plicht — tot het aanwenden van uiterste maatregelen van geweld in zich sluit de verplichting tot het nemen en dragen van het risico dat daarin gelegen is en bestaat in de mogelijkheid van verlies van eigen leven;

dat slechts kan gelden een beroep op overmacht in den zin van het bepaalde bij artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht en mitsdien dient te worden overwogen of in het tijdvak van Zaterdag op Zondag 4—5 Februari 1933 vanaf omstreeks 10 uur n.m. tot omstreeks 1 uur v.m. voor wat betreft de beklaagden C., D., E., F., G., H., I., J., K., L., M. en N. en voorts vanaf Zondag 5 Februari omstreeks 1 uur v.m. tot den morgen van Vrijdag 10 Februari 1933 mede ten aanzien van beklaagden O. en P., de situatie een dusdanige is geweest dat aangenomen moet worden dat overmacht beklaagden heeft gedrongen hun plicht tot het aanwenden van maatregelen van geweld na te laten;

O. hieromtrent ten aanzien van de groep beklaagden C. tot en met N., voor wat betreft het tijdvak van omstreeks kwart over tien in den avond van 4 Februari tot omstreeks 1 uur v.m. op Zondag 5 Februari 1933,

ten eerste, dat zij niet machteloos waren in den zin dat hun geen middelen ten dienste stonden geschikt om daarmede krachtdadig op te treden, daar zij immers in tegenstelling met de luitenants ter zee der 3e klasse O. en P., die zich ongewapend te midden der muiters bevonden, beschikten over geladen vuistvuurwapenen en voldoende munitie en gesteund werden door eenige onderofficieren, die naar zij wisten met vuurwapens gewapend waren of konden worden;

ten tweede, dat het op grond van het gehouden onderzoek, inzonderheid op grond van de verklaringen van beklaagden en die der beëdigde getuigen Eikenboom, van Florestein, Isbrücker, Mintje, Hendrik, Manuputty en Tatipikalawan voor zeker mag worden gehouden, dat bij een krachtdadig en paraat optreden van de zijde der officieren — thans beklaagden — aan de muitery een einde zou zijn gemaakt en tucht en orde aan dek en in de machinekamers en stookplaatsen zouden zijn hersteld, aangezien

a. het gewapende deel der muitende schepelingen — wier aantal op ongeveer 200 man moet worden gesteld — blijkens de in de verklaring van getuige Eikenboom bevestiging vindende opgaven van getuige Manuputty overwegend gevormd werd door op het gebied van gewapende actie als onvolwaardige manschappen te qualificeeren jeugdige inlandsche matrozen, die afkomstig van de Kweekschool van Inlandsche Schepelingen, ter verdere opleiding aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” waren geplaatst, van wie derhalve, evenals van het beduidend aantal schepelingen dat zich met het spoedigst stoomklaar maken en daarna met het onder stoom- en in werking houden der machines en het voeren der navigatie moest occupeeren, geen ernstig gewapend verzet te verwachten was;

b. het meerendeel der Europeesche minderen, dat aan boord zijnde, zich niet achter de officieren had geschaard, zich bij gewelddadig

optreden door de officieren van gewapend verzet tegen hun superieuren zou hebben onthouden, afgezien nog van de vraag of het zelfs niet de zijde van het gezag zou hebben gekozen, indien dit zich met kracht van wapenen had laten gelden;

c. eerst geruimen tijd, te stellen op ongeveer een uur na den aanvang der muiterij, een gering aantal gewapenden in de machinekamers zijn verschenen, zooals blijkt uit de verklaring van getuige Mintje, moettende op grond van de verklaring van getuige Tatipikalawan worden aangenomen dat de bewapening der in de stookplaatsen aanwezige muitende schepelingen minimaal was;

ten derde, dat ieder der beklaagden er van verzekerd had kunnen zijn dat, ingeval van gewelddadig optreden zijnerzijds tegen de muitende schepelingen de overige officieren zoomede de onderofficieren, in ieder geval het meerendeel van hen, hem onmiddellijk krachtdadig zou hebben gesteund, hetgeen inzonderheid geldt voor de bijzondere incidenten als het lossen van een geweerschot door de muitende schepelingen bij de nadering van de officieren van Boven, D., F., G., H., en J. op het tentdek aan stuurboord en bedreiging van beklaagde J. in de radiohut door den korporaalmachinist Boshart:

O. hieromtrent, behalve ten aanzien van evengenoomde beklaagden mede ten aanzien van beklaagden O. en P., voor wat betreft het tijdsverloop vanaf Zondag 5 Februari omstreeks 1 uur v.m. tot Vrijdagmorgen 10 Februari 1933,

dat te dezen evenzeer geldt hetgeen boven sub *ten eerste*, *ten tweede a* en *b* en *ten derde* is overwogen met de toevoeging ad *ten tweede* dat, zooals blijkt uit de verklaring van getuige Kawilarang, de gewapende wacht der muitende schepelingen, derhalve het bij een plotselingen aanval der officieren en onderofficieren tot gewapend verzet onmiddellijk gereed zijnde deel der bemanning, bestond uit nog geen twintig man, van wie de waakzaamheid bovendien meermalen veel te wenschen overliet,

en de toevoeging ad *ten derde*, de vermelding van het incident in den nacht van 6—7 Februari 1933 op de campagne waarbij beklaagden O. en L. betrokken waren;

dat op grond van het boven overwogene een beroep op overmacht moet worden verworpen;

ad B. dat ten processe o.m. uit de verklaringen van beklaagden zelf, voldoende is komen vast te staan, dat gedurende de eerste drie uren na den aanvang der muiterij van leiding door een bevelvoerend officier geen sprake is geweest, gelijk beklaagden zich ook bewust zijn geweest daar een ieder voorzoover hij activiteit toonde, uit eigen initiatief althans niet ingevolge een ontvangen bevel handelde, hetgeen inzonderheid tot uiting komt bij beklaagde J.;

dat in het tijdvak van Zondag 5 Februari 1933 1 uur v.m. tot Vrijdagmorgen 10 Februari 1933 weliswaar de oudstaanwezend zeeofficier, de luitenant ter zee der 2de klasse X., als leider werd erkend en van dezen inderdaad eenige leiding is uitgegaan, doch door dezen officier een uitdrukkelijk, voor beklaagden geldend, bevel

om het aanwenden van maatregelen van geweld tegen de muitende schepelingen na te laten nimmer is gegeven en derhalve een eventueel beroep op het bepaalde bij artikel 43 van het Wetboek van Strafrecht niet wel mogelijk is;

dat weliswaar door beklaagde D. in zijn verklaring ter zitting met open deuren van den Zeekrijgsraad afgelegd, is opgegeven, dat door den luitenant ter zee X. op 6 Februari 1933 aan hem, D., een bevel is gegeven om zich te onthouden van persoonlijk optreden, doch dat hiervan ten processe verder niets is gebleken;

ad C. dat inderdaad eenige loyaal gebleven schepelingen zich ongewapend te midden der muiters bevonden, doch zekerheid dat deze menschen bij een daadwerkelijk optreden der officieren zouden worden gedood, nimmer heeft bestaan en in wezen niet anders heeft geheerscht dan een gevoel van onzekerheid omtrent het lot van deze personen ingeval van gewelddadig ingrijpen van de zijde van beklagden, hetgeen nimmer een reden mag zijn om de wettelijke plicht tot herstel van militaire tucht en orde niet na te komen;

dat bovendien van een aanranding of onmiddellijk dreigende aanranding van de in het voorschip aanwezige loyale schepelingen geen sprake is geweest;

dat gesproken zou kunnen worden van een onmiddellijk dreigende aanranding van de luitnants ter zee der 3de klasse O. en P., toen deze officieren weerloos te midden van hen bewakende gewapende muiters op het voorschip gedwongen verblijf hielden, doch geen der beklagden C. t/m N. met deze situatie bekend is geweest ten tijde dat deze zich voordeed;

ad D. dat dit niets dan een veronderstelling is geweest, voorts dat de gedachte aan een misschien bedreigd rechtsbelang nimmer mag leiden tot nalaten van de wettelijke plicht tot krachtdadig ingrijpen waar het belang der zaak — i.e. onmiddellijk herstel van militaire tucht en orde — dit vordert;

ad E. dat de kennismeming van beide berichten waaruit, naar moet worden toegegeven, van een vasten wil tot zoo noodig gewelddadig optreden van de zijde van Commandant en andere autoriteiten weinig blijkt, eerst plaats had op onderscheidenlijk 5 en 6 Februari 1933 overdag en beklagden derhalve door deze berichten niet zijn beïnvloed in den nacht van 4—5 Februari 1933 toen de munterij uitbrak en voortgang had;

dat bovendien door de beklagden, die zich op deze berichten beroepen, overwogen had moeten worden, dat de Commandant en de andere autoriteiten onbekend waren met den juisten toestand aan boord en in de veronderstelling konden verkeeren, dat alle loyale opvarenden door de muiters waren gevangen genomen, althans door volledige ontwapening weerloos waren, zooals ook inderdaad door den Commandant, getuige Eikenboom, blijkt te zijn vermoed, en aan beklagden klaar voor oogen had moeten staan, dat zij als militairen verplicht waren geheel zelfstandig en naar eigen inzicht te handelen gelijk zoo duidelijk is omschreven in het bepaalde bij arti-

kel 12, tweede lid, van het Reglement betreffende de Krijgstucht, waarin zelfs het afwijken van een *uitdrukkelijk gegeven bevel* in de daar aangegeven gevallen voor den militair als plicht wordt gesteld;

ad F. dat een dergelijke overtuiging uiteraard nimmer aanleiding mag zijn tot het nalaten van de wettelijke plicht tot onmiddellijk krachtdadig ingrijpen ter handhaving van het aangerande gezag;

ad G. dat te dezen in vollen omvang geldt hetgeen *ad B* is overwogen;

dat ook de luitenants ter zee der 3de klasse, toegegeven dat zij gewend zijn ondergeschikt dienst te doen, meerderen zijn in den zin der wet en op hen mitsdien de wettelijke verplichting tot krachtdadig, zoonoodig gewelddadig, optreden tot handhaving en herstel van militaire tucht en orde evenzeer rust als op de officieren van hooger rang;

dat het feit dat deze jeugdige onervaren officieren, gewend aan onzelfstandigheid in dienstverrichtingen, zich bij hun gedragingen hebben laten beïnvloeden door de door de oudere officieren aangegeven gedragslijn, niet anders dan een zeer verzachtende omstandigheid kan opleveren, hoewel daar tegenovergesteld moet worden dat zij geacht moeten worden bekend te zijn met het bepaalde bij artikel 12, eerste lid, van het Reglement betreffende de Krijgstucht, o.m. inhoudende dat de algemeene verplichting van den militair tot gehoorzaamheid nimmer mag leiden tot onzelfstandigheid, besluiteloosheid en werkeloos blijven;

O. dat door de middelen en op de gronden, reeds bovenvermeld, wettig en overtuigend is bewezen, met hunne schuld daaraan, hetgeen den beklagden is tenlastegelegd, met dien verstande als hierboven reeds werd overwogen;

O. dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

„Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden”;

O. omtrent het sub I aan de beklagden A. en B. tenlastegelegde:

dat door de verklaringen der beklagden en die der beëdigde getuigen Eikenboom, Ham, Kawilarang, Beets, van Foreest — voorzover hij als getuige heeft verklaard —, van Beckhoven, Roomer, Isbrücker, Boelhouver, Hendrik, van Zelst, Broere, Forrer en van Iterson, de verklaringen van ieder der beklagden slechts gebruikt ten aanzien van hem die haar heeft afgelegd, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is komen vast te staan:

dat in den avond van Zaterdag 4 Februari 1933, toen Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, aan boord van welk oorlogsvaartuig de beklagden dienden in de voor ieder van hen in de tenlastelegging

aangeduide functie, zich bevond ter plaatse en onder omstandigheden als hiervoren reeds werd overwogen,

terwijl beklagde A., bij afwezigheid van den Commandant en den Eerste Officier, de oudste aan boord aanwezige zeeofficier, tevens officier van dienst, chef der wachtdivisie was,

beklaagde B. eveneens behoorde tot de wachtdivisie,

nadat te omstreeks 9.30 u. door een inlandsch schepeling munitie was ontvreemd uit één der verlaatrolkasten op het tentdek, aanvangende omstreeks 10 uur:

een deel der korporaals en manschappen tegen het wettig gezag aan boord in opstand is gekomen, o.a.

zich van de zich in de geweerrekken in één der walegangen bevindende geweren eigenmachtig heeft meester gemaakt, niettegenstaande de door den officier van de wacht, den luitenant ter zee X. en den sergeant-bottelier Roomer in het werk gestelde pogingen een 20-tal hunner, dat kennelijk met kwade bedoelingen in die walegangen was op- en samengedrongen, te weerhouden zich aan de geweerrekken te vergrijpen,

het voorschip in het donker heeft gezet,

aan de aan boord zijnde officieren de vrije beschikking over beide in gebruik zijnde motorsloepen heeft onttrokken,

de statietrap aan stuurboord heeft geheschen,

een aantal hunner voorzien van geweren en munitie, zich op het voorschip heeft opgesteld,

door alle welke gezamenlijke handelingen van hunne minderen de beklagden, die zich naar aanleiding van alarmeerende berichten omtrent boven weergegeven feitelijkheden van een geladen pistool hadden voorzien en zich vervolgens, aldus gewapend, naar het opperdek hadden begeven, — naar zij zich bewust waren —, van hunne vrijheid van handelen werden beroofd;

O. dat weliswaar de beklagden niet ooggetuige zijn geweest van al de hiervorenomschreven feitelijkheden, doch zij uit de situatie aan boord, zooals zij die blijkens hunne eigen verklaring hebben waargenomen, in verband met de reeds door hen ontvangen en in hunne verklaringen gerelateerde berichten begrepen hebben, dat een deel der bemanning gewapenderhand tegen het wettig gezag aan boord in opstand was gekomen en zij — beklagden — zich niet vrijelijk naar het voorschip konden begeven, noch — zooals zij persoonlijk hebben ondervonden — communicatie met den wal konden maken met de daarvoor aangewezen middelen;

dat zij zich immers, hoewel gewapend zijnde met een geladen pistool, niet verder dan den valreep in de richting van het voorschip hebben gewaagd en, toen zij zich naar den wal wilden begeven, gebruik moesten maken van een vlet, die daartoe eerst gestreken moest worden;

O. dat de boven weergegeven handelingen der opstandige schepelingen strafbaar zijn gesteld bij artikel 117 jo 119 jo 120 aanhef en onder 2o. van het Wetboek van Militair Strafrecht

en behooren te worden gequalificeerd als: „muitelij aan boord van een oorlogsvaartuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is”;

O. dat, gelijk hiervoren eveneens reeds werd overwogen ten aanzien van het den beklaagden C. c.s sub II A tenlastegelegde, het belang der zaak, t.w. het herstel der militaire tucht en orde het aanwenden van maatregelen van geweld vorderde;

dat beklaagden daartoe het vermogen bezaten, immers de beschikking hadden ieder over een met scherpe patronen geladen pistool en over een groep officieren en onderofficieren, die ten deele gewapend was op dezelfde wijze als zij — beklaagden —, voor het andere deel met vuurwapens gewapend kon worden;

dat deze groep toch rechtstreeks onder de bevelen stond van den beklaagde A. als oudsten aan boord aanwezigen zeeofficier, tevens officier van dienst, terwijl, nu door de verklaringen der beëdigde getuigen Beets, Boelhouwer en van Beckhoven wel vaststaat dat van A. voornoemd of enig ander officier aan boord in den avond van den 4den Februari 1933 geen leiding uitging, ten aanzien van den beklaagde B. geldt hetgeen te dezer zake reeds werd overwogen met betrekking tot het den beklaagden C. c.s. onder II A tenlastegelegde;

O. dat door de verklaringen der beklaagden en die van meerdere der beëdigde getuigen, onder wie te noemen Beets, Boelhouwer en van Beckhoven, in onderling verband beschouwd, worden de verklaringen van ieder der beklaagden slechts gebezigd ten aanzien van hem die haar heeft afgelegd, voorts wettig en overtuigend vaststaat, dat beklaagden geen enkelen maatregel van geweld hebben aangewend of doen aanwenden tegen de muitende schepelingen en zij zich circa half elf in voormelden avond via de campagne in een inmiddels gestreken vlet hebben begeven en zich zoo snel mogelijk van het schip hebben verwijderd, zonder van hunne voornemens daartoe aan eenigen aan boord achterblijvenden officier of onderofficier kennis te geven;

O. dat de beklaagden, kennelijk tot hun verweer, bepaalde motieven hebben opgegeven, zoowel voor hun nalaten aan boord maatregelen van geweld tegen de muitende schepelingen aan te wenden, als voor het verlaten door hen van het schip, doch zij, in plaats van het hiermede door hen beoogde doel te bereiken, het door de militaire strafwet in artikel 143 gevorderde opzet hebben erkend;

O. dat toch door de beklaagden werd aangevoerd:

Ie. A.: a. dat hij totaal machteloos en radeloos was en heel goed voelde, dat *hij* niet in staat was om aan boord iets te beginnen en *zoodoende* tot de overtuiging kwam dat de communicatie met den wal tot elken prijs moest worden hersteld o.m. om hulp te halen van het garnizoen te Kotaradja;

b. dat hij zich in de op zijn order gestreken vlet heeft begeven naar aanleiding van het feit, dat hij, toen hij op de campagne kwam

om te controleeren of zijn bevel werd uitgevoerd, ontwaarde, dat de kwartiermeester Kap, dien hij als onbetrouwbaar kende, zich juist langs de takels in de vlet liet zakken en teneinde zoo noodig met behulp van zijn pistool de vletsbemanning tot gehoorzaamheid te dwingen en met geweld op te kunnen treden tegen de inzittenden van de rondvarende kleine motorsloep;

2e. B.: *a.* dat hij uit hem in de longroom gedane mededeelingen, in zijn verhoor vermeld, reeds had begrepen dat de *bemannig* aan het muiten was geslagen en het oordeel heeft gevormd, dat het den aan boord aanwezigen officieren en onderofficieren niet mogelijk zou zijn het schip te heroveren, in verband met de numerieke meerderheid der muitende korporaals en manschappen, die bovendien zich de beschikking konden verzekeren over een groot aantal wapens;

b. dat hij het noodig vond, dat een gewapend officier met de vlet meeding, omdat hij verwachtte dat tegen de vlet zou worden opgetreden;

O. omtrent bovenstaande:

1e. A.: *a.* dat in den avond van den 4den Februari 1933 door hem getoonde onvermogen om onder de omstandigheden als zich toen aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” voordeden, als leider en aanvoerder der daar aanwezige officieren en onderofficieren op te treden, hem niet kan bevrijden van eene op hem als militair rustende wettelijke verplichting;

b. dat de oudste aan boord aanwezige zeeofficier, tevens officier van dienst, chef der wachtdivisie, onder de gegeven omstandigheden tot geen enkelen prijs het schip vrijwillig had mogen verlaten;

dat voorts door de verklaringen der beëdigde getuigen Boelhouwer, Kap, van Beckhoven en van der Vlis wel vaststaat, dat Kap voornoemd niet langs één der takels in de vlet is gekomen en dat, toen de beklaagde zich liet zakken, zoowel deze getuige als de luitenant ter zee B., zich hierin reeds bevond;

2e. B.: *a.* dat, gelijk ook hiervoren reeds werd overwogen, op grond van het gehouden onderzoek, inzonderheid op grond van de verklaringen van beklaagde zelf en die der beëdigde getuigen Eikenboom, van Florestein Isbrücker, Mintje, Hendrik, Manuputty en Tatipikalawan voor zeker mag worden gehouden dat bij een krachtdadig en paraat optreden van de zijde der officieren aan de muiterij een einde zou zijn gemaakt en tucht en orde aan dek en in de machinekamers en stookplaatsen zouden zijn hersteld;

b. dat alleen een beroep op overmacht in den vorm van noodtoestand den beklaagde zou kunnen baten;

dat een dergelijk beroep reeds op grond van het hiervoren onder *a* overwogene zou moeten falen,

a en b. wordende hierbij echter tevens vermeld, dat de opgaven van beklaagde veeleer een bewijs van een bij hem bestaand gebrek aan kordaatheid inhouden dan een gemotiveerd beroep op eenigen rechtvaardigingsgrond;

O. nog omtrent het den beklaagde A. tenlastegelegde:

dat beklaagde zich voorts nog heeft beroepen op eene hem eenige dagen voor den 4den Februari 1933 door zijn Commandant, den kapitein-luitenant ter zee Eikenboom, gegeven mondelinge instructie, inhoudende dat in geval van moeilijkheden met het personeel er niet geschoten mocht worden, maar de divisiechefs, ongewapend, door redenering de oproerkraaiers „er uit moesten halen”, doch de juistheid dezer opgave ten processe ten stelligste is weersproken door voornoemden als getuige onder eede gehoorde hoofdofficier, blijkende trouwens uit de verdere opgaven van den beklaagde dat noch de Commandant, noch de Eerste Officier, noch hijzelf een gewapenderhand in opstand komen van een groot deel der bemanning had voorzien, terwijl ook beklaagde's houding onmiddellijk na het uitbreken der muiterij in strijd was met eene dergelijke instructie;

O. nog omtrent het den beklaagden A. en B. tenlastegelegde:

dat — naar zij hebben erkend — op hen in den avond van den 4den Februari 1933 resp. als officier van dienst, chef der wachtdivisie en als behorende tot de wachtdivisie de verplichting rustte om aan boord te blijven;

en voorts omtrent B.:

dat met de uitdrukking „officier van de wacht aan boord van een oorlogsvaartuig” in art 129, lid 4, van het Wetboek van Militair Strafrecht, blijkende uit de in het lid opgenomen woorden „als zoodanig” en de hierop bij de behandeling van dit artikel gegeven toelichting, bedoeld is de officier van de wacht in functie;

dat, waar ten processe mede door de verklaringen van den beklaagde wel vaststaat, dat hij op 4 Februari 1933 belast was met den dienst van officier van de wacht, echter ten 8 u. n.m. in de uitoefening hiervan door een ander officier is vervangen, hij niet beschouwd kan worden als officier van de wacht in den zin van bovenaangehaald artikel en lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O. dat door de middelen en op de gronden, reeds bovenvermeld, wettig en overtuigend is bewezen, met der beklaagden schuld daaraan, hetgeen hun is ten laste gelegd, met dien verstande als reeds hooger werd overwogen;

O. dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als:

1e. *„als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden”;*

2e. ten aanzien van A. bovendien:

„als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”;

ten aanzien van B. bovendien :

„behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”;

O. dat het hoofdbestanddeel van het door den beklagde A. gevoerde verweer bestaat in een beroep op zijn abnormale geestelijke gesteldheid, doch op grond van het betreffende hem door den beëdigden deskundige Prof. Dr. P. M. van Wulfften Palthe opgemaakte en ten processe aanwezige psychiatrisch rapport en daaronder gestelde conclusie, welke door den Krijgsraad wordt overgenomen en tot de zijne wordt gemaakt, moet worden aangenomen dat hij ten tijde van het begaan van de ten zijnen aanzien bewezen verklaarde feiten niet lijdende was aan eene gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner geestvermogens in den zin van art. 37 van het Wetboek van Strafrecht en deze feiten hem mitsdien moeten worden toegerekend;

O. in verband met de op te leggen straffen:

dat in artikel 143 Wetboek van Militair Strafrecht de maximum op te leggen straf niet is gefixeerd, maar de wetgever door het opnemen van de woorden „wordt gestraft gelijk de medeplichtige” uitdrukking heeft gegeven aan zijn, reeds in de toelichting op dit artikel kenbaar gemaakten, wensch, dat de maximum aan den dader van het hierin omschreven misdrijf op te leggen straf zich zou regelen naar dat van het misdrijf, waarvan hij getuige is geweest;

dat, waar i.e. alle beklagden getuige zijn geweest van een hoog ernstig collectief misdrijf tegen de ondergeschiktheid, gepleegd onder eene strafverzwarende omstandigheid, het opleggen van strenge straffen geboden zou zijn, ware het niet, dat de op de doelstelling der weermacht gegrondveste hooge waardeering van het bijzonder rechtsgoed der militaire tucht en orde, zooals die in ons rechtsbestel en in het bijzonder in art. 143 W.v.M.S. besloten ligt, in het rechtsbewustzijn van breede lagen van ons volk niet aanwezig is en niet immer tot uitgangspunt en basis heeft gediend van de daardoor in aanmerking komende maatregelen van hoogerhand, waardoor eenerzijds twijfel kon ontstaan en bij een deel van hen geroepen tot handhaving en bescherming van dit rechtsgoed is ontstaan, omtrent de wijze waarop en de mate waarin dit gewaardeerd behoort te worden, anderzijds met de handhaving en bescherming hiervan werden belast personen die de hiervoor noodige qualiteiten misten ;

dat dit alles zich in het door de beklagden begane misdrijf heeft gemanifesteerd, wat de ongeschiktheid aangaat wel met groote duidelijkheid door beklagde A., wat het koesteren van voormelden twijfel betreft, door den luitenant ter zee X., den na het vertrek van den beklagde A. oudsten zeeofficier aan boord;

dat in dit verband vermelding verdient de verklaring van den getuige Beets, waar hij relateert, dat tijdens de vaart van het schip door den Indischen Oceaen bij de aan boord zijnde officieren de overtuiging bestond, dat zij, door zich te onthouden van geweld, nu wel handelden in den geest der autoriteiten, maar later hunne houding, welke deze ook mocht zijn, in ieder geval zou worden afgekeurd;

dat als verzachtende omstandigheden voorts in aanmerking moeten worden genomen het feit, dat de beklaagden door omstandigheden buiten hunne schuld eerst 10-15 minuten nadat hen berichten omtrent het uitbreken der muiterij hadden bereikt, konden beschikken over een geladen pistool; het ontbreken in den avond van den 4den Februari 1933 van eene krachtige op herstel der orde en tucht gerichte leiding, het meer dan slechte voorbeeld in dezen avond gegeven door den oudsten zeeofficier, den beklaagde A., de onjuiste gedragslijn aangegeven door den luitenant ter zee X., nadat deze te circa 1 uur 's nachts de leiding over de aan boord zijnde officieren en onderofficieren op zich had genomen en tenslotte de door hen — zooals hiervoren reeds werd betoogd ten onrechte — gekoesterde meening, dat zij zich als militair aan deze, niet in den vorm van een nadrukkelijk bevel ter hunner kennis gebrachte, gedragslijn hadden te onderwerpen; zulks te meer daar in den dagelijkschen dienst aan boord het geven van stellige en duidelijke bevelen, zooals art. 10, lid 2 van het Reglement betreffende de Krijgstucht dat voorschrijft, veelal om hier niet nader te noemen, maar in ieder geval afkeurenswaardige, redenen, wordt nagelaten;

dat hiermede tevens de desbetreffende argumenten van den raadsman van de beklaagden E., F., I., G., H., O. en P. voldoende zijn beantwoord en weerlegd;

dat voormelde omstandigheden in het bijzonder gelden voor de beklaagden E., F., G., H., I., J., O. en P., in verband met hunnen rang van luitenant ter zee der 3de klasse, hunne jeugdigen leeftijd en de aparte en onzelfstandige positie, die zij onder normale omstandigheden in het scheepsleven innemen, voorts van meerderen invloed behoreen te zijn op de strafmaat van hen, wier werkkring in hoofdzaak op technisch of ander speciaal gebied ligt dan die der zeeofficieren;

O. met betrekking tot de op te leggen straf ten aanzien van de hieronder volgende beklaagden nog in het bijzonder:

1e. A.: dat deze emotioneel overgevoelige beklaagde zijn totale ongeschiktheid als leider en aanvoerder door de door hem begane misdrijven op afdoende wijze heeft bewezen;

dat zijn beroep op de bekendheid der autoriteiten met zijne insufficiëntie op grond van den inhoud der in afschrift ten processe aanwezige over hem in zijn 16-jarige officiersloopbaan ingediende conduiterapporten en hetgeen verder ter dezer zake door hem is aangevoerd, moet worden aanvaard;

2e. B.: dat, behalve de algemeene menschelijke neiging tot zelfbehoud, slechts de betrekkelijk jeugdige leeftijd van dezen beklaagde — 23 jaren — en het feit dat ondanks des beklaagden verklaring, duidelijk ten processe is komen vast te staan dat hij op den avond van den 4den Februari 1933 geheel de kluts kwijt was als verdere strafverzachtende omstandigheden in aanmerking kunnen komen;

3e. C.: dat deze beklaagde in den avond van den 4den Februari 1933 opzettelijk heeft nagelaten zich te voegen bij den luitenant ter zee X., toen deze zich bevond tusschen de in het tusschendeck voor de geweerrekken aan bakboord samenrottende, hevig schreeuwende inlandsche schepelingen, voorts, terwijl hij gewapend was met een geladen pistool, zich aanstonds heeft teruggetrokken achter de waterdichte deur in schot 102 toen gewapende inlandsche schepelingen door stuurboordswalegang naar achteruit kwamen rennen en zich gedurende het verdere gedeelte van voormelden avond vrijwel onafgebroken achter deze gesloten en gesjorde deur heeft opgehouden, niettegenstaande zich hier ook eenige gewapende onderofficieren bevonden en hij wist, dat indien door de officieren tegen de muitende schepelingen zou worden opgetreden, dit in de eerste plaats aan dek zou gebeuren;

dat op deze gronden wel moet worden aangenomen, dat lijfsbehoud een overwegend motief voor zijn strafbaar nalaten heeft gevormd;

4e. D.: dat deze betrekkelijk jeugdige beklaagde — 24 jaren — niet uit vrees, doch uit hoofde van niet-militaire karakter eigenschappen zich, althans in den aanvang der muiterij, afkeerig heeft getoond van het aanwenden van maatregelen van geweld tegen de muitende schepelingen;

5e. F., G., H., I., J. en L.:

dat deze beklaagden zich in de dagen waarop het schip door den Indische Oceaan voer, blijkens hunne uitlatingen voorstanders hebben getoond van een gewapenden overval der muitende schepelingen, hebbende in het bijzonder laatstgenoemde hieromtrent een positief voorstel gedaan aan den toen oudsten zeeofficier, den luitenant ter zee X., en hierbij aangeboden zelf als aanvoerder op te treden;

6e. I.: dat het in dezen beklaagde moet worden gewaardeerd, dat hij in strijd met een hem aan den wal door den Eersten Officier gegeven bevel, aan boord is gebleven toen daar de muiterij uitbrak;

7e. G. en J.:

dat in het bijzonder deze twee beklaagden den moreelen steun der oudere officieren hebben ontbeerd, waarbij vermelding verdient, dat de door een zestal officieren ondernomen poging de brug te bereiken geschiedde op voorstel van eerstgenoemden, terwijl J. in den avond van den 4den Februari 1933 van alle aan boord zijnde officieren nog de meeste activiteit heeft betoond o.m. door een aantal schepelingen, dat aan stuurboord bezig was den valreep te hijschen, onder bedreiging met zijn pistool te dwingen deze wederom te strijken, door, nadat plm. 10 achter bakboordsvalreep staande Europeesche schepelingen hadden geweigerd te voldoen aan een hun verstrekt bevel zich te wapenen, uit het achterschip scheepssabels te halen en deze op het halfdek aan bakboord te deponeren, voorts door het doen verzenden van een radiogram omtrent het uitbreken der mui-

terij, hoewel de omgeving der radiohut toen bezet was door gewapende inlandsche schepelingen;

dat echter in de aan J. op te leggen straf tevens tot uitdrukking behoort te worden gebracht de minder sympathieke houding door hem ten processe aangenomen;

dat toch wel vaststaat, dat hij door den korporaalmachinist Boshart onder bedreiging met geweld uit de radiohut is verjaagd en hem door de luitenants ter zee D. en G. niet de mededeelingen zijn gedaan waarmede hij het verlaten door hem van de radiohut heeft trachten te motiveeren; dat voorts niet hij aan den officier M.S.D. Beets heeft voorgesteld om met hem — J. — naar de achterstookplaats te gaan, zooals hij heeft verklaard, maar zij op initiatief van Beets hebben afgesproken, dat deze zich alleen naar voormelde stookplaats zou begeven en hij — beklagde — hem daarbij boven aan de trap ter hoogte van het opperdek in den rug zou dekken;

dat in verband hiermede zijne opgaven, zijn flink en actief optreden in den avond van den 4den Februari 1933 betreffende, slechts kunnen worden aanvaard voorzoverre deze van elders bevestigd worden;

8e. K.: dat door dezen beklagde wel een buitengewoon geringe waardeering voor de militaire tucht en orde en voor zijn waardigheid als officier aan den dag is gelegd, niet alleen door zijn ergerlijk nalaten in den nacht van 4—5 Februari 1933 zich naar de machinekamers en stookplaatsen te begeven, maar ook door in dezen nacht bij eene door de muiters gezonden deputatie te informeeren naar de voedselvoorziening der officieren, door in den nacht van 6—7 Februari daaraanvolgende tijdens een gewapenden inval in het achterschip, door de opstandige schepelingen ondernomen met het doel eenige door de officieren uit de geweerrekken genomen geweren op te vorderen, in hunne tegenwoordigheid bij den luitenant ter zee X. aan te dringen op inwilliging van hun eisch, ten slotte door tijdens de vaart van het schip door den Indischen Oceaan bij de andere officieren aan te dringen op het onzichtbaar dragen der pistolen, ten einde de muiters niet te provoceeren;

9e. L.: dat, gezien de positie van de oudere ondergeschikte dienende officieren M.S.D. aan boord, des beklagden persoonlijkheid en zijne houding in de volgende dagen, kan worden aanvaard, dat de door hem in zijn verhoor opgegeven en tot strafvermindering strekkende motieven omtrent zijn strafbaar nalaten in den nacht van 4—5 Februari 1933 inderdaad bij hem hebben bestaan;

10e. M.: dat ook deze beklagde eene zeer onvoldoende waardeering voor de militaire tucht en orde heeft getoond, feitelijk daarvoor een volkomen onverschilligheid aan den dag heeft gelegd;

11e. N.: dat met het opleggen van een lichte straf aan dezen beklagde, die eene zeer onvoldoende militaire opleiding heeft genoten, zou kunnen worden volstaan, hadde hij zich in meergemelden nacht van 4—5 Februari 1933 aangesloten bij de groep officieren, die zich op weg naar de brug heeft begeven en ware het niet, dat hij in de

volgende dagen onder speciale bewaking der muitende schepelingen zijn dienst als medicus onder de muitende bemanning is blijven uitoefenen, hoewel hij wist dat zich in den ziekenboeg geen ernstige patiënten bevonden, in ieder geval niet wist, dat daar of elders aan boord in oogenblikkelijk levensgevaar verkeerende patiënten aanwezig waren;

dat weliswaar door den raadsman van dezen beklaagde een beroep is gedaan op de Conventie van Genève, doch dat dit beroep hier niet opgaat, omdat het hier — en dit geldt evenzeer voor de op de 1e en 2e Haagsche Vredesconferentie gesloten verdragen, waarin de beginselen van het Verdrag van Genève op den zeeoorlog werden toegepast — betreft een verdrag tusschen mogendheden, houdende wederzijdsche verplichting ingeval van oorlog tusschen die verdragsluitenden mogendheden;

dat beklaagde zich ten processe in het geheel niet heeft beroepen op den geest dezer verdragen en zijne handelingen, blijkens de ten processe aanwezige stukken, daarmede ook in strijd moeten worden geacht;

dat op grond hiervan dit beroep dan ook dient te worden verworpen;

O. dat de beklaagden A., B., C., K., M. en N. op grond van de door hen begane misdrijven of van het door hen begane misdrijf ongeschikt moeten worden geacht om in den militairen stand te blijven;

Gelet op het door de beklaagden ondergane preventief arrest:

zonder waarneming van dienst door den beklaagde A. van en met 15 tot en met 25 Februari 1933;

met waarneming van dienst door B. van en met 15 Februari tot en met 15 Maart 1933 en door de overige beklaagden van en met 11 Februari tot en met 15 Maart 1933;

Gezien de artikelen: 1, 23, 50, 129, 1e, 4e, 5e lid en 143 Wetboek van Militair Strafrecht, 27 en 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagden tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hen daaraan schuldig;

Spreekt hen vrij van hetgeen hun meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hen deswege tot een gevangenisstraf voor wat betreft:

1. A. één jaar, 2. B. zes maanden, 3. C. zes maanden, 4. D. drie maanden, 5. E. één week, 6. F. vijf dagen, 7. G. vijf dagen, 8. H. vijf dagen, 9. I. vijf dagen, 10. J. vijf dagen, 11. K. zes maanden, 12. L. vier weken, 13. M. drie maanden, 14. N. zes weken, 15. O. één week, 16. P. drie dagen, met bepaling dat op de uitvoering van de den veroordeelden A., B., C., D., K., L., M. en N. opgelegde gevangenisstraffen geheel of ten deele in mindering zal worden gebracht de tijd door hen vóór de tenuitvoerlegging in voorloopige

hechtenis doorgebracht, te stellen voor A. op 10 dagen, voor de overige hiergenoemde veroordeelden op één week,

dat de den veroordeelden E., F., G., H., I., J., O. en P. opgelegde gevangenisstraffen moeten worden geacht geheel te zijn ondergaan door den tijd door hen in preventieve hechtenis doorgebracht;

Ontslaat de veroordeelden A., B., C., K., M. en N. uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen. ¹⁾

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 7 September 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs, (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden (fung.).

Raadsmans: Officier van administratie der 2de klasse P. Smit.

Art. 2 W.K. j^o art. 114, 3e lid W.v.M.S.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd door twee personen gezamenlijk, tweemaal gepleegd, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd (1° gezamenlijk zonder hun namen op te geven doorloopen toen een meerdere die van hen, omdat zij hem niet den militairen groet hadden gebracht, rapport wilde maken, te dien einde had gevraagd: „Mag ik misschien even jullie namen weten?”; 2° nadat die meerdere hen was gevolgd en hun, tot voormeld doel, had gelast om hem te volgen naar het bureau van de militaire politie te Amsterdam, hem niet gevolgd doch blijven staan).

De Krijgsraad heeft ten onrechte deze zaak verwezen naar den comm. officier. Dit zou slechts geoorloofd zijn geweest ingeval de beklaagden van de strafverzwarende omstandigheid het feit gezamenlijk te hebben gepleegd, zouden zijn vrijgesproken. In art. 2, 2° W.K. wordt immers enkel de opzettelijke ongehoorzaamheid omschreven in art. 114, eerste lid, W.v.M.S. als krijgstuchtelijk vergrjip genoemd.

¹⁾ De op deze zaak betrekking hebbende, in hooger beroep gewezen zeer belangrijke sententie van het H.M.G. van N.I. hopen wij in de volgende aflevering te kunnen publiceeren.

In de zaak van den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 18 Juli 1934 door dien Krijgsraad in zake de na te noemen beklaagden geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen:

1. H. H., oud 23 jaar, geboren te Heeg, gemeente Wijmbritseradeel,

2. P. J. van S., oud 30 jaar, geboren te Tilburg,

beiden marinier der 1ste klasse, gerequireerden in persoon, bijgestaan door hun raadsman.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door appellant ingediende memorie ¹⁾, behelzende de middelen en gronden, waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat--Fiskaal aan de beklaagden beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord de beklaagden, zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hen en namens hen door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en beklaagden zal veroordeelen ter zake van „opzettelijke ongehoorzaamheid, door twee personen gezamenlijk gepleegd” tot drie weken gevangenisstraf;

Overwegende dat beklaagden hebben erkend, dat zij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dienen;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegde extracten uit het stamboek, de beklaagden onderscheidenlijk op 25 October 1929 en 11 November 1925 in dienst zijn getreden als marinier der 3e klasse en dat zij thans nog dienen als marinier der 1ste klasse;

Overwegende dat aan beklaagden aan den voet van het op 12 Juli 1934 aan hen beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat zij, dienende als marinier der 1ste klasse, in den avond van den 27sten April 1934 te Amsterdam:

1°. opzettelijk gezamenlijk, althans ieder voor zich, toen de in uniform gekleede korporaal van het Landstormverband Amsterdam J. Taag, die van beklaagden — daar zij dien korporaal bij het passeeren niet den militairen groet hadden gebracht — rapport wilde maken, hun te dien einde had gevraagd: „Mag ik misschien even jullie namen weten?”, daarop zonder aan dien korporaal hun namen, althans ieder voor zich zijn naam, op te geven zijn, althans ieder voor zich is, doorgelopen;

2°. opzettelijk gezamenlijk, toen de onder 1o genoemde in uniform gekleede korporaal, die ter zake van het niet groeten en/of

¹⁾ Zie de onder de sententie afgedrukte Memorie van appèl. Red. M.R.T.

van het onder 1o vermelde feit rapport wilde maken, hen was gevolgd en hun, nadat zij waren blijven staan, tot voornoemd doel had gelast om hem te volgen naar het bureau van de militaire politie te Amsterdam, hem niet zijn gevolgd doch zijn blijven staan;

Overwegende dat de Krijgsraad met toepassing van de artikelen 2 en 58 van de Wet op de Krijgstucht de zaak, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier, na te hebben overwogen dat de Krijgsraad bij het onderzoek van die zaak heeft bevonden, dat de feiten, een der in artikel 2 nos. 2—6 van de Wet op de Krijgstucht vermelde feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling hadden behooren te zijn afgedaan;

Overwegende dat het beroepen vonnis behoort te worden vernietigd, vermits verwijzing der zaak naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier slechts geoorloofd zoude zijn geweest ingeval beklagden van de hun te laste gelegde strafverzwarende omstandigheid van het feit gezamenlijk te hebben gepleegd (artikel 114, 3e lid sub 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht), zouden zijn vrijgesproken;

dat immers in artikel 2, aanhef en onder 2o, van de Wet op de Krijgstucht enkel de opzettelijke ongehoorzaamheid, omschreven in artikel 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, wordt genoemd als krijgstuuchtelijk vergrijp;

Overwegende dat beklagden ten processe hebben verklaard, ieder voor zich doch eensluidend:

dat hij op 27 April 1934 met zijn mede-beklaagde, terwijl zij beiden gekleed waren in de uniform van marinier der 1ste klasse, te Amsterdam heeft gepassagierd en toen met zijn mede-beklaagde in de Kalverstraat aldaar heeft geloopt; dat hij een korporaal, dien zij daar tegen zijn gekomen, niet den militairen groet heeft gebracht, omdat de groet meermalen door korporaal niet wordt beantwoord; dat die korporaal hun heeft gevraagd „Mag ik misschien even jullie namen weten?“, maar dat hij daarin geen dienstbevel heeft gezien en zijn naam niet heeft genoemd; dat zij zijn doorgeloopt, waarna de korporaal hen is nageloopt en, nadat zij waren blijven staan, hun heeft gelast hem naar het bureau van de Militaire Politie te volgen; dat zij echter zijn blijven staan;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. J. Taag, korporaal bij het Landstormverband Amsterdam:

dat hij in den avond van 27 April 1934 te ongeveer 10 ure, terwijl hij gekleed was in de uniform van korporaal bij den Vrijwilligen Landstorm, in de Kalverstraat te Amsterdam heeft geloopt en toen drie mariniers der 1e klasse heeft zien aankomen, van wie één hem bij het passeeren den militairen groet heeft gebracht en vervolgens, rechts-om-keert makende, zich heeft verwijderd in de richting, tegenovergesteld aan die, waarin hij zich aanvankelijk had bewogen; dat, aangezien de beide andere mariniers, zijnde be-

klaagden, hem, getuige, bij het passeeren niet den militairen groet hadden gebracht, hij rapport van hen wilde maken en hun daarom heeft gevraagd: „Mag ik misschien even jullie namen weten?"; dat beide beklagden, zonder aan hem hunne namen op te geven, opzettelijk zijn doorgelopen;

dat hij hen is gevolgd en zij zijn blijven staan, waarop hij tot hen heeft gezegd: „Willen jullie me volgen naar het bureau der Militaire Politie op het Rokin"; dat beide beklagden, zonder eenig antwoord te geven, zijn blijven staan;

2°. B. de Way, marinier der 1e klasse:

dat hij ongeveer twee maanden vóór 28 Juni 1934 met beklagden in de Kalverstraat te Amsterdam heeft geloopt, des avonds tusschen 8 en 10 uur, terwijl zij allen in uniform gekleed waren; dat hij toen een in de uniform van korporaal der Landmacht gekleed persoon heeft zien aankomen, wien hij den militairen groet heeft gebracht; dat die korporaal naar beklagden is gegaan; dat beklagden hem dienzelfden avond hebben verteld dat zij door bedoelden korporaal waren aangehouden, omdat zij dezen niet den militairen groet hadden gebracht, en voorts dat hij hun had gezegd naar de kazerne te gaan maar dat zij dit niet hadden gedaan;

Overwegende dat het Hof door den boven weergegeven inhoud van deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen oordeelt, met de schuld van beklagden daaraan, dat zij dienende als marinier der 1ste klasse, in den avond van den 27sten April 1934 te Amsterdam:

1°. opzettelijk gezamenlijk, toen de in uniform gekleede korporaal van het Landstormverband Amsterdam J. Taag, die van beklagden — daar zij dien korporaal bij het passeeren niet den militairen groet hadden gebracht — rapport wilde maken, hun te dien einde had gevraagd: „Mag ik misschien even jullie namen weten?", daarop zonder aan dien korporaal hun namen op te geven zijn doorgelopen;

2°. opzettelijk gezamenlijk, toen de onder 1o genoemde in uniform gekleede korporaal, die ter zake van het niet groeten en van het onder 1o vermelde feit rapport wilde maken, hen was gevolgd en hun, nadat zij waren blijven staan, tot voornoemd doel had gelast om hem te volgen naar het bureau van de militaire Politie te Amsterdam, hem niet zijn gevolgd doch zijn blijven staan;

Overwegende dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd door twee personen gezamenlijk, tweemaal gepleegd, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd";

Overwegende dat het Hof, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen voor ieder der beklagden gerechtvaardigd acht;

Overwegende dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen oordeelt hetgeen aan beklagden meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervóór als bewezen is aangenomen;

Toepassende de artikelen 60, 114, eerste en derde lid sub 3°, van het Wetboek van Militair Strafrecht, 56 van het Wetboek van Strafrecht, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie en 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart van het aan beklaagden ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen hetgeen hiervóór als zoodanig is aangewezen, zoomede de schuld van beklaagden daaraan;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde voor ieder der beklaagden als boven is gezegd;

Veroordeelt ieder der beklaagden te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan bij deze sententie is bewezen verklaard;

Spreekt hen daarvan vrij.

MEMORIE VAN APPEL in de strafzaak tegen de mariniers der 1ste klasse H. H. en P. J. van S.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's Gravenhage mede te deelen, dat ik hooger beroep heb ingesteld tegen het vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord d.d. 18 Juli 1934 gewezen in zake de mariniers der 1e klasse H. H. en P. J. van S. om de navolgende redenen.

De Krijgsraad heeft bevonden, dat de feiten, één der in artikel 2 nos. 2—6 W.K. vermelde feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling hadden behooren te zijn afgedaan.

I. Het gezegde van den korporaal Taag „Mag ik misschien even jullie namen weten?” heeft de Krijgsraad dus, gelet op de omstandigheden, waaronder het aan de beklaagden werd gedaan, als een dienstbevel beschouwd. Hoewel dit m.i. juist is en in de lijn van den inhoud van 's Hof's sententie d.d. 18 Januari 1924, M.R.T. XIX bldz. 563 vlg., ligt, lijkt het mij niet ondienstig over deze quaestie in den vorm, waarin zij zich thans heeft voorgedaan, de uitspraak van Uw Hof te verkrijgen.

II. De gepleegde feiten leveren op gevallen van gequalificeerde ongehoorzaamheid. Het is in het militaire recht nog een open strijd-vraag, of deze krijgstuuchtelijk kunnen worden afgedaan, daar art. 2 onder 2° a wel noemt artikel 114, eerste lid, doch niet artikel 114, 3de lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht. (Zie te dien aanzien M.R.T. XXI, blz. 53).

Wel levert de jurisprudentie eenige gevallen op, waarbij een gekwalificeerde dienstweigering voor krijgstuuchtelijke afdoening vatbaar werd geacht, doch daartegen hebben zich direct stemmen verheven, en een *principieele* beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof ontbreekt nog. (Zie het geval, behandeld bij beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 Mei 1927, M.R.T. XXIII,

blz. 182, alsmede M.R.T. XXIII, blz. 198; sententie van het Hoog Militair Gerechtshof 27 Maart 1928, M.R.T. XXIV, blz. 160, alsmede M.R.T. XXIV, blz. 221).

Gaarne moge ik ook de beantwoording van deze vraag aan Uw college voorleggen.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,

D. FRANKEN.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 7 September 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus, gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs, (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden, (fung.).

Raadsman: Luitenant ter zee der 1ste klasse H. C. W. Moorman.

Steekpenningen. Art. 363 W. v. S. (Krijgsraad art. 362).

Als ambtenaar (sergeant-hofmeester) een gift aannemen, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening iets te doen.

Iemand van beklagde's rang en ervaring heeft moeten begrijpen, dat een leverancier die hem bij de betaling van een bedrag van f 394,27 een gift doet van f 29,27, de door hem geleverde artikelen tegen een minderen prijs dan de berekende had kunnen leveren, waardoor — indien dit door den leverancier zou zijn geschied — meer geld in de kas der gamelle van de officieren beschikbaar zou zijn geweest, en dat beklagde door het aannemen van die gift en door niet ter kennis van den gamelle-chef te brengen, dat goedkoopster kon worden ingekocht, de gamelle heeft benadeeld en daarmee in strijd met zijn plicht heeft gehandeld.

Voorwaardelijke veroordeeling tot één maand gevangenisstraf met een proeftijd van twee jaren en de bijzondere voorwaarde dat hij de door het strafbare feit veroorzaakte schade (f 29,27) binnen 3 maanden na het ingaan van den proeftijd geheel zal vergoeden en dit bedrag aan den officier van administratie bij de kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder ten behoeve van de kas der gamelle van de officieren zal betalen.

In de zaak van Th. S., oud 42 jaar, geboren te Alkmaar, sergeant-hofmeester, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 18 Juli 1934 door den Krijgsraad te Willemsoord tegen hem ge-

wezen, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advokaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advokaat-Fiskaal aan den beklaagde beteevend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advokaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, beklaagde zal schuldig verklaren aan: „als ambtenaar een gift aannemen, wetende dat deze hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening iets te doen”, en hem deswege zal veroordeelen tot één maand gevangenisstraf voorwaardelijk met 3 jaren proeftijd, en als bijzondere voorwaarde zal stellen, dat hij de door het strafbare feit veroorzaakte schade ten bedrage van *f* 29,27 binnen twee maanden na het ingaan van den proeftijd geheel zal vergoeden;

O. dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens het ten processe aanwezige uittreksel uit het stamboek, de beklaagde op 21 Februari 1906 in dienst is aangenomen als jongen en thans nog als sergeant-hofmeester dient;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 5 Juli 1934 beteevende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij omstreeks het begin van Februari 1934 te den Helder als sergeant-hofmeester en als zoodanig werkzaam bij de gamelle officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder, in welke functie hij belast was onder anderen met den aankoop van comestibles en fijne vleeschwaren ten behoeve van genoemde gamelle, welke artikelen hij gedurende de maand Januari 1934 tot een bedrag van *f* 394,27 of daaromtrent, althans tot een bedrag van *f* 365 of daaromtrent had aangekocht bij den winkelier J. J. van der Plaats te den Helder, onder beding, dat deze hem bij de betaling van het verschuldigde een gift in den vorm van een korting bij de betaling, althans een gift aan geld, zou geven, bij de betaling van vorenbedoeld bedrag van voornoemden winkelier als gift heeft aangenomen een bedrag aan geld van of van ongeveer *f* 29,27, althans een bedrag aan geld, wetende, dat deze gift hem gedaan werd ten gevolge of naar aanleiding van het feit, dat door hem, beklaagde, in strijd met zijn plicht in voormelde bediening de aankoop van voormelde artikelen op voormelde wijze bij voornoemden winkelier was gedaan,

althans wetende dat deze gift hem gedaan werd ten einde hem te bewegen om in strijd met zijn plicht in zijne voormelde bediening ook in den vervolge den aankoop van voormelde artikelen op voormelde wijze bij voornoemden winkelier te doen;

althans dat hij omstreeks het begin van Februari 1934 te den Helder als sergeant-hofmeester en als zoodanig werkzaam bij de gamelle officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder, in welke functie hij belast was onder anderen met den aankoop van comestibles en fijne vleeschwaren ten behoeve van voornoemde gamelle, welke artikelen hij gedurende de maand Januari 1934 tot een bedrag van *f* 394,27 of daaromtrent, althans tot een bedrag van *f* 365 of daaromtrent, had aangekocht bij den winkelier J. J. van der Plaat te den Helder, bij de betaling van vorenbedoeld bedrag van voornoemden winkelier als gift heeft aangenomen een bedrag aan geld van of van ongeveer *f* 29,27, althans een bedrag aan geld, wetende, dat deze gift hem gedaan werd ten einde hem te bewegen om, zonder daardoor in strijd met zijn plicht te handelen in zijn voormelde bediening ook in den vervolge den aankoop van vorenbedoelde artikelen bij voornoemden winkelier te doen;

althans dat hij omstreeks het begin van Februari 1934 te den Helder als sergeant-hofmeester en als zoodanig werkzaam bij de gamelle der officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, doordien hij, nadat hij in den loop van de maand Januari 1934 in het door hem, beklaagde, bijgehouden inkoopboekje betreffende door den winkelier J. J. van der Plaat te den Helder aan die gamelle geleverde waren, opzettelijk listiglijk en bedriegelijk geldbedragen tot een totaal bedrag van *f* 29,27 of daaromtrent had vermeld, welke bedragen betrekking zouden hebben op voor de gamelle bij voornoemden winkelier aangekochte waren, welke waren echter in feite hetzij in het geheel niet waren aangekocht, hetzij niet tot genoemde bedragen, althans welke bedragen hetzij in haar geheel hetzij gedeeltelijk, niet aan van der Plaat verschuldigd waren, zoodat het boekje over de maand Januari 1934 als totaal bedrag wegens bij voornoemden winkelier over die maand aangekochte waren een bedrag aanwees, dat *f* 29,27 hooger was dan in werkelijkheid aan waren over die maand door dien winkelier was geleverd, vervolgens het alzoo valschelijk door hem ingevulde boekje als ware het geheel in orde en volgens de waarheid opgemaakt, aan den chef van voornoemde gamelle heeft aangeboden, althans ingeleverd, ter verdere behandeling en betaling van het over de maand Januari 1934 aan voornoemden winkelier wegens bij dezen aangekochte waren zoogenaamd totaal verschuldigde bedrag, althans ter ontvangst door hem, beklaagde, van het over de maand Januari 1934 aan dien winkelier wegens bij dezen aangekochte waren zoogenaamd verschuldigde totaal bedrag, teneinde dit bedrag voor voornoemde gamelle aan dien winkelier te betalen, dien gamellechef heeft bewogen

tot afgifte van een bedrag aan geld van ongeveer *f* 29,27 of daaromtrent aan hem, beklaagde, welk bedrag deel uitmaakte van een hem, beklaagde, door den officier van administratie der 1ste klasse F. Th. van Rijn met medeweten van dien gamellechef ter hand gestelde grootere geldsom, waarmede verschillende leveranciers van voornoemde gamelle moesten worden betaald;

althans dat hij omstreeks het begin van Februari 1934 te den Helder als sergeant-hofmeester en als zoodanig werkzaam bij de gamelle officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder opzettelijk een bedrag in geld van *f* 29,27 of daaromtrent, welk bedrag hem, beklaagde, als onderdeel van een grootere geldsom was ter hand gesteld door den officier van administratie der eerste klasse F. Th. van Rijn om daaruit verschillende leveranciers van voornoemde gamelle, waartoe onder anderen ook behoorde de winkelier J. J. van der Plaat te den Helder, te betalen voor de door deze leveranciers aan die gamelle geleverde waren, terwijl het na de plaats gehad hebbende betalingen resterende geld aan den Chef van voornoemde gamelle moest worden afgedragen, welke geldsom, waaronder begrepen het bedrag van *f* 29,27 of daaromtrent, aan hem, beklaagde, in zijn qualiteit van sergeant-hofmeester bij genoemde gamelle tot voornoemd doel was ter hand gesteld en welke hij als zoodanig rechtmatig, althans als zoodanig anders dan door misdrijf, onder zich had, althans welke geldsom, waaronder begrepen het bedrag van *f* 29,27 of daaromtrent hij, beklaagde, aldus rechtmatig, althans anders dan door misdrijf, onder zich had en welke toebehoorde aan voornoemde gamelle, althans aan de gezamenlijke leden dier gamelle, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis van het aan beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen de Krijgsraad als zoodanig heeft aangewezen, dit bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „als ambtenaar een gift aannemen, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, zonder daardoor in strijd met zijn plicht te handelen, in zijne bediening iets te doen”, en beklaagde deswege heeft veroordeeld tot één maand gevangenisstraf met vrijspraak van hetgeen hem in de eerste plaats is ten laste gelegd, zijnde dit niet wettig en overtuigend bewezen;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij van begin Mei 1933 tot 6 Februari 1934 als sergeant-hofmeester werkzaam is geweest bij gamelle der officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder en in die functie is belast geweest met den aankoop van comestibles en fijne vleeschwaren ten behoeve van die gamelle; dat hij deze levensmiddelen bestelde bij den winkelier J. J. van der Plaat te den Helder; dat de gamelle aan dien winkelier voor de in de maand Januari 1934 gedane leveringen een bedrag van *f* 394,27 verschuldigd was; dat hij op 5 Februari 1934 opdracht heeft gekregen die rekening te gaan

betalen en de daarvoor benodigde gelden van den officier van administratie heeft ontvangen; dat hij bij de betaling in den winkel van van der Plaat een gift van *f* 29,27 heeft ontvangen en deze gift heeft aangenomen; dat hij steeds gewoon was, ongeveer 6 procent van het bedrag der rekening van van der Plaat te krijgen en deze giften steeds heeft aangenomen; dat hij altijd wel heeft begrepen dat van der Plaat die giften gaf om op die wijze zijn klanten te behouden en om nieuwe klanten te krijgen; dat hij tot omstreeks October 1933, toen hij gehoord is geworden door eene commissie, waarin zitting hadden de officier van administratie Oosterhuis en de officier van den marinestoomvaartdienst Charmes, bij welk verhoor hem de vraag is gesteld of hij van leveranciers wel eens giften ontving, niet heeft begrepen dat hij in strijd met zijn plicht handelde door giften van leveranciers te aanvaarden; dat hij na dat verhoor over een en ander heeft nagedacht en toen heeft ingezien, dat het aannemen van die giften niet juist was;

O. dat J. J. van der Plaat, winkelier te den Helder, als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij gedurende de maand Januari 1934, evenals sedert 2 of drie jaren daarvoor, comestibles en fijne vleeschwaren heeft geleverd ten behoeve van de gamelle der officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder en zulks heeft gedaan op bestelling van den bij die gamelle aangestelden hofmeester, welke functie van ongeveer Mei 1933 tot ongeveer 5 Februari 1934 door beklaagde is vervuld; dat gedurende de maand Januari 1934 beklaagde bij hem comestibles en fijne vleeschwaren ten behoeve van genoemde gamelle heeft aangekocht tot een bedrag van *f* 394,27, welk bedrag beklaagde hem omstreeks begin Februari 1934 heeft betaald, bij welke gelegenheid hij aan beklaagde een gift heeft gegeven van *f* 29,27, welke gift beklaagde heeft aangenomen; dat hij, getuige, die gift heeft gedaan, omdat hij vreesde anders de leverantie aan de gamelle te zullen verliezen, daar beklaagde hem herhaalde malen had gezegd, dat de bestellingen wel eens bij andere, met name genoemde winkeliers zouden kunnen worden gedaan;

O. dat het Hof door den boven weergegeven inhoud van deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen oordeelt, met beklaagde's schuld daaraan, dat hij van het hem in de eerste plaats ten laste gelegde het volgende heeft begaan:

dat hij omstreeks het begin van Februari 1934 te den Helder als sergeant-hofmeester en als zoodanig werkzaam bij de gamelle officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder, in welke functie hij belast was onder anderen met aankoop van comestibles en fijne vleeschwaren ten behoeve van genoemde gamelle, welke artikelen hij gedurende de maand Januari 1934 tot een bedrag van *f* 394,27 had aangekocht bij den winkelier J. J. van der Plaat te den Helder, bij de betaling van vorenbedoeld bedrag van voornoemden winkelier als gift heeft aangenomen een bedrag aan geld van *f* 29,27, wetende dat deze gift hem gedaan werd ten einde hem

te bewegen om in strijd met zijn plicht in zijn voormelde bediening ook in den vervolge den aankoop van voormelde artikelen bij voornoemden winkelier te doen;

dat toch iemand van beklagde's rang en ervaring heeft moeten begrijpen, dat een leverancier, die hem bij de betaling van een bedrag van *f* 394,27 een gift doet van *f* 29,27, de door hem geleverde artikelen tegen een minderen prijs dan de berekende had kunnen leveren, waardoor — indien dit door den leverancier van der Plaat zoude zijn geschied — meer geld in de kas der gamelle van de officieren bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder beschikbaar zou zijn geweest, en dat beklagde door het aannemen van voormelde gift en door niet ter kennis van den chef der gamelle te brengen, dat goedkoopster kon worden ingekocht, de gamelle heeft benadeeld en daarmede in strijd met zijn plicht heeft gehandeld;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „als ambtenaar een gift aannemen, wetende, dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening iets te doen”;

O. dat het Hof, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand gerechtvaardigd acht, terwijl aan het Hof termen zijn voorgekomen die straf aan beklagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklagde in de eerste plaats meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervóór als bewezen is aangenomen, terwijl, nu het Hof het aan beklagde in eerste plaats ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen acht, een onderzoek naar het in tweede, derde en vierde plaats ten laste gelegde achterwege kan blijven;

O. dat uit al het vorenstaande volgt, dat het beroepen vonnis niet in stand kan blijven;

Toepassende de artikelen 2, 13, 50, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b, 14c, 363 van het Wetboek van Strafrecht, 185 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart van het aan beklagde in de eerste plaats ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen hetgeen hiervóór als zoodanig is aangewezen, zoomede beklagde's schuld daaraan;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde als boven is gezegd;

Veroordeelt beklagde te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand;

Beveelt evenwel, dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op twee jaren, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde,

aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, N°. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2—6, van die Wet, of niet heeft nageleefd de hem hierbij gestelde bijzondere voorwaarde: dat hij de door het strafbare feit veroorzaakte schade tot een bedrag van negen en twintig gulden en zeven en twintig cents binnen drie maanden na het ingaan van voormelden proeftijd geheel zal vergoeden en daartoe dat bedrag binnen dien termijn aan den officier van administratie bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder ten behoeve van de kas der gamelle van de officieren bij die Kazerne zal betalen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklagde in de eerste plaats meer of anders is ten laste gelegd dan bij deze sententie bewezen is verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij. ¹⁾

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 4 April 1933.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Kapitein der Artillerie H. A. Munzebroek, Kapitein der Infanterie G. Kemper, Eerste-Luitenant der Genie F. van Strien en Eerste-Luitenant der Infanterie D. J. ter Haar.

Zich gedragen op een wijze, welke onvereinigbaar is met de handhaving van een goede krijgstucht in den militairen dienst door op een huishoudelijke afdeelvingsvergadering van de onderofficiers-vereëning „Ons Aller Belang”, welke op last van den Plaatselijk Commandant door een officier werd bijgewoond, dezen maatregel als een onverdienden en den geest van het onderofficierscorps niet ten goede komenden contrôlemaatregel voor te stellen en verder op ongepaste wijze het voorstel te doen den Plaatselijk Commandant te verzoeken verdere toepassing van dien maatregel achterwege te laten.

Al eischt de krijgstucht niet, dat men zich op vergaderingen van militaire belangenvereëningen moet onthouden van elke bespreking of beoordeeling van orders of maatregelen van hooger hand, zoo mag zulks uiteraard niet anders geschieden dan op zoo zakelijk mogelijke wijze en op zoodanigen toon, dat in den aan de betrokken autoriteiten van wie de orders afkomstig zijn of die de maatregelen

¹⁾ Deze sententie is een specimen uit een reeks van rechterlijke uitspraken—sententies van het H.M.G. en vonnissen van den Zeekrijgsraad te Willemsoord — waarbij verscheidene marineschepelingen, met name hofmeesters en botteliers, wegens soortgelijke misdrijven, in den loop van 1934 zijn veroordeeld.

hebben genomen, verschuldigden eerbied niet te kort wordt geschoten. Die vereischte strikte zakelijkheid en dien betamenden eerbied heeft klager uit het oog verloren.

Klager is deswege terecht gestraft, doch de opgelegde straf is bij zijn uitstekende conduites, nu hij zich thans voor de eerste maal heeft vergeten, te zwaar, terwijl ook de strafreden eenige wijziging behoeft. Beklag gedeeltelijk ongegrond verklaard.

BESCHIKKING ¹⁾ genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake C., algemeen stamboeknummer, oud jaren, geboren te Zierikzee (Zeeland), laatstelijk dienende als adjudant-onderofficier-instructeur der genie bij de automobielcompagnie te B., klager over de straf van „vier dagen kamerarrest” met de omschrijvende reden: „Door het stellen van een vraag tijdens de behandeling van het laatste punt van de agenda op een huishoudelijke vergadering van de Onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang”, getracht een order van het Legerbestuur in bespreking te brengen en hierdoor indirect critiek uitgeoefend op de genoemde order en waardoor wellicht meerdere critiek daarop zou zijn uitgelokt, ware het niet, dat door ingrijpen van den ter vergadering aanwezigen officier zulks ware voorkomen”, hem opgelegd op den 5den Januari 1933 door den Plaatselijk Commandant te B., den Majoor der Infanterie A., welke strafreden met handhaving van de straf door den chef van den strafoplegger, den waarnemend Commandant der 1ste Divisie is gewijzigd in: „Op een huishoudelijke vergadering van de Onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang”, welke op last van de bevoegde militaire autoriteit door een officier werd bijgewoond, naar aanleiding van dit feit verschillende ongepaste opmerkingen gemaakt en tenslotte den voorzitter gevraagd zich tot den plaatselijk Commandant te wenden en deze „het voornemen uit het hoofd te praten”, hetgeen in strijd is met een goede krijgstucht.”

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAH, I,

Gezien eene verklaring van den commandant van de automobielcompagnie te B. gedagteekend 7 Februari 1933, waaruit blijkt, dat klager voornoemd op den 6den Februari 1933 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen ten aanzien van zijn beklag over de in hoofde dezer vermelde straf en strafreden, nadat hem op den 4den Februari 1933 de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige bij het beklag behorende bescheiden, waarbij een bezwaarschrift en eene memorie van toelichting van den klager, zoomede eene schriftelijke toelichting van den strafopleg-

¹⁾ Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.I. van 10 Mei 1933.
Red. M.R.T.

ger en een verklaring van den in de strafreden bedoelden officier, den luitenant G.;

Gehoord den klager;

O., dat de Krijgsraad het niet noodzakelijk heeft geacht den strafoplegger te hooren en deze heeft te kennen gegeven, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair strekkende tot gedeeltelijke ongegrondverklaring van het beklag;

O., dat uit bovengenoemde verklaring en de bij de stukken aanwezige afschriften van een extract uit klagers strafboek en een schrijven van 31 Januari 1933 No.: 14/I van den waarnemend commandant der 1ste Divisie blijkt, dat de termijnen bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven in acht zijn genomen, en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, zoodat hij ontvankelijk is in zijn beklag voormeld;

O., dat klager in zijne memorie van toelichting heeft opgegeven, dat hij op de in de strafreden genoemde vergadering bij de rondvraag na het woord te hebben verkregen de volgende woorden heeft gesproken:

„Mijnheer de voorzitter, het is hier niets gezellig, er heerscht „hier een gedrukte stemming, het lijkt mij te moeten concluderen, „dat in het korps onderofficieren weinig vertrouwen gesteld wordt, „omdat zij op hunne vergadering gecontroleerd worden door een „officier. Wordt er wellicht aan den geest van het onderofficiers- „korps getwijfeld?

„Waar het onderofficierskorps een betrouwbaar korps behoort „te zijn dient het toch ook als zoodanig geapprecieerd te worden, „maar wanneer zij voelen dat zij niet vertrouwd worden in hun „streven naar positieverbetering, zal zulks m.i. den geest van het „korps niet ten goede komen.

„Ik zou den voorzitter willen vragen, zich tot den Plaatselijk „Commandant te willen wenden en dezen het voornemen uit het „hoofd te praten en te verzoeken of deze maatregel in de toekomst „achterwege zou kunnen blijven, opdat wij onze belangen in eigen „kring kunnen behandelen.”

O., dat deze opgaven in hoofdzaak overeenstemmen met den inhoud van de verklaring van den luitenant G. voornoemd (welke slechts daarin verschilt, dat klager ook zou hebben gevraagd of de onderofficieren *gewantrouwd* werden, welk woord klager ter terechtzitting heeft gezegd niet te hebben geuit — welk gering verschil de Krijgsraad van geen belang acht —) waarop de strafreden steunt;

O., dat klager nu tegen het opleggen van de straf en de strafreden in hoofdzaak als bezwaren heeft aangevoerd, dat hij zich absoluut niet bewust is door het stellen van de in de strafreden genoemde vraag eenige laakbare handeling te hebben gepleegd en

dat de strafreden het gebeuren ter vergadering niet volledig weer-geeft;

dat ten volle kan worden beaamd, dat door het stellen van de bovengenoemde vraag de Algemeene Order 1930 No. 3 ¹⁾ ter sprake werd gebracht, doch niet kan worden ingezien, dat dit indirect critiek op genoemde order inhield, te meer niet daar reeds meerdere malen op diverse vergaderingen van militaire belangenverenigingen algemeene orders in bespreking zijn gebracht, waarvan sommige in critischen zin (met verwijzing naar voorbeelden uit de organen van O.A.B.);

dat toch genoemde order niet als zoodanig werd behandeld, doch slechts een onderdeel daarvan en die behandeling slechts een verzoek inhield aan den Plaatselijk Commandant om de bepaling, welke hem het recht geeft om een vergadering bij te wonen of te doen bijwonen, niet toe te passen en geen critiek bevat op de Algemeene Order als zoodanig, noch op de handeling van den Plaatselijk Commandant;

dat bovendien door het plotseling afbreken der discussie hem de gelegenheid ontbrak zijne bedoeling nader toe te lichten en indien hij had mogen uitspreken, de reeds door hem gesproken woorden gunstig zouden zijn beoordeeld, daar het doel van zijn verzoek was de stemming der vergadering te verbeteren;

dat ook z.i. in de wijze waarop zijn verzoek naar voren werd gebracht niets oneerbiedigs lag ten opzichte van het Legerbestuur of van den Plaatselijk Commandant en het geheel werd gedaan op een gepasten toon en op waardige wijze;

dat hij zich ook bezwaard gevoelt over de hem opgelegde straf zoodanig als zou hij minder goede militaire eigenschappen bezitten, waartegenover hij verwijst naar zijn blanco-strafregister en con-duites;

dat hij ook niet kan onderkennen, dat de woorden „uit het hoofd te praten” in strijd zijn met een goede krijgstucht, daar zij onmiddellijk werden gevolgd door de woorden „en te verzoeken”, te meer niet, daar de inhoud der gewijzigde strafreden z.i. geen strafbare feiten weergeeft;

O., dat den klager kan worden toegegeven, dat de krijgstucht niet eischt, dat men zich op vergaderingen van militaire belangenverenigingen moet onthouden van elke bespreking of beoordeeling van orders of maatregelen van hooger hand, doch zulks uiteraard niet anders mag geschieden dan op zoo zakelijk mogelijke wijze en op zoodanigen toon, dat in den aan de betrokken autoriteiten van wie de orders afkomstig zijn of die de maatregelen hebben genomen verschuldigden eerbied niet te kort wordt geschoten;

O., dat de Krijgsraad van oordeel is, dat klager deze vereischte strikte zakelijkheid en dien betamenden eerbied uit het oog heeft verloren, door zich tegen den door den Plaatselijk Commandant

¹⁾ Zie M.R.T. XXVI, blz. 103. Red. M.R.T.

getroffen maatregel — die op aanschrijving van hoogerhand was genomen in verband met de tijdsomstandigheden, welke *klager* zeker niet kon overzien — te kanten en dien op suggestieve wijze voor te stellen als een door het korps onderofficieren onverdienden en den korpsgeest niet ten goede komende contrôlemaatregel, waarmee hij zeker te ver is gegaan, en aan die beoordeeling nog het voorstel te verbinden om den Plaatselijk Commandant dat „*uit het hoofd te praten*” en te verzoeken dien maatregel voortaan achterwege te laten, opdat zij hunne belangen in eigen kring konden behandelen, in welke uitdrukking het hapert aan respect voor den Plaatselijk Commandant die dien maatregel reeds had genomen;

O., dat zoo het een als het ander uit een krijgstuuchtelijk oogpunt als ontoelaatbaar moet worden aangemerkt en klager deswege terecht is gestraft, doch de opgelegde straf bij de uitstekende conduites van klager, die zich thans voor de eerste maal heeft vergeten, te zwaar voorkomt en dus verlichting behoeft;

O., dat ook de strafreden, zooals die door den chef van den strafoplegger is gewijzigd, voorkomt eenige nadere wijziging te behoeven, zoodat daarin wordt aangegeven waarin het onkrijgstuuchtelijk gedrag van klager heeft bestaan;

Gelet op artikel 10 van de regeling van het recht van beklag;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk ongegrond;

Wijzig de straf en de strafreden, zooals die door den chef van den strafoplegger respectievelijk zijn gehandhaafd en gewijzigd;

Brengt de straf terug tot één dag kamerarrest;

Bepaalt, dat de strafreden zal luiden: „Zich gedragen op een wijze, welke onvereinigbaar is met de handhaving van een goede krijgstuuch in den militairen dienst door op een huishoudelijke afdeelvingsvergadering van de onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang”, die op last van den Plaatselijk Commandant door een officier werd bijgewoond, dezen maatregel als een onverdienden en den geest van het onderofficierscorps niet ten goede komende contrôlemaatregel voor te stellen en verder op ongepaste wijze het voorstel te doen, den Plaatselijk Commandant te verzoeken verdere toepassing van dien maatregel achterwege te laten”;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder dagteekening van deze beschikking.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 4 April 1933.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der infanterie W. F. Latour, kapitein der artillerie H. A. Munzebrock, kapitein der infanterie G. Kemper en eerste-luitenant der genie T. van Strien.

Zich gedragen op een wijze welke onvereinigbaar is met de handhaving van een goede krijgstuicht in den militairdienst door als voorzitter van een afdeulingsbestuur van de onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang” op een ledenvergadering dier afdeeling, die in opdracht van den divisiecommandant door een door den plaatselijk militair commandant aangewezen officier werd bijgewoond, uit onnadenkendheid, in verband met de aanwezigheid van dien officier het al of niet doorgaan der vergadering in stemming te brengen en daardoor aanleiding gegeven, dat bij meerderheid van stemmen tot sluiting der vergadering werd besloten, welk besluit noodzakelijk den indruk moest geven van een demonstratie tegen bedoelden maatregel.

Beklag gedeeltelijk ongegrond verklaard. Straf gehandhaafd, strafreden eenigszins gewijzigd.

BESCHIKKING ¹⁾, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi in zake: R., algemeen stamboeknummer . . . , oud 27 jaren, geboren te Ngawi (Madioen), laatstelijk dienende als sergeant-majoor-administrateur van de . . . compagnie bij het . . . de bataljon Infanterie te B., klager over de straf van „drie dagen kamerarrest” met de omschrijvende reden: „Als voorzitter van een afdeulingsbestuur van O.A.B. tijdens een vergadering, bijgewoond door een door den Plaatselijk Militair Commandant aangewezen officier, ingevolge een desbetreffend schrijven van den Divisiecommandant, uit onnadenkendheid de wenschelijkheid in stemming gebracht om de vergadering in verband met bovengenoemden maatregel, al dan niet te doen doorgaan en daardoor aanleiding gegeven tot het uitlokken van een demonstratie, toen door meerderheid van stemmen besloten werd, de vergadering te sluiten, hetgeen in strijd moet worden geacht met een goede discipline”, hem opgelegd op den 4den Januari 1933 door den Plaatselijk Militairen Commandant te B., den Luitenant-Kolonel der Infanterie S., welke strafreden, met handhaving van de straf door den chef van den strafoplegger, den Commandant der Iste Divisie is gewijzigd in: „Als voorzitter van een afdeulingsbestuur van de onderofficiersvereniging O.A.B., in den aanvang van een vergadering, welke naar hem bekend was, op last van den

¹⁾ Goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N.I. van 10 Mei 1933.
Red. M.R.T.

Divisie-commandant werd bijgewoond door een officier, de vraag in stemming gebracht, of de vergadering in verband met vorenbedoelden maatregel al dan niet voortgang zou hebben, hetgeen tot het resultaat heeft gevoerd, dat de vergadering, als gevolg dier stemming, werd gesloten; hebbende hij met het in stemming brengen van hoogergenoemde vraag en het forceeren van deze openlijke demonstratie op zeer ernstige wijze de krijgstucht geschaad".

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHU,

Gezien de verklaring gedateerd B., 21 Januari 1933 van den Plaatselijk Militairen Commandant aldaar, den Luitenant-Kolonel der Infanterie S., waaruit blijkt, dat klager op den 20sten Januari 1933 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van drie dagen kamerarrest met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 18den Januari 1933 de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den 1sten Luitenant der Infanterie P.;

Gelezen de schriftelijk door klager ingebrachte bezwaren, de toelichtingen van den strafoplegger en het schriftelijk verslag van Luitenant P. voornoemd;

Overwegende, dat de Krijgsraad het niet noodzakelijk heeft geacht den strafoplegger te hooren en deze heeft te kennen gegeven, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Overwegende, dat uit de bij de stukken aanwezige afschriften van het extract uit klagers strafboek en van het schrijven ddo. 17 Januari 1933 No. 251/12 van den Commandant der Iste Divisie (chef van den strafoplegger) en uit de bovengenoemde verklaring blijkt, dat de termijnen bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven, zijn in acht genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair strekkende tot gedeeltelijke ongegrondverklaring van het beklag;

Overwegende, dat klager tegen de straf en strafreden schriftelijk bezwaren heeft ingebracht, waarbij hij ter terechtzitting heeft volhard en daarbij heeft meegedeeld:

dat hij de vergadering van 3 Januari 1933 van de afdeeling B. van de onderofficierenvereniging „Ons Aller Belang" heeft gepreseed, welke vergadering op last van den Plaatselijk Militair Commandant door den Luitenant P. werd bijgewoond;

dat hij na het openingswoord de vraag in stemming heeft gebracht of de vergadering al dan niet voortgang zou hebben en de vergadering, welke door een zeer groot aantal leden was bezocht, met groote meerderheid van stemming heeft besloten, dat zij niet zou doorgaan;

dat hij de vergadering te voren als volgt heeft toegesproken:

„Zooals de heeren weten is deze vergadering uitgeschreven in afwijking met den normalen vergaderdag t.w. Woensdag, aangezien de Plaatselijk Militair Commandant zijne belangstelling hiervoor wilde toonen en omdat de 2de compagnie morgen op meerdaagsche schietoefening naar Tjikadoe zal vertrekken. Te elfder ure werd mij medegedeeld, dat in den vervolge alle vergaderingen moeten worden bijgewoond door een officier, zulks in verband met een ontvangen schrijven van den Divisie-Commandant, zoodat voor heden is aangewezen onze 1ste Luitenant P., dien wij hier zien aanzitten en zal de Plaatselijk Militair Commandant heden avond *niet* tegenwoordig zijn.

Nu wil ik de vergadering afvragen of deze bijeenkomst al dan geen voortgang kan hebben”.

dat hij bezwaren heeft tegen de strafreden, omdat deze inhoudt, dat hij eene demonstratie zou hebben uitgelokt, terwijl hij dit niet heeft willen doen — en er naar zijne meening ook niet gedemonstreerd is geworden —;

dat hij de stemming niet heeft doen houden in verband met den maatregel, dat een officier ter vergadering aanwezig was, doch omdat de vergadering had verwacht, dat de Plaatselijk Militair Commandant zelf zou komen en het hem bekend was, dat de groote opkomst der leden te danken was aan die verwachting;

dat men er pertinent op gerekend had, dat de Overste zou komen en de leden een buitengewoon gewicht hechten aan die vergadering en hij, van af dat hij des ochtends had vernomen, dat de Plaatselijk Militair Commandant niet zoude komen, reeds het voornemen heeft gehad om die stemming te doen houden;

dat hij tot de meening is gekomen, dat de Plaatselijk Militair Commandant persoonlijk uit belangstelling de vergadering had willen bijwonen, omdat deze bij een onderhoud op 22 December 1932 heeft geïnformeerd waar zij plachten te vergaderen en hem had opgedragen de volgende vergaderingen te melden, en het zijn fout is geweest, dat hij dit heeft opgevat als eene persoonlijke belangstelling van den Overste, welke opvatting door hem is overgebracht aan verschillende leden en waardoor hij de menschen naar de vergadering heeft gelokt, en in verband waarmee hij zich had voorbereid op een door hem te houden referaat over de salariering der onderofficieren;

dat hij het voorstel als punt 1a op de agenda heeft ingelascht, omdat hij open kaart wilde spelen tegenover de vergadering en hen die liever weg wilden gaan, daartoe in de gelegenheid wilde stellen, doch zelf overtuigd was, dat de stemming voor doorgaan zou uitvallen, en hij ook vòòr heeft gestemd;

dat hij achteraf moet erkennen, dat hij den schijn van een demonstratie te willen uitlokken op zich heeft geladen, doch geheel te goeder trouw is geweest en dien avond niet aan de mogelijkheid heeft gedacht, dat het zoo kon worden uitgelegd;

Overwegende, dat de getuige, Luitenant P. voornoemd, heeft verklaard, dat klager zijn voorstel om over het al dan niet doorgaan der vergadering schriftelijk te stemmen, heeft toegelicht met de mededeeling, dat hij dien ochtend bij den Overste (Plaatselijk Militair Commandant) was geroepen, die hem een geheim schrijven van den Divisie-Commandant had getoond, waarbij werd gelast, dat een officier moest worden aangewezen om de vergaderingen van O.A.B. bij te wonen;

dat klager verder heeft gezegd, dat hij had gemeend, dat de Overste persoonlijk uit belangstelling had willen komen, doch dat niet het geval scheen te zijn, zijne teleurstelling daarover heeft te kennen gegeven, en na de opmerking, dat de vergaderingen van O.A.B. te B. nooit tot contrôle aanleiding hadden gegeven met het voorstel is gekomen;

Overwegende nog, dat getuige P. de voorlaatste alinea van zijn aan den Plaatselijk Militairen Commandant uitgebracht rapport heeft toegelicht met te zeggen, dat klager niet heeft gezegd, dat de afdeeling B. zich in haar loyaal optreden gekrenkt achtte en hij *absoluut niet* den indruk heeft verkregen, dat de stemming (van 18 tegen 6 en 2 blanco vóór schorsing) is uitgelokt bij wijze van demonstratie en ook hij heeft gezien, dat klager zelf voor het doorgaan der vergadering heeft gestemd; doch wel, toen hij den volgende dag had vernomen wie *tegen* hadden gestemd, uit de omstandigheid dat de jongeren vóór hadden gestemd, heeft afgeleid dat die jongeren als de minst bezadigden niet accepteerden, dat er een officier aanwezig was, en niet waarschijnlijk acht, dat die voorstemmers teleurgesteld waren wegens het niet gekomen zijn van den Overste;

Overwegende, dat de strafoplegger — blijkens diens schriftelijke toelichting — heeft aangenomen, dat de stemming is gehouden onder het motief, dat er een officier bij de vergadering aanwezig was, waardoor eene demonstratie werd uitgelokt, welke in strijd moet worden geacht met een goede krijgstucht, doch tevens dat klager, die een goed onderofficier is, die nog nimmer werd gestraft en de andere vergaderingen steeds naar behooren had geleid, meer uit onnadenkendheid heeft gehandeld en zich geen denkbeeld heeft gevormd van de mogelijke consequenties;

Overwegende, dat de Krijgsraad zich geheel vereenigt met dit oordeel van den strafoplegger en ook de meening is toegedaan dat klager — (die ter terechtzitting ook heeft gezegd, dat hij den door den Divisie-Commandant getroffen maatregel in strijd acht met het bepaalde bij de Algemeene Order 1930 No. 3, artikel 14 punt 49) ¹⁾ — bij de toelichting van zijn voorstel den indruk heeft gewekt, dat de bevolen contrôle der vergadering door een officier hem *mede* tot het doen daarvan aanleiding gaf, — (zij het ook dat het College niet volstrekt de overtuiging heeft verkregen, dat dit motief bij

¹⁾ Zie M.R.T. XXVI, blz. 110. Verg. ook art. 12 Ned. Reglement Belangenverenigingen, M.R.T. XXIX, blz. 96. Red. M.R.T.

klager zelven inderdaad heeft voorgezeten), en dat deze toelichting den uitslag der stemming heeft teweeggebracht, daar niet valt aan te nemen, dat het niet gekomen zijn van den Plaatselijk Militairen Commandant, aangaande wien niet in het uitzicht was gesteld dat hij een volgende vergadering wel zou bijwonen, dien heeft veroorzaakt;

Overwegende, dat dit resultaat naar 's Krijgsraads oordeel als schadelijk voor de krijgstucht klager moet worden toegerekend en hij deswege terecht is gestraft, terwijl ook de opgelegde straf moet worden geacht tot klagers verkeerde handeling in juiste verhouding te staan;

Overwegende, dat de omschrijving der strafreden echter eenige wijziging behoeft, daar klager niet de wenschelijkheid van sluiting der vergadering heeft in stemming gebracht, terwijl minder juist is de zinsnede, dat hij aanleiding heeft gegeven tot het *uitlokken* van een demonstratie;

Gelet op artikel 10 van de regeling van het recht van beklag;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk ongegrond;

Handhaaft de straf, zooals deze ook is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Wijzigt de strafreden, zooals deze door genoemden chef is gewijzigd;

Bepaalt, dat deze zal luiden: „Zich gedragen op een wijze welke onvereinigbaar is met de handhaving van een goede krijgstucht in den militairen dienst door als voorzitter van een afdeelingsbestuur van de onderofficiersvereniging „Ons Aller Belang” op een ledenvergadering dier afdeeling, die in opdracht van den divisiecommandant door een door den plaatselijk militair commandant aangewezen officier werd bijgewoond, uit onnadenkendheid, in verband met de aanwezigheid van dien officier, het al of niet doorgaan der vergadering in stemming te brengen en daardoor aanleiding gegeven, dat bij meerderheid van stemmen tot sluiting der vergadering werd besloten, welk besluit noodzakelijk den indruk moest geven van een demonstratie tegen bedoelden maatregel”;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 24 Mei 1934.

(1934, D. N°. B, 3; I, N°. 16.)

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

ONTSLAG RESERVE-OFFICIER.

Art. 36, sub 2 der Wet reserve-personeel der landmacht 1905 geeft de Kroon de bevoegdheid een reserve-officier na afloop van den tijd waarvoor hij zich verplicht heeft ter beschikking van de Koningin te blijven, ten allen tijde te ontslaan.

De woorden „ten minste 5 achtereenvolgende jaren” geven een minimumgrens aan, waarbinnen de Kroon eenerzijds en de reserve-officier anderzijds ten opzichte van elkander gebonden waren, terwijl na afloop van opgemelden termijn de Kroon volkomen vrijheid bezat aan eischer ontslag te verleen en het aan eischer volkomen vrij stond om ontslag te vragen.

Uitspraak Militair Ambtenarengerecht, waarbij klagers beroep ongegrond is verklaard, bevestigd.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

S., wonende te Heerlen, eischer in hooger beroep, niet verschenen, tegen:

Hare Majesteit de Koningin, gedaagde in hooger beroep, vertegenwoordigd door haren Minister van Defensie, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: L. C. Rietveld, hoofdcommies bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat bij Koninklijk Besluit van 14 October 1933 op voordracht van den Minister van Defensie met ingang van 13 October 1933 aan eischer, als reserve-eerste-luitenant van het 1e Regiment infanterie, met toepassing van het bepaalde in de artikelen 36, punt 2° en 37 der wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, eervol ontslag uit den militairen dienst is verleend;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende

in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 12 Februari 1934 — naar welk inhoud hierbij wordt verwezen — eischers beroep ongegrond heeft verklaard, zijn primaire vordering tot vernietiging van het Koninklijk Besluit d.d. 14 October 1933, No. 40, waarvan ten deze beroep, heeft afgewezen en zulks eveneens heeft gedaan voor wat betreft zijn subsidiaire vordering tot schadeloosstelling;

O. dat S. voornoemd van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift op de daarbij aangevoerde gronden verzoekt, dat, met vernietiging van voormelde uitspraak, deze Raad zal willen uitspreken, dat de tijd, waarvoor hij zich als officier ter beschikking had gesteld, nog niet was geëindigd, zoodat het verleende ontslag derhalve in strijd is met de wet;

O. dat de Minister van Defensie q.q. bij tijdig ingediende contra-memoried heeft verzocht de uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage (Militaire Ambtenarenwet) d.d. 12 Februari 1934, betreffende den cervol ontslagen reserve-eerste-luitenant S., te bevestigen;

In rechte:

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil behoort te worden beantwoord de vraag of het bestreden besluit van de Kroon feitelijk of rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijdt of dat bij het nemen daarvan de Kroon van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat eischers eerste grief tegen de uitspraak van het Ambtenarengerecht hierop neerkomt, dat, nu hij zich op 17 Februari 1922 verbonden had om als reserve-officier *tenminste 5 achtereenvolgende jaren* ter beschikking van de Koningin te blijven, hij zulks voor onbepaalden tijd had gedaan en hij derhalve op 13 October 1933 niet had mogen zijn ontslagen;

O. dat deze Raad dit standpunt niet als juist kan aanvaarden, daar de woorden „*tenminste 5 achtereenvolgende jaren*” naar zijn oordeel een minimumgrens aangeven, waarbinnen de Kroon eenerzijds en de reserve-officier anderzijds ten opzichte van elkander gebonden waren, terwijl na afloop van opgemelden termijn de Kroon volkomen vrijheid bezat om aan eischer ontslag te verlenen en het aan eischer van zijn kant volkomen vrij stond om ontslag te vragen;

O. dat eischer ten deze voorts de vraag heeft opgeworpen, welk verschil er zoude bestaan tusschen den reserve-officier, die zich gedurende *5 jaren* ter beschikking van de Kroon heeft gesteld en den reserve-officier, die zulks gedurende *tenminste 5 jaren* heeft gedaan;

O. te dien aanzien dat bij een verbintenis voor *5 jaren* op den datum van het eindigen van die periode een daad van de Kroon en den reserve-officier moet volgen, zulks met betrekking tot diens ontslag, dan wel tot verlenging van den tijd, waarvoor hij is benoemd, terwijl, wanneer een verbintenis is aangegaan voor *tenminste 5 jaren*, op het tijdstip, waarop *5 jaren* zijn verstreken, voorhands geen administratieve maatregelen van noode zijn;

O. dat deze Raad overigens op de gronden van de uitspraak, waarvan beroep, welke hij overneemt en tot de zijne maakt, van oordeel is, dat het ten deze bestreden besluit noch feitelijk, noch rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, terwijl ook niet is gebleken, dat de Kroon bij het nemen daarvan van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat mitsdien die uitspraak behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep. ¹⁾)

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 18 October 1934.

(1934. D. No. K. 4; I, No. 13)

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

ONTSLAG VAN EEN RESERVE-OFFICIER WEGENS LIDMAATSCHAP VAN DE N. S. B.

Het ontslagbesluit is genomen nadat eene commissie als bedoeld in het laatste lid van art. 36 der Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, klagers ongeschiktheid had erkend, zoodat ingevolge art. 3, lid 2, sub b der Ambtenarenwet 1929 de C.R. bevoegd is in eersten aanleg van het beroep kennis te nemen.

De Ministerieele beschikking houdende verbod tot aansluiting bij of steunverleening aan groepen of vereenigingen van personen op fascistischen grondslag — daargelaten of de Minister van Defensie al of niet bevoegd was een zoodanige beschikking te geven — was bedoeld als een algemeen verbindend voorschrift; krachtens art. 58, 4e lid der Ambtenarenwet is beroep tegen zoodanig voorschrift niet-ontvankelijk.

Niet voor betwisting vatbaar is, dat de in art. 36, sub 6° der wet

¹⁾ Uit de uitspraak van het Ambtenarengerecht nemen wij nog deze overweging over:

„O. dat uit laatstgemelde wetsbepaling (n.l. art. 36, sub 2° Wet reserve-personeel) niet valt te lezen, dat het ontslag onmiddellijk na het eindigen van den tijd, waarvoor de officier ter beschikking van de Koningin is, moet worden verleend en deze bepaling bij stilzwijgende voortzetting van het dienstverband, later geen toepassing meer zou kunnen vinden, doch veeleer moet worden aangenomen, dat in de periode, waarin het dienstverband stilzwijgend wordt voortgezet, niet alleen de officier ingevolge art. 36, sub 1° en art. 38 der voornoemde wet recht heeft op zijn daartoe strekkende aanvraag te worden ontslagen, maar ook de Kroon het recht heeft den officier ongevrraagd ontslag te verleenen.”

reserve-personeel bedoelde ongeschiktheid staat ter beoordeeling van de Kroon, zijnde van zoodanige ongeschiktheid ook dan sprake, indien een officier, hij moge overigens bekwaam zijn, blijkt geeft eigenschappen van karakter, geest of gemoed te bezitten, welke het onmogelijk maken hem als officier te handhaven.

Klager's opvattingen als N.S.B.er getuigen van een zoodanig gemis aan begrip nopens de plichten van en aan verantwoordelijkheidsgevoel als officier, dat reeds daarom een officier met een dergelijke mentaliteit als ongeschikt moet worden aangemerkt om in den verkregen rang bij het reserve-personeel der landmacht te dienen.

Beroep tegen ontslagbesluit derhalve ongegrond.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

H., wonende te 's-Gravenhage, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen,

tegen:

Hare Majesteit de Koningin, verweerster, vertegenwoordigd door haren Minister van Defensie, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: L. C. Rietveld, hoofdcommies bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat bij Koninklijk Besluit van 12 Juni 1934, op voordracht van den Minister van Defensie van 7 Juni 1934, Geheim Litt. E⁸³, en gelet op de bepalingen der Wet voor het reserve-personeel der Landmacht 1905, eervol ontslag als zoodanig is verleend uit den militairen dienst aan den Reserve-tweede-luitenant H., van het 3e Regiment infanterie, zulks ter zake van ongeschiktheid om in den verkregen rang bij het reserve-personeel der landmacht te dienen, en alzoo met toepassing van het bepaalde in de artikelen 36, punt 6° en 37 der hiervoren aangehaalde Wet;

O. dat H. van dit besluit tijdig is gekomen in beroep en bij klaagschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft verzocht de Ministerieele Beschikking van 10 Maart 1933, IIde Afdeeling, No. 42 ¹⁾, alsmede vorenbedoeld Koninklijk Besluit van 12 Juni 1934 te willen vernietigen, tengevolge van het feit, dat beide besluiten rechtens en feitelijk met de algemeen verbindende voorschriften strijden;

O. dat de Minister van Defensie, als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, op de bij contra-memorie aangevoerde gronden heeft verzocht te willen uitspreken: a. dat het beroep tot nietigverklaring van de Ministerieele beschikking van 10 Maart 1933, IIde

¹⁾ M.R.T. XXIX, blz. 2. Red. M.R.T.

Afd. B., No. 42, *niet-ontvankelijk* is; *b.* dat het beroep tot vernietiging van het Koninklijk besluit van 12 Juni 1934, No. 71, *ongegrondd* is en het bestreden Koninklijk besluit derhalve wordt gehandhaafd.

In rechte:

O. dat blijkens de gedingstukken het Koninklijk Besluit van 12 Juni 1934 is genomen, nadat een commissie, als bedoeld in de slotalinea van artikel 36 van de Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, de ongeschiktheid, sub 6° van dat artikel bedoeld, van klager had erkend, zoodat, krachtens het bepaalde in artikel 2 van de Militaire Ambtenarenwet 1931, jo. artikel 3, lid 2, sub b, der Ambtenarenwet 1929, deze Raad bevoegd is van het tegen dat besluit gerichte beroep kennis te nemen;

O. dat, voor zoover klager in beroep komt tegen de Ministerieele Beschikking van 19 Maart 1933, IIde Afdeling, No. 42, dit beroep moet worden verklaard niet-ontvankelijk;

O. toch dat bedoelde Ministerieele Beschikking inhoudt en dienovereenkomstig bij Legerorder 1933, Nr. 79 M.A., is ter kennis gebracht van de landmacht, dat aansluiting bij of eenigerlei steunverleening aan groepen, of vereenigingen van personen op fascistischen grondslag in strijd is met de plichten van den militairen ambtenaar en derhalve verboden;

O. dat derhalve die beschikking — daargelaten of de Minister van Defensie al of niet bevoegd was een zoodanige beschikking te geven — bedoeld was als een algemeen verbindend voorschrift, en krachtens het bepaalde in artikel 58, lid 4, van de Ambtenarenwet 1929 beroep tegen een algemeen verbindend voorschrift niet-ontvankelijk is;

O. alsnu ten aanzien van klagers beroep, voorzoover dit betrekking heeft op vorenbedoeld Koninklijk Besluit van 12 Juni 1934, dat krachtens artikel 36, sub 6°, van de Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905 een officier niet uit den dienst kan worden ontslagen dan ter zake van onbekwaamheid of ongeschiktheid om in den verkregen rang bij het reserve-personeel der landmacht te dienen, wat de ongeschiktheid betreft, voorzoover het bepaalde onder 4° en 5° niet toepasselijk is, kunnende krachtens artikel 37, lid 1, der wet zoodanig ontslag niet anders dan eervol worden verleend;

O. dat niet voor betwisting vatbaar is, dat de in vermeld artikel 36, sub 6°, bedoelde ongeschiktheid van den betrokken officier staat ter beoordeeling van de Kroon, zijnde van zoodanige ongeschiktheid ook dan sprake, indien een officier, hij moge overigens bekwaam zijn, blijk geeft eigenschappen van karakter, geest of gemoed te bezitten, welke het onmogelijk maken hem als officier te handhaven;

O. dat klager, die lid is van en een leidende functie bekleedt in de Nationaal Socialistische Beweging (N.S.B.), en die een belofte van trouw aan den leider der N.S.B. heeft afgelegd, blijkens zijn

antwoord op een der desbetreffende, hem door bovenbedoelde commissie gestelde vragen, heeft te kennen gegeven, dat, wanneer de omstandigheden er toe zouden leiden, dat de N.S.B. scherp tegenover het wettig gezag zou komen te staan, en hij dan, als officier onder de wapenen zijnde of geroepen, in critieke momenten, krachtens een bevel van het bevoegde Militair gezag, gewapenderhand tegen zijn partijgenooten zou moeten optreden, in zoodanig geval de belofte, die hij bij zijn benoeming (als officier) heeft afgelegd, zou praevaleeren, daarbij nog vermeldend, dat, wanneer een N.S.B.er onder de wapenen moet komen, zijn lidmaatschap dan automatisch vervalt en hij dan *formeel* geen N.S.B.er meer is;

O. dat klager — wien in verband met vorenbedoeld antwoord vanwege de commissie was te kennen gegeven, dat het onaannemelijk is, dat door een maatregel als door hem vermeld in dat antwoord — een bloote formaliteit — zijn sympathieën ten aanzien van de N.S.B. plotseling zouden ophouden te bestaan, en aan wien alsnog de vraag is gesteld, of hij in verband hiermede een daadwerkelijk optreden in omstandigheden, als in de vorige vraag bedoeld, tegenover zich zelf kan verantwoorden — het volgende antwoord heeft gegeven: „Wanneer ik in die omstandigheden zou komen, dan be„schouw ik mijzelf als „*werktuig*” van de overheid en dan rust de „verantwoordelijkheid niet op mij maar op de overheid, zoodat ik „geen zorg voor die verantwoordelijkheid behoef te maken.”;

O. dat dit antwoord getuigt van een zoodanig gemis aan begrip nopens de plichten van en aan verantwoordelijkheidsgevoel als officier, dat reeds daarom een officier met een dergelijke mentaliteit als ongeschikt moet worden aangemerkt om in den verkregen rang bij het reserve-personeel der landmacht te dienen;

O. dat mitsdien het bestreden besluit van 12 Juni 1934 noch feitelijk, noch rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijdt, terwijl niet is gebleken, dat de Minister van Defensie van zijn bevoegdheid — om een ongeschikt officier eervol te ontslaan — kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat derhalve het beroep, voorzoover het is gericht tegen evenbedoeld besluit, ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep, voorzoover het is gericht tegen de Ministerieele Beschikking van 10 Maart 1933, IIde Afdeling, No. 42, niet-ontvankelijk;

Verklaart het beroep, voorzoover het is gericht tegen het Koninklijk Besluit van 12 Juni 1934, ongegrond. —

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1933—1934. 237.

Nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.

VERSLAG.

Na lezing van de Memorie van Antwoord¹⁾ gevoelde de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht de behoefte, omtrent een aantal punten met de Regeering in mondeling overleg te treden. De uitkomsten van dat overleg zijn in dit verslag neergelegd. Na afloop van dat overleg deed de Minister van Justitie aan de Commissie nog een Nadere Nota van Wijzigingen toekomen, welke hierbij aan de Kamer wordt overgelegd.

1. *Uitbreiding van de omschrijving van de misdrijven van opruiing en eenige aanverwante artikelen.*

a. Eenige leden der Commissie spraken de meening uit, dat de Minister in de Memorie van Antwoord de kracht eener pantomime onderschat heeft. In het bijzonder wezen zij op de groote werking, welke van het ballet kan uitgaan. Zij achtten het zeer goed mogelijk, dat opruiing door middel van het ballet geschiedt.

De Minister erkende het bestaan van de mogelijkheid om op die wijze op te ruien, doch achtte die mogelijkheid wel zeer theoretisch. Op de uitvoeringen in schouwburgzalen bestaat bovendien preventief toezicht van den burgemeester. Aan een uitbreiding der strafbaarstelling verklaarde de Minister geen behoefte te gevoelen.

Voorts werd de vraag gesteld, of het geen aanbeveling zou verdienen, in plaats van een aanvulling van een groot aantal artikelen, beoogende verspreiding door middel van gramfoonplaten tegen te gaan, in den negenden titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht een omschrijving van het begrip „verspreiding” op te nemen, welke ook het ten gehoor brengen omvat.

Deze vraag meende de Minister ontkennend te moeten beantwoorden. Men moet onderscheiden tusschen materiele verspreiding, het in omloop brengen van exemplaren van een geschrift of afbeelding, het begrip van het tegenwoordige Wetboek, en idieële verspreiding, het onder velen brengen van idieëlen inhoud van geschriften. Onder dit laatste begrip, niet onder het eerste valt het ten gehoor brengen van den inhoud van gramfoonplaten. Geeft men nu in Titel IX een begripsomschrijving van „verspreiden” in den eersten zin, zoo treft men de gramfoonplaten niet, in den tweeden, zoo geeft

¹⁾ Zie vorige aflevering, hiervóór blz. 315. Red. M.R.T.

men aan alle verspreidingsdelicten een groote en naar 's Ministers oordeel nauwelijks overzienbare uitbreiding. De strafbepaling zou zeer worden verruimd, althans zou bij een minder principieele omschrijving een suggestie tot latere verruiming ontstaan, hetgeen niet de bedoeling kan zijn.

De Commissie wees er op, dat zij het oog had op een aanvullende omschrijving, zooals die bijv. is vervat in art. 89 W. v. Str., niet op een sluitende begripsbepaling. Zij was van meening, dat het niet onmogelijk is, de omschrijving zóó op te stellen, dat men treft hetgeen men in dezen wil treffen, zonder dat de strafbaarstelling wordt verruimd. Niettemin was zij van oordeel, dat de verantwoordelijkheid voor de systematiek bij de Regeering moet berusten, zoodat zij niet verder op een wijziging in dezen wilde aandringen.

b. Gevraagd werd, of de uitspraak in de Memorie van Antwoord, dat wie opruiende uitlatingen of geschriften van anderen afdruckt, zich niet schuldig maakt aan verspeiding in den zin van artikel 132, wel in overeenstemming is met de opvatting, in de jurisprudentie, speciaal het arrest van den Hoogen Raad van 29 October 1917, *W. 10187, N. J. 1917*, blz. 1175, daaromtrent gehuldigd. Uit de Commissie werd aandrang uitgeoefend tot het treffen eener zoodanige regeling, dat het bekendheid geven aan een strafbare uiting, mits men deze niet tot de zijne maakt, mogelijk is zonder dat deswege de redacteur of de courantenbezorger gestraft kan worden.

Hierop antwoordde de Minister, dat de hierbedoelde uitspraak inderdaad met de opvatting van de jurisprudentie in overeenstemming is. Het geval, behandeld in het genoemde arrest, betrof den redacteur van *de Kerkradenaar*, die een beleedigend artikel uit *de Tribune* overgenomen had en van een onderschrift had voorzien, en vervolgens persoonlijk exemplaren van zijn blad ging verspreiden. Wegens verspreiding van het nieuwe artikel in *de Kerkradenaar*, bestaande uit den tekst van het vroegere *Tribune*-artikel met bijschrift, werd hij veroordeeld; in cassatie werden de tegen deze beslissing aangevoerde middelen verworpen. Dit arrest past geheel in de opvatting der Regeering, dat het afdrucken van opruiende of beleedigende uitlatingen of geschriften niet vormt verspreiding van de oorspronkelijke uitlatingen of geschriften in den zin van het Wetboek van Strafrecht. „Verspreiden” heeft in het Wetboek een materieele beteekenis; het is het in omloop brengen van exemplaren van het oorspronkelijke geschrift. Strafbaarheid is dus alleen aanwezig in de gevallen, waarin het nieuwe artikel wederom een zelfstandige opruiing of beleediging vormt. Deze gevallen zullen zich naar verhouding zelden voordoen. Het is echter mogelijk, dat de schrijver, bijv. door een instemmend bijschrift, de opruiende of beleedigende uiting mede tot de zijne maakt. Onder omstandigheden kan ook het objectief weergeven van zeer ernstige beleedigende of opruiende uitlatingen strafbaar zijn krachtens de bepalingen van den titel omtrent beleediging of krachtens artikel 131. Te dien aanzien verandert echter door het wetsontwerp niets. Reeds thans

bestaat de mogelijkheid, dat een journalist, die een opruiende uiting weergeeft, krachtens artikel 131 wordt vervolgd. Of zijn daad strafbaar is, hangt in hooge mate af van de inkleeding en de overige wijze van openbaarmaking. Dat de journalistieke vrijheid door dezen reeds bestaanden toestand in gevaar zou komen, moet naar het oordeel van den Minister worden ontkend; deze vrijheid heeft trouwens haar grenzen, hetgeen in het bijzonder duidelijk spreekt in geval van belediging van bepaalde personen. Het ontbreken van jurisprudentie op dit gebied toont wel aan, dat er bij de rechterlijke macht geen neiging bestaat, die grenzen te eng te trekken.

Verspreiders van het nieuwe geschrift, bijv. courantenloopers, zullen naar de opvatting der Regeering alleen dan krachtens artikel 132 strafbaar zijn, indien dit geschrift zelf door artikel 131 getroffen wordt. Bij hier te lande verschijnende dagbladen en periodieken zal wel steeds een vervolging tegen den schrijver kunnen worden ingesteld; in dat geval zal een vervolging tegen de verspreiders, hoewel mogelijk, ongetwijfeld zelden of nooit plaats hebben.

Aan den geoefenden aandrang tot het voorkomen van strafbaarheid bij overneming van strafbare, speciaal opruiende, uitingen en bij verspreiding van het geschrift, waarin die overneming heeft plaats gehad, meende de Minister niet te kunnen voldoen. Een wijziging van den bestaanden toestand in dien zin zou beteekenen, dat de openbare orde niet beter, doch slechter beschermd zou worden dan thans.

2. *Strafbaarstelling van publieke belediging van het openbaar gezag of van openbare lichamen of instellingen.*

De meening werd uitgesproken, dat het ontwerp te ver gaat, waar het ook uitlatingen in beledigenden vorm omtrent openbare *instellingen* strafbaar wil stellen. Er werd op gewezen, dat ook, indien men de instellingen uit de opsomming zou schrappen, strafbaarheid krachtens het ontwerp aanwezig zal zijn, voor zoover in zulk een uitlating het openbaar *gezag* wordt aangetast, en dat is juist wat het ontwerp wil tegengaan. Het schijnt niet noodzakelijk, zoo meende men, ook overigens beledigende uitlatingen over openbare instellingen strafbaar te stellen, te meer omdat zulke instellingen slechts toevallig den eenen keer publiekrechtelijk georganiseerd zijn en dus zullen worden beschermd en den anderen keer in privaatrechtelijken vorm zijn gekleed en daarom buiten de werking van het ontwerp vallen. In aansluiting hieraan werd gevraagd om een nadere verduidelijking van het begrip „uitlating in beledigenden vorm”.

De Minister bleek van oordeel, dat er behoefte bestaat, naast strafbaarstelling van uitlatingen in beledigenden vorm over openbare lichamen, aan gelijke strafbaarstelling ten aanzien van openbare instellingen. Onder uitlatingen in beledigenden vorm over het open-

baar gezag vallen blijkens den opzet van artikel 137*a* alleen rechtstreeksche uitlatingen tegen dit gezag.

Wat het begrip „uitlating in beleedigenden vorm” betreft, wees de Minister er nogmaals op, dat daardoor volstrekt niet iedere beleediging van het openbaar gezag zal worden getroffen. Alleen die beleedigingen, welke geschieden door middel van onteerende qualificaties. Men zal aan het openbaar gezag of aan openbare lichamen of instellingen dus ook in de toekomst zakelijk alles mogen te laste leggen, mits in behoorlijken vorm. Wil men bijv. mededeelen, dat bij een bepaalden tak van dienst omkoopertij plaats vindt, dan kan men dat doen. Men zal echter niet straffeloos mogen zeggen, dat die dienst uit een verzameling schurken bestaat, of een dergelijke uitdrukking. Het schijnt toch ook werkelijk niet noodig zakelijke critiek in een beleedigenden *vorm* te kleeden. Overigens erkende de Minister, dat zich grensgevallen zullen voordoen. Ook in die grensgevallen zal men, wil men niet het risico van een vervolging loopen, verstandig doen zich te onthouden van het gebruik van krenkende uitdrukkingen.

Uit de Commissie werd naar aanleiding van deze beschouwingen de vrees uitgesproken, dat handige menschen, die nauwkeurig berekenen, hoever zij kunnen gaan, straffeloos zullen blijven, terwijl eenvoudige lieden, die zich van hun woorden niet zoo scherp rekenschap plegen te geven, zullen worden gestraft.

Hierop antwoordde de Minister, dat de rechter bij zijn oordeel rekening zal houden met hetgeen in bepaalde maatschappelijke kringen gebruikelijk is; dat geschiedt thans ook reeds bij de beoordeeling van de vraag, of een uiting jegens een bepaald persoon beleedigend is.

Vervolgens werd gevraagd, of onder „openbaar gezag” ook dat in overzeesche gebiedsdeelen valt, en werd er op gewezen, dat omtrent art. 131 W. v. S. jurisprudentie bestaat, welke deze vraag in ontkennenden zin heeft beantwoord (Rechtbank 's Gravenhage 22 Maart 1928, N. J. 1928, blz. 824).

Het bedoelde vonnis achtte de Minister weinig bevredigend. Het Rijk is één geheel, zooals ook blijkt uit artikel 93 W. v. S.

Intusschen werd uit de Commissie de aandacht gevestigd op het feit, dat aan de geschiedenis van het wetsontwerp, dat heeft geleid tot de wet van 29 Juli 1920 (*Staatsblad* n°. 619), een argument te ontleenen valt ten gunste van de tegenovergestelde opvatting. Gezien dit historische argument werd de vraag gesteld, of het geen aanbeveling verdient, in de wet vast te leggen, dat ook het overzeesche gezag tegen uitlatingen in beleedigenden vorm zal worden beschermd.

De Minister antwoordde op deze vraag, dat aanvulling van de ontworpen artikelen alleen hem gevaarlijk voorkwam, omdat men op die wijze voor andere artikelen een argumentum a contrario zou scheppen. Hij verklaarde er de voorkeur aan te geven, aan de materie in dit wetsontwerp niet te raken.

Hierna kwam ter sprake de vraag, of inderdaad de mogelijkheid om voorloopige hechtenis toe te passen tegen overtreding van het ontworpen artikel 137*a* onmisbaar is. En, zoo ja, op welke wijze dan kan worden voorkomen, dat van deze mogelijkheid een onnoodig ruim en dus verkeerd gebruik wordt gemaakt.

Op het oogenblik wordt naar het oordeel van den Minister de preventieve hechtenis over het algemeen niet te veel toegepast. Z. i. is het delict van het ontworpen artikel 137*a* te ernstig om het zonder de mogelijkheid van voorloopige hechtenis afdoende te kunnen bestrijden; hechtenis kan in het bijzonder noodig zijn om dreigende herhaling te voorkomen.

Eén lid der Commissie meende, dat het mogelijk zou zijn, een verdachte, die ter zake van dit artikel is gearresteerd, vrij te laten, indien hij een verklaring teekent, dat hij zich tot aan de berechting van zijn zaak zal onthouden van uitlatingen als die, welke tot zijn arrestatie leidden. Geschiedt dat, dan verklaarde dit lid tegen de mogelijkheid van preventieve hechtenis geen bezwaar te hebben. Het delict is inderdaad ernstig, doch het blijft steeds de vraag, of het werkelijk gepleegd is. Men kan er geen bezwaar tegen hebben, dat iemand zich moet verplichten, twijfelachtige uitlatingen tijdelijk achterwege te laten; het mag echter niet mogelijk zijn, dat voorloopige hechtenis wordt toegepast wegens uitlatingen, die achteraf blijken niet onder het artikel te vallen.

Andere leden waren van meening, dat het denkbeeld van dit lid niet voor verwezenlijking vatbaar is, en dat het — ware dit anders — in elk geval niet uitsluitend bij dit delict zou moeten worden toegepast, doch bij een geheele reeks van misdrijven, waarvoor voorloopige hechtenis is toegelaten; een regeling daarvoor kan in dit wetsontwerp evenwel niet worden opgenomen. Zij vroegen echter den Minister, of deze bereid was zooveel in zijn macht ligt te bevorderen, dat van de gegeven mogelijkheid geen misbruik zal worden gemaakt. Zulks zou wellicht kunnen geschieden door middel van een circulaire aan de parketten.

De Minister achtte het vanzelfsprekend, dat het parket in gevallen, waarin ernstige twijfel bestaat, of het begane feit strafbaar is, zeer voorzichtig moet zijn met toepassing der preventieve hechtenis. Doch men kan dat nu eenmaal niet in de wet vastleggen. De Minister was echter bereid te overwegen, of hij te zijner tijd, indien de wet in werking treedt, over de toepassing der geheele wet een circulaire aan de parketten kan zenden, waarin ook dit punt besproken wordt.

3. Strafbaarstelling van publieke belediging van groepen van de bevolking of van ten deele tot de bevolking behoorende groepen van personen.

Uit de Commissie werd de meening uitgesproken, dat de Minister een veel te ruime uitlegging geeft aan het begrip „groep der bevolking”. Volgens deze uitlegging zal men zich ook over groepen,

welke zich naar ieders oordeel schuldig maken aan afkeurenswaardige of zelfs straffbare feiten (zooals bijv. de souteneurs), niet meer kunnen uitlaten in beledigenden vorm. De vrees werd geuit, dat het gevolg hiervan zal zijn, dat ook uitlatingen in scherp afkeurenden vorm over zulke groepen onmogelijk gemaakt worden. Zoo doende wordt rechtsbescherming verleend aan groepen, welke daarop geen enkele aanspraak hebben en welker bescherming ook niet door het algemeen belang wordt gevorderd.

De Minister stelde hiertegenover, dat men — zooals boven reeds werd uiteengezet — steeds bepaalde feiten ten laste zal kunnen leggen zonder strafbaar te zijn. De vraag, wanneer de vorm, waarin een scherpe afkeuring geschiedt, beledigend is, moet naar omstandigheden worden beoordeeld. Daarbij neme men in aanmerking, dat belediging van één groep der bevolking veel sneller moet worden aangenomen dan die van een andere. Het maken van onderscheid tusschen bepaalde dan met name te noemen bevolkingsgroepen, over welke men zich niet in beledigenden vorm mag uitlaten, en andere scheen den Minister niet wel mogelijk.

4. *Het vervolgen van klachtmisdrijven buiten klachte.*

De Commissie bleef van oordeel, dat de voorgestelde wijziging van de regeling der klachtdelicten, behalve voor zoover zij betrekking heeft op belediging van ambtenaren in privé, in dit wetsontwerp, dat slechts dient ter bescherming van de openbare orde, niet thuis hoort. Zij drong er bij den Minister op aan, dit gedeelte van het ontwerp terug te nemen voor zoover het betrekking heeft op andere klachtdelicten dan belediging.

Aan dezen wensch der Commissie was de Minister bereid te voldoen. Bij Nadere Nota van Wijziging zijn daartoe in den aanhef van art. 67a na „misdrijf” ingelascht de woorden „van belediging.”.

5. *Uitbreiding van de omschrijving der verspreidingsdelicten, behorende bij de bestaande misdrijven van belediging; verhooging van de strafsanctie van artikel 271 van het Wetboek van Strafrecht.*

Enkele leden stelden de vraag, of de strafbedreiging van het ontworpen artikel 147a wel in harmonie is met die van de andere voorgestelde artikelen.

Hierop antwoordde de Minister, dat men de strafbedreiging van artikel 147a moet zien in verband met die van artikel 147 (3 maanden). Wellicht is de straf, gesteld op overtreding van artikel 147, naar verhouding tamelijk laag; het is thans echter niet de juiste gelegenheid, daarin verandering te brengen.

Conclusie.

De Commissie is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld 23 April 1934.

DUYS.
BAKKER—NORT.
BOON.
KATZ.
KORTENHORST.
GOSELING.
TERPSTRA.

NADERE NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In het Gewijzigde Ontwerp van Wet wordt in Hoofdstuk II, artikel 1, in den voorgestelden tekst voor artikel 67*a* in den eersten regel na „misdrijf” ingevoegd:
„van belediging.”.

De openbare behandeling van dit wetsontwerp vond in de Tweede Kamer plaats op 1 en 2 Mei 1934. (Handelingen 1933—1934, blz. 1824—1866.)

Na zeer uitvoerige, dikwijls belangwekkende beraadslagingen is het ontwerp op laatstgenoemden datum ten slotte ongewijzigd aangenomen met 47 tegen 24 stemmen .

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS

Het afdelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot enkele opmerkingen van algemeen aard, tot enkele andere, welke de strekking van een aantal in den tekst gebezigde termen betreffen, en ten slotte tot eenige beschouwingen betreffende de onderscheidene artikelen.

I.

Enkele leden verklaarden, dat zij de indiening van de onderhavige voordracht beschouwden als uiting eener naar hunne overtuiging verkeerde geestesgesteldheid, welke niet slechts deze Regering kenmerkt, doch ook reeds aanwezig was bij die, welke aan haar is voorafgegaan. Ten bewijze van deze stelling vestigden

zij de aandacht op de navolgende wetten en maatregelen, onder dit en het vorige bewind tot stand gebracht:

1°. de Wet van den 4den November 1932 (*Staatsblad* n°. 524), tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens krenkende uitingen;

2°. het Koninklijk besluit van den 22sten Mei 1933 (*Staatsblad* n°. 294), houdende wijziging van het Algemeen Rijksambtenarenreglement, waarbij aan dat reglement is toegevoegd het tegenwoordige artikel 97*b*, ingevolge welks tweede lid nadien eene lijst is uitgevaardigd van vereenigingen, welke om de doeleinden, die zij nastreven, of de middelen, die zij aanwenden, de behoorlijke vervulling door den ambtenaar in 's Rijks dienst van zijnen plicht kunnen in gevaar brengen of schaden;

3°. de Wet van den 15den September 1933 (*Staatsblad* n°. 476), houdende aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met het oog op kleedingstukken en onderscheidingsteekenen, welke uitdrukking zijn van een bepaald staatkundig streven;

4°. de benoeming, bij Koninklijk besluit van den 12den Februari 1934, n°. 62, eener Staatscommissie, met de opdracht de noodzakelijkheid en doelmatigheid te onderzoeken van wettelijke en andere voorzieningen met betrekking tot het bekleeden van het lidmaatschap van de vertegenwoordigende lichamen door personen, wier streven kennelijk is gericht op verandering der Staatsinstellingen met toepassing of bevordering van onwettige middelen;

aan welke opsomming zij nog toevoegden, dat de Regeering op bladzijde 1 harer Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag, door de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht uit de Tweede Kamer nopens dit wetsontwerp uitgebracht, wijziging van de regeling van het vereenigingsrecht in uitzicht stelt.

De leden, hier aan het woord, keurden wetsvoorschriften, als welke thans weder der Kamer ter waardeering worden voorgelegd ten sterkste af, en waren van meening, dat ingrijpen langs wettelijken weg tegen de, den tegenwoordigen tijd ongetwijfeld kenmerkende uitwassen niet zal beantwoorden aan de daaromtrent in vele kringen gekoesterde verwachtingen, naardien huns inziens de maatschappij zich zelf daarvan pleegt te genezen (vgl. het Voorloopig Verslag, door de Commissie van Rapporteurs uit deze Kamer uitgebracht over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk IV der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1934, blz. 1, in voce: *Beleid van den Minister*, derde alinea).

Wijders hadden deze leden bezwaren tegen de wijze, waarop vele van de ontworpen artikelen waren samengesteld, hetgeen zij bij de behandeling van onderscheidene hoofdstukken nader uiteenzetten. Met name duchtten zij dientengevolge eene partijdige toepassing daarvan door de rechterlijke macht.

Vele andere leden konden zich met deze opmerkingen geenszins vereenigen, al sloot dit niet in, dat zij geenerlei bezwaar hadden

tegen de redactie van sommige artikelen. Zij toch waren van oordeel, dat vooral thans, nu het gezag op zoo verontrustende wijze wordt aangerand, handhaving ervan op de wijze, welke nu in overweging wordt gegeven, dringend noodzakelijk is. Zulks achtten zij met behulp van het huidige geschrevene recht niet wel mogelijk. De pogingen, door deze en de vorige Regeering in het werk gesteld, om in de op dat stuk bestaande leemten te voorzien, juichten zij dan ook ten zeerste toe. Zij achtten het onbegrijpelijk, dat te dezen kan worden aanbevolen met het bestaande genoegen te nemen.

Wat betreft de houding van de rechterlijke macht, zoo waren die leden van meening, dat voor vrees voor eene eenzijdige toepassing van de voorgestelde strafnormen niet de geringste aanleiding bestaat. Daarenboven kan de rechter — behoudens het geval, bedoeld bij artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering — pas tot aanwending daarvan overgaan, wanneer het openbaar ministerie eene vervolging zal hebben ingesteld. Dit Staatsorgaan nu staat rechtstreeks onder den Minister van Justitie, zoodat deze eene eventueele ongemotiveerde vervolging zal kunnen beletten. Ook moet, zoo beoogden de leden, hier aan het woord, de preventieve werking, welke van bepalingen als de onderhavige kan uitgaan, niet worden onderschat.

Met de voornemens der Regeering ten aanzien van de herziening van ons vereenigingsrecht betuigden deze leden hunne onverdeelde instemming. Enkelen hunner spraken daarbij de hoop uit, dat het der Regeering zoude gelukken, de werkzaamheid van organisaties als de Communistische Partij Holland door de uitvaardiging van een verbod voorgoed onmogelijk te maken. Deze leden achtten die aangelegenheid van zóó spoedeischenden aard, dat huns inziens het doen van schreden in die richting niet mag worden uitgesteld, totdat de onder praesidium van het lid van den Raad van State, Mr. KOOLEN werkzame commissie met hare taak gereed zal zijn.

Tegen dit laatste desideratum werd van andere zijde aangevoerd, dat aan een verbod van politieke partijen moeilijkheden van zeer bijzonderen en principieelen aard zijn verbonden, waarop onlangs in een voortreffelijk artikel in *Het Landstormblad* van Januari l.l. (11de jaargang, n°. 1; hoofdartikel, getiteld: Verbod van revolutionaire partijen) de aandacht is gevestigd. Met de aldaar geleverde beschouwingen verklaarde men zich geheel te kunnen vereenigen. Het feit, hetwelk voornamelijk ergernis verwekt, dat namelijk aanhangers van de communistische en daarmede verwante beginselen zitting mogen hebben in de vertegenwoordigende lichamen van stad, gewest en land, kan als op zich zelf staand, afzonderlijk onder oogen worden gezien.

Weder andere leden drongen er op aan dat, indien de ontworpen wetsbepalingen in de practijk niet aan haar doel mochten blijken te beantwoorden, de Minister onverwijld de indiening zoude bevorderen van een ontwerp van wet, houdende de noodzakelijke wijzigingen en aanvullingen daarvan.

II.

Levering van het bewijs.

Eenige leden trokken in twijfel, of de ontworpen artikelen 132, 134, 137*b*, 137*d*, 113, 119, 147*a*, 240 en 271 van het Wetboek van Strafrecht wel zouden leiden tot het daarmede beoogde doel in het geval van ontkenning door eenen verdachte van de „wetenschap” of van het bij hem aanwezig zijn van de „ernstige reden om te vermoeden”, onderscheidenlijk als een der elementen van het strafbare feit daarin opgenomen. Zoowel het eene als het andere element toch betreft interne feiten, welke tegenover dengene, die hen weder spreekt — wat in geval van opruiing wel meestal zal geschieden — zeer moeilijk bewijsbaar zullen zijn. De leden, hier aan het woord zouden er dan ook de voorkeur aan hebben gegeven, indien in de bedoelde artikelen, naast het primaire element, de wetenschap van den verdachte, subsidiair ware vereischt: dat deze *redelijkerwijs* moet vermoeden, dat . . .”, gelijk wordt gevorderd in de artikelen 248*bis* en *ter* van het Strafwetboek, en daar in de practijk nooit aanleiding heeft gegeven tot eenige moeilijkheid. Immers, zooals Mr. G. E. LANGEMEIJER in het *Nederlandsche Juristenblad* van 10 Maart l.l. terecht heeft geschreven: het „redelijkerwijze vermoeden” is „een vaag begrip weliswaar, maar toch relatief veel gemakkelijker voor bewijs vatbaar” (t. a. p. blz 151).

Enkele andere leden stemden met dit betoog in. Ook zij waren van meening, dat het aan het openbaar ministerie niet gemakkelijk zal vallen, aan de hand van de ontworpen wetsredactie het bewijs van bedoelde elementen te leveren. Wanneer zulks zou moeten geschieden op de wijze, als de Minister in de Tweede Kamer heeft uiteengezet (vgl. *Handelingen*, zittingsjaar 1933—1934, blz. 1851), dan vreesden deze leden, dat van de toepassing van de door hen besproken artikelen wel nimmer iets terecht zal komen.

Hier tegen werd weder aangevoerd, dat de te dien opzichte gestelde eisch geenszins te zwaar moet worden geacht. Wanneer inderdaad bij den verspreider zelfs geen ernstige reden om te vermoeden, welken inhoud de geschriften hebben, aanwezig kan worden geacht, behoort hij ook niet strafbaar te worden gesteld; anders zouden bona-fide-boekhandelaren te licht met den strafrechter in aanraking kunnen komen.

Strekking van het begrip „verspreiden”.

Sommige leden zouden gaarne nader worden ingelicht omtrent de beteekenis, welke de Minister hecht aan den term „verspreiden”. Zij stelden de vraag, of als „verspreider” ook moet worden beschouwd degene, die in een wetenschappelijk werk of in een tijdschriftartikel uitingen, welke ingevolge de ontworpen artikelen strafbaar zullen zijn, aanhaalt en bespreekt, alsook of vervolgbaar is de journalist, die zoodanige uitingen citeert, teneinde die te be-

strijden. Zoo ja, dan zouden de leden, hier aan het woord, zulks betreuren, naardien zij bemoeilijking van polemieck in de pers ongewenscht achtten.

Andere leden verwezen naar aanleiding van deze vragen naar het bescheid, door den Minister op 2 Mei l.l. in de vergadering van de Tweede Kamer verstrekt (*Handelingen*, blz. 1851, 2de kolom), hetwelk hen volkomen had bevredigd. Daarenboven wenschten deze leden er nogmaals de aandacht op te vestigen, dat eene interpretatie, als hier wordt gevraagd, slechts betrekkelijke waarde heeft, aangezien wetsuitlegging meer behoort tot het gebied van den rechter.

Het begrip „openbaar gezag”.

Vele leden hadden met instemming kennis genomen van 's Ministers verklaring in de reeds vermelde vergadering van de Tweede Kamer, dat de term „openbaar gezag”, gebezigd in de artikelen 2 en volgende van het wetsontwerp geacht moet worden ook betrekking te hebben op de gebiedsdeelen van het Koninkrijk in Azië en Amerika (vgl. *Handelingen*, blz. 1853). Zij vertrouwden dat, indien de rechterlijke macht eene engere interpretatie mocht aanvaarden, de Minister zijne belofte gestand zou doen, en alsdan de indiening zoude bevorderen van een wetsontwerp, waarbij de toepasselijkheid van den bedoelden term op het Rijk in zijnen ganschen omvang zou worden vastgesteld.

De term „groep van de bevolking”.

Vrij algemeen oefende men critiek op de vaagheid van de termen: „eene groep van de bevolking” en „eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen”, gebezigd in de artikelen 137*e* en *d*, onder artikel 5 van het wetsontwerp. Nadere toelichting dier termen — met name van den laatsten — zou men ten zeerste op prijs stellen.

III.

HOOFDSTUK I.

Artikel 2. De leden, wier opmerkingen in den aanvang van dit verslag zijn weêrgegeven, keurden de in dit artikel voorgestelde wijzigingen van ons Strafwetboek op de reeds door hen aangevoerde gronden ten sterkste af. Met name laakten zij, dat door de opneming van het woord „afbeelding” er naar wordt gestreefd, ook de vervaardigers en verspreiders van politieke caricaturen te treffen. In het algemeen sloten zij zich aan bij de critiek, op deze wijzigingen geoefend door het lid van de Tweede Kamer, den heer VAN DER HEIDE (vgl. *Handelingen*, zittingsjaar 1933—1934, blz. 1824—1827).

Vele andere leden juichten de opneming van dit artikel in het ontwerp veeleer toe, als geboden door de noodzaak des tijds.

Artikel 5. De leden, in de voorlaatste alinea aan het woord, uitten eveneens hun misnoegen over de bij dit artikel voorgestelde wijzigingen in het vorengenoemde wetboek. Worden deze tot wet verheven, dan zal nevens belediging van het individu ook die van het „openbaar gezag”, strafbaar zijn gesteld. Hierin zagen die leden eene uiting van de welhaast overspannen beduchtheid voor gezagsschennis, welke het huidige getij zoozeer kenmerkt. Bovendien leidt het voorgestelde, naar zij betoogden, tot uiterst eigenaardige consequenties. Immers, na de inwerkingtreding van de ontworpen voorschriften zal belediging van den Armenraad wél, van de Vereeniging „Liefdadigheid naar Vermogen”, welke hetzelfde doel nastreeft, niet strafbaar zijn; het zich uitlaten in krenkenden vorm over het gemeentelijke gas- en electriciteitsbedrijf wél, zulks aangaande een gemengd bedrijf niet. Dergelijke onderscheidingen zal het normale publiek nimmer begrijpen.

Dezelfde leden vroegen, of het bij dit artikel bepaalde ook betrekking zal hebben op het zich in beledigenden vorm uitlaten over de „Heeren van den Haag” (vgl. Memorie van Toelichting, blz. 3) ¹⁾.

Vele andere leden wederspraken de gegrondheid van deze opmerkingen. Zij betoogden, dat daaruit blijkt een desbewust niet begrijpen van de strekking van het ontwerp: „de handhaving van de openbare orde”, en onvoldoende kennisneming van de daarover gewisselde stukken.

Enkele leden achtten de strafbepalingen in de voorgestelde artikelen 137*a*, *b*, *c* en *d* zóó vaag geredigeerd, dat dientengevolge de door de Grondwet gewaarborgde vrijheid, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren dikwijls noodeloos in gevaar zal kunnen worden gebracht. Immers, een al te ijverig en prikkelbaar lid van het openbaar ministerie zal licht geneigd zijn, eenige critiek op het openbaar gezag, hetzij door geschrift, hetzij door afbeelding tot uitdrukking gebracht, zelfs wanneer die voorkomt in een overzicht van de beraadslagingen der Staten-Generaal, te beschouwen als eene uitlating in beledigenden vorm over dat gezag.

De leden, hier aan het woord verwachtten van de bedoelde bepalingen dan ook geen ander gevolg dan dat degenen, die eventueel wenschen te laken handelingen, door eene publieke instelling of eene bevolkingsgroep gepleegd, dit zullen gaan doen derwijze, dat van beledigenden vorm geen sprake is, maar dat daarentegen het geopenbaarde voor den betrokkene des te schrijnender zal zijn, zoodat de Regeering met het onderhavige artikel niet zal bereiken hetgeen zij beoogt.

Ernstige critiek ontmoette bij eenige leden vooral de voorgestelde aanvulling van ons Strafwetboek met de artikelen 137*c* en *d*, waarbij ook strafbaar wordt gesteld het zich in beledigenden vorm uitlaten

¹⁾ M.R.T. XXX, blz. 222. Red.

over „eene groep van de bevolking of eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen”, naar aanleiding waarvan de Memorie van Toelichting (blz. 3) verwijst naar „recente uitlatingen betreffende onze Israëlietische medeburgers”.

Was dus aanvankelijk dit tweetal artikelen bedoeld om paal en perk te stellen aan de ook hier te lande waarneembare actie tegen het Jodendom, blijkens de gewisselde stukken en de gevoerde beraadslagingen bedoelt de Minister aan de ontworpen bepalingen eene veel wijdere strekking te geven, door onder bevolkingsgroep ook te doen verstaan: „geestelijkheid”, de „predikanten”, de „drankbestrijders”, enz. De leden, hier aan het woord achtten dit eene onjuiste interpretatie, naardien zij de evenvermelde personen niet beschouwden als groepen der bevolking — als hoedanig zij bij voorbeeld wél beschouwden „de Katholieken”, „de Protestanten”, enz. —, doch enkel en alleen als het geheel dergenen, die eene bepaalde bediening, een bepaald beroep uitoefenen, een bepaald beginsel voorstaan.

Bovendien hadden zij in het algemeen bezwaar tegen het strafbaar stellen van beleedigingen eener collectiviteit, daar zulks eene belemmering zoude kunnen zijn voor de meeningsvrijheid in politicis, ook wat betreft de teekening van caricaturen. In de praktijk richten, zoo betoogden deze leden, bepalingen als de onderhavige zich steeds tegen oppositioneële groepen, partijen of personen, hetgeen zij bedenkelijk achtten. Gaarne zouden zij van den Minister vernemen, of het zich uitlaten in beleedigenden vorm over communisten, sociaal-democraten, vrijmetselaren en neo-malthusianisten ingevolge de bedoelde artikelen ook strafbaar zal zijn.

Andere leden achtten het veeleer noodzakelijk, dat dergelijke uitlatingen strafbaar worden gesteld. Zij betoogden, dat delinquenten, die zich het beleedigen van andersdenkenden tot eene gewoonte hebben gemaakt, meestentijds juist gaan tot aan de grens van hetgeen bijna strafbaar is. Zoo beleedigen dezulken instellingen en groepen der bevolking, zonder onder het bereik van den strafrechter te vallen, terwijl intusschen de daartoe behorende personen indirect worden gekrenkt. Daaraan nu bedoelt het ontwerp een einde te maken, wat naar de meening der leden, hier aan het woord alleszins toejuiching verdient, te meer, daar men verzekerd kan zijn van eene voorzichtige toepassing van de ontworpen wetswijzigingen door de rechterlijke macht.

Nog werd de aandacht (gevestigd? Red.) op de opmerking op blz. 4 der Memorie van Toelichting, dat, „het *zonder aanleiding* naar beneden halen van bepaalde groepen van de bevolking in strijd is met de Christelijke naastenliefde”. Betreurd werd, dat de geursiveerde woorden ontbreken in den wettekst.

HOOFDSTUK II.

Artikel 1. Enkele leden betoogden dat, wordt dit ontwerp tot wet verheven, eene ingrijpende wijziging in het bestaande recht zal

worden gebracht ten aanzien van het vervolgen van klachtmisdrijven. In de Memorie van Toelichting (blz. 5) toch leest men het volgende:

„Er doen zich gevallen voor van belediging van hooggeplaatste ambtenaren particulier, waarbij, in verband met de ambtelijke positie van de betrokkenen, het algemeen belang meer dan bij andere particuliere beledigingen in het geding is. Echter gaan de gelaedeerden juist in zoodanige gevallen veelal niet tot het indienen van een klacht over o.m., omdat zij zich persoonlijk boven de beledigende uitlatingen verheven gevoelen en niet door een klacht den schijn willen wekken in hun persoonlijk eergevoel gekwetst te zijn.” Met het oog op zulke gevallen, in het algemeen belang, wordt nu voorgesteld, de mogelijkheid te openen, „dat bij klachtmisdrijven het initiatief tot vervolging uitgaat van het openbaar ministerie”. Dit laatste zal, indien het termen voor eene vervolging aanwezig acht, den beledigde daarvan kennis kunnen geven, en tot vervolging kunnen overgaan, tenzij deze binnen eenen bepaalden termijn bericht van bezwaar inzendt. De leden, hier aan het woord nu waren van oordeel, dat de gelaedeerde ambtenaar na de totstandkoming van de onderhavige wetswijziging niet licht bezwaren zal durven inbrengen, wat nog meer met buitenlandsche staatslieden het geval zal zijn, en dat daarmee aan het karakter van het klachtdelict grootelijks afbreuk zal zijn gedaan.

Naar aanleiding hiervan werden nadere inlichtingen gevraagd in zake de correspondentie, gevoerd tussehen den chef van den Regeeringspersdienst en den hoofdredacteur van de organen der N.V. De Arbeiderspers over de strafbaarheid van belediging van den Duitschen Rijkskanselier (vgl. o. a. een bericht in het dagblad *Vooruit*, avondblad, 2de blad van 15 Mei 1.1., blz. 5, in voec: *Men spreekt over*). Gaarne zouden de leden, hier aan het woord vernemen of de genoemde chef hier heeft gehandeld in opdracht van den Minister van Justitie.

Vele andere leden verklaarden, dat zij zich volkomen konden vereenigen met de wijzigingen, te dezen voorgesteld. Zij meenden, dat het standpunt, daarbij door den Minister van Justitie aanvaard en uitvoerig verdedigd, juist is, naardien vrijwel telken dage de behoefte aan aanvulling van ons Strafwetboek in den zin van het wetsontwerp blijkt.

Wèl wenschten zij nog de aandacht te vestigen op één punt bij de redactie van artikel 1 (ontwerp-artikel 67a van het Wetboek van Strafrecht). Deze is namelijk zoodanig, dat het openbaar ministerie, indien geenerlei klachte is ingediend, zoolang het strafbare feit niet is verjaard, te allen tijde het begane delict nog zal kunnen vervolgen, omdat in den tekst staat: „zowel gedurende als na afloop van den termijn, voor het indienen van de klachte gesteld”. De leden, hier aan het woord vroegen, of zulks inderdaad de bedoeling van de Regeering is geweest.

HOOFDSTUK III.

Eenig artikel. Enkele leden keurden het voorstel tot uitbreiding van de mogelijkheid van preventieve hechtenis ten zeerste af.

Vele andere leden waren van oordeel, dat de opnemng van deze bepaling als alleszins gewettigd mag worden beschouwd, omdat het daarbij geldt de bescherming van het publieke belang, dat bij de handhaving van het Overheidsgezag betrokken is.

Aldus vastgesteld den 6den Juni 1934.

KRANENBURG.
VAN SASSE VAN YSSELT.
VAN LANSCHOT.
SMEENGE.
MICHIELS VAN KESSENICH.

EINDVERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De beschouwingen en opmerkingen in het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs geven den ondergeteekende aanleiding tot de navolgende beantwoording.

I.

Enkele leden verklaarden, dat zij de indiening van de onderhavige voordracht beschouwen als uiting eener naar hun overtuiging verkeerde geestesgesteldheid, welke ook reeds bij het vorige Kabinet aanwezig was. Zij waren van meening, dat ingrijpen langs wettelijken weg tegen de, den tegenwoordigen tijd ongetwijfeld kenmerkende uitwassen niet zal beantwoorden aan de daaromtrent in vele kringen gekoesterde verwachtingen, naardien huns inziens de maatschappij zich zelf daarvan pleegt te genezen.

De ondergeteekende moge naar aanleiding hiervan aantekenen, dat naar zijn oordeel de tegenstelling tusschen de leden, hier aan het woord, en de Regeering minder groot is, dan een eerste lezing van het Verslag zou doen veronderstellen. Immers enerzijds stellen ook deze leden uitdrukkelijk, dat de tegenwoordige tijd „ongetwijfeld” door uitwassen wordt gekenmerkt, anderzijds verwacht ook de Regeering bestrijding van de bedoelde uitwassen in de eerste

plaats van de regenererende krachten, welke binnen de maatschappij zelf werkzaam zijn.

De eenige vraag, die verdeeld houdt, is dus deze, of het regeneratieproces binnen de maatschappij door het stellen van wettelijke normen van overheidswege kan en moet worden bevorderd. Deze laatste vraag beantwoordt de Regeering onvoorwaardelijk bevestigend. Met name verwacht de ondergeteekende, met de andere leden, in het Verslag aan het woord, van de voorgestelde wetsbepalingen, mochten zij tot wetsvoorschrift worden verheven, preventieve werking. Dit oordeel wordt ook gedeeld door de Redactie van het Weekblad van het Recht; men zie het Hoofdartikel van Prof. Mr. J. M. VAN BEMMELEN: „Het juridische jaar 1933” in W. 12690, kolom 4. Het wordt voorts bevestigd door de ervaring tot op heden opgedaan met gelijksoortige bepalingen, als de Godslasteringswet en het z.g. uniformverbod, beide ook in het Verslag aangehaald.

Op de redactie van de afzonderlijke artikelen worde onder nader ingegaan. Voor een partijdige toepassing van de voorgestelde bepalingen door de rechterlijke macht, koestert de ondergeteekende, gezien de omstandigheden, in het Verslag reeds aangevoerd door vele andere leden, en gezien de samenstelling van ons rechterlijk corps, niet de geringste beduchtheid.

De instemming, in het algemeen door de laatstbedoelde leden bevestigd met het ontwerp, was den ondergeteekende zeer aangenaam.

Een herziening van het vereenigingsrecht is, gelijk in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is medegedeeld, in ernstige overweging. Intusschen is de Regeering mede overtuigd, dat op dit gebied, rechtstreeks samenhangend met de mogelijkheid van publieke meeningsvorming en meeningsuiting, alleen bij groote noodzakelijkheid tot verdere beperking van de vrijheid moet worden overgegaan. De belangrijke beschouwingen in Het Landstormblad van Januari j.l. hebben in dit verband de aandacht van de Regeering.

Het rapport van de onder praesidium van het lid van den Raad van State, Mr. KOOLEN, werkzame commissie is dezer dagen door de Regeering ontvangen. De voorstellen van de commissie zullen met den meesten spoed worden overwogen.

Op verdere aanvulling van de strafwetgeving, waar noodig, naast de thans voorgestelde bepalingen, blijft de ondergeteekende bedacht.

II.

Levering van het bewijs.

Er bestaat, naar het oordeel van den ondergeteekende, geen reden voor den twijfel, of de ontworpen artikelen 132, 134, 137*b*, 137*d*, 113, 119, 147*a*, 240 en 271 van het Wetboek van Strafrecht wel zullen leiden tot het daarmede beoogde doel in geval van ontkenning door den verdachte van de „wetenschap” of van het aanwezig

zijn van een „ernstige reden om te vermoeden”, dat de inhoud van een geschrift of een afbeelding van bepaalden aard is. Voor zoodanigen twijfel zou op zichzelf eenige aanleiding kunnen bestaan, indien op het voetspoor van enkele bestaande artikelen uit het Wetboek (men zie bijv. de artikelen 96, tweede lid onder 3°, en 98) enkel het geval vermeld was, dat de verdachte „weet”, dat de inhoud van het geschrift of de afbeelding een bepaald karakter bezit. Juist echter, waar wetenschap een intern feit vormt, is in de thans voorgestelde artikelen toegevoegd „of ernstige reden heeft om te vermoeden”, welke redactie objectieve, meer gemakkelijk voor bewijs vatbare omstandigheden betreft, zooals een waarschuwing van de politie, de algemeene bekendheid van den aard van een bepaald geschrift, enz. Omstandigheden als de genoemde, moeten voor den verspreider een ernstige reden vormen om den strafwaardigen inhoud van het geschrift te vermoeden. De ondergeteekende meent, dat het bewijs van zoodanige objectieve omstandigheden naar verhouding minder moeilijkheden zal opleveren. Een gelijk oordeel wordt trouwens uitgesproken in het artikel van Mr. G. E. LANGEMEIJER in het Nederlandsch Juristenblad, in het Verslag genoemd, waaruit mag worden afgeleid, dat het zijns inziens bewijstechnisch wenschelijk is naast het geval van wetenschap nog het geval te stellen, dat bij den dader een gegrond vermoeden moet bestaan: tusschen de beide uitdrukkingen „redelijkerwijs moeten vermoeden” en „ernstige reden hebben om te vermoeden” onderscheidt Mr. LANGEMEIJER daarbij niet uitdrukkelijk.

Wat het verschil tusschen beide uitdrukkingen betreft, zij aangeeteekend, dat beide reeds op het oogenblik in ons Wetboek van Strafrecht voorkomen; voor „ernstige reden heeft om te vermoeden” zie men de artikelen 97a en 240. De eerste uitdrukking is daarbij een nuance enger dan de laatste.

In het bijzonder waar de artikelen, waarvan de wijziging thans wordt voorgesteld, op het oogenblik veel beperkter zijn geredigeerd, heeft de ondergeteekende, toen hij de keuze had tusschen twee vrijwel gelijke, beide op zich zelf voor de betrokken gevallen voldoende formuleeringen, gemeend de minst verstrekkende te moeten kiezen.

Strekking van het begrip „verspreiden”.

„Verspreiden” heeft, naar de vaste opvatting van wetenschap en jurisprudentie, in ons Wetboek van Strafrecht materiele beteekenis: het duidt aan het in omloop brengen van meerdere exemplaren van een geschrift of afbeelding, niet, een veel ruimer begrip, het ruchtbaarheid geven aan den ideëlen inhoud van het geschrift of de afbeelding. Hij, die in een wetenschappelijk werk of in een tijdschriftartikel uitingen, welke ingevolge de ontworpen artikelen strafbaar zullen zijn, aanhaalt en bespreekt, of, als journalist, zoodanige uitingen in een dagblad of ander periodiek citeert, ten einde die te bestrijden, is niet „verspreider” in den zin van

ons Wetboek. Bemoelijkning van polemiëk in de pers behoeft naar aanleiding van de voorgestelde aanvulling van de verspreidingsartikelen niet te worden gevreesd.

Overigens moge de ondergeteekende voor een meer uitvoerige bespreking van het geheele vraagstuk verwijzen naar bladz. 7 van de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer, ¹⁾ bladz. 1 en 2 van het Verslag van het nader mondeling overleg met de Vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht uit die Kamer en de in het Verslag genoemde Handelingen betreffende de vergadering van de Tweede Kamer op 2 Mei j.l., (bladz. 1852). De in al deze stukken gegeven interpretatie van het begrip „verspreiden” geeft, gelijk boven reeds is vermeld, de vaste opvatting weer van wetenschap en rechtspraak, zoodat, wat overigens de waarde moge zijn van een ministerieele interpretatie, vraag ook in het Verslag aangeduid, in het onderhavige geval geenerlei aanleiding behoeft te bestaan voor ongerustheid.

Het begrip „openbaar gezag”.

Naar het oordeel van den ondergeteekende heeft de term „openbaar gezag” en in de reeds bestaande artikelen van het wetboek en in de thans voorgestelde nieuwe bepalingen mede betrekking op de gebiedsdeelen van het Koninkrijk in Azië en Amerika. Mocht ons hoogste Rechtscollege blijken een engere interpretatie te aanvaarden, zoo zal een aanvulling van het wetboek in den bovenbedoelden zin terstond worden ter hand genomen.

De term „groep van de bevolking”.

De ondergeteekende kan voor zich niet toegeven, dat de termen „eene groep van de bevolking” en „eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen”, gezien ook het gelijktijdig voorgestelde artikel 83*bis*, binnen den opzet van de ontworpen artikelen vaag zouden zijn. Hij acht deze termen naar verhouding scherper dan tal van bestaande uitdrukkingen van het Wetboek.

Hij is intusschen uiteraard gaarne bereid, ten einde toekomstigen twijfel tot een minimum terug te brengen, de termen hieronder nog eens nader toe te lichten.

Hij begint daarbij met den term „eene groep van de bevolking”. Uitgangspunt moet bij den uitleg, gelijk vermeld, zijn het tevens voorgesteld artikel 83*bis* Wetboek van Strafrecht. Dit artikel houdt in, dat onder bevolking allen worden verstaan, die zich binnen het rijk in Europa bevinden. Waar hier, als in artikel 4 van de Grondwet, geenerlei vereischte van verblijf van zekeren duur wordt gesteld, betreft het woord „bevolking” in de artikelen 137*c* en 137*d* dus allen, die zich, wellicht slechts tijdelijk en als vreemdeling op een doorreis, op ons territorium ophouden.

Wat voorts het begrip „groep” betreft, dit omvat in de artikelen 137*c* en *d* tweeërlei:

¹⁾ M.R.T. XXX, blz. 324. Red.

1. de beledigende uitlating moet betrekking hebben op meerdere personen op ons territorium;

2. deze personen moeten in de uitlating in een gemeenschappelijke aanduiding zijn samengevat.

De aanduiding, bedoeld onder 2, kan daarbij betrekking hebben op een objectief bestaand gemeenschappelijk kenmerk of een gemeene eigenschap of functie, zij kan echter ook berusten op een subjectieve samenvatting, afkomstig van hem, die zich beledigend uitsprekt.

Wat in de tweede plaats de uitdrukking „eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen” aangaat, mede in de artikelen 137*c* en 137*d* gebezigd, deze voegt nauwelijks een nieuw element aan de betrokken strafbepalingen toe. Met personen worden in deze uitdrukking natuurlijke personen bedoeld. Zij is opgenomen met het oog op het geval, dat een beledigende uitlating betrekking heeft op een groep van personen, waarvan sommigen zich op ons territorium bevinden, anderen in den vreemde. Men denke bijv. aan beledigende uitlatingen betreffende alle Deutsche vluchtelingen, enz. Belediging van „eene ten deele tot de bevolking behorende groep van personen” is dus aanwezig, indien de beledigende uitlating betrekking heeft op meerdere personen, die in de uitlating door eene gemeenschappelijke aanduiding worden samengevat en die zich ten deele wel, ten deele niet op ons territorium bevinden.

III.

HOOFDSTUK I.

Artikel 2. De veronderstelling, dat door het opnemen van het woord „afbeelding” er naar wordt „gestreefd” ook de vervaardigers en verspreiders van politieke caricaturen te treffen, is feitelijk niet gegrond. Een politieke caricatuur, d. i. een opzettelijke misteekening of overdrachtelijke voorstelling met het doel op een kenmerkende eigenschap van een bepaald persoon of een bepaalden toestand een helder licht te doen vallen, zal als zoodanig welhaast nimmer opruiend zijn. Dan is nog eerder belediging mogelijk, al zal ook deze bij een werkelijke caricatuur slechts in hooge uitzonderingsgevallen aanwezig zijn. Niet uit het oog moet worden verloren, dat de normale caricatuur tot zekere hoogte een indirecte erkenning inhoudt van de beteekenis en invloed van den aangevallen persoon of de aangevallen instelling, en in zooverre zelfs een eerend element kan bevatten. De ondergeteekende moge in dit verband in herinnering brengen, dat Dr. KUYPER indertijd een verzameling caricaturen op zijn persoon zelf van een voorwoord heeft voorzien. Trouwens het vervaardigen en verspreiden van beledigende afbeeldingen is reeds op het oogenblik in de artikelen 261 en 271 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld, zonder

dat dit, voor zoover den ondergeteekende bekend is, ooit tot onwenschelijke vervolgingen aanleiding gaf of de politieke teekenaar zich in zijn normale werkzaamheid beperkt zag.

Met het voorgaande is uiteraard niet gezegd, dat in bijzondere gevallen een politieke caricatuur niet opruiend of beledigend zou kunnen worden. Ook de caricaturist moet altijd zekere grenzen in acht nemen. De ondergeteekende moge verwijzen naar de diep.aanstootelijke godsdienstige caricatuur, indertijd verschenen in een revolutionnair dagblad, welke zonder twijfel als Godslasterlijk was te beschouwen. Zoo is het ook denkbaar, dat onwaardige teekeningen, bijv. betreffende hooggeplaatste ambtenaren, onder omstandigheden en een opruiend en een beledigend karakter verkrijgen. Tegen het vervaardigen en verspreiden van zoodanige afbeeldingen behoort dan echter ook de strafwet een middel van repressie te bevatten.

Artikel 5. De uitdrukking „welhaast overspannen beduchtheid voor gezagsschennis, welke het huidige getij zoozeer kenmerkt”, door eenige leden gebezigd, heeft den ondergeteekende, gezien het standpunt van deze leden zelf, eenigszins verwonderd. Immers deze leden erkennen blijkens het Verslag, dat zich op het betrokken gebied „ongetwijfeld” uitwassen voordoen, en het eenige verschil van gevoelen tusschen hen en de Regeering betreft, als boven werd betoogd, de vraag, of bij de bestrijding van deze uitwassen ook de strafwetgever een taak heeft te vervullen.

Dat de ontworpen voorschriften alleen betrekking hebben op beledigende uitlatingen betreffende publiekrechtelijke lichamen hangt, gelijk de andere leden, in het Verslag aan het woord, reeds opmerkten, samen met de strekking van het ontwerp. Uiteraard kunnen zich bij de bepaling van het strafbaar gestelde grensgevallen voordoen, waarbij het voor de gevallen, gelegen onmiddellijk aan weerszijden van de scheidingslijn betrekkelijk willekeurig kan schijnen, waarom het eene geval nog wel, het andere reeds niet meer door het voorgestelde artikel wordt getroffen. Zulks is echter in het algemeen bij strafbepalingen onvermijdelijk. Het verschijnsel komt ook bij vele bestaande artikelen van het wetboek voor. Zoo is bijv. reeds op het oogenblik omkoopning van ambtenaren wel, van in particulieren dienst aangestelden niet strafbaar gesteld: omkoopning van ambtenaren van den Armenraad vormt dus, om bij het voorbeeld van het Verslag te blijven, een strafbaar feit, zelfs een misdrijf, omkoopning van personen in dienst van de Vereeniging „Liefdadigheid naar Vermogen”, welke zich op hetzelfde terrein beweegt, niet.

Onder artikel 137a voorgesteld zullen ook beledigende uitlatingen kunnen vallen betreffende de „Heeren van den Haag”, voor zoover uit het verband blijkt, dat hiermede uitlatingen bedoeld zijn over de Regeering of een openbaren dienst of instelling.

Van de verdediging door vele andere leden van de ontworpen bepalingen nam de ondergeteekende met voldoening kennis.

Dat bij aanvaarding van de voorgestelde artikelen 137*a*, *b*, *c* en *d* de door de Grondwet gewaarborgde vrijheid, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, dikwijls noodeloos in gevaar zal kunnen worden gebracht, acht de ondergeteekende niet aannemelijk. Het argument, te dezen in het Verslag in de eerste plaats genoemd, dat een al te ijverig en prikkelbaar lid van het openbaar ministerie licht geneigd zal zijn, eenige critiek op het openbaar gezag als een uitlating in beleedigenden vorm over dat gezag te beschouwen, schijnt, gesteld al zoodanig optreden van het openbaar ministerie ware in eenig concreet geval te vreezen, om twee redenen niet juist. In de eerste plaats heeft het openbaar ministerie alleen de bevoegdheid een strafvervolgning voor te bereiden en ahangig te maken. De beslissing blijft steeds aan den rechter, die ten onzent bedachtzame en gematigde uitspraken pleegt te geven. Voorts is het openbaar ministerie, gelijk op bladz. 2 van het Verslag reeds is vermeld, georganiseerd in streng hiërarchisch verband, waarbij èn de Procureurs-Generaal bij de Hoven èn, boven dezen, de Minister van Justitie op de handelingen van de Parketten toezicht uitoefenen.

Hier komt bij, hetgeen op zich zelf nog belangrijker schijnt, dat de ontworpen artikelen het recht van critiek materieel in het geheel niet aantasten, doch zich alleen richten tegen een beleedigenden vorm. De leden, hier aan het woord, stellen hiertegenover, dat critiek in niet-beleedigenden vorm in vele gevallen voor den betrokkene nog schrijnender kan zijn dan formeel beleedigende uitlatingen, welke juist door haar inkleeding somtijds minder indruk maken. De opmerking is zonder twijfel voor bepaalde casusposities juist. Zij raakt echter niet de strekking van het ontwerp, hetwelk geenszins bedoelt materiele critiek te onderdrukken of te belemmeren, doch enkel wil bereiken, dat de publieke bespreking van handelingen en uitlatingen van het openbaar gezag van formeele beleedigingen, d.i. van denigreerende en slechts vertroebelende elementen, vrij wordt gehouden.

Wat de uitlatingen in beleedigenden vorm betreft over „groepen van de bevolking” of „ten deele tot de bevolking behorende groepen van personen”, bestaat bij de leden, in het Verslag in de eerste plaats aan het woord, als de ondergeteekende het Verslag goed leest, enig misverstand. Deze leden stellen, dat de artikelen 137*c* en *d* blijkens de Memorie van Toelichting aanvankelijk bedoeld waren om paal en perk te stellen aan de ook hier te lande waarneembare actie tegen het Jodendom, doch later blijkens de gewisselde stukken en gevoerde beraadslagingen een veel wijdere strekking hebben verkregen. Dit is feitelijk niet juist. In de Memorie van Toelichting zijn wel de „recente uitlatingen betreffende onze Israëlitische medeburgers” in den aanhef van het betrokken gedeelte met name vermeld, reeds om de noodzakelijkheid op het oogenblik van wetsbepalingen aannemelijk te maken, doch is er in aansluiting aan deze vermelding terstond op gewezen, dat het verschijnsel moet

worden gezien in ruimer verband. Zoo stelt die Memorie, dat, in de jaren sinds den wereldoorlog, in diverse landen in en buiten Europa door godsdienst of ras of anderszins onderscheiden groepen van de bevolking eerst stelselmatig in een slecht daglicht werden geplaatst, daarna veelal ook als niet meer gelijkwaardig werden behandeld, soms zelfs rechtstreeks werden vervolgd. Als voorbeelden worden daaraan toegevoegd excessen en infameerende bejegeningen, hier gericht tegen de Christenen in het algemeen, ginds inzonderheid tegen de Roomsche-Katholieken, elders tegen de Israëlieten of tegen de bedienaren van den godsdienst. De ontworpen artikelen hadden dan ook van den aanvang af de strekking soortgelijke verschijnselen in het algemeen te bestrijden.

De ondergeteekende kan ook niet inzien, waarom aan andere groepen van de bevolking een bescherming zou moeten worden onthouden, welke aan de Israëlieten, naar vrijwel algemeen oordeel, moet worden verleend. Onnoodige beleediging van welke bevolkingsgroep ook kan niet worden geduld.

Het begrip „groep” behoort hierbij ruim te worden genomen, daar personen uit velerlei hoofde gezamenlijk een eenheid kunnen vormen, hetzij dat zij dezelfde beginselen voorstaan, gezamenlijk dezelfde bediening of hetzelfde beroep uitoefenen, of bijv. te zamen een organisatie of vereeniging vormen, een gezinsgemeenschap, familie, enz.

Het opgeworpen bezwaar, dat de bepalingen een belemmering zouden kunnen vormen voor de meeningsvrijheid in politieis en voor het vervaardigen en verspreiden van caricaturen, is reeds boven (bladz. 5 en 4) besproken.

Ook het zich uitlaten in beleedigenden vorm over communisten, sociaal-democraten, vrijmetselaren en neo-malthusianisten, zal, worden de betrokken artikelen aanvaard, in de toekomst strafbaar kunnen zijn.

De ondergeteekende moge zich overigens, wat al deze punten betreft, aansluiten bij de beschouwingen en overwegingen, in het Verslag door andere leden naar voren gebracht.

In de Memorie van Toelichting wordt, wat het naar beneden halen van bepaalde groepen van de bevolking betreft, tweërlei gesteld. Allereerst, dat binnen onze grenzen voor zoodanig naar beneden halen geen enkele grond bestaat. Dan, dat het zonder aanleiding naar beneden halen van bepaalde groepen van de bevolking in strijd is met de Christelijke naastenliefde. Het maakt in dezen gedachtengang materieel geen verschil, of de woorden „zonder aanleiding” al dan niet in de artikelen 137*c* en *d* worden opgenomen. Het is wel, omgekeerd, bepaaldelijk wenschelijk deze woorden niet op te nemen, ten einde onverkwikkelijke debatten voor den rechter te voorkomen.

HOOFDSTUK II.

Artikel 1. De voorgestelde aanvulling van het klachtrecht heeft de strekking, in het algemeen belang, strafvervolgingen mogelijk te maken in gevallen, waarin deze op het oogenblik door het ontbreken van een klacht van den klachtgerechtigde niet mogelijk zijn. Uiteraard zal hierdoor in een aantal gevallen het accent worden verschoven en zal somtijds, bijv. bij belediging van ambtenaren niet als zoodanig, geen bericht van bezwaar worden ingezonden bij beledigingen, waarbij de betrokkenen uit zich zelf niet tot een klacht zouden zijn overgegaan. In zoverre kan de ondergeteekende het in het Verslag in de eerste plaats gestelde materieel onderschrijven. Bezwaar moet hij echter maken tegen de stelling, dat particulier gelaedeerde ambtenaren en nog meer buitenlandsche staatslieden, na de totstandkoming van de onderhavige wetswijziging, niet licht meer bezwaren zullen *durven* inbrengen. Voor deze vrees bestaat z.i. geen grond. De betrokkenen behouden, ook onder de voorgestelde regeling, alle bevoegdheid, gezien hun bijzondere belangen, een strafvervolging tegen te houden.

De correspondentie, in deze gevoerd tusschen den chef van den Regeeringspersdienst en den hoofdredacteur van de organen der N.V. De Arbeiderspers, vond zijn oorsprong in een mededeeling van den chef van den Persdienst naar aanleiding van een in een van de bladen van de N.V. De Arbeiderspers opgenomen passage. De chef van den Persdienst handelde hier niet in opdracht van den ondergeteekende.

De verklaring van vele andere leden, in het Verslag aan het woord, dat zij zich met de voorgestelde wijzigingen volkomen konden vereenigen, naardien vrijwel telken dage de behoefte aan aanvulling van ons Strafwetboek in den zin van het ontwerp blijkt, was den ondergeteekende zeer aangenaam.

De mogelijkheid van strafvervolging op initiatief van het openbaar ministerie, ook na afloop van den klachttermijn, door deze leden nog ter sprake gebracht, is in het betrokken artikel inderdaad welbewust neergelegd. Het voorgestelde artikel 67*a* is op dit punt, ten einde alle onzekerheid te vermijden, bij de eerste nota van wijzigingen zelfs nog verduidelijkt. De gedachtengang was daarbij deze, dat er geen aanleiding kan bestaan het openbaar ministerie, voor wat eigen vervolgingen betreft, anders dan door den verjaringstermijn te beperken. Immers het algemeen belang van een spoedige vervolging, een van de beide redenen voor het stellen van een termijn voor klachten van particuliere zijde, zal het openbaar ministerie ook zonder uitdrukkelijken termijn duidelijk zijn. En ook het nadeel, dat de particuliere klachtgerechtigde jarenlang „een wettelijk zwaard in handen heeft”, de andere reden, genoemd in de memorie van toelichting bij het Strafwetboek, valt bij het openbaar ministerie weg.

HOOFDSTUK III.

Eenig artikel. De ondergeteekende acht, met de andere leden te dezen in het Verslag aan het woord, de mogelijkheid van preventieve hechtenis bij het misdrijf van formeele belediging van het openbaar gezag, openbare lichamen of openbare instellingen bepaaldelijk noodzakelijk. Het misdrijf kan onder omstandigheden een zeer ernstig karakter bezitten. Bovendien kan het gevaar voor herhaling juist bij dit delict groot zijn.

De Minister van Justitie,
VAN SCHAİK.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 4den Juli 1934.

KRANENBURG.
VAN SASSE VAN YSSELT.
VAN LANSCHOT.
SMEENGE.
MICHIELS VAN KESSENICH.

De openbare beraadslagingen over dit wetsontwerp in de Eerste Kamer hebben plaats gehad op 18 Juli 1934 (Handelingen blz. 641—658), op welken datum het ontwerp is aangenomen met 24 tegen 10 stemmen.

Het wetsontwerp is als wet van den 19en Juli 1934 opgenomen in *Staatsblad* 1934, No. 405. (Uitgegeven 27 Juli 1934.) In werking getreden 16 Augustus 1934.

Zie voor strekking en toepassing van deze wet ook de circulaire door den Minister van Justitie in dato 15 Augustus 1934, 2e Afdeling A. No. 900, gericht tot de procureurs-generaal bij de Gerechtshoven, te vinden o.a. in W.v.h.R. No. 12790⁴ en in Bijvoegsel Ned. Juristenblad XCIII, blz. 61—62.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechts-toestand van het militair personeel der Koninklijke landmacht.

*Ministerieele kennisgeving van 6 November 1934,
IIIde Afd. B, nr. 71.
(Zie ook L.O. 1934, nrs. 42 en 203.)*¹⁾

Legerorders 1934, Nr. 314.

Ten vervolge op het gestelde in de dezerzijdsche kennisgevingen van 3 Februari 1934, IIIde Afdeling B, nr. 92¹⁾ en van 5 Juli 1934, IIIde Afdeling B, nr. 11¹⁾, wordt bij deze aan de Koninklijke landmacht medegedeeld, dat zijn aangewezen om zitting te nemen in Commissie B (militairen beneden den rang van tweede-luitenant) voor georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel dier landmacht:

de Vereniging van muzikanten van het beroepspersoneel der Koninklijke Landmacht „Voorwaarts” en

de Vereniging van militair technisch personeel beneden den rang van tweede-luitenant bij den luchtvaartdienst der Koninklijke Landmacht.

Verboden geschriften.

*Ministerieele beschikking van 15 December 1934,
IIde Afd. B, nr. 8.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)*²⁾

Legerorders 1934, Nr. 344 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O, wordt onder „I. Binnenlandsche geschriften” bijgevoegd:

53	Onze Strijd. Orgaan van den Algemeenen Nederlandschen Bond van Handels- en Kantoorbedienden.	wekelijks.
----	--	------------

Orgaan van de Jongelieden Geheelonthoudersbond.

Het gestelde achter volgnummer „43” in de tweede kolom van voormelde bijlage lezen:

Jonge strijd³⁾.

Orgaan van de Jongelieden Geheelonthoudersbond.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, 541 en XXX, 239. Red. M.R.T.

²⁾ M.R.T. XXVII, 289. Red. M.R.T.

³⁾ M.R.T. XXIX, 99. Verder laatstelijk M.R.T. XXX, 348. Red. M.R.T.

*Ministerieele beschikking van 2 Januari 1935,
IIdc Afd. B, nr. 12.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)*

Legerorders 1935, Nr. 2 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O, wordt onder „I. Binnenlandsche geschriften.” bijgevoegd:

54	De Jonge Tempelier. Orgaan van de Orde van Jonge Tempeliers.	maandelijks.
----	---	--------------

**Nederlandsch contingent deel uitmakende van de internationale
troepenmacht in het Saargebied.
Strafbevoegdheid. Instructie voor den Commandant.**

No. 62. WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Defensie van 19 December 1934, IIdc Afdeeling A, No. 11;

hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat onder de formaties bedoeld in Artikel 39 sub 3° der Wet op de krijgstucht wordt gerekend het detachement Nederlandsche troepen behoorende tot de Volkenbondsmacht voor de handhaving der orde in het Saargebied voor, tijdens en na de volksstemming.

Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 19 December 1934.

WILHELMINA.

De Minister van Defensie,

L. N. DECKERS.

Instructie

voor den Commandant van het Nederlandsche contingent deel uitmakende van de internationale troepenmacht in het Saargebied.

Art. 1.

Het Nederlandsche contingent maakt een deel uit van de internationale troepenmacht voor de handhaving der orde in het Saargebied voor, tijdens en na de volksstemming.

Art. 2.

De internationale troepenmacht is geen bezettingsleger doch een boven alle partijen staande troepenmacht, welke een groote onpartijdigheid ten opzichte van die partijen in acht moet nemen. Nadere gegevens over de internationale troepenmacht zijn vermeld in de bijlage ¹⁾.

Art. 3.

Hij staat, voor het doel genoemd in artikel 1 onder rechtstreeksch bevel van den opperbevelhebber van de internationale troepenmacht, den Generaal-Majoor van het Britsche leger BRIND, verder aangeduid als opperbevelhebber.

Art. 4.

Overigens staat hij onder rechtstreeksch bevel van den Minister van Defensie.

Art. 5.

De opperbevelhebber staat onder de bevelen van de „Commission de Gouvernement du Territoire de la Sarre” waarvan de heer KNOX voorzitter is.

Art. 6.

Indien het Nederlandsche contingent gebruikt wordt voor een ander doel dan in artikel 1 omschreven of op een wijze waarmede hij zich niet vereenigen kan, rapporteert hij zulks onmiddellijk aan den Minister van Defensie.

Art. 7.

Hij heeft onder zijn bevelen alle militairen behoorende tot het Nederlandsche contingent met uitzondering van den verbindings-officier toegevoegd aan den opperbevelhebber. Deze verbindings-officier staat echter voor aangelegenheden van krijgstuhtelijken aard eveneens onder zijn bevelen.

Aan het detachement zijn toegevoegd een vlootpredikant en een vlootaalmoezenier.

Art. 8.

Hij heeft ingevolge het Koninklijk Besluit van 19 December 1934 no. 62 de bevoegdheid om krijgstuhtelijke straffen op te

¹⁾ Deze in het Engelsch gestelde bijlage, voornamelijk bevattende voorschriften van administratieve en finantieele strekking, is uit militair-rechtelijk oogpunt van minder belang, waarom wij haren inhoud in dit tijdschrift niet behoeven op te nemen.

leggen, overeenkomstig artikel 39 van de Wet op de krijgstuicht, aan de tot het contingent behorende militairen.

Art. 9.

Tot het contingent behorende militairen die zich schuldig maken aan eenig vergrijp, dat naar zijne meening aanleiding kan geven tot moeilijkheden met de bevolking of met militairen van andere contingenten, kunnen door hem naar Nederland worden teruggezonden; hij geeft van zoodanige opzending telegrafisch kennis aan den Minister van Defensie.

Art. 10.

Indien hij het noodig acht dat officieren of onderofficieren in hun functie als detachementscommandant strafbevoegdheid verkrijgen ingevolge de artikelen 41 en 43 van de wet op de krijgstuicht geeft hij daarvoor een schriftelijke opdracht.

Art. 11.

Hij rapporteert onmiddellijk aan den Minister van Defensie van door tot het contingent behorende militairen gepleegde vergrijpen, welke naar zijne meening niet krijgstuichtelijk kunnen worden afgedaan.

Art. 12.

Hij maakt, ingevolge artikel 71 van het wetboek van militair strafrecht, op de in 2 V.K.M. IV art. 76 a voorgeschreven wijze, bekend, dat het Nederlandsche contingent door het militair gezag is aangewezen ter voldoening aan eene vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging.

Art. 13.

De staf en een compagnie worden voorshands gelegerd in Saarbrücken, de andere compagnie wordt gelegerd in Sankt Ingbert. Overigens worden te dezen aanzien orders gegeven door den opperbevelhebber.

Art. 14.

Aan het geheele contingent wordt van Rijkswegen voeding verstrekt, waarbij zooveel mogelijk het voor de Koninklijke Marine geldende voedingstarief voor „in Nederland” wordt gevolgd.

Art. 15.

Alle tot het contingent behorende officieren en onderofficieren en manschappen zijn gedurende het verblijf buitenslands in het

genot van de tafeltoelage resp. tegemoetkoming aan de tafel als vastgesteld voor de Koninklijke Marine voor het verblijf buitengaats.

Art. 16.

Het tot de Koninklijke marine behorende gedeelte van het contingent is in het genot van bezoldiging voor plaatsing aan boord buiten de keerkringen. Het tot de Koninklijke landmacht behorende gedeelte van het contingent ontvangt dezelfde bezoldiging als dit personeel in *Nederland* zou ontvangen. Over het uitbetalen van eventueele extra toelages zullen afzonderlijke voorschriften gegeven worden.

Art. 17.

Hij kan per maand beschikken over een bedrag van ten hoogste *f* 200.— voor representatiekosten. Van de som, welke besteed is, moet elke maand bij afzonderlijken brief mededeeling aan het Departement van Defensie geschieden, waarna restitutie, ten hoogste tot bovengemeld bedrag, zal volgen.

Art. 18.

Hij dient elke week een rapport (in drievoud) in aan den Minister van Defensie over de verrichtingen van het contingent en verdere bijzonderheden welke zich hebben voorgedaan. Aan het einde van de detachering dient hij een algemeen rapport, bestemd voor het jaarboek der Koninklijke marine aan den Minister van Defensie in.

Art. 19.

In alle gevallen, waarin deze instructie niet voorziet, handelt hij naar zijn beste weten en met het noodige beleid.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Volharden in de ongehoorzaamheid.

Art. 114, 3e lid, 1° W. v. M. S.

Op blz. 277 van den loopenden jaargang van dit tijdschrift veroorloofden wij ons om een korte aanteekening te stellen onder het vonnis van den Krijgsraad te 's Hertogenbosch van 29 Mei 1934, waarbij een 19-jarig dienstplichtig soldaat, beschuldigd van opzettelijke ongehoorzaamheid onder de verzwarende omstandigheid van volharding in die ongehoorzaamheid nadat zijn meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, zonder ander dictum werd verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier. De beklaagde had geweigerd te voldoen aan den hem tijdens de les in lichaams-oefening gegeven last tot uitvoering van eene oefening aan den boom, bestaande in „opspringen tot streksteun en voorwaarts afduikelen”. Wij stelden ten slotte de vraag of de C.O. de strafreden nu zoodanig zou kunnen formuleeren, dat dit neerkomt op opzettelijke ongehoorzaamheid onder de genoemde verzwarende omstandigheid.

Dit is nu inderdaad ondubbelzinnig geschied. De jeugdige dienstplichtige is op 11 Juni 1934 gestraft met twee dagen streng arrest wegens: „zich schuldig gemaakt aan opzettelijke ongehoorzaamheid door bij de les in lichaams-oefeningen te weigeren aan een dienstbevel te gehoorzamen, ook nadat de betrokken meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen. (Bij vonnis van den Krijgsraad d.d. 29 Mei 1934, register nr. 277 heeft de militaire rechter deze zaak, met toepassing van art. 58 W.K., ter verdere behandeling verwezen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier).”

Wij hebben dus hier een duidelijk geval, dat een krijgstuuchtelijke straf is opgelegd wegens een feit dat blijkens art. 2 W.K. niet voor disciplinaire afdoening in aanmerking mocht komen. Erkend moet worden dat de Krijgsraad het den C.O. niet gemakkelijk heeft gemaakt. De eenige aanwijzing in het vonnis bestond in de verwijzing naar art. 2 onder 1° W.K., waaruit viel *af te leiden* dat de Krijgsraad opzettelijke ongehoorzaamheid niet aanwezig achtte. Ook ons schijnt het toe, dat i.e. eerder gedacht moet worden aan een zekere angst voor de uitvoering van de geëischte oefening, waartegen andere middelen van opvoedkundigen aard meer aangewezen waren geweest dan het construeeren van een geval van dienstweigering en dan bovendien daarbij nog eene verzwarende omstandigheid te forceeren.

De gestrafte heeft beklag over de hem opgelegde straf niet ingediend. Er kan hier desniettemin gedacht worden aan een onjuist gebleken gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging (art. 50 W.K.) zoodat er voor den meerdere van den strafoplegger aanleiding bestond om de omschrijving van de strafreden en wellicht ook de straf zelve te wijzigen, dat wil in dit geval zeggen te verzachten en daarmede het

vergrijp tot zijne juiste proporties terug te brengen. Of dit is geschied is ons niet bekend.

Het hier besproken geval typeert scherp hoe verkeerd het van den meerdere is zelfs in weinig beteekenende zaken dadelijk klaar te staan om den mindere uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid wegens opzettelijke ongehoorzaamheid te wijzen. Wij waarschuwden daartegen nog weder in de Januariaflevering, hiervóór blz. 373.

Om misverstand te voorkomen willen wij er de aandacht op vestigen dat angst, vrees, bangheid geenszins onder alle omstandigheden het bestaan van het misdrijf van art. 114 uitsluit. Die gemoedsbeweging moge het *motief* zijn, het *opzet*, de wil blijft er onaangetaast door¹⁾. Wel zal het motief van belang kunnen zijn voor de strafmate. Daarnevens kunnen zich echter wèl disculpeerende omstandigheden voordoen, men denke bijv. aan overmacht. Elk geval zal op zich zelf beoordeeld moeten worden.²⁾

§ 49 (1) van het Deutsche Militärstrafgesetzbuch bevat de bepaling: „Die Verletzung einer Dienstpflicht aus Furcht vor persönlicher Gefahr ist ebenso zu bestrafen wie die Verletzung der Dienstpflicht aus Vorsatz.”³⁾ Daardoor wordt de toepassing van rechtvaardigingsgronden uitgesloten.

De ontwerper van ons W. v. M. S. heeft de vraag overwogen of daarin niet een gelijk voorschrift moest worden opgenomen, doch die vraag, gelet vooral op art. 40 W. v. S., ontkennend beantwoord.⁴⁾

Verboden vereenigingen. Houding tegenover de personeelsbonden. Verbod van deelneming aan vergaderingen. Dienstweigering. Muiterij op de „Zeven Provinciën”. Inkoop van levensmiddelen.

Aan het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer over de Defensie-begrooting voor 1935 ontleenen wij het volgende:

Verboden vereenigingen.

Onder verwijzing naar hetgeen te dezer zake reeds bij de algemeene beschouwingen over de Rijksbegrooting werd gezegd, gaven verscheidene leden uiting aan hun ernstige bezwaren tegen de plaatsing van de S.D.A.P. en het N.V.V. op de lijst van de vereenigingen, waarvan geen militair en zelfs geen onder het Departement van Defensie ressorteerende burgerlijke ambtenaar lid mag zijn.

¹⁾ Zie van Hamel-van Dijk blz. 284.

²⁾ Zie voor in de rechtspraak behandelde gevallen o.a. M.R.T. XII, 581, XXIII, 241, XXIX, 485.

³⁾ Zie ook § 84-§ 88.

⁴⁾ Van der Hoeven I, blz. 439.

Vele andere leden konden zich met het in dezen door de Regeering ingenomen standpunt zeer wel vereenigen.

Kan — vroegen eenige leden — de Minister de zekerheid geven, dat geen beroeps- of reserve-officier of -onderofficier en geen mindere is aangesloten bij een vereeniging, waarvan het lidmaatschap voor den militair verboden is?

Indien wegens overtreding van het hierbedoelde verbod militairen ontslagen zijn, zou men gaarne vernemen, hoe groot hun aantal is.

Houding tegenover de personeelsbonden.

De houding, door den Minister tegenover de bonden van beroeps-militairen aangenomen, ontmoette bij verscheidene leden ernstige bedenking. Naar de meening dezer leden maken de door den Minister getroffen maatregelen een regelmatig werken van deze bonden onmogelijk. Dit strekt tot groot nadeel van den geest in de weermacht. De leden, hier aan het woord, drongen op herstel van de bewegingsvrijheid van de genoemde organisaties aan.

Verscheidene andere leden verklaarden zich met de genoemde maatregelen zeer goed te kunnen vereenigen.

In dit verband kwamen sommige leden in het bijzonder op tegen het optreden van den Minister tegenover den voorzitter van de onder-officiersvereeniging „Ons Belang”. Naar hun meening heeft die voorzitter niets gedaan — ook niet bij het uitspreken der rede, waarin hij de strophe „Op nu ten strijd” citeerde —, dat dit optreden zou kunnen rechtvaardigen.

Verbod van deelneming aan vergaderingen.

Opgemerkt werd, dat te Assen, terwijl den militairen het deelnemen aan alle bijeenkomsten van sociaal-democraten verboden is, in fascistische vergaderingen herhaaldelijk militairen worden opgemerkt. Men achtte het onjuist, dat dit laatste wordt toegelaten en meende te moeten aandringen op het treffen van maatregelen, welke daarin verandering kunnen brengen.

Dienstweigering.

Gevraagd werd, of de Minister bereid is te bevorderen, dat de Dienstweigeringswet een soepele toepassing vinde. De leden, die deze vraag stelden, meenden te weten, dat bij de uitvoering dezer wet een andere opvatting dan de tot dusver geldende heeft postgevat. Hun was ter oore gekomen, dat verzoeken om toepassing van de in de wet vervatte regeling in grooteren getale dan in vorige jaren waren afgewezen. Het aantal afwijzingen zou in het afgelopen jaar 8 à 9 hebben bedragen, tegen 1 of 2 in de daaraan voorafgaande jaren.

Voorts werd een bespoediging bepleit van de procedure, welke toepassing vindt ten aanzien van hen, die van de bepalingen der wet gebruik maken. Er hebben zich gevallen voorgedaan, waarin anderhalf jaar op een beslissing moest worden gewacht.

Muiterij op de „Zeven Provinciën”.

Verscheidene leden verklaarden met genoegen — zij het ook zonder de minste verwondering — te hebben geconstateerd, dat uit het Witboek inzake de gebeurtenissen op de *Zeven Provinciën* duidelijk is gebleken, dat aan die gebeurtenissen noch de S.D.A.P. noch het N.V.V. noch ook de matrozenorganisaties maar in eenige mate schuld hadden. Wel is komen vast te staan, dat op de vlootleiding en op de houding van verschillende officieren gegronde aanmerking was te maken. Onder deze omstandigheden bestaat er naar het oordeel dezer leden voor den Minister alle reden het initiatief te nemen tot een kwijtschelding, althans tot een aanmerkelijke verzachting van de hooge straffen, welke aan de veroordeelde schepelingen zijn opgelegd. Het had de hier aan het woord zijnde leden getroffen, dat een der officieren, die bij deze zaak betrokken zijn geweest, onlangs is bevorderd. Deze gebeurtenis kon hun aandrang, thans voor de gestrafte schepelingen iets te doen, slechts versterken.

Verscheidene andere leden konden de in deze beschouwingen tot uiting komende zienswijze niet deelen.

Inkoop van levensmiddelen.

De aandacht werd er op gevestigd, dat bij een proces, dat voor het Hoog Militair Gerechtshof diende, gebleken is, dat het bottelierschap bij de marine zeer gezocht is, omdat daaraan niet onbelangrijke emolumenten zijn verbonden. Die emolumenten bestaan voor een groot deel in verre boven het normale uitgaande fooien van winkeliers, welke worden gegeven omdat groote voorraden tegen detailprijzen worden gekocht. Men achtte hier sprake van een ongezonder toestand en drong aan op het nemen van maatregelen, welke daaraan een einde maken.

In de Memorie van Antwoord vinden we hierop de volgende antwoorden:

Verboden vereenigingen.

In § 5 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer, betreffende Hoofdstuk I der Rijksbegroting voor het jaar 1934, gaf de Regeering een uitvoerige uiteenzetting nopens de omstandigheden, welke ondergeteekende hebben genoopt het lidmaatschap van de S.D.A.P., N.V.V. en aanverwante organisaties voor militaire ambtenaren en burger-ambtenaren, ressorteerende onder het Departement van Defensie, te verbieden.¹⁾

Ondergeteekende veroorlooft zich naar bedoelde uiteenzetting te verwijzen.

Sindsdien hebben zich geen omstandigheden voorgedaan, welke ondergeteekende in deze van standpunt kunnen doen veranderen.

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 310. Red.

Algeheele zekerheid, dat onder de militaire ambtenaren niet een enkeling zal zijn te vinden, die, in strijd met het gegeven verbod, aangesloten is bij een voor hem verboden organisatie, is uiteraard niet te geven.

Tot dusver zijn bij de zeemacht, als gevolg van overtreding van het hierbedoelde verbod, geen militairen ontslagen; ten aanzien van één reserve-officier van de zeemacht is nog een onderzoek gaande.

Verwezen zij echter naar het nopens ontslagen bij de zeemacht medegedeelde op blz. 12. ¹⁾

Van de landmacht zijn ontslagen:

A. van de beroepsmilitairen:

1 vrijwilliger beneden den rang van sergeant;

B. van de militairen behorende tot het reservepersoneel der landmacht:

5 reserve-officieren;

3 reserve-onderofficieren.

Voorts is aan 23 reserve-officieren en aan 7 reserve-onderofficieren, die aangesloten waren bij een vereeniging, waarvan het lidmaatschap voor den militair is verboden, *op hun verzoek* ontslag uit den militairen dienst verleend.

Ten aanzien van 28 reserve-officieren is het onderzoek nog gaande.

Houding tegenover de personeelsbonden.

De voorschriften, welke door ondergeteekende zijn gegeven, met betrekking tot het vereenigingsleven van beroepsmilitairen, gaan niet verder dan noodig is om te voorkomen, dat de vereenigingsarbeid nadeel toebrengt aan den goeden geest in de weermacht, aan de gehoorzaamheid aan het gestelde gezag en aan een nauwgezette en opgewekte plichtsvervulling. Van het terugkomen op deze maatregelen kan geen sprake zijn.

De in dit verband door sommige leden ter sprake gebrachte maatregel ten aanzien van een voorzitter van een der militaire belangenvereeningen was geboden, aangezien betrokkene door ondergeteekende ongeschikt werd geacht voor het vervullen van een leidende functie in het militaire vereenigingsleven. Deze ongeschiktheid bleek uit de omstandigheid, dat bedoelde onderofficier, na reeds een zeer ernstige

¹⁾ Bedoeld zal zijn blz. 18, alwaar het volgende wordt vermeld:

In 374 gevallen werd ontslag verleend, n.l.:

a. langdurige dienst	10
b. ongeschiktheid	195
f. strafrechterlijke veroordeeling in verband met het algemeen gedrag in den dienst	29
g. verregaande plichtsverzaking als militair	28
h. wangedrag	19
i. bij eindiging van het dienstverband niet geschikt geoordeeld voor reëngagement	29
j. begaan van een eenigszins ernstig krijgstuchtelijk vergrijp gedurende proefreëngagement	8
k. verlaging	1
Door den rechter ontslagen	55

waarschuwing te hebben ontvangen in verband met bij herhaling vastgestelde verkeerde uitingen van bestuurswerkzaamheid, in een door hem uitgesproken rede blijk gaf nog steeds een geheel onjuist denkbeeld te bezitten omtrent de leiding, welke van den bestuurder eener militaire belangenvereniging behoort uit te gaan en omtrent de verhouding van een dergelijke vereniging tot de Overheid. Dit verkeerde inzicht werd niet vastgesteld op grond van de aangehaalde woorden alleen. Het bleek uit toon en strekking van de rede als geheel.

Verbod van deelneming aan vergaderingen.

Het bijwonen van vergaderingen van organisaties op sociaal-democratischen of fascistischen grondslag, wordt, voor zoover zij o.a. door de plaatselijke bladen den Garnizoenscommandant te Assen bekend kunnen zijn, voor militairen verboden.

Op de naleving van deze verboden wordt o.a. toegezien door patrouilles van de marechaussee en (of) politietroepen.

Dat ondanks deze maatregelen toch militairen aan bovenbedoelde vergaderingen zouden hebben deelgenomen, is bij onderzoek niet juist gebleken.

Dienstweigering.

Ondergeteekende is van meening, dat de wijze van toepassing der Dienstweigeringswet geen aanleiding kan geven tot gegronde klachten. In de gedragslijn bij de uitvoering dier wet is geenerlei verandering gekomen. Indien in het afgelopen jaar een grooter aantal verzoeken om toepassing van de in de wet vervatte regeling werden afgewezen dan in de daaraan voorafgaande jaren, kan dit alleen worden geweten aan het feit, dat het aantal zich op de dienstweigeringswet beroepende dienstplichtigen, wier bezwaren niet beantwoordden aan het criterium door artikel 1 dier wet gesteld, is toegenomen.

De aanvragen om toepassing der dienstweigeringswet worden in beginsel afgehandeld naar de volgorde, waarin zij binnenkomen. Gevallen, waarin anderhalf jaar op een beslissing moet worden gewacht, kunnen slechts personen betreffen, die hetzij aan al hunne verplichtingen tot werkelijken dienst in vreedetijd hebben voldaan, hetzij tot buitengewoon dienstplichtigen zijn bestemd. De behandeling van hunne verzoeken vereischt geen spoed en moet wachten op de behandeling der verzoeken van hen, die nog hun eerste oefening of een herhalingsoefening moeten volbrengen.

Muiterij op de „Zeven Provinciën”.

Ondergeteekende staat geheel aan de zijde van de leden, die niet konden deelen de tot uiting komende zienswijze in de beschouwingen over het Witboek in zake de gebeurtenissen op de *Zeven Provinciën*. De meening, dat aan die gebeurtenissen noch de S.D.A.P., noch het N.V.V., noch ook zekere matrozenorganisaties maar in eenige mate schuld hadden, is niet die van ondergeteekende. Tegen de officieren,

van wie gebleken is, dat zij hadden gefaald, zijn maatregelen genomen. Wat betreft kwijtschelding of verzachting van de straffen, welke aan de veroordeelde schepelingen zijn opgelegd, verwijst ondergeteekende naar hetgeen dienaangaande is vermeld onder § 22 der Memorie van Antwoord betreffende het Iste Hoofdstuk der Staatsbegrooting 1935. ¹⁾

Inkoop van levensmiddelen.

Dat aan het bottelierschap bij de Marine niet onbelangrijke emolumenten zijn verbonden is niet juist. Wel is gebleken, dat in strijd met art. 79 Reglement Rechtstoestand militairen zeemacht door botteliers, naar aanleiding van dienstaangelegenheden, geschenken werden aangenomen.

Tegen dit euvel is opgetreden door strafrechterlijke vervolging en disciplinaire bestraffing.

¹⁾ In het Voorloopig Verslag betreffende het Iste Hoofdstuk der Rijksbegrooting voor 1935 komt het volgende voor:

§ 22. Verscheidene leden vestigden de aandacht op de wijze waarop en de mate waarin de schuldigen aan het gebeurde met „*De Zeven Provinciën*” zijn gestraft. De mindere schepelingen zijn over het algemeen tot zware, eenige zelfs tot zeer zware straffen veroordeeld. De krijgsgaden en het Hoog Militair Gerechtshof hebben niet als verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen het weinig gelukkige optreden met betrekking tot de salariskorting en de wijze, waarop daarvan aan het personeel mededeeling is gedaan, noch het slechte beleid van de verantwoordelijke officieren van den betrokken oorlogsbodem. Bij de berechting van de officieren is echter veel als verzachtende omstandigheid in aanmerking genomen, waaraan in de processen van de minderen geen invloed is toegekend. De officieren zijn dan over het algemeen ook tot zeer lichte straffen veroordeeld, welke in schrille tegenstelling staan tot de straffen, welke den minderen zijn opgelegd. Zelfs is onlangs een der gestrafte officieren reeds weder in rang verhoogd. Het rechtsgevoel van velen — aldus de leden hier aan het woord — kan zich met deze tegenstellingen niet verzoenen. Nu de vonnissen alle onherroepelijk geworden zijn, is voor de Regeering de tijd gekomen om te overwegen, of er geen ernstige redenen voor het verlenen van amnestie of gratie aanwezig zijn.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat de straffen van de muiters niet met die van de nalatige officieren vergeleken kunnen worden. Bij de eersten bestond strafbaar opzet, bij de laatsten culpa.

De Regeering heeft hierop geantwoord:

§ 22. De leden, die de aandacht vestigen op de wijze, waarop en de mate waarin de schuldigen aan het gebeurde met „*De Zeven Provinciën*” zijn gestraft, trekken een vergelijking tusschen de wijze en de strengheid van berechting van de schepelingen, die het hoogst ernstige misdrijf van muiterij hebben begaan en die van de officieren, aan wier verzuim of nalatigheid te wijten is, dat de muiterij niet werd voorkomen of tijdig onderdrukt. Op deze vergelijking kan de Regeering niet nader ingaan, daar zij zich ten deze bij de van andere zijde gemaakte opmerking aansluit. Evenmin ligt het op den weg der Regeering om een oordeel uit te spreken over het bij de berechting al of niet laten gelden van de door eerstgenoemde leden bedoelde verzachtende omstandigheden.

De ingekomen verzoeken om gratie worden grondig onderzocht; voor een verder strekkenden maatregel, zooals de door meergenoemde leden in overweging gegeven amnestie, bestaat naar het oordeel der Regeering geen aanleiding.

Militaire rechtspraak. Gevangenen.

In het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer over de Justitie-begrooting voor 1935 troffen wij aan:

Militaire rechtspraak.

Verscheidene leden drongen opnieuw aan op wijziging van art. 114 van de Regtspleging bij de zeemagt, welk artikel bepaalt, dat, indien een beschuldigde voor een krijgsraad buiten het Rijk van Europa terechtstaat als raadslieden alleen mogen worden gekozen of toegevoegd officieren bij de zeemacht. Zij verzochten den Minister, in overleg met zijn ambtgenoot van Defensie zoo spoedig mogelijk een wetsontwerp te willen indienen ten einde mogelijk te maken, dat in dergelijke gevallen ook advocaten als raadslieden kunnen optreden. ¹⁾

Gevangenen en Rijkswerkinrichtingen.

Enkele leden stelden de vraag, of de tot langdurige straffen veroordeelde muiters van *De Zeven Provinciën*, die thans in de gevangenis te Leeuwarden verblijven, niet kunnen worden overgebracht naar de bijzondere strafgevangenis te Scheveningen of naar de openluchtgevangenis te Veenhuizen, waar zij naar de meening van deze leden, gegeven de aard van hun delict, beter thuis zouden behooren dan te Leeuwarden.

De Minister van Justitie heeft hierop geantwoord:

Militaire rechtspraak.

Eene uitbreiding van de mogelijkheid van het optreden van advocaten als gekozen of toegevoegde raadslieden voor krijgsraden voor de zeemacht is in voorbereiding. Uiteraard is eene volstrekt algemeene regeling te dezen bezwaarlijk mogelijk: men denke slechts aan krijgsraden aan boord van schepen op volle zee, die op korten termijn recht moeten doen. Gestreefd wordt echter naar eene zoo ruim mogelijke regeling.

Gevangenen en Rijkswerkinrichtingen.

Gelet op den strafdauw der vonnissen, uitgesproken tegen de in het Voorloopig Verslag bedoelde muiters, is het, in verband met de wettelijke bepalingen ter zake ²⁾, onmogelijk de bedoelde straffen in de rijkswerkinrichtingen Veenhuizen of in de bijzondere strafgevangenis te 's Gravenhage (Scheveningen) te executeeren.

¹⁾ Men zie ook M.R.T. XXIX, blz. 215. XXVIII, 533. Red. M.R.T.

²⁾ Zie de wet van 3 Januari 1884 (Stbl. No. 3). Red. M.R.T.

Rechtsgeleerde studie bij de Zee- en Landmacht.

Aan den eerste-luitenant der Kon. Maréchaussée W. Kist en den officier van administratie der 2e klasse bij de zeemacht H. Bakker is na daartoe afgelegd examen, het getuigschrift voor meer uitgebreide kennis op het gebied der rechtswetenschap uitgereikt.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om dezen heeren onze gelukwensen aan te bieden.

Aan eerstgenoemden officier had de Minister van Defensie vergund het examen in twee gedeelten af te leggen. Dientengevolge heeft het mondeling onderzoek naar zijne kennis betreffende strafrecht, strafvordering en militair recht plaats gevonden op 23 Juni 1934, dat betreffende staatsrecht en volkenrecht op 8 December 1934.

Tevoren, n.l. op 22 Mei 1934, was dezen candidaat een tweetal, hieronder vermelde, vragen toegezonden met uitnoodiging een beredeneerd antwoord op één daarvan (naar keuze) vóór 12 Juni d.a.v. in te zenden. Den candidaat was daarbij vrijheid gelaten aan deze opdracht niet te voldoen, in welk geval hem vóór het tweede gedeelte van het onderzoek een tweetal vragen op het gebied van staatsrecht en volkenrecht zou worden gezonden, waarvan hij er alsdan één zou hebben te beantwoorden. Hij heeft echter van die vrijheid geen gebruik gemaakt en tijdig de tweede vraag beantwoord.

1. Geeft een overzicht van de algemeene en bijzondere gevallen van strafuitsluiting, strafvermindering en strafverzwaring, welke in het Wetboek van Strafrecht voorkomen, alsmede een critische beschouwing omtrent het doel en de rechtvaardiging daarvan.

2. Indien er een nieuwe regeling van het militair strafproces moet worden gemaakt, zoudt ge dan de instelling van een „gerechts-officier” bij de Landmacht willen behouden en, zoo ja, op welke wijze zoudt ge deze autoriteit willen aanduiden? Motiveer Uw oordeel te dezen aanzien en geef voorts aan of, en zoo ja, welke wijzigingen hiervoor in de militaire rechtspleging zooals die thans bestaat, noodig zouden zijn.

Het mondeling onderzoek betreffende den officier van administratie Bakker heeft plaats gehad op 8 December 1934. In dato 10 November tevoren was hem een viertal, hieronder vermelde, vragen toegezonden, met uitnoodiging een beredeneerd antwoord op één daarvan (naar keuze) vóór 1 December d.a.v. in te zenden. Aan die opdracht heeft hij tijdig voldaan en wel door beantwoording van de vierde vraag.

1. Geef een overzicht van de algemeene en bijzondere gevallen van strafuitsluiting, strafvermindering en strafverzwaring, welke in het Wetboek van Strafrecht voorkomen, alsmede een critische beschouwing omtrent het doel en de rechtvaardiging daarvan.

2. Geef een overzicht van de organisatie en de bevoegdheden der politie naar Nederlandsch recht (met uitsluiting van de z.g. justitiële politie), waarbij ten aanzien van het tweede onderdeel rekening is gehouden met de desbetreffende jurisprudentie van den Hoogen Raad.

3. Geef een beredeneerd, historisch en kritisch overzicht van de volkenrechtelijke regels nopens het bombardement te land, van uit zee en van uit de lucht. Voor zoover volkenrechtelijke regels ontbreken, wordt verzocht om aanduiding van wenschelijk recht ter aanvulling van het bestaande.

4. Is er op de uitgaven voor de militaire justitie bij de zeemacht te bezuinigen en zoo ja, waarin bestaan dan die bezuinigingen?

In 1934 heeft de Minister van Defensie weder vier officieren, allen van de landmacht, aangewezen voor de studie in rechtswetenschappen. (Zie L.O. 1934, Nr. 280).

Rechtskennis van officieren.

In aansluiting aan onze mededeeling voorkomende op blz. 430 van Deel XXVIII van dit tijdschrift geven wij hieronder weder eene opgave van de officieren van land- en zeemacht in het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen, alsmede van de officieren, meesters in de rechten, doch niet in het bezit van dat getuigschrift, met vermelding tevens van hunne plaatsingen.

Landmacht.

IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

Intendance.

W. C. Wensink, Kapitein-intendant IIIe Divisie
Breda 1925.¹⁾

Infanterie.

I. Engers,	Kapitein 6 R. I.	Breda, 1924.	Officier-commissaris de 3e Mil. afd.
J. H. van Wermeskerken,	id. Staf inf.	Breda, 1923.	Leeraar Mil. Strafr. K. M. A.
A. J. J. M. Lohmeijer,	id. id.	den Haag, 1922.	Toegevoegd aan bevelhebber 1e Mil. Af
J. Termaten,	id. 19 R. I.	Arnhem, 1924.	
A. J. Geensen,	1e Luit. Staf Inf.	den Haag, 1925.	Werkzaam ten burea v. d. Chef v. d. ge staf.
Mr. A. F. Steffen,	id. S. R. O. I.	Kampen, 1924.	Leeraar straf- en tuch recht.
Mr. J. Tuinstra,	id. 7 R. I.	Harderwijk, 1922.	Secr. Off.-Commissari
W. Langeraar,	id. 18 R. I.	Amersfoort, 1931.	Alsvoren.
W. P. J. A. Heymans,	id. 15 R. I.	Nijmegen, 1923.	Alsvoren.
A. P. J. Berger,	id. Staf inf.	den Haag, 1925.	Werkzaam Dep. v. De
B. C. Mante,	id. id.	Breda, 1929.	Leeraar K. M. A.
A. Groen,	id. S. R. O. I.	Kampen, 1933.	
E. L. Voorwinden,	id. 2 R. I.	Venlo, 1930.	Secr. Off.-Commissari
J. Gerritsen,	id. 9 R. I.	Assen. 1933.	Alsvoren.

Artillerie.

Mr. P. M. W. J. van der Slikke,	Kapitein Reg. kustartillerie	Vlissingen, 1924.	
A. J. Glerum,	id. Artillerie-schietkamp	Oldebroek, 1923.	
A. Spruyt,	1e Luit. R. M. A.	den Haag, 1922.	Fung. griffier H.M.(
J. C. van Heuven,	id. 2 R.V.A.	den Haag, 1927.	Plaatsverv. fung. gri fier H. M. G.

¹⁾ Jaar waarin het getuigschrift verworven werd.

Koninklijke Maréchaussée.

- . Kist, 1e Luit. Districts-commandant
te 's Hertogenbosch, 1934.

NIET IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

Infanterie.

- . Dr. J. S. Barbas, Luit.-kolonel Staf IVe Inf. brig. Arnhem.
. J. Schuitemaker, Kapitein Staf Inf. Amersfoort. Toegevoegd aan bevelhebber
4e Mil. Afd.
. P. M. C. J. Hamer, 1e Luitenant op non-activiteit.

Artillerie.

- . R. N. de Ruyter van
Steveninck, Kapitein 2 R. V. A. den Haag, (met verlof naar Ned.-Indië).
. J. D. Schepers, 1e Luit. 6 R. V. A. Leiden.
. H. J. Kruls, id. 2 R. V. A. den Haag.
. H. H. A. de Graaff, id. 8 R. V. A. Ede.
. W. P. J. A. van Royen, id. 7 R. V. A. Bergen op Zoom.

Militaire veterinaire dienst.

- . P. A. van Driest, Paardenarts der 1e klasse K. R. A. Arnhem.

Zeemacht.

IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

. D. B. A. Franken,	Off. v. admie 1e klasse,	1922. Fisk. Zeekrijgsr. Willemsoord en leeraar alg. strafrecht K. I.
Lensvelt,	id.	1922. Secr. Comm. Marine Willemsoord.
J. G. van Giessen,	id.	1927. Dep. d. Marine Batavia.
r. R. J. Brünner,	id.	1928. Off.-Comm. Willems-oord en leeraar mil. straf- en procesrecht K. I.
P. van Boven,	id.	1929. Fiskaal Zeekrijgsraad Soerabaja.
Smit,	id.	1931. Dep. v. Defensie.
. F. L. Waleveld,	Off. v. admie 2e klasse,	1930. Secretaris-Command. Marine Soerabaja.
Schaper,	id.	1933. Secretaris Zeekrijgsraad Soerabaja.
. Bakker,	id.	1934. Ned.-Indië.

NIET IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

- r. M. W. Mouton, Luitenant ter zee 1e klasse, Ned.-Indië.

Gewetensbezwaren van dienstplichtigen in Denemarken.

In verband ook met de in Nederland bestaande z.g. Dienstweigeringswet vermelden wij hieronder de nieuwe (herziene) wettelijke regeling zooals deze thans te dien aanzien in Denemarken is getroffen.

Wet betreffende de tewerkstelling van dienstplichtigen
bij burgerlijke diensten.

20 Mei 1933.

§ 1.

I. Dienstplichtigen, van wie volgens bekomen inlichtingen aangenomen mag worden dat militaire dienst, ongeacht van welken aard, onvereinigbaar is met hun geweten, kunnen door den Minister van Binnenlandsche Zaken, na overleg met den Minister van Defensie, vrijgesteld worden van militairen dienst, maar daarentegen worden tewerkgesteld in een anderen staatsdienst, welke echter geen militaire doeleinden mag nastreven.

II. De nadere voorschriften betreffende de regeling van dergelijken staatsdienst — welks opbrengst den staat ten deel valt — worden getroffen door den Minister van Binnenlandsche Zaken, die eveneens bevoegd is om te bepalen dat de betrokkene — boven en behalve den eigenlijken staatsdienst — het onderwijs en de opleiding zal volgen overeenkomstig nadere door den Minister vast te stellen bepalingen.

§ 2.

I. Verzoeken tot vrijstelling worden, vergezeld van de vereischte inlichtingen en bewijsmaterieel, door tusschenkomst van den betrokken indeelings-districtscommandant, ingediend bij den keuringsraad, bij welke de betrokkene zich volgens hoofdstuk V van de Dienstplichtwet van 8 Juni 1913 moet melden, ten laatste 8 dagen voor het houden van de zitting van dien raad.

II. Indien de keuringsraad geen aanleiding vindt om de afdoening der zaak uit te stellen — hetgeen echter slechts kan geschieden totdat de betrokkene den leeftijd van 22 jaar op het inschrijvingsregister heeft bereikt —, doet deze, na eventueel nadere inlichtingen en bewijzen te hebben gevraagd, een met redenen omkleed voorstel aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, eventueel vergezeld van een minderheidsnota, in hoeverre er een overplaatsing naar den burgerlijken dienst behoort plaats te vinden.

III. Voor wat betreft de reeds ingedeelde, maar nog niet opgeroepen, dienstplichtigen wordt een schriftelijk verzoek ingediend bij den indeelings-districtscommandant van den betrokkene, die daarop den verzoeker gelast op de eerstvolgende zitting van den

keuringsraad te verschijnen. De zaak wordt behandeld in overeenstemming met de bepalingen in de eerste alinea, met dien verstande, dat de eerder gegeven aanteekening betreffende geschiktheid voor den dienst van kracht blijft, aldus dat als regel slechts op uitdrukkelijk verzoek van den betrokkene een hernieuwd geneeskundig onderzoek geschiedt.

Een verzoek om overplaatsing in burgerlijken dienst kan niet ingediend worden wanneer de betrokkene reeds in dienst is bij leger of vloot.

IV. De Minister van Binnenlandsche Zaken kan zaken betreffende de overplaatsing in burgerlijken dienst naar behandeling door den keuringsraad verwijzen.

§ 3.

Nadat alle gewone zittingen van den keuringsraad zijn gehouden, bepaalt de Minister van Binnenlandsche Zaken, na overleg met den Minister van Defensie, welke dienstplichtigen in burgerlijken dienst zullen worden overgeplaatst.

§ 4.

I. De in burgerlijken dienst overgeplaatsten blijven opgenomen in het inschrijvingsregister. Zij zijn wat betreft inkwartiering, verpleging, betaling en dergelijke onderworpen aan de voorschriften welke voor de dienstplichtigen van het leger gelden.

II. Zij kunnen niet zonder vergunning van den Minister van Binnenlandsche Zaken het land verlaten; overtreding wordt gestraft met boete van 20 kronen; in tijd van oorlog wordt gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar opgelegd.

§ 5.

I. De duur van den burgerlijken dienst bedraagt 15 maanden. Een herhaalde oproeping voor den burgerlijken dienst vindt niet plaats; vergelijk echter § 9.

II. Wanneer een persoon wordt overgeplaatst in burgerlijken dienst nadat hij de eerste oefening van zijn militairen dienst heeft volbracht, komt 3 maanden burgerlijke dienst in de plaats van de militaire herhalingsoefeningen van den betrokkene.

§ 6.

De burgerlijke dienstplichtige is niet onderworpen aan de militaire strafwet.

§ 7.

De burgerlijke dienstplichtige die zich in zijn dienst schuldig maakt aan ongehoorzaamheid, verzuim of andere ongeoorloofde

gedragingen, kan door den hoogsten dienstchef ter plaatse tot de disciplinaire straf van huisarrest, extra-werk of berooving van vrijen tijd worden veroordeeld, volgens nader door den Minister van Binnenlandsche Zaken te geven voorschriften.

De veroordeelde kan een bezwaarschrift betreffende de afdoening door den dienstchef bij den Minister van Binnenlandsche Zaken indienen, bij wien een rapport omtrent alle opgelegde disciplinaire straffen moet worden ingediend.

§ 8.

Weigert een in burgerlijken dienst overgeplaatste dienstplichtige om zoodanigen dienst te verrichten, of maakt hij zich op andere wijze schuldig aan ernstige of herhaalde ongehoorzaamheid of aan ernstig verzuim in den dienst, dan wordt een openbare instructie tegen hem ingesteld. Het resultaat van deze instructie wordt aan den Minister van Binnenlandsche Zaken gezonden die — voor zoover het betreft een aanklacht — de zaak aan den Minister van Defensie ter afdoening doet toekomen. De straf is gevangenisstraf tot den hoogste 15 maanden, bij verzachtende omstandigheden hechtenis; bij herhaling kan echter geen hechtenis worden opgelegd. Bestaat de overtreding in dienstweigering, dan zal de strafmaat bepaald worden met inachtneming van den tijdsduur gedurende welken de betrokkene burgerlijken dienst heeft verricht, echter met dien verstande dat de straftijd, wanneer de betrokkene voor de tweede maal wegens dienstweigering wordt veroordeeld, niet korter kan zijn dan het resteerende deel van den verplichten burgerlijken dienst. Degene, die voor de tweede maal vrijheidsstraf heeft ondergaan wegens dienstweigering, moet worden weggezonden en kan later niet meer worden opgeroepen; vergelijk echter § 9. Afgezien van het laatste geval, zal, wanneer dienstplichtigen vrijheidsstraf ondergaan in het tijdvak, dat zij voor burgerlijken dienst zijn opgeroepen, bij vonnis worden vastgesteld, of en in bevestigend geval in hoeverre het gedeelte van den straftijd, dat vóór den normalen dag van met groot verlof gaan valt, als een deel van den verplichten burgerlijken dienst zal worden gerekend.

§ 9.

Bij buitengewone oproeping van manschappen bij leger of vloot, of wanneer de dienstdag bij leger of vloot, zooals deze overeenkomstig de Wetten betreffende de organisatie van land- en zeemacht als normaal is vastgesteld, wordt verlengd, kan de Minister van Binnenlandsche Zaken bepalen, dat de duur van den burgerlijken dienst met een tijdsruimte wordt verlengd overeenkomende met de grootste verlenging van den dienstdag welke den gewonen dienstplichtigen van de betrokken lichte wordt opgelegd, en hij kan last geven tot hieruit voortvloeiende heroproeping voor burgerlijken dienst.

§ 10.

I. Dienstplichtigen, voor wie slechts militaire dienst van een bepaalden aard onvereinigbaar is met hun geweten, kunnen, wanneer zij daartoe een verzoek indienen, te werk worden gesteld bij den sanitairen dienst of den hulpdienst.

II. Verzoeken dienaangaande worden behandeld overeenkomstig de bepalingen in § 2.

§ 11.

I. Deze wet wordt onmiddellijk van kracht en geldt ook voor degenen, die bij haar in werking treden hun burgerlijken dienstplicht volbrengen.

II. Wet No. 625 van 13 December 1917 betreffende de tewerkstelling van dienstplichtigen bij den burgerlijken dienst wordt hiermede opgeheven.

De toepassing van onze Dienstweigeringswet geeft in de praktijk vele moeilijkheden, in het bijzonder ook wat betreft de tewerkstelling van de dienstweigeraars bij een tak van burgerlijken staatsdienst. Men zie daaromtrent laatstelijk nog de belangwekkende beschouwingen in de Tweede Kamer op 14 December 1934. Handelingen, blz. 1043 t/m 1046.

BOEKAANKONDIGING.

Voorschrift dienstreizen van dienstplichtigen.

Bij den uitgever N. Samson te Alphen aan den Rijn is, November 1934, verschenen eene Aanvulling op „Voorschrift betreffende de dienstreizen van dienstplichtigen”, toegelicht door R. H. Kroef, Referendaris bij het Departement van Defensie. (Prijs *f* 0,50). Zie ook M.R.T. XXVIII, blz. 272.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 12 Juli 1934. ¹⁾

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht-tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel-tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen.

Advocaat-fiscaal Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadslieden: Mr. A. A. J. de Neef voor beklaagde A.

Officier van administratie der 2e klasse H. C. van 't Hof voor beklagden B., J., K. en M.

Luitenant ter zee der 1e klasse H. Th. Hoffmann voor beklaagde C.

Eerste-luitenant der Mariniers H. O. Romswinkel voor beklagden D. en L. en

Officier van Gezondheid der 1e klasse Dr. W. C. Bottema voor beklagde N.

OVERVAL OP HR. MS. „DE ZEVEN PROVINCIEËN”.

Berechting van de officieren in hooger beroep. Artt. 143 en 129 W. v. M. S.

Bedoeling van art. 143. Het opzet kan, met uitsluiting van de andere bestanddeelen van het misdrijf, slechts gericht zijn op het nalaten.

Het belang der zaak, het doen eindigen van de mouterij, vorderde het nemen van maatregelen van geweld.

Waar leiding ontbrak hadden de beklagden ieder voor zich te overwegen wat hun plicht was.

Noch de strafuitsluitingsgrond van art. 40, noch die van art. 43, 2e lid W. v. S. is i. c. aanwezig.

Beklaagden hadden moeten begrijpen dat gevaar voor eigen en anderer leven behoort achter te staan bij de handhaving van een zoo eminent rechtsgoed als de krijgstuicht.

Onbekendheid met den inhoud van art. 143 disculpeert de beklagden in geenen deele. Bijlage No 5 van Hoofdstuk IVa Deel II Ver. K. M. geldt niet alleen voor commandanten.

¹⁾ Deze sententie is ook opgenomen in W.v.h.R. No. 12840 met eene belangwekkende aantekening van prof. van Bemmelen. Red. M.R.T.

De order zich van iedere activiteit te onthouden, kon geen rechts-plicht vormen voor zoover zij geacht moest worden in te houden een verbod om overeenkomstig het bepaalde in art. 143 te handelen.

Ook op den officier van gezondheid is art. 143 toepasselijk. Art. 8 van het Verdrag voor de toepassing op den zeeoorlog van de beginselen van het Verdrag van Genève is daarmee geheel in overeenstemming.

Voor alle beklagden als verzachtende omstandigheid aangenomen, dat sedert tal van jaren tengevolge van velerlei opvattingen en invloeden de gezagsid e aan hare beteekenis voor de maatschappij heeft ingeboet; mede daardoor beschouwden velen de volstreckte handhaving van het gezag niet meer als een der hoogste plichten van den Staat. Die invloeden hebben op de Marine een verderfelijke werking gehad.

Vonnis   quo bevestigd, behalve ten aanzien van de opgelegde straffen, en met wijziging van sommige overwegingen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, rati e officii, appellant tevens geappelleerde, en 1. A., 2. B., 3. C., 4. D., 5. J., 6. K., 7. L., 8. M. en 9. N., allen laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”;

1. geappelleerde, 2/4, 6/9 geappelleerden tevens appellanten en 5. appellant;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis ¹⁾ van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen enz. (Zie het vonnis);

Gelet op de door de beklagden sub 2 t/m 9 op 7 Mei 1934 en door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 3 Mei 1934 mede ten aanzien van beklagde A., met uitzondering van beklagde J. dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Mede gelet op de oproeping van beklagde A. d.d. 31 Mei 1934, het relaas van beteekening daarvan d.d. 1 Juni d.a.v., zoomede op de telegrafische oproeping van de overige beklagden om ter 's Hof's terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 4 Juli 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis   quo zal vernietigen ten aanzien van de aan de beklagden 1. A., 2. B., 3. C., 4. D., 6. K., 7. L., 8. M. en 9. N. opgelegde hoofdstraffen en de aan den negenden beklagde

¹⁾ Zie het vonnis in de vorige aflevering, blz. 375. De letters in de sententie aangevende de beklagden, corresponderen met die welke voorkomen in het vonnis.

N. opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

voornoemde beklaagden terzake van de feiten, waaraan zij bij dat vonnis zijn schuldig verklaard, zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf voor den tijd van, voor wat betreft:

1. A. een jaar en zes maanden;
2. B. een jaar en drie maanden;
3. C. een jaar;
4. D. zes maanden;
5. K. een jaar;
7. L. twee maanden;
8. M. vijf maanden;
9. N. drie maanden,

vierde beklaagde D. en zevende beklaagde L. zal ontslaan uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

O. enz.

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook naar 's Hofs oordeel terecht beklaagden, met vrijspraak ten aanzien van enkele punten, aan het hun tenlastegelegde heeft schuldig verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

O., dat alle beklaagden ook in hooger beroep hebben ontkend, zich te hebben schuldig gemaakt aan overtreding van art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en betoogd, dat zij niet *opzettelijk* hebben nagelaten, tegen de muitende schepelingen aan boord van Harer Majesteits „De Zeven Provinciën” de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, vermits zij van meening waren, dat het belang der zaak het nemen van maatregelen van geweld niet vorderde;

O., dat dit verweer door de verdedigers Mr. de Neef en Van 't Hof is geadstrueerd met een beroep op den wetstekst van art. 143 voornoemd, bijzonderlijk op de plaatsing van het woord „opzettelijk”, welke naar hun meening dwingt tot de gevolgtrekking, dat het aan den in dat wetsartikel bedoelden militair zelf en niet aan den rechter moet worden overgelaten te beoordeelen, of en zoo ja in hoeverre het belang der zaak in eenig concreet geval het nemen van maatregelen van geweld vordert;

O. ten aanzien van dit verweer:

dat den evengenoemden raadslieden moet worden toegegeven, dat blijkens het systeem onzer strafwetgeving het opzet omvat alle bestanddeelen van het strafbare feit, welke volgen na het woord „opzettelijk”, doch deze regel uitzondering lijdt, indien in de wet zelve voldoende duidelijk tot uitdrukking komt, dat een dier elementen een objectief vereischte is;

dat naar 's Hofs oordeel onder de woorden „de in het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te

wenden" van art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met den verderen inhoud van het artikel, behoort te worden verstaan het door den wetgever tot rechtsplicht verheven gebod aan den meerdere om aan een door een mindere gepleegd misdrijf, waarvan de meerdere getuige is, met de hem ten dienste staande middelen een einde te maken, waarbij ten aanzien dier middelen slechts in zoverre een beperking is gesteld, dat geweld wordt aangewend, indien en voorzover het noodzakelijk is;

dat deze opvatting inhoudt, dat de omvang der aan te wenden middelen wordt bepaald eensdeels door hetgeen in feite beschikbaar is, anderdeels door den ernst van den door het misdrijf in het leven geroepen ongeoorloofden toestand en hieruit volgt, dat het eigen oordeel van den meerdere in zoverre is uitgeschakeld, dat hij, en zulks op grond van zijn plicht om aan het misdrijf een einde te maken, de beschikbare middelen heeft aan te wenden naarmate de feitelijke toestand eischt;

dat dus het opzet in het onderwerpelijke artikel met uitsluiting van de bovenbesproken bestanddeelen van het misdrijf slechts gericht kan zijn op het nalaten;

dat hieruit volgt, dat een meerdere, getuige zijnde van een door een mindere gepleegd misdrijf, wetende, dat bepaalde maatregelen, ook die van geweld, hem ten dienste staan, desbewust nalaat die maatregelen te nemen, strafbaar is, indien de rechter van oordeel is, dat die maatregelen op dat oogenblik vereischt waren om den ongeoorloofden toestand te beëindigen;

dat deze opvatting geheel volgt uit de bewoordingen en het systeem der wet en bevestiging vindt in de geschiedenis van de totstandkoming van het onderwerpelijke wetsartikel, terwijl bovendien, gelijk de Advocaat-Fiscaal terecht heeft betoogd de woorden „de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld" en „naar vermogen" elken redelijken zin zouden missen, indien het geheel aan den beklagde ware overgelaten te beoordeelen of en in hoeverre dat belang eenigen maatregel van geweld zou vorderen en het vermogen aanwezig was;

dat derhalve dit verweer dezen beklagden niet kan baten;

dat toch ten processe is komen vast te staan, dat op tijd, en plaats als in de tenlastelegging omschreven, onder de bemanning van Harer Majesteits „De Zeven Provinciën" een muiterij is uitgebroken, waarbij de muiters zich in het bezit hebben gesteld van slag- en vuurwapenen, en voorts, dat deze beklagden, nadat enkelen hunner aan sommigen der muitende schepelingen hadden bevolen, hun misdrijf te staken, dan wel door overreding hadden getracht, hen van hun misdadige voornemens af te brengen, hebben geconstateerd, dat zij niet bij machte waren, aan de muiterij een einde te maken, zonder toepassing van geweld, mitsdien de vraag, of het belang der zaak toepassing van maatregelen van geweld vorderde, bevestigend moet worden beantwoord;

dat derhalve den beklagden duidelijk moest worden en ook is

geworden, dat het belang der zaak, te weten het doen eindigen van het misdrijf waarvan zij getuigen waren, het nemen van maatregelen van geweld vorderde, en allen, behalve beklagde A., zulks ook niet hebben ontkend;

dat zij dan ook volmondig hebben erkend, dat zij opzettelijk het nemen van maatregelen van geweld hebben nagelaten en daarbij — met uitzondering van beklagde B. — ter verklaring van hun gedrag motieven hebben aangevoerd, niet ontleend aan het belang der zaak, immers zelfs niet hebben gepoogd aannemelijk te maken, dat zij van meening waren, dat door hun houding aan het misdadig bedrijf een einde zou worden gemaakt;

dat slechts éénmaal door een zestal aan boord van meergenoemd oorlogsschip zich bevindende officieren, van wie de beklagden D. en J., thans voor het Hof terecht staan, aanstalten zijn gemaakt tot het nemen van maatregelen van geweld, te weten bij een poging om gewapenderhand de door de muiters bezette brug te heroveren, doch zij toen onmiddellijk zijn teruggedeinsd, nadat van de zijde der muiters één geweerschot (was gelost,? Red.) mitsdien nog voordat zij het voorgenomen geweld, het gewapenderhand bestormen van de brug, hadden uitgevoerd, zoodat deze beklagden niet konden beweren en ook niet hebben beweerd, dat naar hun meening de toen door hen aangewende maatregelen geschikt waren, om aan het misdadig bedrijf, waarvan zij getuige waren, geheel, althans gedeeltelijk een einde te maken;

O., dat uit het hierboven overwogene volgt, dat de aan alle beklagden ten laste gelegde overtreding van art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht door hun eigen — ten aanzien van allen behalve beklagde B. in wezen een volledige bekentenis opleverende — opgaven in verband met de in het beroepen vonnis genoemde overige bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen;

O., ten aanzien van het aangaande beklagde A. sub I bewezen verklaarde:

dat ook deze beklagde terecht door den eersten rechter aan overtreding van art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht is schuldig verklaard;

dat toch beklagde A., toen de in rang hoogste officier aan boord, na kennis te hebben gekregen, dat de Inlanders de verlaatrolkast hadden opengebrouwen en aan de geweerrekken rukten, alsmede van het bericht van den luitenant ter zee der 3e lasse I., dat een plan was bekend geworden van de Inlandsche schepelingen om dien avond zonder den Commandant met het schip naar Soerabaja te varen, bevel heeft gegeven aan de officieren, nadat deze, al dan niet — dit is niet komen vast te staan — mede van hem de order hadden gekregen, hun pistolen te laden en dit hadden gedaan, zich naar dek te begeven en hij zich zelf dan ook, toen dit bevel werd uitgevoerd, aan het hoofd van hen, gelijk zijn plicht was, naar het dek heeft begeven;

dat hij echter, na aan dek nog te hebben vernomen, dat eenige

schepelingen de staatsietrap hadden geheschen en voorts zelf had geconstateerd, dat het voorschip donker was, de motorsloepen, met Inlanders bemand, langs het schip voeren en desbevolen weigerden terug te keeren, alsmede dat de korporaal-machinist Boshart zeer insubordinair tegen hem optrad, verder niets heeft gedaan om aan de misdadige handelingen zijner ondergeschikten een einde te maken, immers, toen hij niet op gewapend verzet stuitte, er zich verder toe heeft bepaald, om — althans volgens zijn eigen opgaven — bevel te geven, dat de vlet zou worden gestreken en, nadat zulks was geschied, zich daarin heeft laten zakken en zich van boord heeft verwijderd;

dat weliswaar beklaagde A. heeft ontkend, te hebben begrepen, dat hetgeen hij waarnam, mouterij, althans misdadige handelingen zijner minderen opleverde, doch het Hof deze opgave als te eenenmale onaanneemelijk verwerpt, zelfs in aanmerking genomen den geestestoestand, waarin deze beklaagde zich op dat oogenblik bevond;

dat trouwens uit zijn aanvankelijke houding — het zich aan het hoofd zijner officieren gewapend naar dek begeven — duidelijk blijkt, dat hij wel degelijk begreep, dat geweld gevorderd was, doch hij zulks daarna opzettelijk heeft nagelaten;

dat beklaagde A. wel ter verdediging van zijn gedrag bovendien nog heeft opgegeven, dat hij zich, gezien zijn geestestoestand, niet in staat achtte, leiding te geven en het daarom het beste vond, van boord te gaan, den Commandant te waarschuwen en hulp te halen, doch uit de omstandigheid, dat hij zich had gewapend en het beëindigen van den toestand, dien hij aantrof, noodzakelijk achtte, voortvloeit, dat hij opzettelijk naliet, zelf een poging te doen, met geweld tegen zijn minderen op te treden;

dat beklaagde's beroep op zijn geestestoestand hem ook daarom niet kan disculpeeren, daar hij had kunnen en moeten begrijpen, dat hij door als oudste aanwezige zeeofficier zich van boord te verwijderen, zonder daarvan aan iemand kennis te geven, een groote verwarring stichtte en daardoor de taak van de achtergebleven officieren, bijzonderlijk van dengene, die als oudste de leiding zou moeten overnemen, ten zeerste bemoeilijkte, en hij ook niet aanneemelijk heeft gemaakt, dat hij ten deze een ander aanvaardbaar inzicht had;

O. ten aanzien van het aangaande beklaagde B. sub I bewezen verklaarde:

dat beklaagde B. pertinent heeft ontkend, zich aan het hem telastgelegde te hebben schuldig gemaakt en heeft betoogd, dat hij, zich bewust zijnde van het feit, dat er mouterij was uitgebroken en het belang der zaak — het doen eindigen der ongeregelheden — vorderde, dat vóór alles de communicatie met den wal moest worden hersteld, hieraan de voorkeur gaf boven het nemen van maatregelen van geweld en de bedoeling heeft gehad, daarna naar boord terug te keeren, waarbij hij er zich nog op heeft beroepen, dat hij niet wist, dat het schip onder stoom zou gaan en later nog een poging heeft gedaan, het inmiddels weggevaren schip weer te bereiken, welk laat-

ste feit door de verklaring van den in hooger beroep gehoorde getuige Labouchère is bevestigd;

dat echter ook deze beklagde blijkens de omstandigheid, dat hij zich op last van zijn meerdere met een pistool had gewapend, zich bewust was van de omstandigheid, dat hij met geweld tegen de muiters kon optreden en dit dus opzettelijk heeft nagelaten;

dat zijn motief, dat hij, door eerst den Commandant te waarschuwen en hulp te gaan halen, de muitery op doeltreffender wijze meende te kunnen bestrijden dan door terstond zelf met geweld op te treden, door het Hof als geheel ondeugdelijk wordt verworpen op grond, dat art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht het bezigen van geweld, indien en voorzoover door het belang der zaak gevorderd, imperatief voorschrijft en van het halen van hulp eerst sprake had mogen zijn, als het vermogen, om in voldoende mate geweld aan te wenden, ontoereikend was gebleken, doch, vermits nog geenerlei geweld gebezigd was, dit nog niet had kunnen blijken;

dat overigens, al moge beklagde's overweging, dat het noodzakelijk was, dat bij de vaart met de vlet een gewapend officier de leiding had, zulks in verband met de omstandigheid, dat een met gewapende muitende schepelingen bemande motorsloep rondom het schip voer, terwijl hij tevens van meening was, dat van beklagde A., die zich eveneens in de vlet begaf, gezien diens geestelijken toestand, geen behoorlijke leiding kon uitgaan, niet als geheel ondeugdelijk zijn te verwerpen, zulks niet meebrengt, dat daarom hij, beklagde, aangezeven was, om deze taak op zich te nemen;

dat toch beklagde had moeten begrijpen, juist omdat hij — gelijk hij opgeeft — veronderstelde, dat er slechts zes officieren aan boord waren, van wie velen luitenants ter zee 3de klasse, dat van de anderen niemand kon worden gemist en zeker een officier, die, gelijk hij, tot de wachtdivisie behoorde, in geen geval het schip had mogen verlaten;

dat bovendien beklagde in elk geval maatregelen van geweld had moeten gebruiken, toen de schepelingen in de motorsloepen, aan wie hij het bevel had gegeven, langszij te komen, weigerachtig bleken, zijn bevel op te volgen;

O., dat derhalve alle beklagden terecht aan het hun primair tenlastegelegde schuldig zijn verklaard;

dat hun aller gedrag tijdens de muitery zich heeft gekenmerkt door een vrijwel volkomen defensieve houding en zelfs in de weinige gevallen, dat van een begin van offensief optreden blijkt, zooals bij den aanval op de brug en het optreden van de beklagden D. en J. bij een ontmoeting met een aantal gewapende aan de zijde der muiters staande Inlandsche schepelingen, van iederen maatregel van geweld werd afgezien;

dat die houding wel zeer duidelijk wordt geaccentueerd door het feit, dat reeds in den eersten nacht, zonder dat nog enig offensief optreden had plaats gevonden, de officieren met de leiders der mui-

terij in onderhandeling zijn getreden en de hun gestelde voorwaarden hebben geaccepteerd;

dat alle beklagden zoozeer waren gesteld op deze houding van lijdelijkheid, dat zelfs de verdediging van het achterschip geheel onvoldoende was georganiseerd, de door hen uitgezette schildwachten geen of althans geen nauwkeurig omschreven consignes hadden en zelfs indien de muiters, nog wel in strijd met de bij evenbedoelde onderhandelingen gemaakte afspraak in het achterschip doordrongen, zij van de schildwachten der officieren geenerlei geweld ondervonden;

O., dat thans nader behoort te worden onderzocht, hetgeen beklagden en hun raadslieden ter motiveering van de door beklagden aangenomen houding hebben aangevoerd, zijnde door of namens alle beklagden een beroep gedaan op de navolgende feiten en omstandigheden:

1o. dat zij meenden, dat een niet gewelddadig optreden onderwerpelijk de instemming der autoriteiten zou hebben gehad en wel in het bijzonder in verband met een opdracht van den Commandant van Harer Majesteits „De Zeven Provinciën”, den toenmaligen Kapitein-luitenant ter zee P. Eikenboom, gegeven op 3 Februari 1933 tijdens een samenkomst van alle officieren, om met tact en niet provoocerend op te treden, terwijl diezelfde commandant reeds eerder, op 31 December 1932, nadat te Soerabaja onder de bemanning van verschillende oorlogsschepen en aan den wal op groote schaal dienstweigering was gepleegd, het bevel had gegeven — althans volgens de opgaven van de meesten der thans beklagden — om de pistolen niet te laden, zijnde beklagden volgens hun verklaringen in hun meening gestaafd door de kennisneming tijdens de munitierij van een telegram van meergenoemden commandant en een persbericht, afkomstig van de autoriteiten, welke beide ook naar 's Hofs oordeel een weinig aggressieven geest ademen;

2o. (door alle beklagden, behalve A. en B.) dat na het vertrek van beklagde A. vrijwel onmiddellijk na het uitbreken der munitierij de leiding berustte bij den oudsten luitenant ter zee aan boord, den luitenant ter zee der 2e klasse X., die zelf niet actief optrad, geen bevelen gaf en later van meening bleek, dat, zoolang de muiters de Nederlandsche vlag voerden en niet tegen loyale schepelingen of derden (zooals koopvaardijsschepen of plaatsen aan den wal) aggressief optraden, geweld moest worden vermeden en deze beklagden, allen hiërarchiek staande beneden genoemden officier, zich verplicht achtten, zich aan die leiding te onderwerpen en hebben gehandeld volgens de door hem gevolgde en later voorgeschreven gedragslijn;

3o. dat gewapend optreden tegen de muiters (zijnde de eenige ook naar het oordeel der beklagden doeltreffende maatregel, die eventueel een einde aan het misdrijf kon maken) geen kans op succes zou hebben, daar de muiters de officieren en onderofficieren in aantal belangrijk overtroffen, en zij bovendien de beschikking hadden over meer wapens en munitie;

4o. (door den raadsman Van 't Hof), dat, zouden de officieren

niet een lijdelijke houding hebben aangenomen, de muitery wellicht een nog ernstiger karakter zou hebben gekregen, doordat de muiters dan misschien zich aan de officieren en de loyaal gebleven schepeelingen zouden hebben vergrepen;

5o. dat zij onbekend waren met den inhoud van art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O., ten aanzien van het verweer sub 1o:

dat in verband met hetgeen beklaagden en hun raadslieden hebben aangevoerd, erkend moet worden, dat gedurende de laatste jaren door verschillende autoriteiten moeilijkheden zooveel mogelijk werden omzeild, hetgeen uiteraard gepaard ging met een zekere verslapping in de handhaving van de krijgstucht, en bovendien aan deze beklaagden door hun Commandant is voorgehouden om bij onkrijgstuchtelijk gedrag van minderen veeleer met tact en overreding dan met strengheid en geweld op te treden, doch vooreerst op beklaagden krachtens art. 12 van het Reglement betreffende de Krijgstucht de verplichting rustte, zelfstandig op te treden en zij over het hoofd zien, dat zij hadden moeten begrijpen, dat de in voormeld telegram en bericht vervatte aanwijzingen werden gegeven door personen, die volkomen onbekend waren met den toestand aan boord;

dat overigens den Hove te eenenmale onaannemelijk is voorgekomen, dat de beklaagden in werkelijkheid hebben gemeend, dat de autoriteiten er hun goedkeuring aan zouden hechten, dat 16 gewapende officieren zich niet met geweld hebben verzet, toen hun minderen zich gewapend tegenover hen stelden, met het schip onder stoom gingen en eischten, dat zij zich in een bepaald gedeelte van het schip zouden ophouden;

dat dit verweer dan ook als volkomen ongegrond moet worden verworpen;

O. ten aanzien van het verweer sub 2o:

dat ook dit verweer te eenenmale faalt, alleen reeds op grond van art. 12 van evengenoemd Reglement, daar, gelijk ook door geen der beklaagden wordt beweerd, X. na het uitbreken der muitery nimmer een order heeft uitgevaardigd om geen geweld te gebruiken — gedurende de drie eerste uren der muitery was trouwens van eenige daadwerkelijke leiding in het geheel geen sprake, hetgeen door het optreden van verschillende dezer beklaagden zelf duidelijk wordt aange-toond — en de beklaagden dus ieder voor zich hadden te overwegen, wat hun plicht was;

dat trouwens, al ware door X. een uitdrukkelijk bevel gegeven, dat beklaagden zich hadden te onthouden van maatregelen van geweld jegens de muiters, beklaagden daardoor niet zouden zijn gedisculpeerd;

dat toch het nemen van maatregelen van geweld in het onderwerpelijke geval door art. 143 tot rechtsplicht was verheven en er wettelijk geen omstandigheden aanwezig waren, welke de strafbaarheid voor het verzuimen van dien plicht ophieven, integendeel de toestand toen zoodanig was, dat beklaagden onmogelijk te goeder

trouw zouden hebben kunnen meenen, dat een zoodanig bevel gerechtvaardigd was;

dat mitsdien noch de strafuitsluitingsgrond van art. 40, noch die van art. 43, 2e lid van het Wetboek van Strafrecht in casu aanwezig is;

dat bovendien deze beklagden — nochtans met enkele nader te bespreken uitzonderingen — blijkens hun eigen opgaven geen bezwaar hadden tegen de door X. aangenomen gedragslijn en zij — allen officieren — dan ook geenerlei ernstige poging hebben gedaan, hem tot handelen in overeenstemming met zijn wettelijke verplichtingen te bewegen;

dat dit verweer dus slechts in zooverre ten gunste der beklagden kan worden aangemerkt, dat zij den steun van een krachtigen en zich van al zijn wettelijke verplichtingen bewusten leider hebben ontbeerd;

O. ten aanzien van de verweren sub 3o en 4o:

dat uit art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht voortvloeit een imperatief voorschrift voor iederen meerdere, om tegen minderen, die een misdrijf plegen waarvan hij getuige is, de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, hetgeen, gelijk reeds eerder werd overwogen, betekent, dat zij gehouden zijn de voortzetting of herhaling van het misdrijf, zoo noodig met geweld te verhinderen, terwijl daarbij de kans op succes niet als voorwaarde wordt toegelaten, hebbende beklagden terecht niet ontkend, dat zij wel vermogen hebben gehad, om met geweld op te treden, immers zij allen beschikten over vuurwapens, munitie en slagwapens;

dat toch beklagden, allen officieren, hadden moeten begrijpen, dat gevaar voor eigen en anderer leven behoort achter te staan bij de handhaving van een zoo eminent rechtsgoed als de krijgstucht en zeker niet mocht wegen, waar het hier ging om verhinderen van een der zwaarste vergripen tegen die krijgstucht, terwijl zij bovendien wisten, dat het slagen van den toeleg der misdadige schepelingen ten gevolge zou hebben — en ook heeft gehad — dat een Nederlandsch oorlogsschip onder leiding van muiters over zee voer en daarbij aan de eer der weermacht, waartoe zij beklagden behoorden, en het prestige van den Nederlandschen staat op hoogst ernstige wijze afbreuk werd gedaan;

dat daarbij ook van militair standpunt beschouwd op onvergeeflijke wijze is verzuimd te bedenken, dat dit lijdelijk optreden onberekenbare schade moest toebrengen aan de handhaving der tucht, welke onvergelijkelijk beter zou zijn gediend door een krachtig en vastberaden optreden, zelfs al ware daarvan het gevolg geweest, dat aan de zijde der loyale opvarenden slachtoffers waren gevallen;

dat overigens de onderwerpelijke verweren ook daarom verbazing wekken, omdat bij geen dezer beklagden het besef blijkt te hebben bestaan, dat door het krachtig optreden van enkele meerderen of zelfs van een enkelen meerdere, gelijk de geschiedenis zoo dikwijls

heeft doen zien, zelfs aan ernstige ongeregeldheden ook bij een overmacht van minderen aanstonds een einde kan worden gemaakt en het naar 's Hofs oordeel ten zeerste is te laken, dat geen dezer beklagden, desgevorderd met inzet van eigen leven, heeft getracht, het wettig gezag aan boord te herstellen;

O. ten aanzien van het verweer sub 5o:

dat ieder wordt geacht de wetten des lands te kennen en stellig ieder officier geacht mag worden, op de hoogte te zijn van de militaire wetten en voorschriften;

dat mitsdien ook de omstandigheid, dat beklagden niet geweten hebben, dat de maatregelen van geweld, die zij opzettelijk hebben nagelaten te nemen, hun door de wet werden voorgeschreven, hen in geen deele disculpeert;

dat het verzuim van beklagden, zich van de betreffende wetsbepaling — en van het voorschrift in Bijlage No. 5 van Hoofdstuk IVa der Verordeningen voor de Koninklijke Marine, waarin naar die bepaling wordt verwezen op de hoogte te stellen, des te ernstiger is, aangezien hiertoe, vooral na het gebeurde te Soerabaja, alle aanleiding bestond;

dat de opmerking van den raadsman Van 't Hof, dat de even genoemde Bijlage V niet voor alle officieren, doch slechts voor commandanten van schepen zou zijn geschreven, met den duidelijken tekst van de bewoordingen van die bepaling in strijd is;

O., dat thans behoort te worden nagegaan, in hoeverre de door ieder der beklagden afzonderlijk voor hun houding tijdens de muiterij opgegeven motieven op de mate hunner schuld van invloed zijn, zullende hierover ten aanzien van de beklagden A. en B. nader worden gehandeld bij de bespreking van het te hunnen aanzien sub II bewezen verklaarde;

O., dat beklagde C. ter terechtzitting in hooger beroep zijn beleid uitvoerig heeft verdedigd en betoogd, dat hij zich weliswaar gedurende de drie eerste uren der muiterij vrijwel voortdurend achter de gesloten en vastgesjorde waterdichte deuren van schot 102 aan stuurboord heeft opgehouden, echter niet, gelijk de eerste rechter heeft aangenomen, uit lijfsbehoud, doch omdat hij zulks in verband met het belangrijk karakter van die post noodzakelijk achtte en dit ook heeft gedaan met medeweten van den oudsten der aanwezige zeeofficieren, X.;

dat evenwel het Hof, zelfs zich verplaatsend in den (geheel onjuisten) gedachtengang der beklagden, dat een defensieve houding ten deze geoorloofd en geboden was, niet vermag in te zien, welk nut deze beklagde verwachtte van zijn aanwezigheid achter deze goed gesloten deuren, waarachter zich reeds enige loyale gewapende onderofficieren bevonden, zulks terwijl hij wist, dat X. had bepaald, dat, als er eenige actie zou plaats hebben, dit aan dek moest geschieden;

dat weliswaar het van een slechte leiding getuigt, dat onder deze omstandigheden beklagde C. niet van X. het bevel heeft gekregen,

zich bij de officieren aan dek te voegen, doch hem zulks in geenen deele disculpeert, daar onaannemelijk is, dat hij niet zou hebben begrepen, dat, gezien de getalsterkte der officieren, alle combattante officieren voor een gezamenlijke actie beschikbaar behoorden te zijn, om de kans van slagen zoo groot mogelijk te maken, terwijl de omstandigheden meebrachten, dat de tijd zeer wel zou kunnen ontbreken, officieren, die zich elders bevonden, vooraf te waarschuwen;

dat een en ander te meer klemmt, daar beklagde, van gelijken rang als de oudste aanwezige luitenant ter zee der 2de klasse, op dezen volgde in ancienniteit, zoodat hij ieder oogenblik geroepen zou kunnen worden, zelf de leiding op zich te nemen en dus zeker *hij* niet een post had mogen betrekken, waardoor hij vrijwel onbekend bleef met den stand van zaken;

dat het Hof dan ook evenmin als de eerste rechter een andere verklaring kan vinden voor het gedrag van dezen beklagde, dan dat hij zich — zij het onbewust — door den drang van lijfsbehoud, zoo lang achter de waterdichte deuren heeft opgehouden;

O., dat beklagde D. zich erop heeft beroepen, dat hij van X. de strikte order heeft gekregen, zich van iedere activiteit te onthouden;

dat, gelijk reeds eerder werd overwogen, deze order geen rechtsplicht kon scheppen, voorzover zij geacht moest worden in te houden een verbod, om overeenkomstig het bepaalde bij art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht de tegen de muiters gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, doch in allen gevalle deze order aan beklagde eerst is gegeven op den 3den dag der mouterij, zoodat deze zijn gedrag vóór dien tijd niet kan hebben beïnvloed;

dat het Hof, in aanmerking nemende, dat beklagde D. zich in den eersten nacht der mouterij voortdurend aan dek heeft opgehouden en meermalen ook later de muitende schepelingen is tegemoetgetreden, met den eersten rechter aanneemt, dat hij niet uit lijfsbehoud van het nemen van maatregelen van geweld heeft afgezien, doch op de gronden, die hijzelf daarvoor opgeeft, n.l. dat hij er niet toe kon komen, te schieten op personen, die zijn ondergeschikten waren en die hij nog niet als misdadigers vermocht te beschouwen, doch juist hieruit blijkt, hoezeer hij niet het geringste besef blijkt te hebben gehad — en blijkens zijn houding ter terechtzitting in hooger beroep nog steeds niet heeft — van zijn plichten als militair, bijzonderlijk van die, welke art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht hem als meerdere oplegt;

dat het wel van een voor een officier volkomen misplaatste mentaliteit getuigt, dat deze beklagde, terecht constateerende, dat er onder de officieren verwarring heerschte en verlangende hieraan een einde te maken, niets beters wist te doen, dan met de leiders der mouterij in onderhandeling te treden en hen tot een bespreking uit te noodigen, wordende hierbij nochtans in aanmerking genomen, dat hij niet, gelijk door enkele beklagden en getuigen is gemeend, zijn eerewoord heeft gegeven, dat geen geweld zou worden gebruikt, doch

hij zich slechts heeft bepaald tot de in zijn — overigens onjuist — systeem begrijpelijke belofte, dat tegen degenen, die ter onderhandeling de officieren zouden ontmoeten, tijdens die bespreking niet aggressief zou worden opgetreden, alsmede, dat hij niet heeft voorzien noch gewenscht, dat die onderhandelingen zouden leiden tot een vrijwel onmiddellijk en onvoorwaardelijk accepteren van alle eischen der muitersleiding;

O., dat beklagde J. heeft volgehouden, op grond van de verweren, hierboven sub 1 en 2 besproken en weerlegd, niet schuldig te zijn aan het hem tenlastegelegde, doch dit verweer op de daar reeds besproken gronden moet worden gepasseerd;

dat deze beklagde van alle tijden de mouterij zich aan boord bevindende officieren de meeste activiteit heeft getoond, doch zijn houding zich steeds daardoor kenmerkt, dat hij telkens voor de consequenties van zijn eigen houding terugschrikte, als het er op aankwam om, gelijk art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht eischt, de gevorderde maatregelen van geweld te nemen;

dat de Zeekrijgsraad ten aanzien van dezen beklagde uitdrukkelijk heeft overwogen, dat bij de beoordeeling van zijn persoonlijkheid — en daardoor van de strafmaat — van invloed is geweest de overtuiging van den eersten rechter, dat beklagde ten processe een onsympathieke houding heeft aangenomen en zijn verklaringen omtrent eigen handelingen slechts als waar mogen worden aangenomen, voorzoover zij van elders worden bevestigd, terwijl beklagde uitdrukkelijk heeft te kennen gegeven, dat zijn beroep in de eerste plaats tegen deze overweging is gericht, weshalve de juistheid van deze meening van den Zeekrijgsraad behoort te worden onderzocht;

dat de eerste rechter genoemde overtuiging vooreerst grondt op de omstandigheid, dat beklagde opgeeft, dat hij de radiohut, alwaar hij eerst een aantal telegrammen had doen verzenden, heeft verlaten, omdat hij van zijn medebeklaagde in eersten aanleg, den luitenant ter zee G., had vernomen, dat er onderhandelingen werden gevoerd, hetgeen deze laatste pertinent ontkent, en dat hij zulks niet heeft gedaan, omdat de tot de leiders der mouterij behorende korporaal-machinist Boshart hem zulks beval, terwijl hij een pistool op hem, beklagde, richtte, hebbende G. en in hooger beroep ook beklagde D. verklaard, dat het gebeurde in de radiohut plaats greep vóór den aanvang der onderhandelingen;

dat uit de verklaringen der in hooger beroep gehoorde getuigen Boshart, Slendenbroek, Dooyeweerd en Ardani, die onderling wederom niet geheel overeenstemmen — kennelijk is bij alle betrokkenen de herinnering van verschillende details en bijzonderlijk derzelver opvolging naar tijdsorde eenigszins vervaagd — wel is gebleken, dat het niet is uitgesloten, dat, toen Boshart in de radiohut kwam, er reeds contact was geweest tusschen beklagde D. en de leiders der mouterij en dus in zooverre niet blijkt van een onware voorstelling van zaken door beklagde;

dat echter het Hof met den eersten rechter wettig en overtuigend

bewezen acht, dat beklaagde J. door Boshart uit de radiohut is gejaagd;

dat toch beklaagde's verdediging te dien aanzien, dat wel de houding van Boshart objectief een bedreiging inhield, doch op hem subjectief niet dien indruk maakte, den Hove onaanvaardbaar is voorgekomen en ook in strijd is met beklaagde's — door hem niet ontkende — uitlating terstond na het gebeurde, dat hij door Boshart „met een pistool op de buik” uit de radiohut is gejaagd;

dat het College niet uitgesloten acht, dat beklaagde, die blijkens zijn geheele houding tijdens de muiterij niet tot maatregelen van geweld heeft willen overgaan, het opgevangen gerucht van geopende onderhandelingen heeft aangegrepen, om reeds toen zijn gedrag, waarvan hij het verkeerde wel inzag, voor zich zelf te verontschuldigen, doch ook in zijn eigen — onjuist — systeem dit optreden laakbaar blijft, daar hij, ook al durfde hij dan de verantwoordelijkheid niet aan, om Boshart, gelijk zijn plicht was, aanstonds neer te schieten, in de radiohut — nog wel de localiteit, waarover hij zelf als chef van den betreffenden dienst het bijzondere toezicht had, had behooren te blijven ondanks de bedreiging van Boshart, en zich, als deze tot geweld was overgegaan, had moeten verdedigen;

dat de Zeekrijgsraad voorts beklaagde's mindere geloofwaardigheid heeft afgeleid uit het feit, dat hij zich het initiatief zou hebben aangematigd van den aanval op de brug en van het afdalen naar de achterstookplaats, terwijl dit initiatief in werkelijkheid zou toekomen respectievelijk aan den luitenant ter zee 3de klasse G. en den officier M.S.D. 3de klasse Beets, welke laatste als getuige in hooger beroep is gehoord;

dat echter het Hof veeleer den indruk heeft bekomen, dat deze drie officieren, die allen tot de relatief meeste actieven aan boord hebben gehoord, ten deele onafhankelijk van elkander voorstellen hebben gedaan en plannen geopperd van de strekking als voorschreven en zij dan ook allen, met inbegrip van beklaagde, in hun verklaringen te goeder trouw zijn;

O., dat beklaagde K. bezwaar heeft gemaakt tegen het door den eersten rechter over hem uitgesproken oordeel, dat hij op ergerlijke wijze alles heeft nagelaten, wat zijn plicht was, doch het Hof zich ten deze volkomen vereenigt met de meening van den Zeekrijgsraad;

dat toch beklaagde, op wien als oudste officier M.S.D. in de eerste plaats de plicht rustte, het wettig gezag in de machinekamers en de stookplaatsen te herstellen, niet slechts daartoe elk initiatief heeft nagelaten, doch zelfs niet is ingegaan op de voorstellen, hem daartoe gedaan door den hem ondergeschikten officier M.S.D. 3de klasse Beets en beklaagde J.;

dat beklaagde er zich wel op beroept, dat hij de toevoerleiding naar de stuurinrichting heeft afgesloten, doch hij ten deze niet meer heeft gedaan, dan, toen de luitenant ter zee 3de klasse E. en I. het voornemen daartoe reeds kenbaar maakten, daarbij behulpzaam te zijn;

dat overigens de vrees voor eigen leven het geheele gedrag van dezen beklaagde gedurende de muiterij heeft beheerscht, terwijl te zijnen gunste slechts kan worden aangenomen, dat hij niet is ingegaan op het verzoek van den korporaal-machinist Boshart even na het uitbreken der ongeregelde heden, om in de groote motorsloep te gaan en de motor te herstellen, doch hij nog over voldoende plichtsbefef beschikte, om op het schip te blijven;

dat deze beklaagde opzettelijk heeft nagelaten, zich te voegen bij de officieren, die een aanval op de brug hebben gedaan en deze houding heeft gemotiveerd met de opgave, dat hij zich veeleer geroepen achtte, zijn aandacht te concentreeren op de geluiden, die uit de machinekamer kwamen;

dat dit motief uiteraard als onvoldoende en vermoedelijk niet ernstig gemeend moet worden verworpen, daar beklaagde zich in den eersten nacht juist in het geheel niet om de machinekamer heeft bekommerd;

dat blijkbaar beklaagde heeft bedoeld, gelijk uitvoerig door de raadslieden van alle officieren M.S.D. is betoogd, te wijzen op de bijzondere positie van deze officieren aan boord van een oorlogsschip;

dat, al moge de opleiding dezer officieren en hun werkring een andere zijn dan die van de luitenants ter zee, hun verplichtingen ten deze niet verschillen van die der andere zeeofficieren;

O., dat beklaagde M. heeft betoogd, dat hij geheel „in het belang der zaak” heeft gehandeld, doch hij daarmee kennelijk niet heeft bedoeld, hetgeen de wet er onder verstaat, aangezien hij zich gedurende de geheele muiterij van iederen maatregel van geweld en zelfs van elke activiteit heeft onthouden, zoodat voor hem hetzelfde geldt, als hierboven ten aanzien van beklaagde K. is overwogen;

O., dat beklaagde L. zich ten onrechte gestraft acht en daartoe heeft aangevoerd, dat hij van het begin af zijn leven voor de goede zaak veil zou hebben gehad, indien daardoor verbetering van den toestand zou zijn te verwachten;

dat dit verweer, voorzoover het inhoudt, dat beklaagde niet met geweld wilde optreden, als daarvan geen kans op succes was te verwachten, reeds hierboven is besproken en weerlegd, zoodat het kan worden gepasseerd;

dat overigens deze verklaring in zooverre onjuist is, dat beklaagde's houding gedurende de eerste drie uren der muiterij van even laakbare nalatigheid blijk gaf als die van zijn medebeklaagden en collega's K. en M., terwijl zijn verweer ter terechtzitting in hooger beroep, dat hij wel anders zou hebben gehandeld, als hij dien avond wacht had gehad, getuigt van zoo weinig militair besef, dat het geen aandacht waard is;

dat echter deze beklaagde in tegenstelling met alle andere beklagden bij den oudsten aanwezigen zeeofficier uitdrukkelijk heeft geprotesteerd tegen het voeren van onderhandelingen met de leiders der muiterij en later tegen de door dezen aan een nieuwe deputatie van muiters gegeven toestemming, om de stuurinrichting te klaren;

dat deze beklagde eveneens de eenige is geweest der aan boord zijnde officieren, die aan X. een bepaald plan tot herovering van het schip heeft voorgelegd en heeft aangeboden, bij de uitvoering ervan zelf voorop te gaan, welk plan nochtans door X. niet tot uitvoering is gebracht ondanks beklagde's aandringen;

dat het Hof aannemelijk acht, dat beklagde zijn voornemen zou hebben uitgevoerd, als X. met het plan had ingestemd, en dus in zoo verre beklagde's bewering, dat hij bereid was ook met gevaar voor eigen leven gewelddadig tegen de muitende schepelingen op te treden, kan worden aanvaard;

O., dat beklagde N. heeft verklaard, zich door de uitspraak van den eersten rechter bezwaard te achten, omdat niet voldoende rekening is gehouden met zijn positie van officier van gezondheid en het Hof dit verweer ten deele gegrond acht;

dat hierbij nochtans voorop moet worden gesteld, dat ook de officier van gezondheid is officier en meerdere in den zin der wet, zoodat art. 143 van het Wetboek van Militair Strafrecht ook op hem toepasselijk is en deze beklagde, die, gelijk hij zelf erkent en reehtens vaststaat, iederen maatregel van geweld tegen de muitende schepelingen heeft achterwege gelaten, terecht aan het hem tenlastegelegde is schuldig verklaard en tot straf veroordeeld;

dat weliswaar in eerste instantie namens dezen beklagde een beroep is gedaan op den geest der Conventie van Genève, welke den officier van gezondheid tot non-combattant verklaart, doch ten onrechte;

dat toch vooreerst ten deze geen sprake was van een oorlog en van oorlogvoerenden, als waarop die Conventie betrekking heeft, doch van een misdrijf der eigen ondergeschikten, maar bovendien art. 8 van het Verdrag voor de toepassing op den Zeeoorlog der beginselen van het Verdrag van Genève de mogelijkheid aanvaardt, dat het personeel der hospitaalschepen en ziekeninrichtingen — waaronder uiteraard de officieren van gezondheid zijn begrepen — gewapend is mede ter handhaving der orde, mitsdien juist geheel in overeenstemming is met den inhoud van het op alle officieren, dus ook op den officier van gezondheid, toepasselijke art. 143 voormeld;

dat bovendien in casu werd gepleegd een collectief misdrijf tegen de ondergeschiktheid, dat dus tegen alle officieren, mitsdien ook tegen beklagde was gericht, en hij dus stellig verplicht was, de ter beëindiging van dit misdrijf gevorderde maatregelen van geweld aan te wenden;

dat de Zeekrijgsraad als voor beklagde bezwarend heeft aangenomen drie omstandigheden, te weten, 1e. dat hij zich niet heeft gevoegd bij de officieren, die een aanval op de brug deden, 2e. dat hij aan den oudsten aanwezigen zeeofficier X. adviezen heeft gegeven en wel met de strekking, dat geweld moest worden nagelaten, en 3e. dat hij tijdens de muiterij zijn werkzaamheden als medicus heeft voortgezet en zich daarbij zonder verzet heeft laten tegenhouden en begeleiden door gewapende muiters;

dat beklaagde heeft ontkend, dat hij bij het vertrek der officieren bij den aanval naar de brug tegenwoordig was en ook niet tevoren van het plan daartoe heeft afgeweten, waarbij hij nader heeft toegelicht, dat zijn vroegere verklaringen, die een anderen indruk geven, op een onjuiste weergave van zijn meening berusten, en het Hof deze verklaring van beklaagde in hooger beroep, die bovendien bevestiging vindt in de opgave van zijn medebeklaagde J. en nergens wordt weersproken, als juist aanvaardt;

dat, wat het geven van adviezen betreft, het Hof mede aanvaardt beklaagde's opgave, dat hij die steeds heeft gegeven, omdat X., met wien hij persoonlijk bevriend was, hem daarom vroeg;

dat stellig de inhoud dier adviezen laakbaar is, immers in strijd met de wettelijke verplichting, die zoowel op beklaagde als op den luitenant ter zee X. rustte, doch een logische consequentie is van de houding, welke deze beklaagde gedurende de geheele munterij heeft aangenomen, zoodat, waar X. in strijd met hetgeen van hem in zijn positie te verwachten was, niettemin adviezen vroeg aan een officier van gezondheid, wiens antwoord hij tevoren licht had kunnen raden, naar 's Hof's oordeel aan beklaagde, die wegens voornoemde houding strafbaar is, niet in het bijzonder kan worden toegerekend, dat hij desgevraagd antwoorden heeft gegeven, die met die houding overeenstemden;

dat bijzonder van belang is het door den Zeekrijgsraad in de 3de plaats als voor beklaagde bezwarend aangenomen punt, n.l. dat hij zijn dienst als medicus tijdens de munterij heeft voortgezet;

dat het Hof van oordeel is, dat de officier van gezondheid weliswaar tot voornaamste taak heeft, om zijn beroep van arts uit te oefenen onder de militairen, die krachtens de dienstvoorschriften door hem behandeld behooren te worden, doch hij als officier evenzeer als andere officieren voor alles heeft te waken voor de handhaving der krijgstucht;

dat hieruit voortvloeit, dat de officier van gezondheid nimmer, zooals beklaagde heeft gedaan, maatregelen voor de handhaving der krijgstucht geboden achterwege mag laten uit vrees, dat daardoor iemands gezondheid of leven wordt in gevaar gebracht;

dat echter het bijzonder karakter van het beroep van den arts, hetwelk de officier van gezondheid immers evenzeer uitoefent, tevens meebrengt, dat hij de aan zijn zorgen toevertrouwde patiënten ook onder de meeste bezwarende omstandigheden blijft behandelen en voorts, dat hij *desgevraagd* zijn medische hulp aan niemand behoort te weigeren, derhalve deze ook aan vijanden en zelfs aan muitende militairen mag verleenen, indien de gezondheidstoestand van den zieke naar zijn inzicht die hulp bepaaldelijk vordert;

dat de Zeekrijgsraad beklaagde verwijt, dat hij gedurende de munterij medische hulp heeft verleend, ofschoon hij niet wist, dat er toen iemand in oogenblikkelijk levensgevaar verkeerde, doch het Hof met beklaagde en zijn raadsman van oordeel is, dat deze eisch niet mag worden gesteld, daar het niet in overeenstemming is met

de eischen van het beroep van arts, om aan een zieke, nadat hij hem heeft onderzocht en geconstateerd, dat hulp bepaald is vereischt, die niettemin te weigeren, omdat er niet of nog niet sprake is van onmiddellijk levensgevaar;

dat beklagde heeft opgegeven — hetgeen het Hof als juist wil aanvaarden — dat hij tijdens de mouterij geen ziekenrapport heeft gehouden, doch wel dagelijks de ziekenboeg heeft bezocht, alwaar een ernstige patiënt lag, terwijl hij alle daarin reeds opgenomen patiënten behandelde, voorts, dat zijn hulp door de muitende schepelingen nooit is gevraagd en hij geen schepelingen, van wie hij wist, dat zij muiters waren, heeft behandeld, mitsdien zijn medische diensten niet ter beschikking der muiters heeft gesteld;

dat het College beklagde's gedrag, door ook ongevraagd medische hulp te verleen aan personen, die naar zijn meening geen muiters waren — in het tegenovergestelde geval zou hij het slechts desgevraagd en dan nog slechts, indien zijn hulp werkelijk noodig was, hebben mogen doen — niet laakbaar acht, doch zulks wel het geval is met de wijze, waarop hij in casu heeft gemeend zijn medische hulp te moeten verleen, ten koste van zijn verplichtingen als officier;

dat hij immers, zich voor de eerste maal naar de ziekenboeg willende begeven, door een daar als schildwacht geposteerden gewapenden mouter werd tegengehouden en hij toen deze het doel van zijn tocht heeft medegedeeld en rustig afgewacht, tot door de muitersleiding toestemming werd gegeven, hem door te laten, waarmede hij nog eens demonstreerde, dat hij zich bij den bestaanden toestand neerlegde in stede van daartegen met geweld van wapenen op te treden;

dat beklagde, indien hij het als medicus zijn plicht achtte, ondanks het verzet van de schildwachten zich toegang tot de ziekenboeg te verschaffen, deze lieden had behooren neer te schieten — daargelaten, dat dit in elk geval zijn plicht was zoowel als die van alle andere officieren — doch in geen geval, zelfs al ware daarmee het leven van een of meer zijner patienten in gevaar gebracht, zich, nog wel zonder enig protest, had mogen onderwerpen aan de door leiders eener mouterij uitgegeven consignes, daarmede dezen in flagranten strijd met de eischen der krijgstucht sterkend in hun misdadig gedrag;

O. ten aanzien van het aangaande beklagde A. sub II bewezen verklaarde:

dat beklagde's raadsman heeft betoogd, dat beklagde niet krachtens artikel 129, 4de lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht kan worden veroordeeld, daar hij weliswaar op tijd en plaats als in de tenlastelegging omschreven, dienst deed als officier van dienst, bevelhebber der wachtdivisie op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” en alstoen dat schip heeft verlaten, doch hij dit niet heeft gedaan in zijn hoedanigheid van chef der wachtdivisie, doch als waarnemend Commandant van het schip, welke functie hij bij afwezigheid van den Commandant en den Eersten Officier zou vervullen;

dat deze meening onjuist is, vooreerst, omdat beklagde volstrekt niet door de afwezigheid van den Commandant in al diens functiën en bevoegdheden was getreden, zooals beklagde's raadsman meent, doch hij slechts als oudste officier die aangelegenheden mocht afdoen, welke geen uitstel konden lijden en voorts de omstandigheid, dat beklagde naast zijn functie van officier van dienst bovendien nog een andere had te vervullen, hem niet van de verplichtingen, aan eerstgemelde functie verbonden, kon ontslaan;

dat derhalve wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde zich aan dit onderdeel van het hem tenlastegelegde heeft schuldig gemaakt, hij deswege strafbaar is en de Zeekrijgsraad dit feit juist heeft omschreven;

dat beklagde's raadsman uitvoerig heeft besproken beklagde's bij het onderzoek inderdaad afdoende gebleken volledige ongeschiktheid voor het beroep van zeeofficier en heeft gewezen op zijn totale geestelijke ontreddering na het uitbreken der mouterij, en heeft betoogd, dat, gezien deze omstandigheden, hij ook objectief niet beter kon handelen, dan aanstonds van boord te gaan;

dat weliswaar deze argumenten van invloed kunnen zijn bij de straftoemeting, doch het onderwerpelijke betoog van den raadsman ten deze geheel onaanvaardbaar is, daar beklagde, zelfs al zou hij de feitelijke leiding in verband met zijn toestand hebben moeten overgeven aan een anderen officier, hij had kunnen en moeten begrijpen, dat hij, door in strijd met zijn uitdrukkelijken rechtsplicht, het schip te verlaten, een funest voorbeeld gaf aan de hem ondergeschikte officieren, daardoor verwarring zou teweegbrengen en hun zelfvertrouwen zou schokken, hetgeen dan ook heeft plaats gehad;

O. ten aanzien van het aangaande beklagde B. sub II bewezen verklaarde:

dat beklagde's raadsman heeft betoogd, dat het tenlastegelegde in zooverre geen strafbaar feit oplevert, omdat daarin wel staat vermeld, dat beklagde behoorde tot de wachtdivisie en dat hij het schip heeft verlaten, doch niet, dat hij als zoodanig een wettelijk op hem rustende verplichting niet nakwam, gelijk de woorden van artikel 129, 5de lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht luiden;

dat echter een tenlastelegging geen wettelijke qualificaties behoeft en behoort te behelzen, en, vermits op een officier, tot de wacht behorende, de wettelijke verplichting rust, niet van boord te gaan, voldoende is, dat in de tenlastelegging worden gesteld de hoedanigheid en de handeling, waardoor de uit die hoedanigheid voortvloeiende verplichting wordt geschonden, hetgeen in casu is geschied;

dat beklagde niet heeft ontkend en rechtens vaststaat, dat hij, ofschoon niet als officier van de wacht aan te merken, wel tot de wachtdivisie behoorde en het schip niettemin heeft verlaten, — zijnde eenige strafuitsluitingsgrond niet aanwezig geweest, gelijk

blijkt uit hetgeen hierboven betreffende het dezen beklagde overigens tenlastegelegde is overwogen:

dat beklagde mitsdien terecht door den eersten rechter op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, met vrij-spraak van het hem in dit onderdeel primair tenlastegelegde aan het subsidiaire onderdeel van dit deel van het tenlastegelegde is schuldig verklaard, hebbende de Zeekrijgsraad dit feit ook juist omschreven;

dat deze beklagde nog heeft verklaard, bezwaar te hebben tegen de overweging van het beroepen vonnis, waarin wordt vastgesteld, dat hij uit lijfsbehoud heeft gehandeld en geheel de kluts kwijt was, hebbende beklagde nadrukkelijk betoogd, dat hij weloverwogen heeft gehandeld, omdat hij meende, aldus aan de muiterij het gemakkelijkst een einde te kunnen maken;

dat het Hof met beklagde wil aannemen, dat hij niet uit lijfsbehoud heeft gehandeld, doch wel met den eersten rechter van oordeel is, dat het hem in ernstige mate aan koelbloedigheid heeft ontbroken;

dat zulks vooreerst blijkt uit de omstandigheid, dat hij gelijk hij zelf verklaart, in het geheel niet heeft gedacht aan zijn verplichtingen als officier behoorende tot de wachtdivisie ofschoon deze hem bekend waren, en evenmin heeft gezocht naar een jonger officier, dien hij met de door hem noodzakelijk geachte functie van commandant der vlet, die naar den wal moest gaan, kon belasten, voorts op zijn gemis aan de noodige kalmte duidelijk wijst hetgeen na zijn vertrek is geschied, zooals het noodeloos aanpraaien van de „Aldebaran” en de omstandigheid, dat hij noch aan boord van de „Aldebaran”, noch aan den wal te Oleh-leh aan een der schepelingen, die mede in die vlet aanwezig geweest waren, bevelen heeft gegeven, voorzoover zij daar niet zelf om vroegen, zijnde een en ander bewezen door de verklaringen der in hooger beroep gehoorde getuigen Boelhouwer en Kap;

dat weliswaar uit de verklaring van den in hooger beroep gehoorde getuige Labouchère is gebleken, dat beklagde later wel heeft ingezien, dat hij naar boord behoorde terug te keeren, doch zulks uiteraard niets bewijst ten aanzien van zijn gemoedstoestand bij het vertrek van boord;

O. ten aanzien van de aan alle beklagden op te leggen straffen:

dat alle beklagden op schromelijke wijze hun plichten als officier hebben verwaarloosd, door bij het uitbreken der muiterij niet aanstonds met geweld tegen de misdadige schepelingen op te treden, waardoor een der ernstigste vergripen tegen de krijgstucht, welke de geschiedenis kent, ongehinderd kon worden volvoerd;

dat het Hof dan ook termen aanwezig zou achten tot oplegging van zware staffen, ware het niet, dat voor alle beklagden ten deze verzachtende omstandigheden zijn aan te voeren;

dat sedert tal van jaren tengevolge van velerlei opvattingen en invloeden de gezagsidee aan hare beteekenis voor de maatschappij

heeft ingeboet, mede waardoor de volstreckte handhaving van het gezag door velen niet meer als een der hoogste plichten van den Staat werd beschouwd;

dat ook de Marine aan die invloeden niet is ontkomen, welke invloeden op dat gezagsinstrument van den Staat bij uitnemendheid een verderfelijke werking hebben gehad;

dat de verantwoordelijke autoriteiten niet steeds en te rechter tijd aan die invloeden hebben paal en perk gesteld, waardoor bij velen zich het besef heeft kunnen ontwikkelen, dat aan de handhaving van de krijgstucht niet meer die hoge eischen behoefden te worden gesteld, welke voor de integrale instandhouding van de weermacht van de hoogste, alle andere belangen in den schaduw stellende, beteekenis is;

dat dit weliswaar deze beklagden, gelijk hiervoren is overwogen, niet disculpeert, doch wel hiermede bij de bepaling der straffen ernstig rekening moet worden gehouden;

O., dat bijzonderlijk aan beklagde A. een zeer zware straf zou moeten worden opgelegd, ware het niet, dat deze naar lichaam en geest voor zijn ambt totaal ongeschikte officier ten onrechte in den dienst is gehandhaafd, waarbij uit het oog is verloren, dat daardoor het belang van de krijgstucht werd geschaad, terwijl mede in aanmerking moet worden genomen, dat het onverantwoordelijk is te achten, dat de Commandant der „Zeven Provinciën” het gezag aan boord aan dezen daartoe volkomen onbekwamen officier heeft toevertrouwd in een periode, waarin hij het uitbreken van ongeregelheden kon voorzien;

dat het Hof dezen beklagde, die stellig verminderd toerekeningsvatbaar is te achten, dan ook nog te zwaar gestraft acht en met oplegging van te noemen lichtere vrijheidstraf wenscht te volstaan, doch wel met den eersten rechter hem ongeschikt acht, om in den militairen dienst te blijven;

O., dat de aan beklagde B. opgelegde hoofdstraf eenigermate te zwaar is voorgekomen, doch wel het Hof met den eersten rechter van oordeel is, dat de ernst van de door hem gepleegde misdrijven in verband met het betoonde gemis aan koelbloedigheid in moeilijke omstandigheden, hem ongeschikt maakt om in den militairen dienst te blijven;

O. ten aanzien van de aan beklagde C. opgelegde straffen:

dat het Hof, in aanmerking genomen hetgeen hiervoren te zijnen aanzien is overwogen, met den eersten rechter dezen beklagde ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven en slechts aan het gunstig oordeel over zijn persoonlijkheid, door zijn raadsman in hooger beroep en vroegeren commandant bij pleidooi over hem gegeven, termen ontleent, de hem opgelegde hoofdstraf eenigszins te verlichten;

O., dat beklagde D., gelijk hierboven is overwogen, een ernstig gemis aan militaire eigenschappen heeft aan den dag gelegd en het College daarom, anders dan de eerste rechter, hem ongeschikt acht in den militairen dienst te blijven;

dat weliswaar het Hof het oordeel van den eersten rechter, dat het dezen beklaagde niet aan persoonlijken moed heeft ontbroken, overneemt, doch hiermede bij de bepaling van de naar evenredigheid van den ernst van het misdrijf reeds lichte hoofdstraf door den Zeekrijgsraad naar 's Hof's oordeel genoegzaam rekening is gehouden;

O., dat beklaagde J. naar 's Hof's oordeel de meeste activiteit heeft getoond van alle officieren, die zich tijdens de munitie aan boord bevonden en het College den indruk heeft bekomen, dat zijn niet doortasten, zoodra het noodzakelijk bleek geweld te gebruiken, voor een groot deel — dit geldt uiteraard ook ten aanzien van verschillende andere jeugdige officieren, die thans niet in hooger beroep terecht staan — getuigt van een houding, die op rekening moet worden gesteld van den geest des tijds, zooals hierboven is overwogen;

dat, nu het Hof de door den Zeekrijgsraad aan de houding van dezen beklaagde ten processe ontleende verzwarende omstandigheid niet bewezen heeft geacht, ook deze groote activiteit in de straf tot uiting behoort te komen en het College mitsdien termen aanwezig acht, de aan dezen beklaagden opgelegde vrijheidsstraf eenigermate te verlichten;

O. ten aanzien van de aan beklaagde K. op te leggen straffen:

dat bij dezen beklaagde rekening moet worden gehouden eenerzijds met de al zeer weinig flinke houding, die hij tijdens de munitie heeft aangenomen, bijzonderlijk in verband met zijn hoedanigheid van oudsten officier M. S. D. aan boord, doch anderzijds in aanmerking moet worden genomen, dat deze beklaagde — en zulks geldt uiteraard ook voor de beklaagden L. en M. — in de praktijk bij de zeeofficieren in militaire vorming achterstaat;

dat het Hof in verband hiermede de aan dezen beklaagde opgelegde hoofdstraf eenigszins te zwaar acht, doch wel met den eersten rechter van oordeel is, dat hij ongeschikt is, om in den militairen stand te blijven;

O. ten aanzien van de aan beklaagde M. opgelegde straffen, dat het Hof, ook al moet rekening worden gehouden met de mindere militaire vorming van dezen beklaagde als officier M. S. D., de hem door den Zeekrijgsraad opgelegde hoofdstraf te licht is voorgekomen, terwijl het Hof hem met den eersten rechter ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven;

O., dat bij de aan beklaagde L. opgelegde straf rekening moet worden gehouden eenerzijds met zijn laakbaar gedrag gedurende de eerste drie uren der munitie, anderzijds met zijn van militaire eigenschappen en persoonlijken moed blijk gevend initiatief in het latere stadium daarvan;

dat het Hof van oordeel is, dat zulks door den eersten rechter op juiste wijze in aanmerking is genomen bij de bepaling van den duur der hem opgelegde gevangenisstraf en bij zijn beslissing, dat hij niet ongeschikt is bevonden om in den militairen dienst te blijven;

O. ten aanzien van de aan beklaagde N. opgelegde straffen:

dat het Hof met beklaagde en diens raadsman van oordeel is, dat de eerste rechter te weinig rekening heeft gehouden met de bijzondere positie van dezen beklaagde als officier van gezondheid, waardoor hij immers behoort tot een corps van non-combattante officieren;

dat dezen beklaagde, die bovendien zeer weinig militaire vorming heeft genoten, zijn — overigens ernstige — tekortkomingen als militair veel minder zwaar mogen worden aangerekend, dan aan de andere officieren;

dat het Hof, mede in aanmerking nemende, dat verschillende door den Zeekrijgsraad te zijnen aanzien aangenomen verzwarende omstandigheden niet bewezen zijn geacht dan wel een mildere beoordeeling hebben gevonden, termen aanwezig acht, hem een belangrijk lichtere vrijheidsstraf op te leggen dan de eerste rechter heeft gedaan en bovendien hem niet ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven;

O., dat het Hof termen aanwezig acht den tijd, door beklaagde A. in arrest zonder waarneming van dienst doorgebracht, alsmede van den tijd door de beklaagden B., C., D., J., K., L., M. en N. doorgebracht in arrest met waarneming van dienst, en helft in mindering te brengen van de aan ieder hunner opgelegde vrijheidsstraf in voege als hieronder omschreven, voorzover deze den duur der vrijheidsstraf niet overtreft;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, zoomede de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 25 April 1934 gewezen en op 27 April 1934 uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja ten aanzien van de aan de beklaagden A., B., C., J., K., M. en N. opgelegde hoofdstraffen, alsmede ten aanzien van de aan beklaagde N. opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en ten aanzien van de beslissing betreffende den tijd, door de beklaagden B., C., D., J., K., L., M. en N. doorgebracht in arrest met waarneming van dienst;

Veroordeelt den in hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde:

A. tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

B. „ „ „ „ „ vier mnd;

C. „ „ „ „ „ vijf mnd;

J. „ „ „ „ „ drie dagen;

K. „ „ „ „ „ vijf mnd;

M. „ „ „ „ „ vier mnd;

N. „ „ „ „ „ zeven dagen,

zulks met bepaling, dat van de aan beklaagde A. opgelegde vrijheidsstraf 10 dagen, van de aan beklaagde B. opgelegde vrijheids-

straf 15 dagen, van de aan de beklaagden C., D., K., L. en M. opgelegde vrijheidstraffen ten aanzien van ieder 17 dagen, van de aan beklaagde J. opgelegde vrijheidsstraf 3 dagen en van de aan beklaagde N. opgelegde vrijheidsstraf 7 dagen als zijnde doorgebracht in verzekerde bewaring, zullen worden in mindering gebracht;

Verstaat, dat de aan de beklaagden J. en N. opgelegde vrijheidstraffen geacht moeten worden geheel te zijn ondergaan;

Ontslaat beklaagde D. uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de aan beklaagden A., B., C., K. en M. opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 30 Augustus 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, gep. Schout-bij Nacht tit. E. G. de Wijs, (plv.) en Mr. W. A. J. M. Fick, (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden, (fung.).

1° Niettegenstaande herhaalde straffen wegens te laat bij den dienst komen, de laatste straf met de waarschuwing dat hij, wanneer hij zich nog eens aan een dergelijk vergrijp zou schuldig maken, zou worden verlaagd, na overmatig alcoholgebruik in den vorigen avond wederom niet op tijd gereed voor den dienst en zich eerst twintig minuten na indeeling der werkzaamheden bij den chef der équipage gemeld;

2° Zijn schuld aan de scheepstoko niet voldaan.

Klager's verweer, dat hij moeilijk te wekken is, kan nimmer tot zijne verontschuldiging strekken, daar hij — hiermede bekend zijnde — bijzondere maatregelen had moeten treffen om tijdig en afdoende wekken te waarborgen. Ook zijne opgave, dat het zich verslapen met zijn gesel of gezondheidstoestand verband houdt, kan niet worden aanvaard.

Klager terecht op grond van de gepleegde vergrijpen, mede gelet op de reeds opgelegde straffen en gegeven waarschuwingen ongeschikt geacht om als onderofficier te blijven voortdienen.

De strafreden, hoewel de gepleegde feiten juist weergevend, behoeft eene aanvulling. Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 29 Juni 1934, van L., eertijds als bootsman dienende aan boord van Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau”, thans als matroos der 1ste klasse dienende bij de Kazerne voor den Onderzeedienst, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de hem op 3 April 1934 door den Commandant van bovengenoemden bodem, den Luitenant ter zee der 1ste klasse W. van den Donker, opgelegde straf van verlaging tot den stand van matroos 1ste klasse, wegens:

„1° Niettegenstaande herhaalde waarschuwing, wederom niet op tijd gereed voor den dienst en zich eerst 20 minuten na indeeling der werkzaamheden bij den Chef der équipage gemeld;

2° Zijn schuld aan de scheepstoko niet voldaan.”, bij welke beslissing, — op 27 Juni 1934 genomen en op 28 Juni d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager, destijds als bootsman dienende aan boord van Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau”, op 3 April 1934 niet bij den aanvang der werkzaamheden (6.30 v.m.) aanwezig is geweest, doch \pm 20 minuten later gekleed is verschenen en zich eerst toen bij den chef der équipage heeft gemeld;

dat klager te voren, en wel op 1 Juni, 4 September en 29 November 1933, onderscheidenlijk met 2, 6 en 14 dagen verzwaard arrest was gestraft wegens het niet op tijd bij dienstverrichtingen verschijnen;

dat klager bij de hem op 29 November 1933 opgelegde straf door den strafoplegger is gewaarschuwd dat hij, wanneer hij zich nog eens aan een dergelijk vergrijp zou schuldig maken, zou worden verlaagd;

dat klager voorts, in strijd met de daaromtrent bestaande voorschriften, op 1 April 1934 in gebreke is gebleven zijn schuld aan de scheepstoko ten bedrage van *f* 28,70 te voldoen;

O. dat de opperschipper H. T. Commelter heeft verklaard, dat hij op 3 April 1934 te \pm 6.50 v.m. den klager op zijn te laat bij de werkzaamheden verschijnen heeft opmerkzaam gemaakt, doch deze slechts onverschillig heeft geantwoord: „Nou, ik ben te laat”, en dat hij, getuige, van klager den indruk heeft gekregen, dat hij den avond te voren „behoorlijk aan den boemel” was geweest;

O. dat de luitenant ter zee der 2de klasse J. Ruitenschild heeft

verklaard, dat hij bij het op 3 April 1934 te 8.30 v.m. gehouden onderzoek van het door den opperschipper Commelter over klager opgemaakt rapport heeft geconstateerd, dat klager zeer naar sterken drank rook, en dat hij, getuige, tegenover klager de opmerking heeft gemaakt dat deze een stank verspreidde „waar men dronken van zou worden”;

O. dat de bootsman J. W. Scheer heeft verklaard, dat hij op 3 April 1934 des v.m. te \pm 6 ure klager heeft gepord; dat klager hem antwoord heeft gegeven, zoodat hij begreep dat klager inderdaad wakker was geworden;

O. dat de officier van gezondheid der 1ste klasse W. H. H. Krul heeft verklaard, dat hem geen enkele ziekte bekend is, waarbij het mogelijk is dat iemand, na gepord te zijn en blijk te hebben gegeven wakker te zijn geweest, zich herhaalde malen verslaapt;

O. dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd:

dat hij meent, dat het herhaalde malen verslapen niet aan zijn schuld te wijten is, doch dat zulks met zijn gestel of zijn gezondheidstoestand verband houdt;

dat hij wel op 2 April 1934 tot ongeveer 24.00 aan den wal is geweest en verschillende café's en andere gelegenheden heeft bezocht en aldaar bier heeft gedronken, doch dat hij zich met den indruk als zou hij op 2 April 1934 „behoorlijk aan den boemel” zijn geweest, niet kan vereenigen, daar hij zich niet aan drank is te buiten gegaan;

O. dat ten aanzien van klager's verweer reeds bij de behandeling van het beklag in eersten aanleg door den Commandant der Marine terecht is overwogen, dat de omstandigheid dat klager moeilijk te wekken is, nimmer tot diens verontschuldiging kan strekken, daar klager — hiermede bekend zijnde — bijzondere maatregelen had moeten treffen om tijdig en afdoende wekken te waarborgen;

dat van het treffen van dergelijke maatregelen in het onderhavige geval niets is gebleken;

dat ook klager's opgave dat het zich verslapen met zijn gestel of gezondheidstoestand verband houdt, niet kan worden aanvaard;

dat voorts uit de verklaringen van den opperschipper Commelter en den luitenant ter zee der 2de klasse Ruitenschild blijkt, dat overmatig gebruik van alcohol in den avond van 2 April 1934 mede oorzaak is geweest, dat klager op 3 April d.a.v. niet op tijd bij de werkzaamheden aanwezig is geweest;

O. dat de omschrijving van de strafreden, hoewel de gepleegde feiten juist weergevend, eene aanvulling behoeft, opdat daaruit alsnog blijke dat klager niet alleen was gewaarschuwd, doch ook herhaalde malen was gestraft wegens te laat bij den dienst komen, en

dat klager op grond van de gepleegde vergrijpen, mede gelet op de hem reeds opgelegde straffen en gegeven waarschuwingen terecht ongeschikt werd geacht om als onderofficier te blijven voortdienen;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen, behoudens ten aanzien van de omschrijving van de strafreden;

Wijzigd deze omschrijving, zoodat zij komt te luiden:

„1o Niettegenstaande herhaalde straffen wegens te laat bij den dienst komen, de laatste straf met de waarschuwing dat hij, wanneer hij zich nog eens aan een dergelijk vergrijp zou schuldig maken, zou worden verlaagd, na overmatig alcoholgebruik in den vorigen avond wederom niet op tijd gereed voor den dienst en zich eerst twintig minuten na indeeling der werkzaamheden bij den chef der équipage gemeld;

2o Zijn schuld aan de scheepstoko niet voldaan.”;

Gelast dat deze gewijzigde omschrijving van de strafreden in klager's conduiteboekje zal worden ingeschreven in stede van die behoorende bij de straf waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Willemsoord, één aan den Advocaat-Fisikaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 14 September 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs, (plv.).

Advocaat-Fisikaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden, (fung.).

Voor zijn doen groote schulden gemaakt en bovendien het onderzoek van zijn compagnies-commandant bemoeilijkt door niet dadelijk de volle waarheid te spreken.

Door voor zijn doen groote schulden te maken en bovendien in een tijdsverloop van enkele jaren geen begin te maken met geregelde afbetaling daarvan heeft klager afbreuk gedaan aan het prestige van den militairen stand en van zijn rang, terwijl hij er verder oorzaak van is geworden, dat aan zijn waarnemend comp.-commandant overlast werd veroorzaakt, doordat een schuldeischer zich ten slotte tot dien meerdere heeft gewend.

Door bij het eerste onderzoek niet dadelijk voor de volle waarheid

te willen uitkomen heeft klager opnieuw aan zijn waarnemend comp.-commandant overlast veroorzaakt, doordat diens onderzoek daardoor werd bemoeilijkt.

Terecht gestraft. Straf gehandhaafd. Strafreden behoeft echter wijziging. Beklag gedeeltelijk gegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 29 Juli 1934, van den fourier X., dienende bij de Tirailleur-compagnie van het . . . Regiment Infanterie, in garnizoen te . . . , waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroep naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van dat Regiment, den Luitenant-Kolonel Y., ingediend over de hem op 21 Juli 1934 door zijn waarnemend-Compagnies-Commandant, den Eerste-Luitenant Z., opgelegde straf van twaalf dagen verzwaard arrest, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Grootte schulden gemaakt en bovendien door het spreken van onwaarheid het gehouden onderzoek van den Compagnies-Commandant onnoodig verzwaard.”,

bij welke beslissing, — op 28 Juli 1934 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gekomen, — het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard, de omschrijving van de strafreden is gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

„Schulden gemaakt tot een door hem zelf erkend bedrag van vijftienhonderd en twintig gulden en dertig cents en de rente van vijf procent per jaar over een bedrag van een duizend en vijf gulden en dertig cent, de rente te rekenen van af 28 October 1933. Bovendien het door zijn comp. commandant ter zake gehouden onderzoek verzwaard door gedurende dat onderzoek tegenover dien comp. commandant onwaarheid te spreken.”,

terwijl de opgelegde straf is gehandhaafd;

Gezien de op deze zaak betrekking hebben bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger en den Eerste-Luitenant Z.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat H. A. van H. te . . . zich op 25 Juni 1934 schriftelijk heeft gewend tot klager's Compagnies-Commandant, ten einde diens bemiddeling in te roepen ter geleidelijke afbetaling van een sedert 1930 bestaande vordering op klager ten bedrage van *f* 1083,10 wegens huurschuld, verschotten en geleende gelden, zulks omdat — volgens den inhoud van dat schriftelijk verzoek — ondanks gedane minnelijke voorstellen geen enkele betaling was gevolgd;

O. dat klager ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard, een schuld aan den Heer van H. te hebben ten bedrage van *f* 1005,30, welke schuld geleidelijk is ontstaan in de jaren 1928 tot en met 1931, en bovendien nog andere schulden tot een bedrag van *f* 515;

dat deze schulden zijn ontstaan, doordat zijne echtgenoot gedurende het tijdvak Maart 1928 tot Augustus 1931 een sigarenzaak heeft gedreven en deze zaak niet rendeerd, zoodat hij in finantieele moeilijkheden is geraakt;

dat het door den Heer van H. aangegeven bedrag niet juist is, aangezien daarbij een som aan winkelhuur is inbegrepen, welke som door klager's echtgenoot, volgens hare bewering, zoude zijn betaald zonder voor die betaling een quitantie te ontvangen;

dat aan hem op den eersten dag van het onderzoek van den waarnemend-Compagnies-Commandant niet is gevraagd, of hij nog meer schulden had en hij geen aanleiding had om ongevraagd mede te deelen, dat hij nog een schuld had van *f* 515;

dat hij dien dag echter wel tegenover zijn waarnemend-Compagnies-Commandant de opmerking heeft gemaakt, dat hij over de hem door dien Commandant eventueel op te leggen verplichting tot betaling van eene maandelijksche aflossing liever niet in den breede wilde uitweiden, daar z.i. die aangelegenheid niet tot de competentie van den waarnemend-Compagnies-Commandant behoorde;

O. dat de Eerste-Luitenant Z. heeft verklaard:

dat hij op den eersten dag van het onderzoek, hetwelk hij als waarnemend-Compagnies-Commandant heeft ingesteld naar aanleiding van het schrijven van den Heer van H., aan klager heeft gevraagd, of hij nog meer schulden had dan de in dat schrijven genoemde;

dat klager hierop ontkennend heeft geantwoord;

dat klager, na voortzetting van het onderzoek, eenige dagen later heeft toegegeven, dat hij behalve de schuld aan den Heer van H. nog een schuld had van *f* 515;

O. dat klager, door voor zijn doen groote schulden te maken en bovendien in een tijdsverloop van enkele jaren geen begin te maken met geregelde afbetaling daarvan, afbreuk heeft gedaan aan het prestige van den militairen stand en van zijn rang, terwijl hij er verder oorzaak van is geworden, dat aan zijn waarnemend-Compagnies-Commandant overlast werd veroorzaakt, doordat een schuldeischer zich ten slotte tot dien meerdere heeft gewend;

dat klager, door bij het eerste onderzoek van dien meerdere niet dadelijk voor de volle waarheid te willen uitkomen, opnieuw aan zijn waarnemend-Compagnies-Commandant overlast heeft veroorzaakt, doordat diens onderzoek daardoor werd bemoeilijkt;

O. dat klager ter zake van een en ander terecht is gestraft en de opgelegde straf niet te zwaar is;

dat echter de omschrijving van de strafreden, zooals deze door den Commandant van het . . . Regiment Infanterie is geformuleerd, wijziging behoeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het . . . Regiment Infanterie op het beklag genomen, voor zoover betreft de

daarbij aangebrachte wijziging in de oorspronkelijke omschrijving van de strafreden en de daarop betrekking hebbende overweging, alsmede voor zoover daarbij is bepaald dat die gewijzigde omschrijving in plaats van de oorspronkelijke in klager's straflijst zal worden ingeschreven, dat de Luitenant-kolonel IJ., Regiments-commandant, als strafoplegger in de straflijst zal worden genoemd en dat als datum van strafoplegging de datum van de door dien Commandant genomen beschikking zal worden vermeld;

Bevestigt die beschikking van het overige;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Voor zijn doen groote schulden gemaakt, en bovendien het onderzoek van zijn Compagnies-Commandant bemoeilijkt door niet dadelijk de volle waarheid te spreken.”;

Gelast dat deze gewijzigde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Luitenant-Kolonel Y., één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 5 October 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden (fung.).

Raadsman: Mr. H. N. J. C. van Meerten, te 's-Gravenhage.

Als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, herhaalde malen gepleegd, alle de feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd. Art. 359 W. v. S. (Toe-eigening van een totaal bedrag van f 68,69 dat beklaagde uit hoofde van zijn functie als verkooper van eene sloopstoko onder zich had.) (De Krijgsraad had artt. 321 en 322 W. v. S. toegepast. Zie aantekening onder de Sententie.)

In de zaak van R., oud 27 jaar, geboren te Vlissingen, marinier der 1e klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. „Schorpioen”, gere-

quireerde in persoon, appellant van een vonnis, op 18 Juli 1934 door den Krijgsraad te Willemsoord tegen hem gewezen, bijgestaan door zijn raadsman, tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten dezen optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklagde beteevend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter met bepaling dat de straf zal zijn voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaren;

O. dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, ook na het aldaar gehouden getuigenverhoor, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de aan beklagde opgelegde gevangenisstraf, daar aan het Hof termen zijn voorgekomen, die straf aan beklagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet, alzoo zich overigens vereenigende met de gronden en beslissingen, in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, — met uitzondering evenwel van de artikelen 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van de artikelen 14a, 14b, 359 van dat Wetboek, 13, 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, junctis de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voorzover de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de aan beklagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Qualificeert de bewezen verklaarde feiten als: „als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren, herhaalde malen gepleegd, alle de feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd”;

Veroordeelt beklagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Beveelt echter, dat de gevangenisstraf niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroor-

deelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op drie jaren, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, n° 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, nos 2—6, van die Wet;

Bevestigt het vonnis voor al het overige. ¹⁾

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 23 November 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. A. de Visser, (fung).

1°. *Zich na afloop van zijn wacht aan sterken drank te buiten gegaan;*

2°. *Aan een korporaal-machinist, alzo een mindere in rang, van wien hij wist dat deze tot het wachsvolk behoorde, een dusdanige hoeveelheid sterken drank toebedeeld dat laatstgenoemde niet meer in staat was om zijn dienst als wachthebbende te verrichten.*

¹⁾ Aan dezen veroordeelde was ten laste gelegd:

„dat hij te den Helder op een tijdstip, of op meerdere tijdstippen, in het tijdvak tusschen 15 Februari 1934 en 4 Mei d.a.v. opzettelijk van het geld, dat hij uit hoofde van zijn functie als verkooper der sloopstoko aan boord van Hr. Ms. „Schorpioen”, liggende te den Helder, wegens betaling van het aan die toko door verbruikers van toko-artikelen verschuldigde en dus anders dan door misdrijf onder zich had en welk geld toebehoorde aan een ander dan aan hem, beklaagde, telkens bedragen aan geld tot een totaal bedrag van f 68,69 of daaromtrent wederrechtelijk zich heeft toegeëigend.”

De Krijgsraad had de feiten gequalificeerd als: verduistering, gepleegd door hem, die het goed uit hoofde van zijn persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft, herhaalde malen gepleegd, alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling. (artt. 321, 322 en 56 W. v. S.). Waarom het Hof die qualificatie niet juist acht, blijkt uit de sententie niet. Opmerking verdient dat in de telastelegging de ambtelijke (militaire) hoedanigheid niet uitdrukkelijk vermeld wordt. Mogelijk heeft het Hof die afgeleid uit de vermelde functie „verkooper der sloopstoko”. Waaruit dan weder geconcludeerd zou kunnen worden, dat het Hof de sloopstoko beschouwt als eene Rijksinstelling. Dit zou dan niet in overeenstemming zijn met de door het Departement van Defensie gehuldigde opvatting. Zie M.R.T. XXVIII, blz. 6.

Meer waarschijnlijk is echter, dat het Hof niet noodig oordeelde, dat des daders qualiteit *in de telastelegging* wordt vermeld. In welk geval het rechtskarakter van de sloopstoko buiten beschouwing kon blijven. Men vergelijkte nog de sententie van 1 Sept. 1933. M.R.T. XXIX, blz. 347. Red. M. R. T.

I.c. terecht gestraft met verlaging (van majoor-machinist tot stoker-olieman).

Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 16 October 1934, van X., destijds als majoor-machinist dienende aan boord van Hr. Ms. thans als stoker-olieman dienende aan boord van Hr. Ms., waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de straf van verlaging tot den stand van stoker-olieman, hem op 24 September 1934 door den Commandant van eerstgenoemden bodem, den Luitenant ter zee der 1ste klasse Y., opgelegd en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„1° Zich na afloop van zijn wacht aan sterken drank te buiten gegaan;

2°. Aan een korporaal-machinist, alzoo een mindere in rang, van wien hij wist, dat deze tot het wachtsvolk behoorde, een dusdanige hoeveelheid sterken drank toebedeeld dat laatstgenoemde niet meer in staat was om zijn dienst als wachthebbende te verrichten.”,

bij welke beslissing, — op 15 October 1934 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek van het beklag ter terechtzitting van het Hof is gebleken:

dat klager, dienende aan boord van Hr. Ms., sinds 10 September 1934 was gedetacheerd aan boord van Hr. Ms., welke bodem in den nacht van 19 op 20 September 1934 ten anker lag in de Noordzee;

dat gedurende dien nacht door het machinekamerpersoneel de wacht in tweeën — 4 uur op en 4 uur af — is gedaan en klager te 23.45 van de eerste wacht is afgelost;

dat klager zich daarna naar het onderofficierslogies heeft begeven, aldaar enige glazen jenever heeft gedronken en vervolgens den korporaal-machinist Z., — van wien hij wist dat deze tot de wachtdivisie behoorde — in het onderofficiersverblijf heeft uitgenoodigd om ook een borrel met hem te drinken, aan welke uitnoodiging Z. gevolg heeft gegeven;

dat te ongeveer 3 uur H. W., — o.m. door den officier van de wacht — is geconstateerd, dat zoowel klager als Z. in zeer sterke mate onder den invloed van sterken drank verkeerden en laatstge-

noemde toen niet meer in staat was tot het verrichten van zijn dienst als wachthebbende, terwijl klager op de Dagwacht moest worden vervangen;

O. dat uit de stukken betreffende deze beklagzaak is gebleken, dat klager in het jaar 1933 is veroordeeld tot 14 dagen gevangenisstraf ter zake van opzettelijke ongehoorzaamheid, welk feit onder den invloed van sterken drank werd gepleegd, en dat hij bij zijn komst daarna aan boord van Hr. Ms. door zijn divisiechef, den Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1ste klasse A., is gewezen op den berispelijken inhoud van zijn conduiteboekje, terwijl deze officier hem bij zijne detachering aan boord van Hr. Ms. , naar aanleiding van klager's verzoek om toekenning eener periodieke soldijverhooging, heeft medegedeeld dat hij door zijne conduite voorloopig daarvoor niet in aanmerking zou worden gebracht, onder waarschuwing voor het plegen van verdere overtredingen;

dat voorts uit die stukken is gebleken, dat klager twee dagen vóór het voorgevallene door den Chef van de Machinekamer aan boord van Hr. Ms. tegen het gebruik van sterken drank is gewaarschuwd;

O. dat de Commandant der Marine in zijne op het beklag genomen beschikking ten aanzien van klager's verweer, — hierop neerkomende dat deze aan Z. wel alcohol heeft geschonken maar niet in die mate dat deze daardoor onbekwaam zou zijn geworden om zijn wachtdienst te verrichten, — terecht heeft overwogen, dat tegenover dat verweer staat de positieve verklaring van den korporaal-machinist Z., inhoudende dat klager hem telkens inschonk en dat hij, Z., terwijl hij met klager alleen in het onderofficierslogies was, de jeneverkruijk niet in zijne handen heeft gehad;

dat door den Commandant der Marine mede terecht is overwogen, dat, gelet op den toestand, waarin klager omstreeks 3 uur H. W. werd aangetroffen, in diens niet stellige verklaring — klager verklaarde „zoo goed als zeker te weten” — omtrent de toebedeeling van alcohol aan Z. geen grond ligt om de zeer positieve verklaring van laatstgenoemde ter zijde te stellen;

O. dat klager mitsdien terecht en niet te zwaar is gestraft, terwijl de omschrijving van de strafreden klager's gedrag met juistheid weergeeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der Marine te Willemsoord, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 5 April 1933.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee G. J. Verwijnen, officieren van Administratie der 1e klasse A. J. Poll en F. T. van Rijn en luitenant ter zee 1e klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fisikaal: Hoofdofficier van Administratie der 2e klasse Mr. D. Tollenaar.

Verduistering van f 49,40, aan het Rijk toebehoorende, door een sergeant-schrijver.

Veroordeeling tot één maand gevangenisstraf voorwaardelijk en verlagings tot matroos-schrijver, e v e n e e n s voorwaardelijk. Proeftijd twee jaren. Geen bijzondere voorwaarden.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fisikaal tegen: H. sergeant-schrijver, oud 29 jaren, geboren te Utrecht, gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 3 Maart 1933;

Gezien het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad d.d. 16 Maart 1933 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij dienende als sergeant-schrijver in de Marine-kazerne en werkzaam op het bureau van de Marine-kustwacht te Amsterdam, aldaar ongeveer in het tijdvak 6 Januari tot 14 Februari 1933 opzettelijk een bedrag in geld van ten hoogste f 49,40 of daaromtrent, welk geld behoorde tot de kas van voornoemde kustwacht welke hem door den chef dier kustwacht in zijn voormelde werkzaamheden ten beheer was toevertrouwd en afgedragen, welk geld hij alzoo rechtekens, althans anders dan door misdrijf, onder zich had en hetwelk toebehoorde aan het Koninkrijk der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door voormeld geld ten eigen bate aan te wenden;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 21 Maart 1933, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 5 April 1933, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fisikaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende

tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem in de eerste plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand en verlaging tot den stand van matroos-schrijver (matroos der 1e klasse), beide straffen voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren en met de bijzondere voorwaarden, dat hij zich zal onthouden van het maken van schulden en van het gebruik van alcoholhoudenden drank;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt: dat hij op 26 November 1919 in dienst is aangenomen als leerling-onderofficier der 2e klasse en dat hij thans nog als sergeant-schrijver dient;

Overwegende dat heeft verklaard de getuige:

A. M. Hekking, luitenant ter zee der 1e klasse:

dat hij als adjunct-chef van de Marine-kustwacht te Amsterdam de beschikking had over een kas van die kustwacht ter betaling van kleine uitgaven die kustwacht betreffende, welke gelden hem werden verstrekt door den officier van Administratie van de Marine-kazerne te Amsterdam op een voorschotbon nooit hooger dan *f* 50.—; dat gemeld bedrag ten beheer was toevertrouwd en afgedragen aan den op het bureau van de Marine-kustwacht te Amsterdam werkzaam zijnden sergeant-schrijver; dat deze gelden toebehoorden aan het Koninkrijk der Nederlanden; dat in het tijdvak van 6 Januari tot 14 Februari 1933 de beklaagde als sergeant-schrijver in de Marine-kazerne te Amsterdam werkzaam was en de gelden tot voornoemde kas behoorende hem als bovenvermeld ten beheer waren toevertrouwd; dat hij eenige dagen na 9 Februari 1933 beklaagde's kas heeft gecontroleerd, waarbij de beklaagde dadelijk zeide die kas niet meer te hebben en ook geen geldelijk bedrag kon toonen; dat hem uit het kasboek bleek dat als saldo aanwezig moest zijn een bedrag van *f* 45,15; dat hij den beklaagde geen toestemming heeft gegeven om zich gelden tot voormelde kas behoorende toe te eigenen of daarover ten eigen bate te beschikken;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is H., oud 29 jaren, geboren te Utrecht; dat hij het laatst gediend heeft bij de Marine-kazerne te Amsterdam als sergeant-schrijver; dat hij op 26 November 1919 in dienst is aangenomen als leerling-onderofficier der 2e klasse;

dat hij op 14 Januari 1933 diende als sergeant-schrijver in de Marine-kazerne te Amsterdam en werkzaam was op het bureau van de Marine-kustwacht; dat hem als zoodanig een kas van die kustwacht ten beheer was toevertrouwd en hem de tot die kas behoorende gelden waren afgedragen; dat hij uit de kas alléén uitgaven mocht doen ten behoeve van het Rijk en niet zonder instemming en medeweten van den adjunct-chef der Marinekustwacht; dat de gelden dier kas behoorden aan het Rijk der Nederlanden; dat op 14 Januari 1933 het saldo in de kas bedroeg *f* 49,40; dat hij op genoemden datum dat saldo uit de kas heeft genomen en bij zich gestoken en het aan den wal heeft verteerd; dat hij van niemand toestemming had ge-

kregen zich die gelden toe te eigenen of ten eigen bate aan te wenden;

Overwegende dat door de verklaring van den getuige en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd met dien verstande dat de beklaagde zich een bedrag ad *f* 49,40 heeft toegeëigend en dat dat bedrag toebehoorde aan het Koninkrijk der Nederlanden;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: Verduistering;

Overwegende dat een gevangenisstraf voor den tijd van één maand, benevens de verlaging tot den stand van matroos-schrijver, wordende de beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt geacht in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, staat in goede verhouding tot den ernst van het begane feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde, welke beide straffen de Krijgsraad termen vindt voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen:

1, 13, 15, 25, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

14a, 14b, 321 van het Wetboek van Strafrecht,

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, gelijk hooger overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Verlaagt hem tot den stand van matroos-schrijver (matroos der 1e klasse);

Beveelt dat hoofdstraf noch bijkomende straf ¹⁾ zal worden ten uitvoer gelegd tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde voor het einde van den hierna vermeldden proeftijd zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit en zolang hij militair is, aan een krijgstuuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuuchtelijk vergrijp vallende onder art. 2 no. 2—6 dier Wet;

Bepaalt den proeftijd op twee jaren.

¹⁾ Volgens art. 25 W. v. M. S. is voor de verlaging van een onderofficier eisch, dat de rechter hem op grond van het begane feit „onwaardig of ongeschikt acht, in den door hem bekleeden rang te blijven dienen”. Dit is de Krijgsraad dus i.c. van oordeel geweest. De ongeschiktheid wordt dan ook uitdrukkelijk in het vonnis overwogen. Maar dan lijkt het toch wel zeer onlogisch indien hij desniettemin die bijkomende straf slechts voorwaardelijk oplegt, immers daarin ligt opgesloten dat de man toch eigenlijk *niet* ongeschikt wordt geacht. Intusschen de Krijgsraad kan zich beroepen op een zekere parallel met art. 37d W. v. S., waar de wetgever zelf zich aan een soortgelijke inconsequentie heeft schuldig gemaakt door de mogelijkheid te openen om de terbeschikkingstelling van een psychopaat ook voorwaardelijk uit te spreken, zulks hoewel blijkens art. 37 terbeschikkingstelling alleen mag worden bevolen „indien het belang der openbare orde dat bepaaldelijk vordert”.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 5 April 1933. ¹⁾

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee G. J. Verwijnen, Officieren van administratie der 1ste klasse A. J. Poll en F. T. van Rijn, en Luitenant ter zee der 2de klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fisikaal: Hoofdofficier van administratie der 2de klasse Mr. D. Tollenaar.

Raadsman: Mr. W. F. H. Zegers, te den Helder.

Diefstal, meermalen gepleegd.

Conclusie deskundigen rapport, dat beklagde tijdens het begaan der feiten leed aan epileptoïde psychopathie, beperkend werkende op zijn geschiktheid om de feitelijke strekking zoowel als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen.

Krijgsraad beschouwt dientengevolge beklagde als verminderd toerekeningsvatbaar, echter niet in die mate, dat hij op grond daarvan niet strafbaar zou zijn; beklagde ziet zeer wel in ontoelaatbare en strafwaardige handelingen te hebben verricht, zoodat uit dien hoofde verbetering en inkeer mag worden verwacht van een passende vrijheidsstraf.

Beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fisikaal tegen R., zeemilicien-matroos der 3de klasse, oud 20 jaren, geboren te Amsterdam; gerequireerde in persoon;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 17 December 1932;

Gezien het bevel tot bijeenkomst van den Krijgsraad dd. 16 Maart 1933 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij, dienende als zeemilicien-matroos der 3e klasse te Den Helder, telkens in de inrichting of schip waar hij geplaatst was, op de hieronder vermelde tijdstippen, de navolgende goederen, telkens toebehoorende aan de daarnevens vermelde militairen, in dezelfde inrichting of schip als de beklagde geplaatst zijnde, althans aan anderen dan aan hem, beklagde, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening en wel:

¹⁾ Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 26 Mei 1933 bevestigd.
Red. M.R.T.

1o. aan boord van Hr. Ms. Gelderland op een Zondagmorgen ongeveer in het midden van de maand Juni 1932 een zijden doek, gemerkt 9293 en toebehoorende aan den matroos der 1ste klasse J. N. van den B.;

2o. aan boord van Hr. Ms. Gelderland ongeveer in het tijdvak 8 tot 14 October 1932 een trui, gemerkt 11515, toebehoorende aan den matroos der 2e klasse A. van der P.;

3o. in de Marinekazerne te Willemsoord ongeveer in het tijdvak 7 tot 28 November 1932 een borstrok met dubbele borst en lange mouwen, een badhanddoek en vier sokken, alle artikelen gemerkt 12050 en toebehoorende aan den seinersmaat J. S.;

4o. in de Marinekazerne te Willemsoord op een dag ongeveer in het midden van de maand November 1932 telkens een roode zakdoek, gemerkt respectievelijk 5986 en 5994 en respectievelijk toebehoorende aan de zeemiliciens-matroos Th. J. A. P. en K. H.;

5o. in de Marinekazerne te Willemsoord op een dag in het tijdvak 14 tot 16 November 1932 een borstrok met enkele borst en korte mouwen, gemerkt 8478 en toebehoorende aan den stoker-olieman S. S.;

6o. in de Marinekazerne te Willemsoord in den nacht van 27 op 28 November 1932 een laken broek, gemerkt 6413 en toebehoorende aan den zeemilicien-stoker D. van R.;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 17 Maart 1933, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 5 April 1933 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op den verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen processtukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overlegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem telkens in de eerste plaats tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en tot ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O. dat het extract-stamboek van beklaagde inhoudt:

dat hij op 23 Februari 1932 is opgekomen in werkelijken dienst als gewoon dienstplichtige der lichting 1932 I en dat hij thans nog als zeemiliciens-matroos der 3e klasse dient;

O. omtrent het den beklaagde onder aanhef en 1o. tenlastegelegde, dat hebben verklaard de getuigen:

1o. J. N. van den B., matroos der 1e klasse:

dat hij op een Zondagmorgen ongeveer in het midden van de maand Juni 1932 aan boord Hr. Ms. „Gelderland”, toen liggende te den Helder, de hem toebehoorende en ten processe vertoonde zijden doek, gemerkt 9293 heeft gelegd op een bakstafel;

dat hij even later bevond dat die doek was verdwenen; dat hij

aan niemand vergunning heeft gegeven om die zijden doek weg te nemen of daarover te beschikken; dat terzelfder tijd de beklagde aan boord van Hr. Ms. „Gelderland” diende;

2o. J. H., sergeant der mariniers:

dat hij omstreeks 29 November 1932 in de Marinekazerne te Willemsoord het kastje van den beklagde heeft geïnspecteerd en daarin heeft aangetroffen de hem ten processe vertoonde zijden doek, gemerkt 9293, welke doek hij heeft in beslag genomen;

O. dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij is R., oud 20 jaren, geboren te Amsterdam; dat hij het laatst gediend heeft bij de Marinekazerne te Willemsoord als zee-milicien-matros der 3e klasse; dat hij op 23 Februari 1932 in werkelijken dienst is opgekomen als gewoon dienstplichtige der lichte 1932 I;

dat hij van 15 Juni tot omstreeks half October 1932 heeft gediend aan boord Hr. Ms. „Gelderland”, welk schip op Zondagen meestal te den Helder lag; dat hij tijdens zijne plaatsing aan boord van dat schip bemerkte dat hij in het bezit was van een zijden doek waarvan de herkomst hem onbekend was en hij wel begreep dat die doek aan een ander toebehoorde; dat hij nooit onderzoek naar den eigenaar heeft gedaan of hem heeft afgedragen aan den onderofficier van politie aan boord Hr. Ms. „Gelderland”, maar hem als zijn eigen heeft gebruikt, waartoe hij van niemand vergunning had gekregen;

O. dat door de verklaring van de getuigen en die van den beklagde wettig en overtuigend is bewezen met zijn schuld er aan hetgeen hem onder aanhef en 1o. is ten laste gelegd, met dien verstande dat de doek toebehoorde aan den matros der 1e klasse J. N. van den B.;

O. omtrent het den beklagde tenlastegelegde onder aanhef en 2o., dat hebben verklaard de getuigen: enz. *Post alia*. (Alle ten laste gelegde feiten bewezen verklaard.)

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd:

Diefstal, meermalen gepleegd;

O. dat onder datum 8 Maart 1933 een rapport is ingediend door Dr. S. T. Heidema, Geneesheer-Directeur van de Valeriuskliniek te Amsterdam, daartoe uitgenoodigd door den Officier-Commissaris bij dezen Krijgsraad en na daartoe den voorgeschreven eed te hebben afgelegd, in welk rapport Dr. Heidema na ingewonnen informaties aangaande en persoonlijk onderzoek van den beklagde omtrent diens geestvermogens en zijne verantwoordelijkheid voor de door hem gepleegde strafbare feiten, tot de conclusie komt dat de beklagde tijdens het begaan der feiten leed aan epileptoïde psychopathie, beperkend werkende op zijn geschiktheid om de feitelijke strekking zoowel als het ongeoorloofde der begane feiten te beseffen;

O. dat de Krijgsraad na kennisneming van dat rapport, van oordeel is dat de beklagde moet worden beschouwd als verminderd

toerekeningsvatbaar, echter niet in die mate dat hij op grond daarvan niet strafbaar zou moeten worden geoordeeld; dat de beklagde zeer wel inziet ontoelaatbare en strafwaardige handelingen te hebben verricht en dat uit dien hoofde verbetering en inkeer mag worden verwacht van een passende vrijheidsstraf;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van vijf weken moet worden geacht in overeenstemming met den ernst der begane feiten, de omstandigheden waarin zij zijn gepleegd en de persoonlijkheid van den beklagde, terwijl de beklagde ongeschikt is op grond dier gepleegde feiten in den militairen stand te blijven;

Gezien de artikelen:

2, 23, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

27, 37a, 57, 310 van het Wetboek van Strafrecht,

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklagde's schuld er aan de feiten hem ten laste gelegd gelijk hooger overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf weken;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht van 23 November tot en met 5 December 1932, bij de uitvoering der hem opgelegde straf zal worden in mindering gebracht;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 25 Augustus 1933.

President: Mr. E. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz en gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn.

Advocaat-fiscaal: Mr. H. Marcella. (plv.).

Eene memorie van appèl voor en namens beklagde ingediend aan 's Hof's president door den raadsman in eersten aanleg is een schriftuur in het militaire strafprocesrecht niet bekend, doch geen wetsbepaling verbiedt op dit stuk, als zijnde ter verdediging van beklagde overgelegd, acht te slaan.

Als de comm. officier bedoeld in art. 7 R. L. bevindt, dat de zaak niet den dienst van het regiment of het korps, doch wel dien van het garnizoen betreft, houden zijne bemoeiingen ter zake op. Het is niet in strijd met de bedoeling der wet, dat alsnu de plaatselijk

militaire commandant een voorloopig onderzoek gelast door eene door hem benoemde commissie.

Art. 7 bedoelt slechts van het houden van het onderzoek uit te sluiten onderofficieren van een lageren rang dan dien van onderluitenant, doch sluit niet uit, dat, indien het belang der zaak zulks vordert, de commissie, met inachtneming van dien minimum-eisch, kan worden uitgebreid.

Art. 13 R.L. bedoelt slechts eene regeling te geven voor het zeldzame geval, dat een verdachte een strafbaar feit pleegt ter plaatse van een garnizoen, waartoe hij niet behoort en de wenschelijkheid, het onderzoek op die plaats te houden, afwijking van den gang van zaken, als in artt. 7-12 voorgeschreven, noodzakelijk maakt.

Indien een strafbaar feit is gepleegd en de verdachte daaraan vermoedelijk schuldig staat, moet het advies van den aud.-mil. worden ingewonnen, zoodat van een zelfstandige beslissing van de militaire autoriteit om de zaak buiten vervolging te laten, geen sprake kon zijn. (Artt. 10, 11 en 16 R.L.).

Door beklaagde's volledige bekentenis is het overtuigend bewijs geleverd, terwijl het wettig bewijs reeds aanwezig is, indien slechts eenige aanwijzing, uit wettige bewijsmiddelen verkregen, deze bekentenis staft.

In het midden kan worden gelaten, wie als eigenaar der verdwisterde gelden was aan te merken, nu vaststaat dat deze gelden niet aan beklaagde toebehoorden en hem subsidiair mede is ten laste gelegd, dat de onvreemde gelden toebehoorden aan een ander dan aan hem, beklaagde.

Terecht heeft de Krijgsraad geen veroordeeling uitgesproken naar aanleiding van de in het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad ten laste gelegde feiten, welke niet voorkomen in de beschikking tot verwijzing, doch heeft ten onrechte verstaan, dat te dien aanzien geen recht tot strafvordering aanwezig is. Deze beslissing mag slechts dan worden gegeven indien het tenlastegelegde blijkt geen recht tot strafvordering op te leveren, hetzij omdat het niet is bewezen, hetzij omdat het niet strafbaar is, doch i.c. noch het een noch het ander kan worden beoordeeld, nu toch het betrekkelijk gedeelte dier telastlegging als bevattende feiten, waarvoor beklaagde niet naar den Krijgsraad is verwezen, nietig moet worden verklaard en mitsdien daarop niet kan worden gelet.

De advocaat-fiscaal heeft ten onrechte gevorderd, dat te dier zake de strafvordering niet-ontvankelijk zal worden verklaard, daar de aud.-militair in het militaire strafproces niet een zelfstandig recht tot strafvordering toekomt. Nietigverklaring van de telastlegging in zoverre en verstaan dat op dit onderdeel dier telastlegging niet kan worden gelet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, appellant, en R., oud 38 jaren, ge-

boren te 's Gravenhage, laatstelijk dienende als 1ste Luitenant der Infanterie bij het 1ste Bataljon Infanterie te Magelang, van en met 24 December 1932 tot en met 4 Januari 1933 in voorloopig arrest; daarna in arrest van 4 Juli 1933, beklaagde-appellant tevens geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 4 Juli 1933 en uitgesproken op 6 Juli daaraanvolgende, waarvan appèl, waarbij werd verklaard, dat ter zake van de aan beklaagde ten laste gelegde toeëigening van gelden behoorende tot de in de tenlastelegging genoemde fondsen geen recht tot strafvordering aanwezig is en het den beklaagde meer ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake, met vrijspraak van het hem meer of anders ten laste gelegde is schuldig verklaard aan het misdrijf „ontrouw begaan door een officier gesteld in een militaire directie en bewind van penningen” (art. 200 C.W. Red.) en deswege veroordeeld tot militaire gevangenisstraf voor den duur van één jaar en drie maanden en vervallenverklaring van den militairen stand, met bepaling, dat de tijd door beklaagde van en met 24 December 1932 tot en met 4 Januari 1933 en van en met 4 Juli 1933 in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht en met last tot teruggave na verloop van acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, van de als stukken van overtuiging gediend hebbende boeken gemerkt A-H en J (rood) aan den Plaatselijk Militairen Commandant te Jogjakarta;

Gelet op de door den Auditeur-Militair en den beklaagde respectievelijk op 22 Juli en 28 Juli 1933, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 25 Augustus 1933, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen voorzover daarbij is verklaard, dat ter zake van de aan beklaagde tenlastegelegde toeëigening van gelden, behoorende tot de in de tenlastelegging genoemde fondsen, geen recht tot strafvordering aanwezig is, en beklaagde van het hem meer of anders tenlastegelegde is vrijgesproken, en voorts ten aanzien van de hem opgelegde hoofdstraf:

de ter zake van die toeëigening ingestelde strafvervolgning niet-ontvankelijk zal verklaren;

den beklaagde ter zake in het vonnis omschreven zal veroordeelen tot militaire gevangenisstraf voor den duur van twee jaren;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

O., dat beklaagde niet het verzoek heeft gedaan, in persoon voor

den Hove te verschijnen en het College zijn verschijning ook niet noodzakelijk heeft geoordeeld, zoodat hij niet is opgeroepen, om ter terechtzitting aanwezig te zijn en aldaar niet is verschenen;

O., dat namens beklaagde geen verdediger ter 's Hof's terechtzitting is verschenen, doch door zijn raadsman in eersten aanleg, den advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Jhr. Mr. O. Gevaerts te Bandoeng, bij 's Hof's President voor en namens beklaagde is ingediend een memorie van appèl, gedateerd 8 Augustus 1933;

O., dat in het militaire strafprocesrecht zoodanige schriftuur niet bekend is, ¹⁾ doch geen wetsbepaling verbiedt, op dit stuk, als zijnde ter verdediging van beklaagde overgelegd, acht te slaan;

O., dat in bovengemelde schriftuur en ten deele ook reeds in eersten aanleg door en namens beklaagde is aangevoerd, dat ten deze niet naar behooren is geprocedeerd, immers beklaagde niet op de wijze, bij de wet bepaald, in rechten is betrokken geworden, en wel op de navolgende gronden:

1°. dat de Commissie van Boekenonderzoek, bestaande uit den Kapitein der Infanterie D. en den 1sten Luitenant der Cavalerie P., die op 3 Januari 1933 haar werkzaamheden had beëindigd door indiening van haar rapport bij den Plaatselijken Militairen Commandant te Djokjakarta, met ingang van 4 Januari 1933 is opgetreden als Commissie van voorloopig onderzoek, ofschoon zij in strijd met art. 7 van de Rechtspleging bij de Landmacht (Verg. art. 7 Ned. R.L. Red.) die opdracht niet heeft ontvangen van beklaagde's Korpscommandant, en zoodanige opdracht van die autoriteit ook niet kan hebben ontvangen, daar een der leden, de 1ste Luitenant der Cavalerie P., behoorde tot een ander wapen dan beklaagde en dus niet ondergeschikt was aan diens Korpscommandant, derhalve het voorloopig onderzoek in strijd met voormelde rechtspleging is beschouwd als een voortzetting der garnizoenscommissie voor het boekenonderzoek, hetgeen in strijd is met art. 6 van voormelde rechtspleging (art. 6 Ned. R. L. Red.), daar deze personen nu niet meer als getuigen kunnen worden gehoord, hebbende bovendien die Commissie in strijd met voornoemde wettelijke bepaling uit twee leden bestaan;

2°. dat op 4 Januari 1933 beklaagde, ofschoon toen nog behorend tot het korps te Djokjakarta, in arrest was te Magelang, mitsdien krachtens art. 13 van de Rechtspleging bij de Landmacht (Verg. art. 13 Ned. R.L. Red.) op dien datum de Plaatselijke Militaire Commandant te Djokjakarta de nota van bevindingen der Commissie D.-P. had moeten doorzenden naar zijn ambtgenoot te Magelang, den fd. Plaatselijken Commandant aldaar;

3°. dat op 16 Januari 1933 beklaagde werd overgeplaatst naar Magelang, derhalve ging behoreen tot het garnizoen aldaar, en dus

¹⁾ Deze overweging is ons niet duidelijk. Art. 53 Indische Prov. Instr. bevat eene bepaling woordelijk gelijkkluidend met art. 76b der P. I. voor het Ned. H. M. G. Of had apellant *zelf* de memorie moeten onderteekenen?

op 24 Januari van dat jaar de Plaatselijke Militaire Commandant te Djokjakarta niet meer bevoegd was, de stukken om advies te zenden naar den Auditeur-Militair;

4°. dat de Auditeur-Militair, die daarop de stukken met zijn advies toezond aan den Plaatselijken Militairen Commandant te Magelang, dezen ongevraagd van advies heeft gediend, zulks in strijd met de artt. 7—10 j°. 11 van de Rechtspleging bij de Landmacht, waaruit is af te leiden, dat dit advies eerst mag worden gegeven, nadat het is gevraagd en wel, nadat het voorloopig onderzoek is afgelopen en de Korpscommandant zelfstandig zijn beslissing heeft genomen, door welke handelwijze in verband met het bepaalde bij art. 16 van de Rechtspleging bij de Landmacht (art. 15 Ned. R.L. Red.) de bevoegdheid der militaire autoriteiten, om zelfstandig een beslissing te nemen, werd beperkt;

5°. dat weliswaar op 1 Maart 1933 een nieuw voorloopig onderzoek is gehouden door den Kapitein der Infanterie E. te Magelang, doch dit zuiver als een formaliteit werd beschouwd en er geen proces-verbaal van is opgemaakt, ofschoon de wet zulks voorschrijft;

6°. dat beklagde op 4 en op 6 Maart 1933, mitsdien tweemaal voor dezelfde zaak naar den Krijgsraad is verwezen;

7°. dat na de verwijzing op 6 Maart 1933 het gerechtelijk onderzoek is gestaakt, een nieuw proces-verbaal van voorloopig onderzoek is opgemaakt, nog wel buiten medeweten van den Korpscommandant, en de geheele verdere instructie heeft plaats gevonden op grond van de door den Krijgsraad terzijde gestelde verwijzing d.d. 6 Maart 1933;

ad 1 um. dat uit de bewoordingen van artikel 8 van de Rechtspleging bij de Landmacht duidelijk de bedoeling blijkt dat, zoodra de in artikel 7 bedoelde commandeerende officier bevindt, dat de zaak niet den dienst van het regiment of het corps doch wel dien van het garnizoen betreft, zooals in casu reeds dadelijk bleek uit den aard van het gepleegde feit, zijne bemoeiingen ter zake ophouden;

dat het dan ook niet in strijd met de bedoeling der wet kan worden geacht, dat het voorloopig onderzoek — zooals ook blijkens de militaire rechtsliteratuur (Militaire Rechtspleging door P. P. C. Collette en J. J. C. van Dijk, blz. 130) in de praktijk veelal geschiedt — werd gelast door den Plaatselijken Militairen Commandant en werd gehouden door eene, door hem benoemde, commissie;

dat de benadeeling, welke de beklagde in het onderwerpelijke geval door deze wijze van handelen had kunnen ondervinden doordat de personen, die het boekenonderzoek hadden verricht, niet als getuigen zouden kunnen worden gehoord, is voorkomen, en de kapitein D. ook door den officier, belast met het nemen der informatiën, als getuige is gehoord;

dat het in artikel 7 van de Rechtspleging bij de Landmacht gegeven voorschrift, dat het onderzoek ook kan geschieden door een aan hem (commandeerenden officier) ondergeschikten officier, dan wel onderluitenant, slechts bedoelt van het houden van dat onder-

zoek uit te sluiten onderofficieren van een lageren rang dan dien van onderluitenant, alzoo slechts een minimum-eisch ter zake stelt, doch geenszins uitsluit dat, indien het belang der zaak zulks vordert, de commissie, met inachtneming van dien minimumeisch, kan worden uitgebreid;

ad 2 um. dat deze grief van beklagde's raadsman den Hove ongegrond voorkomt, daar art. 13 van de Rechtspleging bij de Landmacht slechts bedoelt een regeling te geven voor het zeldzame geval, dat een verdachte een strafbaar feit pleegt ter plaatse van een garnizoen, waartoe hij niet behoort en de wenschelijkheid, het onderzoek op die plaats te houden, afwijking van den gang van zaken, zooals die in de artt. 7—12 van de Rechtspleging bij de Landmacht is voorgeschreven, noodzakelijk maakt;

dat de opvatting van den verdediger, als zou art. 13 voormeld ook dan toepasselijk zijn, indien de verdachte zich elders bevindt dan in zijn garnizoen, waar hij het feit pleegde, geenerlei steun vindt in de wet en bovendien in de praktijk, bijzonderlijk bij de berechting van het misdrijf van desertie, tot groote moeilijkheden zou leiden;

ad 3 um. dat deze grief ongegrond is, daar, ook al moge aan den raadsman van beklagde worden toegegeven, dat de Plaatselijke Militaire Commandant te Djokjakarta op 24 Januari 1933 niet meer bevoegd was, in deze zaak eenige rechtshandeling te verrichten, voor de wijze, waarop de Auditeur-Militair van de stukken kennis neemt, nergens, met name ook niet in art. 11, 2de lid van de Rechtspleging bij de Landmacht een bepaalde op straffe van nietigheid te volgen gedragslijn is voorgeschreven;

ad 4 um. dat het Hof ook deze grief van beklagde's raadsman niet als juist kan aanvaarden, vermits, al moge in verband met het eigenaardige verloop dezer zaak het advies van den Auditeur-Militair op ongebruikelijke wijze zijn gevraagd en gegeven, beklagde daardoor niet kan zijn benadeeld;

dat toch uit de artikelen 10 en 11 van de Rechtspleging bij de Landmacht, in onderling verband beschouwd, niet anders kan worden gelezen dan dat, indien, zooals in casu, een strafbaar feit is gepleegd en de verdachte daaraan vermoedelijk schuldig staat, het advies van den Auditeur-Militair *moet* worden ingewonnen, zoodat van eene zelfstandige beslissing van de militaire autoriteit, om de onderwerpelijke zaak buiten vervolging te laten, geen sprake kon zijn, hetgeen ten overvloede nog ten duidelijkste blijkt uit het bepaalde in artikel 16 van de Rechtspleging bij de Landmacht, welk artikel, uitgaande van de veronderstelling dat de commandeerende officier van meening is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling behoort te worden afgedaan, de aanwezigheid van een advies van den Auditeur-Militair als vanzelf sprekend aanneemt, en regelt wat, indien de commandeerende officier zich met dat advies niet kan vereenigen, verder behoort te geschieden;

ad 5 um. dat beklagde's raadsman van meening is, dat het voorloopig onderzoek, gehouden door Kapitein E., niet op wettige

wijze heeft plaats gevonden, doch ten onrechte, daar onder de gegeven omstandigheden met de door dien officier op 1 Maart 1933 onder het proces-verbaal d.d. 4 Januari j.l. (No. 5) gestelde aantekening, dat verdachte volhardt bij de door hem eerder afgelegde, in dat proces-verbaal opgenomen, verklaring, kon worden volstaan;

ad 6 um. dat het Hof zich vereenigt met hetgeen door den eersten rechter te dien aanzien is overwogen;

dat weliswaar beklaagde's raadsman in hooger beroep heeft beoogd, dat nu de Krijgsraad de verwijzing d.d. 6 Maart 1933 terzijde heeft gesteld, het gerechtelijk onderzoek niet meer betreft de geldig geachte acte van verwijzing, n.l. die d.d. 4 Maart 1933, doch het Hof, daar beide verwijzingen, behoudens onbeduidende, de omschrijving der strafbare feiten niet betreffende afwijkingen — ook in de door den raadsman terecht geconstateerde afwijking, dat in de verwijzing van 4 Maart j.l. niet, in die van 6 Maart j.l. wel vermelde omstandigheid, dat beklaagde was bataljonsadjutant, kan het Hof geen relevante afwijkingen zien, nu vaststaat, dat beklaagde laatstgemeld ambt bekleedde — gelijkkluidend zijn, in deze wijze van procederen, waardoor beklaagde in zijn verdediging niet kan zijn geschaad, geen bezwaar ziet;

O., dat het Hof mitsdien met den eersten rechter van oordeel is, dat beklaagde op wettige wijze in rechten is betrokken, doch diens raadsman ook ten aanzien van het verdere verloop der procedure grieven van formeelen aard heeft aangevoerd, te weten:

a. dat op 6 Maart 1933 door den Secretaris van den Krijgsraad letteren-requisitoir zijn opgemaakt voor getuigenverhooren in Nederland, die op 7 Maart d.o.v. zijn verzonden, ofschoon op 6 Maart het gerechtelijk onderzoek was heropend op de nieuwe acte van verwijzing, mitsdien deze verhooren, als gehouden op de basis van de oude acte van verwijzing, nietig zijn en de eerste rechter dus ten onrechte acht heeft geslagen op de processen-verbaal, houdende de verklaringen der getuigen W. en B.;

b. dat uit de stukken niet blijkt, dat de te Den Haag gehoorde getuigen W. en B. door een daartoe bevoegden Commissaris zijn gehoord;

c. dat ten processe gebruik is gemaakt van een geantidateerde, immers, ofschoon in een veel later stadium der zaak opgemaakte, op 6 Januari 1933 gedateerde verklaring van voorloopige gevangenhouding van beklaagde, welke onregelmatigheid naar des raadsmans oordeel het nadeel heeft opgeleverd, dat aldus niet uitkwam, dat den Auditeur-Militair reeds op 24 Januari had moeten blijken, dat het onderzoek tegen beklaagde te Magelang was ingesteld in plaats van te Djokjakarta;

d. dat bij het onderzoek op 7 Maart 1933 is verzuimd, aan beklaagde voor te houden de beschikking van verwijzing d.d. 4 Maart j.l. die immers toen geacht werd te zijn vervangen door die d.d. 6 Maart j.l.;

O. te dien aanzien:

ad a. dat deze grief ongegrond is, nu, gelijk reeds eerder is overwogen, er in casu geen bezwaar tegen bestond, dat het onderzoek, gehouden op grond van de verwijzing d.d. 6 Maart 1933, geacht wordt te zijn gehouden op grond van die d.d. 4 Maart daaraan voorafgaande;

ad b. dat, zelfs al zou de Commissaris, die de getuigen W. en B. heeft verhoord, daartoe onbevoegd geweest zijn, niettemin ingevolge de volledige bekentenis van beklagde en de overigens in het beroepen vonnis opgenomen bewijsmiddelen, die de juistheid dier bekentenis bevestigen, beklagde's schuld ook zonder die verklaringen wettig en overtuigend is bewezen, zoodat verdere bespreking van dit punt achterwege kan blijven;

ad c. dat in verband met het sub b overwogene de hier als mogelijk veronderstelde onregelmatigheid, indien begaan, op de beslissing der zaak geenerlei invloed kan hebben gehad en mitsdien buiten beschouwing moet blijven;

ad d. dat ook deze grief ongegrond is, daar dit verzuim ter terechtzitting van den Krijgsraad is hersteld en dit herstel kan geschieden zender eenig nadeel voor beklagde;

dat wel beklagde's raadsman nog heeft betoogd, dat de acte van verwijzing d.d. 4 Maart 1933 ter terechtzitting niet is voorgelezen, doch zulks ook niet noodzakelijk is, nu zij is voorgehouden en zoowel de Auditeur-Militair als de beklagde, door niet op voorlezing aan te dringen, hebben getoond, in te stemmen met het achterwege laten dier formaliteit;

O., dat beklagde's raadsman tenslotte heeft geconcludeerd tot vrij spraak, zijnde het wettig bewijs van beklagde's schuld aan het tenlastegelegde niet bewezen, omdat:

A. de verklaringen der getuigen W. en B. niet als bewijsmiddelen in aanmerking mogen komen en getuige D. niet de geldkist, waaruit de gelden zijn verduisterd, heeft gecontroleerd, beklagde's bekentenis mitsdien op zich zelf staat;

B. de gelden, welke beklagde onder zijn beheer had, niet, althans niet uitsluitend waren gelden, toebehoorende aan de militaire sociëteit te Djokjakarta, of de leden daarvan;

ad A. dat noch door beklagde, noch door diens raadsman ooit is betwist, dat het misdrijf, waarvoor beklagde thans terechtstaat, daadwerkelijk is gepleegd, integendeel door beklagde aanstonds een volledige bekentenis is afgelegd, vergezeld van nauwkeurige opgaven ten aanzien van de wijze, waarop hij het feit heeft gepleegd, zoodat daardoor het overtuigend bewijs van dat misdrijf is geleverd en het wettig bewijs reeds aanwezig is, indien slechts eenige aanwijzing, uit wettige bewijsmiddelen verkregen, deze bekentenis staaft;

dat, aangenomen al, dat inderdaad op de verklaringen der getuigen W. en B. thans geen acht zou mogen worden geslagen, door de verklaring van getuige D., dat beklagde hem heeft opgegeven, alle nog onder zijn berusting zijnde gelden te hebben gestort in de geldkist, welke deze getuige heeft gecontroleerd, dat hij die contrôle

heeft verricht en een aanzienlijk tekort constateerde, in verband met de omstandigheid, dat later door niemand het nog aanwezig zijn van andere gelden elders is gerapporteerd, ook het wettig bewijs van beklaagde's schuld is geleverd;

ad B. dat in het midden kan worden gelaten, wie als eigenaar der verduisterde gelden was aan te merken, nu vaststaat, dat deze gelden niet aan beklaagde toebehoorden en aan beklaagde subsidiair mede is ten laste gelegd, dat de onvreemde gelden toebehoorden aan een ander dan aan hem, beklaagde.

O., dat de eerste rechter terecht geen veroordeeling heeft uitgesproken naar aanleiding van de aan beklaagde aan den voet van het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad tenlastegelegde feiten, welke niet voorkomen in de beschikking tot verwijzing d.d. 4 Maart j.l. noch in die d.d. 6 Maart van dit jaar, doch ten onrechte heeft verstaan, dat te dien aanzien geen recht tot strafvordering aanwezig is;

dat toch deze beslissing slechts dan mag worden gegeven, indien het tenlastegelegde blijkt geen recht tot strafvordering op te leveren, hetzij omdat het niet is bewezen, hetzij omdat het niet strafbaar is, doch in casu noch het een, noch het ander kan worden beoordeeld; ¹⁾

dat toch het betrekkelijk gedeelte dier tenlastelegging als bevatte feiten, waarvoor beklaagde niet naar den Krijgsraad is verwezen, nietig moet worden verklaard en mitsdien daarop niet kan worden gelet;

dat de Advocaat-Fiscaal nog heeft gevorderd, dat te dier zake de strafvordering niet-ontvankelijk zal worden verklaard, doch zulks ten onrechte, daar den Auditeur-Militair in het militaire strafproces geen zelfstandig recht tot strafvordering toekomt;

O. ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straffen:

dat het Hof met den eersten rechter van oordeel is, dat beklaagde ter zake van het door hem gepleegde misdrijf ongeschikt is te achten, om in den militairen stand te blijven en de hem opgelegde hoofdstraf, in aanmerking nemende, dat hij bovendien vervallen moet worden verklaard van den militairen stand en voorts, dat hij geenerlei poging heeft gedaan, de ontdekking van het kastekort te bemoeilijken en na de ontdekking daarvan onmiddellijk volledig heeft meegewerkt tot opheldering der gepleegde verduisteringen, geen termen aanwezig acht, de opgelegde hoofdstraf te verwaren;

dat evenwel krachtens het bepaalde bij art. 22 van het Koninklijk Besluit, vervat in Staatsblad 1890 No. 58, de aan beklaagde opgelegde

¹⁾ Deze overweging is ons niet duidelijk mogen worden. Indien het feit niet is bewezen, dan wel niet strafbaar is, kan toch juist nooit worden gezegd dat er geen recht tot strafvordering aanwezig was, zooals wel het geval is bijv. bij verjaring, overlijden, bis in idem, gemis van een klacht bij klachtdelicten. Men zie verder art. 195, 4e lid Ind. R.L., gelijkloeiend met art. 193, 4e lid Ned. R.L. De militaire rechtspleging kent naast schuldigverklaring of (on)bevoegdverklaring slechts één vorm van uitspraak, n.l. vrijspraak. Daarnevens kent de praktijk óók nog nietigverklaring van de tenlastelegging.

militaire gevangenisstraf, nu hij tevens is vervallen verklaard van den militairen stand, behoort te worden vervangen door gevangenisstraf, hetgeen de eerste rechter heeft verzuimd te bepalen;

O., dat mitsdien het beroepen vonnis, behalve ten aanzien van de beslissing, dat ten aanzien van eenige feiten geen recht tot strafvordering aanwezig is en voorts behoudens evengenoemde toevoeging, als wel en terecht gewezen kan worden bevestigd;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, op artikel 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht, alsmede op de artikelen 43 en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 4 Juli 1933 gewezen en op 6 Juli 1933 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, ten aanzien van de beslissing, dat ter zake van de aan beklaagde tenlastegelegde toeëigening van gelden, behoorende tot de in de aan den voet van het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad opgenomen tenlastelegging genoemde fondsen geen recht tot strafvordering aanwezig is;

Verklaart die tenlastelegging in zooverre nietig;

Verstaat, dat op gemeld onderdeel dier tenlastelegging niet kan worden gelet;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van vervallenverklaring van den militairen stand;

Bepaalt, dat de aan beklaagde opgelegde militaire gevangenisstraf zal worden vervangen door gevangenisstraf;

Verstaat, dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidsstraf.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 6 September 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. P. Blussé van Oud Alblas.

Opzettelijke ongehoorzaamheid. (26 schepelingen).

Al zou juist zijn de bewering van 2 beklaagden, dat zij de order

„ga aan je werk”, niet hebben ontvangen, doch de Commandant hun slechts heeft toegevoegd: „aan je werk of in de cel”, en zij, deze woorden opvattend als een alternatief bevel, aan de laatste order hebben voldaan, kan dit verweer hen niet baten: de bevelen „aan je werk of in de cel” zijn toch in geenen deele als gelijkwaardige orders op te vatten, doch laten geen anderen uitleg toe dan een uitdrukkelijk bevel om aan het werk te gaan, terwijl de woorden „of in de cel” niet anders kunnen worden opgevat dan als een aankondiging dat niet gehoorzamen in arreststelling ten gevolge zal hebben.

In appèl de hoofdstraf voor allen verzuwaard, doch de bijkomende straf ontslag uit den militairen dienst ten aanzien van twee beklaagden, gemotiveerd, te niet gedaan.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant en:

(Hier volgen de namen, enz. van 26 Inlandsche schepelingen, waarbij 2 appellanten).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 25sten Juli 1933, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagden ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagden te dier zake zijn schuldig verklaard aan het misdrijf „opzettelijke ongehoorzaamheid” en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf ieder voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd door ieder der veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der straffen zal worden in mindering gebracht van af den 3den Februari 1933 en met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 2 Augustus 1933 en door de beklaagden S. en H. op 4 Augustus 1933 gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van alle beklaagden in hooger beroep d.d. 18 Augustus en het relaas van beteekening daarvan d.d. 25 Augustus d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 6 September 1933, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan ieder der beklaagden opgelegde hoofdstraf;

voornoemde beklaagden ter zake van het feit, waaraan zij ieder zijn schuldig verklaard, zal veroordeelen tot acht maanden gevan-

genisstraf, met bepaling, dat de tijd door veroordeelden voor de tenuitvoerlegging van 's Hofs sententie in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord de beklagden in hunne middelen van verdediging alsmede hetgeen te hunner verdediging ter terechtzitting van 6 September 1933 door hunnen raadsman, den advocaat en procureur Mr. P. Blussé van Oud Alblas is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklagden aan het hun ten laste gelegde schuldig heeft verklaard en dat feit juist heeft omschreven;

dat weliswaar beklagde H. in beide instantiën en de beklagden S. en B. in hooger beroep hebben verklaard, dat zij niet het bevel „ga aan je werk” of een daarmee gelijkstaande order hebben ontvangen, doch dat de Commandant van het Marine-Vliegkamp „Morokremlangan”, de Kapitein-Luitenant ter zee Postumus, hun slechts heeft toegevoegd: „aan je werk of in de cel” en zij, deze woorden opvattend als een alternatief bevel, aan de laatste order hebben gevolg gegeven;

dat vooreerst dit verweer is in lijnrechten strijd met de verklaring van getuige Postumus, doch bovendien, al zou deze opgave juist zijn, dit verweer dezen beklagden niet zou baten;

dat toch de bevelen „aan je werk of in de cel” in geen deele als gelijkwaardige orders zijn op te vatten, doch geen anderen uitleg toelaten dan een uitdrukkelijk bevel, om aan het werk te gaan, terwijl de woorden „of in de cel” niet anders kunnen worden opgevat dan als een aankondiging, dat niet gehoorzamen aan voormeld bevel ten gevolge zal hebben, dat de weigerachtige schepeling in arrest zal worden gesteld;

dat dan ook uit de verklaringen dezer beklagden, dat zij niet aan het werk zijn gegaan, omdat zij bezwaar hadden tegen de korting van 7 % op hun soldij en deswege zich naar de cel hebben begeven, duidelijk blijkt, dat zij zelf ook deze order geenszins hebben misverstaan;

O. ten aanzien van de opgelegde straffen:

dat het Hof de door den Zeekrijgsraad aan alle beklagden opgelegde hoofdstraf te licht acht in verhouding tot den ernst der gepleegde feiten en van oordeel is, dat na te noemen zwaardere vrijheidsstraf in juiste verhouding staat tot den ernst dier misdrijven;

dat het College met den eersten rechter alle beklagden nochtans, behoudens na te noemen uitzonderingen, ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven, zulks in verband met het zeer ernstige karakter van het gepleegde misdrijf en de mentaliteit, waarvan de beklagden in eersten aanleg, en wat betreft de beklagden (volgen 14 namen. Red.), tevens in hooger beroep, hebben blijk gegeven;

dat het Hof deze overwegingen evenwel niet van toepassing acht op de beklaagden S. en C.;

dat beklaagde S. in beide instantiën heeft opgegeven, dat hij aanvankelijk aan het signaal, om aan het werk te gaan, te weten de fluit van de fabriekssirene, heeft willen voldoen en zich daartoe reeds buiten de eetzaal had begeven, om zich te gaan verkleeden en aan zijn werk te gaan, doch, de algemeene order hoorende, dat alle schepelingen bij de poort moesten aantreden, aan dat bevel gevolg heeft gegeven en toen, ziende, dat zeer vele schepelingen dienst weigerden, zich bij deze schepelingen heeft aangesloten, zulks, ofschoon hij zich persoonlijk door de korting op zijn soldij niet bezwaard achtte en hij mitsdien slechts uit een misplaatst solidariteitsgevoel heeft gehandeld;

dat beklaagde C. in beide instanties heeft opgegeven, dat hij aan het signaal, om aan het werk te gaan, niet behoefde te gehoorzamen, omdat hij pas van de wacht kwam en zijn werkzaamheden eerst op een later tijdstip aanvingen, en dus de omstandigheid, dat hij de eetzaal, waar alle beklaagden zich, toen voormeld signaal werd gegeven, bevonden, niet verliet, voor hem geen onkrijgstuchtelijke gedraging opleverde, doch hij zich daarna bij de andere schepelingen, die bij de poort aantraden, heeft gevoegd, omdat daartoe een algemeene order was gegeven;

dat den Hove deze opgaven, welke onjuistheid door geen getuigenverklaring is gebleken, niet onaannemelijk of onbetrouwbaar zijn voorgekomen en deze aan het door deze beide beklaagden gepleegde feit een minder ernstig karakter geven;

dat het College op deze gronden en mede in aanmerking nemende, dat deze beklaagden nog niet eerder wegens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid en, met uitzondering van een door beklaagde S. gepleegd misdrijf van desertie in tijd van vrede, nimmer voor ernstige feiten gestraft moesten worden, terwijl de beoordeeling in dienst van beklaagde S. zeer goed en van beklaagde C. goed is, deze beklaagden niet ongeschikt acht, om in den militairen dienst te blijven;

dat het Hof voorts termen aanwezig acht, den tijd, door ieder der beklaagden sedert 3 Februari 1933 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de aan elk hunner opgelegde gevangenisstraf;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, op artikel 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede op de artikelen 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja d.d. 25 Juli 1933, waarvan beroep, ten aanzien van de aan alle beklaagden opgelegde hoofdstraf, alsmede ten aanzien van de aan de in hoofde dezer nader aangeduide beklaagden S. en C. opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Veroordeelt alle beklaagden ter zake van het feit, waaraan zij bij het beroepen vonnis zijn schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden;

Verstaat, dat de tijd, door ieder der beklaagden sedert 3 Februari 1933 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de aan ieder hunner opgelegde gevangenisstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de aan alle beklaagden, met uitzondering van de beklaagden S. en C. voornoemd, opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid, om bij de gewapende macht te dienen.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 15 December 1933.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. A. W. ten Bosch.

Advocaat-fiscaal: Mr. H. Marcella. (plv.).

Raadsman: Mr. J. Ph. van Hasselt.

Art. 146 of art. 147 W. v. M. S.

Het door een geschrift trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen.

Van opruiing — waartoe de A. F. had geconcludeerd — kan niet worden gesproken, indien, gelijk blijkt het briefje het geval is geweest, de dader zich uitsluitend wendt tot personen, van wie hij aanneemt, dat zij het plan om het strafbare feit, waartoe hij aanzet, te volvoeren, reeds hadden opgevat, doch wel een zoodanig aanzetten tot en aanwijzingen geven ter vergemakkelijking van de uitvoering van zoodanige voornemens, welke betroffen het plegen van militaire misdrijven en onkrijgstuchtelijke handelingen door schepelingen, behoorende tot de Nederlandsche krijgsmacht, in hoogst ernstige mate ondermijnend is voor de krijgstucht.

Beklaagde heeft zich ongeschikt getoond om bij de militaire macht te dienen. Met vernietiging, in zoover, van het vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad, beklaagde veroordeeld tot één jaar gevangenisstraf met ontslag met ontzetting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja ratione officii, appellant, en A., stamboeknummer, oud 29 jaren, geboren te Kalipoetjong (Magelang), laatstelijk geëdiend hebbende als Inlandsch stoker-olieman bij de Marinekazerne

„Oedjoeng” te Soerabaja, sedert 6 Februari tot 24 November 1933 in arrest zonder waarneming van dienst, beklaagde-geappëlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabja, gewezen en uitgesproken op den 24sten November 1933, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde tenlastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard en hij daarvan is vrijgesproken;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 2 December 1933, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping in hooger beroep d.d. 8 December 1933 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 12 December d.o.v.;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. H. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 15 December 1933, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen, voorzover dit eene vrijspraak inhoudt van het den beklaagde A., stamboeknummer voornoemd sub I tenlastegelegde;

hem zal schuldig verklaren aan dat ten laste gelegde, wettig en overtuigend bewezen feit, te qualificeeren als het misdrijf: „het bij geschrifte een militair opruien tot eenig misdrijf, in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven”;

hem deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den duur van een jaar en zes maanden, met bepaling, dat de tijd door hem voor de tenuitvoerlegging van de sententie in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van den 6den Februari 1933 af tot den 24sten November daaraanvolgende;

hem zal ontslaan uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

zal bevelen, dat de beklaagde terstond onder verzekerde bewaring zal worden gesteld;

het vonnis a quo voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 15 December 1933 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur Mr. J. Ph. van Hasselt, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad ook naar 's Hof's oordeel terecht beklaagde van het hem sub II tenlastegelegde heeft vrijgesproken;

O., dat de Zeekrijgsraad beklaagde eveneens heeft vrijgesproken van het hem sub I tenlastegelegde, doch naar 's Hof's oordeel ten onrechte;

O., dat door de opgaven van beklaagde en de verklaringen van de getuigen Mas Warsono en Raden Leskas wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde een door hemzelf geschreven en ondertee-kend briefje, van den inhoud als in de tenlastelegging vermeld, heeft doen toekomen aan getuige Mas Warsono, teneinde het daarin geschrevene ter kennis te brengen van de schepelingen van het Station der Onderzeebooten en ook andere schepelingen van dat station daarvan kennis hebben gekregen;

O., dat beklaagde heeft aangevoerd, dat dit briefje eenigszins anders luidde, n.l. dat daarin niet stond „djika toean maoe dienstweigeren” maar „djika soedara soedara aken meneroesken kemaocanja” (als de broeders hun wil wenschen door te zetten) en hij in eersten aanleg nog heeft opgegeven, dat daar tevens in stond, dat dit niet de wil was van den bond, maar het van den wil van ieder afzonderlijk zou afhangen, welke laatste opgave door de getuigen niet wordt bevestigd en door beklaagde in hooger beroep ook niet is volgehouden;

dat beklaagde heeft ontkend, het oogmerk te hebben gehad tot dienstweigering op te ruien of de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen, doch integendeel met het zenden van dit briefje de dienstweigering heeft willen voorkomen, door het tijdstip daarvan te doen uitstellen, doch dit verweer als te eenenmale onaannemelijk moet worden verworpen;

dat toch het woord „kemaocanja”, dat volgens beklaagde in het briefje zou hebben gestaan, blijkens den verderen inhoud daarvan in verband met de algemeen bekende omstandigheden, welke tijdens het schrijven en verzenden van dat stuk bestonden, slechts betrekking kon hebben op de toenmalige plannen tot massale dienstweigering en blijkens beklaagde's erkenning inderdaad daarop betrekking hadden;

dat, dit briefje niet anders kan worden gelezen dan als een aanwijzing, dat de schepelingen niet moesten dienst weigeren op den 1sten of 2den, maar op den 3den Februari, omdat zij dan eerst hun salaris konden innen en aan hun gezin afdragen, mitsdien opleverde een aanwijzing, om aan de dienstweigering verbonden bezwaren uit den weg te ruimen en het massaal karakter daarvan beter te waarborgen;

dat geheel uitgesloten moet worden geacht, dat beklaagde de betreffende woorden zou hebben gebezigd, als hij werkelijk de bedoeling had gehad de dienstweigering tegen te gaan, terwijl bovendien uit de slotwoorden, dat het briefje na lezing moest worden verscheurd en uit de verklaring van getuige Mas Warsono dat beklaagde zich tegen hem niet heeft uitgelaten, dat hij tegen de dienstweigering waarschuwde, wel duidelijk blijkt, dat zijn bedoeling geen andere is geweest, dan uit de woorden is af te leiden en ook allen, die van het geschrift kennis hebben genomen, er aan hebben gehecht;

O., dat de Advocaat-Fiskaal van meening is, dat het aldus bewezen verklaarde oplevert het misdrijf, strafbaar gesteld bij art. 146 van

het Wetboek van Militair Strafrecht, niet dat, omschreven bij art. 147 van dat Wetboek, doch het Hof die meening niet kan deelen;

dat toch het Hof met beklaagde's raadsman van oordeel is, dat van opruiing niet kan worden gesproken, indien, gelijk blijkens de bewoordingen van het onderwerpelijk briefje het geval is geweest, de dader zich uitsluitend wendt tot personen, van wie hij aanneemt, dat zij het plan, om het strafbare feit, waartoe hij aanzet, te volvoeren, reeds hadden opgevat, doch wel een zoodanig aanzetten tot en aanwijzingen geven ter vergemakkelijking van de uitvoering van zoodanige voornemens, welke immers betroffen het plegen van militaire misdrijven en onkrijgstuchtelijke handelingen door schepelingen, behoorende tot de Nederlandsche krijgsmacht, in hoogst ernstige mate ondermijnend is voor de krijgstucht, zoodat beklaagde aan het misdrijf, omschreven bij art. 147 van evengenoemd wetboek moet worden schuldig verklaard en tot straf veroordeeld;

O. ten aanzien van de op te leggen straffen:

dat het onderwerpelijke feit een hoogst ernstig karakter draagt en gelijk bij het onderzoek is komen vast te staan, blijkens de omstandigheid, dat de massale dienstweigering door de Inlandsche scheepelingen inderdaad op 3 Februari 1933 heeft plaats gehad, de actie van beklaagde de uitwerking heeft gehad, die hij zich daarvan voorstelde, terwijl de omstandigheid, dat hij was hoofdbestuurslid van den Inlandschen Marine-Bond en daardoor onder zijn kameraden een zeker gezag had, zijn handelwijze des te ernstiger maakt;

dat dan ook aan beklaagde een strenge straf behoort te worden opgelegd en hij zich ter zake van het gepleegde feit dusdanig ongeschikt heeft getoond om bij de militaire macht te dienen, dat hij definitief uit den zeedienst behoort te worden verwijderd;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf, doch tevens om zijn onmiddellijke inhechtenisstelling te gelasten;

Gezien art. 27 van het Wetboek van Strafrecht, de artt. 23 en 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, d.d. 24 November 1933, waarvan beroep, voorzoover beklaagde daarbij van het hem sub I tenlastegelegde is vrijgesproken;

Verklaart de schuld van den in hoofde dezer nader omschreven beklaagde A., stamboeknummer . . . , aan het hem sub I tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen;

Omschrijft dit misdrijf als: „Het door een geschrift trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen”;

Veroordeelt hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar;

Ontslaat hem uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de tijd, door beklaagde van 6 Februari tot en met 24 November 1933 alsmede tot aan de executie van 's Hof's arrest in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige;

Beveelt, dat beklaagde onmiddellijk in hechtenis zal worden gesteld. ¹⁾

¹⁾ Aan dezen beklaagde was ten laste gelegd:

I. „dat hij dienende als Inlandsch stoker-olieman, te Soerabaja op of omstreeks den 31sten Januari 1933 door het hieronder te noemen geschrift van den nader te vermelden inhoud heeft getracht de tucht onder de krijgsmacht — zijnde de hieronder nader aan te duiden personen, militairen van de Zeemacht — te ondermijnen, door opzettelijk een door hem, beklaagde, eigenhandig geschreven en onderteekenden brief, geadresseerd aan den Inlandschen korporaal-ziekenverpleger bij het Station voor Onderzeebooten te Soerabaja Warsono en gericht aan en bestemd voor „de broeders I. M. B., leden van den Onderzeedienst”, luidende in hoofdzaak ongeveer als volgt:

„Djika toean-toean akan dienstweigeren saja harep soepaja toean² inget pada anak bini, jaitoe sasoedahnja trima gadjih dan soedah menerimakannja. Dari itoe kalau disetoedjoei saja minta tanggal 3 Februari. Bersama-sama ini soerat saja telah mengirimkan djoega soerat permintaaan kepada soedara-soedara di M. K. P. soepaja dienstweigeren disana diadakan pada tanggal 3 Februari 1933 djoega.

Sahabis ini soerat dibatja, soepaja ini dirobek”.

„(Indien de heeren van plan zijn hun dienst niet te verrichten, dan hoop ik dat U allen aan Uw gezin zult denken, waarom ik U in overweging geef om daartoe pas over te gaan indien de tractementen reeds zijn uitbetaald en U allen in de gelegenheid bent gesteld om die gelden aan Uw gezinsleden over te dragen, dus 3 Februari 1933. Tegelijk met dezen brief heb ik ook een soortgelijk verzoek aan de broeders der M.K.P. gericht. Verzoeker deze brief na lezing te verscheuren.”),

althans inhoudende woorden van een gelijke, de tucht onder de krijgsmacht ondermijnende strekking en beteekenis, door den Inlandsch matroos der 2e klasse Soedardji, die onbekend was met den inhoud van het geschrift, te doen ter hand stellen aan voornoemden Inlandsch korporaal-ziekenverpleger Warsono, zulks met de bedoeling en in de overtuiging dat deze brief mede in handen zou worden gesteld van de I.M.B.-bestuursleden bij het Station voor Onderzeebooten, waarna bedoelde brief in handen en de inhoud ter kennis is gekomen van den Inlandsch korporaal-schrijver Raden Leskas en den Inlandsch stoker-olieman Dardjoe, beiden dienende bij voornoemd Station”;

II. „dat hij dienende als Inlandsch stoker-olieman, na in het tijdsverloop van en met den 30sten Januari 1933 tot en met den 2en Februari 1933 te Soerabaja vernomen te hebben dat verschillende inlandsche militairen van de Zeemacht, dienende bij het Station voor Onderzeebooten, de Marinekazerne „Oedjoeng” en den Dienst der Conservatie te Soerabaja, dan wel elders bij de Koninklijke Marine in Nederlandsch-Indië, waren overeengekomen om, aanvankelijk op den 1sten of den 2den, daarna op den 3den Februari 1933 bij twee of meer personen gezamenlijk te weigeren dan wel opzettelijk na te laten te gehoorzamen aan een dienstbevel om op baks-gewijs aan te treden dan wel om aan het werk te gaan, — dragende hij derhalve kennis van een in het Wetboek van Militair Strafrecht ingevolge

de artikelen 127 jo. 114 derde lid sub 3e strafbaar gestelde samenspanning tot misdrijf —, te Soerabaja in het tijdsverloop, loopende van het oogenblik waarop hij, beklaagde, kennis had gekregen aangaande het boven nader omschrevene tot aan het hieronder te vermelden tijdstip waarop het hierboven omschreven misdrijf werd gepleegd — alzoo op een tijdstip waarop het plegen van dit misdrijf nog kon worden voorkomen —, opzettelijk heeft nagelaten van bovenbedoelde samenspanning ¹⁾ tijdig voldoende kennis te geven aan de overheid te Soerabaja, zijnde vervolgens boven nader aangeduid misdrijf daarop gevolgd, hebbende immers op den 3den Februari 1933 omstreeks half zeven des voormiddags vele inlandsche schepelingen, dienende bij voormelde inrichtingen te Soerabaja dan wel elders bij de Koninklijke Marine in Nederlandsch-Indië, aldaar bij twee of meer gezamenlijk geweigerd dan wel opzettelijk nagelaten te gehoorzamen aan de door hunne meerderen gegeven dienstbevelen om op baksgewijs aan te treden dan wel aan het werk te gaan”;

subsidiar

„dat hij dienende als Inlandsch stoker-olieman, na in het tijdvak van ongeveer 30 Januari tot ongeveer 3 Februari 1933 te Soerabaja vernomen te hebben dat bij verschillende inlandsche militairen der Zeemacht aldaar, of elders in Nederlandsch-Indië dienende, het voornemen bestond om aanvankelijk op den 1sten of 2den, daarna op den 3den Februari 1933, althans op één dier dagen opzettelijk na te laten gevolg te geven aan het voor den aanvang der werkzaamheden te verwachten signaal om op baksgewijs aan te treden dan wel aan het werk te gaan, aldaar en alstoen opzettelijk heeft nagelaten aan zijn commandant, althans aan een zijner superieuren, in ieder geval aan de bevoegde overheid mededeeling te doen van dit bestaande voornemen, waarvan de verzwijging het belang van den dienst kon schaden”;

Ter motiveering van de vrijspraak van alle punten der tenlastlegging komen in het vonnis van den Zeekrijgsraad de volgende overwegingen voor:

O. dat om onder het bereik van art. 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht te vallen in de eerste plaats het aldaar bedoelde geschrift een de tucht onder de krijgsmacht ondermijnende strekking moet hebben; dat dit objectieve vereischte wel geacht kan worden aanwezig te zijn, daar de kennisneming van den inhoud van het geschrift schepelingen, die of nog geheel afkeerig waren van dienstweigerig, of die daarvan nog onkundig waren, of die te dien aanzien nog twijfelden, er toe kon brengen een vaststaand standpunt — en wel om ook aan de dienstweigerig mede te doen — te gaan innemen;

dat daarmede echter vereischt wordt, dat bij den dader het oogmerk moet hebben bestaan de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen;

dat waar beklaagde uitdrukkelijk het bestaan van een dergelijk oogmerk ontkent en zulks evenmin door andere bewijsmiddelen bewezen is, beklaagde van het hem ad I tenlastegelegde behoort te worden vrijgesproken;

O. aangaande het den beklaagde ad II primair tenlastegelegde:

dat niet bewezen is, dat er een samenspanning heeft bestaan onder de in de tenlastegging in het algemeen en niet bij name genoemde Inlandsche schepelingen, om het misdrijf strafbaar gesteld bij art. 114, 3e lid sub 3 van het Wetboek van Militair Strafrecht te plegen;

¹⁾ De vraag rijst of het niet-kennisgeven van een samenspanning tot opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren of nalaten) wel ooit onder art. 144 W. v. M. S. zal kunnen vallen, gelet op den in dat artikel gestelden eisch dat de kennisgeving moet geschieden op een tijdstip waarop het plegen van het misdrijf nog kan worden voorkomen. Maar hoe kan worden voorkomen, dat een militair weigert of nalaat om een dienstbevel op te volgen? Het eenige middel zou zijn om hem het bevel niet te geven! Red. M. R. T.

dat het toch voor een samenspanning noodig is, dat twee of meer personen overeengekomen zijn om het misdrijf te plegen en dat waar in casu niet bekend is, welke personen een dergelijke overeenkomst hebben aangegaan, van een samenspanning geen sprake kan zijn;

dat evenmin bewezen is, dat beklaagde op een tijdstip, waarop het plegen van het misdrijf nog kon worden voorkomen, opzettelijk heeft nagelaten van bovenbedoelde samenspanning — die er niet was — tijdig voldoende kennis te geven aan de overheid te Soerabaja, zijnde het toch niet mogelijk geweest het plegen van het misdrijf — het nalaten van een bevolen handeling — te voorkomen, terwijl het bovendien aan het militair gezag niet onbekend was, gezien de voorbereidende maatregelen, dat de Inlandsche schepelingen op 3 Februari 1933 met een zeer groote waarschijnlijkheid niet zouden voldoen aan een signaal om op baksgewijs te komen of aan het werk te gaan, liggende trouwens een dergelijk optreden der Inlandsche schepelingen, gezien het gebeurde op 30 Januari 1933 met de Europeesche schepelingen, geheel in den te verwachten loop der zaken;

dat evenmin het aan het slot der telastelegging gestelde gedeelte „zijnde vervolgens boven nader aangeduid misdrijf (d.i. art. 114, 3e lid sub 3 en wel het door twee of meer personen gezamenlijk plegen van het misdrijf) daarop gevolgd”, bewezen is daar van alle tot dusver veroordeelde schepelingen, 137, slechts twee groepen (Maidjo, Soetono en Raden Awan alias Raden Goenawan) en (Soepo en Salamoen) zijn schuldig verklaard aan het delict omschreven bij art. 114, 3e lid sub 3e. van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O. aangaande het den beklaagde ad II subsidiair tenlastegelegde:

dat de beklaagde heeft opgegeven, dat hij wel afwist van voornemens, die bij de Inlandsche schepelingen van het Station voor Onderzeebooten bestonden om op een der eerste dagen van Februari 1933 dienst te weigeren, maar dat hij eveneens begreep, gezien de door de autoriteiten genomen maatregelen, dat deze eveneens reeds op de hoogte waren van hetgeen vermoedelijk stond te gebeuren; dat hij niet wist dat hij de autoriteiten moest waarschuwen van iets, dat deze al wisten;

dat de ontkenning van beklaagde's opzet niet onaannemelijk is, in aanmerking nemende o.a. het feit, dat van de paar honderd Inlandsche schepelingen, die onder denzelfden Commandant dienden als de beklaagde, geen enkele deze autoriteit een waarschuwing van hetgeen vermoedelijk ging geschieden heeft doen toekomen;

dat bovendien art. 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht alleen betrekking heeft op de mededeeling van de feiten van welke de overheid nog onkundig is en dat evenmin gezegd kan worden dat door de verzwijging van iets, dat al bekend was, het belang van den dienst geschaad kon worden.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 5 October 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadslieden: Luitenant ter zee 2e klasse A. Kroese (voor beklagde V.), Mr. A. C. Kraaijenbrink (voor beklagde A.).

Art. 139 W. v. M. S.

Art. 132 W. v. M. S. stelt het opzettelijk niet kennisgeven aan de bevoegde overheid van eenig feit slechts dan strafbaar indien daardoor het belang van den dienst of van den Staat kan worden geschaad en ook aan art. 139 voorzoover dit handelt over het zich onthouden van het doen van aangifte, kan niet een zoodanig uitgebreide werking worden toegekend, dat een militair ook strafbaar zou zijn wegens het niet doen van aangifte van een feit, waarvan het belang van den dienst of van den Staat niet vordert, dat het wordt aangegeven; een zoodanige uitgebreide verplichting zou immers in strijd zijn met het belang van den dienst en de strekking van het wetboek.

Wel is waar was i.c. een op zich zelf ernstig vergrijp gepleegd, te weten insubordinair optreden van een minder militair jegens zijn meerdere, doch de omstandigheden waaronder het werd gepleegd, n.l. buiten dienst, terwijl zoowel die militair als de meerdere onder den invloed van sterken drank verkeerden en er slechts weinig personen aanwezig waren, leveren niet op dermate ernstige feiten, dat het niet aangeven daarvan gezegd kan worden het belang van den dienst te schaden.

Van het voorarrest met waarneming van dienst (van 24 Mei t/m 5 Juli) 20 dagen als straf toegerekend. Arrest zonder waarneming van dienst, in een ziekeninrichting doorgebracht, geheel in mindering gebracht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tussehen den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, razione officii, appèllant, en 1. V., oud 26 jaren, geboren te Barendrecht, stamboeknummer . . . , marinier der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba” en 2. A., oud 31 jaren, geboren te Arnhem, stamboeknummer . . . , korporaal der mariniers aan boord van Hr. Ms. „Soemba”, beklagden, appèllanten tevens geappèlleerden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabja, gewezen en uitgesproken op 28 Augustus 1934, waarvan appèl, waarbij voor-noemde beklagden, met vrijspraak van hetgeen hun meer of anders

is ten laste gelegd dan bewezen verklaard, zijn schuldig verklaard, beklagde V. aan:

1e. „Feitelijke insubordinatie, hebbende het feit eenig lichamelijk letsel tengevolge, zijnde het misdrijf buiten dienst gepleegd”;

2e. „Mishandeling, tweemaal gepleegd”;

3e. „Als militair opzettelijk een meerdere uitschelden”;¹⁾

beklaagde A. aan: „Als militair, met het oogmerk om zich of een ander voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren, een aangelegenheid onthouden aan de kennismeming van den bevoegden meerdere” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van:

beklaagde V.: vier maanden, beklagde A.: een week, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde V. vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van en met 22 Mei 1934 tot en met 5 Juli daaraanvolgende en met ontslag van den veroordeelde V. uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op de zoowel door de beklagden als door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 3 September 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklagden in hooger beroep d.d. 17 September 1934 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 20 September daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 5 October 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de tegen beklagde V. uitgesproken bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

beklaagde A., met vernietiging van de te zijnen laste gevallen beslissing, zal vrijspreken van de geheele (zoo primaire als subsidiaire) tenlastelegging;

het vonnis a quo voor het overige zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklagde V. tot zijn raadsman heeft gekozen den luitenant

¹⁾ Dit uitschelden bestond in toevoeging van de woorden: „vuile vethaan”, „stinkerd”, „korporaaltje” en „lafaard”. In het vonnis was daarbij nog overwogen:

„dat toch op grond van de omstandigheden, waaronder voormelde woorden door beklagde werden gebezigd, moet worden aangenomen, dat bij hem niet zoozeer de wil aanwezig is geweest om den korporaal A. in zijn eer en goeden naam aan te tasten dan wel om uiting te geven aan zijn woedestemming jegens genoemden korporaal”.

ter zee der 2de klasse A. Kroese en aan beklaagde A. op zijn desbetreffend verzoek als raadsman is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. A. C. Kraaijenbrink;

dat beide raadslieden ter terechtzitting zijn verschenen en de verdediging hebben voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en, wat betreft beklaagde V., de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, met vrijspraak van een onderdeel van het tenlastegelegde, beklaagde aan de in het beroepen vonnis juist omschreven drie misdrijven heeft schuldig verklaard;

O., dat aan beklaagde A. is ten laste gelegd, dat hij opzettelijk niet heeft gerapporteerd, dat beklaagde V. hem op of omstreeks 10 Mei 1934 aan den wal te Tandjong Priok met eenig kwaad heeft bedreigd, in ieder geval zeer insubordinair tegen hem is opgetreden, en de eerste rechter als bewezen aannemend, dat hij zich opzettelijk ervan heeft onthouden dit feit ter kennis te brengen van den bevoegden meerdere, teneinde zichzelf of (en) V. voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren;

O., dat het Hof met den eersten rechter op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis vermeld, als bewezen aanneemt, dat V. inderdaad op plaats en tijd, als in de telastelegging omschreven, insubordinair tegen beklaagde A., zijn meerdere, is opgetreden, doch niet naar eisch van rechten bewezen acht, dat dit tot A., die, al ontkent hij zulks, blijkens de verklaringen der getuigen Wijntjes en Rieter duidelijk waarneembaar onder den invloed van sterken drank verkeerde, ten volle is doorgedrongen, mitsdien niet vaststaat, dat hij opzettelijk genoemde feiten niet heeft gerapporteerd en evenmin, dat hij zulks naliet met het oogmerk, bedoeld in art. 139 van het Wetboek van Militair strafrecht;

dat evenwel, al ware dit anders, naar 's Hofs oordeel beklaagde A. te dezer zake niet strafbaar zoude zijn;

dat immers art. 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht het opzettelijk niet kennisgeven aan de bevoegde overheid van eenig feit slechts dan strafbaar stelt, indien daardoor het belang van den dienst of van den Staat kan worden geschaad en ook aan art. 139 van dat Wetboek, voorzoover dit handelt over het zich onthouden van het doen van aangifte, niet een zoodanig uitgebreide werking kan worden toegekend, dat een militair ook strafbaar zou zijn wegens het niet doen van aangifte van een feit, waarvan het belang van den dienst of van den Staat niet vordert, dat het wordt aangegeven; immers een zoodanig uitgebreide verplichting in strijd zou zijn met het belang van den dienst en de strekking van voornoemd wetboek;

dat in casu weliswaar een op zichzelf ernstig vergrijp was gepleegd, te weten insubordinair optreden van een minder militair jegens zijn meerdere, doch de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd, n.l. buiten dienst, terwijl zoowel die militair als de meerdere onder den invloed van sterken drank verkeerden en er slechts weinig personen aanwezig waren, niet opleveren dermate ernstige

feiten, dat het niet aangeven daarvan gezegd kan worden het belang van den dienst te schaden; ¹⁾

O., dat misdien het beroepen vonnis moet worden vernietigd, voorzoover beklaagde A. daarbij aan het hem telastegelegde is schuldig verklaard en tot straf veroordeeld;

O., ten aanzien van de aan beklaagde V. opgelegde straffen:

dat de aan dezen beklaagde opgelegde hoofdstraf naar 's Hofs oordeel in juiste verhouding staat tot den ernst der gepleegde vergrijpen, in aanmerking genomen de omstandigheden, waaronder zij zijn gepleegd en de persoonlijkheid van beklaagde, zooals daarvan uit zijn straflijst blijkt;

dat het Hof echter termen aanwezig acht, den tijd, door dezen beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf en daarbij rekening te houden met het arrest met waarneming van dienst van 24 Mei 1934 tot en met 5 Juli 1934 in dier voege, dat daarvan 20 dagen als straf zullen worden toegerekend, alsmede met den tijd, door hem sedert 6 Juli 1934 doorgebracht in arrest zonder waarneming van dienst, met dien verstande, dat deze tijd geheel als straf zal worden toegerekend, daaronder begrepen het tijdvak, waarin hij sedert 6 Juli 1934 — mitsdien reeds gesteld zijnde in arrest zonder waarneming van dienst, in de Marine-Afdeeling van de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja is verpleegd;

dat de aan beklaagde V. opgelegde hoofdstraf geacht moet worden, geheel te zijn ondergaan, weshalve hij onmiddellijk in vrijheid behoort te worden gesteld;

dat het Hof voorts, mede in aanmerking nemende, dat beklaagde V. de feiten, waarvoor hij is veroordeeld, heeft gepleegd, terwijl hij in een abnormalen staat van opwinding verkeerde en ofschoon hij gedurende den laatsten tijd — in tegenstelling met vroeger — meermalen krijgstuuchtelijk gestraft is moeten worden, nog niet eerder is veroordeeld of voor gewelddadige handelingen gestraft, hem ter zake van de thans gepleegde feiten niet ongeschikt acht, om in dienst te blijven dan wel in zijn stand te blijven doordienen;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele instructie voor het Hoog Militair Ge-rechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 28 Augustus 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzoover beklaagde A., daarbij aan het hem primair tenlastegelegde ten deele is schuldig verklaard en tot straf veroordeeld, alsmede ten aanzien van de aan beklaagde V. opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en voorts ten aanzien van de betref-

¹⁾ Deze opvatting is ons niet goed begrijpelijk.

fende laatstgenoemden beklaagde genomen beslissing aangaande den aftrek van den tijd, door hem in voorloopige hechtenis doorgebracht;

Verklaart de schuld van den beklaagde A. aan het hem primair en subsidiair tenlastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Bepaalt, dat van den tijd, door beklaagde V. van 24 Mei tot en met 5 Juli 1934 in arrest met waarneming van dienst doorgebracht, 20 dagen, en de tijd, door hem van 22 tot en met 23 Mei 1934 alsmede sedert 6 Juli 1934 doorgebracht in arrest zonder waarneming van dienst, daaronder begrepen de tijd, dat hij in de Marine-Afdeeling van de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja is verpleegd, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Verstaat, dat die gevangenisstraf geacht moet worden, geheel te zijn ondergaan;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige;

Gelast, dat beklaagde V. onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 12 October 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. M. W. van Nieuwenhuizen.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadman: Luitenant ter zee der 1e klasse J. C. Cornelis.

Nu de R.Z. dienaangaande bepalingen niet bevat, is — gelet op art. 74 sub 3° Inv.wet Militair Strafrecht — een klacht, ingediend op de wijze voorgeschreven bij art. 66 W. v. Sr. en artt. 164 en 165 W. v. Sv., bij een tot het ontvangen van zoodanige klacht volgens het Regl. op de Strafv. in N.I. a l d a a r bevoegden ambtenaar, op voor den militairen rechter bij de zeemacht volkomen wettige wijze geschied.

De woorden: „Uw vrouw zit met een anderen man te smoezen” — welk laatste woord duidt op een heimelijke verstandhouding welke voor een gehuwde vrouw ongeoorloofd is — zijn voor die vrouw beledigend.

Art. 300 W. v. Sr. eischt voor mishandeling geenszins eenig bijzonder opzet dan wel oogmerk tot het veroorzaken van pijn; aan dit misdrijf maakt zich schuldig ieder die door een opzettelijke lichamelijke aanranding pijn of letsel veroorzaakt, tenzij hij daarvoor eenig geoorloofd oogmerk had en de tot de bereiking van dit doel redelijkerwijze geoorloofde grenzen niet heeft overschreden.

*Art. 285 W. v. Sr. stelt geenszins den eisch dat de dader de bedoe-
ling had zijne bedreiging uit te voeren; voldoende is dat de bedrei-
ging geschiedde onder zoodanige omstandigheden, dat de bedreigde
gemeend heeft en redelijkerwijze kon meenen, dat het den bedreiger
ernst was.*

*Mishandeling en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven
gericht zijn gepleegd binnen een zeer kort tijdsverloop en gedurende
eenzelfde gevecht, terwijl de feiten bestaan uit gelijksoortige mate-
riele handelingen met een eveneens gelijksoortig misdadig opzet,
zoodat zij als ééne voortgezette handeling zijn aan te merken.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van
Nederlandsch-Indië, tusschen den fiskaal bij den Zeekrijgsraad te
Soerabaja, ratiōne officii, appellant, en K., stamboeknummer,
oud 35 jaren, geboren te den Helder, bootsman bij den Onderzeedienst
te Soerabaja, beklaagde-geappëlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en
uitgesproken op den 11den September 1934, waarvan appèl, bij welk
vonnis het den beklaagde sub I en III tenlastegelegde wettig en
overtuigend is bewezen, beklaagde te dier zake, met vrijspraak van
het hem sub II a en b tenlastegelegde,¹⁾ is schuldig verklaard

¹⁾ De tenlastelegging luidde:

I., „dat hij op 21 April 1934 te Soerabaja in of bij het hotel „Metropool”
„in het openbaar I.—V., echtgenoot van I., heeft beleedigd door met het
„opzet om te beleedigen haar echtgenoot in haar tegenwoordigheid toe te
„voegen: „jij bent blind! Je vrouw zit met een andere kerel op haar afge-
„sloten kamer! Zij laat zich op de voorgalerij door een ander aflikken”,
„althans door met het opzet om te beleedigen in haar tegenwoordigheid
„haar toe te voegen: „Jij zit te smoezen op de voorgalerij” en in haar tegen-
„woordigheid I. voornoemd: „Uw vrouw zit met een andere man te smoe-
„zen; als je dat niet weet moet je blind zijn”, althans van woorden van
„gelijke beteekenis en strekking, zijnde voormelde beleedigende woorden
„ter harer kennis gekomen”;

II. „dat hij op 25 April in of bij het hotel „Metropool” te Soerabaja J.
„Apon heeft mishandeld door:

„a. opzettelijk zijn rechervoet te plaats en vervolgens zijn lichaams-
„gewicht geheel of ten deele te doen rusten op den linkervoet van voor-
„noemden Apon, althans dezen opzettelijk gewelddadig op diens linkervoet
„te trappen,

„b. dezen opzettelijk gewelddadig een slag of meerdere slagen, een stoot
„of meerdere stooten, tegen diens lichaam toe te brengen,

„door welke handelingen Apon voornoemd pijn ondervond”;

III. „dat hij ten tijde en ter plaatse als boven sub II vermeld en in aan-
„sluiting op de daaromschreven feitelijkheden J. Apon heeft bedreigd met
„doodslag, althans met zware mishandeling, door, terwijl hij zich nog op
„geringen afstand van dezen Apon bevond, onder het maken van slaande of
„zwaaiende bewegingen met een zinken emmer, althans onder het dreigend
„opheffen van dit voorwerp, hem op dreigenden toon toe te voegen: „God-
„verdomme, ik sla je hersens in”, of „ik kloof je hersens”, althans woorden
„van gelijke beteekenis en strekking”.

aan de misdrijven: 1e. „Eenvoudige belediging” en 2e. „Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht” en deswege veroordeeld tot eene geldboete respectievelijk groot *f* 1.— (een gulden) en *f* 5.— (vijf gulden) bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis voor den duur van respectievelijk 1 dag en 5 dagen, met bevel, dat de zinken emmer, die als stuk van overtuiging heeft gediend, na verloop van acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zal worden teruggegeven aan den beheerder van het hotel „Metropool” te Soerabaja, bij wien dit voorwerp in beslag is genomen;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 19 September 1934, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklagde in hooger beroep d.d. 27 September 1934 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 6 October 1934;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 12 October 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen voor zooverre beklagde voornoemd daarbij is vrijgesproken van het hem sub II *b* ten laste gelegde, ten aanzien van de in het vonnis a quo gegeven qualificatie en van de aan beklagde opgelegde straffen;

en met verbetering van het beroepen vonnis in zooverre:

voornoemden beklagde alsnog zal schuldig verklaren aan het hem sub II *b* ten laste gelegde;

hem te dier zake zoomede ten aanzien van het feit sub III zal schuldig verklaren aan de misdrijven: „mishandeling en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht als één voortgezette handeling gepleegd”;

hem deswege en terzake van het feit sub II zal veroordeelen tot eene geldboete van, voor wat betreft sub I: *f* 5.— en voor wat betreft sub II *b* en sub III: *f* 10.— bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis voor den duur van respectievelijk 2 dagen en 7 dagen;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklagde tot zijn raadsman heeft gekozen den luitenant ter zee der 1ste klasse J. C. Cornelis, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O. ten aanzien van het sub I tenlastegelegde:

dat de Zeekrijgsraad terecht ambtshalve heeft onderzocht of ten aanzien van het sub I tenlastegelegde, dat zoowel in de primaire als in de subsidiaire omschrijving het misdrijf van „eenvoudige belediging” oplevert, een klacht is ingediend op de wijze als voorgeschre-

ven bij art. 66 van het Wetboek van Strafrecht en de artt. 164 en 165 van het Wetboek van Strafvordering, doch het Hof zich niet ten volle kan vereenigen met de motiveering, waarmede de eerste rechter — terecht — de indiening dier klacht als juist heeft aanvaard; ¹⁾

dat toch art. 74 sub 3° der Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht onder schriftelijke bescheiden mede begrijpt verklaringen, processen-verbaal of relazen van openbare ambtenaren of colleges in eene der koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, voor zoover die geschriften naar de wetgeving van die kolonie of bezitting in strafzaken als schriftelijke bescheiden worden aangemerkt, zoodat de Zeekrijgsraad, constateerende, dat zoodanige bescheiden aanwezig waren, daarop krachtens het bepaalde bij art. 185 der Rechtspleging Zeemacht aanstonds mocht recht doen;

1) Deze motiveering luidde :

dat blijkens het hoogervermelde proces-verbaal ter zake van de in de tenlastelegging sub I omschreven gedraging een klacht, bestaande in een aangifte met verzoek om vervolging is ingediend door degene, tegen wie bedoelde gedraging is gepleegd, i.c. I. V. en wel binnen den termijn genoemd in artikel 66 van het Wetboek van Strafrecht;

dat derhalve uit een zelfstandig wettig bewijsmiddel blijkt van het bestaan van eene klacht, voldoende aan alle daaromtrent in het Wetboek van Strafrecht en door den aard van het klacht recht zelve gestelde eischen;

dat de „Rechtspleging bij de Zeemagt” geen processueele voorschriften omtrent eene klacht in den zin van het Wetboek van Strafrecht kent, in het bijzonder niet aanwijst de wijze, waarop eene dergelijke klacht moet worden ingediend en den persoon bij wien dit moet geschieden en het Wetboek van Strafvordering, wel voorschriften dienaangaande bevattende, ten aanzien van de rechtspleging bij de Nederlandsche militaire rechtscolleges verbindende kracht mist;

dat de i.c. ingediende klacht dan ook als rechtsgeldig moet worden beschouwd;

dat wel op grond van artikel 66 van het Wetboek van Strafrecht kan worden aangenomen, dat de wetgever bij dit artikel het oog gericht had op het indienen van eene klacht bij een Nederlandschen ambtenaar, zijne functie uitoefenende binnen het Rijk in Europa, maar hiertegenover staat, dat dezelfde wetgever op de personen, aan de militaire rechtsmacht onderworpen, het Nederlandsche gemeene strafrecht van toepassing heeft verklaard en de uitoefening dezer rechtsmacht mede heeft opgedragen aan de krijgsraden bij de zeemacht buiten het Rijk in Europa en buiten Oost-Indië en aan die in Oost-Indië;

dat deze wetgever voorts, de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs van strafbare feiten van toepassing verklarende in de zaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt, onder schriftelijke bescheiden mede heeft begrepen de verklaringen, processen-verbaal of relazen van openbare ambtenaren of colleges in eene der koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, voor zoover die geschriften naar de wetgeving van die kolonie of bezitting in strafzaken als schriftelijke bescheiden worden aangemerkt en het nu toch met alle redelijkheid in strijd is, dat eene klacht, voldoende aan alle daaromtrent door het Nederlandsche materieele strafrecht en door den aard van het klacht recht gestelde eischen, in Oost-Indië ingediend, en ontvangen met inachtneming van alle daaromtrent in het Reglement op de Strafvordering gegeven voorschriften, door dien militairen rechter in genoemd werelddeel als niet rechtsgeldig zou worden beschouwd, nu hij dienaangaande door geen enkel processueel wettelijk voorschrift is gebonden.

dat in casu blijkt van twee door de getuigen I. en I.-V. ingediende klachten uit twee processen-verbaal, respectievelijk opgemaakt op 22 April en 8 Juni 1934 door den Inspecteur van Politie N. de Vries en den Inspecteur van Politie 1ste klasse D. A. Teerlink, beiden te Soerabaja, zijnde ambtenaren, krachtens de artikelen 2 en 6 van het Reglement op de Strafvordering in Nederlandsch-Indië bevoegd tot het ontvangen van zoodanige klachten en mitsdien tot het opmaken der betreffende processen-verbaal;

dat, nu de Rechtspleging bij de Zeemacht geen bepaling bevat, welke het indienen van zoodanige klachten bij een militaire autoriteit voorschrijft, de bevoegdheid, die door den wetgever aan iederen ingezetene van Nederlandsch-Indië is toegekend, om klachten als de voorschrevene in te dienen bij de bevoegde autoriteit, niet is beperkt, indien zij is gericht tegen plegers van delicten, die voor den militairen rechter justitiabel zijn, mitsdien in casu op volkomen wettige wijze van het indienen der in art. 269 van het Wetboek van Strafrecht als voorwaarde voor de strafvervolgung gestelde klacht is gebleken; ¹⁾

dat de eerste rechter op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, ook naar 's Hofs oordeel terecht, met vrijspraak van het in dit onderdeel primair tenlastegelegde, beklagde aan het hem sub I subsidiair tenlastegelegde heeft schuldig verklaard;

dat weliswaar beklagde's raadsman heeft betoogd, dat de woorden „Uw vrouw zit met een anderen man te smoezen” geen beledigende strekking hebben, bijzonderlijk niet beteekenen, dat de betreffende vrouw zich op ongeoorloofde wijze met andere mannen dan haar echtgenoot afgeeft, doch het Hof evenmin als de eerste rechter die opvatting kan deelen;

dat toch het woord „smoezen” duidt op een heimelijke verstandhouding, welke voor een gehuwde vrouw ongeoorloofd is, en hetgeen beklagde aan die woorden heeft toegevoegd, n.l. de tot getuige I., den echtgenoot der in de eerste zinsnede bedoelde vrouw, gerichtte woorden: „als U dat niet weet, moet U blind zijn”, aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat;

dat dan ook beklagde heeft erkend, dat zijn woorden de voorschreven strekking hadden, en de getuigen I. en I.—V. die als zoodanig hebben opgevat;

O. ten aanzien van het sub II tenlastegelegde:

dat terecht de Zeekrijgsraad niet bewezen heeft geacht het aan beklagde sub II a tenlastegelegde;

dat evenzeer terecht door den eersten rechter op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklagde den getuige Apon heeft gestooten;

1) Deze beslissing is volkomen tegenovergesteld aan die van den Zeekrijgsraad te Willemsoord en het Nederlandsche H.M.G. Zie het vonnis van 31 Mei 1933, bevestigd bij sententie van 8 September d.a.v. M.R.T. XXIX, blz. 468 en 474.

dat de Zeekrijgsraad echter die feiten niet strafbaar heeft geacht, omdat niet zou zijn bewezen, dat beklagde het opzet heeft gehad, getuige Apon pijn te doen;

dat vooreerst naar 's Hofs oordeel door de opgaven van beklagde in hooger beroep en de verklaringen der getuigen Apon, Herman, Van Beekhoven en I.-V. wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde en Apon hebben gevochten en beklagde genoemden getuige niet slechts één stoot, doch meerdere klappen dan wel stompen heeft gegeven, welke dien getuige blijkens zijn verklaringen pijn hebben veroorzaakt;

dat overigens art. 300 van het Wetboek van Strafrecht geenszins voor mishandeling eenig bijzonder opzet dan wel oogmerk tot het veroorzaken van pijn vereischt, doch integendeel uit de geschiedenis van genoemd wetsartikel volgt, dat aan dit misdrijf zich schuldig maakt ieder, die door een opzettelijke lichamelijke aanranding pijn of letsel veroorzaakt, tenzij hij daarvoor eenig geoorloofd oogmerk had en de tot de bereiking van dit doel redelijkerwijze geoorloofde grenzen niet heeft overschreden;

dat beklagde zelfs niet heeft gepoogd, te betoogen, dat hij met zijn handelingen eenig ander oogmerk had dan gewelddadig tegen getuige Apon op te treden, zij het dan, dat hij zich heeft beroepen op noodweer, welk verweer echter reeds daarom aanstonds moet worden verworpen, omdat hij — gelijk hij ook zelf erkent — zich naar getuige Apon heeft begeven en, toen deze — wederom volgens beklagde's verklaring — een dreigende houding aannam, met vechten is doorgestaan in stede van zich te verwijderen;

dat dan ook ten onrechte de Zeekrijgsraad beklagde van dit onderdeel der tenlastelegging heeft vrijgesproken;

O. ten aanzien van het sub III tenlastegelegde:

dat terecht de eerste rechter op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklagde aan het hem in dit onderdeel tenlastegelegde heeft schuldig verklaard;

dat wel beklagde's raadsman heeft aangevoerd, dat beklagde niet ernstig de bedoeling heeft gehad, zijn bedreiging, getuige Apon met den emmer, dien hij tegen hem ophief, de hersens in te slaan, uit te voeren, en het Hof dit met dien raadsman ook wil aannemen, doch art. 285 van het Wetboek van Strafrecht geenszins den eisch stelt, dat een zoodanig voornemen bij den beklagde heeft bestaan;

dat het voor veroordeeling krachtens deze wetsbepaling voldoende is, dat de bedreiging geschiedde onder zoodanige omstandigheden, dat de bedreigde gemeend heeft en redelijkerwijze kon meenen, dat het den bedreiger ernst was, en zulks in casu het geval is geweest;

O., dat de sub II b en III tenlastegelegde en bewezen verklaarde feiten beiden zijn gepleegd binnen een zeer kort tijdsverloop en gedurende eenzelfde gevecht, terwijl zij bestaan uit gelijksoortige materiele handelingen met een eveneens gelijksoortig misdadig opzet, zoodat zij als één voortgezette handeling zijn aan te merken en ten deze mitsdien krachtens het bepaalde bij art. 56 van het Wetboek

van Strafrecht één strafbepaling moet worden toegepast, te weten die, waarop de zwaarste hoofdstraf is gesteld, zijnde evenwel in casu op de misdrijven, omschreven in de artikelen 300 en 285 van het Wetboek van Strafrecht, gelijke hoofdstraffen gesteld;

O. ten aanzien van de op te leggen straffen:

dat het College bij de strafbepaling in aanmerking wil nemen, dat beklagde tot het plegen der feiten is gekomen naar aanleiding van provocerend optreden van getuige I.-V. tegen beklagde's echtgenoot en van getuige Apon jegens hemzelf, alsmede, dat de mishandeling voor getuige Apon geenerlei nadeelige gevolgen heeft gehad en de bedreiging een zeer weinig ernstig karakter heeft gedragen, doch niettemin de door den Zeekrijgsraad opgelegde straffen den Hove te licht zijn voorgekomen;

dat het Hof aan beklagde ter zake van het sub III tenlastegelegde feit een gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd en op grond van het hierboven overwogene termen aanwezig acht, deze straf krachtens het bepaalde bij art. 23 bis ¹⁾ van het Wetboek van Strafrecht te vervangen door na te noemen geldboete;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, de artikelen 23, 23 bis, 56, 61 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, artikel 74, 3°, van de Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht en de artikelen 2 en 6 van het Reglement op de Strafvordering in Nederlandsch-Indië, alsmede artikel 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artikelen 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 11 September 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzover beklagde daarbij van het hem sub II *b* tenlastegelegde is vrijgesproken, alsmede ten aanzien van de qualificatie van het in het vonnis sub II bewezen verklaarde (sub III tenlastegelegde) en van de opgelegde straffen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat beklagde het hem sub II *b* tenlastegelegde heeft gepleegd;

Verklaart beklagde deswege tezamen met het sub III tenlastegelegde en bewezen verklaarde schuldig aan „Mishandeling en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht”, beide feiten als één voortgezette handeling beschouwd;

Veroordeelt beklagde terzake van het feit, waaraan hij bij het beroepen vonnis sub I is schuldig verklaard, tot een geldboete van *f* 5 (vijf gulden), bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis voor den tijd van drie dagen, en terzake van de feiten, bij deze sententie omschreven tot een geldboete van *f* 10

1) Is thans art. 24 geworden.

(tien gulden), bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis voor den tijd van vijf dagen;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige. 1)

1) Een kleine moeilijkheid op het gebied van het interregionaal recht is door vorenstaande sententie voor Oost-Indië uit den weg geruimd, al blijft het verschil in opvatting tusschen de beide Hooge Militaire Gerechtshoven ook te betreuren.

Een nieuw bezwaar heeft zich nu in Indië echter onlangs weder voorgedaan. Vroeger heeft de Zeekrijgsraad te Soerabaja bij herhaling beslist dat het opgeven van een valschen naam aan een Indisch politiebeambte strafbaar is volgens art. 435 W. v. S. (Zie bijv. vonnis van 1 Aug. 1929, M.R.T. XXVI, 67; van 24 Sept. 1929, bevestigd bij Sententie van 8 Nov. d.a.v., M.R.T. XXVI, 35; van 3 Dec. 1929, M.R.T. XXVI, 256). Thans echter is dezelfde Zeekrijgsraad van opvatting veranderd. Bij vonnis namelijk van 31 October 1934 is niet strafbaar geoordeeld een matroos die aan een inspecteur van politie te Soerabaja een valschen naam had opgegeven, zulks op grond van de volgende overweging:
„dat onder „bevoegd gezag” in art. 435, 3° W. v. S. moet worden verstaan het *Nederlandsche* bevoegd gezag;

dat, waar Nederlandsch-Indië voor de Nederlandsche strafwet geldt als buitenland, een inspecteur van politie, ambtenaar van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aldaar zijne functie uitoefenende, niet is een tegenwoordiger van het Nederlandsche gezag, tenzij uitdrukkelijk anders ware bepaald, hetgeen in casu niet is gebleken.”

Red. M.R.T.

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 7 Juni 1934.

(1934. D. N^o K. 2; I. N° 15.)

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Klager is door den Minister van Defensie, overeenkomstig het eenstemmig advies van de Commissie van onderzoek bedoeld in art. 22 R.R., eervol uit den zeedienst ontslagen wegens ongeschiktheid om in de verkregen kwaliteit te dienen.

Als bestuurslid van den Bond van Minder Marinepersoneel een met zekeren Groothoff, welke persoon volgens verlangen van den Commandant der Marine van het bekleeden van eenigerlei bondsfunctie moest worden uitgesloten, gesloten contract mede-ondertee-kend. Hierdoor handelde hij welbewust in strijd met de bevelen van den Commandant der Marine.

Verder kon en moest hij begrijpen, dat het ondertekenen van een volmacht tot overdracht van het bondsgebouw tijdens een met den Commandant der Marine betreffende het vereenigingsleven bij de zeemacht aanhangig overleg, aan een sociaal-democratische stich-ting en het verzwijgen daarvan, ten eenenmale in strijd was met de bedoelingen van het militair gezag en met de goede trouw.

Klagers grief dat zijn ontslag is gegrond op dezelfde feiten, ter zake waarvan een achttal maanden tevoren was beslist dat hij des-wege niet zou worden ontslagen, is niet houdbaar. De nu aan het licht gekomen feiten waren destijds niet bekend en werpen een ander licht op de door hem toen als bestuurslid aangenomen houding.

Beroep ongegrond.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: V., wonende te Dordrecht, te dezer zake domicilie gekozen hebbende bij W. Drop, wonende aan de Benthuiserstraat 58 b te Rotterdam, klager, niet verschenen, tegen:

den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. J. van Houten, officier van administratie der 2de klasse, wonende te den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie, overeenkomstig het eenstemmige advies van 24 Januari 1934 van de Commissie van onderzoek, als bedoeld in art. 22 van het Koninklijk Besluit van 22 Augustus 1931, Staatsblad no. 377, bij besluit van 21 Februari 1934 met ingang van 1 Maart 1934 eervol ontslag uit den zeedienst heeft verleend, wegens ongeschiktheid om in de verkregen kwaliteit te dienen, aan den Vliegtuigmaker (M) der eerste klasse, V., geboren 1 Mei 1909;

O. dat V. van dit besluit tijdig in beroep is gekomen, bij zijn klaagschrift vorderende, dat deze Raad het bestreden besluit zal vernietigen en zijn herplaatsing in kwaliteit zal bevelen;

O. dat klager, tot staving van zijn vordering, bij klaagschrift in hoofdzaak heeft aangevoerd: „dat hem mondeling is medegedeeld, dat zijn ontslag het gevolg moet zijn van het feit, dat hij in kwaliteit van lid van het Hoofdbestuur van den Bond van Minder Marinepersoneel mede had ondertekend een aanstelling van een administrateur van het Marinegebouw te Den Helder, hetwelk als een onmilitaire handeling zou zijn te beschouwen;

dat hij de bedoelde onderteekening heeft gegeven in Mei of begin Juni 1933 en destijds reeds een onderzoek ter zake is ingesteld, hij althans deswege is gehoord, doch hem nader door zijn toenmaligen onmiddellijken chef, den heer Holterman, Officier M.S.D. 2de klasse, is medegedeeld, dat geen aanleiding was gevonden hem voor dit feit ontslag te verlenen;

dat hij het daarom onjuist acht, dat hij later met name per 1 Maart 1934 op denzelfden grond, terwijl zich geen nieuwe feiten voordeden, om de bovenvermelde omstandigheid nog zou worden ontslagen”;

O. dat van wege verweerder bij contra-memoried, op de daarbij aangevoerde gronden, is geconcludeerd, dat klagers beroep als ongegrond moet worden verworpen;

In rechte:

O. dat, blijkens hetgeen, onder de feitelijke overwegingen, uit het klaagschrift is overgenomen, klagers grief tegen het hem verleende ontslag hierop neerkomt, dat hij thans zou zijn ontslagen op grond van dezelfde feiten ter zake waarvan omstreeks het midden van 1933 na onderzoek werd beslist, dat hij deswege niet zou worden ontslagen, terwijl zich sindsdien geen nieuwe feiten zouden hebben voorgedaan, welke zijn ontslag zouden kunnen rechtvaardigen;

O. dat met betrekking tot vorenomschreven grief in de contra-memoried wordt aangevoerd:

„In April 1933 nam klager zitting in het bestuur van den Bond van Minder Marinepersoneel als penningmeester.

Als zoodanig verleende hij in Juni van dat jaar zijne medewerking om het bondsgebouw van genoemden bond te Den Helder over te dragen aan eene stichting, welker bestuur bestond uit personen, die de sociaal-democratische beginselen waren toegedaan.

Deze overdracht geschiedde ten tijde, dat de Commandant der

Marine met het bestuur van genoemden bond overleg pleegde over de richting, welke de bond in verband met de nieuwe voorschriften betreffende het vereenigingsleven bij de Zeemacht had te gaan. Hoewel deze overdracht ten nauwste met dit overleg samenhang, werd zij door het bondsbestuur verzwegen en eerst een maand later aan genoemden Commandant medegedeeld. Naar aanleiding van een en ander werden de twee mede-bestuursleden van klager uit den zeedienst ontslagen. Klager werd eveneens voorgedragen voor ontslag, doch hieraan werd toen geen gevolg gegeven, omdat werd aangenomen, dat klager de draagwijdte van zijne handelwijze als bestuurslid niet voldoende had beseft, zich niet voldoende rekenschap daarvan had gegeven en in deze min of meer in onwetendheid had gehandeld.

Later kwam evenwel aan het licht, dat klager bij deze overdracht en hetgeen daaraan voorafging, meer actief is opgetreden dan bij de beslissing op de evenbedoelde voordracht tot ontslag bekend was.

Het bleek n.l., dat klager in Mei 1933 als bestuurslid zijne medewerking verleende aan het sluiten van een arbeidscontract van meergenoemd bestuur met een zekeren Groothoff, terwijl hij wist, dat bij het vaststellen van de nieuwe richtlijnen voor het vereenigingsleven van militairen der Zeemacht, de Commandant der Marine te Willemsoord uitdrukkelijk de voorwaarde had gesteld, dat deze persoon van het bekleeden van eenigerlei bondsfunctie moest worden uitgesloten. Voorts bleek, dat klager als bestuurslid eene volmacht ondertekende, waarbij genoemde Groothoff werd gemachtigd stappen te doen voor de eerder vermelde overdracht van het bondsgebouw.

Door deze feiten, welke tijdens het onderzoek betreffende de voordracht tot ontslag van klager in 1933 niet bekend waren, kwam vast te staan dat klager bij de overdracht van het bondsgebouw en hetgeen daaraan voorafging, geenszins de lijdelijke houding had aangenomen, welke bij het nemen der beslissing op die voordracht werd verondersteld, doch dat hij daarin een werkzaam aandeel had genomen.

Door zijne mede-ondertekening van het met Groothoff gesloten contract, na van den inhoud daarvan te hebben kennis genomen, handelde hij welbewust in strijd met de bevelen van den Commandant der Marine.

Ten aanzien van het ondertekenen van de volmacht tot overdracht van het bondsgebouw kon en moest hij begrijpen, dat deze overdracht ten eenenmale in strijd was met de bedoelingen van het militair gezag en met de goede trouw. Immers terzelfder tijd werden door het bestuur van den Bond van Minder Marinepersoneel besprekingen gehouden met den Commandant der Marine omtrent de moeilijkheden, welke de reorganisatie van het vereenigingsleven voor den bond medebracht. Hierbij werd de overdracht van het bondsgebouw, dat in het vereenigingsleven een belangrijke plaats innam, door het bestuur, waaronder klager, opzettelijk verzwegen;

eerst ongeveer een maand na de overdracht werd den Commandant der Marine daarvan kennis gegeven.”; ¹⁾)

O. dat, mede gelet op den overigen inhoud der gedingstukken, moet worden aangenomen, dat de hierboven weergegeven, aan de contra-memorie ontleende, voorstelling van zaken juist is;

O. dat derhalve vaststaat, dat sedert klager in het midden van 1933 voor ontslag werd voorgedragen, feiten aan het licht zijn gekomen, welke destijds niet bekend waren en welke een ander licht werpen op de door hem als bestuurslid aangenomen houding, terwijl tevens moet worden aangenomen, dat, indien deze feiten destijds bekend geweest waren, hij reeds toen zou zijn ontslagen, zooals zijn twee medebestuurleden;

O. dat hieruit volgt, dat de door klager tegen het hem verleende ontslag aangevoerde grief niet houdbaar is;

O. dat ook overigens niet gebleken is, dat het bestreden ontslagbesluit zou kunnen worden aangevochten ter zake dat het feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften of dat bij het nemen daarvan het administratief orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat het beroep dus ongegrond moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 8 November 1934.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beklag door een onderofficier der Maréchaussée naar aanleiding van een ongunstige door zijn districtscommandant over hem uitgebrachte en, na beklag, door den divisiecommandant gehandhaafde, beoordeeling.

Art. 12 sub j. der Militaire Ambtenarenwet 1931 behelst slechts een voorschrift na inwerkingtreding daarvan in acht te nemen bij het instellen van een administratieve beroepsinstantie. Art. 3, 2e en 3e lid, der Ambtenarenwet 1929 moet los van dat art. 12 worden beschouwd. Art. 346 der Dienstvoorschriften 1923 van de Kon. Maréchaussée, aan een beoordeelde het recht toekennende om over een ongunstige beoordeeling zijne bezwaren bij den naast-hoogeren chef in te brengen, verleent nu een recht tot het instellen van een beroep

¹⁾ Verg. ook de beschikking van de Rechtbank te Alkmaar, M.R.T. XXIX, in het bijzonder blz. 603—604. Red. M.R.T.

op het daar bedoelde administratieve orgaan, zoodat i.c. van toepassing is art. 3, lid 2, sub a Ambtenarenwet 1929. De zaak behoorde dus in eersten aanleg bij den Centralen Raad. (Anders Militair Ambtenarengerecht).

De C. R. zal mede moeten beoordeelen of i.c. van feiten of omstandigheden is gebleken, welke rechtvaardigen het uitbrengen van eene beoordeeling als ten deze heeft plaats gehad, waardoor de Raad niet treedt in een oordeel over de doelmatigheid, doch uitsluitend over de rechtmatigheid van den getroffen maatregel.

Klager's uit de gedingstukken gebleken gedrag wettigt de over hem uitgebrachte beoordeeling. Beroep ongegrond.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: M., wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, wonende te R., eischer in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen:

den Districts-Commandant der Koninklijke Maréchaussée te Roermond, gedaagde in hooger beroep, niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord voornoemen M.;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de kapitein der Koninklijke Maréchaussé Jhr. G. A. Bowier, wonende te Nijmegen, als waarnemend Districts-Commandant bij dat wapen te Roermond, op 1 December 1933, met machtiging van den Divisie-commandant, een tusschentijdsche beoordeeling heeft uitgebracht betreffende eischer, wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, dienende als zoodanig bij de 2e divisie, district Roermond, brigade R., waarbij onder punt 8: Algemeene indruk, is vermeld: „Is weinig plooibaar, kan persoonlijke kwesties niet afgescheiden houden van dienstaangelegenheden, waardoor deze laatsten daarvan schade ondervinden en heeft daardoor getoond eigenschappen te bezitten welke onverenigbaar zijn met het begrip van een goede dienstuitoefening en zoolang die eigenschappen geen algeheele wijziging hebben ondergaan, wordt hij door mij ongeschikt geacht voor het voeren van het zelfstandig commando van brigade-commandant.”;

O. dat voornoemde waarnemend Districts-Commandant in zijn schrijven d.d. 1 December 1933, gericht tot den Brigade-Commandant der Koninklijke Maréchaussée te R., onder meer bericht: „Ik deel U mede, dat mij bij het door mij gehouden onderzoek betreffende het voorgevallene op 25 Juni j.l. e.v. dagen en op 4 November j.l. tusschen den Wachtmr. M. en den Rijksveldwachter-Brigadier H. gebleken is, dat Wachtmeester M. persoonlijke kwesties niet kan afgescheiden houden van dienstzaken.

Zijn optreden in dienst op die dagen is van dusdanigen aard geweest, dat daarbij de belangen van den dienst geschaad zijn gewor-

den, daar de noodige samenwerking met de rijksveldwacht heeft ontbroken.

Dit ontbreken van samenwerking heeft zelfs tengevolge gehad eene mededeeling van den betrokken burgemeester van Kessel, dat op de kermis te Hout geen manschappen der Maréchaussée noodig waren.

Bij een daarop gevolgd onderhoud door den brigade-commandant te R. met bedoelden burgemeester werd besloten, dat de Maréchaussées toch te Hout zouden surveilleeren, echter wachtmeester M. zou dan niet aan die surveillance mogen deelnemen.

Niettegenstaande wachtmeester M. bij tusschentijdsche beoordeeling d.d. 26 December 1928 ongeschikt voor bevordering werd geacht, waarbij o.a. ook werd opgemerkt, dat hij weinig plooibaar was, doch welke beoordeeling in Maart 1931 weder voor hem gunstig is opgemaakt geworden, wordt hij door het voorgevallene, hierboven omschreven, niet geschikt geacht, om zelfstandig het commando over eene brigade te voeren.”;

O. dat de Divisie-commandant der Koninklijke Maréchaussée te Maastricht, nadat eischer tegen die beoordeeling bezwaar had gemaakt, bij schrijven van 12 Januari 1934 aan voornoemden waarnemend Districts-commandant, heeft medegedeeld, dat door hem geen termen zijn gevonden die tusschentijdsche beoordeeling in te trekken of te wijzigen, met verzoek zulks ter kennis van eischer te brengen;

O., dat het Ambtenarengerecht te 's Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken — waaraan voornoemde M. op de bij zijn aldaar ingediend klaagschrift aangevoerde gronden heeft verzocht zoo mogelijk een uitspraak te mogen vernemen, waarin hij als geschikt voor den naast hooger rang wordt bevonden en als zoodanig volgens ouderdom in rang van aanstelling thans weer in aanmerking kan worden gebracht — bij uitspraak van 13 Juni 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — zich bevoegd heeft verklaard van het door M. tegen meerbedoelde beoordeeling ingestelde beroep kennis te nemen en dat beroep ongegrond heeft verklaard;

O., dat M. van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift, op de in de daarbij gevoegde memorie aangevoerde gronden, kennelijk heeft bedoeld te vorderen, dat die uitspraak en beoordeeling worden vernietigd;

In rechte:

O. dat ingevolge artikel 12, sub j, van de Militaire Ambtenarenwet 1931 voor de militaire ambtenaren administratieve instanties, als bedoeld in het tweede en derde lid van artikel 3 van de Ambtenarenwet 1929, voorzover deze worden mogelijk gemaakt, worden ingesteld bij of krachtens algemeenen maatregel van bestuur, voorzover dat onderwerp niet reeds bij of krachtens de wet is geregeld;

O. dat hieruit geenszins volgt, dat een voor militaire ambtenaren vóór de inwerkingtreding van de Militaire Ambtenarenwet 1931

door het bevoegde gezag, krachtens een wettiglijk gegeven voorschrift, ingestelde administratieve beroepsinstantie, al is zulks niet geschied bij of krachtens de wet, rechtsgeldigheid zou missen en als niet bestaande zou moeten worden aangemerkt, aangezien voormeld artikel 12 slechts behelst een voorschrift, in acht te nemen bij het alsnog instellen van een administratieve beroepsinstantie, terwijl artikel 3, 2e en 3e lid, van de Ambtenarenwet 1929 op zich zelf en los van dat artikel 12 moet worden beschouwd;

O., nu dat de slotalinea van artikel 346 der Dienstvoorschriften 1923 van de Koninklijke Maréchaussée — welke dienstvoorschriften krachtens aanschrijving van het toenmaals nog bestaande Departement van Oorlog zijn vastgesteld door den Inspecteur der Koninklijke Maréchaussée en blijkens de daaraan voorafgaande Inleiding moeten worden beschouwd als een aanvulling van het Reglement op de Policie, de Discipline en den Dienst der Koninklijke Maréchaussée, vastgesteld bij wettig Souverein Besluit van 30 Januari 1815 — het volgende inhoudt: „Indien de beoordeelde zich over een omtrent hem uitgebrachte ongunstige beoordeeling bezwaard gevoelt, heeft hij het recht zijne bezwaren in te brengen bij den naast-hooger chef van den beoordeelaar.”;

O. dat deze Raad in deze slotalinea niet anders vermag te zien dan het verleenen aan den beoordeelde van een recht tot het instellen van beroep op het aldaar bedoelde administratieve orgaan;

O. dat mitsdien, gelet op het hierboven overwogene, het ten deze door den Divisie-Commandant te Maastricht, naar aanleiding van het door voornoemden M. tegen de beoordeeling van 1 December 1933 ingebrachte bezwaar, op 12 Januari 1934 genomen besluit moet worden aangemerkt als een besluit in administratief beroep genomen, bedoeld in artikel 3, lid 2, sub *a*, van de Ambtenarenwet 1929;

O. dat derhalve ingevolge den aanhef van bedoeld lid 2 enkel deze Raad, in eersten en eenigen aanleg, over een tegen dat besluit ingesteld beroep kan oordeelen, en dan ook de Voorzitter van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, krachtens het bepaalde in artikel 66 van de Ambtenarenwet 1929 het onderhavige klaagschrift naar dezen Raad had moeten zenden, en, nu deze zulks heeft verzuimd, dat Ambtenarengerecht zelf alsnog dit verzuim had behooren te herstellen door een uitspraak in den zin van artikel 70 dier wet, zoodat, nu dit niet is geschied, de bestreden uitspraak moet worden vernietigd;

O. dat intusschen deze Raad, nu het klaagschrift met de daarbij behorende stukken, zij het op andere wijze dan voorgeschreven in artt. 66 en 70 evenbedoeld, bij dezen Raad is ingekomen, in casu de te dien opzichte gepleegde verzuimen voor gedekt houdt en derhalve alsnog naar aanleiding van dit klaagschrift — hetwelk geacht moet worden op 8 Februari 1934 en derhalve tijdig bij dezen Raad te zijn ingekomen — op de hoofdzaak zal moeten beslissen;

O. dat de Raad daarbij mede zal moeten beoordeelen, of in casu

van feiten of omstandigheden is gebleken, welke rechtvaardigen het uitbrengen van een beoordeeling, als ten deze heeft plaats gehad, waardoor de Raad niet treedt in een oordeel over de doelmatigheid, doch uitsluitend over de rechtmatigheid van den getroffen maatregel;

O. nu dat de Raad op grond van de gedingstukken als vaststaande aanneemt, dat voornoemde M., onder meer op 4 November 1933 bij het overgeven van een arrestant, onvoldoende medewerking heeft verleend aan den Brigadier der Rijksveldwacht te Kessel, H., waardoor de dienstaangelegenheden schadelijk zijn beïnvloed, en de Raad de overtuiging heeft bekomen, dat zulks in hoofdzaak het gevolg is geweest van een zekere animositeit, welke reeds langer, met name in verband met het op 25 Juni 1933 tusschen M. en H. voorgevallene, bij eerstgenoemde ten opzichte van laatstgenoemde bestond; ¹⁾

O. dat naar 's Raads oordeel een en ander wettigt de beoordeeling, als ten deze d.d. 1 December 1933 is uitgebracht door den waarnemend Districts-Commandant der Kon. Maréchaussée te Roermond, die tot het uitbrengen van deze beoordeeling bevoegd was op grond van het bepaalde in artikel 346, jo. artikel 675 van bovenbedoelde Voorschriften;

O. dat mitsdien, waar het in administratief beroep gehandhaafde beoordeelingsbesluit noch feitelijk, noch rechtens met enig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift strijdt, en ook in geen enkel opzicht is gebleken, dat voornoemde waarnemend Districts-Commandant van zijn bevoegdheid kennelijk een en ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, het bij klaagschrift ingestelde beroep ongegrond behoort te worden verklaard;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak van 13 Juni 1934 van het Ambtenaren-gerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenaren-zaken, als zijnde niet het ten deze bevoegde gerecht;

Verklaart het bij klaagschrift ingestelde beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 15 November 1934.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Art. 21, sub *e* Reglement militaire ambtenaren Kon. landmacht.

Niet-eervol ontslag van een sergeant wegens onzedelijkheid.

Voor een ontslag krachtens art. 21, sub e staat uitsluitend ter

¹⁾ Vergelijk ook de Beschikking van het H.M.G. van 16 Februari 1934, M.R.T. XXX, 133. Red. M.R.T.

beoordeeling van den Minister van Defensie of een betrokken militair zich aan onzedelijkheid heeft schuldig gemaakt. Is de Minister dat oordeel toegedaan, dan moet hij dien militair niet-eervol ontslaan.

Van „détournement de pouvoir” is geen sprake. Dit zou alleen het geval zijn, indien een onredelijk of onoirbaar motief tot 's Ministers oordeel had geleid, moettende zoodanig motief i.c., waar het plegen van onzedelijke handelingen door gedaagde onomstootelijk vaststaat, ten eenenmale uitgesloten worden geacht.

Beroep ongegrond. Uitspraak Militair Ambtenarengerecht vernietigd.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

de Minister van Defensie, eischer in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk (Z.H.), tegen: E., wonende te Utrecht, gedaagde in hooger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. H. Th. Gerlings, advocaat te Utrecht.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen, alsmede als getuigen P. J. Stuitje, Luitenant-Kolonel der Genie, wonende te Utrecht, en A. Witzel, Rijksklerk 1e klasse ten parkette van het Kantongerecht, wonende te Utrecht;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij beschikking van 9 Mei 1934, overwegende dat de sergeant E., van het regiment genietroepen, zich heeft schuldig gemaakt aan onzedelijkheid, en gelet op het bepaalde bij artikel 21, onder e, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, heeft goedgevonden dien sergeant met ingang van 16 Mei 1934 niet-eervol uit den militairen dienst te ontslaan;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 23 Juli 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — vorenbedoelde beschikking nietig heeft verklaard;

O. dat de Minister van Defensie van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift, op de daarbij aangevoerde gronden, heeft verzocht die uitspraak te willen vernietigen en de bestreden beschikking te willen handhaven;

O. dat Mr. H. Th. Gerlings, als gemachtigde van gedaagde, bij contra-memorie heeft verzocht de uitspraak, waarvan beroep, te bevestigen;

In rechte:

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil is te beantwoorden de vraag, of het bestreden besluit van 9 Mei 1934 feitelijk

of rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijdt of dat de Minister van Defensie bij het nemen daarvan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat in het bestreden besluit als grond voor het aan gedaagde, sergeant van het regiment genietroepen, niet-eervol gegeven ontslag is vermeld het zich hebben schuldig gemaakt aan onzedelijkheid;

O. dat krachtens art. 21 sub *e*, van het „Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht” de militair, in het eerste lid van art. 19 van dit Reglement aangeduid, (te weten de militair beneden den rang van tweede-luitenant, die niet behoort tot het reserve-personeel der Koninklijke landmacht) als zoodanig door den Minister van Defensie niet-eervol wordt ontslagen, indien hij naar het oordeel van dien Minister zich heeft schuldig gemaakt aan handelingen of gedragingen, welke de tucht ondermijnen, aan onzedelijkheid of aan verregaande nalatigheid in de vervulling der dienstplichten;

O. dat derhalve voor een ontslag krachtens bedoeld art. 21, sub *e*, uitsluitend staat ter beoordeeling van den Minister van Defensie, of een betrokken militair zich aan onzedelijkheid heeft schuldig gemaakt, en dat die Minister, indien hij dit oordeel is toegedaan, dien militair niet-eervol moet ontslaan;

O. dat ten deze vaststaat, dat de Minister van Defensie ten opzichte van gedaagde inderdaad zoodanig oordeel was toegedaan, zoodat op grond daarvan in casu ontslag moest volgen, en dan ook van strijd feitelijk of rechtens met vorenbedoeld toepasselijk algemeen verbindend voorschrift geen sprake is, zijnde zoodanige strijd met enig ander verbindend voorschrift niet gesteld, noch daarvan gebleken;

O. dat ook niet met grond kan worden volgehouden, dat meerge- noemde Minister bij het nemen van het bestreden besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, te weten het ver- plicht ontslaan van een militair, als hier bedoeld, die zich naar zijn oordeel aan onzedelijkheid heeft schuldig gemaakt;

O. dat alleen, indien een onredelijk of onoirbaar motief tot 's Mi- nisters oordeel had geleid, van „détournement de pouvoir” sprake zou kunnen zijn, moettende zoodanig motief in casu, waar het ple- gen van onzedelijke handelingen door gedaagde — zijnde identiek met het zich schuldig maken aan onzedelijkheid — onomstootelijk vaststaat, ten eenenmale uitgesloten worden geacht;

O. dat derhalve de uitspraak, waarvan beroep, behoort te worden vernietigd en het beroep tegen het bestreden besluit van 9 Mei 1934 alsnog ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart alsnog het tegen het besluit van 9 Mei 1934 ingestelde beroep ongegrond.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Voorwaardelijke veroordeeling van militairen.

Ministerieele beschikking van 10 Januari 1935,

Iste Afd. Nr. 1.

*(Zie ook 5e B. U., blz. 997, 1007 en 1315,
alsmede L.O. 1929, nr. 95.)¹⁾*

Legerorders 1935, No. 7.

In verband met het Koninklijk Besluit van 11 Augustus 1930 (*Staatsblad* nr. 360), waarbij is bekend gemaakt de tekst van de Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling, zooals deze luidt na de daarin gebrachte aanvullingen en wijzigingen, laatstelijk bij Koninklijk Besluit van 17 Mei 1930 (*Staatsblad* nr. 198), volgen hierna de artikelen van dien tekst, voor zooveel deze van belang zijn voor de Koninklijke Landmacht.²⁾

HOOFDSTUK III.

Van voorwaardelijk veroordeelden die militair zijn of worden.

Artikel 23.

Voor wat betreft personen, die door een militair gerecht voorwaardelijk veroordeeld zijn, geldt al hetgeen in dit besluit met betrekking tot het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de beslissing omtrent de voorwaardelijke veroordeeling heeft gegeven, is bepaald, ten aanzien van den openbaren aanklager bij dat militaire gerecht en, bij verhindering of ontstentenis van dezen of indien de voorwaardelijk veroordeelde zich bevindt in of op weg naar de koloniën of bezittingen in andere werelddelen, onderscheidenlijk mede ten aanzien van den Advocaat-Fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof dan wel van den openbaren aanklager bij den krijgsraad, bedoeld bij artikel 17 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Artikel 24.

Is of wordt een voorwaardelijk veroordeelde militair, dan draagt het openbaar ministerie bij het gerecht dat de beslissing omtrent de voorwaardelijke veroordeeling heeft gegeven, zorg, dat de commandeerende officier van den veroordeelde omtrent de veroordeeling en het verloop daarvan worde ingelicht.³⁾

¹⁾ M.R.T. XVIII, blz. 568; XXV, blz. 1. Red. M.R.T.

²⁾ Voor de Zeemacht, Bijlage No. 12 „Justitieele Zaken”, 3 V.K.M. XI A. Red. M.R.T.

³⁾ Zie ook M.R.T. XXIX, blz. 214. Red. M.R.T.

Artikel 25.

Van elke onherroepelijk geworden krijgstuchtelijke bestraffing van een voorwaardelijk veroordeelden militair, te wiens aanzien de algemeene voorwaarde is gesteld, bedoeld in artikel 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, doet diens commandeerende officier onverwijld mededeeling aan het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de beslissing omtrent de voorwaardelijke veroordeeling heeft gegeven, welk openbaar ministerie onverwijld Onzen Minister verwittigt.

Artikel 26.

De commandeerende officier van voorwaardelijk veroordeelden die zich in werkelijken militairen dienst bevinden, bevordert zoo veel mogelijk dat deze de gestelde voorwaarden nakomen.

Degene, die met het verlenen van bijstand is belast aan een voorwaardelijk veroordeelde die zich in werkelijken militairen dienst bevindt, verleent den veroordeelde geen bijstand dan met goedvinden van diens commandeerenden officier.

Eene krijgstuchtelijke straf moet worden geacht onherroepelijk te zijn geworden in den zin van bovenbedoeld art. 25 na verloop van een termijn van vier dagen, aanvangende met den tweeden dag na dien waarop de oplegging der straf ter kennis van den gestrafte is gekomen, tenzij de gestrafte binnen vorenbedoelden termijn ter zake zijn beklag heeft gedaan, in welk geval de straf eerst onherroepelijk wordt, nadat de beslissing op dat beklag te zijner kennis is gekomen en de termijn binnen welken de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof kan worden ingeroepen is verstreken, c.q. die eindbeslissing te zijner kennis is gebracht.

In verband met het bovenstaande vervalt L. O. 1918, A 45 (5e B. U. blz. 583 en 584).

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 28 Januari 1935,

IIde Afd. B, nr. 15.

(Zie L. O. 1931, nr. 225 O.) ¹⁾

Legerorders 1935, Nr. 23 O.

In de *Bijlage* van L.O. 1931, nr. 225 O, ¹⁾ wordt onder „I. Binnenlandsche geschriften” bijgevoegd:

55	Liga-Signaal. Weekblad van de Internationale soc. anti oorlogs-liga.	wekelijks.
----	--	------------

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXX, 455.

*Ministerieele beschikking van 15 Februari 1935,
IIde Afd. B, nr. 10.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.)*¹⁾

Legerorders 1935, Nr. 37 O.

In de Bijlage van L.O. 1931, nr. 225 O,¹⁾ wordt onder „I. Binnenlandsche geschriften” bijgevoegd:

- 56 De jonge fabrieksarbeider.
Jeugdorgaan van de Ned. Vereen.
van fabrieksarbeiders(sters).

De praktijk van het militaire tuchtrecht.

(Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed.)

*Ministerieele kennisgeving van 20 Februari 1935,
IIde Afd. B, nr. 9.
(Zie L. O. 1932, nr. 222, 1933, nr. 197 en 1934, nr. 269)*²⁾

Legerorders 1935, Nr. 44.

Met verwijzing naar L.O. 1932, nr. 222, wordt ter kennis gebracht, dat de N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v/h Mouton & Co. te 's Gravenhage, voortaan, telkens bij verschijning van een nieuwen aanvullingsbundel, de prijs van het Handboek „De praktijk van het militaire tuchtrecht”, met inbegrip van alle tot dan verschenen aanvullingen, opnieuw zal vaststellen.

Dienovereenkomstig is de prijs van dat handboek, met inbegrip van de 1ste en 2de verstrekking van aanvullingen, thans bepaald op f 5,60.

Bestrafing van dienstplichtigen met groot verlof, die in burgerkleeding voor het Hoog Militair Gerechtshof verschijnen.

*In dato 2 Maart 1935 richtte de Griffier bij het H.M.G. de onder-
volgende mededeeling tot den Commandant van het 2e Regiment
Veldartillerie:*

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge namens het Hoog Militair Gerechtshof te berichten, dat de gewoon dienstplichtig-soldaat H. J. M., behorende tot de 2e Schoolbatterij van het Regiment onder Uw bevel, thans met groot verlof, die was opgeroepen om

¹⁾ M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXX, 455.

Red. M.R.T.

²⁾ M.R.T. XXVIII, 254, XXIX, 208 en XXX, 349. Red. M.R.T.

op Vrijdag 1 Maart j.l. als beklaagde voor het Hof terecht te staan, ter terechtzitting in burgerkleeding is verschenen, zulks niettegenstaande in de oproeping waarvan bij de beteekening een afschrift aan hem werd uitgereikt, stond vermeld, dat hij bij zijne verschijning voor het Hof in de militaire uniform behoorde te zijn gekleed.

De Griffier
 bij het Hoog Militair Gerechtshof,
 A. SPRUIJT f/g

De Regiments-commandant bood afschrift van dit schrijven aan het Departement van Defensie aan, waarop de Minister bij beschikking van 12 Maart 1935, IIe Afd. B, nr. 46 het navolgende heeft geantwoord:

Onderwerp:
 Toepassing tuchtrecht.

Naar aanleiding van Uw brief van 5 Maart 1935, nr. 96 D, met bijlage, verleen ik U, gelet op het bepaalde in artikel 36, tweede lid, der Dienstplichtwet, j^o het eerste lid, c van dat artikel, de machtiging, den dienstplichtige H. J. M., van het regiment onder Uw bevel, in werkelijken dienst te roepen en te houden, zoolang dit noodig is tot het onderzoek inzake het door hem gepleegde krijgstuchtelijk vergrijp, U kenbaar gemaakt bij den brief van den Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof van 2 Maart 1935, nr. 38 en tot het ondergaan van hem deswege eventueel op te leggen krijgstuchtelijke straf.

Ik machtig U tevens om voor de onderwerpelijke oproeping af te wijken van den in het vijfde lid van art. 2 van het Dienstplichtbesluit gestelden termijn van 10 dagen, van welke machtiging U mededeeling gelieve te doen aan den burgemeester, die de oproeping verricht.

Ik verzoek U mij te berichten nopens het gevolg, hetwelk door U aan de onderwerpelijke aangelegenheid zal zijn verleend.

De Minister van Defensie,
 Voor den Minister,
 De Secretaris-Generaal,
 C. P. V. GINKEL.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Toepassing van de wet betreffende dienstweigering. Verbod van vereeniging. Verbod van lectuur.

Aan het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer over de Defensie-begrooting voor 1935 ontleenen wij het navolgende:

Toepassing van de wet betreffende dienstweigering.

Eenige leden oefenden critiek op de wijze, waarop in de laatste jaren de Wet van den 13den Juli 1923 (*Staatsblad* no. 357), betreffende dienstweigering, toepassing vindt, gelet, op het toenemende aantal van de gevallen, waarin de ingebrachte gewetensbezwaren niet worden erkend.

Zij zouden het op prijs stellen, enkele gegevens te mogen ontvangen aangaande het jaarlijksche aantal van de beroepen, alsook van dat der erkenningen en afwijzingen, sedert de genoemde wet in werking was getreden. Hoewel zelf tegenstanders van dienstweigering, waren deze leden niettemin van oordeel, dat met geopperde gemoedsbezwaren ernstig rekening moet worden gehouden. Moet, zoo vroegen zij, het feit, dat iemand bekend staat en getuigt als pacifist, eene bezwarende omstandigheid worden geacht, om onder de bedoelde wet te vallen? Zij hadden den indruk, dat zulks vaak het geval is geweest.

Verbod van vereeniging.

Verscheidene leden laakten het voor militairen en voor de arbeiders aan de Hembrug uitgevaardigde verbod, lid te zijn van sociaal-democratische organisaties, en aangesloten te zijn bij het Comité tot behartiging van de Algemeene belangen van het Marinepersoneel beneden den rang van officier, in welk verbod ook hunne echt- en huisgenooten zijn betrokken. Militaire plichten te moeten vervullen en geen lid van bovengenoemde vereenigingen te mogen zijn, achtten zij niet met elkaar in overeenstemming.

Vele andere leden bestreden deze opmerking. Zij waren van oordeel, dat de sociaal-democraten de invoering van den bedoelden maatregel aan zich zelf te wijten hadden, daar zij stelselmatig de krijgstucht, zoowel in de land- als in de zeemacht hadden ondermijnd, en daar aan hunne betrouwbaarheid bij leger en vloot op goede gronden mag worden getwijfeld.

Overigens had het de leden, hier aan het woord, verbaasd, dat kennelijk van sociaal-democratische zijde deze critiek wordt geïoefend op dien maatregel der Overheid, dewelke in elk opzicht overeenkomt met eene gedragslijn, kort geleden in den eigen kring gevolgd, namelijk ten opzichte van het ontslag, verleend aan enkele

personen in de Vereeniging van Arbeiders Radio Amateurs, die niet geheel met de leiding dier vereeniging konden instemmen. Mag dan van die zijde, zoo vroegen deze leden, aan de legerleiding worden euvel geduid, dat die aan hare ondergeschikten het lidmaatschap verbiedt van organisaties, op wier trouw zij niet onder alle omstandigheden meent te kunnen rekenen?

Op blz. 7 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer geeft de Minister cijfers omtrent het aantal van de tot het reservepersoneel der landmacht behorende militairen die, hetzij zonder daartoe een verzoek te hebben ingediend, hetzij op eigen verzoek, wegens het lidmaatschap van eene verboden vereeniging waren ontslagen ¹⁾. Gaarne zou men van den Minister vernemen, hoevele der daargenoemde personen ontslagen zijn wegens het lidmaatschap van de Nationaal Socialistische Beweging en hoevele wegens het lidmaatschap van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij.

Verbod van lectuur.

In herinnering werd gebracht, dat op last van den Minister van Defensie in Juni l.l. de afgifte van per post verzonden nummers van het orgaan voor drankbestrijding *De Blauwe Vaan* aan hen die, in militairen dienst zijnde, hetzij op dat tijdschrift waren geabonneerd, hetzij een gratis-exemplaar er van kregen toegestuurd, was verboden.

Op eene vraag, hem gesteld door het lid dezer Kamer, den heer HERMANS (vgl. *Aanhangsel* — Handelingen — Eerste Kamer, zittingsjaar 1933—1934, blz. 27) heeft, zoo werd opgemerkt, de Minister geantwoord, dat het genoemde blad zich niet beperkte tot het in den naam van de vereeniging aangeduide doel, doch tevens strijdt „voor de doeleinden, gesymboliseerd door de roode vaan, en tegen het zoogenaamde militarisme”.

Gaarne zou men vernemen, op welke gronden de Minister die opvatting doet steunen, naardien men van meening was, dat het bedoelde orgaan uitsluitend aan de drankbestrijding was gewijd. Eenige nadere omschrijving van 's Ministers oordeel zou op prijs worden gesteld.

Enkele leden opperden in het algemeen ernstige bezwaren tegen de censuur, welke wordt geoefend op de lectuur, waarvan de dienstplichtigen kennis wenschen te nemen. Zoo werd gewezen op de voorschriften wat betreft de verspreiding van uitgaven van de N.V. De Arbeiderspers.

Vele andere leden betuigden met 's Ministers beleid op dit stuk hunne instemming.

In de Memorie van Antwoord vinden we op het bovenstaande de volgende antwoorden:

¹⁾ Zie M.R.T. XXX, blz. 463. Red. M.R.T.

Toepassing van de wet betreffende dienstweigering.

De aantallen beroepen, erkenningen, afwijzingen en intrekkingen zijn in de hieronder vermelde kalenderjaren geweest:

Jaar	Beroepen	Erkend	Afgewezen	Ingetrokken
1924	10	8	2	—
1925	15	6	6	3
1926	19	16	2	1
1927	13	5	6	2
1928	10	8	1	1
1929	22	20	1	1
1930	22	19	2	1 (afgekeurd)
1931	38	36	1	1
1932	57	51	4	2
1933	54	42	10	2
1934	55	37	14	4

Evenals de hier aan het woord zijnde leden is ondergeteekende van oordeel, dat met de geopperde gemoedsbezwaren ernstig moet worden rekening gehouden, mits het bezwaren zijn, welke bedoeld worden in artikel 1 der dienstweigeringswet. Het feit, dat iemand bekend staat en getuigt als pacifist, wordt hem nimmer als bezwarende omstandigheid aangerekend. Hij moet echter aannemelijk maken, dat zijn bezwaren tegen den militairen dienst gegrond zijn op de overtuiging, dat hij den evenmensch niet mag dooden. Is hij zuiver en alleen anti-militarist, dan vallen zijn bezwaren niet onder artikel 1 der dienstweigeringswet en komen zij niet voor erkenning in aanmerking.

Als men klaagt over vermeerdering van het aantal afwijzingen, moet men de oorzaak daarvan niet zoeken bij de wijze van toepassing der dienstweigeringswet. De oorzaak ligt veel eer in het feit, dat meer en meer propaganda wordt gemaakt onder de dienstplichtigen voor het gebruik maken van bedoelde wet. Men vergeet daarbij, dat de man, die waarachtige gewetensbezwaren heeft, niet opgewekt behoeft te worden tot het vragen van vrijstelling, zijn geweten verplicht hem reeds er toe. Voor alle anderen behoort een beroep op de wet geen resultaat te hebben.

Verbod van vereeniging.

Het o.m. in haar pers tot uiting komende streven van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij om de krijgstucht te ondermijnen en het gezag der meerderen aan te tasten, heeft het noodzakelijk gemaakt den militairen ambtenaren te verbieden zich aan te sluiten bij of eenigerlei steun te verlenen aan de genoemde partij en haar aanverwante organisaties.

Volledigheidshalve zij opgemerkt, dat het verbod tot aansluiting bij het Comité tot behartiging van de algemeene belangen van het marinepersoneel beneden den rang van officier, betrekking had op aansluiting van marinebonden, zoodat militairen daarbij individueel niet konden zijn aangesloten. Bedoeld comité is sedert ontbonden.

De ondergeteekende moge overigens verwijzen naar de meer uitvoerige uiteenzetting, welke de Regeering mocht geven in § 5 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende het Iste Hoofdstuk van de Rijksbegrooting voor het jaar 1934. ¹⁾

Op blz. 7 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer zijn cijfers gegeven omtrent het aantal van de tot het reserve-personeel der landmacht behorende militairen, die — al dan niet op verzoek — wegens het lidmaatschap van een verboden vereeniging waren ontslagen. ²⁾

Van de daar genoemde, *niet* op verzoek ontslagen, 5 reserve-officieren en 3 reserve-onderofficieren zijn 4 reserve-officieren ontslagen wegens lidmaatschap van de Nationaal-Socialistische Beweging en 1 reserve-officier, zoomede 3 reserve-onderofficieren, wegens lidmaatschap van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij.

Van de vervolgens genoemde, op hun verzoek ontslagen, 23 reserve-officieren en 7 reserve-onderofficieren behoorden 8 reserve-officieren tot de Nationaal-Socialistische Beweging en 9 reserve-officieren, alsmede 5 reserve-onderofficieren, tot de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij. De overige 6 reserve-officieren en 2 reserve-onderofficieren behoorden tot andere verboden organisaties, dan wel weigerden zich te onderwerpen aan het verbod om op eenigerlei wijze steun te verleen aan verboden organisaties.

Verbod van lectuur.

Ondergeteekende had vertrouwd, dat in zijn antwoord op de door het lid der Kamer, den heer HERMANS, gestelde vraag (vgl. Aangangsel-*Handelingen* Eerste Kamer, zittingjaar 1933—1934, blz. 27), de beweegreden, welke hem tot het nemen van den in het Voorloopig Verslag wederom ter sprake gebrachten maatregel ten opzichte van het orgaan *De Blauwe Vaan* hebben geleid, voldoende duidelijk zouden zijn naar voren gekomen.

De in het Voorloopig Verslag tot uitdrukking gebrachte meening, dat het genoemde orgaan uitsluitend aan de drankbestrijding is gewijd, berust op een misverstand. Ondergeteekende heeft daarentegen in dat orgaan artikelen aangetroffen, welke niet alleen met de drankbestrijding niets uitstaande hadden, doch die zich bepaalden tot propaganda voor of sympathie-betuiging met een politieke partij en haar aanverwante organisaties, waarvan het lidmaatschap

¹⁾ M.R.T. XXIX, blz. 310.

²⁾ M.R.T. XXX, blz. 463. Red. M.R.T.

den militairen ambtenaren is verboden en welker organen, om redenen ontleend aan de krijgstucht, aan boord van de oorlogsschepen en in de kazernes worden geweerd.

Naar aanleiding van de door enkele leden in het voorlaatste lid van het Voorloopig Verslag te berde gebrachte bezwaren, deelt ondergeteekende mede, dat hij aan boord van de oorlogsschepen en in de kazernes niet kan toelaten geschriften, waarvan de inhoud tuchtondermijnend is, het gezag der meerderen aantast, dan wel schade doet aan de opvoeding van den soldaat in nationalen zin, welke een integreerend deel van diens opleiding in de weermacht vormt.

De bladen en verdere publicaties van de N.V. „De Arbeiderspers” worden, voor zoover zij een politiek karakter dragen, op de bovenomschreven gronden aan boord van de oorlogsschepen en in de kazernes geweerd.

BOEKAANKONDIGING.

Onze Landsverdediging, door H. Zeeman, generaal-majoor b.d. en Mr. C. W. de Vries, hoogleeraar aan de Nederl. Handelshoogeschool.

Alphen aan den Rijn N. Samsom N.V. 1935, Klein formaat 123 bladzijden. Prijs f 1,75.

Dit werkje geeft in elementair-populaire vorm wat elk Nederlander van onze weermacht, zoo hier te lande als in de overzeesche gewesten, dient te weten. Voor de meeste lezers van dit tijdschrift zal het niet zoo heel veel nieuws bevatten; toch zullen ook zij het boekje met genoegen doorlezen. Voor hen is het trouwens niet in de eerste plaats geschreven. De bedoeling der schrijvers — gelijk zij in de Inleiding zeggen — is „om eenige geordende praktische kennis toe te voegen aan den geest van ons volk, dat zijn vaderland, ook met den gewapenden arm, wil verdedigen. Het is niet voldoende te betoogen, dat Nederland voor zijn verdediging, voor zijn veiligheid in Europa en overzee een leger en een vloot behoeft. Ons volk moet zijn verdedigingsmiddelen ook kennen en waardeeren”.

Hartelijk hopen wij dat die bedoeling in ruime mate verwezenlijkt zal worden. Kennis van de weermacht, haar organisatie en haar arbeid, wekt belangstelling vóór de weermacht en dit kan aan haar populariteit en haar waarde slechts ten goede komen. De heeren Zeeman en de Vries hebben een goed werk gedaan.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 8 Januari 1935.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Kapiteins J. Drost en B. P. F. van Driel
en Eerste-Luitenant J. L. H. A. Antoni.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Overtreding van de Alg. Pol. Ver. van 's-Gravenhage: „Het te 's-Gravenhage zonder daartoe gerechtigd te zijn op straat zich aan een motorrijtuig vasthouden”. Veroordeeling tot f 1 boete nadat de schuldige reeds te voren wegens hetzelfde feit krijgstuuchtelijk was gestraft met 4 dagen licht arrest.

In de zaak van den Auditeur-Militair, r.o. eischer, tegen L., oud 21 jaar, geboren te 's-Gravenhage, gewoon dienstplichtig-huzaar van het 1ste eskadron van het IIde Regiment Huzaren, te 's-Gravenhage, beklaagde, niet ter terechtzitting verschenen.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien het schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad met aan den voet vermelde telastelegging, den 29sten December 1935 aan den beklaagde beteekend;

Gehoord den Auditeur-Militair in zijne voordracht der zaak;

Gehoord de voorlezing door den Secretaris ter terechtzitting van:

1° het extract-stamboek, den beklaagde betreffende, blijkens hetwelk hij op 4 October 1933 is ingelijfd bij het IIde Regiment Huzaren;

2° de ambtelijke verklaring, door den eskadrons-commandant opgemaakt, blijkens welke de beklaagde op den 4den October 1934 in werkelijken dienst was;

3° het proces-verbaal, den 16den October 1934 onder N° 833 op den ambtseed opgemaakt door C. van der Poel, agent van politie der gemeente 's-Gravenhage, tevens buitengewoon veldwachter dier gemeente;

Gehoord den Auditeur-Militair, vorderende dat de beklaagde worde veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door drie dagen hechtenis;

O. dat den beklaagde is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 4 October 1934 des namiddags omstreeks 5.10 uur te 's-Gravenhage,

als bestuurder gezeten op een rijwiel, daarmede rijdende op de openbare straat, de Appelstraat, zonder daartoe gerechtigd te zijn zich heeft vastgehouden aan een op die straat rijdend vierwielig motorrijtuig;

O. dat het bovenvermeld proces-verbaal inhoudt:

dat relatant op 4 October 1934 des namiddags te ongeveer 5.10 uur heeft gezien, dat een man als bestuurder van een rijwiel, daarop gezeten, daarmede reed over de openbare straat, de Appelstraat, te 's-Gravenhage; dat relatant zag, dat die persoon zich onder het rijden met de linkerhand vasthield aan een aldaar rijdend vierwielig motorrijtuig (vrachtauto) en zich daardoor liet voorttrekken; dat relatant den bestuurder van dat rijwiel heeft staande gehouden en dat deze desgevraagd opgaf genaamd te zijn: „L., geboren te Loosduinen 18 Mei 1913, milicien 3e Halfregiment Huzaren, 1e eskadron, te 's-Gravenhage”, — zijnde beklaagde; dat beklaagde het door relatant geconstateerde feit erkende en verklaarde op geenerlei wijze gerechtigd te zijn om zich op straat aan voornoemd motorrijtuig vast te houden;

O. dat door het extract-stamboek bovenvermeld is bewezen, dat de beklaagde het Rijk in hoedanigheid van gewoon dienstplichtighuzaar dient, en tijdens het plegen van voormeld feit nog niet met groot verlof was vertrokken;

O. dat de Krijgsraad door den inhoud van vorenstaand bewijsmiddel de overtuiging heeft bekomen, dat de beklaagde het hem telastegelegde feit heeft begaan;

O. dat, blijkens ten processe overgelegd uittreksel-straflijst, beklaagde reeds ter zake van voormeld feit krijgstuuchtelijk is gestraft met vier dagen licht arrest;

Gezien de artikelen 2, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 23 en 91 Wetboek van Strafrecht, 57 der Wet op de Krijgstucht, 43 en 45 der Algemeene Politieverordening van 's-Gravenhage, 178, 179 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „Het te 's-Gravenhage zonder daartoe gerechtigd te zijn op straat zich aan een motorrijtuig vasthouden”;

Veroordeelt den beklaagde te dier zake tot eene geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van één dag.

Onderschrift van de Redactie:

Gelijk uit bovenstaand vonnis blijkt was de daarbij veroordeelde reeds te voren krijgstuuchtelijk gestraft met 4 dagen licht arrest, en wel wegens: „Onmilitair gedrag, door, op een rijwiel gezeten, in uniform gekleed, op den openbaren weg in de kom van de

gemeente 's-Gravenhage zich te laten voorttrekken door een auto, aan welke hij zich met een hand vasthield."

De tot straffen bevoegde commandant was blijkbaar van oordeel dat i.e. eene disciplinaire afdoening aangewezen was en verwijzing naar den krijgsraad dus achterwege moest blijven.

Naar onze meening volkomen terecht. Immers het betrof hier eene overtreding als bedoeld in art. 2, 6°. W.K., het feit was van lichten aard en ongetwijfeld ook in strijd met de militaire orde ¹⁾). Aan de *door de rechtspraak* bovendien nog gestelde eischen, dat n.l. het onderzoek van eenvoudigen aard moet zijn en dat het strafrechtelijk element op den achtergrond moet treden, was mede voldaan. Een militair in uniform behoort zich, nog wel in een groote stad en op klaarlichten dag, op den openbaren weg van dergelijke, voor het verkeer niet ongevaarlijke en verboden handelingen te onthouden. Dit zou even waar zijn indien het feit begaan ware in eene gemeente alwaar daartegen *niet* bij verordening was voorzien. Ook dan zou eene disciplinaire bestraffing, nu op grond van art. 2, 1°. W.K., geheel op hare plaats zijn.

ONDANKS dit alles bleek de auditeur-militair te 's-Hertogenbosch van oordeel dat deze overtreding voor krijgstuuchtelijke afdoening niet vatbaar was en alsnog eene strafrechtelijke vervolging ter zake behoorde te worden ingesteld. De betrokken garnizoenscommandant, ofschoon volkomen bevoegd dit o.i. minder juiste advies naast zich neer te leggen, heeft zich daardoor blijkbaar toch laten leiden en den man naar den Krijgsraad verwezen.

Uit het vorenstaande blijkt al wel, dat i.e. naar onze meening van art. 57 W.K. niet een goed gebruik is gemaakt. Men leze slechts de geschiedenis van dat artikel bij Van der Hoeven eens na en men zal overtuigd worden dat de bepaling voor gevallen als het onderhavige niet is geschreven. In het Antwoord der Regeering op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer wordt ter verdediging van het voorschrift als voorbeeld aangehaald „een feit, dat krijgstuuchtelijk is afgedaan, omdat het beschouwd werd als eene overtreding van een voorschrift betreffende de schietoefening, naderhand blijkt een laaghartige moord geweest te zijn." Om niet in herhalingen te treden mogen wij verder wel verwijzen naar onze opmerkingen betreffende art. 57 in M.R.T. XXIX, blz. 219—223.

Welken indruk zal het op den veroordeelde L. hebben gemaakt, toen hij vernam dat hij wegens een onbeteekenend vergrijp, waarvoor hij reeds door zijn militairen chef was gecorrigeerd, meer dan twee maanden later nog eens, dus ten tweeden male, door den Krijgsraad werd gestraft? Eene straf welke tenslotte is neergekomen op één gulden boete. En daarvoor is al het werk noodig geweest

¹⁾ Blijkens eene in de bekende rubriek „Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht" van „De Militaire Spectator" van Januari 1935 voorkomende vraag is het onderwerpelijke geval ook aldaar aan de orde gesteld. De in de Februari-aflevering als antwoord daaraan door de Redactie gewijde beschouwingen komen ook ons volkomen juist voor.

aan eene, toch minstens op twijfelachtige gronden gebaseerde, verwijzing naar den militairen rechter — ook al wordt de verkorte procedure gevolgd — verbonden. Als een navolgenswaardig voorbeeld van efficiency kan een dergelijke strafvervolgung al evenmin gelden!

Gelet op het belang dat hunne beslissing voor de handhaving van de krijgstuucht bij de korpsen kan hebben, zouden wij de aandacht van de garnizoenscommandanten nog eens willen vestigen op hunne bevoegdheid om, óók als het advies van den auditeur-militair tot verwijzing mocht concludereen, *zelfstandig* te beslissen of zoodanige verwijzing, niet het minst als eene disciplinaire bestraffing reeds heeft plaats gehad, met het militair belang — zeer gebaat door een *snelle* repressie — in overeenstemming, en noodzakelijk is.

Aan den auditeur-mil. blijft, als zijn advies niet wordt gevolgd, het recht om de beslissing van het H.M.G. in te roepen (art. 15 R.L.). Bij een behoorlijk gefundeerde niet-verwijzing kan de garnizoenscommandant rustig 's Hof's beschikking afwachten. Als voorbeeld daarvan zie men de hieronder gepubliceerde beschikking van 15 Februari 1935.

Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking (ex artikel 15 R.L.) d.d. 15 Februari 1935.

Fung. President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders; Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fisikaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Niet stilhouden voor het automatisch stopteeken aan het Spui te 's-Gravenhage.

Dit feit is van lichten aard en, waar het door een in de militaire uniform gekleed persoon is begaan op een druk verkeerspunt, is het onbestaanbaar met de militaire tucht of orde en wel zóódanig, dat ten deze de strijd tegen de eischen van de krijgstuucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt, weshalve dit feit krijgstuuchtelijk behoort te worden afgedaan, waartoe art. 2, 6° W.K. de bevoegdheid geeft. Ook in het feit, dat de verdachte door den verbalisant enkele malen moest worden aangemaand om achter de stoplijn te wachten, moet zeer zeker eene gedraging worden gezien, welke een krijgstuuchtelijke vergrijp oplevert, immers een dergelijke gedraging, zelfs in nog grootere mate dan de overtreding van de Motor- en Rijwielwet, het aanzien van het leger kan schaden.

Verwijzing naar den militairen rechter — waartoe de aud-mil. had geadviseerd, terwijl de garn. commandant krijgstuhtelijke afdoening wenschelijk oordeelde — zal dus niet plaats hebben.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen het schrijven d.d. 29 Januari 1935, N° 22 J, van den Garnizoens-Commandant te 's-Gravenhage, daarbij overeenkomstig het bepaalde in artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht inzende de stukken betreffende eene zaak van den gewoon dienstplichtig-soldaat A., met de beschouwingen van genoemden Garnizoens-Commandant daarover, benevens het schriftelijk en met opgaaf van redenen gedaan verzoek d.d. 24 Januari 1935, N° 66 R, van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch om, nu de Garnizoens-Commandant geen termen vindt de bedoelde zaak alsnog naar den Krijgsraad te verwijzen en deze autoriteit de krijgstuhtelijke afdoening daarvan wenschelijk oordeelt, terwijl hij, Auditeur-Militair, van meening is dat het belang der Justitie verwijzing vereischt, het Hoog Militair Gerechtshof overeenkomstig het bepaalde in artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht daarover te doen beslissen;

Gelet op het te dezer zake uitgebracht advies d.d. 5 Februari 1935, N° 177, van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat de Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch, op grond van den inhoud van een proces-verbaal, op 29 December 1934 op ambtsbelofte door den buitengewoon veldwachter der gemeente 's-Gravenhage E. M. ten laste van bovengenoemden gewoon dienstplichtig-soldaat opgemaakt, den Garnizoens-Commandant te 's-Gravenhage heeft geadviseerd dezen dienstplichtige naar den Krijgsraad te verwijzen ter zake, dat hij op of omstreeks 21 December 1934, des namiddags omstreeks 1.10 uur te 's-Gravenhage als bestuurder gezeten op een rijwiel daarmede heeft gereden op den openbaren rijweg, het Spui, in de richting van het punt van vereeniging van wegen, gevormd door de openbare rijwegen Spui, Lange Poten, Hofstraat en Spuistraat en toen, terwijl de automatisch werkende seinlamp, door de Gemeentelijke Overheid van 's-Gravenhage op voormeld punt van vereeniging van wegen geplaatst en op last van den Hoofddoelmissaris van Politie te 's-Gravenhage in werking gesteld in het belang van de vrijheid en de veiligheid van het verkeer daar ter plaatse, voor hem, A., ten opzichte van zijn bewegingsrichting een rood licht vertoonde, niet achter de op het Spui voornoemd aangebrachte stoplijn heeft stilgehouden, doch van zijn rijwiel is gestapt en dit aan de hand leidende is doorgelopen;

O. dat bovenomschreven feit van lichten aard is en, waar het — blijkens de overgelegde stukken — door een in de militaire uniform gekleed persoon is begaan op een druk verkeerspunt, onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde, en wel zóódanig, dat ten deze de

strijd tegen de eischen van de krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt, weshalve dit feit krijgstuchtelijk behoort te worden afgedaan, waartoe artikel 2, aanhef en 6°, van de Wet op de Krijgstucht de bevoegdheid geeft, zijnde tegen de geconstateerde overtreding, — welke omschreven is in artikel 23 van de Motor- en Rijwielwet, — bij artikel 29 van die Wet enkel een straf bedreigd hetzij van hechtenis hetzij van geldboete;

O. dat uit voormeld proces-verbaal voorts blijkt, dat genoemde dienstplichtig-soldaat door den verbalisant enkele malen moest worden aangemaand om achter de stoplijn te wachten, en dat ook daarin zeer zeker eene gedraging moet worden gezien, welke een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, immers een dergelijke gedraging, zelfs in nog meerdere mate dan eerstgemelde overtreding van de Motor- en Rijwielwet het aanzien van het leger kan schaden;

Gezien de artikelen 15 der Rechtspleging bij de Landmacht, 2, 6°, van de Wet op de Krijgstucht;

Bepaalt, dat verwijzing naar den militairen rechter van den gewoon dienstplichtig-soldaat A. ter zake van het hiervóór omschreven feit niet zal plaats hebben;

Bepaalt voorts, dat afschrift van deze beschikking zal worden gezonden aan den Garnizoens-Commandant te 's-Gravenhage, aan den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch en aan den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE
WILLEMSOORD VAN 25 JANUARI 1935.

Gewaterd op den openbaren weg. Dit feit, ook vallende onder art. 22 Verordening Straatpolitie van Rotterdam, gepleegd door een in uniform gekleed militair is onbestaanbaar met de militaire tucht en orde. Klagers handeling is van lichten aard, nu zij is aan te merken als een onwelvegelijkheid, gepleegd, omstreeks het middernachtelijk uur, terwijl niet is gebleken, dat voorbijgangers deze hebben opgemerkt; in dit geval treedt dus de strijd tegen de eischen der krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond, zoodat terecht met krijgstuchtelijke afdoening der overtreding is volstaan.

In art. 61 R.Z. is het beginsel neergelegd, dat het den van eenig door den strafrechter te berechten feit beschuldigde vrijstaat al dan niet tot bekentenis te komen; bij het onderzoek van een strafbaar feit, hetwelk onder bepaalde omstandigheden als krijgstuchtelijk vergrijp kan worden aangemerkt, staat geenszins a priori vast, dat disciplinaire afdoening geoorloofd is, zoodat ook bij dit onderzoek het beginsel van art. 61 evenzeer behoort te worden geëerbiedigd. Klagers ontkentenis had dus i.e. niet als een krijgstuchtelijk vergrijp mogen worden aangemerkt.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Het gedeelte der oorspronkelijke strafreden „en door halsstarrig ontkennen het onderzoek bemoeilijkt” daaruit geschrapt. Straf verminderd.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE
WILLEMSOORD,

Gezien de verklaring dd. 31 December 1934 van den bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam dienenden korporaal der Mariniers H., (...), houdende, dat hij zich wenscht te beklagen over de hem door den waarnemend Commandant van die Afdeeling, den Kapitein der Mariniers T. C. W. M. op 28 December 1934 opgelegde — 29 December d.a.v. aangezegde — straf van „4 dagen licht arrest” en over de daarbij behoorende omschrijving van de strafreden, luidende:

„Gewaterd op den openbaren weg en door halsstarrig ontkennen het onderzoek bemoeilijkt.”;

Gehoord den klager;

O., dat blijkens opgemaakt ambtseedig proces-verbaal, op Dinsdag, 11 December 1934 omstreeks 23 u. 50, door den agent van politie 2e klasse — tevens buitengewoon gemeente-veldwachter — te Rotterdam G. P. W. E. werd geconstateerd, dat klager — gekleed in uniform van korporaal der Mariniers — stond te wateren op den hoek van de Sint-Janstraat en Achterklooster te Rotterdam;

O., dat klager wel heeft ontkend zich aan het in het proces-verbaal vermelde te hebben schuldig gemaakt, doch dat er geenerlei aanleiding is om aan de juistheid van het op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal te twijfelen;

dat klagers ontkenenis hem dan ook niet kan baten;

O., dat het door klager begane feit, vallende in de bepalingen van een der buiten het Wetboek van Strafrecht — en wel in artikel 22 van de Verordening op de Straatpolitie der gemeente Rotterdam — omschreven overtredingen, gepleegd door een in uniform gekleed militair onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde;

dat klagers handeling van lichten aard is, nu zij is aan te merken als een onwelvegelijkheid, gepleegd omstreeks het middernachtelijk uur, terwijl niet is gebleken, dat voorbijgangers deze hebben opgemerkt;

dat dus in dit geval de strijd tegen de eischen der krijgstuicht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt, zoodat terecht met krijgstuichtelijke afdoening der overtreding is volstaan;

O. voorts, dat in artikel 61 van de Regtspleging bij de Zeemagt het beginsel is neergelegd, dat het den van eenig door den strafrechter te berechten strafbaar feit beschuldigde vrijstaat al dan niet tot bekentenis te komen;

dat bij het onderzoek van een strafbaar feit, hetwelk ingevolge artikel 2 (6) van de Wet op de Krijgstuicht onder bepaalde omstan-

digheden als krijgstuchtelijk vergrijp kan worden aangemerkt, geenszins a priori vaststaat, dat disciplinaire afdoening geoorloofd is;

dat mitsdien bij dit onderzoek het beginsel neergelegd in artikel 61 R.Z. evenzeer behoort te worden geëerbiedigd;

dat ook in het onderhavige geval klagers ontkenenis niet als een krijgstuchtelijk vergrijp had mogen worden aangemerkt;

O., dat klager alzoo terecht werd gestraft, doch zoowel de opgelegde straf als de omschrijving van de strafreden wijziging behoeft; Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beslissende op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de opgelegde straf in:

„Drie dagen licht arrest”;

Bepaalt, dat de omschrijving der strafreden zal luiden:

„Gewaterd op den openbaren weg”;

Bepaalt voorts, dat de gewijzigde straf en omschrijving van de strafreden zullen worden gesteld in het strafregister bij de Afdeeling Mariniers en klagers conduite-boekje in stede van die, waarover beklag en dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den klager. ¹⁾

De Commandant der Marine voornoemd

T. L. KRUIJS.

¹⁾ Eindbeslissing van het H.M.G. niet ingeroepen.

Men vergelijk de beschikkingen van het H.M.G. van 28 Augustus 1925, M.R.T. XXI, 300, van 22 Januari 1926, XXI, 496 en 498, 22 Mei 1928, XXIV, 254 en van 12 December 1927, XXIII, 686, alle met eene redactionele annotatie.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik te wijzen op eene merkwaardige bepaling voorkomende in het Crisisorganisatiebesluit 1933, § 4, Van het tuchtrecht, art. 17, luidende:

„1. De vermoedelijke overtreder mag het disciplinair onderzoek in geen enkel opzicht bemoeilijken, moet de waarheid spreken en mag geen terzake dienende feiten verzwijgen.

2. Blijft hij hiermede in gebreke, dan kan op dien enkelen grond zijn schuld aan de overtreding, waarvan hij verdacht wordt, worden aangenomen.”

Dit voorschrift contrasteert wel buitengewoon scherp met den in het gewone *straf*proces geldenden regel van art. 29 W. v. Sv. Toch kan het betreffen (art. 10 van het besluit) een tuchtmaatregel, bestaande in een boete van f 10.000 of schrapping als georganiseerde, misschien den economischen ondergang van den overtreder medebrengende. Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 1 Augustus 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der Infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen.

Advocaat-fiscaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: Officier van administratie der 2e klasse J. C. W. Jobse.

Verduistering van gamellegelden, twee malen gepleegd, door een officier, chef der gamelle.

Beklaagdes verdediging te hebben gemeend, dat het voor eigen gebruik beschikken over gamellegelden geen ander rechtsgevolg kon hebben dan dat hij daarvoor persoonlijk — echter niet strafrechtelijk — aansprakelijk was, vindt nòch in de betrekkelijke voorschriften, nòch in de praktijk eenigen grond, terwijl ook beklaagdes houding na het plegen der feiten duidelijk aantoot, dat hij zich van het misdadige van zijn handelwijze bewust was.

Ook beklaagdes meening spoedig de beschikking te zullen verkrijgen over geld om het tekort te kunnen aanzuiveren, vermag zijne strafbaarheid niet op te heffen, daar hij op het oogenblik, dat hij zich de gelden toeëigende, deze niet aanstonds uit eigen middelen door een gelijkwaardig geldsbedrag kon vervangen.

Van ééne voortgezette handeling is i.c. geen sprake, nu toch de eerste verduistering is gepleegd in Juni, de tweede in de eerste helft van Augustus en niets blijkt van eenzelfde voortdurend opzet tot verduisteren.

Gemis aan contrôle, door den Zeekrijgsraad als verzachtende omstandigheid in aanmerking genomen, beschouwt het Hof in geenen deele als zoodanig, vermits een officier, die immers steeds aan minderen leiding heeft te geven en hun ten voorbeeld moet strekken, zelf voldoende verantwoordelijkheidsgevoel behoort te bezitten, om zich onder alle omstandigheden van iedere oneerlijkheid te onthouden.

Redegeving waarom het Hof i.c. de door beklaagde, die overigens als een goed officier bekend staat, gepleegde feiten niet van zoodanigen ernstigen aard acht, dat hij deswege ongeschikt is te achten om in den militairen dienst te blijven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, razione officii, appellant, en X., oud . . . jaren, geboren te, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad

gediend hebbende als luitenant te zee der 2de klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, beklaagde, appèllant tevens geappèlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 19 Juni 1934 en uitgesproken op 26 Juni d.a.v., waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend is bewezen verklaard, beklaagde te dier zake, met vrijspraak van het hem meer of anders telastegelegde, is schuldig verklaard aan het misdrijf „verduistering, tweemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad op 27 Juni 1934 en door den beklaagde op 2 Juli d.a.v., dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 6 Juli 1934 en het relaas van beteekening daarvan dd. 10 Juli d.a.v.;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 27 Juli 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de qualificatie en de opgelegde straf,

voornoemden beklaagde X. zal schuldig verklaren aan het misdrijf „verduistering tweemaal gepleegd”,

hem deswege zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand, met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, en

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den officier van administratie der 2de klasse J. C. W. Jobse, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof het onderzoek niet volledig heeft geacht en alsnog als getuige-deskundige heeft gehoord den officier van administratie der 1ste klasse A. van Houte;

O., dat beklaagde heeft erkend, op Hr. Ms. „Piet Hein”, toen hij aldaar in Juni 1933 tijdelijk het beheer had over de gamellegelden, een bedrag van *f* 183,12 te eigen bate te hebben aangewend en op Hr. Ms. „Kortenaer” een bedrag van *f* 85 van de gamellegelden te hebben geleend en *f* 75 te eigen bate te hebben aangewend, en voorts, onder ontkenenis de overige in de telastelegging gestelde geldsbedragen aan hun bestemming te hebben onttrokken, heeft

aangevoerd, dat hij zich niet strafrechtelijk schuldig acht, omdat hij in de meening verkeerde, dat het voor eigen gebruik beschikken over gamellegelden geen ander rechtsgevolg kon hebben, dan dat hij daarvoor persoonlijk aansprakelijk was, en meende, de betreffende bedragen spoedig weer te kunnen aanzuiveren na de uitbetaling van een door hem op 22 Mei 1933 ingediende declaratie voor onkosten en daggelden tot een bedrag van *f* 281;

O., dat het Hof met den eersten rechter van oordeel is, dat alleen wettig en overtuigend is bewezen de opzettelijke toeëigening der bedragen van *f* 183,12 en *f* 75, zoodat beklaagde van het hem meer telastegelegde terecht is vrijgesproken, doch het verweer van beklaagde, als zou hij ook ten aanzien van de beide genoemde bedragen niet het opzet tot wederrechtelijke toeëigening hebben gehad, faalt;

dat toch gamellegelden zijn gouvernementsgelden en, gelijk uit de verklaringen van getuige-deskundige Van Houte en uit beklagdes eigen opgaven, bijzonderlijk bij zijn 2de verhoor ter terechtzitting in hooger beroep, is komen vast te staan, dat noch de betrekkelijke voorschriften, noch de praktijk ten aanzien van zoodanige gelden voor beklagde's verweer, dat, hetgeen hij met die gelden heeft gedaan, niet strafbaar zou zijn, enigen grond opleveren, terwijl ook beklagde's houding na het plegen der onderwerpelijke feiten, bijzonderlijk het verzwijgen van de gepleegde feiten tegenover de getuigen Groeneveld en De Meester, duidelijk aantoonst, dat beklagde zich van het misdadige van zijn handelwijze bewust was;

dat ook de omstandigheid, dat beklagde in de meening verkeerde, spoedig de beschikking te zullen verkrijgen over een bedrag van *f* 281 als uitbetaling van een declaratie aan den Lande, en hij daaruit het tekort had willen aanzuiveren — welke omstandigheid door de verklaringen van getuige-deskundige Van Houte aannemelijk is gemaakt — beklagde's strafbaarheid niet vermag op te heffen, daar hij op het oogenblik, dat hij zich de gelden toe-eigende, deze niet aanstonds uit eigen middelen door een gelijkwaardig geldsbedrag kon vervangen;

O., dat beklagde mitsdien terecht aan de genoemde onderdeelen van het telastegelegde schuldig is verklaard, doch de omschrijving, welke de eerste rechter daarvan heeft gegeven, verbetering behoeft;

dat toch beklagde de eerste verduistering heeft gepleegd in Juni, de tweede in de eerste helft van Augustus 1933 en niets blijkt van eenzelfde voortdurend opzet tot verduisteren, mitsdien in casu geen sprake is van een voortgezette handeling, zoodat de qualificatie behoort te worden verbeterd in voege als hieronder omschreven;

O. ten aanzien van de opgelegde straf:

dat de onderwerpelijke feiten, vooral omdat zij door een officier zijn gepleegd, zeer ernstig zijn en de Zeekrijgsraad zulks naar 's Hof's oordeel ook op juiste wijze in de opgelegde vrijheidsstraf tot uitdrukking heeft gebracht, wordende hierbij nog overwogen, dat het gemis aan contrôle, hetwelk door den Zeekrijgsraad als ver-

zachtende omstandigheid in aanmerking is genomen, door het Hof in geen deele als zoodanig wordt beschouwd, vermits een officier, die immers steeds aan minderen leiding heeft te geven en hun tot voorbeeld moet strekken, zelf voldoende verantwoordelijkheidsgevoel behoort te bezitten, om zich onder alle omstandigheden van iedere oneerlijkheid te onthouden;

dat het College, in aanmerking nemende, dat — gelijk bij het onderzoek aannemelijk is geworden — beklaagde bij het plegen van het eerste feit onder omstandigheden verkeerde, die een zeer grooten onmiddellijken druk op hem uitoefenden en tijdens het plegen van beide feiten in de meening heeft verkeerd, de gelden, welke hij zich had toegeëigend, spoedig uit eigen middelen weer te kunnen aanzuiveren, en voorts rekening houdende met de omstandigheid, dat beklaagde gedurende de periode, waarin hij de misdrijven pleegde, door een verhoudig, waaraan inmiddels een einde was gekomen, uit zijn evenwicht was geraakt, doch overigens als een goed officier bekend staat, deze feiten met den eersten rechter niet acht van zoodanig ernstigen aard, dat beklaagde deswege ongeschikt is te achten om in den militairen dienst te blijven;

Gezien, behalve in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen (met uitzondering van art. 56 van het Wetboek van Strafrecht) art. 57 van het Wetboek van Militair (? Red.) Strafrecht en art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede de artt. 77 en volgende van Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 19 Juni 1934 gewezen en op 26 Juni 1934 uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie;

Qualificeert het bewezen verklaarde als „verduistering, twee malen gepleegd”;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.¹⁾

¹⁾ Aan den beklaagde was ten laste gelegd en daarvan het cursief gedrukte bewezen verklaard:

„dat hij dienende als luitenant ter zee der 2de klasse bij de Koninklijke Marine te Soerabaja, althans elders in Nederlandsch-Indië, omstreeks de maand Juni 1933, toen hij tijdelijk het beheer van de gamelle der officieren van Hr. Ms. „Piet Hein”, ten behoeve van den chef dier gamelle, den officier van den Marinestoomvaartdienst der 2de klasse G. E. J. Groenendaal waarnam, nadat hij van laatstgenoemden officier een bedrag groot f 183,12 of daaromtrent behoorende tot de kas dier gamelle, had ontvangen teneinde van dit geld uitgaven ten behoeve dier gamelle te bewerkstelligen, opzettelijk voormeld bedrag groot f 183,12 of daaromtrent, hetwelk toebehoorde aan voornoemde gamelle, althans aan de gezamenlijke officieren-deelnemers aan die gamelle, althans geheel of ten deele aan een ander dan aan hem, beklaagde, en welk geld hij op vooromschreven wijze, althans anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend en dat hij vervolgens, nadat hij in Augustus 1933 opgetreden was als chef van de gamelle der officieren van Hr. Ms. „Kortenaer”, omstreeks de maanden Augustus en volgende van 1933 opzettelijk van de

Zoowel de fiskaal als de advocaat-fiskaal hadden geconcludeerd tot ontslag uit den militairen dienst. Noch in eersten aanleg noch in hooger beroep heeft de rechter daartoe termen gevonden. Naar ons voorkomt hebben de openbare aanklagers ten deze van een juister inzicht, zoowel wat betreft de eischen der krijgstucht als wat aangaat het aanzien van het officierskorps, blijk gegeven dan de Krijgsraad en het H.M.G. De strafmotiveering wekt den indruk eenigszins op twee gedachten te hinken: eenerzijds zegt het Hof — o.i. volkomen terecht — dat de onderwerpelijke feiten, vooral ook omdat zij door een officier zijn gepleegd, zeer ernstig zijn, doch anderzijds toch weer niet zoodanig ernstig, dat de beklagde deswege ongeschikt is te achten om in den militairen dienst te blijven. Menigeen zal hierover anders denken en van oordeel zijn, dat een officier die zich zelfs tot tweemaal toe aan verduistering van geld schuldig maakt, niet meer in het officierskorps thuis behoort. Met welk oog zullen zijne medeofficieren dezen oneerlijken kameraad in den vervolge aanzien? Erger nog, hoe zal hij zijn gezag tegenover zijne minderen weten te handhaven? Deze veroordeeling heeft uiteraard in marinekring, ook in LAGERE kringen, de noodige ruchtbaarheid gekregen. En men kan er zeker van zijn, dat juist in die lagere kringen de herinnering daaraan niet spoedig verdwijnt.

De vraag doet zich voor of meerbedoelde officier, die door den rechter niet ongeschikt is geacht om in dienst te blijven, nu toch nog, langs administratieve weg, door de Kroon zou mogen worden ontslagen. Wij verwijzen in dit verband naar onze opmerkingen „Administratie en Justitie”, M.R.T. XXX, blz. 241-243, ofschoon wij toen in het bijzonder het oog hadden op militairen beneden den rang van officier.

Huldigt men de opvatting van den Centralen Raad van Beroep, dan zal evenbedoelde vraag vermoedelijk wel bevestigend beantwoord moeten worden. Wat officieren betreft zou de Raad nog een argument voor zijne meening kunnen putten uit de Bevorderingswet voor de zeemacht 1902, alwaar in art. 31, 5° is bepaald, dat een officier (zelfs niet-eervol) kan worden ontslagen „na een rechterlijk gewijsde, dat het verlies van den rang van officier niet ten gevolge hebbende, nochtans is geweest wegens eene handeling, welke den veroordeelde onwaardig maakt dien rang te blijven bekleeden”. Dit voorschrift veronderstelt derhalve de mogelijkheid, dat een officier onwaardig is in dienst te blijven, ofschoon de rechter hem, zelfs

door hem in die hoedanigheid als verschuldigd aan die gamelle rechtmatig ontvangen gelden, hetzij op meerdere tijdstippen, hetzij op één tijdstip, verschillende geldelijke bedragen tot een gezamenlijk bedrag van f 534,66 of daaromtrent, althans van f 499,66 of daaromtrent, althans van f 75 of daaromtrent, welke gelden toebehoorden aan laatstgenoemde gamelle, althans aan de gezamenlijke officieren-deelnemers aan die gamelle, althans geheel of ten deele aan een ander dan aan hem, beklagde, en welke gelden hij op de hiervoren omschreven wijze als chef der gamelle, althans anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend”.

niet als ongeschikt daartoe, niet met ontslag heeft gestraft. Wie onwaardig is, is toch zeker ook ongeschikt.

Naar wij ons herinneren heeft zich eenige jaren geleden het geval voorgedaan, dat een officier die bij rechterlijke uitspraak van een hem telastegelegd feit was vrijgesproken, daarna deswege, langs administratieven weg, uit den dienst is ontslagen.

Mocht de Centrale Raad eventueel over de vraag van „ongeschiedheid” anders oordeelen dan het H.M.G., dan komen wij te staan voor een opvallend verschil van inzicht en waardeering, éénzelfde vraag betreffende, tusschen den hoogsten militairen strafrechter en den hoogsten administratieve rechter. Een niet onbedenklijk gevolg van de wettelijke voorschriften. Alleen voor zoover betreft het FEIT, waaraan een militair door den strafrechter is schuldig verklaard, is de C.R., ingevolge art. 10 der Militaire Ambtenarenwet 1931 aan eene in kracht van gewijsde gegane uitspraak van dien rechter gebonden.

Het bovenstaande was reeds geschreven, toen wij in de Staatscourant het bericht lazen, dat aan den in de hierboven gepubliceerde sententie bedoelden officier bij Kon. besluit van 2 Februari 1935, met ingang van 16 Maart 1935 eervol ontslag uit den zeedienst is verleend.

De in art. 28 (4) van de Bevorderingswet voor de zee macht genoemde Commissie moet het klaarblijkelijk dus niet eens zijn geweest met de opvatting van Zeekrijgsraad en H.M.G. En overeenkomstig haar advies heeft ten slotte nu ook de Kroon, blijkens het verleende ontslag, beslist. Voor zoover ons bekend is tegen dit besluit beroep niet ingesteld.

Red. M. R. T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 28 September 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. D. B. A. Wesselink.

1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid (als inkoopers nalaten te voldoen aan het bevel uitsluitend à contant in te koopen en aan het verbod om artikelen in te koopen bij toko Liem); 2°. verduistering van geld hetwelk hem tot het doen van inkoopers voor de tafel van kor-

poraals en manschappen verstrekt was, meermalen gepleegd, doch als ééne voortgezette handeling.

Wijziging van de telastelegging. De R.Z. bevat weliswaar geen bepaling welke den ambtenaren van het O.M. bij de Zeekrijgsraden en het H.M.G. de bevoegdheid tot wijziging van de telastelegging uitdrukkelijk toekent, doch ook voor het strafproces bij die colleges gelden de algemeene beginselen van het Nederlandsche strafprocesrecht, voor zoover de bepalingen der R.Z. daarmede niet in strijd zijn dan wel doen blijken, dat die Rechtspleging berust op andere beginselen. De bepaling van art. 172 R.Z. geeft blijk dat deze Rechtspleging evenals het W.v.Sv. het beginsel huldigt, dat de telastelegging voor wijziging vatbaar is, voor zoover deze niet onvereenigbaar is met het belang eener goede verdediging van beklagde. Mogelijkheid van wijziging, voor zoover de beklagde niet in zijne verdediging wordt benadeeld, behoort dus te worden erkend. Na de verzochte wijziging blijft de telastelegging hetzelfde complex van materiele handelingen betreffen en wordt beklagde ook overigens niet in zijne verdediging benadeeld, zoodat die wijziging behoort te worden toegestaan. (Beklaagde zelf had geen bezwaar tegen de wijziging, zijn raadsman, na aanvankelijk te hebben betoogd, dat het telastegelegde geen strafbaar feit opleverde, heeft de toelaatbaarheid van de wijziging niet bestreden.)

De gegeven order betrof niet een bevel tot het verrichten van eenige op zich zelf staande handelingen, doch het volgen van een bepaalde gedragslijn bij de uitoefening van zijn functie als inkoop, zoodat beklagde door die gedragslijn niet te volgen, het delict van opzettelijke ongehoorzaamheid pleegde, waarbij het voor de omschrijving van het delict niet van belang is, uit hoeveel verrichtingen dit in strijd met de gegeven order uitoefenen van de functie van inkoop bestond. De Krijgsraad heeft dus ten onrechte gequalificeerd: „Opzettelijke ongehoorzaamheid, t w e e m a l e n g e p l e e g d.”

Waar beklagde zich geregeld kleine bedragen heeft toegeëigend om aan geld te komen, blijkt, dat hij heeft gehandeld tengevolge van een ongeoorloofd wilsbesluit, zoodat ten deze sprake is van ééne voortgezette handeling, hetgeen in de delictomschrijving tot witing behoort te worden gebracht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant, en P., stamboeknummer, oud 32 jaren, geboren te Haarlemmermeer (Noord-Holland), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 1ste klasse bij het Marine-vliegkamp „Moro-Kremlangan” te Soerabaja, beklagde-appèllant tevens geappèlleerde, in arrest van 7 t/m 23 Mei 1934 en van 19 Juni t/m 16 Juli 1934, daarna op vrije voeten.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 4 September 1934, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan:

1e. „Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd”;

2e. „Verduistering, meermalen gepleegd” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met bevel tot teruggave van de voorwerpen, die als stukken van overtuiging gediend hebben, na verloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan aan de onder genoemde personen, die deze voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging hebben afgestaan of bij wie deze in beslag zijn genomen:

die, gemerkt blauw II, III, E₁ tot en met E₃ aan den officier van Administratie van het Marine-vliegkamp „Moro-Kremlangan” te Soerabaja;

die, gemerkt blauw B₁ tot en met 20, aan Liem Djie Tjhwang te Soerabaja;

die, gemerkt rood B₁ tot en met B₁₅, aan den veroordeelde;

die, gemerkt blauw K₁ en K₂ aan J. M. Kuiper te Soerabaja;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad en den beklaagde respectievelijk op 12 en 13 September 1934, dus tijdig, gedane aantekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep d.d. 19 September 1934 en het relaas van beteekening daarvan d.d. 22 September daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl d.d. 28 September 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de qualificatie door den eersten rechter aan de ten laste gelegde feiten gegeven zoomede ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, en met verbetering van het beroepen vonnis in zoverre: voornoemden beklaagde P., stamboeknummer, zal schuldig verklaren aan de misdrijven: „Opzettelijke ongehoorzaamheid” en „Verduistering, beide feiten meermalen doch als één voortgezette handeling gepleegd”;

hem deswege zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 28 September 1934 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur Mr. D. B. A. Wesselink, is aangevoerd;

O., dat de Advocaat-Fiscaal heeft verzocht, de telastelegging te mogen wijzigen in dier voege, dat in het sub II telastegelegde de zinsnede „welke gelden hij derhalve anders dan door misdrijf onder zich had” wordt gelezen „opzettelijk van die gelden, welke hij derhalve anders dan door misdrijf onder zich had”;

dat beklaagde tegen deze wijziging geen bezwaar heeft gemaakt, en zijn raadsman, na aanvankelijk te hebben betoogd, dat dit onderdeel der telastelegging geen strafbaar feit oplevert, de toelaatbaarheid dier wijziging niet heeft bestreden;

O. te dien aanzien:

dat weliswaar de Rechtspleging bij de Zeemacht geen wetsbepaling bevat, welke den ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de Zeekrijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof de bevoegdheid tot wijziging der telastelegging uitdrukkelijk toekent, doch ook voor het strafproces bij die Colleges gelden de algemeene beginselen van het Nederlandsche Strafprocesrecht, voor zoover de bepalingen der Rechtspleging bij de Zeemacht daarmee niet in strijd zijn dan wel doen blijken, dat die Rechtspleging berust op andere beginselen;

dat art. 172 dier Rechtspleging bepalende, dat de Zeekrijgsraad geen acht mag slaan op niet in de telastelegging vermelde omstandigheden, welke tot verzwaring van straf aanleiding geven, indien de Fiscaal daarop niet mondeling ter terechtzitting opmerkzaam heeft gemaakt, blijk geeft, dat deze Rechtspleging evenals het Wetboek van Strafvordering het beginsel huldigt, dat de telastelegging voor wijziging vatbaar is, voorzoover deze niet onvereinigbaar is met het belang eener goede verdediging van beklaagde;

dat mitsdien naar 's Hofs oordeel, nu de Rechtspleging bij de Zeemacht geen wetsbepaling bevat, welke wijziging der telastelegging verbiedt, op grond van voorschreven algemeen beginsel van strafprocesrecht de mogelijkheid van zoodanige wijziging in beide instantiën, voorzoover daardoor de beklaagde niet in zijn verdediging wordt benadeeld, behoort te worden erkend;

dat na het aanbrenge van de verzochte wijziging de telastelegging hetzelfde complex van materiele handelingen blijft betreffen als tevoren en beklaagde ook overigens daardoor niet in zijn verdediging wordt benadeeld, zoodat die wijziging behoort te worden toegestaan;

O., dat de eerste rechter terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem telastegelegde, wat dat sub II betreft, zoodat dit in hooger beroep is gewijzigd, schuldig heeft verklaard, doch die feiten minder juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de qualificatie van het sub I bewezen verklaarde:

dat getuige van Houte op een dag in November 1933 aan beklaagde één order heeft gegeven, n.l. om in zijn hoedanigheid van „inkooper” slechts à contant in te koopen en om geen inkoopen te doen bij de toko Liem Djie Tjhwan te Soerabaja;

dat beklaagde, gelijk hij ook heeft erkend, zich later niet aan die

order wenschte te houden en in strijd daarmede is gaan handelen;

dat deze order niet betrof een bevel tot het verrichten van eenige op zich zelf staande handelingen, doch het volgen van een bepaalde gedragslijn bij de uitoefening van zijn functie als inkoop, zoodat beklagde, door die gedragslijn niet te volgen, het delict van opzettelijke ongehoorzaamheid pleegde, waarbij het voor de omschrijving van het delict niet van belang is, uit hoeveel verrichtingen dit in strijd met de gegeven order uitoefenen van de functie van inkoop bestond;

O. ten aanzien van het sub II bewezen verklaarde:

dat beklagde, gelijk hij ook heeft erkend, geregeld kleine bedragen zich heeft toegeëigend, om aan geld te komen, teneinde te kunnen uitgaan, en die verduisteringen dan maskeerde, door bons van inkoop op credit in te boeken als betaald;

dat uit deze handelwijze blijkt, dat beklagde heeft gehandeld tengevolge van een ongeoorloofd wilsbesluit, zoodat ten deze sprake is van een voortgezette handeling, hetgeen in de delictsomschrijving tot uiting behoort te worden gebracht;

O. ten aanzien van de opgelegde straf:

dat de door den eersten rechter opgelegde straf den Hove te licht is voorgekomen, in aanmerking genomen de wijze, waarop de feiten zijn gepleegd en beklagde's persoonlijkheid, zooals daarvan blijkt uit zijn straflijst en vroegere veroordeeling;

dat het Hof echter termen aanwezig acht, den tijd, door beklagde in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidsstraf;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 50 (56? Red.) van het Wetboek van Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Staat toe de gevraagde wijziging der telastelegging;

Vernietigt het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja dd. 4 September 1934, waarvan beroep, ten aanzien van de qualificatie der bewezen verklaarde feiten en ten aanzien van de opgelegde straf;

Omschrijft het bij voormeld vonnis bewezen verklaarde als:

I. „Opzettelijke ongehoorzaamheid”, II. „Verduistering, meermalen, doch als één voortgezette handeling gepleegd”;

Veroordeelt den in hoofde dezer nader aangeduiden beklagde P., stamboeknummer, deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

Bepaalt, dat de tijd, door beklagde van 7 tot en 23 Mei 1934 en van 19 Juni tot en met 16 Juli 1934 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidsstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Aan dezen beklaagde was ten laste gelegd:

I. „dat hij, dienende als matroos der 1e klasse bij het marine-„vlieggkamp „Moro-Krembangan” te Soerabaja, nadat op 17 November 1933, in ieder geval in November 1933, de met den administratieven dienst van voormeld vlieggkamp belast zijnde officier van Administratie der 1e klasse L. A. van Houte hem — be-„klaagde — als zijnde belast met het doen van inkoopten ten be-„hoeve van de tafel der Europeesche korporaals en manschappen van genoemd vlieggkamp, had bevolen uitsluitend á contant in te „koopen en nadrukkelijk had verboden artikelen in te koopen bij „toko Liem te Soerabaja, aldaar in het daaropvolgende tijdvak tot „den 7den Mei 1934, in welk tijdvak hij — beklaagde — en van „Houte voornoemd belast bleven met bovenomschreven diensten, „opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan deze dienstbevelen „door op meerdere tijdstippen artikelen ten behoeve van voormelde „tafel op rekening in te koopen o.a. bij toko Liem voornoemd;”

II. „dat hij, dienende als matroos der 1e klasse bij het marine-„vlieggkamp „Moro-Krembangan” te Soerabaja, in het tijdvak „6 November 1933—8 Mei 1934 te Soerabaja, terwijl hij belast was „met het doen van inkoopten ten behoeve van de tafel der Europee-„sche korporaals en manschappen van genoemd vlieggkamp en in „die functie op bepaalde tijdstippen van den officier van admini-„stratie van dit kamp voor dat doeleinde gelden ontving, welke „gelden hij derhalve anders dan door misdrijf onder zich had en „welke gelden toebehoorden ten deele aan het Rijk der Nederlanden „ten deele aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, althans „aan een ander dan aan hem, beklaagde, verschillende geldelijke „bedragen tot een bedrag van ongeveer f 140 (één honderd veertig „gulden), althans een bedrag aan geld, zich wederrechtelijk heeft „toegeëigend.”

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad had geconcludeerd: tot schuldigverklaring van den beklaagde aan: 1e. „Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd” en 2e. „Verduistering, meermalen gepleegd” en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van en met 7 tot en met 23 Mei 1934 en van en met 19 Juni 1934 tot en met 16 Juli daaraanvolgende, en voorts met bevel, dat van voormelde gevangenisstraf twee maanden niet zullen worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde vóór het einde van een proeftijd van twee jaren zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgtuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 no. 1 van de Wet op

de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 nos 2—6 van die wet, of wel niet heeft nageleefd de navolgende bijzondere voorwaarde, te weten: dat hij binnen één jaar na de kennisgeving bedoeld in artikel 14e. van het Wetboek van Strafrecht zal hebben gestort bij den officier van Administratie van het Marine-vliegekamp „Moro-Kremlangan” te Soerabaja ten bate der tafel van de Europeesche korporeals en manschappen van dat vliegekamp een bedrag van f 150,72 (één-honderd vijftig gulden en twee en zeventig cents);

voorts bevele de teruggave van de voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, aan de ondergenoemde personen, die deze voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging hebben afgestaan of bij wie deze in beslag zijn genomen: enz.

Noot van de Redactie:

Wijziging van de telastelegging buiten het geval van art. 172 R. Z. (art. 167 R. L.)

Bovenstaande sententie is voor de militaire rechtspleging van belang. Men vergelijke het vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 22 Juni 1932, M. R. T. XXVIII, blz. 553, en onze daaronder gestelde noot. Ook door de thans door het hoogste militair-rechtelijk college in Ned. Indië vrij uitvoerig gegeven motivering zijn wij niet overtuigd dat de R. Z. eene wijziging in de telastelegging veroorlooft, hoe wenschelijk dit ook zou zijn. Uit art. 172 valt o.i. juist het tegendeel af te leiden van hetgeen het Hof erin leest, gelet ook op art. 313 W. v. Sv. en op den onder het oude W. v. Sv. bestaanden toestand.

Bovendien gaat het Hof in het onderhavige geval vrij ver. Vooreerst wordt de wijziging pas aangebracht in hooger beroep, hetgeen volgens het W. v. Sv. uitgesloten zou zijn. De oorspronkelijke telastelegging was taalkundig niet goed leesbaar gesteld, al was de bedoeling wel duidelijk. Maar ook was het woord „opzettelijk” weggelaten, zoodat eigenlijk een niet strafbaar feit was ten laste gelegd. Volgens het oude W. v. Sv., *waarmede de R. Z. in art. 172 correspondeert*, zou de wijziging niet geoorloofd en diensgevolge ontslag van rechtsvervolging (volgens de R.Z. dan vrijspraak) onvermijdelijk geweest zijn. Kan men onder deze omstandigheden zeggen, dat de beklagde niet in zijne verdediging is benadeeld?

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 25 Mei 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fisikaal: Mr. J. A. de Visser, (fung.).

Eéndaadsche samenloop. Art. 55 W. v. S.

Na zonsondergang met een motorrijwiel rijden:

1°. *zonder dat dit rijtuig aan de achterzijde was voorzien van een lantaarn of reflector;*

2°. *zonder dat nummer met letter aan de achterzijde helder verlicht waren.*

Beklaagde had zijn achterlicht dienende zoowel als lantaarn als ter verlichting van nummer met letter, onderweg verloren. Onder deze omstandigheden kon hij noodzakelijkerwijze het ééne feit dat hem is ten laste gelegd, niet plegen zonder zich tevens aan het andere schuldig te maken, zoodat het hier geldt een feit in den zin van art. 55 W. v. S. en er slechts ééne strafbepaling mag worden toegepast.

In de zaak van L., oud 29 jaar, geboren te Sommelsdijk, sergeant bij het 7e Regiment Infanterie, in garnizoen te Harderwijk, appellant van een vonnis op 17 April 1934 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen, tegen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklagde betekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, doch alleen voor wat de straf betreft en deze zal bepalen op twee maal twee gulden boete subsidiair twee maal één dag hechtenis;

O. dat aan beklagde aan den voet van het hem op 6 April 1934 betekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad

is telastegelegd, dat hij op of omstreeks 24 Januari 1934, des namiddags te omstreeks 10.45 uur te Ermelo, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, daarmede heeft gereden over den openbaren weg, den Rijksweg, ter plaatse genaamd Tonsel:

I. zonder dat het motorrijtuig aan de achterzijde was voorzien van een lantaarn of verticaal geplaatsten reflector, die achterwaarts een rood licht uitstraalde, onderscheidenlijk bij beschenen worden, daarop vallende lichtstralen duidelijk zichtbaar rood terugkaatste;

II. terwijl het aan de achterzijde van het motorrijtuig aangebrachte nummer met letter, als bedoeld bij artikel 9 sub 1° der Motor- en Rijwielwet, aan den houder of eigenaar van het motorrijtuig afgegeven door den Commissaris der Koningin in de provincie waarin de eigenaar of houder woont, niet helder waren verlicht, hetzij door beschijning, hetzij door middel van een transparent;

O. dat de Krijgsraad bij het vonnis, waarvan beroep, dit telastegelegde wettig en overtuigend heeft bewezen verklaard en het bezeugenverklaarde heeft gequalificeerd als:

„Het als bestuurder van een motorrijtuig op twee wielen daarmede tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang over een weg rijden:

1°. zonder dat het motorrijtuig aan de achterzijde is voorzien van een lantaarn of verticaal geplaatsten reflector, die achterwaarts een rood licht uitstraalt, onderscheidenlijk bij beschenen worden daarop vallende lichtstralen rood terugkaast;

2°. zonder dat het nummer met letter aan de achterzijde van het rijtuig helder verlicht zijn, hetzij door beschijning, hetzij door middel van een transparent;”

en te dier zake, met toepassing der artikelen 1, 2, 9, 28, 29 en 39 der Motor- en Rijwielwet, 1, 16, 22 en 73 van het Motor- en Rijwielreglement, 9 en 56 der Motor- en Rijwielbeschikking, beklaagde heeft veroordeeld tot twee geldboeten van vijf gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van vijf dagen voor elke boete;

O. dat bij de stukken aanwezig is een verklaring van den 1e Luitenant bij het Infanterieschietkamp te Harskamp M. C. H. Blok, dat hij aldaar op 24 Januari 1934 op den openbaren weg tegenover de bureelbarak heeft gevonden een achterlicht van een motor, hetwelk later bleek te behooren aan den sergeant L.;

O. dat appelllant ter terechtzitting van het Hof heeft opgegeven, dat bedoeld achterlicht aan hem behoorde en dat dit aan zijn tweewielig motorrijtuig was bevestigd toen hij daarmede op genoemden datum Harskamp verliet;

dat dit achterlicht diende en als lantaarn en tevens om het nummer met letter aan de achterzijde van het motorrijtuig te beschijnen;

O. dat onder deze omstandigheden de beklaagde, dit achterlicht verliezende, welk verliezen uit de verklaringen van appelllant en van den genoemden 1e Luitenant mag worden opgemaakt, noodzakelijkerwijze het ééne feit, dat hem is telastegelegd, niet kon

plegen, zonder tevens zich aan het andere schuldig te maken, zoodat het hier geldt een feit in den zin van art. 55 van het Wetboek van Strafrecht en er slechts eene der in het vonnis toegepaste strafbepalingen mocht zijn toegepast;

dat dus het vonnis des Krijgsraads voor zooverre de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien de wetsartikelen in dat vonnis aangehaald, benevens artikel 17 van het Motor- en Rijwielreglement, artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht, 75, 76*d* en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Vernietigt genoemd vonnis ten aanzien van het aangegeven punt;

Veroordeelt appellant tot eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis van drie dagen;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 21 December 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung).

Als gevolg van een verkeerd begrip van en gebrek aan inzicht in enkele krijgstuuchtelijke bepalingen, zich beklaagd over de wijze waarop hem door een hoofdofficier een bevel was gegeven, zonder dat voor dat beklag redelijke grondslagen aanwezig waren.

I.c. deed zich niet voor een geval van het ontvangen van twee opvolgende, met elkander strijdige dienstbevelen van verschillende meerderen in den zin van art. 12(3) R.K. Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 14 November 1934, van den adjudant-onderofficier-instructeur X., dienende bij de Tirailleur-compagnie van het . . Regiment Infanterie, in garnizoen te, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der 1Vde Divisie ingediend over de straf van mondelinge berisping, hem op 23 October 1934 opgelegd door den Commandant der . . Infanterie-Brigade, den Kolonel Y., en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Als gevolg van een verkeerd begrip van en gebrek aan inzicht in enkele krijgstuuchtelijke bepalingen, zich beklaagd over de wijze, waarop hem door een hoofdofficier een bevel was gegeven, zonder dat voor dat beklag redelijke grondslagen aanwezig waren.”,

bij welke beslissing — op 10 November 1934 genomen en op 13 November d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en als getuige onder eede den Luitenant-Kolonel Z., Commandant van het .. Regiment Infanterie, in garnizoen te;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat klager onder dagteekening 18 September 1934 eene schriftelijke klacht heeft ingediend tegen den Commandant van het .. Regiment Infanterie, den Luitenant-Kolonel Z, voornoemd, welke klacht luidt:

„Dinsdag 18 September 1934 moest ik, volgens wekelijksch tableau, met de leerlingen Velddienst, les 5 beoefenen in de richting Ermelo.

Reeds was ik van uit de kazerne begonnen met een spitspatrouille, toen wij op den Ermelosen straatweg, even voorbij pl. 23, een rustende afd. art., waarbij wielrijders, passeerden.

Door niemand van deze afdeeling werd ik op iets attent gemaakt, zoodat ik de oefening in de richting Ermelo voortzette.

Een paar honderd meter voorbij deze rustende afdeeling gaf ik aan C.-spitspatrouille kennis van een vijandelijke wielrijderspatr., sterk 3 man in front (veronderstelling).

Een der groepen nam front op straatweg en C.-spitspatrouille gaf het teeken vuren (schijnbeweging) dus zonder patronen.

Op dit moment reed Commandant van .. R. I. voorbij en gelastte het vuur te doen ophouden, terwijl ik daarna de oefening verder voortzette.

Even later reed ons de genoemde afd. art. voorbij.

Geen km. verder passeerden wij wederom dezelfde afd. art. in rust.

Ik zag dat de twee voorste manschappen (voelhorens) werden aangehouden, en mij het teeken „ondercommandanten bij mij” gegeven werd.

Na dit teeken herhaald te hebben begaf ik mij naar Commandant .. R. I.

Deze commandant voegde mij toe dat de manschappen van deze oefening niets leerden, en het beter was op de kamer in de kazerne te oefenen.

Ga, zoo sprak de Commandant, oogenblikkelijk van dezen weg en kom er niet meer op.

Een, volgens Reglement en voorschriften, gerechtvaardigde ver-

ontschuldiging mocht ik niet uiten, en moest oogenblikkelijk verdwijnen.

Door dit voorval acht ik mij gegriefd over een vermeende onbillijke behandeling, en tevens verplicht in het waarachtig belang der krijgstuucht het onder Uwe aandacht te brengen.”;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager in den morgen van 18 September 1934 oefende met een klasse kaderopleiding van de Specialisten-compagnie van het .. Regiment Infanterie op den weg Harderwijk-Ermelo, waarlangs zich toen afdeelingen Infanterie en eene afdeeling Artillerie bewogen;

dat de Commandant van het .. Regiment Infanterie, de Luitenant-Kolonel Z. voornoemd, hem — klager — bij zich heeft geroepen en hem heeft toegevoegd, dat de manschappen zijner klasse van de aldus voortgezette oefening, onder de omstandigheden waaronder zij werd gehouden, niets zouden kunnen leeren, en hem heeft gelast oogenblikkelijk met hen den weg te verlaten en daarop niet terug te keeren;

dat klager zijn bovenomschreven klacht heeft ingediend nadat zijn Regiments-Commandant hem bedenktijd had gegeven om zulks niet te doen ¹⁾);

O. dat, blijkens de door klager tegen den Luitenant-Kolonel Z. ingediende klacht en de daarop gegeven toelichting de, naar hij meent, voor hem krenkende behandeling is gelegen in de woorden, welke deze Hoofdofficier hem bij de oefening op 18 September 1934 zoude hebben toegevoegd, maar vooral in de omstandigheid, dat hij bij het ontvangen van een bevel van dien meerdere niet in de gelegenheid is gesteld den inhoud van een vooraf door hem van een anderen meerdere ontvangen bevel, mede te deelen;

O. dat klager echter, waar het hem bekend moet zijn geweest, dat — nu de bovenbedoelde afdeeling Artillerie in Harderwijk gedetacheerd was ten behoeve van oefeningen met de Infanterie — hij kans liep om met de onder zijn bevel gestelde klasse tusschen de in grooter verband oefenende onderdeelen te geraken, daarin aanleiding had moeten vinden tot het nemen van het initiatief om zich oogenblikkelijk te begeven naar een terreingedeelte, waar hij de oefening van de andere onderdeelen niet zou hinderen en waar de door hem geleide oefening tevens tot haar recht zou komen;

dat immers de door hem ontvangen order, die hem niet voorschreef om te oefenen op den weg Harderwijk-Ermelo maar in de richting Ermelo, alle ruimte liet voor deze voor de hand liggende oplossing en er zich dus niet voordeed een geval van het ontvangen van twee opvolgende, met elkander strijdige dienstbevelen van verschillende meerderen, in den zin van het derde lid van artikel 12 van het Reglement betreffende de Krijgstuucht;

¹⁾ Verdraagt deze handelwijze zich wel met art. 31 Reglement Krijgstuucht? Red. M.R.T.

O. dat de aan klager opgelegde straf niet te zwaar is en de omschrijving van de strafreden het gepleegde feit juist weergeeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der IVde Divisie op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant der IVde Divisie, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 3 September 1934.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: Mr. H. W. van Nieuwenhuizen, gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.) en hoofdofficier van administratie der 2e klasse P. H. Sluyter (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsmans: Mr. A. Slotemaker.

OPZETTELIJKE ONGEHOORZAAMHEID VAN EEN OFFICIER TEGENOVER EEN SCHILDWACHT.

(Nalaten te voldoen aan het door een teeken en door woorden door een op post gestelden, met geweer gewapenden korporaal — ter uitvoering van zijn consigne — gegeven bevel om te stoppen, toen beklaagde in een door hem bestuurde auto het kazerneterrein wilde oprijden).

Voor de bevoegdheid van een schildwacht, belast met het bewaken van eenig gebouw, is het onverschillig wie eigenaar of beheerder is van den grond, waarop hij zich op dat oogenblik bevindt, mits vaststaat dat hij door het bevoegd gezag tot schildwacht is aangesteld. De commandant was i.c. volkomen bevoegd op den toegangsweg naar het kazerneterrein een schildwacht te plaatsen.

De wettigheid van een ambtelijk bevel is niet afhankelijk van de wenschelijkheid of de doelmatigheid van de aanstelling of opdracht, waaraan de ambtenaar die het bevel heeft gegeven, zijn gezag ontleent.

Veroordeeling, met toepassing van art. 24 W. v. S., tot f 200 boete.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te

Soerabaja, razione officii, geappelleerde, en B., oud 23 jaren, geboren te Pasoeroean (Pasoeroean), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als luitenant ter zee der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Soemba” te Soerabaja, beklagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 14 Augustus 1934, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklagde telastegelegde¹⁾ wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklagde te dier zake is schuldig verklaard aan: „opzettelijke ongehoorzaamheid” en deswege veroordeeld tot een geldboete van twee honderd gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door eene hechtenis voor den tijd van twintig dagen;

Gelet op de door den beklagde op 23 Augustus 1934, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklagde in hooger beroep dd. 27 Augustus 1934 en het relaas van beteekening daarvan dd. 30 Augustus d.a.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zee-macht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 3 September 1934, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen;

Gehoord den beklagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 3 September 1934 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur Mr. A. Slotemaker, is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat door beklagde en zijn raadsman in hooger beroep het verweer is gevoerd, dat getuige van Loon niet bevoegd was, aan beklagde het bevel tot stoppen te geven, omdat hij zijn consigne had gekregen van den Commandant van den Dienst der Conservatie en hij blijkens dat consigne was geposteerd aan de Oostpoort

¹⁾ De telastelegging luidde:

„dat hij, dienende als luitenant ter zee der 2de klasse aan boord van „Hr. Ms. „Soemba”, te Soerabaja in den nacht van 6—7 April 1934, toen „hij, gezeten in een door hem bestuurde auto, het terrein bij de Kazerne „van den „Dienst der Conservatie” wilde oprijden en nadat de bij de „Oostpoort dier Kazerne op post of op uitkijk gestelde met een geweer „gewapende korporaal-monteur H. C. van Loon, die als zoodanig niet aan „hem — beklagde — ondergeschikt was, ter uitvoering van één zijner „consignes hem — beklagde — door een teeken en door woorden had „bevolen te stoppen, opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te „gehoorzamen.”

van dien Dienst, zijnde op ongeveer 300 Meter afstand van de eenige alstoen geopende poort, terwijl de daarheen leidende weg ressorteerde niet onder genoemden dienst, doch onder dien van het Marine-Etablissement en deze getuige op dat oogenblik zich ook bevond op gemelden weg, dus niet op het terrein, waarover de superieur, die hem zijn consigne verstrekte, zeggenschap had;

O. te dien aanzien:

dat een schildwacht, belast met het bewaken van eenig gebouw, zich in het algemeen behoort op te houden en ook ophoudt vóór dat gebouw in de onmiddellijke nabijheid van den toegang daarvan, vermits dit gewoonlijk de doelmatigste wijze is, waarop hij zijn taak kan vervullen, en het daarbij voor de beoordeeling van zijn bevoegdheid uiteraard onverschillig is, wie eigenaar of beheerder is van den grond, waarop hij zich op dat oogenblik bevindt, mits vaststaat, dat hij door het bevoegd gezag tot schildwacht is aangesteld;

dat blijkens een den Hove door het Departement van Marine verstrekte en aan beklaagde ter terechtzitting voorgehouden plattegrond — tegen welker juistheid door beklaagde's raadsman wel bezwaren zijn ingebracht, doch zonder eenige motiveering, zoodat het Hof die bezwaren als ongegrond terzijde stelt — de weg, waarop getuige van Loon zich bevond, toen hij het betreffende bevel gaf, zijnde deze plaats door de overeenstemmende verklaringen van dien getuige en de opgaven van beklaagde komen vast te staan, uitsluitend toegang gaf tot het gebouwencomplex van den Dienst der Conservatie en daartoe de eenige toegangsweg was;

dat dus de Commandant van genoemden Dienst volkomen bevoegd was, aldaar een schildwacht te plaatsen, temeer, daar in de onmiddellijke nabijheid — volgens beklaagde's eigen opgaven op 3 meter afstand — zich bevonden twee ingangen tot de terreinen van dien Dienst, welke uiteraard, ook al zijn zij des nachts afgesloten, bewaking behoeven;

dat wel beklaagde's raadsman heeft betoogd en te bewijzen aangeboden, dat de Commandant van het Marine-Etablissement later bezwaar heeft gemaakt tegen deze post, voor zoover betreft de bewaking van den weg dien beklaagde is ingereden, en de Commandant der Marine te Soerabaja daarop heeft beslist, dat die post in zooverre moest vervallen, doch, al moge dit juist zijn, zulks beklaagde niet disculpeert, daar de wettigheid van een ambtelijk bevel niet afhankelijk is van de wenschelijk- of doelmatigheid van de aanstelling of opdracht, waaraan de ambtenaar, die het bevel heeft gegeven, zijn gezag ontleent;

dat, gelijk beklaagde ook niet heeft betwist, getuige van Loon in zijn hoedanigheid van schildwacht binnen den kring van zijn werkzaamheid als zoodanig was aan te merken als meerdere van beklaagde en het bevel betrof een dienstaangelegenheid, derhalve was een dienstbevel, terwijl uit het overwogene en door het feit,

dat getuige van Loon met een geweer en bajonet was gewapend, alsmede door beklaagde's erkenning vaststaat, dat beklaagde moest begrijpen en ook heeft begrepen, dat getuige als schildwacht optrad;

O., dat mitsdien naar 's Hofs oordeel het onderwerpelijk bevel door het bevoegd gezag is gegeven en het besproken verweer als ongegrond moet worden verworpen;

O., dat beklaagde nog in beide instantiën heeft opgegeven, dat hij, toen getuige van Loon hem beval, te stoppen, zulks niet heeft gedaan, omdat er nog drie andere auto's rijdende in zoogenaamd divisieverband, op 10 meter afstand achter elkander, volgden, hij daarom bevreesd was voor een botsing, mede, omdat het te donker was om met de hand den achter hem rijdenden bestuurders een teeken te geven en zijn stoplicht defect was, en ook later het stoppen heeft nagelaten, omdat hij meende, dat getuige Ferwerda een handbeweging maakte, om getuige Van Loon te groeten en daaruit afleidde, dat laatstgenoemde, getuige Ferwerda herkende, op zijn bevel was teruggekomen;

dat echter deze omstandigheid, die bovendien in verband met de verklaringen der getuigen Van Loon en Ferwerda hoogst onwaarschijnlijk is voorgekomen, beklaagde's strafbaarheid niet vermag op te heffen, daar hij geen zekerheid hebbende, of het bevel was ingetrokken, dit had behooren op te volgen;

O., dat de opgelegde straf den Hove niet te zwaar is voorgekomen en het beroepen vonnis mitsdien als wel en terecht gewezen behoort te worden bevestigd;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 77 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 14 Augustus 1934 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 14 September 1934.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraal J. H. O. graaf van den Bosch, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, Mr. E. Jellinghaus en gep. Schout-bij-Nacht-tit. E. G. de Wijs (plv.).

Advocaat-Fiscaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden (fung.).

Als waarnemend groepscommandant uit vergeetachtigheid nagelaten de diensten voor de groep voor een der volgende dagen te

regelen. Bovendien nagelaten na het opnemen van eene aangifte betreffende een gepleegden diefstal in een kazerne, hiernaar onverwijd een onderzoek in te stellen.

Terecht en niet te zwaar gestraft. Strafreden behoeft echter wijziging. Straf gehandhaafd. Beklag gedeeltelijk gegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 28 Juli 1934, van den sergeant X., dienende bij de Groep , Afdeeling van de . . Compagnie Politietroepen, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Comandant van die Compagnie, den Kapitein Y., ingediend over de hem op 29 Juni 1934 door zijn Afdeelings-Commandant, den Eerste-Luitenant Z., opgelegde straf van tien dagen licht arrest, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Als waarnemend groepscommandant uit onachtzaamheid nagelaten tijdig de diensten voor de groep te regelen. Bovendien nagelaten na het opnemen van een aangifte betreffende een gepleegden diefstal, hiernaar een onderzoek in te stellen en onvoldoende maatregelen getroffen, opdat deze aangifte ter kennis van zijn groepscommandant zou komen bij diens terugkeer.”

bij welke beslissing, — op 26 Juli 1934 genomen en op 27 Juli d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard, de straf werd gewijzigd in acht dagen licht arrest, en de strafreden in:

„Als waarnemend groepscommandant uit vergeetachtigheid verzuimd de diensten voor de groep voor een der volgende dagen te regelen en tengevolge van een gemaakte afspraak met zijn meisje weinig activiteit betoond inzake een aangifte betreffende een gepleegden diefstal, door deze zaak te laten wachten tot de terugkeer van den groepscommandant, en mede geen afdoende maatregelen getroffen, dat een dergelijke belangrijke zaak tijdig ter kennis is gekomen van dezen functionaris.”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager, als waarnemend-groepscommandant, na op Zondag 24 Juni 1934 te ± 10.15 v.m. eene aangifte te hebben ontvangen van een wachtmeester der Veld-Artillerie betreffende een in de kazerne gepleegden diefstal van eene portemonnaie, inhoudende ongeveer f 15, ten nadeele van een dienstplichtige, en nadat ongeveer een half uur later ook de bestolene persoonlijk eene aangifte nopens dezen diefstal had gedaan, geen onderzoek inzake den gepleegden diefstal heeft ingesteld, doch enkel de aangifte in het daarvoor bestemde cahier heeft opgeteekend;

O. dat klager heeft verklaard, dat hij uit vergeetachtigheid de diensten voor de groep voor Dinsdag 26 Juni 1934 niet heeft geregeld en dat hij geen onderzoek inzake den gepleegden diefstal heeft ingesteld omdat hij weinig resultaat van een onderzoek op den Zondag verwachtte, vermits de militairen van de kamer, alwaar de diefstal vermoedelijk had plaats gehad, niet aanwezig waren en hij van meening was, dat men, als men een onderzoek aanving, dit in het belang hiervan ook moest kunnen voleindigen, hetgeen hem niet mogelijk zou zijn geweest, aangezien hij de volgende dagen belast was met het verleenen van hulp bij het jaarlijksch onderzoek;

O. dat de Commandant van de .. Compagnie Politietroepen in diens op het beklag genomen beschikking terecht heeft overwogen, dat het zeer wel mogelijk zou zijn geweest dat, indien de aangifte onmiddellijk ter hand ware genomen, eenig succes had kunnen worden geboekt, daar o.a. het kastje van den vermoedelijken dader had kunnen worden onderzocht en deze bij terugkeer in de kazerne terstond had kunnen worden gehoord, c.q. de kamerwacht in verhoor had kunnen worden genomen, terwijl die Commandant mede terecht heeft overwogen dat bij uitstel de kans op succes in deze zaak hoe langer hoe geringer werd;

O. dat niet is gebleken, dat klager in verzuim is geweest ten opzichte van het kennisgeven van de gedane aangifte aan den Groepscommandant;

O. dat klager terecht is gestraft en de door den Commandant van de .. Compagnie Politietroepen opgelegde straf van 8 dagen licht arrest niet te zwaar is;

dat echter de omschrijving van de strafreden wijziging behoeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beschikking, door den Commandant van de .. Compagnie Politietroepen op het beklag genomen, behoudens ten aanzien van de wijziging in de oorspronkelijk opgelegde straf;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Als waarnemend groepscommandant uit vergeetachtigheid nagelaten de diensten voor de groep voor een der volgende dagen te regelen. Bovendien nagelaten na het opnemen van eene aangifte betreffende een gepleegden diefstal in een kazerne hiernaar onverwijld een onderzoek in te stellen.”;

Gelast dat deze gewijzigde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Eerste-Luitenant Z., één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 11 Januari 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiscaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Verzuimd er zijn eskadrons-commandant onverwijld van in kennis te stellen, dat hij in de kazerne een aflevering van een tijdschrift had ontvangen, dat wel niet tot de bepaaldelijk, met name aangeduide, verboden geschriften behoorde maar waarvan een gedeelte een tuchtondermijnende strekking had; dit geschrift in zijn kastje op de manschappenkamer opgeborgen zonder het aan andere militairen ter lezing te geven.

Waar het hier niet een bepaaldelijk, met name aangeduid, verboden geschrift betrof, kan worden volstaan met een lichtere straf dan de opgelegde.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf verminderd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 24 Augustus 1934, van den gewoon dienstplichtig-huzaar H., destijds dienende bij het 4de eskadron van het IIde Regiment Huzaren, thans met groot verlof, waarbij deze 's Hof eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van het IIde Regiment Huzaren ingediend over de straf van acht dagen streng arrest, hem op 16 Juli 1934 opgelegd door zijn eskadrons-commandant, den Ritmeester T. A. E. R. Wijnoldy Daniëls, en over de omschrijving van de daarbij behorende strafreden, luidende:

„In de kazerne in het bezit bevonden van een geschrift, waarvan de inhoud en strekking van gezagondermijnenden aard is, terwijl bij het onderzoek gebleken is, dat hij dit geschrift niet aan andere militairen ter lezing heeft gegeven.”,

bij welke beslissing, — op 22 Augustus 1934 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger en den Kolonel A. Diemont, Commandant van bovengenoemd Regiment;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat op 14 Juli 1934 — bij een onverwacht gehouden inspectie over den inhoud van de op de manschappenkamers van het 2de Half-regiment Huzaren aanwezige kastjes, kisten en koffers — in klager's kastje is aangetroffen de aflevering van 1 Maart 1934 van het tijdschrift „De Jonge Fabrieksarbeider”, propaganda- en ontwikkelingsblad voor de jonge fabrieksarbeiders(sters) (uitgave van de Ned. Vereen. van fabrieksarbeiders (sters);

dat een in dit geschrift voorkomend hoofdartikel, dragend het opschrift „De wreede gevolgen van het kapitalisme”, o.a. inhoudt: „Men ziet er niet tegen op, om met de vuilste middelen het opgroeiend geslacht te vergiftigen. Men drukt de jeugd revolvers en ploertendooders in de hand en tracht ze aan den alcohol over te geven, alles om hun brandkast veilig te stellen.”;

O. dat klager heeft verklaard, dat hij vorenbedoeld geschrift in de kazerne heeft ontvangen van zijn ouders tegelijk o.a. met een pakje boter;

dat hij tevoren ook een enkele maal een aflevering van genoemd tijdschrift had ontvangen maar deze toen dadelijk bij ontvangst heeft vernietigd, omdat hij van meening was dat het blad niet in de kazerne gelezen mocht worden;

dat hij het geschrift in zijn kastje op de manschappenkamer heeft opgeborgen, zonder het aan andere militairen ter lezing te geven, en dat hij op den datum der onverwachte inspectie reeds vergeten was, dat hij het nog in zijn bezit had;

O. dat het in klager's kastje aangetroffen geschrift reeds blijkens de vorenaangehaalde zinsneden van tuchtondermijnenden aard is;

dat klager, toen hij een der vorige afleveringen dadelijk na ontvangst vernietigde, blijkbaar zeer goed heeft begrepen dat dit tijdschrift in de kazerne niet thuisbehoorde;

O. dat klager, door te verzuimen zijn eskadrons-commandant er onverwijld van in kennis te stellen, dat hij in de kazerne een aflevering van een tijdschrift had ontvangen, waarvan een gedeelte een tuchtondermijnende strekking had, zich heeft schuldig gemaakt aan overtreding van paragraaf 6 van de Ministerieele beschikking van 15 September 1931, IIde Afd. B, Nr. 79 (Legerorder 1931, Nr. 225 O.)¹⁾ bepalende, dat wanneer andere dan de in de bijlage van die Legerorder vermelde verboden geschriften, waarvan de inhoud of de strekking ten doel heeft den eerbied van den mindere tegenover den meerdere aan te tasten of de krijgstucht te ondermijnen, in de kazerne aanwezig zijn, deze geschriften onverwijld moeten worden ter hand gesteld aan den commandant van de compagnie of overeenkomstig onderdeel;

dat echter, waar het hier niet een bepaaldelijk, met name aan-

¹⁾ M.R.T. XXVII, blz. 289. Red.

geduid, verboden geschrift ¹⁾ betrof, met een lichtere straf kan worden volstaan dan hem door zijn eskadrons-commandant werd opgelegd;

O. dat in de strafreden klager's tekortkoming behoort te worden omschreven zooals hierna zal worden aangegeven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing door den Commandant van het IIde Regiment Huzaren op het beklag genomen;

Wijziget de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Verzuimd, er zijn eskadrons-commandant onverwijld van in kennis te stellen, dat hij in de kazerne een aflevering van een tijdschrift had ontvangen, dat wel niet tot de bepaaldelijk, met name aangeduide, verboden geschriften behoorde maar waarvan een gedeelte een tuchtondermijnende strekking had; dit geschrift in zijn kastje op de manschappenkamer opgeborgen zonder het aan andere militairen ter lezing te geven.”;

Vermindert de opgelegde straf tot vier dagen streng arrest;

Bepaalt dat de gewijzigde omschrijving van de strafreden en de verminderde straf in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van het IIde Regiment Huzaren, één aan den Advocaat-Fisikaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 26 October 1934.

President: Mr. E. Jellinghaus (fung.).

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fisikaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden (fung.).

Na het ontruimen van een café op last van een officier, na verloop van een half uur aldaar eigenmachtig weder binnengekomen, doch uitsluitend om een bij vergissing nog niet betaald gedeelte van zijne vertering te voldoen.

I.c. kan met eene „berisping” worden volstaan. De strafreden als

¹⁾ Thans wèl. Zie L.O. 1935, Nr 37 O. M.R.T. XXX, blz. 561. Red.

het gepleegde vergrĳp tegen de krijgstucht niet geheel juist omschrijvende, behoeft wijziging. Straf verminderd.

Beklag gedeeltelijk gegrond. De straf van (mondelinge) „berisping” moet worden geacht te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van vier dagen licht arrest.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 28 September 1934, van den sergeant B., dienende bij de Tirailleu-compagnie van het 9de Regiment Infanterie, in garnizoen te Assen, waarbij deze 's Hof's eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Majoor-Hoofdinspecteur bij dat Regiment ingediend over de straf van vier dagen licht arrest, hem op 24 September 1934 opgelegd door zijn Compagnies-Commandant, den Eerste-Luitenant E. Lindeboom, wegens:

„Na, tijdens de herhalingsoefeningen, aanwezig te zijn geweest in een café en bij het ontruimen van dit café door een officier, op last van den kantonnements-commandant, aldaar na verloop van een half uur wederom aangetroffen. (Onder verzachtende omstandigheden).”

bij welke beslissing, — op 27 September 1934 genomen en op denzelfden dag schriftelijk ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat het 1ste Regiment Infanterie van 19 op 20 September 1934 te Hooghalen was gekantonneerd;

dat de Reserve-Eerste-Luitenant Duit, toen toegevoegd aan den Regimentsstaf, te ongeveer 0.15 in dien nacht aan de militairen, welke zich bevonden in een aldaar gevestigd café, waarin tevens het bureau van genoemden Staf was gevestigd, — onder welke militairen ook klager zich bevond, — heeft gelast zich te verwijderen, en hen in de gelegenheid heeft gesteld aan den caféhouder hunne verteringen te betalen;

dat klager ongeveer een half uur later door genoemden Reserve-Eerste-Luitenant wederom in bedoeld café is aangetroffen, zonder dat hij vooraf toestemming had gevraagd dat café weder te mogen betreden;

O. dat klager heeft opgegeven en het Hof aannemelijk acht, dat hij daarbij de bedoeling had om alsnog een bedrag van 30 cents aan den caféhouder te betalen, welk bedrag een deel uitmaakte van de kosten van zijn vóór de ontruiming van het café gemaakte vertering,

waaraan hij bij de afrekening vóór die ontruiming niet had gedacht;
 O. dat klager zeer goed zijn schuld had kunnen afdoen zonder opnieuw het café te betreden, en derhalve, door op vorenomschreven wijze te handelen, zich eene vrijheid heeft veroorloofd, die als een — zij het ook licht — vergrijp tegen de krijgstucht moet worden aangemerkt;

O. dat klager mitsdien terecht is gestraft, doch — alle omstandigheden in aanmerking genomen — ten deze met eene „berisping” kan worden volstaan;

O. dat de strafreden het gepleegde vergrijp tegen de krijgstucht niet geheel juist omschrijft en mitsdien wijziging behoeft;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Majoor-Hoofdinstructeur bij het 9de Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van vier dagen licht arrest;

Legt aan klager op de straf van (mondelijke) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van vier dagen licht arrest;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Na het ontruimen van een café op last van een officier, na verloop van een half uur aldaar eigenmachtig weder binnengekomen, doch uitsluitend om een bij vergissing nog niet betaald gedeelte van zijne vertering te voldoen.”;

Gelast dat de straf van „mondelijke berisping” en laatstgenoemde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van de straf, waarover beklag, en de daarbij behorende strafreden;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Majoor-Hoofdinstructeur bij het 9de Regiment Infanterie, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 26 October 1934.

President: Mr. E. Jellinghaus, (fung.).

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede.

Advocaat-Fiscaal: Mr. E. L. M. H. baron Speyart van Woerden (fung.).

Door zijn batterij-commandant aangezegd, dat hij gestraft zou worden o.a. wegens het leenen van geld van minderen, de toestem-

ming van dezen weten te verkrijgen om gedurende een half uur buiten de kazerne enkele dringende particuliere aangelegenheden te regelen, hiervan misbruik gemaakt door ongeveer 36 uren weg te blijven. Voorts gedurende den tijd van het uitdienen van de straf wederom geld geleend van andere minderen en daardoor getoond ongevoelig te zijn voor vermaningen en straffen.

Terecht verlaagd (van wachtmeester tot stukrijder 2e klasse).

Klager's gedragingen stempelen hem tot iemand, die zich niet bewust is van de verplichtingen, die het vervullen van de functie van wachtmeester aan hem stelt en, in stede van een voorbeeld voor zijn minderen te zijn, draagt hij door zijne gedragingen bij tot het ondermijnen van de krijgstucht door zich in geldelijke afhankelijkheid van zijn minderen te brengen.

Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 29 September 1934, van A., destijds reserve-wachtmeester, thans stukrijder 2de klasse, bij de 3de Schoolbatterij van het 3de Regiment Veld-Artillerie, destijds in garnizoen te Breda, thans met groot verlof te Hilversum, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van de IIIde Artillerie-Brigade ingediend over de straf van verlaging tot stukrijder 2de klasse, hem op 22 September 1934 door zijn Regiments-Commandant, den Luitenant-Kolonel Jhr. K. F. Quarles van Ufford, opgelegd wegens:

„Door zijn Batterij-Commandant aangezegd, dat hij gestraft zou worden onder andere wegens het leenen van geld van minderen, de toestemming van dezen weten te verkrijgen om gedurende een half uur buiten de kazerne enkele dringende particuliere aangelegenheden te regelen, hiervan misbruik gemaakt door ongeveer 36 uren weg te blijven. Voorts gedurende den tijd van het uitdienen van de straf wederom geld geleend van andere minderen en daardoor getoond ongevoelig te zijn voor vermaningen en straffen.”,

bij welke beslissing, — op 27 September 1934 genomen, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 15 September 1934 door zijn Batterij-Commandant is gestraft met 10 dagen licht arrest, o.m. wegens het leenen van geld van minderen;

dat hij, toen zijn Batterij-Commandant op 15 September hem die

straf had aangezegd, dien Commandant dringend heeft verzocht hem in de gelegenheid te stellen persoonlijke zaken buiten de kazerne te regelen;

dat die Commandant hem dit heeft toegestaan onder den uitdrukkelijken last om niet later dan te 1 ure n.m. in de kazerne terug te keeren;

dat klager echter eerst in den nacht van 16 op 17 September te 1.15 is teruggekeerd;

dat klager ook gedurende het ondergaan van bovenvermelde straf geld van minderen heeft geleend;

O. dat de Commandant van de IIIde Artillerie-Brigade in zijne op het beklag genomen beschikking terecht heeft overwogen, dat klager's straflijst wijst op herhaalde feiten van het leenen van geld van minderen en het maken van schulden, die reeds vroegtijdiger de vraag hadden moeten doen rijzen of klager wel geschikt was den onderofficiersrang te blijven bekleeden, dat klager's gedragingen, tengevolge waarvan hem de straffen van 15 en 22 September 1934 zijn opgelegd, hem stempelen tot iemand, die zich niet bewust is van de verplichtingen, die het vervullen van de functie van wachtmeester aan hem stelt, en dat hij in stede van een voorbeeld voor zijn minderen te zijn, door zijn gedragingen bijdraagt tot het ondermijnen van de krijgstucht, door zich in geldelijke afhankelijkheid van zijn minderen te brengen;

dat genoemde Brigade-Commandant mede terecht heeft overwogen dat de aan klager opgelegde straf van verlaging, — hoe zwaar deze door klager ook mag worden aangevoeld, — alleszins billijk is te achten en in overeenstemming met de gepleegde feiten en in het belang van een goede militaire tucht moet worden geacht;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van de IIIde Artillerie-Brigade op het beklag genomen;

Bepaalt dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan den klager, één aan den strafoplegger, één aan den Commandant van de IIIde Artillerie-Brigade, één aan den Advocaat-Fiscaal en één aan den Minister van Defensie.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 19 Juli 1933.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee J. A. V. Swenker, Officier van administratie der 1ste klasse A. J. Poll, Kapitein der Mariniers M. R. de Bruyne, en Luitenant ter zee 1ste klasse A. D. A. Peereboom Voller.

Fisikaal: Hoofdofficier van administratie der 2de klasse Mr. D. Tollenaar.

Raadsman: Mr. G. A. de Lange, te Alkmaar.

Aan zijne schuld te wijten dat een ander zwaar lichamelijk bekomt. (In een nauwe, drukke straat op een rijdende tram springen, daarbij in botsing gekomen met een jongen, die daardoor is gevallen en onder den volgwagen geraakt, met het gevolg dat alle teenen van diens linkervoet zijn verbrijzeld).

Voorwaardelijke veroordeeling. Proeftijd één jaar en zes maanden met als bijzondere voorwaarde schadevergoeding door betaling, ten parkette van den fisikaal, van f 5 telkens vóór den 5den van elke maand, gedurende één jaar. (In hooger beroep verminderd tot f 2,50 tot een totaal maximum van f 10).

In de zaak van den Fisikaal tegen R., korporaal-schrijver, oud 33 jaren, geboren te Leiden, gerequireerde in persoon.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad dd. 12 Juni 1933;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad dd. 6 Juli 1933 en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij op den 20sten Mei 1933 te ongeveer 6 uur 10 minuten des namiddags op de voor het openbaar verkeer openstaande Lange Viestraat te Utrecht, toen een tramtrein van de Zeistertram komende uit de richting Vredenburg en gaande in de richting Neude te Utrecht, door voormelde straat reed en daarbij rakelings langs het, gerekend naar de rijrichting rechtsche trottoir in die straat reed, terwijl zich op dit troittoir aldaar ter plaatse zeer veel voetgangers en onder meer een 12-jarige jongen, Herman Baars genaamd, bevonden, onvoorzichtig en roekeloos en zonder op bedoelde voetgangers te letten en te hunnen aanzien de noodige zorg in acht te nemen, op de rechtsche treeplank van het achterbalcon

van den motorwagen van bedoelden voortrijdenden tramtrein is gesprongen en aldus door zijne voormelde onachtzaamheid en nalatigheid in botsing is gekomen met genoemden Herman Baars, tengevolge waarvan deze jongen op het rijvlak van voormelden tramtrein is gevallen en de linkervoet van dezen jongen is overreden door één of meer wielen van een volgwagen van dezen tramtrein, waardoor gemeld lichaamsdeel aan voetrug en voetzool uitgebreide kneuswonden kreeg met verbrijzeling van alle teenen, welke verbrijzeling exarticulatie dier teenen noodzakelijk maakte;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding dd. 7 Juli 1933, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 19 Juli 1933, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door zijn raadsman;

Gehoorde de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één maand voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaren en met de bijzondere voorwaarde dat hij een schadevergoeding van *f* 5 per maand zal betalen aan Herman Baars, door storting van dit bedrag in het begin van elke maand ten parquette van den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te den Helder, gedurende den tijd van twee jaren;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 25 Juni 1919 in dienst is aangenomen als lichtmatroos K. D. voor den tijd van vijf jaren en dat hij thans nog als korporaalschrijver dient;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1e Herman Baars:

dat hij op 20 Mei 1933 des namiddags tusschen 6 en 6½ uur liep op den voor het openbaar verkeer openstaanden weg, Lange Viestraat, te Utrecht en zich bevond op het trottoir waar zeer vele voetgangers aanwezig waren; dat hij plotseling iemand tegen zich voelde opbotsen, dat hij daarna languit op den grond viel en zijne voeten ruim ½ meter buiten den trottoirband uitstaken; dat hij dadelijk daarop een hevigen druk op zijn linkervoet voelde ter plaatse van de teenen en de tram langs zich heen zag schieten; dat hij direct voelde dat hij werd opgelicht, zijn linkervoet verbonden werd en hij naar de Rijkskliniek werd overgebracht; dat hij aldaar is bezocht door een persoon, die zich R. noemde;

2e A. B. Bosch:

dat hij op 20 Mei 1933 te ongeveer 6 uur 10 minuten des namiddags liep in de voor het openbaar verkeer openstaande Lange Viestraat te Utrecht; dat het op het trottoir zoo druk was met voet-

gangers dat men vrijwel voetje voor voetje moest loopen; dat de tramtrein van de Zeistertram, komende uit de richting Vredenburg en gaande richting Neude, in genoemde straat rakelings rijdt langs het, gerekend naar de rijrichting, rechtsche trottoir; dat op dat oogenblik genoemde tramtrein hem voorbijreed en hij juist toen de motorwagen hem gepasseerd was, een manspersoon zag die plotse-ling uit de voetgangers opdook, de beugels van het achterbalcon van den motorwagen greep en tegelijkertijd op de rechtsche treeplank van het achterbalcon sprong; dat hij op hetzelfde oogenblik dat die man sprong, zag dat een jongentje van omstreeks 10 of 12 jaar een oogenblik min of meer knijp kwam te zitten tusschen den man en den tramtrein, onmiddellijk daarop achterover viel en wel zóó dat hij geheel op het rijvlak kwam te liggen tusschen den motor- en den volgwagen, het hoofd in de richting van het linksche trottoir, zijn achterwerk vrijwel op de meest rechtsche tramrail en de beenen tusschen rail en trottoirband; dat hij den knaap vastpakte, bemerkte dat ook een ander hem vastgreep, en zag dat de jongen door het snelle trekken een halve wending maakte waardoor zijn voeten ongeveer ter hoogte van de tramrails kwamen; dat hij zag, toen hij den jongen op het trottoir had, dat diens linkervoet verwond was; dat, toen de wielen van den volgwagen reeds heel dicht de beenen van den jongen waren genaderd, die beenen nog wel $\frac{1}{2}$ meter buiten het trottoir uitstaken over den rijweg;

3e J. F. Nuboer, arts, prosector bij de Chirurgische kliniek te Utrecht, tevens als deskundige:

dat op 20 Mei 1933 tegen den avond in de Chirurgische kliniek van het Academisch Ziekenhuis te Utrecht een 12-jarige jongen, Herman Baars genaamd, werd binnengebracht; dat hij bij onderzoek bevond dat aan voetrug en voetsool van den linkervoet uitgebreide kneuswonden bestonden, terwijl alle teenen verbrijzeling vertoonden; dat chirurgisch ingrijpen noodzakelijk was en hij, getuige, alle teenen heeft verwijderd in de gewrichten tusschen middelvoetsbeenderen en de daarbij behoorende kootjes; dat volkomen herstel door de exarticulatie der teenen is uitgesloten; dat het hem heel aannemelijk voorkomt dat bovengenoemde verwondingen en fracturen zijn veroorzaakt doordat één of meer wielen van een tramrijtuig den linkervoet hebben overreden;

O. dat de beklagde heeft verklaard:

dat hij is R., oud 33 jaren, geboren te Leiden; dat hij het laatst gediend heeft aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Vlissingen als korporaalschrijver; dat hij op 25 Juni 1919 in dienst is aangenomen als lichtmatroos K.D. voor den tijd van vijf jaren;

dat hij op 20 Mei 1933 des namiddags te ongeveer 6 uur 10 minuten liep in de voor het openbaar verkeer openstaande Lange Viestraat te Utrecht; dat toen een tramtrein van de Zeistertram uit de richting Vredenburg en gaande in de richting Neude door die straat reed rakelings langs het, gerekend naar de rijrichting, rechtsche trottoir; dat op dat oogenblik zich op dat rechtsche trottoir

vele voetgangers bevonden; dat de tram zeer langzaam reed en hij besloot op de tram te springen, daartoe eenige vlugge passen maakte en op het rechtse achterbalcon van den motorwagen van den voortrijdenden tramtrein is gesprongen, waardoor hij boven het trottoir werd voortbewogen; dat hij, nauwelijks op de treeplank staande, een klein jongentje zag vallen, onmiddellijk van de treeplank afsprong en het jongetje, dat met het grootste deel van zijn lichaam op het trottoir lag en met de beenen en voeten op het rijvlak, zoo spoedig mogelijk uit die positie terugtrok; dat hij erkent dat het jongetje is gevallen doordat hij, beklaagde, op de tram sprong; dat hij dadelijk daarna heeft gezien dat de jongen letsel had aan den linkervoet, dat er een snede liep schuin over den bal van dien voet van den linkerbuitenkant naar de groote teen, terwijl die teen erg bebloed was;

O. dat door de verklaringen der getuigen, die van den deskundige en van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, waarbij de verklaring van den getuige H. Baars mede wordt gebruikt tot het bewijs, dragende die verklaring het kenmerk met groote voorzichtigheid en nauwkeurigheid te zijn afgelegd en zijnde die in overeenstemming met de verklaringen van den anderen getuige en de opgaven van den beklaagde;

O. dat beklaagde's raadsman ter zijner verdediging heeft betoogd dat van beklaagde's schuld niet is gebleken, dat beklaagde iets heeft gedaan dat ieder normaal mensch in dezelfde omstandigheden zou kunnen doen en dat het ongeluk aan een noodlottigen samenloop van omstandigheden is te wijten;

O. te dien aanzien, dat de handeling van iemand, die op een betrekkelijk smal (2,52 m) trottoir, waar zich op dat oogenblik zeer vele voetgangers bevinden, zóó opeengedrongen dat niet dan uiterst langzaam kan worden voortgegaan en iemand die trachtte den jongen, die gevallen is, op het trottoir te trekken, daarin wordt belemmerd door botsing met andere voetgangers, terwijl op dat oogenblik een tramtrein rakelings langs dat trottoir rijdt, plotseling zijn gang versnelt en op die tram springt, onverantwoordelijk en roekeloos handelt, had behooren te bedenken dat door die handelwijze met groote waarschijnlijkheid min of meer krachtige aanraking of botsing met anderen onvermijdelijk was en door de onmiddellijke nabijheid van een in beweging zijnden tramtrein zoo voor hem zelven als voor anderen hoogst gevaarlijk; dat het verwaarloozen van deze voor de hand liggende mogelijkheid van de hier ingetreden gevolgen aan beklaagde's handelwijze het karakter van roekeloosheid en grove onvoorzichtigheid verleent; dat beklaagde's verweer mitsdien wordt verworpen;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd:

„Aan zijn schuld te wijten hebben, dat een ander zwaar lichamenteel letsel bekomt”;

O. dat een gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen staat

in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde, welke straf de Krijgsraad termen vindt voorwaardelijk op te leggen met een na te noemen bijzondere voorwaarde, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen:

2, 13, 15, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

14a, 14b, 14c, 308 van het Wetboek van Strafrecht;

185, 189, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Beveelt dat die straf niet zal worden ondergaan tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde voor het einde van den hierna vermelden proeftijd zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit en zolang hij militair is aan een krijgstuuchtelijk vergrijp vallende onder art. 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuuchtelijk vergrijp vallende onder art. 2 no. 2—6 dier Wet, of gedurende een tijdvak van één jaar de bijzondere voorwaarde niet heeft nageleefd, dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade ten deele zal vergoeden, door een bedrag van *f* 5 per maand te betalen aan Herman Baars, door storting van genoemd bedrag telkens vóór den 5den van iedere maand ten parkette van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te den Helder.

Bepaalt den proeftijd op één jaar en zes maanden ¹⁾.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 3 November 1933.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: kapitein der artillerie H. A. Munzebrock, kapitein der infanterie G. Kemper, eerste-luitenant der infanterie R. W. van de Beek en eerste-luitenant der genie A. A. F. Maurenbrecher.

Bij de uitoefening van zijn diensten onvoldoend goeden wil getoond, door bij een uitrukkenden dienst reeds ongeveer 200 m. na

¹⁾ Dit vonnis is in hooger beroep bij sententie van 6 October 1933 bevestigd, behalve wat betreft de te betalen schadevergoeding, welker bedrag aan het H.M.G. te hoog is voorgekomen. Als bijzondere voorwaarde alsnu opgelegd dat de veroordeelde „de door het strafbare feit veroorzaakte schade, voor zoover niet reeds door hem vergoed, tot een maximum van tien gulden aan Herman Baars, wonende te Utrecht zal vergoeden door telkens voor den vijfden dag van iedere maand een bedrag van twee gulden en vijftig cents te storten ten parkette van den advocaat-fiskaal voor de zee- en landmacht te 's-Gravenhage”.

het verlaten van het kampement uit te vallen, na tevoren wegens herhaald uitvallen bij diensten meermalen te zijn vermaand en ernstig gewaarschuwd dienst te doen, ook met de door hem aangegeven bezwaren voortvloeiende uit een genezen breuk van den rechterbovenarm, welke bezwaren herhaaldelijk geneeskundig waren onderzocht en op welk onderzoek steeds het advies „dienst doen en den arm gebruiken” was gevolgd; zijnde bovendien gebleken, dat hij denzelfden dag wel in staat was naar een ander garnizoen, ongeveer 10 k.m. verwijderd, heen en terug te fietsen.

Beklag gedeeltelijk ongegrond verklaard. Strafreden gewijzigd en een deel daarvan geschrapt.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake D., algemeen stamboeknummer, oud . . jaren, geboren te Olst (Overijssel), laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 9de Bataljon Infanterie te Tjimahi, klager over de straf van „veertien dagen provoost” met de omschrijvende reden: „na met de compagnie te zijn uitgerukt, na ongeveer 125 meter medeloopten uitgevallen, niet ziek bevonden, terwijl bleek dat hij dienzelfden dag wel in staat was naar een ander garnizoen, ongeveer 10 k.m. verwijderd heen en terug te fietsen, zijnde verder geconstateerd op een vroegere wacht, dat de arm, dien hij z.g. niet kan gebruiken en waardoor hij steeds moet uitvallen, wel gebruikt kan worden om met dakpannen te gooien”, hem opgelegd op den 24en Juni 1933 door zijn korpscommandant, den majoor der Infanterie, adjudant in buitengewonen dienst van H.M. de Koningin C.O. van Kesteren, welke strafreden, met handhaving van de opgelegde straf, door den chef van den strafoplegger, den kolonel der infanterie F. Kroon, commandant van het 2e regiment infanterie, is gewijzigd in: „na reeds meermalen bij de diensten te zijn uitgevallen onder voorgeven zijn rechterarm niet te kunnen gebruiken, doch bij medisch onderzoek ter zake telkenmale niet ziek bevonden zijnde en na in verband hiermede reeds meermalen ernstig gewaarschuwd te zijn, thans weder bij een uitrukkenden dienst, na ongeveer 125 meter mede te hebben geloopt, uitgevallen, wederom niet ziek bevonden, terwijl bovendien bleek dat hij denzelfden dag wel in staat was naar een ander garnizoen, ongeveer 10 kilometer verwijderd, heen en terug te fietsen, zijnde verder geconstateerd op een vroegere wacht dat de arm, die hij z.g. niet kan gebruiken en waardoor hij steeds moet uitvallen, wel gebruikt kan worden om met dakpannen te gooien.”

DE KRIJGSRAAD,

Gezien eene verklaring gedagteekend Tjimahi, ddo. 15 Juli 1933, van den commandant van het 9e Bataljon Infanterie, Majoor C. O. van Kesteren, waaruit blijkt, dat klager op den 12den Juli 1933 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „veertien dagen provoost”, met omschrijvende reden als

in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 10den Juli 1933 de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden met name een ongedagteekend bezwaarschrift van klager;

Gehoord den klager en als getuigen onder eede de fuseliers H., B., E. en M., den 1en Luitenant V., den Majoor van K. en als getuige-deskundige, den dirigerend Officier van Gezondheid 2e klasse G.;

O., dat uit bovengenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en een afschrift schrijven van den chef van den strafoplegger ddo. 7 Juli 1933 No. 1086 blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair, strekkende tot gedeeltelijke ongegrondverklaring van het beklag;

O., dat klager heeft opgegeven te klagen over de hem opgelegde straf met strafreden, omdat hij z.i. ten onrechte is gestraft, daar hij niet op een wacht met dakpannen heeft gegooid, en bij den uitrukkenden dienst is uitgevallen, omdat hij in zijn rechterarm pijn kreeg, die van den schouder omlaag trok en niet meer in staat was, zijn geweer te dragen;

O., dat de Krijgsraad het door klager ontkende feit, dat hij op een wacht met dakpannen zou hebben gegooid ter terechtzitting heeft onderzocht en ter zake de vier fuseliers en den Luitenant V. voornoemd als getuigen heeft gehoord;

O., dat dit feit niet is komen vast te staan, immers die getuigen wél hebben verklaard, dat op de wacht bij de gevangenis te Soekamiskin (welke in de strafreden is bedoeld) door het rustend deel van de wacht, waartoe klager behoorde, met stukken dakpan naar een opgehangen flesch is gegooid, doch niet dat klager daaraan heeft meegedaan, hebbende H. en M. zelfs uitdrukkelijk verklaard, dat dit niet het geval is geweest;

O., dat hieruit volgt, dat het op met dakpannen gooien (betrekking hebbende? Red.) gedeelte van de strafreden zal moeten vervallen;

O. voor het overige:

dat klager heeft erkend, dat hij op den in de strafreden bedoelden dag, toen hij met de compagnie mee uitrukte om de bovenvermelde reden is uitgevallen, na ongeveer 200 à 300 meter te hebben geloopt, daarop bij den chirurg Dr. E. is gebracht (die zijn arm steeds had behandeld) en na het middagappél dienzelfden dag naar Bandoeng is gefietst, waar hij nog wat heeft rondgereden en vanwaar hij eerst 's avonds laat is teruggekeerd;

voorts, dat hij erkent, dat hij om dezelfde reden meermalen bij den dienst is uitgevallen, en daaraan nog heeft toegevoegd, dat hij alleen pijn heeft aan zijn rechterarm en schouder en best kan fietsen, daar hij dan zijn rechterarm laat rusten;

O., dat door het gehouden onderzoek niet is gebleken, dat klager na het bedoelde uitvallen geneeskundig is onderzocht en niet ziek bevonden, doch uit klagers opgaven en de aantekening in het bij de stukken aanwezige notaboekje van den chirurg Dr. E. in verband met de ziektegeschiedenis van klager — zooals deze den Krijgsraad is bekend geworden uit het door den Majoor van K. verstrekte overzicht en de verklaring van den deskundige Dr. G. voornoemd — wel is gebleken, dat toen bij klager door den chirurg geen bijzonderheden zijn geconstateerd, en zijn klachten toen dezelfde zijn geweest als die ondanks welke hij herhaaldelijk tot „dienst doen” is geschikt verklaard;

O., dat voorts uit de verklaring van den deskundige G. is bevestigd — als ook door klager is erkend — dat klager herhaaldelijk is gewaarschuwd, dat hij door den arm te gebruiken moest medewerken, om de gevolgen van de functiestoornis in zijn rechterarm veroorzaakt door het breken van dien arm bij het granaatwerpen in September 1932, te overwinnen, waarvoor hij nog maandenlang, nadat die breuk genezen was, door den chirurg Dr. E. is behandeld;

O. in het bijzonder, dat genoemde deskundige heeft verklaard, dat de anatomische afwijking — een op x-foto's geconstateerde kalkvorming om de genezen breuk — niet verklaart, waarom de arm thans niet kan worden gebruikt;

dat de ervaring heeft geleerd, dat in soortgelijke gevallen, wanneer door die kalkvorming om een genezen breuk enkele zenuwen in de knel kunnen zitten, de hieruit voortkomende bezwaren (pijnen) hoe langer hoe meer afnemen, indien er bij den patient goeden wil is om het lid te gebruiken en de bezwaren bij normale patienten na 3, 5 of wellicht 7 maanden zijn geweken;

dat bij klager evenwel het weerstandsvermogen en de goede wil om zich over die bezwaren heen te zetten, ontbreken;

O., dat de Krijgsraad deze conclusie overneemt en van oordeel is, dat het klager bij het uitrukken met de compagnie — evenals vroeger — heeft ontbroken aan goeden wil om zich over de mogelijk aanwezige pijnlijkheid van zijn rechterarm heen te zetten, en deze meening vooral hierop baseert, dat hij reeds na slechts een paar honderd meter te hebben geloopt, is uitgevallen en dienzelfden dag wel in staat was per rijwiel heen en terug naar Bandoeng te rijden en in die stad rond te rijden;

O., dat het college ook van meening is, dat klager deswege in verband met de hem kort te voren opgelegde straf voor een dergelijk feit terecht is gestraft en de opgelegde straf ook niet te zwaar acht;

O., dat in verband met het boven overwogene, de strafreden zooals deze door den chef van den strafoplegger is gewijzigd, behalve dat een deel moet vervallen, nog eenige wijziging behoeft, daar het noodig voorkomt, daarin op te nemen, dat het klager bij de uit-

oefening van den daarin genoemden dienst, aan goeden wil heeft ontbroken;

O., dat het beklag derhalve gedeeltelijk ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op artikel 10 van de regeling van het recht van beklag;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf, zooals die ook door den chef van den strafoplegger is gehandhaafd;

Bepaalt, dat de strafreden zal luiden:

„Bij de uitoefening van zijn diensten onvoldoende goeden wil getoond, door bij een uitrukkenden dienst reeds ongeveer 200 m., na het verlaten van het kampement uit te vallen, na te voren wegens herhaald uitvallen bij diensten meerdere malen te zijn vermaand en ernstig gewaarschuwd dienst te doen, ook met de door hem aangegeven bezwaren voortvloeiende uit een genezen breuk van den rechterbovenarm, welke bezwaren herhaaldelijk geneeskundig waren onderzocht en op welk onderzoek steeds het advies „dienst doen en den arm gebruiken” was gevolgd; zijnde bovendien gebleken, dat hij denzelfden dag wel in staat was, naar een ander garnizoen, ongeveer 10 k.m. verwijderd, heen en terug te fietsen”;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Vorenstaande beschikking is goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van N. I. van 15 December 1933. Het Hof overwoog daarbij:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en het Hof zich ook met de door den Krijgsraad genomen beslissing kan vereenigen;

dat het Hof zijn oordeel bijzonderlijk baseert op de verklaring van den getuige-deskundige G., dat klager, ofschoon hij inderdaad tevoren een arm gebroken heeft en zich in verband met zijn labiele psyche een complex van inbeelding van lichamelijke bezwaren, welke het gevolg van die breuk zouden zijn, heeft gevormd (hetgeen de deskundige als traumatische neurose qualificeert), niettemin het ontstaan en voortduren dier neurose aldus moeten worden verklaard, dat klager de hoop heeft gekoesterd, om naar aanleiding van het breken van zijn arm, welk feit in dienst plaats vond, voor den militairen dienst te worden afgekeurd met levenslang pensioen;

dat dit deskundig oordeel wordt bevestigd door de wel bewezen feiten, dat klager zijn geneezing tegenwerkte door den hem door de geneesheeren gegeven raad, zijn herstelden arm zooveel mogelijk te gebruiken, niet op te volgen en voorgaf geen dienst te kunnen doen, doch op 23 Juni 1933, na op een oefening te zijn uitgevallen, toen hij 125 Meter had geloopt, wel in staat bleek, een afstand van 10 k.m. heen en terug te fietsen voor particuliere genoegens;

O., dat een dergelijke mentaliteit van een militair te eenen male onvereinigbaar is met de militaire tucht en orde, zoodat klager terecht is gestraft;

Gelet op Staatsblad 1919 Nos 11 en 174;

Beschikkende:

Keurt goed de onderwerpelijke beschikking om naar haren inhoud behoorlijk ten uitvoer te worden gelegd.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 9 Maart 1934.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der genie M. T. van Staveren, kapitein der artillerie H. A. Munzebroek, kapitein der infanterie D. D. Vodegel en eerste-luitenant der infanterie R. W. van de Beek.

Beklag over straf en strafreden („te kort geschoten in zijne verplichtingen als brigade-commandant door te weinig belangstelling te toonen voor den troep, n.l. door niet te verschijnen op een oudejaarsavondfeest, georganiseerd door de Christen-militairen, o.a. van zijn brigade”) geheel gegrond verklaard met last dat straf en strafreden in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt.

Het is bijzonder wenschelijk, dat meerderen voortdurend blijken geven van belangstelling in het leven van den troep, ook buiten de diensturen en vooral ook bij kleine feestelijkheden. I.c. kan echter het bijwonen van genoemd feest — dat ook niet bevolen is — niet als een dienstverplichting worden aangemerkt.

H.M.G.: Deze laatste overweging is minder juist: het toonen van belangstelling voor het leven van den troep, ook buiten de diensturen is zeer zeker een aangelegenheid, welke ten nauwste met het belang van den dienst verband houdt en ten deze dus van het nakomen van dienstverplichtingen sprake is, zij het dan, dat zij niet zijn van zoodanigen aard, dat schending daarvan onder alle omstandigheden als een krijgstuchtelijk vergrijp kan worden aangemerkt.

I.c. geen aanleiding voor krijgstuchtelijke bestraffing. De beschikking van den Krijgsraad moet dus, zij het op eenigszins andere gronden, worden goedgekeurd.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi in zake W., algemeen stamboeknummer . . . , oud . . . jaren, geboren te Cheribon (Cheribon), en B., algemeen stamboeknummer . . . , oud . . . jaren, geboren te Semarang, beiden Europeesch sergeant van het . . . Bataljon Infanterie te P., klagers over de straf van „drie dagen kamerarrest” met de omschrijvende reden: „te kort geschoten in zijne verplichtingen als brigadecommandant door te weinig belangstelling te toonen

voor den troep, n.l. door niet te verschijnen op een oudejaarsavondfeest, georganiseerd door de Christen-militairen, o.a. van zijn brigade", hun opgelegd door hun Compagniescommandant, den 1sten Luitenant der Infanterie H. C. J. G. Schmidt, welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den Majoor der Infanterie J. G. A. van der Upwich, Commandant van het . . . Bataljon Infanterie te P., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend P., den 10den Januari 1934 van den Commandant van het . . . Bataljon Infanterie aldaar, waaruit blijkt, dat klagers op den 9den Januari 1934 de beslissing van den Krijgsraad hebben ingeroepen over de straf van „drie dagen kamerarrest" met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hun op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, w.o. bezwaarschriften van klagers dd. 11 Januari 1934, welke door den strafoplegger en den chef van den strafoplegger van toelichtingen zijn voorzien;

Gelezen de processen-verbaal van de met toepassing van artikel 10 van de beklagregeling¹⁾ te P. gehouden verhooren van de klagers;

O., dat de Krijgsraad het verhoor van den strafoplegger, die schriftelijk te kennen heeft gegeven, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord, niet noodzakelijk heeft geacht;

O., dat uit bovengenoemde verklaring en den inhoud van de strafboeken van klagers blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en dat klagers den hiërarchieken weg hebben gevolgd, weshalve zij ontvankelijk zijn in hun beklag;

Gelet op het advies van den Auditeur-Militair strekkende tot grondverklaring van het beklag van beide klagers;

O., dat beide klagers hebben opgegeven te klagen over de hun opgelegde straf met strafreden, omdat zij zich huns inziens niet aan een krijgstuchtelijk verzuim hebben schuldig gemaakt en niet in hunne verplichtingen als brigadecommandant te kort zijn geschoten;

O., dat klagers hebben erkend, dat zij door den Maleischen sergeant Simamoewa, die het feest had georganiseerd, schriftelijk uitgenoodigd tot het bijwonen van een oudejaarsavondfeest door de inheemsche Christen-militairen van de 3de compagnie van het . . . Bataljon, daarop niet zijn verschenen;

O., dat klager W. heeft opgegeven dat hij bedoelden sergeant heeft gezegd, dat hij wel op de uitnodigingslijst zou teekenen, maar niet zou kunnen komen wanneer hij zelf bezoek kreeg;

¹⁾ Zie M.R.T. XIV, blz. 511.

dat hij ook op den avond van het feest familie en kennissen op bezoek heeft gekregen en daarom niet naar het feest is gegaan;

O., dat klager B. heeft opgegeven, dat hij op de uitnoodigingslijst waarmee sergeant Simamoewa bij hem kwam „verhinderd” heeft geschreven, omdat hij eenige dagen te voren door zijne familie was uitgenoodigd Zondag, 31 December, te komen logeeren, hetgeen hij ook heeft gedaan;

O., dat de strafoplegger blijkens zijne toelichtingen op de bezwaarschriften van klagers het mankeeren van klagers op het oudejaarsavondfeest der Christen-militairen heeft aangemerkt als een gebrek aan saamhorigheidsgevoel en belangstelling voor den troep en het bijwonen van een feest in de kazerne *als dienst* (toelichting op het bezwaarschrift van W.) en voorts in aanmerking heeft genomen, dat de vorige compagniescommandant er herhaaldelijk den nadruk op heeft gelegd, dat de onderofficieren bij kleine feestelijkheden van de militairen tegenwoordig behoorden te zijn, hetgeen alle onderofficieren ook bekend kon zijn, evenals dat hij zelf ook die meening huldigde;

O., dat de chef van den strafoplegger heeft toegelicht, dat hij de meening van den strafoplegger geheel deelt en ook heeft te kennen gegeven, dat het alle onderofficieren bekend was, dat het zijn wensch was, dat zij ook buiten de diensturen bij alle zich daartoe voordoende gelegenheden belangstelling zouden toonen in het leven etc. van de manschappen hunner brigade en van hunne gezinnen;

O., dat klagers beiden hebben ontkend dat hun het standpunt van den strafoplegger bekend is geweest en opgegeven dat zij daarmede rekening zouden hebben gehouden en het feest zouden hebben bezocht, indien zij het hadden geweten;

O., dat de Krijgsraad met den Auditeur-Militair van oordeel is, dat het bijzonder wenschelijk is, dat meerderen in het algemeen, en brigadecommandanten in het bijzonder, voortdurend blijken geven van belangstelling in het leven van den troep, *ook buiten de diensturen*, en dat die belangstelling vooral worde getoond bij kleine feestelijkheden als b.v. een oudejaarsavondfeest, waar het bekend is, dat inheemsche mindere militairen bij dergelijke gelegenheden buitengewoon prijs stellen op de aanwezigheid van hunne meerderen;

O., dat de Krijgsraad het bijwonen van bedoeld feest — dat ook niet is bevolen — echter niet als eene dienstverplichting kan aanmerken;

O., dat klagers zich ook behoorlijk hebben gedragen door aan den gene, die hen namens de manschappen had uitgenoodigd mede te deelen, dat zij verhinderd waren, (klager W. dat hij verhinderd zou zijn, indien hij zelf bezoek kreeg), terwijl de door hen opgegeven redenen van verhindering — familie-bezoek — voor een oudejaarsavond zeker aannemelijk zijn;

O., dat niet is komen vast te staan, dat het aan klagers bekend was, dat hun compagniescommandant zeer gesteld was op het bijwonen van een dergelijk feest en althans moet worden aangenomen, dat

zij voor dit feest in het bijzonder van dien chef geen wenk daartoe hebben gekregen;

O., dat de Krijgsraad onder de bovenvermelde omstandigheden niet vermag in te zien dat klagers tegenover den troep of tegenover hun compagniescommandant een zóó ernstig verzuim hebben begaan dat zij deswege krijgstuchtelijk konden worden gestraft;

O., dat hieruit volgt, dat het beklag dan geheel gegrond moet worden verklaard met nietigverklaring van straf en strafreden;

Gelet op artikel 10 van de beklagregeling;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag van de beide in hoofde dezer genoemde klagers geheel gegrond en de hun opgelegde straffen nietig;

Gelast, dat de straffen en de strafredenen in de strafboeken van klagers onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van deze beschikking. ¹⁾

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 9 Februari 1934. ²⁾

President: Luitenant-kolonel der mariniers C. J. O. Dorren.

Leden: Luitenants ter zee der 1e klasse H. Pitlo en G. G. Bozuwa, officier van den marinestoomvaartdienst der 1e klasse J. Walrave en officier van administratie der 1e klasse J. C. N. Walter.

Het aan zijn schuld te wijten zijn dat een ander zoodanig lichamelijke letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening van zijne ambtsbezigheden ontstaat. (Onvoorzichtigheid van een officier bij de hanteering van een geladen pistool.)

¹⁾ Deze beschikking is goedgekeurd bij beschikking van het H.M.G. van Ned. Indië van 27 April 1934, echter met de volgende overwegingen:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en het Hof zich ook kan vereenigen met 's Krijgsraads beslissing, doch niet ten volle met de gronden, waarop deze steunt;

dat toch minder juist door den Krijgsraad wordt overwogen, dat het bijwonen door meerderen en bijzonderlijk brigadecommandanten van feestelijkheden, door de eigen manschappen georganiseerd in de omstandigheden, als waarvan ten deze sprake, niet zoude zijn een dienstverplichting;

dat toch het toonen van belangstelling voor het leven van den troep ook buiten de diensturen zeer zeker is een aangelegenheid, welke ten nauwste met het belang van den dienst verband houdt en ten deze dus van het nakomen van dienstverplichtingen sprake is, zij het dan, dat zij niet zijn van zoodanigen aard, dat schending daarvan onder alle omstandigheden als een krijgstuchtelijk vergrijp kan worden aangemerkt;

O., dat het Hof met den Krijgsraad van oordeel is, dat het gedrag van klagers, in aanmerking genomen de in de beschikking van dat College vermelde omstandigheden, geen aanleiding geeft tot toepassing van een krijgstuchtelijke straf, zoodat de betrekkelijke beschikking, zij het op eenigszins andere gronden, behoort te worden goedgekeurd.

²⁾ In, door den Fiskaal ingesteld, hooger beroep bevestigd bij sententie van het H.M.G. van N.I. van 23 Februari 1934. Red. M.R.T.

In casu is sprake van een min of meer grove of aanmerkelijke onvoorzichtigheid, onachtzaamheid of nalatigheid als vereischt voor de toepassing van art. 308 W. v. S.

Met toepassing van art. 24 W. v. S. veroordeeld tot geldboete.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne „Goebeng”, in de zaak tegen: B., oud 31 jaren, geboren te Utrecht, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als luitenant ter zee der 2de klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 2den Januari 1934 No. A 16/1/2;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkomst van den Zeekrijgsraad van den 19den Januari 1934 No. A 16/1/28, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als luitenant ter zee der 2e klasse bij den Dienst „der Conservatie te Soerabaja op den 23sten November 1933, voordat „hij zijn pistool, in hetwelk zich een houder met meerdere scherpe „patronen gevuld bevond, afgaf aan den sergeant konstabel D. J. „Matze teneinde dit vuurwapen schoon te maken, grovelijk onachtzaam en nalatig en door gebrek aan de vereischte zorgvuldigheid en „voorzienigheid:

1e. „teneinde in de kamer van het pistool te zien of dit wapen „al of niet geladen was, het kniegewricht te ver heeft achteruit gehaald en dit toen weer heeft laten opkomen, door welke handeling „een scherpe patroon in de kamer werd geschoven;

2e. „vergeten heeft er op te letten of op den patroontrekker het „woord „geladen” al of niet zichtbaar was,

„hebbende hij vervolgens teneinde te controleeren of het vuurw„apen al of niet geladen was, het pistool naar beneden op een steen„nen vloer gericht afgevuurd, door welk afvuren scherven van den „kogel en van den steenen vloer in de beenen van den zich toevallig „ter plaatse bevindenden marinier der 1ste klasse W. M. Rattink „terechtkwamen en deze marinier zoodanige verwondingen heeft be„komen dat hij daardoor gedurende eenige weken verhinderd is ge„worden zijn gewone beroepsbezigheden als marinier der 1ste klasse „uit te oefenen”;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 26sten Januari 1934, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde telastelegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Vrijdag den 9den Februari 1934, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en

gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „Het aan zijn schuld te wijten zijn dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ontstaat” en veroordeeling van den beklaagde deswege tot eene geldboete van *f* 50 (vijftig gulden), bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door eene hechtenis van 25 (vijf en twintig) dagen;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde op den 16den Augustus 1924 is benoemd tot luitenant ter zee der 3de klasse en dat hij thans nog als luitenant ter zee der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden;

O. dat de beklaagde ten processe heeft opgegeven:

dat hij op 23 November 1933, terwijl hij als luitenant ter zee der 2de klasse diende bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, de leiding had bij het pistoolschieten van eenige officieren der Gouvernementsmarine;

dat hij op dien dag met zijn eigen automatisch pistool no. 1 ook eenige patronen verschoten heeft, welke munitie hij op de schietbaan had ontvangen; dat hij alvorens te gaan schieten den houder, met 6 patronen gevuld, uit zijn pistool had gehaald, waarna die houder na afloop van het schieten weer in het pistool is gedaan, of door hemzelf of door een op de baan aanwezigen korporaal-konstabel; dat hij in ieder geval wist, dat die houder met 6 patronen toen weer in het pistool zat; dat hij vervolgens naar de wapenkamer van voormelden Dienst gegaan is om zijn pistool te laten schoonmaken, in welke kamer zich bevonden de sergeant-konstabel Matze en marinier Rattink, de laatste staande bij den ingang; dat hij zijn pistool aan den sergeant gaf om het in onderhoud te geven; dat hij daarna wegging en dadelijk eraan dacht, dat behalve hijzelf ook de korporaal-konstabel op de schietbaan zijn pistool in handen had gehad; dat hij dadelijk weer terugging om het pistool nog even na te kijken, d.w.z. om te zien of er nog geen patroon in de kamer zat; dat hij niet gekeken heeft of het palletje, waarop het woord „geladen” staat, naar boven uitstak;

dat hij als officier van de artillerie de vaste gewoonte heeft om altijd in de kamer te kijken; dat hij teneinde in die kamer te kunnen zien, het kniegewricht van het pistool heeft achterovergehaald, echter blijkbaar te ver; dat hij zag dat er geen patroon in de kamer zat; dat hij daarna uit macht der gewoonte de trekkerveer heeft willen ontspannen en dat toen een schot afging; dat hij bij het ontspannen van de trekkerveer zijn hand, waarin het pistool, schuins links naar beneden gericht hield; dat hij vóór zich uit geen menschen in zijn onmiddellijke nabijheid zag; dat hij bij het vallen van het schot opkeek en dat hij toen op 2 à 1½ meter links van hem, marinier Rattink zag struikelen; dat beklaagde eerst dacht, dat Rattink een reflexbeweging maakte, maar dat hij later zag dat de marinier door

zijn knieën zakte, waaruit hij begreep, dat deze getroffen was; dat het door een ricochetschot moet zijn gebeurd; dat, gezien de richting in welke hij het pistool hield zulks niet door een rechtstreeksch schot kon zijn gebeurd; dat hij later gezien heeft dat er een scherf van een kogel in het been van Rattink zat; dat hem in zijn diensttijd een dergelijk ongeval nog nooit overkomen is; dat hij meent wel eens gemerkt te hebben, dat het ondergeschikte konstabelpersoneel hem wel eens hinderlijk nauwkeurig vond bij het controleeren van het geschut aan boord na een schietoefening;

dat hij uit een gesprek met den dokter direct na het ongeval opmaakte, dat de verwonding van Rattink niet van zoo ernstigen aard was; dat hij Rattink eenige malen in het hospitaal heeft opgezocht; dat, toen beklaagde hem den derden keer bezocht, hij al een week of 3 in het hospitaal lag, en dat hij toen rondliep, echter wat last van zijn zenuwen had;

dat uit de verklaring van Rattink zou kunnen volgen, dat hij, beklaagde, het kniegewricht vlug heeft achterovergehaald en weer laten opkomen; dat een en ander echter langzaam gebeurd moet zijn, omdat het hem anders uitgesloten lijkt, dat iemand op 1½ meter ziet, dat er een patroon in de kamer zit;

dat, wanneer hij op een aarden vloer zou gevuurd hebben er niets gebeurd zou zijn;

O. dat de navolgende getuigen verklaard hebben, gelijk achter ieders naam staat aangegeven:

1e. D. J. Matze, oud 36 jaar, sergeant-konstabel:

dat hij op 23 November 1933 toezicht had in de wapenkamer van den Dienst der Conservatie te Soerabaja, alwaar zich toenmaals ook bevonden de marinier Van Leyden en twee Inlanders; dat beklaagde op een gegeven oogenblik in de wapenkamer kwam en hem, getuige, zeide, zijn, beklaagde's, pistool schoon te maken, hetwelk hij dan later weer zou komen terug halen; dat beklaagde daarop wegging; dat getuige den holster, waarin het pistool zat, openmaakte en dat hij constateerde, dat er in den lossen houder zes scherpe patronen zaten; dat ieder officier, die een pistool in bruikleen heeft daarbij tevens twee houders ontvangt, elk met zes scherpe patronen gevuld; dat het palletje, waarop het woord „geladen” staat, niet naar buiten uitstak; dat juist, toen getuige een en ander constateerde, beklaagde weer terugkwam, het pistool opnam en teneinde, naar hij zeide, ongelukken te voorkomen, eens even kijken wilde of het pistool geladen was; dat getuige toen zeide: „ongeladen”; dat beklaagde blijkbaar zichzelf wilde overtuigen, daar deze het kniegewricht achteroverhaalde; dat getuige tevoren niet geconstateerd had of er zich in het pistool een houder met patronen bevond; dat hij niet gezien heeft, of beklaagde het kniegewricht van het pistool te ver heeft achteruitgehaald; dat getuige wel het gevoel had, dat beklaagde een eenigszins gevaarlijke manoeuvre deed; dat dadelijk nadat beklaagde het kniegewricht had achteruitgehaald, hij zijn arm naar beneden strekte en de slagveer ontspande; dat beklaagde tevoren niet den houder

uit het pistool heeft gehaald, daar getuige dit later zelf gedaan heeft; dat, toen beklaagde den arm strekte om de slagveer te gaan ontspannen, getuige nog riep: „neen, neen”;

dat alles erg vlug ging en tegelijkertijd een schot viel; dat hij na het optrekken van de rook marinier Rattink, dien hij tevoren niet in de wapenkamer gezien had, zag staan; dat hij eerst dacht, dat er niets gebeurd was, maar dat hij gauw daarop tot de conclusie kwam, dat Rattink getroffen was; dat deze niet rechtstreeks door den kogel geraakt was, maar dat de kogel geketst was op den steenen vloer;

2e. W. M. Rattink, oud 24 jaar, marinier der 1ste klasse:

dat hij op 23 November 1933 als zijnde korporaal van de wacht, zoo nu en dan wezen moest in de wapenkamer van den Dienst der Conservatie te Soerabaja; dat, toen hij daar was, beklaagde binnenkwam en dat deze een holster aan getuige 1 gaf, erbij zeggende het te laten schoonmaken; dat beklaagde wegging en even later weer terugkwam; dat beklaagde tot sergeant Matze (Getuige 1) zeide, dat hij, beklaagde, het pistool nog even zou nakijken voor er ongelukken gebeurden; dat getuige toen op 1½ meter afstand van beklaagde stond met het gelaat naar hem toegekeerd; dat beklaagde het pistool naar beneden gericht hield, het kniegewricht achteroverhaalde en de slagveer ontspande; dat hij zag, dat toen het kniegewricht achterovergehaald werd er een patroon in de kamer schoof; dat toen een schot afging en hij, getuige, voelde, dat hij in zijn beenen getroffen was; dat alles zoo vlug ging, dat hij geen tijd had om weg te gaan en ook niet om beklaagde te waarschuwen, dat er een patroon in de kamer zat; dat hij later zag, dat in den vloer van de wapenkamer een gat van een kogel zat, waaruit hij afleidde niet rechtstreeks te zijn getroffen, maar door een kogel, die geketst was; dat hij de scherven gezien heeft, die uit zijn been gehaald zijn; dat hij denzelfden dag naar het hospitaal gebracht is, alwaar hij 38 dagen gewone beroepsbezigheden als marinier der 1ste klasse uit te oefenen;

O. dat als schriftelijk bescheid ten processe aanwezig is en voorgelezen een ambtseedig visum repertum no. 221 d.d. 18 December 1933, opgemaakt door den Gouvernements Indisch arts H. J. Kainama, in hetwelk deze arts verklaart, dat hij op 23 November 1933 getuige Rattink in het Simpang Hospitaal te Soerabaja heeft onderzocht en bij hem de navolgende verwondingen heeft geconstateerd:

1e. Op voorvlakte van het rechterbeen, in het middelste derde gedeelte op vingerbreedte afstand naar binnen van de scheen is een halve cent groote onregelmatige wond; in de diepte van de wond is het bot te zien, terwijl op dezelfde hoogte van de kuit onder de huid een hard stuk voorwerp (projectielstuk) voelbaar is;

± 3 vingers boven deze wond is een oppervlakkige huidspierwond.

2e. Op linkerscheen is in het midden een erwtgrootte verwonding met gekartelde randen, terwijl onder de huid ook stukjes projectiel voelbaar zijn.

Geen contusieeringen te zien.

3e. Op R. foto zijn in het R.been 2 groote projectielstukken, in het L.been 2 kleinere stukken zichtbaar;

dat de conclusie luidt: Schotverwondingen, en dat de afwijkingen zijn veroorzaakt door schot op afstand van dichtbij;

O. dat uit bovenstaande bewijsmiddelen blijkt, dat beklaagde op 23 November 1933 aan getuige 1 zijn pistool gaf om dit wapen schoon te maken; dat beklaagde wist, dat er toen een houder gevuld met zes patronen in het pistool zat, welke patronen in verband met de verklaring van getuige Matze scherpe patronen waren;

dat beklaagde bij het afgeven van het pistool, hetwelk zich in een holster bevond, er niet aan gedacht heeft er op te letten, dat het pistool niet geladen was;

dat deze onnadenkendheid van beklaagde echter van geen betekenis geweest is, daar het pistool toen, gelijk getuige Matze verklaart, inderdaad ongeladen was;

dat genoemde getuige toch na de ontvangst van het pistool van beklaagde geconstateerd heeft, dat het palletje op hetwelk het woord „geladen” voorkomt, niet naar buiten uitstak, waaruit volgt, dat een patroon zich niet in de kamer bevond, hetgeen beteekent, dat het pistool toen ongeladen was;

dat het niet geconstateerd hebben door beklaagde, dat er niet een patroon in de kamer zat en dit te hebben gevoeld als een tekortkoming zijnerzijds, blijkt uit het feit, dat beklaagde vrijwel dadelijk na het overhandigen van het pistool aan getuige Matze terugging om zich van een en ander te overtuigen;

dat getuige Matze beklaagde het pistool wederom overhandigde, erbij zeggende, dat het ongeladen was; dat ondanks deze verzekering van getuige beklaagde niettemin zichzelf van het ongeladen zijn wilde overtuigen, waartoe hij door het kniegewricht achteruit te halen, in de kamer van het pistool keek, en dat hij zag, dat er geen patroon in die kamer was; dat hij na deze manipulatie bedoeld kniegewricht weer deed opkomen; dat hij dit achteruithalen van het kniegewricht niet gedaan heeft met de vereischte voorzichtigheid en het vereischte nadenken, daar het beklaagde als luitenant ter zee bekend moet zijn, dat door te ver achteruithalen van dit kniegewricht een patroon in de kamer geschoven wordt, hetgeen in casu ook inderdaad heeft plaats gehad;

dat dit gebrek aan voorzichtigheid en nadenken had kunnen worden gecompenseerd, wanneer beklaagde niet zou nagelaten hebben er op te letten of het palletje waarop het woord „geladen” staat, al of niet naar buiten uitstak, daar het naar buiten uitsteken van genoemd palletje — met hetwelk de patroontrekker bedoeld wordt — aanduidt dat het pistool geladen is;

dat dit nalaten in casu te minder te verontschuldigen is, daar beklaagde even te voren het kniegewricht had achteruit gehaald, tengevolge waarvan hij de mogelijkheid had behooren te voorzien, dat er een patroon in de kamer geschoven;

dat de groote zorgvuldigheid van beklaagde eerst — niettegen-

staande het zeggen van getuige Matze, dat het pistool ongeladen was deze opgaaf toch te willen controleeren — te niet gedaan wordt door zijn gebrek aan zorgvuldigheid daarna — het kniegewricht te ver achteruithalen — welke laatste handeling de oorzaak was, dat het pistool, hetwelk eerst ongeladen was, geladen was toen beklaagde het ter definitieve controle op het al of niet geladen zijn naar beneden gericht afvuurde op den steenen vloer der wapenkamer met het gevolg als in de telastelegging omschreven;

dat ook bij dit afvuren een gemis aan het vereischte nadenken bij beklaagde te constateeren valt, immers, dat hij er niet bij gedacht heeft, dat hij op een steenen vloer schoot en niet op een aarden onderlaag, in welk laatste geval het afvuren zonder schade te berokkenen had kunnen geschieden;

O., dat door de verklaring van den beklaagde, de verklaringen der getuigen en het schriftelijk bescheid wettig en overtuigend bewezen is, dat beklaagde het ten laste gelegde feit heeft begaan;

O., dat uit de opeenvolgende tekortkomingen van den beklaagde blijkt, dat deze niet heeft in acht genomen die voorzichtigheid, die van hem in de gegeven omstandigheden had mogen worden gevorderd, wordende hierbij tevens in oogenschouw genomen, dat beklaagde niet alleen zeeofficier is, maar ook belast is met den dienst van officier der artillerie;

dat het niet in acht nemen door beklaagde van de vereischte voorzichtigheid ook te putten is uit de verklaring van getuige Matze, die bij de verrichtingen van beklaagde tegenwoordig was en diens handelingen een eenigszins gevaarlijke manoeuvre noemde, en die nog waarschuwde niet af te vuren;

dat alzoo in casu sprake is van een min of meer grove of aanmerkelijke onvoorzichtigheid, onachtzaamheid of nalatigheid als vereischt voor de toepassing van artikel 308 van het Wetboek van Strafrecht;

O., dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene behoort te worden gequalificeerd als: „Het aan zijn schuld te wijten zijn dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke vermindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ontstaat”;

O. omtrent de op te leggen straf: dat de verwondingen van den marinier Rattink niet van ernstigen aard geweest zijn en dat hij er geen blijvende gevolgen van zal ondervinden;

dat beklaagde van zijn goede gezindheid heeft blijk gegeven door den verwonde eenige malen in het hospitaal te gaan bezoeken;

dat bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden of hechtenis zou behooren te worden opgelegd; dat in casu met de oplegging eener geldboete kan worden volstaan;

Gezien de artikelen: 1, 2, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 23 bis (lees 24, Red.) en 308 van het Wetboek van Strafrecht: Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tót eene geldboete van *f* 30 (dertig gulden), bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door eene hechtenis van vijftien dagen.

BESCHIKKING VAN DEN COMMANDANT DER MARINE TE
WILLEMSOORD VAN 22 JANUARI 1935.

Verlaging van een kwartiermeester tot matroos 1e klasse wegens:
„Onregelmatigheden gepleegd aan den wal in het buitenland, door:
a. zich onder invloed van sterken drank en in gezelschap van manschappen schuldig te maken aan het plegen van handtastelijkheden tegenover vrouwen, die niet tot zijn gezelschap behoorend, zich in dezelfde eet- en dansgelegenheid bevonden;

b. het veroorzaken van en het deelnemen aan een vechtpartij;

c. vernieling van goederen, welke hem niet toebehoorden.”

Beklag op 7 Augustus ingediend over eene op 16 Juli tevoren opgelegde straf is, nu de stellige redactie van art. 62 W.K. afwijking van den daar genoemden termijn niet toelaat, als niet voor behandeling vatbaar, niet-ontvankelijk.

Klager had op 16 Juli — alzoó vóór den aanvang van den in art. 62 W.K. genoemden termijn — bij schriftelijke verklaring afstand gedaan van het recht van beklag. De strekking van bedoelden termijn, n.l. om een klager van overijld handelen te weerhouden, moet, al is hierover bij de beraadslagingen over het wetsontwerp niet gesproken, evenzeer geacht worden te gelden voor het overijld afstand doen van het recht van beklag als voor het overijld doen van beklag. I.c. wordt klager dan ook geacht geen afstand te hebben gedaan van het recht van beklag.

DE SCHOUT-BIJ-NACHT, COMMANDANT DER MARINE TE
WILLEMSOORD,

Gezien de verklaring d.d. 7 Augustus 1934 van den bij de Kazerne voor den Onderzeedienst dienenden matroos der 1e klasse L., stamboeknummer, houdende, dat hij zich wenscht te beklagen over de hem door den Commandant van Hr. Ms. „K XVIII”, den luitenant ter zee der 1e klasse D. C. M. Hetterschij, op den 16en Juli 1934 opgelegde — denzelfden dag aangezegde — straf van „Verlaging tot den stand van matroos der 1e klasse”, wegens:

„Onregelmatigheden gepleegd aan den wal in het buitenland, door

a. zich onder invloed van sterken drank en in gezelschap van manschappen schuldig te maken aan het plegen van handtastelijk-

heden tegenover vrouwen, die niet tot zijn gezelschap behoorend, zich in dezelfde eet- en dansgelegenheid bevonden;

b. het veroorzaken van en het deelnemen aan een vechtpartij;

c. vernieling van goederen, welke hem niet toebehoorden.”

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden en verdere informatiën ten deze genomen;

O., dat klager — alvorens beklag te doen — op 16 Juli 1934 — alzoo vóór den aanvang van den in artikel 62 van de Wet op de Krijgstucht genoemden termijn — bij schriftelijke verklaring afstand heeft gedaan van het recht van beklag;

dat de strekking van bedoelden termijn is een klager van overijld handelen te weerhouden; dat zulks — al is hierover bij de beraadslagingen over het wetsontwerp niet gesproken — evenzeer geacht wordt te gelden voor het overijld afstand doen van het recht van beklag als voor het overijld doen van beklag;

dat in het onderhavige geval klager dan ook geacht wordt geen afstand van het recht van beklag te hebben gedaan; ¹⁾

O. voorts, dat klager eerst op den 7en Augustus 1934 — dus na

¹⁾ *De juistheid van deze beslissing lijkt ons twijfelachtig. Jurisprudentie hebben wij dit punt betreffende, niet kunnen vinden. Wel troffen wij in het bekende Handboek „De praktijk van het militaire tuchtrecht” in een nieuwe noot op blz. 138 de toelichting aan, dat voor het afstand doen van het recht van beklag een termijn van 2 dagen, als bedoeld in art. 62 W.K., niet in acht behoeft te worden genomen. Deze toelichting is gegeven in verband met een geval dat zich bij de Landmacht heeft voorgedaan. Wij zouden ons te dezen beter kunnen vereenigen met de meening van de schrijvers van het Handboek dan met de beslissing door den Commandant der Marine thans genomen. Art. 63 stelt voor het afstand doen van het recht van beklag geen tijdstip noch termijn. Het te dien aanzien aanleggen van eene beperking wordt daarom o.i. het „hineininterpretieren” van een eisch, dien de wet niet kent. Bovendien gaat ook de in de beschikking overwogen gelijkstelling met het instellen van beklag niet op. Het is menschkundig gezien te voorkomen „dat een gestrafte in de eerste oogenblikken van opgewondenheid na de oplegging der straf overgaat tot het doen van den stap (n.l. het instellen van beklag) die hem duur te staan kan komen, en waarover hij later veel berouw gevoelt” (Van der Hoeven III, blz. 385). Maar voor het afstand doen van zijn recht geldt dit argument toch niet: in plaats van aan „opgewondenheid” zal in dit geval eerder gedacht moeten worden aan berusting gepaard aan de overtuiging, dat de opgelegde straf verdiend is.*

Er is nog een ander argument tegen gelijkstelling. Wanneer een militair de aanzegging van een hem opgelegde straf onmiddellijk beantwoordt met de mededeeling: „hierover wensch ik mij te beklagen”, dan ligt daarin een zekere (onmilitaire) ongepastheid, waarvan bij een terstond afstand doen van zijn recht tot beklag geen sprake kan zijn.

De in de hiervóór opgenomen beschikking genoemde matroos gaf voor van zijn recht tot beklag afstand te hebben gedaan onder den druk der gepleegde feiten en onder pressie van zijn divisiechef. Zeer aannemelijk klinkt dit niet, te meer daar deze divisiechef dan gehandeld zou hebben tegen het bepaalde in art. 31 Regl. Krijgstucht.

Vermelding verdient ten slotte nog, dat de vlootvoogd bij de toezending van zijne beschikking de mededeeling aan den strafoplegger voegde, dat hij in de toedracht der — door klager erkende — feiten geen aanleiding vond art. 50 W.K. toe te passen.

het verstrijken van den in artikel 62 van de Wet op de Krijgstucht genoemden termijn — beklag heeft gedaan;

dat de stellige redactie van artikel 62 van de Wet op de Krijgstucht afwijking van dien termijn niet toelaat en het door klager gedane beklag mitsdien niet voor behandeling vatbaar is;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;

Beslissende op het beklag:

Verklaart dit niet-ontvankelijk;

Bepaalt, dat één afschrift van deze beschikking zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en één aan den klager.

De Commandant der Marine voornoemd,

T. L. KRUIJS.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Kantongerecht te 's-Gravenhage.

Vonnis van 15 December 1934.

Kantonrechter: Mr. H. Ferguson.

In de zaak tegen R., remise-beambte bij de Noord-Zuid-Hollandse Tramwegmaatschappij, wonende te 's-Gravenhage.

Aan verdachte was ten laste gelegd, dat hij op 22 Augustus 1934, des namiddags te ongeveer 12 uur, te 's-Gravenhage, als wagenvoerder van een tramtrein, rijdende over de lijn 's-Gravenhage—Scheveningen, welke lijn werd geëxploiteerd door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramwegmaatschappij, gevestigd te Haarlem, en bij beschikking van den met de uitvoering van de Locaalspoor- en Tramwegwet belasten Minister was aangewezen als te moeten worden beschouwd als een tramweg in den zin der Locaalspoor- en Tramwegwet, en, rijdende naar de richting Scheveningen, naderende den openbaren overweg van die lijn en den Raamweg, niet dien tramtrein tot stilstand heeft gebracht noch daarmede tijdig de snelheid heeft verminderd, juist toen een militaire colonne (een sectie van 6 Veld), komende van de richting Waalsdorp en gaande in de richting Witte Brug, voornoemden overweg passeerde, tengevolge waarvan het voorste gedeelte dier colonne slechts door overhaast door te rijden en het achterste gedeelte slechts door overhaast halt te houden eene aanrijding met dien tramtrein wisten te voorkomen.

Requisitoir van het O.M.: schuldigverklaring en veroordeeling tot eene geldboete van *f* 75.—, subsidiair 1 maand hechtenis.

De Kantonrechter verklaart het telastegelegde wettig en overtuigend bewezen, qualificeert dit als: „als wagenvoerder bij het rijden niet, waar de tramweg den openbaren weg nadert, de snelheid tijdig verminderen of den trein zoo noodig tot stilstand brengen, wanneer de veiligheid van het verkeer op den openbaren weg zulks vordert”, en veroordeelt verdachte, met toepassing van de artikelen 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 5, 9 van de Locaalspoor- en Tramwegwet en 59, lid I, van het Tramwegreglement, tot eene geldboete van *f* 25, subsidiair 5 dagen hechtenis.¹⁾

¹⁾ Aan het verslag dat de N.R.Ct, Avondblad B van 17 December 1934, van de behandeling van deze zaak geeft, ontleenen wij nog het volgende: „De ambtenaar van het O.M., mr. Gelinck, achtte de overtreding van den bestuurder een hoogst ernstig feit, temeer, daar een jaar geleden uit een dergelijke manoeuvre een doodelijk ongeluk is voortgekomen. Een strenge straf achtte de ambtenaar hier op zijn plaats. Hij eischte een geldboete van 75 gulden.

Als verdediger trad op mr. H. B. J. Waslander, uit Utrecht, die op de verwarring stichtende verordeningen wees. Immers, er bestaat een

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 3 Mei 1934.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beroep tegen een besluit waarbij afwijzend wordt beschikt op klagers verzoek aan de Kroon om ongedaanmaking van een vroeger besluit van verweerder, waarbij hij uit den militairen dienst werd ontslagen.

(Ambtenarengerecht: Die afwijzende beschikking kan niet als een op zich zelf staand besluit worden aangemerkt; klagers beroep moet geacht worden tegen dat vroegere besluit te zijn gericht. Daar dit laatste echter vóór het in werking treden der Militaire Ambtenarenwet 1931 was genomen staat daartegen geen beroep op den ambtenarenrechter open. Beroep is mitsdien niet ontvankelijk.)

Centrale Raad van Beroep: De afwijzende beschikking op het verzoek is wèl een op zich zelf staand besluit waartegen beroep openstond. De uitspraak van het Ambtenarengerecht mitsdien in hooger beroep vernietigd, klager alsnog ontvankelijk verklaard en de zaak met toepassing van art. 110, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 teruggewezen naar het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

G., vroeger wonende te Ede, thans wonende te Zwolle, eischer in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. R. A. James, advocaat te Apeldoorn, tegen:

den Minister van Defensie, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk.

legerorder, die aan de tram den voorrang verleent. In het tramreglement staat, dat het verkeer moet stoppen voor een voorbij rijdende tram, terwijl de Inkwartieringswet weer het tegengestelde gebiedt: de colonne heeft den voorrang. Op deze voor den verdachte bezwarende regeling zal ook een veroordeeling moeten volgen, maar dat de toestand onhoudbaar is, is eveneens duidelijk.

Spr. zeide, dat de ministers van defensie en waterstaat een afdoende regeling zullen treffen, waardoor alle andere bepalingen komen te vervallen.

De kantonrechter, onmiddellijk vonnis wijzend, legde verdachte een geldboete van 25 gulden subs. 10 dagen hechtenis op."

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij beschikking van 2 Januari 1933, IIIe Afdeeling B, Nr. 26, aan den toenmaligen adjudant-onderofficier-administrateur G., van het 10de Regiment Infanterie, met ingang van 2 April 1933 eervol ontslag uit den militairen dienst heeft verleend, ter zake van verandering in de organisatie van het wapen, waartoe hij behoorde.

O. dat G. voornoemd d.d. 1 April 1933 aan Hare Majesteit de Koningin heeft verzocht voormelde beschikking te vernietigen en hem alsnog in den laatstelijk door hem bekleeden rang in actieven dienst bij de Koninklijke Landmacht te herstellen;

O. dat op dit request, dat vanwege Hare Majesteit de Koningin aan het Departement van Defensie werd gerenvoyeerd ter beschikking, voor den Minister van Defensie door den Secretaris-Generaal d.d. 12 Mei 1933 afwijzend werd beschikt;

O. dat G. bij schriftuur, hetwelk 22 Mei 1933 ter griffie van dezen Raad inkwam, heeft verzocht de beschikking van den Minister van Defensie nietig te verklaren en voor zooveel noodig te bepalen, dat de Minister van Defensie hem in actieven militairen dienst zal herstellen, althans datgene te doen, wat deze Raad oirbaar zal achten, met veroordeeling van den Staat der Nederlanden in de kosten van het geding, voorzoover aan de zijde van klager gevallen;

O. dat deze Raad bij uitspraak van 2 November 1933¹⁾, na overweging onder meer, dat de Centrale Raad van Beroep ten deze niet is het bevoegde gerecht, doch ingevolge het bepaalde bij artikel 4 der Militaire Ambtenarenwet 1931 het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, het geding heeft teruggebracht in den staat, waarin het zich bevond op het oogenblik, toen het klaagschrift ter griffie inkwam, en de stukken van het geding heeft gesteld in handen van den Voorzitter van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, als het ten deze bevoegde gerecht, ten einde met het klaagschrift te handelen, als in de Ambtenarenwet 1929 is bepaald;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 12 Februari 1934²⁾ — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — klager, thans eischer in hooger beroep, niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn beroep;

O. dat G. van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak te vernietigen en hem alsnog ontvankelijk te verklaren in zijn beroep, met terugwijzing der zaak naar het Amb-

¹⁾ Zie M.R.T. XXIX, blz. 501.

²⁾ Caljé. „Rechtspraak in Ambtenarenzaken”, I, blz. 94. Red. M.R.T.

tenarengerecht, teneinde te worden hervat in den stand, waarin zij zich bevond;

O. dat de Minister van Defensie op de bij contra-memorïe aangevoerde gronden heeft verzocht de ten aanzien van klager op 12 Februari 1934 door het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage (zitting houdende voor militaire ambtenarenzaken) uitgesproken niet-ontvankelijkheid in zijn beroep te willen bevestigen;

In rechte:

O. dat de Minister van Defensie bovenbedoelde beschikking van 2 Januari 1933 heeft genomen, kennelijk op grond van het bepaalde in artikel 19, jo. artikel 20, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht;

O. dat toenmaals de Militaire Ambtenarenwet 1931 nog niet in werking was getreden, zoodat tegen bedoelde beschikking beroep op het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage niet openstond;

O. dat derhalve over een ontslag, als bij bedoelde beschikking verleend, toenmaals enkel de Minister van Defensie als eenig en hoogste orgaan had te beslissen en met name aan de Kroon eenig recht, om dienaangaande in beroep te beslissen, niet toekwam;

O. dat dan ook bedoelde op 2 Januari 1933 genomen beschikking als in zich zelf perfect moet worden aangemerkt;

O. dat eischer intusschen heeft gemeend zich toch te dezer zake met een request, en wel dat van 1 April 1933, te moeten wenden tot Hare Majesteit de Koningin, welk request vanwege Hare Majesteit aan den Minister van Defensie is gerveoyeerd ter beschikking;

O. dat de Minister van Defensie, kennelijk ter voldoening, hoewel geheel onverplicht, aan dit renvoyement ter beschikking, heeft genomen bovenbedoeld besluit van 12 Mei 1933, welk besluit niet is — gelijk eischer ten onrechte meent — een weigering om te besluiten;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat — daargelaten of zoodanig, onverplicht genomen, besluit wel kan gezegd worden feitelijk of rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften te strijden, of dat bij het nemen daarvan de Minister van Defensie van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven — dit besluit van 12 Mei 1933 als een op zich zelf staand besluit moet worden beschouwd, waartegen beroep op het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage openstond, en niet is vol te houden, dat het door eischer daartegen ingestelde beroep moet worden aangemerkt als in wezen te zijn gericht tegen de beschikking van 2 Januari 1933;

O. dat deze Raad mitsdien van oordeel is, dat G. in zijn tegen meerbedoeld besluit van 12 Mei 1933 ingesteld beroep door den eersten rechter ten onrechte niet-ontvankelijk is verklaard, weshalve, met vernietiging van de uitspraak, waarvan beroep, G. alsnog ontvankelijk in bedoeld beroep behoort te worden verklaard;

O. dat derhalve krachtens het bepaalde in artikel 110, lid 1, van

de Ambtenarenwet 1929, jo. artikel 2 van de Militaire Ambtenarenwet 1931, de zaak naar het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage behoort te worden teruggewezen, om te worden hervat in den stand, waarin zij zich bevond;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart G. voornoemd alsnog ontvankelijk in het door hem in eersten aanleg ingestelde beroep;

Wijst de zaak terug naar het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, om te worden hervat in den stand, waarin zij zich bevond.

(Zie verder de hieronder opgenomen uitspraak van 25 October 1934. Red. M.R.T.)

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 25 October 1934.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Verzoek tot nietigverklaring van het besluit van den Minister van Defensie houdende afwijzing van klagers verzoek om in actieven dienst te worden hersteld en te bepalen dat hij weder in actieven dienst door den Minister zal worden hersteld.

De bestreden beschikking, waarvan het nemen niet behoorde tot de bevoegdheid der Kroon doch van den Minister van Defensie, is in wezen een mededeeling, dat geen aanleiding wordt gevonden terug te komen op een vroegere ten aanzien van eischer genomen beslissing. Een administratief orgaan, zoodanige mededeeling doende, handelt niet in strijd met eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, aangezien geen zoodanig voorschrift bestaat, hetwelk verplicht terug te komen op die vroegere beslissing.

Evenmin is hier sprake van „détournement de pouvoir”. Aangenomen moet worden dat 's Ministers bevoegdheid om op een vorige beslissing niet terug te komen, allereerst aan de administratieve organen toekomt om te verzekeren, dat afgedane zaken afgedaan blijven. Beroep ongegrond.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake: G., wonende te Zwolle, eischer in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. R. A. James, advocaat te Apeldoorn, tegen:

den Minister van Defensie, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: J. Vennik, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te Rijswijk.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie bij beschikking van 2 Januari 1933 aan den toenmaligen adjudant-onderofficier-administrateur G., van het 10de Regiment Infanterie, met ingang van 2 April 1933 eervol ontslag uit den militairen dienst heeft verleend, ter zake van verandering in de organisatie van het wapen, waartoe hij behoorde;

O. dat G. voornoemd d.d. 1 April 1933 aan Hare Majesteit de Koningin heeft verzocht voormelde beschikking te vernietigen en hem alsnog in den laatstelijk door hem bekleeden rang in actieven dienst bij de Koninklijke Landmacht te herstellen;

O. dat dit request van wege Hare Majesteit de Koningin aan het Departement van Defensie werd genvoeyerd ter beschikking en voor den Minister van Defensie door den Secretaris-Generaal d.d. 12 Mei 1933 werd afgedaan met het volgende schrijven:

„Kraachtens Koninklijke machtiging van 4 April j.l. nr. 71, beschikkende op Uw request van 1 April t.v., deel ik U mede:

1°. dat ik, gebruik makende van de bevoegdheid mij verleend bij het tweede lid van artikel 20 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, de volgorde van dienstverlating heb vastgesteld, zooals aangegeven in L.O. 1932, nr. 367;

2°. dat U aan de hand van die regeling is moeten worden aangewezen voor dienstverlating, zoodat ik geen aanleiding kan vinden terug te komen op de te Uwen aanzien genomen beslissing en Uw verzoek om weder in actieven dienst te worden hersteld derhalve, bij deze, wordt afgewezen.”;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 12 Februari 1934 G. niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn beroep tegen voormelde beschikking van 12 Mei 1933;

O. dat deze Raad bij uitspraak van 3 Mei 1934 ¹⁾ bovengenoemde uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, van 12 Februari 1934 heeft vernietigd; G. alsnog ontvankelijk heeft verklaard in het door hem in eersten aanleg ingestelde beroep en de zaak heeft teruggewezen naar het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, om te worden hervat in den stand, waarin zij zich bevond;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 4 Juli 1934 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het beroep van G. ongegrond heeft verklaard;

O. dat eischer van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en bij beroepschrift op de daarbij aangevoerde gronden heeft verzocht de uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, d.d. 4 Juli 1934, te vernietigen en doende wat dat gerecht had behooren te doen, het besluit van den Minister van Defensie d.d. 12 Mei 1933 nietig te verklaren, voor zooverre althans betreft de afwijzing van het verzoek om in actieven militairen dienst te worden hersteld en te be-

¹⁾ Hiervóór opgenomen. Red. M.R.T.

palen, voor zooveel noodig, dat de Minister van Defensie appellant in actieven militairen dienst zal herstellen, althans datgene te doen, wat deze Raad oirbaar zal achten;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorïe heeft geconcludeerd tot bevestiging van de bestreden uitspraak;

In rechte:

O. dat de bestreden beschikking, waarvan het nemen niet behoorde tot de bevoegdheid der Kroon doch van den Minister van Defensie, in wezen is een mededeeling, dat geen aanleiding wordt gevonden terug te komen op een vroegere ten aanzien van eischer genomen beslissing;

O. dat een administratief orgaan, zoodanige mededeeling doende, niet in strijd handelt met enig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, aangezien geen zoodanig voorschrift bestaat, hetwelk verplicht terug te komen op een beslissing als die van 2 Januari 1933;

O. dat evenmin kan gezegd worden, dat de Minister van Defensie, door het doen van de mededeeling van 12 Mei 1933, van zijn bevoegdheid om op beslissingen, welke op regelmatige wijze genomen zijn, niet terug te komen, een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid gegeven is, aangezien aangenomen moet worden, dat die bevoegdheid allereerst aan de administratieve organen toekomt om te verzekeren, dat afgedane zaken afgedaan blijven;

O. dat derhalve de bestreden beschikking van 12 Mei 1933 op geen van de in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 genoemde gronden kan worden aangevochten, zoodat de uitspraak, waarvan beroep, moet worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.¹⁾

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 4 Januari 1934.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Eervol ontslag uit den zeedienst wegens ongeschiktheid:

- 1°. *geld leenen en cantinebonnen geven aan jeugdige matrozen in opleiding;*
- 2°. *hoewel het plegen van niet nader te omschrijven handelingen niet wettig en overtuigend is bewezen, is toch wel gebleken dat*

¹⁾ Na bijna anderhalf jaar en na in vijf instanties te zijn behandeld is deze in wezen doodeenvoudige zaak nu eindelijk definitief beslist. Van het goede toch wel wat te veel!

het heele optreden van klager aanleiding heeft gegeven tot verdachtmakingen en dat dit optreden niet is geweest, zooals het behoort;

- 3°. *zoo is het bijv. geheel onnoodig en bepaald af te keuren om 's avonds jongens in de hut te roepen en bij hun kooien te gaan staan;*
- 4°. *vroeger reeds streng gestraft wegens zeer laakbare handelingen als verkooper van de toko bij een opleiding van jeugdige schepelingen;*
- 5°. *alles bij elkaar genomen, blijken gegeven niet in een gemeenschap, zooals de Marine is, thuis te behooren, niettegenstaande hij steeds goede beoordeelingen heeft gehad.*

Beroep is ontvankelijk, nu aan klager geen grief kan worden dat hij geen administratief beroep heeft ingesteld, moelende toch worden aangenomen dat hij niet tijdig bekend was met de getroffen regeling. (Zie ook M.R.T. XXIX, blz. 606).

Beroep is echter ongegrond, zijnde meer dan voldoende gronden aanwezig om aan te nemen, dat klager terecht wegens ongeschiktheid is ontslagen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

G., wonende te Rotterdam, klager, niet verschenen, tegen:

den Commandant der Marine te Willemsoord, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: H. G. Gerdes, officier van administratie der 1ste klasse, wonende te Amsterdam, bijgestaan door zijn raadsman M. R. de Bruyne, kapitein der mariniers, wonende te Den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Commandant der Marine te Willemsoord bij besluit van 20 Juni 1933, daartoe gemachtigd door den Minister van Defensie, met ingang van 1 Juli 1933 eervol ontslag uit den zeedienst heeft verleend, wegens ongeschiktheid om in den verkregen rang in eenige betrekking bij de zeemacht te dienen, aan den sergeant der mariniers G., geboren 3 October 1895;

O. dat G. tegen dit besluit beroep heeft ingesteld bij klaagschrift, hetwelk 15 Juli 1933 ter griffie inkwam, verzoekende het ontslag nietig te verklaren;

O. dat de Commandant der Marine te Willemsoord bij contramemorie heeft aangevoerd, dat, ingevolge het bepaalde in artikel 97 van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht”, tegen een door hem genomen besluit administratief beroep openstaat, welk beroep nader is geregeld bij Koninklijk Besluit van 31 December

1931, No. 122; dat, indien het beroep geacht wordt uitsluitend gericht te zijn tegen een besluit van genoemde militaire autoriteit, het op grond van het bepaalde in den eersten volzin van het vijfde lid van artikel 58 der Ambtenarenwet 1929 kennelijk niet-ontvankelijk is en dat, voor het geval de Centrale Raad van Beroep geen termen aanwezig acht tot niet-ontvankelijkverklaring, het beroep als ongegrond moet worden verworpen;

In rechte:

O. naar aanleiding van de bij contra-memorie opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid van het beroep uit hoofde van het bepaalde in den eersten volzin van het vijfde lid van artikel 58 der Ambtenarenwet 1929:

1°. dat vorenbedoelde volzin zegt, dat niet-ontvankelijk is het beroep, gericht tegen besluiten, handelingen of weigeringen, tegen welke administratief beroep openstaat of heeft opengestaan;

2°. dat artikel 97 van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht” in zijn eerste en zijn tweede lid luidt:

„(1). Indien een besluit, handeling of weigering (om te besluiten of te handelen) ten aanzien van een militair door een *militaire* autoriteit genomen, verricht of uitgesproken, feitelijk of rechtens met de toepasselijke algemeene verbindende voorschriften strijdt of indien bij het nemen, verrichten of uitspreken daarvan de militaire autoriteit van hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, kan daartegen administratief beroep worden ingesteld.

(2). Dit beroep wordt, naar door Ons te stellen regelen, waar noodig, gehoord een commissie van onderzoek en advies, behandeld door den militairen meerdere onder wiens bevel de in het eerste lid bedoelde autoriteit is gesteld, of, bij gebreke van zoodanigen meerdere, door de autoriteit door Onzen Minister aan te wijzen.”¹⁾

O. dat dit „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht” als algemeene maatregel van bestuur is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 22 Augustus 1931 en onder No. 377 in het Staatsblad van dat jaar is opgenomen op 28 Augustus 1931, zoodat de afkondiging moet worden gerekend bekend te zijn geweest op den twintigsten dag na dien;

O., dat de in lid 2 van voormeld artikel 97 bedoelde, door de Kroon te stellen, regelen zijn vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 31 December 1931, No. 122, welk Besluit evenwel noch in het Staatsblad, noch in de Staatscourant is opgenomen en, naar dezen Raad, ingevolge een nader ingesteld onderzoek, is gebleken, eerst ingevolge Ministeriële Beschikking van 3 Juni 1933, IIIe Afd. A., No. 141, is bekend gemaakt als onderdeel van Hoofdstuk XIV van Deel 1 der Verordeningen Koninklijke Marine en eerst in den loop der maand Juli 1933 op de oorlogsschepen en in de inrichtingen der zeemacht is verspreid;

¹⁾ Thans weder gewijzigd. Red. M.R.T.

O., dat derhalve moet worden aangenomen, dat klager niet tijdig wist, of de in lid 2 van artikel 97 voormeld, bedoelde regelen waren gesteld en hem van het niet instellen van administratief beroep geen grief kan worden gemaakt;

O., dat hij dus niet in zijn beroep kan worden verklaard niet-ontvankelijk op dezen grond, dat het beroep is gericht tegen een besluit, waartegen administratief beroep heeft opengestaan;

O., dat alsnu de vraag moet worden beantwoord, of het onderhavige beroep — dat, als zijnde gericht tegen een besluit, door een administratief orgaan genomen, nadat een krachtens algemeen verbindende regels, immers artikel 22 van voormeld „Reglement”, optredende commissie in de zaak een advies had gegeven, krachtens het bepaalde bij artikel 3, lid 2, onder *b*, der Ambtenarenwet 1929, terecht rechtstreeks bij dezen Raad werd aanhangig gemaakt — gegrond is te achten;

O., dat ingevolge artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 tegen een besluit als het onderhavige beroep kan worden ingesteld, ter zake, dat het feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften of dat bij het nemen daarvan het administratief orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O., dat van het bestaan van dezen laatstgenoemden grond niets is gebleken en trouwens de aanwezigheid daarvan door klager ook niet is beweerd;

O., dat evenmin kan worden gezegd, dat het bestreden besluit rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, hetgeen trouwens ook door klager niet is aangevoerd;

O. voorts dat de Commissie van onderzoek, bedoeld in artikel 22 van het „Reglement rechtstoestand militairen zeemacht”, in haar advies d.d. 18 Mei 1933 eenstemmig heeft geadviseerd, dat klager behoort te worden ontslagen wegens „ongeschiktheid” zulks op grond van de volgende overwegingen:

„1e. dat uit het proces-verbaal blijkt, dat G. geld heeft geleend en cantinebonnen heeft gegeven aan jeugdige matrozen in opleiding;

2e. dat, hoewel het plegen van niet nader te omschrijven handelingen, niet wettig en overtuigend is bewezen, toch uit het proces-verbaal wel blijkt, dat het heele optreden van G. aanleiding heeft gegeven tot verdachtmakingen en dat dit optreden niet is geweest, zooals het behoort;

3e. dat het b.v. geheel onnoodig en bepaald af te keuren is, om 's avonds jongens in de hut te roepen en bij hun kooien te gaan staan;

4e. dat uit het conduiteboekje blijkt, dat G. in Juli 1924, wegens zeer laakbare handelingen als verkoper van de toko bij een opleiding van jeugdige schepelingen, streng gestraft is geworden;

5e. dat, alles bij elkaar genomen, G. blijken heeft gegeven niet in een gemeenschap, zooals de Marine is, thuis te hooren, niettegenstaande hij steeds goede beoordeelingen heeft gehad.”;

O., dat deze Raad, gelet op dit advies en op de overige gedingstukken, van oordeel is, dat meer dan voldoende gronden aanwezig zijn om aan te nemen, dat klager terecht wegens ongeschiktheid is ontslagen;

O. dat het beroep derhalve ongegrond is te achten;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager ontvankelijk in zijn beroep;

Verklaart het beroep ongegrond.

INHOUD.

	Blz.
Aangifte. Bedoeling van art. 132 W.v.M.S. j° art. 144 W.v.M.S. en art. 136 W.v.S. Art. 132 is kennelijk te ruim geredigeerd. De wetgever heeft in dit artikel niet — zooals er letterlijk in te lezen is — de niet-aangifte van voorgenomen misdrijven willen strafbaar stellen, maar had het oog gericht op reeds gepleegde misdrijven. Art. 144 is i.e. niet toepasselijk nu niet is ten laste gelegd noch gebleken dat beklaagde van een overeenkomst (samenspanning) tot het plegen van opzettelijke ongehoorzaamheid had vernomen	176
— Art. 132 W.v.M.S. heeft geen betrekking op de niet-aangifte van <i>voornemens</i> tot het plegen van misdrijven	190
— Samenspanning heeft niet bestaan. En aangenomen dat ze wel heeft bestaan, dan is toch niet bewezen dat beklaagden op een tijdstip waarop het plegen van het misdrijf nog kon worden voorkomen, opzettelijk hebben nagelaten van de samenspanning tijdig voldoende kennis te geven aan de Overheid, zijnde het toch niet mogelijk geweest het plegen van het misdrijf — het nalaten van een bevolen handeling — te voorkomen. Bovendien was het militair gezag niet onbekend met de zeer groote waarschijnlijkheid dat de schepelingen niet zouden voldoen aan het te geven signaal. Evenmin is bewezen dat de gevolgde opzettelijke ongehoorzaamheid is gepleegd door twee of meer personen gezamenlijk.	
Van het niet mededeelen van de geruchten betreffende de te verwachten dienstweigering (door den 3den beklaagde, ongegradueerde) kan niet gezegd worden, dat daardoor het belang van den dienst of van den staat geschaad kon worden, nu de militaire autoriteiten immers reeds op de hoogte waren van hetgeen vermoedelijk zou gebeuren.	
De op iederen meerdere rustende plicht mededeeling te doen van het gepleegd zijn van een strafbaar feit of het plan daartoe door een mindere, sluit niet in dat nu ook ieder meerdere van „ambtswege” verplicht is om vage geruchten omtrent vermoedelijk te plegen strafbare feiten aan de Overheid te rapporteeren, te minder indien de Overheid het plegen van die feiten verwacht, hebbende immers, zoowel art. 144 als art. 132 W.v.M.S. het oog op het doen van mededeelingen omtrent feiten waarvan de Overheid nog onkundig is	284
— Bedoeling van artt. 132 en 139 W.v.M.S. I.e. kan, hoewel een op zich zelf ernstig vergrijp is gepleegd, niet gezegd	

	Blz.
worden dat door het niet-aangeven daarvan het belang van den dienst wordt geschaad	537
Administratie — en justitie	241
Ambtelijk bevel. — Zie bij „Daderschap”	127
Ambtenarenrechtspraak. Klager is door het Militair Ambtenarengerecht niet ongeschikt geacht om in zijn verkregen rang te dienen. Ministerieel besluit, houdende eervol ontslag, vernietigd. Anders C.R.v.B.: In het bijzonder het uitleenen van geld tegen hooge rente, ook aan onder-officieren van lageren rang, waarmede gedaagde ondanks waarschuwing voortging, kan van een militair van zijn rang (sergt-majoor) niet worden geduld en is ten eenemale onvereinigbaar met het dienstbelang. Hij heeft daardoor getoond ongeschikt te zijn om in den verkregen rang bij eenig onderdeel van de landmacht te dienen. Uitspraak Ambtenarengerecht vernietigd en het beroep van den (oorspronkelijk) klager alsnog ongegrond verklaard	96
— Beroep dd. 26 September ingesteld tegen eene ministerieele beschikking van 12 September, inhoudende de mededeeling dat de Minister geen aanleiding vond om terug te komen op zijne beslissing van 27 Juli, waarbij klager van zijne detachering bij de Krijgsschool werd ontheven, is in wezen uitsluitend gericht tegen de beschikking van 27 Juli. Beroep hiertegen is te laat ingesteld en dus niet-ontvankelijk. De overschrijding van den beroepstermijn niet voor gedekt gehouden. De z.g. beslissing van 12 September was geen op zich zelf staande beslissing waartegen beroep kan worden ingesteld. Ook beroep daartegen dus niet ontvankelijk. De nevenvorderingen deelen het lot der hoofdvordering	208
— Beschikking ten nadeele van klager gewijzigd. Klager is wegens onzedelijke handelingen door den Minister met verwijzing naar art. 22, eerste lid sub <i>a</i> van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Kon. landmacht eervol ontslagen. De gronden voor het ontslag zijn echter in werkelijkheid gelegen in de onzedelijkheid (art. 21, sub <i>e</i>). De juistheid van de gepleegde onzedelijkheid door het Gerecht aanvaard, daarom de beschikking houdende eervol ontslag nietig verklaard en bepaald dat de Minister aan klager oneervol ontslag zal verleenen. (Hooger beroep niet-ontvankelijk verklaard wegens niet overleggen van een volledig afschrift van de uitspraak van het Ambtenarengerecht.)	210
— „Rechtspraak in Ambtenarenzaken”. Uitgave bewerkt door Mr. C. J. F. Caljé	240
— Administratie en justitie	241, 581
— Ontslag uit den zeedienst wegens verregaande plichtsverzaking als militair. Beroep (dd. 28 September), hoewel niet ingesteld binnen 30 dagen na den datum (24 Augustus)	

van het ontslagbesluit, ontvankelijk verklaard, nu dat besluit eerst op 26 September ter kennis van klager is gekomen.

Aanspraak op pensioen, als zijnde niet aan de orde, vermag de C.R. niet te beoordeelen. Vordering daartoe niet-ontvankelijk.

Het beroep als gericht tegen een besluit van een administratief orgaan, genomen nadat eene commissie in de zaak advies had gegeven (art. 22 R.R.) is terecht in eersten aanleg bij den C.R. aanhangig gemaakt.

Van „détournement de pouvoir” is niets gebleken; de aanwezigheid daarvan trouwens ook niet beweerd. Meer dan voldoende gronden tot ontslag wegens verregaande plichtsverzaking, in welk geval nimmer sprake kan zijn van den term „eervol”. Beroep ongegrond

303

— Eervol ontslag wegens ongeschiktheid van een machinist-motordrijver bij het Loodswezen na veroordeeling wegens diefstal tot *f* 25 boete.

Onder „ongeschiktheid voor het bekleede ambt” is ook begrepen ongeschiktheid op grond van bepaalde eigenschappen of karakterfouten van den betrokkene of van bepaalde omstandigheden zijn persoon betreffende. Zoodanige ongeschiktheid is i.e. ongetwijfeld aanwezig. Beroep terecht ongegrond verklaard. De door het Ambtenarengerecht uitgesproken bevestiging van de bestreden beschikking had echter achterwege moeten blijven, omdat de wet zoodanige bevestiging niet kent

307

— Beklag over een conduiterapport door een officier der zeemacht. Tegen de beschikking van den commandant der Marine op zoodanig beklag genomen, staat administratief beroep open bij den Minister van Defensie. Nu klager zoodanig beroep niet heeft ingesteld, is zijn rechtstreeks bij den C.R. ingediend beroep niet-ontvankelijk. Waar de door den commandant der Marine gegeven beschikking is genomen nadat eene commissie van onderzoek en advies is gehoord, moet de C.R. als de ten deze bevoegde rechter worden aangemerkt

310

— Ontslag reserve-officier. Art. 36, sub 2, Wet reservepersoneel der landmacht 1905 geeft de Kroon de bevoegdheid een reserve-officier na afloop van den tijd waarvoor hij zich verplicht heeft ter beschikking van de Koningin te blijven, ten allen tijde te ontslaan. Beteekenis van de woorden „tenminste 5 achtereenvolgende jaren”.

Beroep door Ambtenarengerecht terecht ongegrond verklaard

424

— Ontslag reserve-officier wegens lidmaatschap N.S.B. De Centrale Raad is bevoegd in eersten aanleg van het beroep kennis te nemen nu het ontslagbesluit is genomen nadat een commissie als bedoeld in het laatste lid van art. 36 Wet

reserve-personeel der landmacht 1905 klagers ongeschiktheid had erkend.

De Min. beschikking houdende verbod tot aansluiting bij of steunverleening aan groepen of vereenigingen van personen op fascistischen grondslag — daargelaten of de Minister al of niet bevoegd was een zoodanige beschikking te geven — was bedoeld als een algemeen verbindend voorschrift, waartegen beroep niet-ontvankelijk is.

De in art. 36, sub 6 der wet bedoelde ongeschiktheid staat ter beoordeeling van de Kroon. Van die ongeschiktheid is ook dan sprake, indien een officier, hij moge overigens bekwaam zijn, blijk geeft eigenschappen van karakter, geest of gemoed te bezitten, welke het onmogelijk maken hem als officier te handhaven. Klagers opvattingen als N.S.B.-er getuigen van een zoodanig gemis aan begrip nopens de plichten van en aan verantwoordelijkheidsgevoel als officier, dat reeds daarom een officier met een dergelijke mentaliteit als ongeschikt moet worden aangemerkt om in den verkregen rang bij het reservepersoneel te dienen. Beroep tegen ontslagbesluit derhalve ongegrond 426

— Ontslag uit den zeedienst wegens ongeschiktheid om in de verkregen kwaliteit (vliegtuigmaker (M.) der eerste klasse) te dienen, zulks naar aanleiding van, pas later aan den dag gekomen, handelingen door hem gepleegd als bestuurslid van den Bond van Minder Marinepersoneel. Beroep ongegrond 549

— Beklag door een onderofficier der Maréchaussée over eene ongunstige beoordeeling door zijn districtsecommandant, en door den divisie-commandant gehandhaafd. (art. 346 Dienstvoorschriften 1923 Kon. Maréchaussée.) Dit is een besluit in administratief beroep genomen, in eerste instantie ter beoordeeling staande van den C.R. Art. 3, 2e en 3e lid Ambtenarenwet moet los van art. 12 sub j der Militaire Ambtenarenwet worden beschouwd.

De C.R. zal mede moeten beoordeelen of i.c. van feiten of omstandigheden is gebleken, welke het uitbrengen van de beoordeeling rechtvaardigen, waardoor de Raad niet treedt in een oordeel over de doelmatigheid, doch uitsluitend over de rechtmatigheid. Klagers gedrag wettigt de uitgebrachte beoordeeling. Beroep ongegrond 552

— Niet eervol ontslag van een sergeant wegens onzedelijkheid.

Voor een ontslag krachtens art. 21 sub e Reglement militaire ambtenaren Kon. landmacht staat uitsluitend ter beoordeeling van den Minister van Defensie of de betrokken militair zich een onzedelijkheid heeft schuldig gemaakt. Is de Minister dat oordeel toegedaan, dan moet hij dien militair niet eervol ontslaan. Van „detournement de

	Blz.
pouvoir" (een onredelijk of onoirbaar motief) is geen sprake.	
Beroep alsnog ongegrond verklaard. Uitspraak Militair Ambtenarengerecht vernietigd	556
— Beroep tegen een besluit waarbij afwijzend wordt beschikt op klagers verzoek aan de Kroon om ongedaanmaking van een vroeger besluit van den Minister van Defensie, waarbij hij uit den militairen dienst werd ontslagen. Die afwijzende beschikking is een op zich zelf staand besluit waartegen beroep openstond. (Anders Militair Ambtenarengerecht). Zaak teruggewezen	630
— Evenbedoelde afwijzende beschikking is in wezen een mededeeling, dat geen aanleiding wordt gevonden terug te komen op een vroegere ten aanzien van eischer genomen beslissing. Een administratief orgaan, zoodanige mededeeling doende, handelt niet in strijd met eenig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, aangezien geen zoodanig voorschrift bestaat hetwelk verplicht terug te komen op die vroegere beslissing. Evenmin is hier sprake van „detournement de pouvoir". Aangenomen moet worden dat 's Ministers bevoegdheid om op een vorige beslissing niet terug te komen, allereerst aan de administratieve organen toekomt om te verzekeren, dat afgedane zaken afgedaan blijven. Beroep ongegrond	633
— Eervol ontslag uit den zeedienst van een onderofficier wegens ongeschiktheid om een vijftal daarvoor genoemde redenen. Beroep ongegrond, zijnde meer dan voldoende gronden aanwezig om aan te nemen, dat klager terecht wegens ongeschiktheid is ontslagen	635
Auditeur-Militair. — plaatsvervanger bij Krijgsraad Landmacht (benoeming Mr. A. M. P. A. Bloemarts)	240
Bedreiging. Als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling met eenig kwaad bedreigen, tweemaal gepleegd.	
Bedreiging door een gebaar met eenig kwaad. In hooger beroep gewijzigd in feitelijk bedreigen met geweld. (In dreigende bokshouding met gebalde vuisten tegenover den meerdere gaan staan)	53
— Mondelinge — met eenig kwaad. (Dreigend toevoegen van woorden met de strekking „ik krijg u nog wel, wij spreken elkaar wel nader")	58
— Mondeling met eenig kwaad bedreigen en beschimpen. („Ik weet hem wel te wonen, we zullen hem nog wel eens spreken na den dienst. Drie gulden in de week en dan zoo'n hoop praatjes. Ik woon vlak bij je en als ik jouw maar eenmaal gehad heb".)	143
— Voor art 285 W.v.S. is niet vereischt dat de dader de bedoeling had zijne bedreiging uit te voeren; voldoende is	

	Blz.
dat de bedreigde gemeend heeft en redelijkerwijze kon meenen, dat het den bedreiger ernst was	541
Begraven — van militairen die een gewelddadigen dood zijn gestorven	358
Beklag. Zie ook bij „Klachtzaken”.	
28 November gestraft, 29 November strafreden na overleg van den strafoplegger met diens chef gewijzigd. De gene die in de strafreden wijziging brengt, moet alsnu als strafoplegger worden aangemerkt. Gewijzigde strafreden moet als grondslag van het beklag worden aangenomen, doch als datum der bestraffing 28 November, zoodat het op 30 November ingediend beklag ontvankelijk is. Verwezen naar den meerdere van den chef van den oorspronkelijken strafoplegger ter behandeling van het beklag over de straf en de gewijzigde strafreden	61
— Wijze van herstel van ten onrechte geleden nadeel	66
— De, ingevolge s Hof's opdracht voor een tot straffen bevoegden meerdere onder eede afgelegde verklaring van den als getuige gehoorde strafoplegger beschouwd als te zijn afgelegd buiten eede	69
— Wijziging van de straflijst na —	121
— Indische regeling: De strafoplegger mag niet als getuige onder eede worden gehoord. Beëdigde verklaring ter zijde gesteld, doch het daarvan opgemaakte proces-verbaal beschouwd als de verklaring van den strafoplegger. Als met redenen omkleed kan niet gelden de enkele verwijzing naar het advies van den aud.-mil.	152
— Beklag ingediend over de omschrijving van de strafreden. Toch ook een beslissing gegeven over de opgelegde straf	264
— Beklag op 7 Augustus ingediend over eene op 16 Juli tevoren opgelegde straf (verlaging) is, als niet voor behandeling vatbaar, niet-ontvankelijk. Klager had op 16 Juli — alzoó vóór den aanvang van den in art. 62 W.K. genoemden termijn — bij schriftelijke verklaring afstand gedaan van het recht van beklag. De strekking van dien termijn moet evenzeer geacht worden te gelden voor het overijld afstand doen van het recht van beklag als voor het overijld doen van beklag. I.e. wordt klager dan ook geacht geen afstand te hebben gedaan van het recht van beklag	626
Belangenverenigingen. Militaire —. Zie bij „Vereenigingswezen”.	
Belediging. De woorden „Uw vrouw zit met een anderen man te smoezen” zijn voor die vrouw beledigend	541
Beschimpen. Zie bij „Bedreiging”	143
Bewijs. Door beklagde's volledige bekentenis is het overtuigend bewijs geleverd, terwijl het wettig bewijs reeds aan-	

	Blz.
wezig is, indien slechts eenige aanwijzing uit wettige bewijsmiddelen verkregen, deze bekentenis staaft	517
Boekaankondiging. Leerboek der graphologie door Dr. J. Schrijver	8
— Beknopte handleiding voor het formeel militair strafrecht door E. L. Voorwinden	9
— I. Nulla poena sine lege. Een dialoog.	
— II. De straf in het strafrecht door N. Muller	10
— Repertorium van de Nederlandsche Jurisprudentie en Rechtsliteratuur	124
— Het krijgswezen in den tijd van Prins Maurits door J. W. Wijn	262
— De schijnbekeering der S.D.A.P. door Dr. J. C. Eringaard	374
— Voorschrift dienststreizen van dienstplichtigen	476
— Onze Landsverdediging door H. Zeeman en Mr. C. W. de Vries	568
Coffrie, Mr. P. J. De criminaliteit der militairen in 1932 door —	248
Criminaliteit. De — der militairen in 1932 door Mr. P. J. Coffrie	248
Curaçao. Militaire rechtspleging in Suriname en —	240
Daderschap. De onder beklaagde's commando staande militairen gehoorzaamden aan een ten behoeve van den militairen dienst gegeven bevel. Aangenomen, dat zij te goeder trouw meenden dat beklaagde bevoegd was de hem ten laste gelegde handeling (doen rijden in draf) te doen verrichten, en dat de nakoming van die opdracht lag binnen den kring hunner ondergeschiktheid. Zij waren dus niet strafbaar; beklaagde is als dader strafrechtelijk aansprakelijk. Het feit is echter niet strafbaar	127
Denemarken. Gewetensbezwaren van dienstplichtigen in —	472
Diefstal. — meermalen gepleegd. Verminderde toerekeningsvatbaarheid	514
Dienstweigering. —	462, 464
— Gewetensbezwaren van dienstplichtigen in Denemarken.	472
— Toepassing van de wet betreffende —	563, 565
Eerbaarheid. Feitelijke aanranding van de —. Openbare schennis van de —. Zie bij „Samenloop”	277
Feitelijke insubordinatie. Poging tot —. (Achterna rennen van een meerdere en met de vuist naar hem slaan, doch hem niet kunnen bereiken omdat een derde tusschen beklaagde en den meerdere ging staan)	53
Zie ook bij „Muitelij”.	75
Frankrijk. Uit de Fransche rechtspraak	245

Geheimhouding. Het Reglement kantoordienst voor den Radiodienst der Kon. Marine legt den radiotelegrafist — op van radioberichten welke door den aard zijner betrekking te zijner kennis komen. Het is daarbij onverschillig of hij zelf den inhoud van het telegram heeft begrepen. Eene onderscheiding dat beklaagde i.c. wel een verplichting tot — heeft geschonden, maar niet dat het bericht als zoodanig geheim is geweest, vindt in art. 272 W. v. S. geen steun. Dit gaat ook door ten aanzien van de voor ieder bestemde en aan ieder gericht z.g. C. Q. (pers) berichten	190
Gemeenteverordeningen. Algemeene Politieverordenig van Hoogland. Artt. 42 en 46. Beteekenis van „losse” paarden —. Algemeene politieverordening van 's Gravenhage. (Art. 43. Zich vasthouden aan een motorrijtuig)	127
—. Verordening op de Straatpolitie der gemeente Rotterdam. (Art. 22. Wateren op den openbaren weg)	569
Genève. Conventie van — betreft wederzijdsche verplichtingen in geval van oorlog tusschen mogendheden. Geldt dus niet ten aanzien van muitelingen	574
Georganiseerd overleg. — landmacht (aanwijzing bonden en vereenigingen)	239, 455
Geschriften. — verboden bij Legerorder 1, 117, 348, 455, 560	560
Getuigenis. Afzonderlijke — van een meerdere voor zoo veel noodig voor het bewijs gebruikt	58
Gevangenis. Plaats waar de muiters van de „Zeven Provinciën” straf ondergaan	467
Geweld. Feitelijk bedreigen met —. Zie bij „Bedreiging”.	53
Gewetensbezwaren. — van dienstplichtigen in Denemarken. 472	472
Gift. Als ambtenaar (sergt.-hofmeester) een gift aannemen, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening iets te doen. Iemand van beklaagde's rang en ervaring heeft moeten begrijpen, dat een leverancier die bij betaling van <i>f</i> 394,27 een gift doet van <i>f</i> 29,27, de geleverde artikelen tegen minderen prijs had kunnen leveren, waardoor meer geld in de kas der gamelle beschikbaar zou zijn geweest. Door het aannemen van die gift en door niet ter kennis van den gamellechef te brengen dat goedkooper kon worden ingekocht, heeft beklaagde de gamelle benadeeld en daardoor in strijd met zijn plicht gehandeld	408
Godslastering. Zie bij „Wetgeving”	102
Groot verlof. Bestraffing van dienstplichtigen met —, die in burgerkleeding voor het H.M.G. verschijnen	561
Hooger beroep. Beklaagde, alleen in — gekomen, kan niet tot een zwaardere straf worden veroordeeld; niettemin zijn ook die onderdeelen van het vonnis waarbij hij van het	

	Blz.
telastegelegde is vrijgesproken, aan het hooger beroep onderworpen	190
Interregionaal recht. Interregionaal militair strafrecht. (Pronuntiatie door het Nederlandsche H.M.G. van een door het Indische H.M.G. tegen een militair der landmacht aldaar gewezen sententie)	2
— Het bewezen verklaarde - in Indië gepleegde - feit is strafbaar gesteld bij art. 14 van het (Nederlandsche) Motor- en Rijwielreglement. Wel is krachtens art. 4 W.v.M.S. de Nederlandsche strafwet van toepassing, maar dit sluit geenszins in, dat die wettelijk toepasselijke bepaling ook toegepast kan worden. De Motor- en Rijwielwet en het Motor- en Rijwielreglement geven verkeersregelen voor wegen en rijwielpaden, waarmede vanzelfsprekend <i>Nederlandsche</i> wegen en rijwielpaden zijn bedoeld. Art. 14 kan niet worden toegepast. Vrijspraak	92
— Zie ook bij „Klacht”	541
Justitie. Administratie en —	241
Klacht. Een klacht in Ned. Indië ingediend bij een volgens de Indische bepalingen <i>aldaar</i> bevoegden ambtenaar is op voor den militairen rechter bij de zeemacht volkomen wettige wijze geschied	541
Klachtzaken. Zie ook bij „Beklag.	
1°. Als schildwacht onmiddellijk na het bekomen van een aanmerking van een sergeant over de wijze waarop bij zijn dienst als zoodanig vervulde, tegenover een tweetal kameraden dien sergeant achter diens rug uitgelachen.	
2°. Op de soldatenkamer dusdanig gestoeid dat een deken ernstig werd gescheurd.	
Oorspronkelijke strafreden behoeft verduidelijking. Beklag ongegrond.	43
— Lichtelijk onder den invloed van sterken drank zich schuldig gemaakt aan een reeks van zeer onmilitaire gedragingen, te weten: (zie beschikking). Klagers ontkenenis tegenover de verklaring van der meerdere-rapportmaker verworpen.	
Terecht verlaagd tot marinier 3e klasse. Beklag ongegrond. De strafreden behoeft echter eenige wijziging . . .	46
— Nadat het signaal van ongewapend appèl was gegeven, hoewel zelf niet verplicht aan dat signaal gevolg te geven, zich niettemin aangesloten bij andere schepelingen die, ofschoon wèl verplicht dit signaal op te volgen, daaraan niet onmiddellijk gevolg hebben gegeven, zulks met de bedoeling om zich evenals die anderen, op die wijze onvoldoende te betoonen over getroffen maatregelen.	

- Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Verlaging verminderd tot 14 dagen streng arrest met inhouding geheele soldij. De wijze waarop het door klager ten onrechte geleden nadeel zal worden hersteld, zal worden bepaald door de autoriteit die de straf ten uitvoer zal leggen 66
- In gemeenschap met andere schepelingen niet onmiddellijk gevolg gegeven aan de algemeene order om beneden aan te treden, doch zulks gedaan na door den eerste-officier op de ernstige gevolgen van dienstweigering te zijn gewezen, een en ander als protest tegen de op 1 Februari 1933 ingevoerde salariskorting. Verzwarende omstandigheid, dat zijn deelneming aan de dienstweigering, als lid van het bestuur van den korporaalsbond, op zijn medeleden verwarrend moest werken. Terecht verlaagd (van korporaal-machinist tot stoker-olierman.) Beklag ongegrond 69
- Niet gebleken dat klager met de door hem gebezigde uitdrukking heeft geduid op eene „onrechtmatige” vrijheidsberoving of daardoor zijn commandant heeft willen grieven of krenken dan wel zich aan een ongepastheid heeft willen schuldig maken. Beklag gegrond met last tot verwijdering van straf en strafreden uit de straflijst 125
- Onvoldoende medewerking verleend (door een wachtmeester der Maréchaussée) aan een brigadier der Rijksveldwacht bij het overgeven van een arrestant en daardoor in strijd gehandeld met art. 52 Dienstvoorschriften Kon. Maréchaussée. Beklag ongegrond 133
- Op een vraag om inlichtingen van de gemeentepolitie omtrent een aangehoudene, verdacht van desertie, onjuiste gegevens verstrekt en er zoodoende toe bijgedragen dat de aangehoudene abusievelijk op transport naar zijn korps gesteld is. Bovendien het onderzoek ernstig belemmerd door halsstarrig onwaarheid te spreken. Beklag ongegrond 136
- Wachtcommandant zijnde, zijn dienst niet naar behooren aan zijn opvolger overgegeven. Een deel van de strafreden, als niet vaststaande, daaruit geschrapt en dientengevolge de straf van 4 dagen licht arrest verminderd tot (mondelinge) „berisping”, welke geacht moet worden te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de 4 dagen licht arrest. Beklag gedeeltelijk gegrond 139
- Ontoelaatbare slechte militaire eigenschappen door als onderofficier en als bakmeester deel te nemen aan een massale weigering om onmiddellijk gevolg te geven aan het signaal van ongewapend appèl om baksgewijs aan te treden. Terecht verlaagd. Strafreden eenigszins gewijzigd, echter niet ten gunste van klager.

Beroep op de algemeene agitatie onder het marinepersoneel en op het vergaderverbod, waardoor aan de bonden de leiding der zaken werd ontnomen, is te eenenmale mis-

	Blz.
plaatst. Juist in tijden van agitatie behooren zij die gezag over anderen uitoefenen, doordrongen te zijn van hunne verplichting om een voorbeeld te geven	146
— Het feit waarvoor gestraft, was een zuiver particuliere aangelegenheid. Beklag gegrond met last om straf en strafreden in klagers strafboek onleesbaar te maken onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking	152
— Den wachtcommandant bij wien hij zich als gestrafte moest melden, zonder dat deze zulks kon merken, getracht belachelijk te maken en toen hem hierop door een anderen meerdere werd gewezen, tegenover dezen een zeer onkrijgstuchtelijke houding aangenomen. Beklag ongegrond	264
— Als menagemeester gedurende het inkoopden gereden op een rijwiel met een kindermantje waarin een kind gezeten was. Dit is bij dienstverrichtingen, dus gekleed in uniform, in strijd met goede militaire vormen. Van klager mocht worden verwacht dat hij zich daarvan uit zich zelf rekenschap had gegeven. Een gedeelte der strafreden geschrapt en deze verduidelijkt. Straf verminderd. Beklag gedeeltelijk gegrond	266
— Als instructeur onvoldoende acht gegeven op zijn groep, waardoor het mogelijk was, dat, terwijl het gasmasker in beschermstelling gedragen werd, eenige manschappen den draagzak niet voor de borst droegen, zonder dat hij hierop tijdig een opmerking maakte. Beklag ongegrond	268
— In verband met zijn dienst vrijgesteld zijnde van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie, zich, toen hij zag dat vele schepelingen geen gevolg hadden gegeven aan het signaal „ongewapend appèl” om baksgewijs aan te treden, bij deze schepelingen aangesloten en in vereeniging met hen geen gevolg gegeven aan een, na het houden van een toespraak, door den commandant gegeven algemeene order van dezelfde strekking, doch eerst gevolg gegeven aan een tweede algemeene order van den commandant om naar baksgewijs en aan het werk te gaan, welke order werd gegeven, nadat de commandant aan een vijftal schepelingen persoonlijk had bevolen zulks te doen, van welke schepelingen twee aan het bevel voldeden. Terecht verlaagd. Strafreden behoeft wijziging, echter niet strekkende ten gunste van klager. Beklag ongegrond .	280
— Zich gedragen op een wijze, welke onvereinigbaar is met de handhaving van een goede krijgstucht in den militairen dienst door op een huishoudelijke afdeulingsvergadering van de onderofficiersvereeniging „Ons Aller Belang”, welke op last van den Plaatselijk commandant door een officier werd bijgewoond, dezen maatregel als een onverdienden en den geest van het onderofficierscorps niet	

ten goede komenden contrôlemaatregel voor te stellen en verder op ongepaste wijze het voorstel te doen den Pl. commandant te verzoeken verdere toepassing van dien maatregel achterwege te laten.

Eischen waaraan moet worden voldaan, indien in vergaderingen orders of maatregelen van hoogerhand worden besproken.

Bij klagers uitstekende conduites is de straf te zwaar; ook de strafreden behoeft eenige wijziging. Beklag gedeeltelijk ongegrond

414

- Zich gedragen op een wijze welke onvereinigbaar is met de handhaving van een goede krijgstuicht in den militairen dienst door als voorzitter van een afdeulingsbestuur van de onderofficiersvereeniging „Ons Aller Belang” op een ledenvergadering dier afdeeling, die in opdracht van den divisiecommandant door een door den Plaatselijk militair commandant aangewezen officier werd bijgewoond, uit onnadenkendheid, in verband met de aanwezigheid van dien officier, het al of niet doorgaan der vergadering in stemming te brengen en daardoor aanleiding gegeven, dat bij meerderheid van stemmen tot sluiting der vergadering werd besloten, welk besluit noodzakelijk den indruk moest geven van een demonstratie tegen bedoelden maatregel. Beklag gedeeltelijk ongegrond. Straf gehandhaafd. Strafreden eenigszins gewijzigd

419

- 1°. Niettegenstaande herhaalde straffen wegens te laat bij den dienst komen, de laatste straf met de waarschuwing dat hij, wanneer hij zich nog eens aan een dergelijk vergrijp zou schuldig maken, zou worden verlaagd, na overmatig alcoholverbruik in den vorigen avond wederom niet op tijd gereed voor den dienst en zich eerst 20 minuten na indeeling der werkzaamheden bij den chef der équipage gemeld;

2°. Zijn schuld aan de scheepstoko niet voldaan.

Klager terecht ongeschikt geacht om als onderofficier te blijven voortdienen. De strafreden, hoewel de gepleegde feiten juist weergevend, behoeft eene aanvulling. Beklag ongegrond

500

- Voor zijn doen groote schulden gemaakt en bovendien het onderzoek van zijn comp.-commandant bemoeilijkt door niet dadelijk de volle waarheid te spreken. Straf gehandhaafd. Strafreden behoeft wijziging. Beklag gedeeltelijk gegrond

503

- 1°. Zich na afloop van zijn wacht aan sterken drank te buiten gegaan;

2°. Aan een korporaal-machinist, alzoo een mindere in rang, van wien hij wist dat deze tot het wachtsvolk behoorde, een dusdanige hoeveelheid sterken drank toebedeeld dat

laatstgenoemde niet meer in staat was om zijn dienst als wachthebbende te verrichten.

I.e. terecht gestraft met verlaging (van majoor-machinist tot stoker-olieman). Beklag ongegrond 508

- Wateren op den openbaren weg. Dit feit, ook vallende onder art. 22 Ver. Straatpolitie Rotterdam is van lichten aard en onbestaanbaar met de militaire tucht en orde. I.e. treedt de strijd tegen de eischen der krijgstucht op den voorgrond, het strafrechtelijk karakter op den achtergrond.

Het beginsel neergelegd in art. 61 R.Z., dat het den beschuldigde vrijstaat al dan niet tot bekentenis te komen, moet ook geëerbiedigd worden bij het onderzoek van een strafbaar feit, hetwelk onder bepaalde omstandigheden als krijgstuchtelijk vergrijp kan worden aangemerkt. Klagers ontkentenis had dus i.e. niet als krijgstuchtelijk vergrijp mogen worden aangemerkt. Beklag gedeeltelijk gegrond: Een gedeelte der strafreden daaruit geschrapt. Straf verminderd 574

- Als gevolg van een verkeerd begrip van en gebrek aan inzicht in enkele krijgstuchtelijke bepalingen, zich beklagde over de wijze waarop hem door een hoofdofficier een bevel was gegeven, zonder dat voor dat beklag redelijke grondslagen aanwezig waren.

I.e. deed zich niet voor een geval van het ontvangen van twee opvolgende, met elkander strijdige dienstbevelen van verschillende meederen in den zin van art. 12 (3) R.K. Beklag ongegrond 591

- Als waarnemend groepscommandant uit vergeetachtigheid nagelaten de diensten voor de groep voor een der volgende dagen te regelen. Bovendien nagelaten na het opnemen van eene aangifte betreffende een gepleegden diefstal in een kazerne, hiernaar onverwijld een onderzoek in te stellen. Terecht en niet te zwaar gestraft. Strafreden behoeft echter wijziging. Straf gehandhaafd. Beklag gedeeltelijk gegrond 597

- Verzuimd er zijn eskadrons-commandant onverwijld van in kennis te stellen, dat hij in de kazerne een aflevering van een tijdschrift had ontvangen, dat wel niet tot de bepaaldelijk, met name aangeduide, verboden geschriften behoorde, maar waarvan een gedeelte een tuchtondermijnende strekking had; dit geschrift in zijn kastje op de manschappenkamer opgeborgen zonder het aan andere militairen ter lezing te geven.

Waar het hier niet een bepaaldelijk, met name aangeduid, verboden geschrift betrof, kan worden volstaan met een lichtere straf dan de opgelegde. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf verminderd 600

- Na het ontruimen van een café op last van een officier, na verloop van een half uur aldaar eigenmachtig weder binnengekomen, doch uitsluitend om een bij vergissing nog niet betaald gedeelte van zijn vertering te voldoen. I.e. kan met eene „berisping” worden volstaan. Beklag gedeeltelijk gegrond. Strafreden gewijzigd. Straf verminderd.
- De straf van (mondelinge) „berisping” geacht te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan klager opgelegde straf van 4 dagen licht arrest 602
- Door zijn batterij-commandant aangezegd, dat hij gestraft zou worden o.a. wegens het leenen van geld van minderen, de toestemming van dezen weten te verkrijgen om gedurende een half uur buiten de kazerne enkele dringende particuliere aangelegenheden te regelen, hiervan misbruik gemaakt door ongeveer 36 uren weg te blijven. Voorts gedurende den tijd van het uitdienen van de straf wederom geld geleend van andere minderen en daardoor getoond ongevoelig te zijn voor vermaningen en straffen. Terecht verlaagd (van wachmeester tot stukrijder 2e klasse). Beklag ongegrond 604
- Bij de uitoefening van zijn diensten onvoldoend goeden wil getoond door bij een uitrukkenden dienst reeds ongeveer 200 m. na het verlaten van het kampement uit te vallen, na tevoren wegens herhaald uitvallen bij diensten meerdere malen te zijn vermaand en ernstig gewaarschuwd dienst te doen, ook met de door hem aangegeven bezwaren voortvloeiende uit een genezen breuk van den rechterbovenarm, welke bezwaren herhaaldelijk geneeskundig waren onderzocht, en op welk onderzoek steeds het advies „dienst doen en den arm gebruiken” was gevolgd; zijnde bovendien gebleken, dat hij denzelfden dag wel in staat was naar een ander garnizoen, ongeveer 10 k.m. verwijderd, heen en terug te fietsen. Beklag gedeeltelijk ongegrond. Strafreden gewijzigd en een deel daarvan geschrapt 611
- Beklag over straf en strafreden („te kort geschoten in zijne verplichtingen als brigade-commandant door te weinig belangstelling te toonen voor den troep, n.l. door niet te verschijnen op een Oudejaarsavondfeest, georganiseerd door de Christen-militairen o.a. van zijn brigade”) in dit geval geheel gegrond verklaard, met last dat straf en strafreden in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt.
- Het toonen van belangstelling voor het leven van den troep, ook buiten de diensturen, is een aangelegenheid, welke ten nauwste met het belang van den dienstverband houdt. Dit is dus een dienstverplichting 616
- Verlaging van een kwartiermeester tot matroos 1e klasse wegens:

Onregelmatigheden gepleegd aan den wal in het buitenland, door:

a. zich onder den invloed van sterken drank en in gezelschap van manschappen schuldig te maken aan het plegen van handtastelijkheden tegenover vrouwen, die niet tot zijn gezelschap behoorend, zich in dezelfde eet- en dansgelegenheden bevonden;

b. het veroorzaken van en het deelnemen aan een vechtpartij;

c. vernieling van goederen, welke hem niet toebehoorden 626

„Krakatau”. Kenteren en zinken van Hr. Ms. „—”. Gemotiveerde vrijspraak. Ofschoon geen der drie beklaagden vrij uitgaat, is in strafrechtelijken zin schuld niet bewezen. Ook van collectieve schuld is geen sprake. Wel heeft de onderlinge samenwerking veel te wenschen overgelaten.

De commandant van een oorlogsvaartuig blijft, ook tijdens de inspectie van den bodem door zijn chef, verantwoordelijk voor de veiligheid van schip en bemanning . . . 35

Krijgsmacht. Met „krijgsmacht” (art. 60 W.v.M.S.) wordt bedoeld de Nederlandsche krijgsmacht en niet ook de Indische 196

Lectuur. Verbod van — 564, 566

Lyautey. Maarschalk — † 119

Meerdere. Een sergeant-majoor van het Indische leger is niet de — van een korporaal der zeemacht, daar voor de verhouding meerdere-mindere in de eerste plaats vereischt wordt dat beiden militairen zijn in den zin van het W.v.M.S., terwijl de sergeant-majoor niet in deze positie verkeerde. Met „krijgsmacht” (art. 60) wordt bedoeld de Nederlandsche krijgsmacht en niet ook de Indische . . . 196

Memoriam. In —. Z.K.H. Prins Hendrik 118

Militair. Beklaagde's vrijwillig dienstverband was tijdens het plegen van het feit verstreken en niet tijdig vernieuwd. Geantidateerde verbandakte niet geldig. Toch moet hij als — worden beschouwd, als n.l. verkeerende in de positie van gewezen militair die tot eenigen militairen dienst (functie van opzichter van fortificatiën) gebruikt werd. Van toepassing van art. 61 W.v.M.S. kon hier geen sprake zijn. Dit artikel dient enkel om het den militairen autoriteiten gemakkelijk te maken in gevallen waarin het moeilijk zou zijn om te bewijzen dat men te doen heeft met een militair bedoeld in art. 60 en niet voor gevallen waarin het, zooals i.e., vaststaat dat de betrokkene niet valt onder art. 60 . . . 269

Militaire bijstand. — aan boord van een Nederlandsch schip in (volle) zee 3

Militaire rechtspleging — in Suriname 7

	Blz.
— De Militaire Justitie bij het Leger in oorlogs- en vredes- tijd door luitenant-generaal P. J. van Munnekrede	17
— in Suriname en Curaçao	240
— Zie bij Nederlandsch-Indië	517
Militaire rechtspraak. Raadslieden bij Krijgsraden buiten het Rijk in Europa	467
Militair strafrecht. Nieuwe militaire straf- en tuchtwet- geving en Ned.-Indië	244
Militair tuchtrecht. Nieuwe militaire straf- en tuchtwet- geving in Ned. Indië	244
— Tweede aanvulling op het boekwerk „De praktijk van het militaire tuchtrecht”	349
— Prijsbepaling van voormeld boekwerk	561
— Bestrafing van oneigenlijke krijgstuchtelijke ver- grijpen	569
Mishandeling. Voor — is geenszins vereischt eenig bijzonder opzet dan wel oogmerk tot het veroorzaken van pijn	541
Motor- en Rijwielwet. Kan in Indië, hoewel daar wette- lijk toepasselijk, niet toegepast worden	92
Motor- en Rijwielreglement. 1°. Met een rijwiel een voor het verkeer gesloten weg berijden; 2°. Zóódanig rijden dat de vrijheid en veiligheid van het verkeer wordt belemmerd. Kenmerkende van elk der beide overtredingen. Alleen de zwaarste strafbepaling komt i.e. in aanmerking	130
— Niet stilhouden voor het automatisch stopteeken aan het Spui te 's Gravenhage. Dit feit is van lichten aard en, gepleegd door een militair in uniform, onbestaanbaar met de militaire tucht en orde. De strijd tegen de eischen van de krijgstucht treedt i.e. op den voorgrond, het strafrechte- lijk karakter op den achtergrond, zoodat het feit krijgs- tuchtelijk behoort te worden afgedaan. Verwijzing naar den militairen rechter, waartoe de aud.-mil. had geadviseerd, zal dus niet plaats hebben	572
— Na zonsondergang met een motorrijwiel rijden: 1°. zonder dat dit rijtuig aan de achterzijde was voorzien van een lantaarn of reflector; 2°. zonder dat nummer met letter aan de achterzijde helder verlicht waren. I.e. mag slechts ééne strafbepaling worden toegepast	589
Muiterij. Proces aangaande de — in 1933. (Voorl. verslag Eerste Kamer en Mem. v. Antw. Indische begrooting voor 1934)	6
— Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. — is feitelijke in- subordinatie in vereeniging, waaronder mede te verstaan feitelikheden daarin bestaande dat een militair zijn meer- dere tegen diens wil met het schip, waarop die meerdere zijn diensten moet verrichten, wegvoert; dit is mede het geval indien schepelingen met een schip wegvaren in strijd met den wil van den afwezigen commandant.	

Feitelijke insubordinatie, dat is o.a. een meerdere be-
rooven van zijn vrijheid van handelen, is niet een z.g.
aflopend delict.

Voor het plegen van een misdrijf in vereeniging is geens-
zins noodig dat alle daders tevoren een afspraak hebben
gemaakt, doch slechts dat zij zich bewust waren van elkan-
ders deelneming en aldus samenwerkten ter bereiking van
eenzelfde misdadig doel.

Mogelijkheid van onmiddellijke hulp. Hulp was i.e. niet dadelijk te verkrijgen. Bovendien staat allerminst vast, dat de beschikbare hulp afdoende zou zijn geweest	75
— op de „Zeven Provinciën”	462, 465
Munnekrede, P. J. van. De Militaire Justitie bij het Leger in oorlogs- en vreedestijd door luitenant-generaal —	17

Nederlandsch-Indië. Zie ook bij „Interregionaal recht” . . .	92
— Nieuwe militaire straf- en tuchtwetgeving in —	244
— R.L. in —. Eene memorie van appèl voor en namens beklaagde ingediend aan 's Hofs president door den raads- man in eersten aanleg is een schriftuur in het militair strafprocesrecht niet bekend, doch geen wetsbepaling ver- biedt op dit stuk, als zijnde ter verdediging van beklagde overgelegd, acht te slaan.	

Bedoeling van art. 7 en van art. 13 R.L. Verplichte
inwinning van het advies van den aud.-mil.

Terecht heeft de Krr. geen veroordeeling uitgesproken naar aanleiding van de in het bevel tot bijeenroeping van den Krr. telastegelegde feiten welke niet voorkomen in de beschikking tot verwijzing, doch heeft ten onrechte ver- staan, dat te dien aanzien geen recht tot strafvordering aanwezig is. Gevallen waarin deze laatste beslissing ge- geven moet worden. Ook de vordering dat de strafvorde- ring niet-ontvankelijk zal worden verklaard, is in dat geval niet juist, daar den aud.-mil. geen zelfstandig recht tot strafvordering toekomt. Nietigverklaring in zoover van de telastelegging	517
---	-----

Ondermijnen. Door een geschrift trachten de tucht onder de de krijgsmacht te —. Het aanzetten tot en aanwijzingen geven ter vergemakkelijking van de uitvoering van voor- nemens, welke betroffen het plegen van militaire mis- drijven en onkrijgstuchtelijke handelingen, is in hoogst ernstige mate ondermijnend voor de krijgstucht	530
---	-----

Ongeoorloofde afwezigheid. Opzettelijke —. Beklaagde <i>be- hoorende tot het wachtvolk</i> , had zich in den nacht van 30 November op 1 December verwijderd en zich 4 Decem- ber 6 u. v.m. weder vrijwillig teruggemeld. Dit feit valt onder art. 97, niet onder art. 129 W.v.M.S.	161
--	-----

Ontslag. Een militair met 3 jaren dienstdtijd die in de tegenwoordige tijdsomstandigheden blijkt geeft zoo weinig begrip te hebben van militaire orde en tucht en zoo weinig gevoel toont voor militaire ondergeschiktheid, behoort in den militairen stand niet thuis. Ontslag zonder ontzetting. (In hooger beroep te niet gedaan)	58
Bij oplegging van de straf van — moet zeer zeker rekening worden gehouden met opgelegde krijgstuchtelijke straffen, indien deze zijn opgelegd wegens vergrijpen, welke, wat hun aard betreft, overeenstemming vertoonen met het misdrijf, waaraan beklaagde schuldig is. De vraag echter, of een feit ter zake waarvan eene veroordeeling is uitgesproken, in verband met het <i>algemeen gedrag</i> van den dader diens ontslag noodzakelijk maakt, staat ter beoordeeling van het administratief gezag, niet van den militairen rechter. I.e. geen grond voor ontslag	63
— Beklaagde's ongehoorzaamheid houdt geenerlei verband met de ongeregelhdheden op de vloot. Hij is nog niet eerder wegens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid of andere ernstige misdragingen gestraft. Hij is het laatste jaar gunstig beoordeeld. De in eerste instantie opgelegde straf van ontslag te niet gedaan	149
— Muiterij op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. Berechting van de nalatige officieren. Ongeschiktheid om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting van verscheidene veroordeelden	375, 477
— Zie bij „Toerekeningsvatbaarheid”	514
— Opzettelijke ongehoorzaamheid (26 schepelingen). Allen gestraft met ontslag zonder ontzetting. In hooger beroep ten aanzien van 2 hunner, gemotiveerd te niet gedaan	526
— Door een geschrift trachten de tucht onder de krijgsmacht te ondermijnen. Ontslag met ontzetting	530
— Redegeving waarom i.e. de door beklaagde (officier) gepleegde feiten (verduistering van gamellegelden) niet van zoodanigen ernstigen aard worden geacht, dat hij deswege ongeschikt is te achten om in den militairen dienst te blijven	577
Ontucht. Met iemand beneden den leeftijd van zestien jaren ontuchtige handelingen plegen Zie bij „Samenloop”	277
Oorlogswet. Nadere vaststelling van voorschriften ter uitvoering van de — (Wijziging)	347
Openbare orde. Zie bij „Wetgeving”	215, 315, 430
Opruiing. Van — kan niet worden gesproken, indien de dader zich uitsluitend wendt tot personen, van wie hij aanneemt, dat zij het plan om het misdrijf, waartoe hij aanzet, te volvoeren, reeds hadden opgevat	530
Opzettelijke ongehoorzaamheid. — (Weigeren door een adj.-o.o. om naar de woningen te gaan van enkele jonge-	

- lieden die zich bereid hadden getoond tot een verbintenis bij het Vooroefeningsinstituut, doch van wie de vergunningsbewijzen hunner ouders nog niet waren ingeleverd, teneinde bij die jongelieden naar de reden daarvan te informeren en hen nogmaals in te lichten omtrent dat instituut. De Krr. heeft ten onrechte de omstandigheid dat de meerdere aan beklaagde heeft medegedeeld, dat hij hem den volgenden dag zou straffen, indien hij in zijne ongehoorzaamheid zou volharden, aangemerkt als het uitdrukkelijk wijzen op de *strafrechtelijke* gevolgen van zijne weigering (art. 114, 3e lid, 1° W.v.M.S.) 50
- De dienstweigering (—) had plaats gevonden door het nalaten te gehoorzamen aan de algemeene order van den chef d'équipage om aan het werk te gaan, waaraan niets afdoet dat het feit krijgstuuchtelijk is afgedaan 69
- (Weigeren om te voldoen aan het bevel van een meerdere om zijn naam op te geven). De verzwarende omstandigheid (volharden in de ongehoorzaamheid) in hooger beroep niet bewezen verklaard, vermits niet is gebleken dat de meerdere den beklaagde op de *strafrechtelijke* gevolgen van zijne weigering heeft gewezen 143
- Het bevel om de kleedingstukken van de officieren en onderofficieren te wasschen, was onder de bestaande omstandigheden een dienstbevel 149
- Weigeren en nalaten om te voldoen aan het bevel om de wacht te gaan doen 154
- Telastlegging van — en volharding in die ongehoorzaamheid, nadat een meerdere beklaagde uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen. De Krr., als eenige overweging stellende dat hij bij de behandeling van deze zaak termen aanwezig heeft bevonden om de zaak te verwijzen naar den comm. officier, verwijst zonder meer aldus de zaak, en laat aan dezen officier ter beoordeeling of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in art. 2 aanhef en sub 1° W.K. krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft 275
- Wanneer voltooid? 372
- , gepleegd door twee personen gezamenlijk, tweemaal gepleegd, beide feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling. (1° gezamenlijk zonder hun namen op te geven, doorloopen toen een meerdere, die van hen, omdat zij hem niet den militairen groet hadden gebracht, rapport wilde maken, te dien einde had gevraagd: „Mag ik misschien even jullie namen weten?"; 2° nadat die meerdere hen was gevolgd en hun tot voormeld doel, had gelast om hem te volgen naar het bureau van de militaire politie, hem niet gevolgd doch blijven staan.)

- De Krr. heeft ten onrechte deze zaak verwezen naar den comm. officier. Dit zou slechts geoorloofd zijn geweest bij vrijspraak van de strafverzwarende omstandigheid, het feit gezamenlijk te hebben gepleegd. In art. 2, 2° W.K. wordt immers enkel de opzettelijke ongehoorzaamheid omschreven in art. 114, eerste lid, W.v.M.S. als krijgstuuchtelijk vergrijp genoemd 403
- Volharen in de — 460
- (26 schepelingen). De order „aan je werk of in de cel” is niet een alternatief bevel. Die woorden laten geen anderen uitleg toe dan een uitdrukkelijk bevel om aan het werk te gaan, terwijl de woorden „of in de cel” niet anders kunnen worden opgevat dan als een aankondiging, dat niet gehoorzamen in arrest stelling ten gevolge zal hebben . . . 526
- (Als inkoopers nalaten te voldoen aan het bevel uitsluitend à contant in te koop en aan het verbod om artikelen in te koop en bij L.).
- De gegeven order betref het volgen van een bepaalde gedragslijn; door die gedragslijn niet te volgen, pleegde de beklagde het delict van —, waarbij het voor de qualificatie niet van belang is uit hoeveel verrichtingen de overtreding van die gedragslijn bestond 582
- van een officier tegenover een schildwacht. Nalaten te voldoen aan het door een teken en door woorden door een op post gestelden, met geweer gewapenden korporaal, ter uitvoering van zijn consigne, gegeven bevel om te stoppen, toen beklagde in een door hem bestuurde auto het kazerneterrein wilde oprijden.
- Voor de bevoegdheid van een schildwacht, belast met bewaken van eenig gebouw, is het onverschillig wie eigenaar of beheerder is van den grond, mits vaststaat dat hij door het bevoegd gezag tot schildwacht is aangesteld. De commandant was i.e. volkomen bevoegd op den toegangsweg naar het kazerneterrein een schildwacht te plaatsen 594
- Overplaatsing.** Krijgstuuchtelijke strafbevoegdheid na — . . . 366
- Overval.** — op Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. Berechting van de officieren.
- Als militair getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden. Bij den aanvang van den opstand bevond het schip zich ergens waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen was. Het woord „getuige” in art. 143 W.v.M.S. is niet op te vatten in den engen zin van „ooggetuige”, maar slaat evenzeer op het geval dat iemand nalaat wat hem bij dit artikel als plicht is opgelegd, indien hij bij een door een mindere gepleegd misdrijf tegenwoordig en zich daar-

van bewust is. Uitvoerige motiveering van de schuld en van de opgelegde straf met omstandige weerlegging van de aangevoerde verdediging. Beroep op overmacht verworpen. Het beroep van den beklaagde-officier van gezondheid op de Conventie van Genève gaat hier niet op	375
— <i>In hooger beroep.</i> Bedoeling van art. 143. Het opzet kan, met uitsluiting van de andere bestanddeelen van het misdrijf, slechts gericht zijn op het nalaten.	
Het belang der zaak, het doen eindigen van de munitie, vorderde het nemen van maatregelen van geweld. Waar leiding ontbrak, hadden de beklaagden, ieder voor zich te overwegen wat hun plicht was. Straffuitsluitingsgrond noch van art. 40, noch van art. 43 W.v.S. is i.e. aanwezig. Beklaagden hadden moeten begrijpen dat gevaar voor eigen en anderer leven behoort achter te staan bij de handhaving van een zoo eminent rechtsgoed als de krijgstuicht.	
Onbekendheid met den inhoud van art. 143 disculpeert de beklaagden in geen deele. Bijlage n ^o . 5 van Hoofdstuk IVa, Deel II der Ver. K.M. geldt niet alleen voor commandanten.	
De order zich van iedere activiteit te onthouden, kon geen rechtsplicht vormen voor zoover zij geacht moest worden in te houden een verbod om overeenkomstig het bepaalde in art. 143 te handelen.	
Ook op den officier van gezondheid is art. 143 toepasselijk. Art. 8 Verdrag voor de toepassing op den zeeoorlog van de beginselen van het Verdrag van Genève, indien dat toepasselijk ware, is daarmede geheel in overeenstemming.	
Uitvoerige motiveering van de schuld en de straf. Verzachtende omstandigheid	477
Poging. Zie bij „Feitelijke insubordinatie”	53
Politie. Militaire rijkspolitie	350
Radiodienst. Reglement kantoordienst voor den — der Kon. Marine. Zie bij „Geheimhouding”	190
Rang. In art. 48 W.v.M.S. zijn onder „militairen van minderen rang” ook begrepen militairen die geen rang hebben. (Anders Zeekrijgsraad)	75
Rechtskennis. Rechtsgeleerde studie bij de zee- en landmacht — van officieren.	468 470
Rechtspleging. — bij de landmacht. (Standplaats officieren-commissaris)	1
Saargebied. Nederlandsch contingent troepenmacht in het —. Strafbevoegdheid. Instructie voor den commandant	456
Samenloop. Eéndaadsche —. Art. 2, 2e lid, 2 ^o en art. 22a Motor- en Rijwielwet. Het als bestuurder van een rijwiel zich door een motorrijtuig op een weg laten voorttrekken	

	Blz.
is niet mogelijk zonder dat men tevens dien weg berijdt. Alleen de zwaarste strafbepaling komt nu in aanmerking .	130
— Eéndaadsche —. Op den openbaren weg een 14 jarig meisje krachtdadig vastgrijpen en haar ontuchtig onder haar rokken aan haar geslachtsdeel betasten. Er is hier geen sprake van meer dan één feit, ééne voortgezette handeling opleverende - gelijk de Krr. had beslist - maar wel van een feit dat in meer dan ééne strafbepaling valt, n.l. artt. 239, 246 en 247 W.v.S., waarop dus ingevolge art. 55 de bepaling waarop de zwaarste hoofdstraf is gesteld, dus art. 246, moet worden toegepast. Drie qualificaties aan het bewezen verklaarde gegeven	277
— Eéndaadsche —. Na zonsondergang met een motorrijwiel rijden: 1°. zonder dat dit rijtuig aan de achterzijde was voorzien van een lantaarn of reflector; 2°. zonder dat nummer met letter aan de achterzijde helder verlicht waren. I.e. kon beklagde noodzakelijkerwijze het ééne feit niet plegen zonder zich tevens aan het andere schuldig te maken, zoodat het hier geldt een feit in den zin van art. 55 W.v.S. en er slechts ééne strafbepaling mag worden toegepast	589
Schuld. Zie bij „Krakatau”	35
— Aan zijne — te wijten dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt	607
— Lichamelijk letsel, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ontstaat. (Onvoorzichtigheid van een officier bij de hanteering van een geladen pistool). I.e. is prake van een min of meer grove of aanmerkelijke onvoorzichtigheid, onachtzaamheid of nalatigheid als vereischt voor art. 308 W.v.S.	619
Steekpenningen. Zie bij „Gift”	408
— Inkoop van levensmiddelen	462, 466
Strafvoegdheid. Krijgstuchtelijke — na overplaatsing . .	366
— Commandant contingent troepenmacht in het Saargebied	456
Straflijt. Wijzigen van de — na beklag	121
Straftoemeting. Zie bij „Ontslag”, bij „Verlaging” en bij „Voorwaardelijke veroordeeling”.	
Muiterij a/b Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”. 19 Inlandsche schepelingen, hiervan één verlaagd, 18 anderen ontslag met ontzetting. Niet kan worden gezegd dat het Staatsbelang i.e. toepassing van de doodstraf vorderde	75
— Wat betreft de nalatige officieren	375, 477
— Zie bij „Toerekeningsvatbaarheid”	514
— Gemis aan contrôle kan, waar de feiten (verduistering) gepleegd zijn door een officier, in geen en deele als eene verzachtende omstandigheid in aanmerking komen	577

Suriname. Militaire rechtspleging in —	7,	Blz. 240
Telastelegging. Verhouding van de formuleering van het telastegelegde in het bevel tot verwijzing en in dat tot bijeenkoming van den Krijgsraad		75
— Verweer als zou hier sprake zijn van - niet ten laste gelegde - uitlokking, als hier zonder belang verworpen, nu de subsidiair ten laste gelegde verduistering terecht bewezen is verklaard		269
— Eene telastlegging behoeft en behoort geen wettelijke qualificaties te behelzen		477
— Zie ook bij „Nederlandsch-Indië”		517
— Verhouding van de bepalingen van het gewone strafprocesrecht tot de militaire rechtspleging. Mogelijkheid tot wijziging van de — behoort ook in het militaire strafproces te worden erkend. Wijziging toegestaan, nu de — ook daarna hetzelfde complex van materiele handelingen betreft en beklaagde ook overigens niet in zijne verdediging benadeeld wordt		582
Toerekeningsvatbaarheid. Volgens deskundigen rapport leed beklaagde aan epileptoïde psychopathie, beperkend werkende op zijne geschiktheid om de feitelijke strekking zoowel als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen. De Krr. beschouwt dientengevolge beklaagde als verminderd toerekeningsvatbaar, echter niet in die mate, dat hij op grond daarvan niet strafbaar zoude zijn. Verbetering en inkeer mag worden verwacht van een passende vrijheidsstraf. Beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting		514
Tramwegreglement. Niet de snelheid verminderen of stoppen door een trambestuurder bij nadering van een overweg, toen een militaire colonne dien overweg passeerde. Tegenstrijdigheid van de betrekkelijke voorschriften?		629
Tijd van oorlog. Voor het contingent troepenmacht in het Saargebied		456
Uitschelden. Als zoodanig i.c. gequalificeerd toevoeging van de woorden: „vuile vethaan”, „stinkerd”, „korporaaltje” en „lafaard”		537
Verboden geschriften. Geschriften verboden bij Legerorder 1, 117, 348, 455, 560, 564,		566
Verduistering — door een ambtenaar met gebruikmaking van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken		269
— door een ambtenaar van geld dat hij in zijne bediening onder zich heeft, herhaalde malen gepleegd, alle de feiten		

	Blz.
als ééne voorgezette handeling beschouwd. (Toeëigening van een totaal bedrag van f 68,69 dat beklaagde uit hoofde van zijne functie als verkooper eener sloopstoko onder zich had)	506
— van f 49,40, aan het Rijk toebehoorende, door een sergeant-schrijver	511
— In het midden kan worden gelaten, wie als eigenaar der verduisterde gelden was aan te merken, nu vaststaat dat deze gelden niet aan beklaagde toebehoorden en hem subsidiair mede is ten laste gelegd, dat de onvreemde gelden toebehoorden aan een ander dan aan hem, beklaagde	517
— van gamellegelden, tweemaal gepleegd, door een officier, chef der gamelle. Beklaagde's verdediging te hebben gemeend, dat het voor eigen gebruik beschikken over gamellegelden geen ander rechtsgevolg kon hebben dan dat hij daarvoor persoonlijk - echter niet strafrechtelijk - aansprakelijk was, is ongegrond. Op het oogenblik, dat hij zich de gelden toeëigende, kon beklaagde deze niet aanstonds uit eigen middelen door een gelijkwaardig geldsbedrag vervangen	577
— van geld als inkoop, meermalen gepleegd, ééne voortgezette handeling	582
Vereenigingswezen. Militaire belangenvereeningen 1, 237,	349
— Verboden vereeningen	461, 463
— Houding tegenover de personeelsbonden	461, 464
— Verbod van vereening	563, 565
Vergaderingen. Verbod van deelneming aan —	461, 464
Verlaging. Zie ook bij „Klachtzaken” 46, 146, 500, 508, 604,	626
— Terecht verlaagd (van korporaal-machinist tot stokerolieman), hebbende klager, zich zelf niet onderwerpende aan het over hem gestelde gezag, in het bijzonder getoond niet geschikt te zijn om een rang, waaraan uiteraard gezagsuitoefening is verbonden, te bekleeden	69
— Klager, zich niet onderwerpende aan het over hem gestelde gezag, heeft zich in het bijzonder ongeschikt getoond om in de hoogste klasse van matroos, waarin hem meermalen gezag over anderen kan worden opgedragen, te blijven dienen. Terecht verlaagd	280
— Voorwaardelijk gestraft met verlaging	511
— Klager's gedragingen stempelen hem tot iemand die zich niet bewust is van de verplichtingen, die het vervullen van de functie van wachtmeester aan hem stelt en in stede van een voorbeeld voor zijn minderen te zijn, draagt hij door zijn gedragingen bij tot het ondermijnen van de krijgstuicht door zich in geldelijke afhankelijkheid van zijn minderen te brengen	604
Voorloopige hechtenis. In mindering bringing van vóórarrest	

	Blz.
met waarneming van dienst (gedeeltelijk) en van den tijd in arrest doorgebracht in eene ziekeninrichting	537
Voortdurend delict. Feitelijke insubordinatie kan zijn een —	75
Voortgezette handeling. Mondelinge bedreiging met eenig kwaad, tweemaal gepleegd. Bedreiging met eenig kwaad door een gebaar (in hooger beroep: feitelijk bedreigen met geweld). Poging tot feitelijke insubordinatie. Alle de feiten beschouwd als ééne —	53
— Opzettelijke ongehoorzaamheid, mondelinge bedreiging met eenig kwaad en beschimping; alles beschouwd als ééne —	143
— Mishandeling en bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht zijn i.e. aan te merken als ééne voortgezette handeling	541
— Van ééne — is i.e. geen sprake, nu de eerste verduistering is gepleegd in Juni, de tweede in Augustus, en niets blijkt van eenzelfde voortdurend opzet tot verduisteren	577
— Beklaagde heeft gehandeld tengevolge van een ongeoorloofd wilsbesluit, zoodat i.e. sprake is van ééne voortgezette handeling. Dit behoort in de qualificatie tot uiting te komen	582
Voorwaardelijke veroordeeling. Gemotiveerde voorwaardelijke strafoplegging (proeftijd 3 maanden) van denzelfden duur (2 maanden) als de in eersten aanleg onvoorwaardelijk opgelegde straf en inminderingbrenging van de voorloopige hechtenis (54 dagen) in geval de opgelegde gevangenisstraf zou moeten worden ondergaan	164
— van een sergt.-hofmeester wegens het aannemen van steekpenningen, tot één maand gevangenisstraf, proeftijd twee jaren, bijzondere voorwaarde: de veroorzaakte schade, <i>f</i> 29,27, binnen drie maanden vergoeden ten behoeve van de gamelle-kas	408
— Veroordeeling van een sergeant-schrijver wegens verduistering van <i>f</i> 49.40 tot één maand gevangenisstraf voorwaardelijk en verlaging tot matroos-schrijver, <i>eveneens</i> voorwaardelijk. Proeftijd twee jaren. Geen bijzondere voorwaarden	511
— Voorwaardelijke veroordeeling van militairen	559
— (zwaar lichamelijk letsel door schuld). Proeftijd één jaar en zes maanden. Bijzondere voorwaarde: schadevergoeding ten behoeve van den gelaedeerde	607
Vrijpraak. De Krijgsraad, het feit niet strafbaar oordeelende, heeft verzuimd eerst te onderzoeken of het feit bewezen en beklagde daaraan schuldig is	190
Wacht. Behoorende tot eenige — als ander militair dan als schildwacht, eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Ondergeschikte op de hondenwacht die	

	Blz.
wacht niet betrokken, doch zich, terwijl hij behoorde tot het wachtsvolk, uit de kazerne verwijderd)	154
— Als voren. (Beklaagde behoorde tot de reewacht - 8 October 8 u. v.m. tot 9 October 8 u. v.m. - had zich 's nachts ongeveer 12 u. van boord verwijderd en zich 10 October half 6 v.m. weder vrijwillig teruggemeld)	158
— Behoorende tot het wachtsvolk en ingedeeld bij de z.g. aansteekwacht, zich verwijderen. Dit feit valt niet onder art. 129 W.v.M.S., nu beklagde zich reeds had verwijderd vóórdat hij die bepaalde (aansteek) wacht daadwerkelijk had betrokken.	161
— Overmatig gebruik van drank vóórdat beklagde tot de — ging behooren, zoodat hij, ware hij niet in arrest gesteld, zijn wachtdienst waarschijnlijk niet naar behooren zou hebben kunnen vervullen. Niet is gebleken dat hij <i>tijdens</i> het tot de wacht behooren zich in een dergelijken toestand heeft gebracht, hetgeen voor toepassing van art. 129 W.v.M.S. het geval had moeten zijn. De chef d'équipage behoort bij baksgewijs tegenwoordig te zijn. I.e. is het niet nakomen van die verplichting niet van ernstigen aard, zoodat het feit buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan. Verwijzing naar den comm. officier	166
— Behoorende tot eenige — als ander militair dan die genoemd in de eerste en vierde alinea van art. 129 W.v.M.S., een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Als onderofficier van de wacht, in welke functie hij aan dek moest blijven, meer dan ongeveer een kwartier in het benedenschip gaan vertoeven)	172
— Als bevelhebber van eenige wacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Als chef der wachtdivisie, bij muiterij, zijn schip verlaten). Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht, een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen. (Als behoorende tot de wachtdivisie, bij muiterij, zijn schip verlaten.) Met „officier van de wacht aan boord van een oorlogsvaartuig” in art. 129, 4e lid, W.v.M.S. wordt bedoeld de officier van de wacht in functie	375, 477

Wetgeving.

Aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met voorzieningen betreffende bepaalde voor godsdienstige gevoelens krenkende uitingen.

Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1932—1933
N°. 4.

Eindverslag met Memorie van Antwoord	102
Openbare behandeling	116
Afkondiging der wet	116

	Blz.
<i>Nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.</i>	
<i>Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1933—'34. 237.</i>	
Ontwerp van wet	215
Memorie van toelichting	219
Voorloopig verslag	226
Memorie van antwoord	315
Nota van wijzigingen	334
Gewijzigd ontwerp van wet	340
Verslag	430
Nadere Nota van wijzigingen	436
Openbare behandeling	436
<i>Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1933—'34.</i>	
Voorloopig verslag	436
Eindverslag met Memorie van antwoord	444
Openbare behandeling	453
Afkondiging der wet	453
Woning. Binnentreden van woningen door militairen tegen den wil van den bewoner	352
„Zeven Provinciën” Zie bij „Muitertij” 6, 75, 462,	465
Zie bij „Overval” 375,	477
Gevangenis waar de muiters van de — hunne straf onder- gaan	467

Artikelen.	Bladzijden.
23	58, 63, 75, 149, 241, 375, 477, 514, 526, 530, 577.
25	75, 511.
48	75.
60	196, 269.
61	269.
63	196, 269.
67	196.
71	456.
97	161.
108	53, 58, 143, 537.
114	50, 69, 143, 149, 154, 275, 284, 372, 403, 460, 526, 582, 594.
116	53.
117	53, 75.
119	75, 462, 465.
120	75.
127	530.
128	594.
129	154, 158, 161, 166, 172, 375, 477.
132	176, 190, 284, 530, 537.
139	537.
143	375, 477.
144	176, 190, 284, 530.
146	530.
147	530.

Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

77a	190.
---------------	------

Wet op de Krijgstucht.

2	275, 403, 569, 572, 574.
16	46, 69, 146, 280, 500, 508, 604.
39	456.
47	561.
50	61.
51	61.
57	569.
58	166, 275.
62	61, 626.
63	626.

Artikelen.	Bladzijden.
65	69.
66	66.
68	69.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

7	96, 604.
9	310.
12	477, 591.
17	1, 237, 349, 426, 461, 463, 464, 563, 565.
19	1, 117, 348, 455, 561, 564, 566, 600.
22	503.
25	149.
27	176.
31	591, 626.

Indische beklagregeling. (Indisch Stbl. 1919 n°. 11).

6	152.
10	152.

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

74	108, 541.
--------------	-----------

Bevorderingswet voor de zeemacht 1902.

28	581.
31	581.

Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905.

36	424, 426.
38	424.

Dienstplichtwet.

36	561.
--------------	------

Dienstplichtbesluit.

2	561.
-------------	------

Artikelen.

Bladzijden.

Wetboek van Strafrecht.

1	10.
14 <i>a</i> —14 <i>g</i>	50, 53, 164, 408, 506, 511, 559, 607.
27	537.
37 <i>a</i>	514.
43	127.
44	269.
45	53.
47	127.
55	130, 277, 589.
56	53, 143, 277, 403, 506, 541. 577, 582.
169	35.
239	277.
246	277.
247	277.
266	541.
272	190.
285	541.
300	196, 541.
308	607, 619.
310	514.
321	269, 506, 511, 517, 577, 582.
322	506.
359	506.
363	408, 462, 466.
435	548.

Wetboek van Strafvordering.

338	517.
---------------	------

Wetboek van Koophandel.

3	96.
341	3.

Dienstweigeringwet. (Wet van 13 Juli 1923, Stbl. n°. 357).

462, 464, 472, 563, 564.

Ambtenarenwet 1929.

3	426, 552, 635.
24	310.
46	210.

Artikelen.	Bladzijden.
58	310, 426, 630, 633, 635.
60	208, 303.
62	210.
68	208.
69	208.
108	210.

Algemeen Rijksambtenarenreglement.

80	307.
98	241, 307.

Militaire Ambtenarenwet 1931.

3	310.
12j	552.

Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht.

21	210, 243, 556.
22	96, 210, 243.
84	96.

Reglement rechtstoestand militairen zeemacht.

20	242, 549.
22	303, 635.
25	303.
79	462, 466.
97	310, 635.

Motor- en Rijwielwet.

2	130.
22	130.
23	572.

Motor- en Rijwielreglement.

8	130.
14	92.
17	589.

Motor- en Rijwielbeschikking.

9	589.
-------------	------

Artikelen.

Bladzijden.

Wet van 10 April 1869, Stbl. n°. 65.

(Begraven van lijken.)

5 358.

Wet van 21 Juli 1890, Stbl. n°. 127.

(tot verzekering van de toepassing van bij de wet bevolen of toegelaten vrijheidsbeneming.)

3 352.

Tramwegreglement.

59 629.

Kon. besluit van 25 Juli 1934, Stbl. n°. 433.

Het bepaalde in bovengenoemd besluit.
 (Nadere vaststelling van voorschriften ter uitvoering van de wet van 23 Mei 1899, Stbl. n°. 128. Wijziging) 347.

Dienstvoorschriften 1923 Kon. Maréchaussée.

52 133.
 346 552.

Gemeenteverordeningen.*Algemeene Politieverordening van 's Gravenhage.*

43 en 45 569.

Algemeene Politieverordening voor de gemeente Hoogland.

42 en 46 127.

Verordening op de Straatpolitie der gemeente Rotterdam.

22 574.